

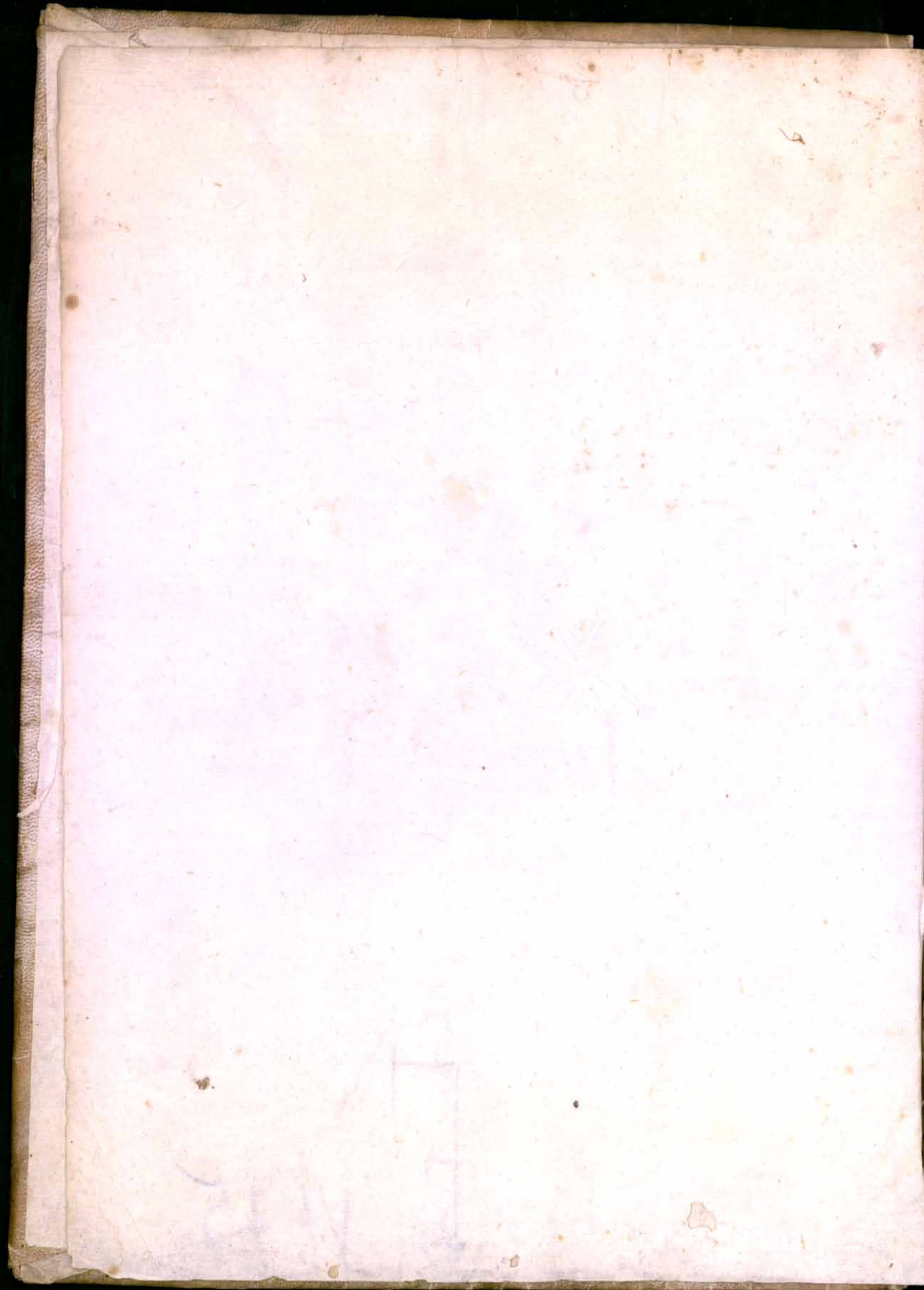
2
V

DISCEPTATIONES
FISCALIS
NOVIS POLITICIS ILLUSTRATAE
AUCTOR
IGNATIO GASTONE
CATINENSE

7

VI 15

DISCEPTATIONES ¹

FISCALES ²

NOTIS POLITICIS ILLUSTRATÆ.

AUCTORE ²

¹D. IGNATIO ²GASTONE

CATINENSIS

BIBLIOTECA
PICARDI & BROGGI

DISCEPTATIONES

FISCALIS

NOTIS POLITICIS REPERTA

AVCTORE

D. IGNATIO GASTONE

CATINENSE

793
**DISCEPTATIONES
FISCALES**

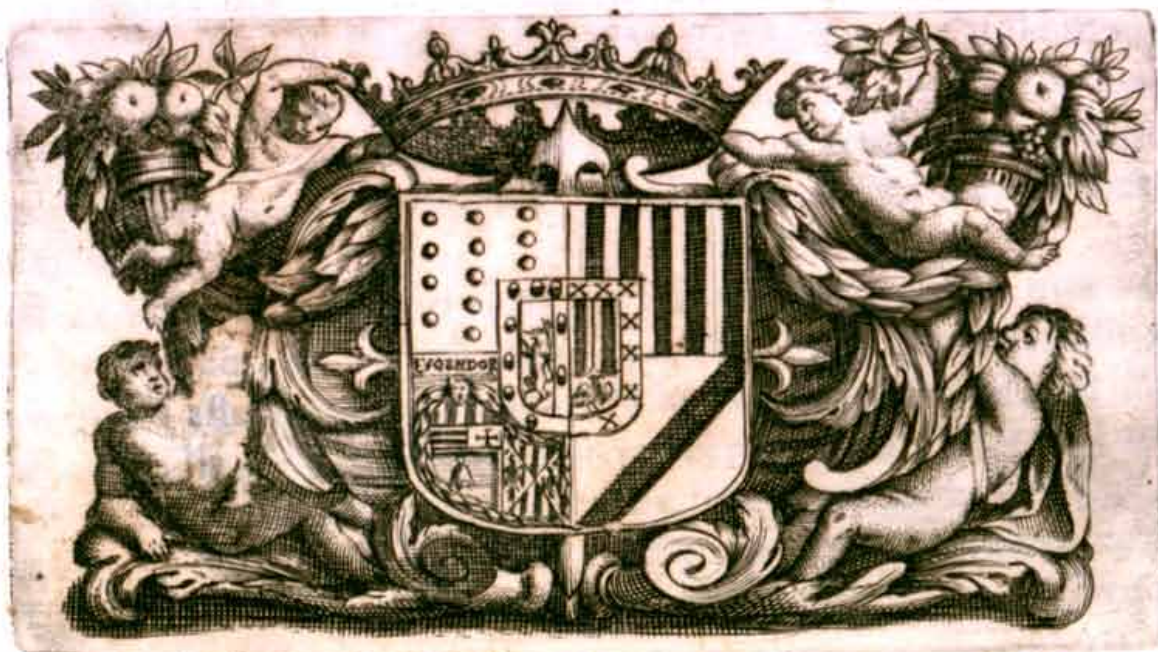
NOTIS POLITICIS ILLUSTRATÆ,
ET IN SUPREMIS SICILIÆ PRAETORIIS DEFINITÆ.

AUCTORE
**DON IGNATIO GASTONE
CATINENSI**

Ex libris
Don Ignatio Gastone
Ades
Septies in Patria Iudice, & totidem in eius famigerata Vniuersitate Iuris Pontificij Primario Interprete, & supremorum Belli Ducum in Causis Status per quadriennium Consultore; primo post reformatum Regimen in Messanensi Prætorio Iudice, deindè in Regia Iuncta bonorum confiscatorum ad idem munus euecto, ac Regij Patrimonij ibidem de-
tenti interim Fisci Patrono, pluries Magnæ Regiæ
Curia Iudice, Regioque Consiliario.

TOMVS PRIMVS.

In quo Messanensis Rebellionis series, & perfecti Principis Idea in Ciuitate perduelli armis superata delineatur. De Iure etiam Belli, Represalijs, bannis pœnalibus, residentibus in loco hostili, collectis, delictis Vniuersitatum, potestate Consilij publici, bonorum confiscatione, & crimine læsæ Maiestatis dilucidè pertractatur. Causæ insuper recensentur, ex quibus Innocens pro alieno delicto potest plecti amissione bonorum.

Ades
PANORMI, Typis hæredum Petri de Isola. M. DC. LXXXIV.

Imprimatur Noto pro V. G.

Imprimatur Ramundetta R. P.

Ex Libris
V. D. J. D. R. R. R.
Di. Interdonato
Ind. J. Mag. R.
R. R. R. R. R.

23 JUL 2015

NOTES POLITICAL ECONOMY

ET IN SUPERBIS SECTIS GRAYIUS DEFINIT.

Б Д О Т О А

12 NINE TWO

2 4 6 8 9   2 4 6 8 9

WALTON M., Mrs. born Jan 20-1876. No. DO. 141-1907.

1. *Explain the importance of the following factors in the development of a country's economy:*

EXCELLENTISSIMO DOMINO

DON FRANCISCO
DE BENAVIDES DAVILA
ET CORRELLA

COMITI SANCTI STEPHANI, ET CONCENTANIÆ,
MARCHIONI NAVARVM, ET SOLERÆ

Generali Militum Moderatori in Regno Gienensi, eiusque Arcium
Præfecto, ac Primo Ciuitatis Abulensis in Militia Signife-
ro, Granatensium lictorum Capitaneo Generali.

SARDINIÆ OLIM, NVNC SICILIÆ PROREGI
VIGILANTISSIMO.

DON IGNATIVS GASTONE S. P.

REPETITVS è veteribus sæculis vsus inualuit, vt ij, qui
aliquod Ingenij monumentum exhibere satagunt,
selectos Patronos, ac Mæcenates adeant, quorum tu-
telari numine, ac nomine freti Aristarchorum morsus
non pertimescunt. Hinc ego has Fiscales disceptatio-
nes euulgaturus, nulli alij, quàm magno nomini tuo
(Excellentissime Princeps) inscribendas curauì, nec sub alio, quàm
sub tuo Augustissimo clypeo, in lucem edendas sum arbitratus. Plura
ad hoc me vel maximè mouent, Generis nempè tui excelsa magni-
tudo, tuorum Meritorum Præstantia, Rei tractandæ series, Obsequium
meum; sic enim fiet, vt opus tuo insignitum nomine, habeat veluti
in vestibulo facem, è cuius splendore in reliquum ædificij nitor scin-
tillet, benignumquè Sydus affulgeat, quod meis nocturnis lucubra-
tionibus afferat lucem.

Prosapiæ (inquam) tuæ clarissima me impellit amplitudo, quæ ve-
lut prima fundamenta firmissima iecit, quò sublimius insita gentilitæ
Maiestatis moles assurgeret, & supra vetustatem antiquior, id maximè
sibi vendicat laudis, quod nunquam steriliscentibus meritis consenu-
erit, imò in dies viuacius adoleuerit. Ex ipsa siquidem longa seri-
prodiere inclytæ Virtutis viri, peritia æquè, ac fortitudine militari con-
spicui, artisquè politicæ peritissimi, qui adeò rerum præclarè gestarum
gloria.

gloria emicuerunt, ut eorum monumenta nullius unquam temporis obliuione deleri patiantur. Ipsa summos progeniuit Militiæ Duces, Regum Vicarios, Confiliarios Status, Supremis Præfecturarum fascibus insignitos, ordinum Militarium Magistros. Ipsa, quot numerat Proauos, tot cumulat Heroes, præcella dignitate, Regijs legationibus, conspicuis in Regno Bætiæ ditionibus, insignioribus etiam in Regno Valentæ maioratibus exornatos, quos Iure optimo nuncupauerim Hispani cœli fulgentissima Sydera, & Catholici Diadematis lucidissimas gemmas. Sed & de hac præclara stirpe vnum non reticendum existimo, nam meruit illustriores Hispanici Imperij Progenies, nempe Biedmam, Aragoniam, Lacerdam, Cardonam, Cueuam, & Auilam, Gordiano Sponsalium nodo sibi deuincire, & sub hoc auspiciatissimo, mutuoque nexu, mutua sibi ornamenta contulerunt, vnde multiplex in vno prodigio veneramur prodigium, & Hispanæ nobilitatis admiramur compendium, nec immerito possumus familiam tuam non modò Egregiam, sed rectius Regiam appellare.

Et genus immortale manet, multosquæ per annos

Stat fortuna domus, & Aui numerantur Auorum.

At si ad maiores tuos me nuncupatim conuertam, quis eos digno non prosequatur Elogio? Antesignanus præ cæteris occurrit strenuus ille D. Men Rodericus de Benauides Pacis, belliquæ artibus insignis, cui ob sua egregia facinora Henricus Secundus anno reparatæ Salutis 1371. Sancti Stephani conspicuum maioratum indulsit, plurimisquæ prærogatiuis adauxit. Prætereo D. Didacum Sanchez de Benauides Militari sago præstantem, & inter rarios paucis comparandum, qui Mauros ex Arcæ Gienensi, cui acriter imminebant, inuicto pectore eiecit, & animo inflecto profligauit, deindè Regia legatione ad Lusitanæ Regem cohonestatus. Taceo fortissimum Belli Moderatorem D. Diaz Sanchez de Benauides Henrico Quarto ob sua ingentia seruitia summo-pere acceptum, & de ipsius Monarchia optimè meritum, ac proindè plurimis muneribus exornatum, pariquæ cum Hispanis Magnatibus existimatione pollentem. Silentio tamen præterire non possem, si vellem, nequæ si vellem, possem, inclytum Genitorem tuum D. Didacum Benauides nulli Heroum secundum, omniumquæ virtutum genere præditum, quo moderante, quo Duce vtrumquæ tempus, & pacis, & belli vidimus prudenter gubernatum, strenue defensum, hinc apud Philippum Quartum Immortalis memoriæ in summo Beneuolentiæ gradu constitutus, ad summa dignitatum Fastigia meruit promoueri, in Regnis enim Nauarræ, & Granatæ, Generalem Capitaneum gessit, & in finibus Portugalliæ Armorum moderator imperauit, ac in supremo Belli Consilio cooptatus theoricæ docuit, quæ perfec-

cerat opere; Regiæ item Cameræ Cubicularius, & in Peruano Regno Regias sustinuit vices; At (quod omnium superat admirationem) inter martiales strepitus, & immensas Regiminum Curas, Musis deditus, & humaniorum disciplinarum peritia decoratus, se pariter de literaria republica benè merentem comprobauit, & eruditis sui Ingenij monumentis, quæ prælo excussa immortalitati consecrauit, contestatam gloriam est assequutus, mutuo, incertoque certamine indecisum relinquens celebre illud problema, an in eo literæ armis præcelluerint, an verò Arma literis fuerint præstâtiora. Verû tuæ Gentilitiæ familiæ solemne fuit, non solum sæculi gradibus Regijque dignitatibus præfulgere, sed etiam sacris infulis, & morum probitate magis illustrari; Cæteros prætereo, vnicum dumtaxat Testem appello Patruum tuum D. Antonium Benauides insignem pietate virum, & vitæ integritate clarissimum, quem summum Sanctæ Cruciatæ Commissarium, & Indiarum Patriarcham Hispania veneratur, ex præteritis Præsulibus epilogatum exemplum, futuris verò venerandum exemplar.

Hæc autem præclara encomia à tot, tantisque Proceribus maioribus tuis hæreditario quasi Iure per manus desumpisti, & germanum ex digno stipite germen Auito splendori propriarum virtutum ornamenta addidisti, tantam tuorum gloriam vndique peruagatam solus vincens te ipso maior effectus, vnde in te vno ad miraculum coniunctæ prædicantur virtutes, quæ in maioribus tuis Orbi conspicuis diuisæ stuporem fecerunt: ijs siquidem moribus tuam Deus ornauit indolem, & tu omnium optimarum artium eruditione tuam decorasti adolescentiam, & eamque animi probitatem, ac prudentiæ maturitatem adeptus es in ipso iuuentutis vere, vt nemo ad omnia summa natum te non animaduerteteret, cum penè Ephebus Phebi Orientis instar prælucentes virtutis effuderis radios, adeout quod olim de Augusto, de te optimè potuerit decantari.

Iam tunc canities animi, iam dulce loquendi

Pondus, & ingenium venerat ante diem.

Ingenium Celeste suis velocius annis.

Nec fefellit, nec diù dilata est hæc spes omnium; quàm solemni comprobauit attestazione Rex Noster Inuictissimus, dum post gradus in Regnis Hispanis summa cum laude administratos, te Sardinia Proregem inaugurauit, & solidiori fulciuit manifestatione, dum ad Siculi Clau Regimen moderandum euexit omnium gratulatione delatum. omnium votis expetitum; in quo munere obeundo admirationi locus relictus est, imitationi sublatus. Vix enim moderaminis susceptis habenis ad Messanensem Ciuitatem iam diù commotam, & delirantem

refo-

reformandam properasti: Vidimus tunc Politicam, militarem, & œconomicam gubernationem, sano Consilio excogitatam, saluberrimis legibus Stabilitam, celeri perfectione exequutam. Vidimus rebelles exterminatos, Refractarios subditos profligatos, Arces restructas, Arcibus præsidia collocata, præsijs constituta stipendia, stipendijs exoluendis pulcherrimam Simeiriam delineatam. Vidimus nouæ totoquæ orbe celeberrimæ Cittadellæ extructionem decretam, exitialem Priuilegiorum abulum eradicatum, Magistratibus decorem restauratum, redditam legibus venerationem, & Serenissimo Regi obsequium restitutum. Angusto dierum Curriculo expleuisti tempora multa, & tanta molitus es, quæ cæteri diuturna annorum intercapedine exordiri difficile, perficere autem impossibile autumabant, & vt tantæ molis prodigium vnico complectar verbo fuit in te cœqualis, & simultaneus ingressus in Regnum, progressus ad Regimen, egressus ab opere. Prudentia subiugasti fortunam, nec vllam prouinciam es aggressus, quæ felicissimo non fuerit euentu exornata; & vt Romanus scripsit Historicus (*In hac ruina rerum stetit vna, atquæ integra, & immobilis virtus.*)

Regnum verò quadriennalis Belli cladibus exagitatum tuæ virtutis lenimento subleuasti, & quietem, quæ diu exulauerat, restituiti, sed vt eam firmiorem redderes, adhuc de belli mole sollicitus inter immensas, quas subis curas, Veterum Castrorum restaurationi, & Nouarum Arcium constructioni sedulo incumbis; cum vè Regij Ærarij vires exhaustas dignoueris, in Generalibus Regni comitijs, quæ te auspice, & moderante bis fuere congregata (præter consuetas largitiones) donaria scutorum tercentum quatragesima millium alacri animo oblata exitere, quæ ad belli munia peragenda, Arciumquæ constructionem perficiendam sunt destinata. Sub tuo etiam Regimine inspeximus Annæ Dardanarios profligatos, & vbertatem Reipublicæ commodo conseruatam, & auctam, legum Præcepta illibatè seruata, Magistratus suis quibusquæ muneribus serio addictos; Latronum, & Grassatorum Cohortes prorsus eliminatas. Annua lustratione Regnum illustras, & omnibus intentus semper adstas ad singula promptus, nec si magna inspicias, parua despicias; hinc te subditi recolunt præsentem, venerantur absentem, & dum vident te in vno loco regere, reputant in omnibus degere. Binis Politici Cœli polos pœnam, & præmium æqualance distribuis, scelerum ultor, cultor virtutum prauos ineuitabili supplicio tollis, inexpectata retributione probos extollis; hinc satis conuenne tibi conuenire arbitror, quod de Alexandro Seuero dixerunt alij (*omnes rectè faciunt omnia, quia tu omnibus rectè imperas*) nec discrepant carmina Horatij de Augusto loquentis. lib. Ep. 2.

*Res siculas armis tutaris, moribus ornas,
Legibus emendas.*

Omnes

Omnes pariter in te mirantur, & admirantur celerem in explicandis negotijs morā Bonarum disciplinarum peritiam, Ingenij acumen, in perlegendis supplicum libellis patientiam, in audiendis confugientium querelis pronas aures, & hilarem vultum; in poluici corporis sanitate procuranda laboriosam vigilantiam, in potentia modum, in fortuna meritum, Religionem in Curia, Rei Sacrae Palladium in Aula. Mitto animi Candorem, Iustitiae Zelum incorruptum, in difficillimis quibusquē audendis dexteritatem, Comitatem, sed quæ nihil derogat Maieitati, Maiestatem, sed quæ nihil Iustitiae detrahit. Iuratus Astreae sectator singulari doces exemplo, eam esse præcipuam Principum dotem, non tam optimates videri, quàm optimos; Hinc cuncti (vel ipsa contestante veritatem Inuidia) te Heroici temporis Principem, primarum partium Proregem, Siciliae restauratorem appellant, & in te vno sunt, quæ optimi æmulentur, quæ timeant mali, quæ docti suspiciant, nam.

*Quaecumquē in summo poscuntur Principe dotes,
Ars, natura tibi, tum Deus ipse dedit*

Progredere, & in encomijs tuis excurrendis spatiaretur oratio, sed refugit stilus tuarum laudum contexere historiam, quia supra famam assurgunt, & parem gestis tuis cothurnum induere non potest, nisi edocta silentij verecundia; Timanthi itaque velo contegam, quod calami nequeo depingere penicillo.

Ad pedes insuper tuos tanquam ad centrum euolat, & clariori notatuum sibi vēdicat præsidium codex iste, nam si de consultissimis sanctionibus à te editis loquitur, leges, quæ suum cuiquē præscribunt Officium, Officio decedent suo, si alium, quam te, ipsarum legum conditorem Patronum asciscerent. Iuris opus quasi quodam iure cogente, eius fidei, ac tutelæ debetur, in cuius pectoris scrinio iura sunt posita. Cui nam auspicius Fiscales dissertationes sunt consecrandæ, quam tibi, qui Regalium Iurium acerrimus es vindex, & Custos? cui libentius Supremi Regij Imperij propugnationem dicari oportuit, quam ei, in quo Proregia triumphat Auctoritas? Cui gratius quam Principi literarum amantissimo offerri congruit, quod est à literario censu depromptum?

Gestit tandem opus licet tenue, & rude ad tanti Auram patroni ex obscuritatis suæ tenebris profilire, tibi iam pridem debebatur, quem munificentiae nouerat Mæcenatem. Tu enim liberalitate in me profusiori, quam ut illam animo complecti, aut Officio sustinere potuissem, ex ipso suscepti Regiminis exordio me honestissimis prouincijs, & gradibus cohonestatum esse voluisti, tum in Patria, tum etiam in Curia Messanensi post bellum; deindè Regia munificentia Duce, tua-

quē

quæ eximia humanitatè Comite inter Regios Consiliarios fui cooptatus, ad supremum Magnæ Curia Tribunal, & ad bonorum Confiscatorum Prætorium adscitus, grauioribus etiã Regis, & Fiscus causis non semel additus; sed ex tot tantisque beneficijs postremum, & recens reticere nefas esset, cum enim se occasio obtulerit, me in longinquis degentem, nihilquæ tale meditantem ex solo tuæ beneficentiæ impulsu ad idem Magnæ Curia munus denuo euexisti, & vt lepidè expressit Iuuenalis *Satyra 7.*

Nunquam

*Fallitur egregio quisquis sub Principe tanto
Credidit seruitium.*

Sinas igitur (Excellentissime Princeps) vt sub tui Patrocinij clypeo prodeant hi labores in literaria palestra desudati; exile est munus, quod offero, sed exiguitatem exuet suam, si benignitatis tuæ dextera illud amplecteris; Hæc enim est præcipua Principum gloria, vt apud eos sit, æquè magnum parua libenter accipere, & magna profusè largiri. Excipe hoc obsequentis Animi argumentum, verum execrandæ ingratitude Anathema. Sic Zoilos non reformidat, sic obrectantium aculeos non pauet hic liber, cum te auspice lucem aspiciat. Vnum tandem à Superis enixè rogo, vt diù incolumis viuas ad Siculi Regni leuamen, ad proborum omnium Tutelam, ad Hispanæ Gloriæ incrementum. Panormi. Kalendis Iunij 1684.

AVCTOR LECTORI

Retroacti Belli Strepitus mentem excitauit ad Studia Pacis, & Martiales Armorum conflictus ad iuridicas decertationes, quas nunc exhibeo, acuerunt ingenium. Arduam sane Prouinciam, ac difficultatum latebris implicitam exiguis viribus suscepi, ac proinde luci literariae exponere valde sum veritus.

Hesitandi non una fuit Causa, Animo siquidem reuoluebam opus rude esse, & incomptum, nequè congruum putabam id, quemadmodum sub ipsa prima adumbratione è calamo exciderat, typis excudere, cum mihi publicorum munerum mole obruto, & iuris dicendi Sarcina mancipato limam scriptis adhibere datum non sit; nam quæ inter forenses litigatorum Clamores intermissio laborum? quanam dilucida mentis quies inter tenebricosos litium anfractus? ex Horatii autem monito lucubrationes euulgari non debeant, ni prius nonum premantur in annum, &

Nil edere magnum

Spektandumquè solet, longo nisi tempore adultum.

Præterea qui suas scriptiones publico subiicit prælo, manifesto subiacet inuidientium prælio, quorum liuor, si aliena non capit, carpit omnino, nec aliquis est liber, qui à detractorum morsibus liber euadit, & teste Seneca nullum inuenitur opus tam perfectum, quod malignitas vellicare non possit. Quæ cum ita sint, fluctuantem mentem ab opere edendo non leuiter retraherant, imo enixè urgebant, ut flammæ committerem potius, quam famæ consecrarem.

At Amicorum non inferioris notæ crebris suasionibus, ne dicam impulsibus, quorum Sententia, & Auctoritas semper apud me plurimum valuit, morem gessi, eoquè libentius obtemperaui, sperans hanc tractationem si non ex ingenio magnam, saltè ex materia gratam fore existimandam. Ex Siculis enim Scriptoribus primus in Arenam pro filio fiscalium Iurium dissertationes conscribens, quæ licet in casibus specialibus sint elaboratæ, & definitæ, in alijs profuturæ dignoscuntur; Iustitia siquidem non sibi nata, sed mundo, non suo tantum tempori, sed cunctis Seculis viuit. Scripsi librum raras quæstiones complexum non omnibus obuias, currentis enim aui gustus nota respuit, appetit noua, & detritum ab alijs iter iterum sectari dedignatur. Nouum etiam scriptionis modum iniui, nouitas siquidem veritati non præiudicat, Scriptionem non inficit, sed perficit.

Benigno itaque vultu excipe (candide lector) hunc ingenij mei eductum, potiùs fœtum, quàm elaboratum partum, & æquo animo amplecti ne graue-

ris. Tui sani Iudicii censura committere glorior, submittere non erubesco. Laudem non exspecto, expeto excusationem; Si tuo non placuerit genio, conatum saltem commenda, & iuxta Plinij Sententiam memoria recale nullam tam tenuem esse scriptionem, quæ non aliquam afferat frugem; & si forsan exitus votis arriserit meis, alacriori progrediar animo ad euulgandam posteriorem Disceptationum partem, iam Typis demandatam, in qua speciosissima elucidantur controversiæ non absimili methodo concinnatæ, & vsui forensi aptiores.

EXcell. Proregis Decreto exorato sub Visione Tribunalis Magnæ Regiæ Curiae Sedis Criminalis die 9. Octobris 1683. cautum est, ne quis possit hoc opus absque Auctoris licentia Typis excudere, aut alibi impressum vendere in hoc Regno præsumat per decennium proximum sub pœna, quæ in eodem Proregio diplomate continetur.

A P P R O B A T I O

Adm. Reu. S. T. & V. I. D. Don Ioseph Marchisi Protonotarij
Apostolici Abbatis Sancti Philippi à Demenna Subcan-
toris Sanctæ Metropolitanæ Panormitanæ Eccle-
siæ Archipresbyteri Tuncetis, & Gulettæ.

REV. Domini V. I. D. Don Alexandri Noto, & Diaz Protonotarij
Apostolici Iudicis, & Examinatoris Synodalis Canonici, & The-
saurarij huius Sanctæ Metropolitanæ Primariæ Ecclesiæ, & Vnius
ex Abbatibus commendatarijs Sæcti Ioannis Eremitarum Oeconomi
Generalis Regij, & Apostolici nominis Deputati, ac Illustrissimi,
& Reuerendissimi Domini Don Iacobi de Palafox, & Cardona Ar-
chiepiscopi Panormitani in Spiritualibus, & Téporalibus Prouicarij,
& Visitatoris Generalis Iussu *Disceptationes Fiscales* Spectabilis V. I. D.
Don Ignatij Gastone Tribunalis M. R. C. in hoc Siciliæ Regno Iu-
dicis, nè dum oculis, sed & animo percurri; quæ quidem, cum ni-
hil, quod orthodoxæ fidei, bonisque moribus obsit, planè conti-
neant, imò potius omnigena cum Iuris prudentiæ, tum eruditionis
varietate, ac politiori stylo mirificè luceant, dignæ profecto viden-
tur, ex quibus vniuersa Iurisperitorum Respublica singularia sibi,
ad obtundendam rebellium vitiorum aciem, comparet lumina; adeò
vt se se præceteris reddet illustriorem. Vnde typis meritò commit-
tendas autumo. Panormi quinto Idus Maij. 1684.

Abbas Don Ioseph Marchisi.

D. Ioannes Baptista de Iudice recognoscat, & referat
Ramundetta R. P.

DE mandato Illustrissimi Domini Don Ioannis Ramundetta, Du-
cis Sancti Martini, de Consilio Sux Catholicæ Maiestatis, Re-
gentis in Supremo Consilio Italiæ, Locumtenentis Magistri Iustitia-
rij, & Præsidentis dignissimi Tribunalis M. R. C. accuratè, ac dili-
genter legi librum, cuius titulus inscribitur *Disceptationes Fiscales No-
tis Politicis illustratæ*. Auctore Spect. Don Ignatio Gastone Magnæ
Regiæ Curia Iudice, Regioquè Consiliario, & cum nihil offende-
rim, quod bonis moribus, ac Regiæ Iurisdictioni, Regijquè Prag-
ma-

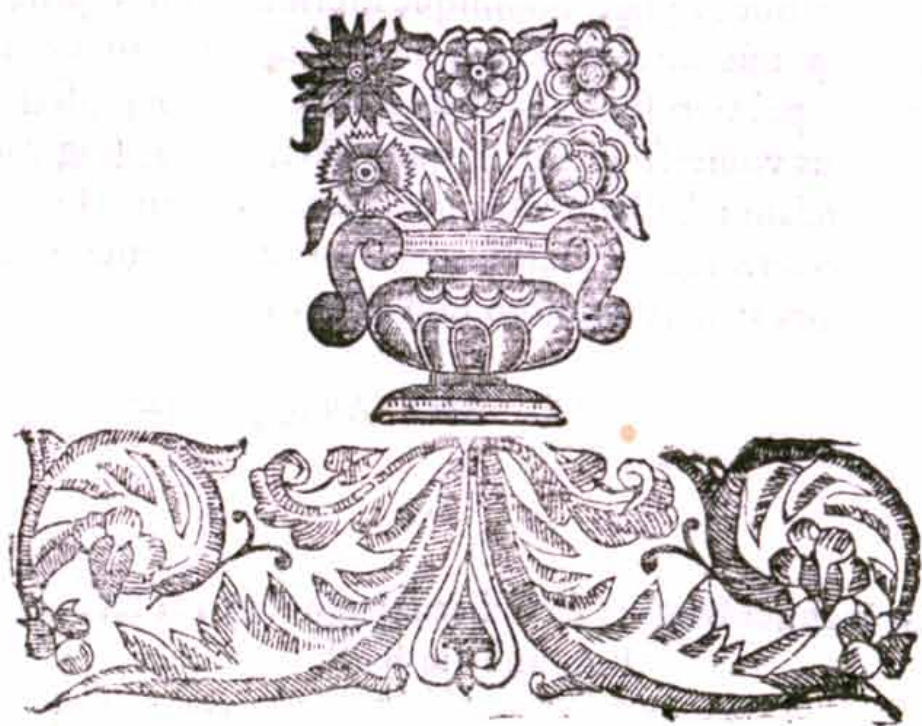

maticis aduersetur ; quin potius in eo grauiores , & subtiliores Iuris prudentiæ quæstiones Tullij Calamo ita miro ordine exaratas inueni , vt perfectionem redolet ; quare , vt publicæ utilitati consulatur , studiosisque animis liber sanè eruditus , & eximius proponatur , in lucem edendum esse cenſeo. Pan. 31. Maij. 1684.

D. Ioannes Baptista de Iudice.

Potest imprimi

Ramundetta R. P.

ELOGIVM

IN LAVDEM AVCTORIS.

En

Legalis infulæ Candidatum
 Doctissimorum optimum, Optimorum Doctissimum
 Dominum Don Ignatium Gastonium.
 Inter sustinentes Iuridicæ Dialecticæ Cœlum Atlantes
 Non solum adscriptum,
 Sed Primum,

Inter Politicæ Artis perquirentes causas densa in caligine
 Ità enumeratum

Vt nemini secundus,
 Inter sani Iuris Triarios verè Strategum.
 Ter magnum dicerem,
 Imò Pantotelen appellarem.

Hic per durum stadium Iurisprudentiæ studij
 Mira genij, ac Ingenij facilitate, vel fœlicitate
 Nervosè incedens:

fœlicibus ingressus auspicijs
 Controuersiarum forensi suppositarum pulveri
 Haud futili contentione, sed libramine Iuris
 Patronus

Chartis impellefcens
 Insomnis traducens noctes
 Volumina ferè innumera volutans
 Per latebras veritatem, altissimosquè recessus
 Inquirens

Quot causas egit, tot palmas exegit.
 Fœlicioribus tamen progressus successibus
 Consiliarij non semel munus adeptus
 Iure madens,

Varioque in vsu limatus Togæ
 Verè Themidis genius.

Nunquam ab æqui Ecliptica deflectens
 Dimicantia iurgia fori micantibus doctrinæ radijs
 Dissipauit.

Solem diceres
 Nisi tenebricosas hic nebulas Eclypsesque
 Pateretur,

Iugi-

Iugiterque stationarius in libræ signo persisteret.
 Fœlicissimis tandem euentibus egressus
 Has cedro dignas Fiscales quæstiones committit famæ,
 Ut commissæ infamis perduellionis
 Effrenatos cohibeat gradus,
 Vel conspiratorum animos æternis afficiat
 Quæstionibus.
 Quidquid molita fuit Ambitio,
 Quidquid potuit Adulatio,
 Quidquid vesana fucata est versutia,
 Quidquid denique Scriptorum refractariorum
 Panxit temeritas,
 Perdoctus Castonus acutissimo pennæ stylo
 Funditus euertit.
 Hæc minora veris, inferiora meritis,
 In veræ tamen Deuotionis, ac obsequij
 Argumentum
 Don Ioseph Fernandez de Medrano Collega amantissimus
 Delubro Aeternitatis
 P.

SPECT. DOMINO
D. IGNATIO GASTONIO
I. C. CATANENSI

ELOGIVM.

In Ignatio Gastonio
Quem locum obtineat Iurisprudencia,
Si aliundè ignoras,
Ex eo, quem idem Gastonius obtinuit
In patria Catanensi Academia, & Curia,
Quem obtinet apud Regem CAROLVM II.
Edilcas.

Catanæ legum interpres fuit,
Et eorum auctor dici poterat Gastonius.
Septies ibidem Iudicis partes gessit,
Et Aream æquitate sua reuocatam è Cælo,
Vel inter arma defendit, ac seruauit incolumem.
Quippè cùm Sicilia bello flagraret,
Ne leges Mars exlex pessundaret,
Supremis belli Ducibus Consultor adhibitus,
Nil inconsulta Iurisprudencia dictabat,
Nil agebatur, quod non dictaret Gastonius.
Per eam aditum quæsiuit apud CAROLVM II.
Hispaniarum Siciliæque Regem Potentissimum.
Ea auspice à CAROLO II. Magnæ Regiæ Curia Iudex,
Regijque bonorū confiscatorū Senatus, quæ Iuncta denominant,
Secundum M. R. C. Iudex creatur.
Vulgi Iudicium persæpe fallitur,
Regum nostrorum perrarò,
Cum oculos habeant perspicacissimos,
Optimos nimirum Administros.
FRANCISCVS BENAVIDVS Sancti Stephani Comes
Siciliæ Prorex Dignissimus
Nouit te, qualis esses, Gastoni,
Nunciauit Regi,
Rex declarauit esse,
Quales oporteret Regios Administros.

Abseindo prolixitatem Elogij,
 Nomini tuo appendo libri tui Epigraphen:
DISQUISITIONES FISCALES.
 Elogium omne hoc laconismo dicturus.

Don Io: Baptista de Iudice.

Quales oportet Regios Administratos
 Rex declaravit esse
 Nunciavit Regi
 Nostris, quales esses, Galoni
 Sicilie Rex Dignissimus
FRANCISCVS BENAVIDVS Sancti Stephani Comes
 Optimos nimirum Administratos
 Cum oculos habuisset perspicacissimos
 Regum nostrorum peritus
 Vulgi Iudicium per se fassus
 Secundum M. R. C. Index creatus
 Regibus honoris consistorio senatus, que iuncta denominant
 Et auspice CAROLO II. Magno Regis Curia Iudex
 Hispaniarum Sicilieque Regem Potentissimum
 Per eum aditum datusque CAROLO II. M.
 Nil agebatur, quod non diceret Galonius
 Nil inconsulte sapienter diceret
 Superius belli Ducibus Consulor adhibitus
 Ne leges Mars exire possint
 Quippe cum Sicilia bello flagret
 Vel inter arma delendit, ac terminat incolumem
 Et Africam spemque sua reuocant e Caelo
 Deposuit ibidem Iudicis partes Regis
 Et eorum anchora dici poterat Galonius
 Ceterum legum interpretis fuit
 Edictis

ARGV-

ARGVMENTA

DISCEPTATIONVM FISCALIVM

QVÆ IN PRIMA PARTE CONTINENTVR.

DISCEPTATIO I.

Messanæ rebellio, eiusque origo, series, & exitus percurritur. Damna Ærario Regio illata recensentur. Hispanorum Ducum, & Militum peritia, & Siculi Regni fides incorrupta refertur. Serenissimi Catholici Regis clementia erga Messanenenses extollitur.

DISCEPTATIO II.

Pro nouo Messanæ Regimine præficitur à Rege Catholico Prorex Siciliae Excell. Don. Franciscus Benauides Sancti Stephani Comes: Perfecti Gubernatoris Idea delineatur in Ciuitate Rebelli. Vniuersitas læsæ Maiestatis reappropriatur Priuilegijs, oppidis, & Iurisdictionibus. Iudices an sint exteri constituendi? Diffensiones inter subditos quomodo precauendæ? Armorum prohibitio iuri consentanea, & bono publico utilis.

DISCEPTATIO III.

Militare Regimen in Ciuitate Rebelli describitur. Tem-

pore pacis, bellicæ præparationes curandæ. Potest Princeps Iurisdictiones ad libitum segregare. Militum stipendia quomodo persoluenda? Arces pro Imperij securitate construendæ. Nouæ Cittadellæ moles in Ciuitate Messanæ delineatur, & utilitas summa refertur.

DISCEPTATIO IV.

Oeconomicum Regimen in Ciuitate Messanæ recensetur. Ærarij Regij auctio nimis præcisa pro Imperij conseruatione. Nouum erigitur Tribunal bonorum confiscatorum. Ipsius Ministri enumerantur. Præcipuæ Iurisdictiones, & prærogatiuæ huic Tribunali impertitæ referuntur.

DISCEPTATIO V.

Ius belli indicendi ad Supremum Principem spectat, & moueri potest tum contra externos, tum etiam contra Subditos Rebelles, vt nouis rationibus solidissimè comprobatur. Geritur bellum, cum ordinaria remedia non

suppetunt. Causæ adducuntur, ut iustum dicatur. Peiora sunt bella intestina, quam externa.

DISCEPTATIO VI.

Bona hostiū tum mobilia, tum etiam stabilia iure belli capientium fiunt, tam si in conflictu, quam si occasione prælij fuerint capta. Fisco publicantur bona hostium, pugnantium, & omnium Ciuium qui in loco hostili degunt. Iure etiam belli Pueri, & Mulieres in seruitutem rediguntur. Solemnis forma belli indicendi apud Veteres enucleatur. Seruitus inter Christianos bellātes abrogata, sed quo ad bona Ius antiquum adhuc seruatur.

DISCEPTATIO VII.

Quæ sita Iure belli non sunt eo finito restituenda. Elucidatur Tex. in cap. unico. de Pace Constantia. Triplex traditur modus, quo Ciuitas hostilis in victoris ditionem potest peruenire. Recensetur discrimen inter deditionem liberam, & conditionalem. Plura Historicorum exempla ad id memorantur.

DISCEPTATIO VIII.

Bona iure belli capta transeant in plenum dominium Victoris absque vlla spe reuersio-

nis, etiam si fuerint resecta à victis damna occasione belli perpeffa. Quæ assertio Legge Diuina, Canonica, Naturali, Gentium, & Ciuili confirmatur, ac etiam Theologica cēfione tutissima ostenditur. Contraria nonnullorum Theologorum sentētia confutatur. Discrimen exornatur inter Represalias, & bellum. Leges Principum sæcularium iustum præbent acquisitionis titulum etiam in foro interno, si Iuri Diuino, vel Pontificio non repugnāt.

DISCEPTATIO IX.

Residēs in Ciuitate Rebeli incidit in crimen læsæ Maiestatis, eiusque bona Fisco publicantur, licet perduellium factioni non adhæreat. Præter iura communia pūctualis ad id constitutio refertur Inuictissimi Philippi Quarti. Cohabitatio cum inimicis, & peruersis magnum præbet indicium delicti. Mulier potest committere crimen læsæ Maiestatis, & an teneatur arma suscipere pro incolumitate Principis. Minor etiam in reatum perduellionis potest incidere. Minorum pœnæ quomodo sint tēperandæ?

DISCEPTATIO X.

Potest Princeps ad commune bonum Reipublicæ habitatores

tores vnius loci ad aliū transferre. Valet bannum poenale sub poena confiscationis, & semper iustum praesumitur. Tenentur subditi Principi inferuire, etiam cum euidenti vitæ periculo, si defensio sit praesumptiuè possibilis, nec prodest allegatio metus. Bona ab indignis quando Fiscus vendicet. Arcis Praefectus quando possit Castri deditio- nem perficere. Residens in loco rebelli dicitur crimen ratificare. Discrimen adducitur inter Lusitanam coniurationem, & Messanensium rebellionem, & declaratur. D. Christophorus Crespus de *Valdaura. obser. 97.*

DISCEPTATIO XI.

Ciuitas rebellis vniuersali exercitus direptioni subijcitur, inspecto tū Iure Ciuili, tum etiam interno. Potest etiam prorsus exterminari, & aratro submittitur; & vnde hæc poena ortum habuerit. Plura exempla ad id recensentur; Huius punishmentis effectum patiuntur etiam minores, & Mulieres. Princeps à Ciuitate Rebelli potest taleā exigere, & poenam destructionis, & prædæ in pecuniariam cōmutare; valet etiam ad libitum à loco hostili Ciues omnes ablegare. Coloni- arum origo enarratur. Elu-

cidatur Tex. in l. certa forma. C. de Iure Fiscii.

DISCEPTATIO XII.

Vniuersitas licet corpus sit fictum potest committere crimen læsæ Maiestatis, & subiacer poenæ confiscationis bonorum; est tamen necessaria publici Consilij congregatio, & deliberatio. Perduellio ab Vniuersitate perpetrata tantæ est potentia, vt omnes Ciues, etiam innocui plecti possint poena pecuniaria, & amissione bonorum. Elucidatur Tex. in l. absentem. ff. de pœnis. Exornatur egregia distinctio Bartoli in l. aut facta §. nonnunquam. ff. de pœnis.

DISCEPTATIO XIII.

Decurionum antiqua origo, & Iurisdicctio pulchrè exornatur. Eorū vice Consiliarij suffecti. Publicum Consilium, repræsentat totam Vniuersitatem, & singulos obligat Ciues, nē dum in causis Ciuilibus, verum etiam in poena incurrenda. Iurati Vniuersitatum quam habeāt Iurisdictionē. Explicatur Lex Sicula. in cap. 64. Regis Ioannis. Perpenditur Castill. decis. 217.

DISCEPTATIO XIV.

Vniuersitas videtur committere crimen læsæ Maiestatis, licet

licet nulla præcedat conuocatio Consilij publici, si in contumacia diu perseverat. Gestum à maiori parte Curia, vel Ciuitatis minori præiudicat, nè dum in actibus rationabilibus, & necessarijs, verum etiam damnoſis, & poenalibus, & plura ad id cumulantur exempla. Infectio capitis politici ad singula extenditur membra. Explicatur Tex: in l. quod maior. ff. ad Municipalem.

DISCEPTATIO XV.

Pignorationum, quas Represalias vocant, origo, & in toto Terrarum Orbe progressus dilucidè ostenditur. Rationes insuper, & requisita ad eas iustificandas perpenduntur. Potest Princeps damna sibi à Ciuitate rebeli illata refarcire super bonis Ciuium etiam innocentium, qui non habent regressum contra bona delinquentium, si Princeps ex integro non est plenè satisfactus. Inter correos, ex maleficio nulla admittitur cessio, aut repetitio. In exactione poenæ Fiscus præfertur priuato, si bona non suppetunt. In pari hypoteca præfertur creditor, qui præuenit in nanciscenda pignoris possessione. Creditor in concursu antefertur fideiussori.

DISCEPTATIO XVI.

Ciuitas contumax ob delictum plectitur poena pecuniaria, & tenetur ad refectionem damnorum, quæ si non potest de bonis Communitatis refarcire, debet collectam imponere persoluendam ab omnibus Ciuibus tum fontibus, tum etiam innocuis, idque probatur inspecto Iure Communi, & Siculo. Pro delicto Vniuersitatis puniuntur Ciues, non vt singuli, sed vt pars Reipublicæ iniquæ. Pacis commoda, Bellique ærumnæ recensentur. Potest Ciuitas pro Pace habenda bona Ciuium obligare, vel alienare. Valet Princeps bona Subditorum auferre ex causa belli, vel alia publica necessitate.

DISCEPTATIO XVII.

Regulariter non debent innocentes puniri pro alieno delicto, sed hoc est intelligendum in poena spirituali, quæ Animam ligat; potest tamen innocens pro aliorum excessibus plecti poena temporali, vel amissione bonorum, si nõ ex propria culpa, saltem ex iusta causa, quæ multiplex assignatur. Poena dupliciter consideratur, quatenus est sanatiua peccati, vel præseruatiua delicti. Expenditur in hoc themate celebris distinctio

Stio Diui Thomæ in 2. 2. quest.

108. artic. 4.

DISCEPTATIO XVIII.

Puniuntur quandoque subditi ob culpam Rectorum, ut varijs confirmatur exemplis desumptis ex Iure Diuino, Pontificio, Cæsareo, & Siculo. Tenentur subditi retrahere gubernatores à delicto rebellionis, vel ipsos eijcere. Ob crimen Præsidis tota Prouincia interdicitur. Explicatur constitutio Regni. cum *fatis. lib. 1. tit. 10.*

DISCEPTATIO XIX.

Ciues pro rebellionem Cōciuium possunt puniri amissione bonorum. Rationes id suadentes enumerantur. Læsæ Maiestatis crimen cætera delicta immanitate superat, tendit quippè contrà Ius Diuinum, Naturale, Gentium, & Pontificium. Atrocitas sceleris iustam præbet causam, ut alij etiam innocentes subiaceant pœnæ, quæ non sit corporis afflictiua. Subditi Principi suo rebelles possunt excommunicari. Multitudo delinquens non est in vniuersum punienda pœna corporali, secus autem pecuniaria. Princeps ergà rebelles an debeat uti clementia, vel potius seueritate.

DISCEPTATIO XX.

Plectuntur filij pro delicto paterno, cuius conclusionis binæ perpenduntur rationes. Filij nati ante perpetratum rebellionem eisdem subiaccēt pœnis, quas patiuntur postea nati. Exornatur Textus in *l. quisquis. C. ad Legem Iuliam Maiestatis*. Eiusque dispositio excludens filios rebellium à quacumque successione, iusta, & rationabilis ostenditur, & à nonnullorum impugnationibus neruose propugnatur, & per Romanos Pontifices comprobata dignoscitur. Tyrannicus rigor trucidandi filios perduellium à Veteribus obseruatus fuit clementer per Theodosium, & Arcadium explosus. Crimen hæresis, & rebellionis quo ad punitionem filiorum æquiparantur.

DISCEPTATIO XXI.

Officia, quæ non habent annexam administrationem Iustitiæ hypothecari, & vendi possunt accedente Principis assensu, ea verò quæ ad Iustitiam exercendam sunt constituta, debent gratis conferri. Principis assensus in Officiorum alienatione quando dicatur impetratus? Officiū Thesaurarij Generalis in Regno Siciliæ quam habeat Iurisdictionem, & an vendi pos-

possit, ipsius Origo refertur.
 Pretium Officij venit sub
 hypotheca, collatione, & di-
 uisione bonorum. Exorna-
 tur Textus. *in S. Optimum.*
Auth. de exhibendis Reis, & Con-
stitutio Regni. Scire volumus. tit.
primo lib. 2. Duplex solet for-
 mula adhiberi in conceden-
 da per Principem ampliatio-
 ne Officij vitalitij. Prima est
 pro vno ex filiis, vel liberis,
 & tunc nominatus Officium
 consequitur iure proprio,
 nec remanet adstrictus hy-
 pothecis per nominantem.
 contractis. Altera est pro
 vno hærede, qui si est nomi-
 natus, cum non possit ad-
 mitti absque qualitate hære-
 ditaria, tenetur subire one-
 ra per nominantem imposita.
 Explicatur Textus. *in l. cum*
pater. S. hereditatem. ff. de lega-
ris secundo.

DISCEPTATIO XXII.

DISCEPTATIO XXII.

Reuissio pro infirmandis senten-
 tijs prolatis per Tribunal Re-
 gij Patrimonij in causis, vbi
 Fiscus præiudicium versatur,
 per idem Tribunal est defi-
 nienda associatis tribus Præ-
 sidibus, & Consultore, &
 Causa semel definita non
 permittitur vltior recla-
 matio. Causæ ad Regium
 Patrimonium spectantes non
 sunt extrahendæ ex Aula
 Procuratoris Cæsaris, cui
 Tribunal Regij Patrimonij
 fuit subrogatum, eiusque
 Iurisdictio extollitur. Præ-
 rogatiua Præsidium, & Con-
 sultoris in Regno Sicilia
 exornatur. Discrimen addu-
 citur inter Causas Patrimo-
 niales, & Criminales. Eluci-
 datur Pragmatica unica. S. 10.

tit. 1, tom. 2.

quisque contra ius Divinum,
 Naturale, Gentium, & Po-
 liticum. Atrocitas sceleris
 ipsam præbet causam, ut ali-
 quos innocentes subiacent
 poena, quæ non sit corporis
 afflictio. Subditi
 duo rebelles possunt esse
 mutui. Multitudo de
 quæ non est in universum
 præiudicium poenæ corporalis, se-
 cus autem pecuniaria. Prin-
 cepts ergo rebelles an debeat
 vi clementia, vel potius re-

DISCEPTATIONES FISCALES

NOTIS POLITICIS ILLUSTRATÆ

AUCTORE

D. IGNATIO GASTONE
CATINENSI

OLIM MAGNÆ REGIÆ CVRIÆ, NVNC VERO TRIBVNALIS BONO-
RVM CONFISCATORVM IN CIVITATE MESSANÆ
IUDICE REGIOQVE CONSILIARIO.

ARGVMENTVM

Messanæ Rebellio, eiusque origo, series, & exitus
percurritur. Damna Ærario Regio illata recen-
sentur. Hispanorum Ducum & militum pe-
ritia, & Siculi Regni fides incorrupta re-
fertur. Serenissimi Catholici Regis cle-
mentia erga Messanenſes extollitur.

SVMMARIVM.

Peris nouitas, &
subtilitas comen-
datur. n.1.

Precipuum trac-
tationis thema
proponitur, an cõ-

missa per Messanæ Ciuitatē Re-
bellionē potuerint confiscari ne-
dum bona Rebellium, verū etiā
aliorum citium ibidem degentiū,
qui nullo reatu irretiti conuin-
cuntur. n.2.

Auctoris Sententia affirmatiua pro

Regio Fisco recensetur. n.3.

Auctor votū pro Regio Fisco prola-
tum solidissimis rationibus com-
probare decernit. n.4.

Messanenſis Rebellionis origo, se-
ries, & exitus recensetur. n.5.

Facti prænarratio ad Iuris elucida-
tionem est apprime necessaria.
n.6.

Messanæ Ciuitas ab inuictissimis
Regibus Aragonensibus, & Au-
striacis innumeris priuilegijs ex-
ornata. n.7.

A

Mes-

- Messana tot prerogatiuis adaucta cepit adaucter abuti. n. 8.*
- Messanae precipuus scopus ad arcandam Regis ditionem & ad fouendam in populo libertatē. n. 9.*
- Propositiones plurimae apud Messanenses circumferebantur nimis liberae aduersus supremam Principis potestatem. n. 10.*
- Iurisconsulti Messanenses referuntur, qui huiusmodi assertiones pro Patria tutati sunt. n. 11.*
- Messanensium petulantia in tuendis, & ampliandis Priuilegijs nō hac nostra solum aetate inualuit, sed maiorum suorum cordibus tenaciter inhaesit infixa. n. 12.*
- Pompeo tota Sicilia sponte cessit, & sola Messana repugnauit sub clypeo priuilegij. n. 13.*
- Pompei responsum Messanensibus praeliantibus datum. n. 14.*
- Caroli Tapia refertur Sententia confirmans tum antiquam tum recentem Messanensium audaciam in tutandis priuilegijs. n. 15.*
- Iustitiae Viribus labefactatis facilis est aditus ad flagitia perpetranda. n. 16.*
- Tiberius in scelera simul & dedecora prorupit, mox deposito pudore, & metu, suo tantum ingenio utebatur ex Tacito. n. 17.*
- Abusus, qui in Ciuitate Messanae irreperant, & violentiae illatae magistratibus Regijs referuntur sub speciosa priuilegiorum cohonestatione. n. 18.*
- Messanensium nouitates aliquando à Regijs ministris leuiter puniti, multoties prudenter dissimulati. n. 19.*
- Princeps subditorum errores aliquando dissimulat, non ut iniquitati eorum consentiat, sed ut aptum tēpus correctionis expectet. n. 20.*
- Cesar aduersus Illustres aliquando dissimulauit, mox reddidit odium n. 21.*
- Patientia leuius reddit crimen, quod corrigi non potest. n. 22.*
- Vulnera curando maiora fiunt, quae tangenda non erant. n. 23.*
- Siculorum Sententia uniformis, praesagiens Messanae ruinam. n. 24.*
- D. Ferdinandus Matute olim Siculorum Proregum Consultor prauidit Messanae excidium. n. 25.*
- D. Marius Cutelli Iurisconsultus Catinensis commendatur. n. 26.*
- Perducta ad summum, rursus ad infimum velocius relabuntur. n. 17.*
- Ascensibus violentis quies diuturna non permittitur. n. 28.*
- Rebellionis Messanensis exordium recensetur. n. 29.*
- Rebellium Barbaries & insania notatur. n. 30.*
- Libertas maior exoptari non potest quam sub Regis Catholici imperio viuere. n. 31.*
- Messanenses ut ad Regis obedientiam redigantur, suasionibus benignis, & omnium criminum impunitate alliciuntur. n. 32.*
- Delicta intempestiuis remedijs acceduntur. n. 33.*
- Princeps non pena semper sed penitentia debet esse contentus. n. 34.*
- Messanensibus ad Regiam factionē Trans-*

transmigrantibus Fides publica
seruata. n. 35.

enatus Messanensis in sua contu-
macia perseuerauit. n. 36.

Edictum Proregium publicatur con-
tra comorantes in Ciuitate Mes-
sanae, hostes illos declarans. n. 37.

Ulnus immedicabile ense reciden-
dum. n. 38.

Messanenses rigida obsidione pressi
inauditam perpeffi sunt famem
ex annonae penuria. n. 39.

Hostes à Messanensibus accersiti prae-
sidia & cibaria transfuehant. n.
40.

Bellum formidabile exarsit inter
hostes à Rebellibus adiutos, &
Hispanos sicularum obsequio so-
ciatos. n. 41.

Sicilia euasit amplissimum Martis
theatrum, & bellicae scientiae Aca-
demia. n. 42.

Damna arario Regio illata ex Mes-
sanensium rebellione longe supe-
rant aestimationem bonorum con-
fiscatorum. n. 43.

Absurda quae ex bello gesto Regi &
Siculis prouenerunt. n. 44.

Bella producant innumera damna.
n. 45.

Bella, & Victoriae captis & euerfis
Vrbibus constant. n. 46.

Hispanorum Ducum peritia cele-
bratur. n. 47.

Militaris disciplina in Hispano e-
xercitu describitur. n. 48.

Hispana natio semper gloriosa, &
triumphatrix effulsit. n. 49.

Scriptores exteri recensentur, qui de
Hispanorum strenuitate honori-

ficam fecerunt mentionem. n. 50.

Hispana gens nata instaurandis, re-
parandisque bellis. n. 51.

Euentus per quinquennium incertus
in bello inter Hispanos & Ro-
manos gesto. n. 52.

Disciplina militaris perfecta exor-
natur idea in exercitu Hispano.
n. 53.

Sicularum Procerum, & Urbium in-
corrupta fides erga Catholicum
Regem. n. 54.

Catina Auctoris Patria in recenti-
bus Regni aerumnis hostibus cir-
cumdata propria obligationi te-
naciter inhaesit & debito obsequio
inseruiuit. n. 55.

Catina Regum Tutrix gloriosa san-
guinis effusione meruit nuncupari.
n. 56.

Ioannes Baptista de Grossis Auctoris
Praceptor commendatur. n. 57.

Hostes Hispanorum armis perterriti
desperata victoria à Messanae ci-
uitate recedunt. n. 58.

Vincere satis dicitur qui hostes su-
gat. n. 59.

Exercitus Regij ingressus in Ciuita-
tem Messanae humane ac benigne
subsequutus. n. 60.

Clementia erga inferiores praeclarum
est Viaticum ducibus ad victorias
& triumphos. n. 61.

Romani plus penè parcendo victis,
quam vincendo imperium auxer-
unt. n. 62.

Bellorum egregij fines, quoties igno-
scendo transigitur. n. 63.

Princeps equa lance praestantia ro-
boris & magnanimitate clemen-

ria debet præditus esse. n. 64.
Indultu generale Messanensibus, qui remanserunt, impertitum, profugis verò denegatum. n. 65.
Principis hæc est ars præcipua, ut subiectis parcat, debellet superbos. n. 66.
Rebelles profugi, & exules in extremam egestatem reducti, ij verò qui Regie clementiæ innixi non recesserunt, feliciores existimandi. n. 67.
Plutarchi egregia Sententia de populis ab Alexandro superatis optime Messanensibus accommodata. n. 68.
Messanenses sub iugo Rebellium, & hostium inique oppressi, deinde experti sunt Hispanici imperij suauitatem. n. 69.
Rex Hispaniarum ita rebelles, &

hostes subegit, ut doleant se non fuisse antea superatos. n. 70.
Carmina Rutilij Numantij eleganter Messanæ debellatiōni applicantur. n. 71.
Clementia Regis Catholici extollitur erga Messanam diu rebellē, & armis superatam. n. 72.
Pietas est præcipua prærogatiua Hispanæ Monarchiæ. n. 73.
Carolus Quintus Saxonie Ducem et Franciscum Galliarum Regem armis superatos dimisit. n. 74.
Bellum fouere meritò creditur, qui hostem, quem delere potuit, dimisit. n. 75.
Caroli Quinti egregia Sententia quoad clementiam erga victos seruandam. n. 76.
Epilogus Messanensis rebellionis recensetur. 77.

DISCEPTATIO PRIMA.

I quâ in Supremis Sici-
 liæ Subsellis
 famigerata
 emerfit con-
 tentio, certè
 alijs nec inferior, nec iniucun-
 dior est ea, quam nunc discep-
 tandam aggredior, nam si ori-
 ginem inspicis, agitur de ne-
 fario perduellionis crimine,
 a Messanensibus temerè per-
 petrato, & ab Inuictissimo
 Hispano Monarcha armis glo-
 riosè represso, legibus foelici-
 sime exterminato. Si effec-

tum subsequutum intueris,
 sermo est de vniuersali bo-
 norum confiscatione, quæ ad
 Regis spectat Ararium.
 Si denique præcipuâ exoptas
 Iuris controuersiam, quæ hac
 in re trutinanda proponitur,
 subtilissimam, & celebrem in-
 uenies, est siquidem discuten-
 dum, an ob Rebellionem a
 Messanæ Ciuitate commissam
 potuerint Regio Fisco publi-
 cari, ne dum bona eorum, qui
 Auctores, & Asseclæ seditio-
 nis fuere, verum etiam Infan-
 tium, Mulierum, illorum de-
 nique

niue ciuium, qui nullo perfidia reatu irretiti conuincuntur, sed Rebellionē perdurante in Cinitate Messanā degerunt.

3 Fuit hic pūctus in Tribunali bonorum Confiscatorum iamdiū agitatus, nunc autem ex speciali Regis nostri Decreto in Causa magni ponderis iterum repetito examine discussus. Ego verò, qui ex Regia munificentia in eodem Tribunali, licet omnium minimus Iudex affideo, auditis partibus, & negotio maturè perpēso, meam pro Regio Fisco patefeci Sententiam, existimans commissa per Vniuersitatem Rebellionē, indistinctè subiacere publicationi bonorum, & Reos, & reliquos Ciues, quantumuis infontes (si qui tamen sunt) qui in Ciuitate Rebelli perstiterunt.

4 Dixi tunc ingenuè, quid sentirem, nunc verò, quod sensi, solidissimè cōprobare decreui. Arduū sanè videtur opus, quod molior, magna reputatur prouincia, quam suscipio, sed Deo Adiutore pro viribus meis, quas imbecilles fateor, susceptum munus explere curabo, ratus laborem hunc neque difficilem, neque superuacuum fore exitum.

5 Satis autē ad rem pertinere existimo, Rebellionis exordium, seriem, atque exitum

6 recensere, ea insuper quæ ad Ciuitatem bene instituendam sunt subsequuta, breuiter percurrere; facti enim prænotatio ad Iuris elucidationem est apprimè necessaria, & vtraque nimis prodest, vt voti Iustitia elucescat, & vt Regis Catholici incomparabilis clementia erga Rebelles, non rigor (vt perperam iactitant) omnibus innotescat.

7 Messanæ Ciuitas p totiusseu-
lorum curricula ab Inuictissimorum Regum Aragonensium & Austriacorum munificentia speciosissimis præfulgebat exornata prerogatiuis, adeo nulli Urbium Hispanicæ Monarchiæ subditarum inuideret, in summo felicitatis fastigio constituta, sed tot priuilegijs adaueta, cepit audacter abuti, nam paulatim plures in ea circūferebantur Assertiones, quæ non ad alium collimabant scopum, quam ad arcandam Regis ditionem, & ad fouendam in populo libertatem.

8
9
10 Aiebant enim a Rege plenitudinē potestatis in ea exerceri non posse, novos magistratus non constitui, rescripta, & madata omnia ad Iuris dispositionem esse coangustanda, priuilegia renocationi nō subiacere, quamcumque consuetudinem vim priuilegij habere, in publicis Edificijs arma, & insignia Regijs æqualia ap-

ponenda, Ciuitatum Distric-
tualium a Messanensium Iurif-
dictione segregationem pro-
hibitam, omnes Ciues etiam
p mercatura immunes a vec-
tigalium solutione; in quacū-
que dubietate priuilegia pro
Messanensibus interpretari, &
ampliari debere, solam Mes-
sanā in Regno Siciliae Distric-
tum habere instar Reipublicae
Venetae. Vera loquor, fabu-
las non enarro, non vnum, sed
11 plures tibi sisto Auctores, qui
sibi, & Patriae nimium blan-
diētes huiusmodi proposicio-
nes ausi sunt sustinere, hi sunt
Glorit. *respons. p.* Iacobus Gal-
lus *Consil.* 104. Bolognet. *Con-*
sil. 1. Giurba *Consil.* 1. 19. & 59.
Costa *sicul. Consil.* 1. 2. & 23.
12 Id vero praecipua animad-
uersione arbitror dignum,
quod haec Messanensium pe-
tulantia in tuendis, & ampliā-
dis per fas per nefas priuile-
gijs suis non hac nostra aetate
solum inualuit, sed maiorum
suorum cordi tenaciter infixā
semper inhaesit, si antiqua hi-
storicoꝝ monumenta perpen-
dimus, quos inter non infimū
obtinēt locum Plutarchus in
13 vita Pompei, ubi insinuat praē-
lium a Messanensibus susceptū
sub clypeo priuilegij, & exem-
ptionis aduersus Romanorum
Ducem, cui omnes Siciliae Ci-
uitates spontanea deditio se
submiserunt, sic rei gestae eue-

tum enarrans (*Perpennas sta-*
tim ei Sicilia cessit, ubi afflictas
Ciuitates recreauit, omnibus pra-
stitit se humanum, extra Ma-
mertinos Messanae, detrectanti-
bis enim tribunal suum, & iu-
risdictionem, a qua contendebant
veteres Populi Romani formula
esse exēptos, nō desinetis nobis (in-
14 *quit) gladio accinctis citare le-*
ges.) Hinc pulcherrimē Caro-
lus Tapia *decis.* 23. *Supremi*
Italiae Senatus n. 67. nostram
confirmat Sententiā inquiring
15 (*Præterea id confirmari dice-*
batur Auctoritate Plutarchi, is
enim in vita Pompei tradit Ma-
mertinos valide pugnasse pro suis
priuilegijs, unde mirū nō est, si hoc
idē hodiernis faciant tēporibus.)
16 Labefactatis iam Iustitiae
Viribus facilis fuit aditus ad
violentias facti, & ad pes-
sima quæque flagitia com-
mittenda, vt de Tiberio refert
17 Tacitus lib. 6. *Annalium (po-*
stremo in scelera simul, & dede-
cora prorupit, postquam deposito
pudore, & metu, suo tantum in-
genio utebatur.) Omnes enim
18 officiales Regio seruitio (vt
par erat) inherentes ad nutum
suspectos pronunciabat, Iudi-
cibus insuper straticotialibus
in officio exercendo normam
non semel imponens, etiam
ea, quæ ad Sacros Magistratus
spectabant, pertractare non
erubescibat, priuatas simulta-
tes, Ciuilia lurgia, Domesti-
cas

- cas contentiones vel confouebat, vel reprimebat ad libitū, erat denique pro ratione voluntas; omnia sub specioso priuilegiorum clypeo cohonestabantur; In Curia Senatoria, In Prætorijis Iustitiæ, & in priuatis conuenticulis feruidus contrapriuilegiorū clamor vbique resonabat; vt ab experto cognouimus, & erudite non minus quam solide explicuit D. Ferdinandus Maturte olim Siculorum Proregū Consultor in suo discursu Apologico pro Regia Iurisdictione fol. 80. (*vt libere nihil agāt, nihil proponant, sed tanquam Iurati, & officiales alicuius Reipublicæ libere, hinc timor, hinc odium, hinc vindicta, hinc affectus, & amor non solum deriuantur, sed exercentur, suprema potestas contemnitur, aut saltem postponitur, nec amor ad Regem naturalem dominum, sed ad populum respicit.*)
- 19 In tanta nouitatum affectatione hi excessus fuerunt per Regios Ministros iuxta temporum vicissitudinem vel personarum qualitatem aliquando puniti, multoties prudenter dissimulati iuxta celebre Diui Isidori dogma lib. 3. sententiarum Cap. 5. (*plerumque Rex iustus etiam maiorum errores dissimulare nouit, nō quod iniquitati eorum consentiat, sed quod aptum tempus correctionis*

- expectet, in quo eorum vitia emendare valeat, vel punire.*) Nec est dissimile quod de Cæsare
- 21 recenset Tacitus lib. 16. *Annalium* (*Aduersus illustres dissimulatum ad præsens, mox redditum odium*) Eleganter id ipsū insinuat Horatius lib. p. ode 24. *Durum sed leuius fit, patientia quidquid. Corrigere est nefas.*
- 23 Et Ouid lib. 3. de ponto eleg. 7. *Curando fieri quædā maiora videmus. Vulnere, quæ melius non tetigisse fuit.*
- 24 Vna tamen, & concors erat siculorum Sententia tam effrenatam superbiam non diū duraturam, quinimo ad vltimum excidium Messanenses foreruituros. Hanc ipsorū Audaciam deplorauit, præuidit etiā
- 25 lynceis oculis Messanæ ruinam celeberrimus ille Iuriconsultus D. Ferdinandus Maturte in suo discursu Apologetico pro Regia Iurisdictione fol. 79. (*Domine zelus dom⁹ tuæ, & huius Regni comedit me, vt hæc, quæ quotidie absurda crescūt, & nō medentur, non ruant in dispendia ciuitatis: Vtinam non sit mea vox clamantis in deserto.*) Nec dissimili vsus est Vaticinio doctissimus D. Marius Cutelli conciuis meus inter siculos Iuriconsultos facile Princeps in suo Codice legum sicula-

D. IGNATII GASTONE

- secularum ad Cap. 15. Regis Federici nota, 17. Et meritò*
 27 *nam Teste Seneca in prol. declam. (ad summum perduc- ta rursus ad infimum, velocius quidem, quam ascenderunt, re-*
 28 *labuntur) Ascensibus quip- pe violentis quies diuturna, non permittitur, hinc Luca-*
nus 1. Pharsal.

Celsis summisque negatum Stare diu, nimioque graues sub pondere lapsus.

- 29 *Nec a concepti excidij præ-*
fagio diuersus sortitus est exi-
tus, si quidem Messanæ petu-
lâtia, & temeritas adeo excre-
uit, vt paulatim sacrum obe-
dientiæ iugum excusserit, &
obsequij habenas effregerit;
mox vero seditiones subortæ,
& conuenticula coadunata, &
tandè die septimo Iulij 1674.
 30 *in detestabilè incidit Rebel-*
lionem Arma hostiliter su-
mens, Regios ministros suc-
cessiue profligauit; Arces, &
Castra Regia deindè obsedit,
& inuasit; plurimos tandem,
qui Regis obsequio erant ad-
dicti, miserrimè trucidauit.
Vnde non ineleganter possu-
mus & debemus inferre, quod
Messana, cui mens sana esse
debuerat, in extremam insa-
niam incidit, nam si præroga-
tiuas expetebat, innumeris
prædita erat; si libertatem ex-
pectabat, nulla maior libertas
poterat exoptari, quam sub

Catholici Regis Imperio vi-
 uere. Theodor. *Allegat. 51.*
n. 48. Cutelli Decis. 17. n. 8.
Tom. 2. Cammarata respons.
23. n. p. Tom. p.

- 32 *At Illustris Marchio Baione,*
qui tunc Trinacriæ Regimini
præerat, omnem lapidem mo-
uit, vt Messanenses ad Regiâ
Deuotionem redigeret; eos
benignis primum suasionibus
est hortatus, vt resipiscerent,
deinde publica criminû abo-
litione, & generali (vt aiunt)
Indulto reddidit tutos, sed
frustra: successiue perempto-
rium Terminum præfiniuit, vt
exirent, & sisterent coram vno
ex Iudicibus Magnæ Regiæ
Curia, promittēs sub fide Re-
gia eos, qui paruerint, impu-
nè dimittere, imposita trans-
gressoribus pœna vltimi sup-
plicij, & confiscationis bono-
rum; has autem placidas, & re-
petitas monitiones a recta re-
gendi ratione non alienas exi-
 33 *stimo, nam Teste Tacito lib.*
13. annal. (intempestiuis reme-
dijs delicta accenduntur, paruis
peccatis veniam dare Principem
 34 *conuenit, nec pœna semper, sed*
pœnitentia contentû, omnia scire,
non omnia exequi.)
 35 *Nec defuerunt plures tum*
Nobiles, tum populares, qui
relictis proprijs laribus, ad
Regiam transmigrarunt fac-
tionem, vbi benignè fuerunt
excepti, nulli subiacentes pe-
riculo

- riculo quò ad vitam, nulli cō-
fiscationi quò ad bona.
- 36 Senatus tamen, & principa-
lioies Rebelles obdurato ani-
mo magis, atquè magis in-
peruicaci proteruia efferue-
fcebant.
- 37 Prorex itaquè, vt vidit tot
monita in cassum fieri, tot
indulta superuacua sortiri,
publico decreto promulgato
die nono Augusti 1674. Mes-
sana Ciues ibidem Commo-
rantes Rebelles declarauit, &
bona omnia Regio grario ius-
sit publicari, quodcumque
cum eis commercium sub in-
terminatione vltimi supplicij
enixè prohibuit, & vbi inuti-
lem expertus est clementiam,
vim Armorum adhibendam
esse decreuit, opportunis lo-
cis præsidia collocauit, mili-
tum Castramenta designans.
Satis cōcinnè Ouid. lib. 1. Me-
tam.
- 38 Cuncta prius tentanda, sed
immedicabile vulnus
Ense recidendum, ne pars
sincera trahatur.
- 39 Messanenses tamè Regio e-
xercitu rigidè circumuallati,
maiori incalescebāt perfidia,
aperto Marte pugnantes, &
stricta obsidione detenti, sex
mensium interuallo in extre-
mā inciderunt penuriam, an-
nona prorsus cōsumpta, adeò
vt per quatuordecim dierum
curriculum fera obstinatione

- (animus meminisse horret)
diuturnam perpeffi sunt famē,
retroactis sæculis inauditam,
futuris admirandam, cū enim
prorsus carerent cibarijs, quæ
ad victum humanum sunt ne-
cessaria, herbis siluestribus,
alijsquè pabulis vescebantur,
quæ vel ipsa Bruta respuunt,
vel non ita facilè comedunt.
Hinc facillimum erit elicere
quanta fuerit Rebellium Pro-
teruia, dum successiuis die-
bus vltroneæ se subiecerunt
inediæ, cuius cruciatus tan-
tus est, vt multi ex plebe Ro-
mana (dum maxima annonæ
inopia Urbem inuaderet) eā
tolerare non valentes capiti-
b⁹ obuolutis sese in Tyberim
præcipitarunt, teste Liuius lib.
4. ab Vrbe condita; nec inue-
nitur atrocius mortis genus
quam fame perire. Bellarmin.
tom. 3. controu. general. 2. lib. c.
12. versic. Inopia. Bursat. con-
sil. 16. n. 63. tom. p. Petr. Roic.
decis. lituan. 3. n. 257. vbi ele-
gantia recenset carmina Ho-
meri odissæ. 12.
- Triste genus lethi, miseris
mortalibus omne est,
Tristius exurie extingui,
atque occumbere fato.
- 40 Neque id casu, aut sine mi-
sterio factum existimes, nam
Hostium, quorum Arma inui-
tauerant, præsidium, & ciba-
ria propediem expectabant,
prout optatis exitus cessit, an-

- nona ab hostibus ope maritimæ classis intus transuecta, auris secundis, (meliùs dixerim,) fato impellente. Rebelles itaque animosiores facti vires penè collapsas reassumunt, & hostiù suffragio suffulti dimicare non desinunt, & finitimis oppidis potiuntur.
- 41 Formidabile idcirco Bellum exarsit, & quatuor ferè annis martialis efferuuit strepitus. Hinc Hostes à Rebellibus adiuti; Hinc Hispani Siculorum obsequio sociati. Nulla dies sine linea, nulla dies sine prælio. eruptiones continuæ, depredationes sine intermissione. In Terra Peditù, & Equitum militum assidui còflictus. In Mari nauales Classes non semel congressæ. Vnde de Sicilia Regno potest verè affirmari id, quod de Ostendana Ciuitate declamat Pater Angelus Galluccius Societatis
- 42 Iesu de Bello Belgico *Tom. 2. tit. 14.* fuisse nempè amplissimum Martis Theatrù, & Bellicæ scientiæ Academiam. Varios Belli huius euentus diffuso sermone non recenseo, tùm quia sunt satis noti, & Recentes, tùm etiam quia ipsorum enumeratio magnù exposceret volumen. Historicum non ago, sed vnicam dū taxat observationem sub signo, in qua totius stat summa negotij, pro vt ad nostrum spectat institu-
- 43 tum, quod si omnia Messanensium bona fisco deuoluta in vnum coaceruentur, non possunt, (nè dicam æquare,) sed nec ascendere ad minimam ratam tot damnorum, quæ Rebellium culpa Regio Ærario obuenerunt. Pondera, (quæso,) tot militum clades, agros depopulatos, oppida diruta, & Ciuitates depredatas. Intuere tot Nauium, & Triremium naufragia, & incendia; Inspice sumptus immensos in euocandis tot militum legionibus à lóginquis prouincijs. Obserua, deniq; Ingentissimas erogationes in persoluendis stipendijs, & in conseruanda Classe maritima, tùm Regia, tùm etiam fæderata. Veritas est tam euident, & solida, quàm nemo quatumuis temerarius, quantumuis fatuus poterit tergiversari, quis enim ignorat damna, & excidia, quæ ex bellis oriuntur? vt liquet ex *l. ex conducto 15. §. si vis. ff. locati, & ex nouella Iustiniani. 130. de transitu militum, & laxiori calamo recenset Diuus Augustinus de Ciuitate Dei. cap. 7. Gregorius de Republica. cap. p. n. 5. lib. 11. Thomas Bozius. de signis Ecclesiæ Dei. lib. 2. cap. 9. Solorzan de Iure Indiarum. lib. 3. cap. 5. n. 42. tom. p. quod breui verborum contextu explicuit Tertullianus in apolog.*
- 46 (Bella, & victoriæ capis, & euer-

- euersis Urbibus constant.) Hinc
 Ioannes Ouennus. lib. epigr.
 118. *Bella famem, pestemque fa-
 mes mortalibus affert,
 Est Igitur bellū, peius vero-
 que malum.*
- 47 At in Tanto Rerum discrimi-
 mine duæ pro Catholico Mo-
 narcha solidissimæ steterunt
 Columnæ, vna viguit Hispa-
 norum Ducum, & Militum sū-
 ma peritia, & strenuitas, qui
 nulli parcentes labori, omni
 subiacentes periculo hostem
 assidue profligarunt, & repu-
 lerunt longius, nec latum vn-
 guem antecellere permiserūt.
 His non inconcinne congruit,
 quod de Romanis Militibus
 scripsit Lypsius. lib. 1. Dialogo
 48 11. (*delectum vide nihil accu-
 ratius, ordinem nihil aptius, di-
 sciplinam nihil seuerius.*) Hlo-
 rum insignia facinora, inge-
 nuè testor, ab omni adulatione
 alienus, neque enim meo
 indiget encomio rudi, & in-
 49 compto ea natio, quæ tot sæ-
 culorum seriè ob res præclarè
 gestas semper gloriosa efflo-
 ruit, & dominatrix effulsit, vt
 testantur Redin. de Maiestate
 Principis. verbo. non armis. n.
 17. Borrell. de præstantia Regis
 Catholici. cap. 82. n. 27. Valdes.
 de dignitate Regia. cap. 4. n. 5.
 Valenzuel. in discursu status, &
 Belli. consid. 18. par. 2. n. 78.
 Bernard. Aldret. lib. p. de ori-

- gine lingue Castellana. cap. 3. &
 15. Solorzan. de Iure Indiarum
 lib. p. cap. 16. n. 11. tom. p. Bo-
 badil. in politica. lib. p. cap. 6. n.
 13. tom. p. Salzedo. in Theatro
 Honoris. l. 16. tit. p. lib. 4. Re-
 copil. glos. 41. n. 68.
- 50 Nec exteri desūt scriptores,
 qui Hispanorum militum en-
 comia longa serie recensent.
 (sed præsertim Plinius. lib. 2. c.
 27. Agellius. lib. p. Noctium
 Acticar. cap. 22. Strab. lib. p. &
 3. Titus Liuius. lib. 22. cap. 21.
 qui de Hispanis loquens (*gen-
 tem natam instaurandis, repa-
 randisque bellis*) eos appellat.
 Veleius etiam Paterculus de
 bello inter Hispanos, & Ro-
 manos sic autumavit (*per quin-
 51 quennium diiudicari non potuit,
 Hispanis ne an Romanis plus ef-
 feret roboris, & vter Populus al-
 teri esset imperaturus.*) Omnis
 Antesignanus sistitur Besol-
 dus. in dissertat. Philologica de
 arte Iureque belli. cap. 3. de belli
 Disciplina, ait enim (*de Hispa-
 nis fertur nullam hodie gentem
 esse, nullum Populum in conuer-
 so Orbe Terrarum, quæ eque flo-
 reat disciplina militaris laude.*
 D. Lansius in cōsult. pro Hispan.
 fol. 218. & hoc Imperij eorum
 magnitudo procurauit. Palcher-
 rimum visu est inter eos militem
 nouitium statim, atque in nume-
 rum est relatus, eradii a vetera-
 nis, alicubi peccantem humani-
 ter corripit, & illum monitiones

grato animo admittere, nec male interpretari. Laudatissimum est inter eos tale vigere obsequium, ut nemo, vel maximus legitimus etiam minimi decreteret Imperiū, talem modestiam glorie tamen amore egregie excitatam, ut veluti in schola sermo tantum sit de officio militum, & Ducum, de obsequio, honore, virtute, & quid quid Armorum decus concernit.)

- 54 Altera pariter pro Catholici Regis obsequio incōcussa stetit Columna, incorrupta nempe fides, & firma Constantia. Siculorum Proceres enim partim collecto milite, plurimi donarijs collatis, alij verò ipsi met in bello pugnarūt. Urbes etiam precipue Panormitana, Catinēsis, & Syracusana Principi suo obsequiosae, ea, quae debuerunt, animi propensione se conspicuas prae buerunt.
- 55 Catina (inquā) patria mea praeclarissima se in Regis obsequio potissimum illustravit, siquidem sita inter Augustam, & Tauromenium ab hostibus occupatas, insuper non longè distans ab hostili exercitu, & classe maritima, in debita fide permansit incolumis, propriae obligationi tenaciter haerens. Exercitum Regium in ea veluti in principali praesidio collocatum alacriter excepit, & confouit. Donatiua pro nouis arcibus cōstruendis vltro cōtribuit. Pro regi etiam tunc ibi

- commoranti, Regijsque Ministris morem gessit, & debito obsequio inferuiuit; Omnes pariter Regni Proceres ad militare seruitiū conuocatos pro imminentibus Arumnis congruo hospitio accepit; quamobrem Catina ob res praeclare gestas in Recētioribus Regni calamitatibus sibi confirmasse non immeritò gloriatur in Austriaci Regis seruitio celebrem illam prerogatiuam nullo seculorum decursu obliterandam, quam a suis Serenissimis Praedecessoribus gloriosa sanguinis effusione meruit impetrare, ut Tutrix Regum esset nuncupanda, ut ex Thoma Fazello, *de rebus Siculis. lib. 8. cap. ult.* Maurolico. *histor. sicul. lib. 5.* Hieronymo. *Surita. Annal. Aragon. tom. 2. c. 44. lib. 7.* referunt Nepita. *ad Consuetud. Catinae. in proamio. n. 49.* Cutelli. *in Catina restaurata n. 3. & seq. 10.* Baptista de
- 57 Grossis conciujs, & preceptor meus, soliditate doctrinae prepollens, omni eruditionū genere praeditus, lucubrationibus editis celeberrimus. *in suo decachord. Catinēsi chord. 7. S. 1.*
- 58 Tandem Hostes Hispanorū Armis perterriti, & ob siculorum constantiam tadio affecti, desperata Victoria a Mesana ciuitate recesserunt, inquam nō sponte deditam, sed ab hostibus derelictā, & quatrien-

- triēnali obsidione fatigatam, noster exercitus gloriosus ingreditur die 16. Martij 1678. & vniuersa Ciuitate potitus, & Castris, populos Regiæ ditio-
 59 nis submisit hostibus victis, (*satis enim vicit, qui hostes fugauit*) Aeneas Silvius, in *not. ad Pan. lib. 3. cap. 36.*
 60 Poterat Rex noster, Iure belli ita exigente, poterat legum dispositione ita dictante, vniuersam Ciuitatem militū depredationi supponere, Rebelles omnes trucidare, ipsam denique aratro subijcere. Hoc formidabant, & meritò Messanenenses pro conscientia tot scelerum, pro condigna punitione tante perfidię, conceptum tamen timorem exitus fugauit. Exercitus enim accessit ad Ciuitatem, non tamquam Rebellem, & contumacem, sed veluti amicam, & benemeritam; nulla sequuta est depredatio, aut rapina, nulla euenit cædes, nulla iniuria, quantumuis minima emerfit.
 61 Id autem non sine politica ratione factum esse comperimus, nam vt notant Alaba. de *Re militari lib. p. part. 2.* & Bobadill, in *Politica lib. 3. cap. 2. n. 64. tom. 2.* (*liberales, & humanos esse erga inferiores, præclarum Ducibus viaticum est ad Victorias, & Triumphos*) sic de Romanis scripsit Liuius, *lib. 10.* (*plus penè parcendo victis,*

- quā vincendo Imperium auxisse*) sic Tacitus, *lib. 13.* (*bellorū egregij fines, quoties ignoscendo transigitur,*) & debet in Principe in æquilibrio stare præstantia roboris, & magnanimitas clementiæ. Andreas Mendo. de *Principe perfecto, documento. 47. n. 11.* & satis lepide Propert. *lib. 3. eleg. 3.*

*Nam quantum ferro, tantū pietate potentes
 Stamus, Victrices temperat illa manus.*

- 65 Et volens Rex inuictissimus tantæ suæ clementiæ coronidem superaddere, Generalē criminum abolitionem publico Decreto indulgit omnibus Rebellibus, & Messanensibus, qui Regiæ Pietati innixi Messanæ remanserūt, quinimò bona omnia, quæ tunc possidebant, dimisit, reseruatis ijs, quæ Regio Ærario erant iā incorporata; ab hac tamen indulgentia prorsus exclusit eos Rebelles, qui in sua proteruia, perseuerantes, hostibus recedentibus à Ciuitate abierunt; iuxta illud Virgilij poeticum,
 66 sed verè politicum dogma.

*Tu Regere Imperio Populos
 Romane memento,
 Hæ tibi erunt artes, pacique
 imponere morem,
 Parcere subiectis, & debellare superbos.*

- 67 Hinc lachrymā dā dignoscitur infelicitas Rebellium, qui
 Regis

- Regis gratia, bonis, & fama priuati a proprijs laribus exules in extrema egestate constituti, & dispersi victum querunt. Dignoscitur è conuerso fœlix, & inuidenda conditio aliorum, qui Regis obsequio dediti, & patria, & bonis, & libertate fruuntur. Vtrisque satis consentanea, & celebris consonat sententia Plutarchi. *in lib. de fortuna, & virtute Alexandri, dum constituit discrimen inter Populos ab eo subiugatos, & alios qui aufugerunt, ait*
- 68 enim (*Beatiore fuisse multo ab Alexandro victos, & subactos, quam qui eum aufugerunt, cum hos perditissime vitam agentes nullus arcuit, nec a vitijs redemit, illos verò ad feliciorē vitam, & statum, vel inuitos traduxit, ut ipsi cum Themistocle dicere iam possint: Perieramus, nisi perijssemus.*)
- 69 Experti iam sunt Messanenses sœuam Senatorū perfidiā, qui se Patriæ Patres speciosè simulantes, sub clypeo Priuilegiorum Patriam ad extremū excidium perduxerūt. Agnouerunt etiam exemplo nimiū funesto feram Rebellium Tyrannidem, qui non bono publico incumbentes (ut ipsi autumabant) sed dominādī cupidine ducti proprios conciuēs bonis expoliarunt, & in eos veluti seruos sœuire non erubuerunt. Viderunt etiam

- hostium Regimen, mores, & fidem. Agnoscunt nunc Hispanici Imperij suauitatem, & Catholici Monarchæ clementiam, qui ita Messanenses debellauit, ut fateantur, quam
- 70 Neronis, & Cæsaris differunt Imperia, & ita subegit, ut doleant non fuisse antea superatos. Ita perpulchrè Calliodor. *lib. 3. Epist. 34. insinuat. (nobis propositum est sic vincere, ut subiecti se doleant nostrum dominium tardiùs acquisisse,)* & satis eleganter conueniunt Regi nostro Catholico quo ad Messanenses debellatos egregia carmina, quæ Rutilius Numantius Romanorum Duci, quo ad populos ab eo subiugatos dicauit; & transcripsit. Cutelli. *in Codice legum Sicularum ad leges Fiderici not. 22. n. 4. paucis tamen immutatis.*
- Fecisti Patriam diuersi gentibus vnā,*
Profuit iniustis te domināte capi;
Dumque offers Zancle proprij consortia iuris,
Fecisti rectā, quæ rea sponte fuit.
- 72 Sileant itaque Historici, taceant Oratores, qui veterum Romanorum, & Cæsarum extollunt lenitatē, qui Alexandri aliorumque Principū declamant magnanimitatē; Magnum enim patet clementiæ Theatrū in Serenissimo CARO-

- ROLO SECVNDO Regem
nostro Catholico semper Au-
gusto, in quo vno Regum om-
nium pietas, velut in epilogo,
admiranda potius, quam com-
mendanda spectatur. Et certè,
73 quæ maior clementia potuit
excogitari, quam Ciuitatem
subditam, & tot Priuilegijs
cohonestatâ, deindè Rebelle,
hostibus deditam, sic pertina-
citer pugnâtem, tot cladibus,
& sceleribus irretitam, tot dâ-
na Regio Ærario inferentem,
vincere, benignè excipere, in-
dulto pœnam condonare, bo-
na remittere?
- Neque id mirum, aut nouū;
Pietas enim est præcipua Ca-
tholicæ Monarchiæ præroga-
tiua, magnanimitas est Hispa-
ni Diadematis pretiosior Gê-
ma: vt tot scriptorum clarissi-
ma comprobant Testimonia,
præcæteris autè Claudianus.
- Quid dignum memorare tuis
hispania Terris,
Vox humana valet?
Diues Equis, frugum facilis,
pretiosa metallis,
Principibus secunda pijs.*
- 74 Quæ veritas centenis posset
exemplis confirmari, sed sup-
petit heroicum illud facinus
Inuictissimi Caroli Quinti Im-
mortalis memoriæ, qui Io: Fe-
dericum Saxoniae Ducem de-
bellatum, & pœna capitis le-
gitimè damnatum dimisit; ipse
etiam Franciscum Galliarum

- Regem bello gloriosè supera-
tum, & captiuium, pristinae li-
bertati gloriosius restituit;
spreto Taciti præcepto. in 4.
75 *annal. (is fouere bellum meritò
creditur, qui hostem, quem semel
delere potuit, sæpius velut è ma-
nibus dimisit)* à suis autem Au-
licis, & Ministris consultus, nè
id perficeret, vt talis celeberrimæ
victoriæ fama peremnis
76 extolleretur, egregiè respōdit.
(*se malle suæ clementiæ facilita-
tem in parcendo celebrari, quam
felicitatem in vincendo commē-
dari, maiorem insuper gloriam
existimare seipsum vincere, quā
alios vincere, & se Aduersarij
Armis non superatum, Aduersarij
commiseratione nobiliter de-
uictū.*) Ità Strada. lib. p. de Bello
Belgico. Sandoual. in Hist. Caro-
li Quinti Camerar. 1. succes. c.
79. Andreas Mendo. de Princi-
pe perfectō. documento. 47. n. 17.
& 18.
- 77 Hæc quæ diffuso sermone
congressimus, breui epilogo
perstringentes concludimus;
Messanæ Ciuitatem, nè dum
Rebellem, sed etiam hostibus
fæderatam; Iplius contuma-
ciam quatriennio perdurasse;
Rebellionis declarationem
post decursum mensis vnus
promulgatam, ac proindè
Ciues omnes amplam habuisse
facultatem recedendi; Ad
Regis obedientiam redactam
non spontè, sed armis, & bel-
lo in-

lo indicto; Nullum Belli, aut
Iuris Rigorem contra Messa-
nenses exequutum. Damna

deniquè illata Regis Æra-
rio longè superare bona
Confiscata.

ARGUMENTVM

Pro nouo Messanæ Regimine præficitur à Rege Catholico Prorex
Siciliæ Excell. D. Franciscus Benauides Sancti Stephani Comes.
Perfecti Gubernatoris Idæa delineatur in Ciuitate Rebelli. Vniuer-
sitas læsæ Maiestatis Rea priuatur priuilegijs, oppidis, & Iurisdictio-
nibus. Iudices an sint exteri constituendi? Dissensiones inter subdi-
tos quomodò præcauendæ? Armorum prohibitio Iuri consentanea,
& bono publico utilis.

SVMMA RIVM.

I **B**ello sedato, intime sunt euellendæ rebellionis radices. n. 1.
Excell. Comes Sancti Stephani Siciliæ Prorex eligitur. n. 2.
Qui triplex Messanæ regimen reformauit, nempe Politicum, Militare, & Oeconomicum. n. 3.
Ciuitas rebellis, ex iuris dispositione, omnia priuilegia amittit. n. 4.
Ciuitas rebellis omnibus prerogatiuis exuitur, nè dum si armis sit superata, verum etiam si spontè sit dedita nullis interiectis pactionibus. n. 5.
Petri Herodij egregia refertur sententia, quo ad punitionem Ciuitatis rebellis. n. 6.
Citatio non requiritur, nec solemnitas processus contra notorios rebelles, & diu in fellonia perseuerantes. n. 7.

Probatio sola sufficit in crimine læsæ Maiestatis contra notorios rebelles, ex dispositione cap. 49. Regis Martini. n. 8.
Senatoria domus Messanæ diruta. n. 9.
Rebellium adificia demolitioni subiacent. n. 10.
Delinquentium domus ex dispositione municipali Siculi Regni iuxta cap. 25. Reg. Federici non diruntur pro quocumque delicto. n. 11.
Sed fallit in crimine læsæ Maiestatis. n. 12.
Instrumenta ad scelera perpetranda subiacent aliquando denastationi. n. 13.
Rebellium arma, & insignia, in detestationem criminis euelluntur. n. 14.
Regis Nostri Catholici Statua in Atrio domus Senatoria erigenda decernitur. n. 15.
Inscriptio enūciatur incisa marmo-

reo lapidi in Atrio Domus Senatorie iam demolita. n. 16.
 Titulus Exēplaris Urbis, quo Messana erat cohonestata, deletus. n. 17.
 Vniuersitas rebellis omnibus prerogatiuis exuitur. n. 18.
 Senatus Messanensis denominatio, & auctoritas eliminata. n. 19.
 Rebelliū memoria damnatur. n. 20.
 Electorum noua constitutio recensetur, quib⁹ fuit impertita Iurisdictio restricta. n. 21.
 Iurisdictio in Ciuitate rebeli ad stabilendam quietē debet reformari. n. 22.
 Messanae Regimen non semel reformatum sub Rege Alphonso. n. 23.
 Studium generale Messanae suppressum. n. 24.
 Studij generalis erectio priuatiue spectat ad Principem. n. 25.
 Ciuitas rebellis amittit priuilegium studij generalis. n. 26.
 Ciuitate interdicta studium generale pariter interdictum censetur. n. 27.
 Coadunationes sunt recidendae, ex quibus pacis perturbatio potest timeri. n. 28.
 Studij generalis erectio cur requirat licentiam Principis. n. 29.
 Isocratis sententia, ne in Vrbe permittantur sodalitia, & conuentus Principe inconsulto. n. 30.
 Magistratum creatio fieri consueta per communia suffragia in Ciuitate Messanae abrogatur. n. 31.
 Magistratum creandi facultas potest Vniuersitati ex priuilegio ac-

quiri. n. 32.
 Vniuersitas rebellis priuatur iure, sibi ex priuilegio competente, creandi Magistratum. n. 33.
 Magistratum creandi facultas competens Vniuersitati est apta ad augendam libertatem. n. 34.
 Populi Imperium iuxta libertatem, paucorum dominatio Regiae Auctoritati propior est, ex Tacito. n. 35.
 Dissensiones inter Ciues plerumque oriuntur, vel ex nimia dominandi cupiditate, vel ex inuidia, quae in Conciues dominantes, ut pares resultat. n. 36.
 Discordiae Ciuium solent parere seditionem in Republica. n. 37.
 Princeps debet praecauere, ne discordiae oriantur, & orta statim sunt supprimenda. n. 38.
 Respublica subsistere non potest, nisi legibus constitutis, & obseruatis. n. 39.
 Ciuitas in optimo statu dicitur constituta, si Ciues Magistratui obediunt, Magistratus autem legibus. n. 40.
 Iudices exteri in Straticotiali Praetorio creati. n. 41.
 Auctor primus Straticotialis Praetorij Iudex post bella. n. 42.
 Officiales an debeant exteri constitui, vel originarij remitti. n. 43.
 Officiales sunt exteri constituendi inspecta dispositione Iuris communis. n. 44.
 Hispano Iure nemo poterat in propria Patria Magistratum exposcere. n. 45.

Legum obseruantia denuò restaurata in Ciuitate Messana. n. 46.

Iustitia est Anima Ciuitatum. n. 47.

Affectio in Iudice partium discordias fouet. n. 48.

Iudices quandoque ex commiseratione amicorum, vel affinium à recta Iustitiæ via deflectit. n. 49.

Inuidia inter pares, aut contentio dignitatis iudicia perturbat, & coinquinat. n. 50.

Amicitia sæpenumerò recta, & iusta subuertit. n. 51.

Iudex affectibus occupatus inquirendæ veritatis rationem amittit. n. 52.

Officia Ciuibus Regio seruitio additis distributa post bellum. n. 53.

Principis præcipua est cura, ut præmia pro meritis distribuat. n. 54.

Reipublicæ unicum est fundamentum benemeritorum remuneratio. n. 55.

Meritorum retributio iustum dominantis prodit Imperium. n. 56.

Filij eorum, qui pro Regis seruitio trucidati occubuerunt, benigne excepti, & mediocriter adiuti. n. 57.

Subditi ad seruiendum alacriter alliciuntur spe præmij, filijs retribuendi. n. 58.

Subditi, qui pro Principis obsequio moriuntur, in perpetuum per gloriam viuere intelliguntur. n. 59.

Solonis elegans refertur sententia, quò ad præmia impertienda filijs illorum, qui in prælio obierunt. n. 60.

Crimen læsæ Maiestatis incurrit, qui cum Rebellibus commercium habet. n. 61.

Princeps, qui, cum potest, belli semina non extinguit, rursus se in anceps ipsorum periculum reuocat. n. 62.

Crimen læsæ Maiestatis vix omnibus debet præcaueri, quia semel admissum, reparari non potest. n. 63.

Salustij sententia recensetur, constituens discrimen inter delictum læsæ Maiestatis, & cætera maleficia. n. 64.

Annonæ vrbertas debet precipue attendi pro instituenda feliciter Republica. n. 65.

Populus ieiunus est ad seditionem promptus, si verò cibarijs plenus est hilaris. n. 66.

Annonæ cura Officialibus peculiari- bus debet demandari. n. 67.

Ædiles Cereales à Romanis instituti, quibus Annonæ administratio legitur commissæ. n. 68.

Armorum delatio Messanensibus prudenter prohibita. n. 69.

Armorum usus Romanis legibus vetitus. n. 70.

Arma deferri prohibita in Regno Siciliae. n. 71.

Ruralibus Messanae interdicta gestatio Armorum ab Ill. Alcalensium Duce olim Siciliae Prorege. n. 72.

Statuta inhibentia armorum delationem valida sunt. n. 73.

Armorum delatione malus præsumitur animus ad nocendum. n. 74.

Armati subditi audaciores sunt ad flagitia perpetranda, & ad publicam pacem perturbandam. n. 75.

Arma

Arma populis sunt adimenda post partam victoriam. n. 76.

Princeps ad ressecandas Seditionum radices delet Armorum delationem vetare in Ciuitate Rubelliam superata. n. 77.

Lex Iulia de vi publica, qua armorum

delatio inhibita Romæ fuit, valde commendata à Marco Tullio Cicerone tamquã salutaris ad suppressendas seditiones. n. 78.

Pompeus post tumultum necis Clodiane sustulit Romæ usum Armorum. n. 79.

DISCEPTATIO SECVNDA.

Acatis iam Belli turbib⁹, repressa insuper Messanæ Rebellionē, ma-

gna adhuc explenda restabat via, tum vt politici corporis iamdiu delirantis, & commoti firma præfigeretur quies, tū etiam vt retroactæ Rebellionis intimæ prorsus euellerentur radices; Experimento enim satis, superque cognouimus, Messanensium animos ad noua molienda satis intentos, & ad libertatem propagandā nimis procliuēs; prout iam cœperant Priuilegiorum scintillas aliquātulum sopitas denudò suscitare, & ceruices in altum extollere Regia benignitate abutentes. Hinc Rex noster inuictissimus cupiens huic renascenti morbo saluberrimam adhibere medelā, Siculi Regni clauum prouida deliberatione moderandū cō-

2

misit Excell. Domino D. Francisco de Benauides Sancti Stephani Comiti, qui è Sardinia

Regno, vbi Regias vices gerebat, ad hoc gubernandū illicò transfretauit, & dicto citius Messanæ appulit portum.

Ibi pro Regis Seruitio cuncta BENE VIDENS, & publici BONI AVIDVS omne tulit punctum in reformādo triplici Messanæ Regimine, Politico nempe, Militari, & Æconomico; primum instituit, vt pacis firmitas illibata vigeret; alterum, vt securitas Imperij nulli subiaceret coniurationi, postremum verò, vt Ærarium Regium sartum rectum custodiret; eoque benè composito quietem publicam, & Imperij tranquillitatem tueretur.

3

4 **V**T itaque Politici Regiminis primum lapidem iaceret angularem, Messanæ Ciuitatem veluti perduellem, & ream læsæ Maiestatis omnibus priuilegijs exutam, & spoliata declarauit, sic enim iura disponunt, vt Vniuersitas rebellis omnia priuilegia amittat. Bald. in auth. habita. C. ne filius pro patre, & in cap. 1. n.

5. *fallentia. de milite vassallo.*
 Bartol. in *extrauag. quonia. verbo. rebellando. qui sint Rebelles.*
 Salicet. in l. 1. C. de *Seditiosis.*
 Gaill. obser. 61. n. 1. lib. 2. *Tapia.* in l. fin. par. 2. cap. 4. n. 28.
 de *Constitutionib.* Mastrill. de
Magistratib. lib. 3. cap. 4. n. 380.
 Afflict. in *Constit. dubitar.* n. 13.
 de *contumacia vniuersitatis.*
- 5 Quæ Iuris dispositio, nè dum
 procedit in Ciuitate Rebelli
 armis deuicta (vt euenit in hac
 specie, de qua disceptamus.)
 sed etiam in casu laxiori sibi
 vendicat locum, si scilicet fue-
 rit spontè, & absolute dedita
 nullis interiectis pactionibus,
 vt eleganter insinuat. Petrus
- 6 Herodius. lib. 7. rerum iudica-
 tarum. cap. 32. (*singuli dimit-
 tuntur, Duces castigantur, dele-
 tur autem id, quod vniuersorum
 est, Arx, Vrbs tota, aut muri dū-
 taxat, aut loci publici, vt forum,
 balnea, porticus, Theatra, fana,
 aut colonia deducitur, aut iura,
 iudicia, ludi, suffragia, Priuile-
 gia denique abrogantur, sit enim
 eo pacto, vt pœna omnibus impo-
 natur, & morte ipsa grauior, dum
 viui se rebus ijs vitio suo carere
 aspiciunt, quas vnusquisque sibi
 etiā mortuo seruari cupit, patria,
 foro, laribus, sepulchris, sacris,
 atque monumentis maiorum suo-
 rum.*)
- 7 Nequè verò ad hanc decla-
 rationem legitimè faciendam
 ius fuit, vt aliqua præcede-
- ret citatio, vel cōpilatio pro-
 cessus, quia contra notorios
 Rebelles, & in fellonia diū
 perseuerantes sunt prorsus re-
 missæ, & sublata omnes Iuris
 solemnitates, & Iudiciorum
 anfractus. Decian. *Conf.* 18. n.
 355. lib. p. Peregrin. de *Iure
 fisci.* lib. 3. tit. 8. n. 12. Farinac.
 de *Crimine lesæ Maiestatis.* cap.
 118. n. 9. Carleual. de *Iudicijs*
 lib. 1. tit. 2. disp. 2. n. 46. Ba-
 ron. de *citationib. quest.* 18. n.
 47. expedita etiā res est apud
- 8 Siculos ex præscripto Serenif-
 simi Regis Martini. cap. 49.
 præcipientis solam criminis
 probationem sufficere in pro-
 posito themate, ac si processus
 fuisset legitimè conclusus, &
 sententia desuper ritè pronū-
 ciata.
- 9 P Ræcepit etiam demoliri
 Domum Senatoriam, in
 qua scelestæ fuerant initæ fac-
 tiones, & coniurati sæpissimè
 conuenire consueuerant; hanc
- 10 enim præ ceteris pœnā demo-
 litionis leges infligunt Rebel-
 libus. iuxta Tex. in cap. *felicis*
de pœnis in 6. Afflict. in tit. *quæ
 sint Regalia.* n. 37. Decian. in
praxi crimin. lib. 7. cap. 40. n.
 37. Baiard. ad Clar. in §. *lesæ
 Maiestatis.* n. 25. Gomez de
delictis. cap. 2. n. 11. Et quam-
 uis in Regno nostro sit vetitū
- 11 per cap. 25. Regis Federici,
 nè domus delinquentium pro
 quocumque scelere etiam im-
 mani

12 mani diruantur, moribus tamen receptum est, ut in crimine læsæ Maiestatis Edificia solo æquentur. Antonius de Ballis. in *Tract. Varijs lib. 3. tit. de indicijs, & tortura. quest. 9. n. 9.* Mastrillus. *de Magistratibus. lib. 3. cap. 4. n. 381.* Muta. *super cap. 25. Regis Federic. n. 28.* ubi sic in Regno nostro non semel decisum, & seruatum refert.

13 **C**ampanam positam in Turri non procul distante à Senatoria Domo iussit amoueri, & effringi, eius enim pulsatione veluti signo consueto Populus quotidie concitabatur ad tumultum, & frequentes oriebantur seditiones; nec mirum si res inanimatae tamquam instrumenta ad scelera perpetranda subiacerent pariter deuastationi, in detestationem tam execrandi criminis, qua ratione etiam dispositum, & seruatum non semel vidimus, quod Arma, & Insignia Rebellium prorsus euelluntur, & lacerantur. Bartol. in *l. 2. de operibus publicis.* Martin. *Laudens. de Crimine læsæ Maiestatis. quest. 41.* Gigas. in *tit. de proditore. quest. 8.* Decian. *lib. 7. cap. 31. n. 14.*

15 **I**n Atrio Domus Senatoriae iam solo æquatae Serenissimi Regis nostri Statuam erigendam decreuit ex eodem Aeneo metallo conflata, quo

campana fuerat extructa. Ingeniosa quidem, & Politica Metamorphosis. ut ubi tot coniurationes ad interitum Ciuitatis, & exitium Ciuium oriebantur, tranquillae vitae simulacrum exurgeret, & signum ad bella, ad seditiones, ad tot scelera perpetranda adinuentum, Catholici Regis, qui pacem, publicamque quietem tueretur, venerandam Imaginem praeferret; utrumque non eleganter exprimunt haec carmina ex tempore, & dissimulanter deprompta.

*Pacis imago viget, populos
quæ ad bella mouebat;*

Vitaque surgit, ubi mors truculenta fuit.

16 **U**t autem infamium Rebellium damnatae memoriae indelebilis ad posteros memoria pertransiret, Epigraphæ marmoreo lapidi fuit prudenter incisa, rei gestae euentum summam enarrans.

17 **M**andauit insuper, ne deinceps Urbis exemplaris Titulo, & encomio vteretur, quo per Catholicum Monarcham fuerat cohonestata, nec ambigitur posse, & debere Ciuitati Rebelli hanc penam imponi. Innocentius. in *cap. grauem. de Sententia excommunicationis.* Abbas. in *cap. 2. de noui operis nuntiatione.* Afflict. in *constit. dubitationem in 9. notabili.* Farinac. *de delictis, & panis*

- pœnis quest. 24. n. 124.*
- 19 **S**enatorum suppressit denominationem, & pristinam eliminavit Auctoritatē, cum enim Senatus præcipue
- 20 deliquerit, eius memoria fuit meritò damnata iuxta Tex. in *l. fin. ff. ad legem Iuliam maiestatis* Grammat. *decis. 6. n. 19.* Cepolla. *consil. Crim. 17. n. 12.* Afflict. in *cap. 1. §. in bona committentium. n. 15. tit. quæ sint regalia.* Farinac. *de crimine læsæ Maiestatis. quest. 116. §. 1. n. 10.*
- 21 **E**xplosis Senatoribus alios subrogavit Officiales, quos Electos iussit nuncupari: ipsis autem restrictam, & limitatam tribuit iurisdictionem, datis ad id peculiaribus instructionibus, a quibus nec latum vnguem recedere fas esset; præcipua enim sedulitas Regentis in Ciuitate Rebelli esse debet, vt antiqua, & ampla Iurisdicção, ex qua tot mala prouenerant, ex causa publicæ vtilitatis in melius reformetur, & restringatur. Bald. *consil. 326. vol. p.* Belluga. in *speculo Principum rubrica 22. §. et quia quotidiana. n. 31.* Auéd. *de exequendis mandatis. tit. 19.* Grammatic. *voto 28.* Ponte *de Potestate Proregis. tit. 2. §. 2. n. 23.* & 24. Neque huiusmodi Regiminis reformatio noua est in Ciuitate Messanæ, sed eam non semel passa est ob in-

fanias, in quas recidiua multoties incidit, vt dignoscere liquet ex *cap. 446.* Regis Alphonsi.

- 24 **G**enerale Studiū prorsus aboleuit, & extinxit; hanc verò suppressionem triplici solidissima ratione emanasse existimo; Prima est, quia illud fuerat de more a Messanensibus vsurpatum absque speciali concessione Serenissimi Regis, ad quem spectat erectio studij Generalis, ad Tex. in *§. hæc autē tria. in proæmio digestorum, & in auth. habita. C. ne filius pro patre.* Natt. *Consil. 657. n. 1. vol. 4.* Borrell. *de præstātia Regis Catholici. cap. 34. n. 1.* Cassan. in *Cathal. gloria mundi. par. 10. confid. 32.* Barbosa. *de potestate Episcopi. allegat. 56. n. 22.* Solorzan. *de Iure Indiarum. lib. 3. cap. 14. n. 36.* de qua re melior redibit sermo, & opportunitiori loco latius differemus.
- 26 Altera est, quia Ciuitas Maiestatem Principis lædens priuatur studio generali præcedenter concessio. Menoch. *consil. 2. n. 37.* Peregrin. *de Iure fisci. lib. 3. tit. 8. n. 6.* Gratian. *Discept. 14. n. 13.* Magna enim adest Analogia, & correlatiua connexio inter Ciuitatem, & Studium, adeo vt etiam illa interdicta censeatur, & alterum quoque interdictum. Horatius Lucius. *de Priuil. scholarium*

- rium. Priuil. fin. n. 22. Bologninus. in *auth. habita. n. 324. C. ne filius pro patre.*
- 3 Tertia est ratio quia cū agatur de reformanda Ciuitate Rebelli oportet ab ea recidere omnes coadunationes, ex qua possit publicæ pacis perturbatio timeri; id autem ex magna scholarium confluentia rationabiliter potest dubitari; & hic est finis politicus;
- 9 hæc est causa inter cæteras præcipua, ob quam exposcitur licentia Principis in erectione Studij Generalis, vt rectè perpendit. *ex l. i. ff. de Collegijs illicitis. Camillus Borellus. de præstantia Regis Catholici. cap. 34. n. 1.* Hinc Isoerates. *orat. 3.* ex persona Nicoclis Cypriorū Regis elegantem insinuat sententiam nostræ rationi satis affinem (*nequē sodalitia, nequē conuentus præter meum consilium facit tales namque conuentus in alijs rebus publicis exuberant, in Monarchijs autem noxijs sunt.*)
- 30
- 31 **S** vitulit prorsus, & deleuit annuam Iuratorum, aliorumque Magistratum creationem, quæ per Messanenenses fiebat communibus suffragijs omnium ciuium tum equestris ordinis, tum etiam classis popularis, quam creationis formam recenset, & valdè extollit. *Giurba. obser. 40. n. 1. & 2.*
- 32 Sanè hæc constitutio Iuris

dispositioni est consentanea, licet enim possit Ciuitas ius creandi Magistratum ex priuilegio acquirere. *Auendan. de exequendis mandatis. cap. 1. Montan. pragm. 2. n. 18. de administratione Vniuers. Mastrill. de Magistratib. lib. 1. cap. 7. n. 17.* nihilominus ex Rebellionē Messana illud amisit.

33 Bartol. in *extrauag. qui sint Rebellēs. verbo rebellando. n. 18.* Farinac. *de crimine læsæ Maiestatis. quæst. 116. §. 1. n. 13.*

34 Nec minùs solida est ponderatio, quæ ad conseruandam spectat securitatē Imperij, ius enim illud creandi Magistratum Populo competens ad augendam libertatem erat nimis perniciosum, restrictum verò ad Proregem arctiori vinculo obsequium subditorum erga Principem illibatum cōciliat, & conseruat, nam vt rectè notat. *Tacitus. Annal. lib. 6. (Populi Imperium iuxta libertatem, paucorum Dominatio Regiæ Auctoritati propior est.)*

35

36 Boni pariter publici Ratio adducitur, nam retroacti temporis experientia nos docuit, ex hac electione per Ciues facienda tot pessimas dissensiones prouenisse, ex quibus deindè paulatim seditiones subortæ, vel ex nimia dominandi cupiditate, vel ex inuidia, quæ in Conciues dominantes vt pares resultat. *Bartol. in l. fin.*

1. *fin. ff. de officio Assessoris. Borrell. de Magistratuum edict. lib. 1. cap. 5. n. 31. Cassan. in Catalogo glorie Mundi. par. 11. consider. 22. in principio.*
- 37 Debet autem Princeps has priuatas contentiones prorsus dirimere, & quamcumque radicem, ex qua possint germinare prorsus euellere, quia tranquillum Reipublicæ statum perturbant, & ad postremum exitium perducunt. Sic prouida sanctione decreuit Rex Federicus. in cap. 114. sic etiam Cato egregie docuit. apud Mastrill. de Magistr. lib. 3. cap. 4. n. 294. (*Principem Ciuitatis, & virum civilem oportere huiusmodi parua futurae cladis initia nihilo sæpius præuenire, itaque curanda, & opprimenda suscipere, ut aut nusquam existere possint, aut si qua extiterint, præfocentur, ne paulatim assumptis viribus luculenter succrescant, ac postremo suapte magnitudine Rempublicam vexent, & occupent.*) Hanc eandem sententiam veluti ex proprio Marte conceptam suppresso Catonis nomine ad litteram transcribit Cutell. in C. ad leges Federici. nota. 103. sub n. 2.
- 39 **P**recepit inuiolabiliter esse obseruandas Pragmaticas Regni, Regias ordinationes, aliasque leges municipales, quæ erant Messanæ inolete, & velut incognitæ ob
- frequentes abusus, qui ex Senatus tyrannide irrepsierant; certò enim certius est, nullam Rempublicam posse benè subsistere, & gubernari, nisi legibus constitutis, & obseruatis. Bodinus. de Republica. lib. 3. cap. 1. Simancas. de Republica. lib. 4. cap. 16. Mastrill. de Magistr. lib. 3. cap. 3. n. 122. vbi ex
- 40 Solonis sētētia subdit. (*Ciuitatem in optimo statu esse Constitutam, si Ciues quidem Magistratui obediunt, Magistratus autē legibus.*)
- 41 Straticotiali Prætorio Iudices externos constituit, qui lus Messanensibus dicerent. Hoc ego munus primus subij Excell. Proregis decreto, & in eo explendo, quæ potui, & debui, sedulitate Regis seruitio
- 42 operam dedi. Magnam profectò disputandi ansam præberet hic punctus in genere sumptus, an expediat, & utilius sit Reipublicæ, ut regatur à Magistratibus Exteris, an verò Originarijs; de hoc latè, & problematicè pertractat. Borrell. de Magistratuum edictis. lib. 1. cap. 5. & post eū Mastrill. de Magistrat. lib. 2. cap. 7. quo in loco. Borrelli discursū ad litteram de more transcribit; nimis etiam eruditè de hoc recenter differit Io: Hieronymus de Philippo. disert. fiscal. 29. n. 12. & sequent.
- 44 Sed hac quæstione seclusa, illud

illud certò certius est potuisse, & debuisse in Ciuitate Messanæ Iudices externos constitui ad Iustitiam administrandam. Potuit, inquam, id fieri tamquam Iuri communi vni-forme, quo inspecto Iudices exteri sunt constituendi. l. 3. C. de diuersis officijs, & apparitoribus. lib. 12. l. si eadem ff. de officio Assessoris, & l. hi qui, & l. si cui ff. ex quibus causis maiores. vnde satis commendabilem existimo constitutionem, quæ in Regnis Hispaniarum
 45 vigeat, illa siquidem cautum erat, tanquam sacrilegum reputari eum, qui magistratum exposceret in propria patria, exercendum. iuxta. leg. partit. 11. tit. 18. par. 1. Azueu. lib. 3. Recopil. tit. 6. lib. 4. n. 4. in fine.

46 Debit pariter summa ratione id perfici, à Messanæ siquidem Prætorijs omnis Iustitiæ rigor erat iam eliminatus, & legum obseruantia prorsus explosa, vt itaque radicitus euelleretur origo, ex qua tot funesta prouenerant mala, oportuit denuò rectum Iustitiæ cultum stabiliri, quæ est anima Ciuitatû ex Martino Lau-
 47 densi. de Principibus. S. 57. Ea autem procùldubio per externos Iudices potest melius exerceri, quam per Ciues, qui cum in propria Patria habeant sanguine coniunctos, amicos, &

familiares, non ex vi rationis, aut legis, sed animi, & sanguinis affectibus moti facile declinant à scopo veritatis, partium discordias, & similitates fouendo, vnde Iudiciorum ordo peruertitur. c. 1. 3. quest. 5. cap. cum æterni, de Re Iudicata. Tiraquell. de pœnis. causa 51. n. 65. Alciatus. de præsump. regula 1. præsump. 20. n. 1. & vt rectè ponderat Hermogenes Tharsensis. de statibus. lib. 49 1. cap. 14. (commiserationem excitat, affectusque mouet uxorum, amicorum, cæterorumque similibus inductiones.) Est insuper inter pares inuidia, aut dignitatis contentio, quæ iudicia perturbat, aut coinquinat. 50 l. obseruandum. ff. de officio Præsidis. cap. pen. vt lite non contestata. Bartol. in l. nullus. C. de diuersis officijs. & apparit. lib. 12. Segura. in directorio Iudicium. par. 1. cap. 9. n. 4. & 5.

51 Hanc etiã Solertissimi Proregis prouidam determinationem egregiè confirmat Plutarchus in politica docens. (solere amicitias, pleraque iusta, & recta subuertere, quod homines Rempublicam administrantes utpotè affectu, & mollietate occupatos sæpenumero à via recti Iudicij deduci contingat.) Nec longè dissimilis est Sententia Fabij Quintiliani. Inst. Orat. lib. 2. cap. 6. (sicuti amantes de forma
 52 ma iudicare non possunt, quia,

D

sen-

*sensus oculorum premit Amor,
ita omnem inquirende veritatis
rationem iudex amittit occupa-
tus affectibus, estu fertur, & ve-
luti rapido flumini obsequitur.)*

53 **O**fficia distribuit, & con-
tulit Ciuibus Regio ser-
uitio addictis, & qui è proprijs
laribus tēpore belli recesserūt,
& ita inuiolabilitè in singu-
los annos vidimus obseruatū.
Est enim vnus ex præcipuis
54 legis, & Regis effectibus præ-
mia pro meritis vnicuique tri-
buere. *l. & virtutum. C. de sta-
tuis, & imaginibus. l. sed si lege
S. consuluit. ff. de petitione herē-
ditatis.* Vnicum quippè Rei-
publicæ fundamentum est be-
nemeritorum remuneratio, ex
celebri Tex. in *S. cogitatio* igi-
tū *auth. vt Iudices sine quoquo
suffragio. collat. 2. Valenzuela,
consil. 82. n. 34. & consil. 161.
n. 42. vol. 2.* Hinc merito Cal-
56 fiodor. *lib. 1. Epistol. 4. ait (Re-
muneratio meritorū iustum Do-
minantis prodit Imperiū, apud
quē perire nescit, quod quēpiā la-
borasse cōtigerit.)* & satis lepidè.
Claudiā. lib. 2. de Laud. Stilic.

*Egregios inuitant premia
mores,*

*Hinc pristæ redeunt artes, fæ-
licibus indè*

Ingenijs aperitur iter.

57 **F**ilios insuper, aut vxores
illorum, qui in obsequiū
Regis à rebellibus trucidati
occubuerunt, paterno affectu

benignè excepit, & pro viri-
bus Ærarij Regij non parum
exhausti mediocritèr adiuuit;
id autem satis prudenter, satis
iustè dispositum fateri oport-
58 ter, quilibet enim subditus a-
lacriter Principi inseruit, &
quodcumque periculum subi-
re non dissimulat, sciens suos
posterorū remunerari, & præ-
mijs affici iuxta Tex. in *l. 1. &
2. C. de filijs Officialium Mili-
tarium. lib. 12. Solorzan. de
Iure Indiarum. lib. 2. cap. 1. n.
72. tom. 2.* Alia ratio non ine-
legans desumitur ex Tex. in
S. filij Instit. de excusationibus.
59 *Tutorum. ibi. (sed si in bello a-
missi sunt, quæsitum est, an pro-
sint? & constat eos solos prodesse,
qui in acie amittuntur, & enim,
qui pro Republica ceciderunt, in
perpetuum per gloriam viuere
intelliguntur.)* Hinc meritò So-
lon eos, qui in prælio occu-
buisent, etiam præmijs esse
60 illustrandos, ipsorūque filios
publicè nutriendos, & erudi-
endos decreuit, vt, ex Laertio,
refert Borrell. *de Magistratū
edictis. lib. 3. cap. 6. n. 56.*

61 **C**ommercium omne cum
Rebellibus fugitiuis di-
strictè inhibuit siuè per nunci-
um, siuè per literas, inflicta
pœna vltimi supplicij cuilibet
transgressori. Pœna prohibi-
tionis est iusta, quia taliter
delinquens committere dici-
tur crimen læsæ Maiestatis. *l.*

1. ff. ad l. Iuliam Maiestatis. ibi. (quiue hostibus Populi Romani nuncium, literasue miserit, signumue dederit, feceritue dolo malo, quò hostes Populi Romani consilio inuentur aduersus Rempublicam.) Grammat. decis. 6. n. 2. Boer. de seditiosis. quest. 6. n. 14. Decian. in praxi crim. lib. 7. cap. 13. n. 15. Laudés. de crimine læsæ Maiest.
- 62 q. 2. Ratio pariter, cui in hibitio innititur, est solida, eamque insinuat Titus Liuius. lib. 5. (qui enim, cum potest, belli semina non extinguit, rursus se in anceps ipsorum periculum reuocat.) Magnum siquidē versatur discrimen inter cætera delicta, & crimen læsæ Maiestatis, illa etenim non nisi commissa puniuntur, hoc verò vis omnibus præcauendum, nè perpetretur, quia semel admissum, reparari non potest. Castejon. in Alphabeto Iuridico verbo Rebelles. n. 1. ita Salustius. in Catilinā (cætera maleficia, tunc prosequaris, ubi facta sunt, hoc nisi præuideris, ubi euenit, iudicium frustra imploras.)
- 63
- 64
- 65 **A**nonæ prouidam formam constituit, nam pro instituenda feliciter Republica, illius uertas debet præcipue attendi. l. 1. r. §. cura ff. de officio Præfecti Urbis. Mattheus Lopez. de Rege, & regeneratione lib. 3. Solerzan. de Iure Indiarum. lib. p. cap. 7. n. 34.

1. 2. Bobadill. lib. 3. cap. 3. n. 2. ubi Aureliani sententiam refert. (Populus ieiunus est ad seditionem promptus, si uerò cibarijs plenus, est hilaris.)
- 66
- 67 Et ut tanti ponderis negotiū illibatum permaneret, Officiales speciales huic administrationi præposuit (quos peculiij Deputatos appellant.) editis saluberrimis constitutionibus obseruandis ad uinguem. Sic Principes omnes monet Aristoteles. lib. 6. Politic. cap. 8. Sic etiā à Romanis prudenter legimus constitutum, quandoquidē, ut Annæ fecunditas in Republica incessantè vigeret, Magistratum peculiare erexerunt Ædiliū Cerealiū, quibus hæc curā demādarūt. l. 2. §. deinde. ff. de origine Iuris. Alexāder ab Alexādri genialiu dierum. lib. 4. cap. 4. Petrus Gregor. tom. 3. par. 3. lib. 36. cap. 30. n. 10.
- 68
- 69 **C**onsultissima Sanctione prohibuit, nè quis Messanensiu, aut Ruralium in Oppidis finitimis commorantiū arma ignea, & scelpos rotatos gestare, vel domi retinere præsumat sub pœna vitæ naturalis inremissibilitèr incurrenda. Hæc autem prohibitio noua non est, rationabilis dignoscitur, & in Ciuitate Messanæ fuit præcisa, & summo perè necessaria.
- 70
- 70 Noua non est sed Iuris com-

- munis dispositioni consentanea, armorum enim usum apud Romanos prorsus interdictum comperimus. ex l. 1 ff. ad legem Iuliam de vi publica; eandem publicationem innovauit Theodosius, in l. unica C. ut armorum usus. lib. 11. & confirmavit Iustinianus, in §. si autem. Auth. de Armis. Siculis quoque, per cap. 53. Regis Iacobi, armorum delatio vetita apparet; & ne ab exteris, aut remotis regionibus hanc veritatem mendicare videamur, sufficiens nobis præbet testimonium similis constitutio prohibitiua appotationis armorum promulgata contra Rurales Messanæ anno 1635. sub regimine Ill. Alcalensium Ducis tunc Siciliae Proregis sita in secundæ Pragmaticarum volumine tit. 53. pragm. 38.
- 71 Hinc sit valida communiter à Doctoribus reputari huiusmodi statuta prohibentia delationem armorum ex glos. in auth. de Armis. verb. minores. Masuer. in pract. tit. de remissionibus sub. n. 13. Crauett. consil. 314. Borrell. de Magistratuum edict. lib. 3. cap. 17. n. 1. Bobadill. in politica. lib. 1. cap. 13. n. 61. tom. 1. ubi subdit in Regnis Hispaniarum eandem prohibitionem vigere. ex l. 7. tit. 6. lib. 6. recopilat.
- 72 Est etiam rationabilis, & publico bono cōueniens, quia cum arma ad humanam vitam minimè sint necessaria, ex illorum delatione malus presumitur animus ad nocendum glos. in l. licet C. de pactis Grammatic. voto 24. n. 6. Blancus. in l. fin. n. 237. ff. de questionibus. Alex. consil. 103. vol. p.
- 75 Fuit pariter præcisa, & inexcusabilis hæc prohibitio in Ciuitate Messanæ post sedatam Rebellionem, armati enim subditi audaciores sunt ad iniurias inferendas, ad cedes, aliaque facinora perpetranda, promptiores etiam euadunt ad nouitates moliendas, pacemque publicam perturbandam. Borrell. dict. cap. 17. n. 76. Cutell. ad leges Iacobi. nota. 66. n. 2.
- 76 Id autem non semel post Urbes domitas, & armis superatas seruatum à Victoribus dignoscimus, teste Grotio. de Iure belli. lib. 3. cap. 8. n. 3. ait enim (Sic populis legimus arma redempta, imperatum ne quid ferri haberet, extra quam ad agriculturam, alios coactos sermonem, & vite genus mutare.)
- 77 Nulla enim à prouido Principe potest melior excogitari norma viuendi in Ciuitate, quæ à Principis fide defecit, quam armorum prohibitio, quæ tumultuum radices recidit. Sic disertissimè, & quasi in ipsissimis terminis casus nostri insinuat Cicero in oratione pro Cælio, dum Legis Iulie de
- 78

vi publica prohibentis vsum armorum laudes, & effectum extollit. (De vi publica queritis, quæ lex ad Imperiū, ad Maiestatem, ad statutum Patriæ, ad salutem omnium pertinet, quam legem Q. Catulus armata dissensionis Ciuium Reipublicæ, extremis penè temporibus tulit, quæ lex, sedata illa flamma Consulatus mei, fumantes reliquias con-

iurationis extinxit.)

79 Hac etiam regendi ratione vsus est Pompeus, qui post tumultum necis Clodianæ, vt illam prorsus extingueret, vetuit, nè quis in Vrbe Romana arma deferret, vt testantur. Cæsar. de Bello ciuili. lib. 3. Plinius. lib. 34. historia naturalis. cap. 14.

ARGUMENTVM

Militare Regimen in Ciuitate Rebelli describitur. Tempore pacis bellicæ præparationes curandæ. Potest Princeps Iurisdictiones ad libitum segregare. Militum stipendia quomodo persolueda? Arces pro Imperij securitate construendæ. Nouæ Cittadellæ moles in Ciuitate Messanæ delineatur, & utilitas summa refertur.

SVMMA RIVM.

Bellicæ præparationes in Ciuitate Messanæ enarrantur. n. 1.

Princeps in regendo, Philonis præceptum seruare debet, vt in bello de pace, in pace de bello cogitet. n. 2.

Respublica tempore pacis debet semper esse ad bellum egregie parata. n. 3.

Hostium irruptiones sunt præcauendæ, nam extrema remedia sunt inutilia. n. 4.

Gubernator Messanæ constitutus ad vtrumque Regimen, Militare, & Politicum. n. 5.

D. Ioannes de la Carrera Generalis Militum Præfectus commendatur. n. 6.

Gubernatorum plurium administratio in eadem Ciuitate solet discordias parere. n. 7.

Vnitās bonorum omnium, dualitas verò malorum est exordium. n. 8.

Romana Respublica ad postremum interitum redacta ob emulas contentiones plurium Rectorū. n. 9.

Militares cohortes Messanæ distributæ. n. 10.

Militare præsidium constitui, salutare est, in Urbibus debellatis. n. 11.

Militares copiae non sunt in magno numero habendæ tempore pacis. n. 12.

Arma,

- Arma, et bellica tormenta, pro Messanenſis Ciuitatis custodia, præparata. n. 13.
- Leges ad Rempublicam feliciter gubernandam efflorescunt, & viget armorum præsidio sociata. n. 14.
- Arma profunt, ut Magistratibus inobedientes pareant, & vis propulsetur externa. n. 15.
- Arces Regiæ cibarijs replete. n. 16.
- Penuria magis, quam pugna consumit exercitum. n. 17.
- Pacis tempore aliquid est reponendum in belli necessitatem; ne belli tempore penuria grauetur Respublica. n. 18.
- Stipendia Militum prudenter persoluenta constituentur. n. 19.
- Milites, dum Reipublicæ incolumitati incumbunt, de bonis communibus debitam consequuntur subventionem. n. 20.
- Hippodami refertur sententia, quoad repartienda Ciuitatis bona, ut Respublica recte gubernetur. n. 21.
- Milicum stipendia non sunt subtrahenda. n. 22.
- Exercitus ieiunus disciplinam militarem seruare non potest, dum quod deest, semper præsumit armatus. n. 23.
- Senecæ sententia perpenditur, quoad perniciem Famis. n. 24.
- Militari disciplina satis congruit, si pro soluendis militum stipendijs segregati designantur prouentus. n. 25.
- Augustus Cæsar Militare Ærarium seorsum instituit pro Exercitu alendo. n. 26.
- Ciuitates districtuales à Messanenſium regimine segregata. n. 27.
- Princeps potest ad libitum Provincias, & Regiones diuidere. n. 28.
- Ciuitas rebellis omnibus Castris, & Oppidis sibi subditis priuatur. n. 29.
- Ciues districtuales summo fœdere erant Messanenſibus sociati. n. 30.
- Princeps quidquid obstat Imperio, debet recidere. n. 31.
- Arces tempore pacis restauranda, tamquam necessaria ad tranquillitatem Imperij. n. 32.
- Donatiuum recensetur factum à fidelissimo Siciliæ Regno pro arcibus restaurandis. n. 33.
- Cittadella recentè constructa in Ciuitate Messanæ descriptio, & summa utilitas refertur. n. 34.
- Arcium constructio est apprimè necessaria ad firmum robur Dominiij, siue Regij, siue Politici. n. 35.
- Arces saluberrimæ sunt, iuxta sententiam D. Thomæ. n. 36.
- Arcium edificatio prodest, cum ad ipsius Regni contra hostes externos securitatem, tum etiam ad ipsorum Regum in subditos Auctoritatem. n. 37.
- Castra benè munita profunt, ut Inimici ab aggressionibus facilius desistant. n. 38.
- Arcium edificatio à Klorchio reputatur inutilis Reipublicæ. n. 39.
- Sed ipsius opinio communiter improbatur. n. 40.

DISCEPTATIO TERTIA.

Politico Mes-
sanae Regi-
mine Prudē-
tissimus Pro-
rex cōfestim
ad militares,
& bellicas se

conuertit preparationes, se-
quutus egregiū Philonis dog-
ma lib. 1. de Charitate (maximē
Ciuitatibus hoc praeceptum utile
fuerit, ut in bello de pace, in pa-
ce de bello cogitent) quem locū
elegantē expendit Bobadill.
in sua politica. lib. 3. cap. 15. n.

1. tom. 2. Id ipsum optimē infi-
nuat Biesius. de Republica. lib.

3 4. cap. 7. (Oportet Rempublicam
etiam tempore pacis esse semper
ad Bellum egregiē paratam, &
ideō praeclare fecerunt illi, qui a-
lioquin nihil agunt, & etiam re-
liqui, ijs temporibus, quibus in
ocio futuri sunt, si rebus se se bel-
licis exerceant.) Non enim vs-

4 quequē hostes fines nostros
irrumphant, expectandum est,
nē postrema mala perfera-
mus, nam pluriēs extrema re-
media inutilia extitere, ut cor-
datē aduertit. Catelli. in C. Le-
gum Sicularū. nota. 23. ad leges
Federici. n. 3.

5 **P**rimo itaque Gubernato-
rē cōstituit, qui nē dū Mi-
litibus praeset, bellicaeque di-
sciplinae munus exerceret, sed
etiam politicam gereret gu-

bernationem pro recta iustitiae
administratione, primum ad-
hibito voto Auditoris gentis
bellicae, alteram verò accedē-
te voto Iudicum Curiae Stra-
ticotialis, (quam nunc Regiā
Audientiam vocāt.)

2 Huic muneri praeposit⁹ recē-
ter incumbit D. Ioannes de la
Carrera, qui Maiorum suorum
claritati splendorem propriae
virtutis adiunxit, ingenio ar-
gutus, moribus grauis, perspi-
cax in rebus agendis, ad utrū-
que tempus, & pacis, & belli
aptissimus Gubernator, vnde
post varios gradus tūm politi-
cos, tūm etiam militares praē-
clare administratos fuit egre-
gio Generalis Militū Praefecti
fastigio insignitus.

6 Sed hāc normā in Guberna-
toris Officio exercēdo, proui-
dā dispositione decretā fateri
oportet, cum vtraque admi-
nistratio politica, & militaris
vni tantum sit demandata, nō
pluribus, per quos Respubli-
ta nō benē regitur ob frequē-
tes dissensiones, quae inter ip-
sos solent oriri, ut latē tractāt
7 Tiraquell. de primogenit. quest.
4. n. 16. Molina. de primogen.
cap. 11. n. 5. Salsedo. de Regi-
mine Principum. lib. 1. cap. 2. n.
35.

8 Nā ut rectē docet Laertius.
de Vitis Philosophorū lib. 8. (vni-
tatem

tatem bonorum omnium, dualitatem verò malorum esse exordiū.)

- 9 Hanc perniciem experta est Romana Respublica funesto sibi satis exemplo ob æmulas contentiones subortas inter Sillam & Marium, Cæsarem & Pompeium, Augustum & Marcum Antonium, qui cum essent consortes Regiminis, & semper discordes ad postremū interitum Rempublicam redegerunt; vnde non immerito Lucan. in pharsal.

Omnisquē potestas

Impatiens consortis erit.

- 10 **P**lures etiam in Ciuitate præfixit Militum Cohortes, tum Hispanicas, tum etiā Germanas; hæc enim Regentis cordi potissima debet esse sollicitudo, vt Urbem militibus custodiendam muniat. Bobadill. in politica. lib. 4. cap. 1.

- n. 5. tom. 2. Grotius. de Iure belli. lib. 3. cap. 15. n. 5. ibi (Interdum simul cum concessione Imperij consultum victorum securati, sic à Quintio decretum, Carynthus redderetur Achæis, vt in agro Coryntha tamen præsidium esset.)

- 12 Militum autem Plalanges nō excessere numerum ter mille monet enim, & rectè Patritius. de Republica. lib. 9. tit. p. (Militum copias in pace habendas esse, non quibus bellum inferre possimus, nam res nimis impendij, nimijque laboris esset, sed quibus

finis Imperij ab incursionibus tue-ri valeamus) quinimò voluit

Hieronymus Catanus. de re Militari. lib. p. cap. 3. (mille veteranos milites sat esse in præsidio collocari,) quæ si in genere sumpta vera sunt, eo magis sibi vendicant locum in Hispanis Militibus, quorum peritiam, & strenuitatem recensui supra. discept. 1.

- 13 **A**rma, Tormenta bellica, cæteraquē id generis præparamenta vigilantèr disposuit, & pro perpetua ipsorum conseruatione formam præfiniuit, tum vt subditorum compesceret audaciam, tum etiam vt hostium aggressiones posset facillimè propulsare. Hinc etiam fit, vt leges ad Rempublicam foeliciter gubernandam promulgatæ efflorescant, & vigeant armorum præsidio sociatæ, iuxta celebre Cæsaris monitum. in l. 1. C. de Iustiniano Codice cōfirmando. ibi. (horum enim alterum alterius auxilio semper eguit, & tam res militaris in tuto collocata est, quam ipsæ leges armorum præsidio seruata sint) nec est ab simile quod notat Simancas. de Republica. lib. 9. cap. 18. (Imperatoris optimi prouisione Vrbes omnes, Vniuersæ Ciuitates, Castella singula, aduersus hostilem muniuntur aduentum, & omnia loca diligenter armantur, nè barbarica incursione deleantur.)

15 Placuit & hæc sagax præuen-
tio Aristoteli, qui *lib. 7. politi-
ci cap. 8. sic docet.* (est enim ne-
cessarium habere in rebus publi-
cis arma, quibus, & Magistrati-
bus parere inobedientes compell-
antur, & vis propulsetur exter-
na; nam qui Reipublicæ præsent,
hæc armis, tum ad tuendum Im-
perium, ut detrectantes coercen-
antur, tum ad vim, si quis in-
iuriam extrinsecus inferre coner-
tur, propulsandam instructos of-
fesse necesse est.)

16 **A**rces Regias cibarijs re-
pleuit, & fixam illorū
repositionem opportuna tem-
porum intercapedine stabili-
liuit, satis quidem prudenter;
nam ut perpendit Veget. *de*

17 *Re Militari. lib. 3. cap. 3.* (Sæ-
pius pænuria, quàm pugna consu-
mit exercitum, & ferro scilicet
fames est.) id etiam non inele-
18 ganter Biehus. *de Republica.*
lib. 3. cap. 8. in fine. (tempore
pacis aliquid reponamus in belli
necessitatem, nisi tempore belli
Rempublicam statim penuria gra-
uari velimus.)

19 **M**irabili discretiua defi-
niuit normam persol-
uendi in singulos menses sti-
pendia ad victum suffectura,
(diarium vocant) omnibus
Militibus degentibus. Messa-
næ, Syracusis, Augustæ, & Mi-
latij. Quid enim æquius, quid
iustius? quàm ut hi, qui pro om-
20 nium incolumitate effusione

sanguinis sui deseruiunt, debi-
tam de bonis cōmunibus con-
sequantur subuentionē, *l. ager.*
ff. de verborum significatione.
Kloch. de contributione. cap. 1.
n. 261. Carleual. de Iudicijs.
lib. 1. tit. 1. disp. 2. quest. 6. sect.
6. n. 510. iuxta illud, quod le-
pide innuit Apostol. in 1. ad
Corinthios 9. (quis militat sti-
pendijs suis unquam?)

21 Hinc satis aptè Diu^s Thomas
in suo opusculo. *de Regimine*
Principum. lib. 4. cap. 12. recē-
set; Politicam gubernandi ra-
tionem ab Hippodamo tradi-
tam; dum præcepit, ut posses-
siones omnes Ciuitatis in tres
partes diuiderentur, quasdam
enim deputabat ad Rē Sacrā;
& Cultui Diuino dedicabat,
alias designabat communes,
quæ bellatoribus dispensabā-
tur; ceteras verò proprias, quæ
Agricolis debebantur, Artifi-
cibus verò nihil dabatur, eo
quod ex arte sufficienti viuere
possent; & tandē Diuus Tho-
mas propositam repartitionē
in prima, & secunda satis lau-
dabilē putat quod ad Sacra, &
Bellatores, improbat verò
quod ad Tertiam, quæ exclu-
dit Artifices, ut diffusius ex-
plicat Salsedo. *de Regimine*
Principū. lib. 4. cap. 13. n. 131.

22 Antedictis accedit potissima
ponderatio, quæ ad bonum
publicum spectat, nam si Mili-
tibus stipendia demis, plura,

- sequuntur absurda; Rationem assignat Bobadill. lib. 3. cap. 3. n. 1. transcribēs verba Cassiodori. (Disciplinam seruare non potest ieiunus exercitus, dñ quod deest, semper presumit armatus,) & vt rectè ait Seneca. lib. 3. Epistola ad Lucillum. (difficile quidem est, Quirites, ad carentem auribus ventrem verba facere, venter præcepta non audit, poscit, appellat.) Notabilis autem, qui ex hac prouida simetria resultauit effectus, est vt Milites, qui in his Ciuitatibus degunt, sic compositè, sic modestè viuūt, vt possis nō immeritò credere, aut existimare, in his præsijs milites nō extare.
- 25 **S**peciales etiam prouentus designauit, & à Cœteris Fiscalibus functionibus prorsus segregauit pro soluendis stipendijs Militum, enixè præcipiens, nè in aliud opus erogarentur; id verò Militari disciplinæ satis congruere existimat D. Raphael Vilosa. de fugitiuis. cap. 20. n. 57. Hanc laudabilem normam prudenter seruauit Augustus, qui Militare Ærarium seorsum instituit, nè vnquàm stipendiorum solutio deficeret, vt refert Sueton. in eius vita. cap. 99. in hæc verba. (quidquid autē ubique Militum esset, ad certam stipendiorum, præmiorumque formulam adstrinxit, definitis pro gradu cuiusque, & temporibus

Militiæ, & cōmodis missionū, nè, aut etate, aut inopia post missionē sollicitari ad res nouas possent, utque perpetuò sine difficultate sūp^{er} ad tuēdos eos, proseguēdosque suppeteret, Ærariū Militare cū vectigalibus nouis cōstituit.)

- 27 **C**iuitates Districtuales à Messanensium Regimine, cui præcedēt^{er} erant subiectæ, penitus diuisit, immediatè submittens Iurisdictioni Regionum Tribunalium; quā segregationem iure optimo processisse arbitror, tū quia potest Princeps ad libitū Pro
- 28 uincias, & Regiones diuidere. l. si eadem ff. de officio Assessoris. Bartol. in l. prohibere. §. planè. ff. quod vi aut clam. Pōte decis. 6. Honded. consil. 13. vol. 1. Mastri. l. de Magistratib. lib. 3. cap. 4. n. 270. Klochius. de contributionib. cap. 3. n. 72. Tū etiā quia Messana ob rebellionem fuit omniastris,
- 29 & Oppidis sibi subditis ipso iure priuata. Abbas. in cap. iter cetera. de maiortate, et obedientia. Afflict. in constitut. dubitationem. de contumacia Vniuersitatis. Farinac. de delictis. quest. 24. n. 125. Regens Reuerter. decis. 98. vbi in Regia Camera summaria refert decisum Ciuitatē Lanciani tanquā perduellē omnibus Castris sibi subiectis meritò fuisse priuatam.

- 30 Sed præcæteris hanc diuisionem

nem mirificè comprobat ratio, quæ securitatem Imperij respicit, erant enim huiusmodi Ciues districtuales summo fœdere Messanenſibus ſociati, & tamquàm Ciues Messanenſes eiſdem priuilegijs fruebantur, vt notat Coſta Sicul. *Conſil. 23. n. 11. & 95.* Cum itaque tractaretur de confirmanda perpetua quiete, opus fuit has confederationes à Ciuitate Rebelli reſecare, vtpotè pernicioſas, & aduerſantes bono regimini iuxtà monitū Quinti Curtij. *lib. 6. (ſicut in corporibus agris nihil, quod noxiū eſt, Medici relinquunt, ſic nos, quidquid obſtat Imperio, recidamus.)*

32 **C** Astra Regia temporis vetuſtate partim collapſa, vel ab hoſtibus diruta, reſci iuſſit, benè conſultus ea potiffimum tēpore pacis curanda tamquàm ſummopere neceſſaria ad tranquillitatem Imperij. *Caffiodor. lib. 1. cap. 17. Bobadill. in politic. lib. 4.*

33 *cap. 1.* Et vt tantum opus ad debitum finem perduceretur, In generalibus Regni Comitijſ Panormi celebratis menſe Decembris 1681. fuit ab hoc Fideliffimo Regno oblatum ſuæ Catholicæ Maieſtati donatiuum bis centum mille ducatorū ſub eiufdem Excell. Proregis auſpicijs, & ſoleriffima directione.

34 **D** Eniquè pro coronide

totius bellicæ præparationis magnam Arcem arte ſublimi conſtrnendam propoſuit (vulgato idiomate Cittadellâ appellant) Ingenioſa delineatione, & labore D. Caroli Grunimbergh peritiſſimi in Bellicis ſtructuris Architecti; Arcem magnam dixi, melius dixerim Octauum Orbis Miraculum. Eſt liquidem ſita in ea Portus regione, quæ Oriētem respicit, à Ciuitate prorſus diſſita, & ſegregata, Caſtrum Sanctiſſimi Saluatoris tuetur, & à Regio Palatio tutus, breuiſque ad eam datur acceſſus; Ciuitati prædominatur, Portui ſupereminet, inimicæ claſſis ingreſſum omninò impediens, & neceſſitate imminente opportuna ſubſidia ex altera parte Maris, quæ Pharum attingit, facillimè ſuſcipere poteſt; Architectura ex quinque angulis conſtat, in quolibet ſua habet propugnacula. Intimi loci dimenſio ampla, & opportuna, in qua plurimę Militū legiones commodè degere valent; Sunt etiam publica horrea propè ſita, in quibus Annona pro Meſſanēſium victu, non ad illorum libitum (vt antea) ſed ad Regentis arbitrium aſſeruanda, cuſtodiat; Erit etiam ſuis circumuallationibus, & Aggeribus circumdata; Suam habebit viam reconditam, & tu-

- tissimum receptui asylum, aliasque exteriores munitiones arte militari concretas. Condecens insuper ex utroque latere patebit terræ intervallū, quo tormentis bellicis hostiles incursus reprimi possint.
- 35 Quæ cum ita sint, non immerito dixerim, quod inter tot, tantaque egregia Prudentissimi Proregis facinora, huius Arcis constructio principem sibi vendicat locum; siquidem ad firmum robur Domini, siue Regi, siue Politici est apprimè necessaria, & inexcusabilis, ut docent Scipio Ammiratus. *lib. 19. in Tacitū Discursu* 4. Scobornerus. *in lib. 4. politica cap. 13.* Petrus Gregorius. *de Republica lib. 2. cap. 5.* Cutelli. *in C. legum Sicularum, ad Leges Federici. nota. 59. sub n. 1.*
- 36 Cuius Politici axiomatis binas insinuat rationes Diuus Thomas. *de Regimine Principū. lib. 2. cap. 11.* una est ex parte Principis, quia expedit eum esse in loco tuto, ut in regendo, & gubernando sit magis securus, & exequendo Iustitiam audax efficiatur. Altera verò sumitur ex parte Populi, qui magis ad obedientiam fit proclivis, & à seditionibus retrahitur; quod etiam brevitè, sed eruditè cōfirmat Polibius. *lib. 6.* (*Arcium edificatio primū à Regibus facta est, tum ad ipsius*
- Regni maiorem contra hostes externos securitatem, tum etiam ad ipsorummet Regum in subditos Auctoritatem.*)
- 38 Hanc paritèr præparationē commendat Aristotel. *lib. 7. polit. cap. 11.* ubi, cum pro Imperij securitate Arcium constructionē summoperè extollat, elegantem insinuat rationem (*quemadmodum enim ijs, qui adoriuntur, & inuadunt curæ est excogitare, quibus modis omnia, aut aliqua habeant superiora, ita et his, qui sibi cauēt, alia sibi querere, & acerrimo studio inuestigare debent, quia inimici non conantur quidem in eos impetum facere, qui præmuniti, ac præparati sunt.*)
- 39 Detegitur ex his egregi⁹ lapsus. Klochij. *de contributionibus. cap. 9. n. 38.* dum plurimis rationib⁹, & exēplis nititur fundare huiusmodi Arces, & Citadellas inutiles esse Reipublicæ, & suæ opinionis plures asecclas refert. Nam rationes, quibus ipse ducitur, Populi libertatem dumtaxat respiciūt; Auctores insuper, quos allegat, reprobati perhibētur; refragatur tandem omnium Politicorum, & scriptorum vnanimis sentētia, quam communem esse profitetur idemmet Klochius. *loc. cit. n. 44.* ubi cū ratione insanire putat eum, qui velit contrarium suadere.
- 40

A R G V M E N T V M

O Economicum Regimen in Ciuitate Messanæ recensetur. Aerarij Regij auctio nimis præcisa pro Imperij cōseruatione. Nouum erigitur Tribunal bonorum confiscatorum. Ipsius Ministri enumerantur. Præcipuæ Iurisdictiones, & prærogatiuæ huic Tribunali impertitæ referuntur.

S V M M A R I V M.

Economicum Regimen denuo reformatū in Ciuitate Messanæ refertur. n. 1.
Pecunia dicitur neruus Reipub-

blicæ. n. 2.

Subsidia sunt ornamenta Pacis, & Belli. n. 3.

Pecunia est solida Imperiorū compages. n. 4.

Respublica conseruari nō potest absque tributis, ex quibus Militares copiae aluntur, aliaque vtilis sūt erogationes pro publica vtilitate. n. 5.

Romulus agrum Romanum in tres partes diuisit, vnā Sacris faciendis, alteram Reipublicæ oneribus subeundis, postremam Ciuibus assignauit. n. 6.

Rogerus Siciliae Comes ē Regno Siciliae Saracenos profligauit. n. 7.

Rogeri², Saracenis expulsis, Sicilia Regnū in tres partes diuisit. n. 8.

Demanialia bona sunt conseruanda, quia Principis prouetus uberiorēs sūt, & pacificus Regni status melius reflorescit. n. 9.

Vniuersitatis Messanensis bona Fisco Regio publicata. n. 10.

Indulti declaratio facta à S.C.M. enunciatur. n. 11.

Confiscata bona à posse Rebellium libris distinctis annotata. n. 12.

Annonæ administratio peculiaribus constitutionibus reformata. n. 13.

Vectigalia opportuna recentē imposita in Ciuitate Messanæ. n. 14.

Quies sine armis, neque arma sine stipendijs, neque stipendia sine tributis haberi possunt. n. 15.

Fiscales prouentus in Ciuitate Messanæ in unicam consonantiam redacti pro consuetis erogationibus. n. 16.

Tribunal bonorum confiscatorum erigitur in Ciuitate Messanæ. n. 17.

Iurisdictiones enarrantur tributa Tribunali bonorum confiscatorum. n. 18.

Leges promulgare superuacuum esset, nisi Magistratus ad eas exequendas constitueretur. n. 19.

Magistratū ope consequuntur homines pacificum statum, & in humana societate felicitatem. n. 20.

Tri-

Tribunal bonorum confiscatorum ex præstantioribus Consiliarijs compositum. n. 21.

D. Franciscus Fortezza Episcopus Syracusanus electus moderator Tribunalis bonorum confiscatorum. n. 22.

Consultor Illustrium Proregum in Regno Siciliae est Protector Regij Patrimonij. n. 23.

D. Rodericus Antonius de Quintana Excell. Proregis Consultor commendatur. n. 24.

D. Defendinus Malacrida Iudex Tribunalis bonorum confiscatorum constitutus. n. 25.

D. Carolus de Assenso promotus ad Ius dicendum in Tribunali bonorum confiscatorum. n. 26.

D. Antoninus Iurato Regens Supremi Italiae Senatus commendatur. n. 27.

D. Ioannes Antonius Ioppulo moderator Tribunalis bonorum confiscatorum. n. 28.

D. Ioannes Baptista Carnezero laudatur. n. 29.

D. Franciscus de Araguez Conseruator Tribunalis bonorum confiscatorum in Ciuitate Messanae. n. 30.

Ministri bonorum confiscatorum Regijs Consiliarijs non parum exequati. n. 31.

Iurisdictio Magnae Curiae, Regijque Patrimonij collata Ministris bonorum confiscatorum. n. 32.

Iudices, & Procuratores Principis duo sunt, unus est Criminalis,

alter Patrimonialis, & quæ sit eorum Iurisdictio? n. 33.

Bona delinquentium ante incorporationem non dicuntur esse in patrimonio Principis. n. 34.

Fisci Patroni duo sunt constituti in Regno Siciliae. n. 35.

Appellatio à sententijs per Tribunal bonorum confiscatorum proferendis inter partes interijcitur ad Tribunal Consistorij Sacrae Regiae Conscientiae. n. 36.

Reuissio sententiae prolata per Tribunal bonorum confiscatorum inter Fiscum, & partes est definienda per Illustres Praesides, & Consultorem. n. 37.

Toga honor à solo Principe conceditur. n. 38.

Toga delatio ex Inuictissimi Regis munificentia elargita Ministris bonorum confiscatorum. n. 39.

Toga utebantur soli Senatores in Romana Republica. n. 40.

Toga usus Regijs Consiliarijs solùmmodò permissus in Regno Siciliae. n. 41.

Excell. Comitum Sancti Stephani elogium in reformando Messanae Regimine. n. 42.

Vincere facilius est multa, quam tueri. n. 43.

Rebellem Ciuitatem subijcere præclarum est, multò præclarius subjugatam instituere, præclarissimū tamen est institutam rectè gubernare. n. 44.

Auctoris protestatio in hoc opere conscribendo. n. 45.

Principium est potissima pars cuiusque rei. n. 46. Pra-

Præfationes euidentiore præstant intellectum, & libentius ad lectionem perducunt. n. 47.

Scriptio morosa non est, si à proposito themate non egreditur. n. 48.

Breuitas in eo ponitur, non ut minus, sed ne plus dicatur, quam oportet. n. 49.

Iurisconsulti Veteres consueverunt in suis responsis multoties uti Sententijs Historicorum, Rhetorum, & Philosophorum. n. 50.

Marcus Tullius Cicero sæpe à Iuris prudentibus citatus. n. 51.

Platonis, & Aristotelis Sententia aliquandò in legibus Civilibus relata. n. 52.

Poeta non semel à Iuris Consultis adducti. n. 53.

Auctores plurimi recensentur, qui

præter Iuristas, solent etiam allegare tum Historicos, tum etiã Politicos in tractationibus Iuridicis. n. 54.

Tractationis Iuridicæ, & Politicæ compago non aliter constare potest, quàm si ex separatis, & diuersis disciplinis construatur. n. 55.

Punctus præcipuus totius scriptio- nis proponitur. n. 56.

Auctor distinguit Rebelles à Com- morantibus pro faciliori scriptio- nis intellectu. n. 57.

Difficultas tractationis à scribendo non retrahit, sed potius ad cata- mum inuitat. n. 58.

Methodus rectæ scribendi mentem elucida. n. 59.

Diuisio totius tractationis adduci- tur. n. 60.

DISCEPTATIO QVARTA.

I

Cerrimo pa- ritèr studio omnè ope- ram dedit Excell. Sæc- ti Stephani Comes, ut

componeret, & augetet Æra- rium Regium; agnouit enim pecuniam esse neruū Rei-

publicæ, teste Vlpiano. in. l. 1. §. in causa. ff. de questionib.

& (ornamenta pacis, & belli vo- cat subsidia) Cicero. pro lege

Manilia. optimè Lipsius. ciuil. doctrin. lib. 4. cap. 9. (Pecunia

est solida Imperiorum compago, & opus est opibus, sine quibus ni- hil fiet quod opus.)

Præstat tamen ad comproba- tionem recensere auream qui- dem Sententiam Iustiniani, al- bo lapillo signandam, Nouel- la. 149. c. 2. §. ac sanè. (impos- sibile est, ut sacris tributis non illatis, alioquin Respublica con- seruetur, inde namque Militares copie salario percepto hostibus re- sistunt, & collatores à Barbaro- rum incursionibus, & truculentia vindicant, denique agros, atque Ciuitates à latronum, alioque modo

modo incompositam vitam secantium vi, & irruptionibus agendis excubijs defendunt; ex illis etiam reliquæ cohortes ea, quæ ipsis attributa sunt, accipiunt, muri atque Ciuitates indidè restaurantur.)

6 Hac ratione motus Romulus agrum Romanum in tres partes æquales diuisit, vnā Sacris faciendis, alteram Reipublicæ oneribus subeundis, postremam Ciuibus assignauit, vt refert Dionysius Halicarn. lib. 2.

7 Eandem ferè partitionem seruauit Inclytus ille Heros, nulli Principum secūsus, Rogerius Comes, quicū Siciliæ Regnū à Saracenorū Tyrannide liberasset, illud in tres

8 partes diuisit, vnā liquidem Ecclesijs dicauit, aliam Militibus, & Baronibus, quorum auxilio fuerat vsus, benignè est elargitus, tertiam pro suo Demanio reseruauit, vt recenset Muta. in Comment. ad cap.

9 Regis Iacobi. in proæmio. n. 131. Demanij autem conseruationem illibatam custodiri præcepit Rex Iacobus. cap. 6. rationem innuēs nostro instituto nimis consonam, ait enim. (nam quanto ipsa demania seruabuntur ipsorum cōcessione prohibita, tanto prouentus Fisci nostri uberiores fieri poterunt, & per copiam, & ubertatem ipsorum qualibet extorsione sopita,

status pacificus, & conseruatio nostrorum fidelium restorebit.)

10 **B**ona itaque omnia, iura, & vectigalia, quæ Messanæ Ciuitas possidebat, Regio Fisco publicauit.

11 **I**ussit insuper incorporari in eundem bona Rebellium, qui aufugerunt, sed etiam Ciuium Messanæ commorantium tempore belli, sita extra constrictum, iuxta declarationem factam à Sua Catholica Maestrate, de qua alibi diffusius discutiemus.

12 **B**ona confiscata iussit libris distinctis annotari, certamque definiuit formam in ipsorum administratione seruandam; tum vt omnis abesset fraus quò ad bona iam incorporata, tum etiam vt adhuc incognita possent facillimè innotescere.

13 Peculij (quod vocant) frumentarij Administrationē peculiaribus cōstitutionibus reformauit in maximum Regiæ Curiaē emolumentum.

14 Vetera vectigalia exigenda curauit, & noua superaddidit congrua, & opportuna; explorata enim res est, vt docet egregiè Tacitus. lib. 4. annal. (nequè quietem sine armis, nequè arma sine stipendijs, nequè stipendia sine tributis haberi posse.)

16 **H**os autē prouentus pulcherrima Simetria in vnicam consonantiam redegit, & de-

& decreuit erogari debere pro stipendijs Militum, prouisionibus bellicis, salarijs Officialium, fiscalibus functionibus, necessarijs erogationibus Vniuersitatis, & satisfaciendis creditoribus, qui super Patrimonio, & gabellis Ciuitatis annuos redditus præcedenter habebant.

17 **E**T tandem, vt Prorex requiesceret ab vniuerso opere, quod patrarat, nouum constituit Tribunal (Regiam Iunctam denominans.) Præcipuum illi munus iniunxit quo ad bonorum cōfiscatorum administrationem, collata iurisdictione dirimendi (paucis exceptis) omnes contentiones, quæ super eis possent oriri inter Fiscum, & Partes.

18 Demandauit pariter eidem Tribunali, vt præset Deputatis Annonæ, conductioni, & exactioni vectigaliū, nouæ Arcis Constructioni, rectæ gubernationi Tabulæ nummulariæ, Officialibus Regiæ Doganæ, & constructioni opportuna mansionis ad receptionem Nauium trās fretātium ex Regionibus, quæ Epidemici morbi suspicione laborant (Lazarettum vulgus appellat,) & demum vt omnia à Prorege disposita circa œconomicum regimen debita executioni mandaret.

19 Huius autem noui Tribuna-

lis erectio fuit præcisa, & utilissima, cum enim Dominus Prorex longè degat, & in Vrbe Panormi resideat, parum profuisset tot leges ferre, tot sanctiones promulgari, nisi, & Magistratus ad eas exequendas promptus constitueretur. iuxta Tex. in l. 1. S. post originem ff. de origine Iuris. Petrus Gregorius. de Republica. lib. 4. cap. 3. in principio. Mastrill. de Magistratibus. lib. 1. cap. 1. n. 14. nam vt ait Isidor lib. 20. Etymolog. (ope Magistratum consequuntur Homines finem, & effectum Iuris, pacificum scilicet statum, et in sua societate humana felicitatem.) ad Tex. in cap. forus. de verborum significatione.

21 Et nè quid intactum prætermittamus, Regiam Iunctam ex pluribus, & ijs quidem præstantioribus Ministris, Regijsque Consiliarijs compositam, & conflata in speximus.

22 Fuit enim in summo gradu constitutus Moderator, qui Præsidis instar Tribunal regeret. Is fuit D. Franciscus Forteza Maioricensis generis nobilitate præclarus, sed ingenij acumine, & morum probitate conspicuus, qui post expleta togatæ militiæ munera in Regno Neapolitano, Cœlesti se addixit, & Sacris insignitus Vicariū gessit Archiepiscopi Toletani in Curia

Catholici Regis, deinde Syracusanæ Ecclesiæ Episcopus datus.

23 Cum verò præcipua Regiæ Iunctæ Iurisdictio in hoc versetur, ut rei dominicæ, Regijque Aerarij præsit Administrationi, consequens est, ut in ea debeat dubio procul intervenire Illustris Consultor Domini Proregis, quoties de gere Messanæ cõtigerit, est enim Regij Patrimonij Protector, ut notat Mastrilli *de Magistr. lib. 5. cap. 7. n. 23.*

24 Prout ab experto vidimus ita servatum, in Regia siquidem Iuncta nõ semel interfuit D. Rodericus Antonius de Quintana, qui ex Mediolanensi Quæstore Senator conscriptus, & postmodum Siculorum Proregum Consultor accersitus, omnem suæ nobilitatis, & virtutis specimen, & experimentum præbuit præclarissimum. In legali non minus facultate, quam in politica regendi ratione peritissimus; Fœcundus memoria, perspicacissimo ingenio præditus. Mira illi prudentia in rebus agendis, in arduis autem causis promptum consilium. Regis servitio summo perè addictus, nulli parcens labori in ijs præcipuè, quæ ad Messanæ restauratum regimen spectant. Urbanus in causis discutiendis, in decidendis verò integerrimus. Duo servat

incontaminata Iuris præcepta, ut fontes debitas hant pœnas, probi verò præmijs afficiantur; denique Proregi Recto iustus accessit Assessor. Sed in tanto viro perfecti Ministri ideam venerari potius, quam commendare fas est.

25 Duo pariter Iudices designati; Vnus fuit D. Defendinus Malacrida in Causis perorandis eximius Orator, animi candore præfulgens; & in literaria palestra famigeratus, qui post prima Curia Prætorianæ munera, ter meruit eligi Magnæ Regiæ Curia Iudex, deinde ad gradum Fisci Patroni eiusdem Tribunalis bonorum omnium plausu evocatus, nunc verò Magistri Rationalis honore cohonestatus.

26 Alter verò Iudex D. Carolus de Assenso, bis Curia Prætorianæ, & totidem Magnæ Curia Iudicis decore insignitus.

27 Fuit etiam constitutus Fisci Patronus D. Antoninus Iurato præstantissimus Iurisconsultus, ingenij acumine, soliditate doctrinæ, morum probitate, & summa integritate præditus, adeo ut nec pretio, nec precibus à recta Iustitiæ semita deflexerit unquam. Plurimis item Magistratibus egregiè gestis præclarus, fuit siquidem Curia Prætorianæ, Sacri Consistorij, & postmodum bis Magnæ Curia Iudex, in extrema

anno-

annonæ egestate Commissarius Generalis, vacatione interposita Fiscus Patronus Regij Patrimonij, & Auditor Generalis gentis bellicæ, Magister Rationum electus, & demùm Tribunalis bonorum confiscatorum summus Moderator. In tuendis Iuribus Fiscus oculatissimus propugnator, bona confiscata indefesso labore conscripsit, & in singulas classes pulchra compagine distribuit, summaque prudentia administrat; quidquid Prorex pro Messanæ Regimine saluberrimè fanciuit, seruans sedulo ad vnguem. In tanta autem rerum congerie (mira res est) ea, quæ retroacta sunt, habet præsentia velut in speculo, atquæ omnibus intentus semper est ad singula promptus. Post hæc scripta tandem Regis munificentia Duce, Virtute comite, ad Supremum Italiæ Senatuum Regens accersitus.

28 Fuit propterea ad moderandum Tribunal euectus D. Ioannes Antonius Ioppulo, cordati animi Vir, morum probitate decoratus, qui post susceptos in legali facultate assiduos labores meruit in Consiliariorum cœtū cooptari, Togaque insignitus nō semel Ius dixit in supremis Subsellij Magnæ Curia, Cōsistorij, Bellicæ Audientia, & bonorum confiscatorum.

29 Recensitis Ministris accessit Conseruator Don Ioannes Baptista Carnezzero Nobilis Sardus summo Ingenio, & mira prudentia præditus, ob cuius recessum deindè ad hoc munus obeundum eligitur.

30 D. Franciscus de Araguez Hispanus, nè dùm progenie, sed etiam morum probitate, & integritate præfulgens, qui Senatoria dignitate in Vrbe Panormitana pluries functus, & Conseruatoris munere in Tribunali Regij Patrimonij optimè administrato, nūc exactissima cura Regium Ærarium Messanæ tuetur, & non intermisso labore nouæ Arcis moliri, ac progressui vacat assiduus.

31 **H**ic itaque Tribunali recentè erecto Dominus Prorex omnem, quem potuit, decorem indulxit, omnē, quā debuit, Iurisdictionem est impertitus, vnde illius Ministros ceteris Regijs Consiliarijs nō parum exequatos fuisse non ambigitur.

32 Mādauit enim, vt Regia Iuncta eadem Iurisdictione vteretur, quam exercent Tribunalia Magnæ Curia, Regique Patrimonij, idque iure optimo constitutum existimo, cum enim agatur de administrandis bonis Fisco acquisitis ex delicto, subintrat recepta apud Iuristas distinctio, quod

duo sunt Iudices, & Procura-
 33 tores Principis, vnus est Crimi-
 nalis, alter Patrimonialis, ille declarat delictum perpe-
 tratum, & bona confiscat, iste
 bonis iam acquisitis ad com-
 modum Regij Aerarij vtitur.
 Iason. *conf.* 100. *lib.* 1. *Alphan.*
de off. Fiscalis. Glos. 10. *n.* 1. &
 2. *Peregrinus. de Iure Fisci. lib.*
 34 *7. tit.* 1. *n.* 2. Ratio autem est
 in promptu, nam antè incor-
 porationem bona non dicun-
 tur esse in Patrimonio Principis.
 Rota. *Rom. decis.* 90. apud
 Farinac. *post primum. vol. con-*
 35 *fil.* Hinc profuit duos in Re-
 gno nostro fuisse constitutos
 Fisci Patronos vtrique Tri-
 bunali addictos iuxta *Pragm.*
unicam. S. 4. tit. 1. *tom.* 2. & sic
 etiam de Iure dispositum re-
 censent *Cassan. ad Consuetud.*
Burgund. tit. de confiscationibus.
n. 3. & 6. *Dexart. decis. Sardi-*
niae. 32. *n.* 1. *Idem. adob sup*
 36 **P**recepit quoque vt à sen-
 tentijs per hoc Tribunal
 proferendis inter priuatos li-
 tigatores sit interijcienda Ap-
 pellatio ad Tribunal Confi-
 37 storij Sacrae Regiae Conscien-
 tia; si verò sit contentio inter
 Fiscum, & Partem, conceda-
 tur dumtaxat Reuizio definiē-
 da per Illustres Præsides, &
 Consultorem. Similis autem
 Constitutio fuerat ante edita
 quoad sententias Magnae Cu-
 ria sedis Criminalis, vt liquet

ex Pragmat. 16. tit. 53. *tom.* 2.
 & pariter idem fuerat sancitū
 quo ad sententias Trib. Regij
 Patrimonij iuxta *Pragm. unic.*
S. 10. tit. 1. *tom.* 2. *Mastrilli. de*
Magistratibus. lib. 5. *cap.* 7. *n.*
 27. & 28. *Idem. adob sup*

38 **L**icet autem Togæ delatio-
 nem non tribuerit, quia
 ad Principem spectat illam e-
 largiri. *Roman. in. l. si acceptio.*
ff. de Iure Fisci. Castald. de Im-
 39 *perio. quest.* 10. *casu* 177. Atta-
 men eam concedendam. Suae
 Catholicae Maieitati propo-
 suit; prout consultationi Rex
 Inclutus auit, & summa, qua
 pollet munificentia, Togæ ho-
 norem Ministris Regiae Iunctæ
 dignatus est indulgere. Porro
 40 Togæ præstantiā ex eo digno-
 scere licet, nam in Romana
 Republica soli Senatores illa
 utebantur *Lypsius. lib.* 1. *lect.*
cap. 13. *Petrus Gregorius. par.*
3. Syntagm. Iuris. lib. 47. *cap.* 25.
n. 17. *Thesaur. in proximo de-*
cis. *n.* 39. & in Regno nostro
 41 Regij Consiliarij possunt solū-
 modò Togā deferre. *ex Prag.*
27. tit. 53. *tom.* 2. *Idem. adob sup*
 42 **H**æc decreuit Sancti Ste-
 phani Comes pro per-
 fecto Messanae Regimine, &
 dicto citius executioni mada-
 uit; incerta res est, an ma-
 ior fuerit in præcipiendo faci-
 litas, an in perficiendo fœlici-
 tas, vnde, citrà omnem adula-
 tionis notam, huic Proregi me-
 ritò

ritò congruit, quòd de Iulio Cæsare Historici perferunt (*venit, vidit, vicit,*) nam (*non minor est virtus, quam querere, parta tueri,*) & vt Darij Regis Legati Alexandro insinuarunt. (*facilius est quedam vincere, quam tueri.*) teste Grotio. *de Iure belli. lib. 3. cap. 15. n. 7.* Pro coronide tandè tantì Regiminis possumus nò inelegantè vsurpare celebrem sententiam, quam in terminis non longè diuersis profitetur Lucius Dur. *de optima Reipublicæ gubernatione. lib. 1. cap. 1.* (*valde præclarum est Ciuitatem Rebellem subijcere, multò præclarius subiugatam instituere, longè verò præclarissimum institutam rectè gubernare.*)

APPENDIX

In qua Auctoris Methodus in scribendo proponitur, & totius Iuridici discursus Ichnographia, & partitio delineatur.

45 **H**Actenus de exterminatione Rebellium, & reformato in meliorem simetriam Regimine tractatum est, nec me quis in eo opere conscribendo plus æquo spatiatum redarguat, cum nil superuacuum reperiatur, sed per quæ necessarium, nam ex his, quæ in superiorib⁹ disceptationi-

bus sunt ponderata (velut ex solidissimis facti principijs, & elementis) Iurium discussiones conflantur. Insupèr in omnibus rebus id perfectum est, quod ex singulis suis partibus constat, cuiusque autem rei potissima pars est principium. Præterea (vt monet I. C. in l. 1. ff. de Origine Iuris.) inconueniens est, omissis initijs, atquè origine non repetita, protinùs ad interpretationem properare, siquidem ipsæ præfationes, & libentiùs nos ad lectionem propositæ materiæ perducunt, & cum eo venerimus, eius euidentiorem præstant intellectum. Bartol. in l. 1. C. de nouo Codice faciendo. Tiraquell. de primogen. in præfat. n. 64. Bobadill. in politica lib. 1. cap. 3. n. 3. Seraphin. de Iuramento. priuileg. 75. n. 9.

48 Prolixitatis etià notam constatissimè euito, scriptio enim morosa non appellatur, quotiès à proposito Themate discursus non egreditur, vt egregiè insinuat Plinius Iunior. lib. 5. epist. 6. (*Primum scriptoris officium esse existimam⁹, vt Titulum suum legat, et identidem interroget se, quid cæperit scribere, sciatque si materia immoratur, non esse longum, longissimum, si aliquid accersit, atquè attrahit.*) nèc est dissimilis egregia sententia Quintiliani. lib. 4. Instit. orator. epist. 6. (*Nos breuitatem*

in eo

- 49 in eo ponimus, non ut minus, sed
ne plus dicatur, quam oportet.)
Volui etiam, & debui vniuer-
sam tractationem non solis
Iuris articulis fulcire, sed etiā
notis Politicis, & Historicorū,
50 Rhetorum, ac Philosophorum
sententijs exornare, & aliquā-
dō etiam concinna Poetarum
venustate illustrare. Volui (in-
quam) inherens vestigijs Ve-
terum Romanæ Iurispruden-
tiæ professorum, qui in suis
responsis hos Auctores nō sūt
dedignati allegare; sic enim
videmus quod de Marco Tul-
51 lio Cicerone meminere Iurif-
consulti. in l. Fulcinus. §. quid
si autē ff. ex quib. causis in posses-
sionē eatur, & in l. in questionib.
ff. ad legē Iuliam Maiestatis. De
Historiarum scriptoribus Pō-
ponius in l. 2. ff. de origine Iur-
52 ris. de Platone Callistratus. in
l. 2. ff. de Nundinis. de Aristo-
tele Iulianus. in l. si pater 26. ff.
de solutionibus. de Hippocrate
53 Tex. in l. 7. ff. de statu hominū.
de Homero Paulus. in l. 1. ff.
de contrahenda emptione, & de
Virgilio Marcian. in l. in tan-
54 tum. ff. de rerum diuisione. Hunc
etiam venustissimam scriben-
di normam imitati sunt Cele-
berrimi Hispani Scriptores, &
præsertim Solorzan. de Iure
Indiarum. Salzedo. in Theatro
Honoris. Bobadilla. in Politica;
Ex Gallis. Andreas Tiraquel-
lus, & Petrus Gregorius Tho-

losanus. Ex Italis. Camillus
Borrellus. alijque plurimi.

- 55 Debui pariter in hoc mune-
re explendo rātorum Patrum
semitas sequi, quia opus ipsū
itā expostulabat, non enim a-
gitur de priuatis litigatorum
iurgijs, & cōtentionibus, sed de
Suprema Principis Potesta-
te, & Politica Regēdi Ratione
ergā Subditos, & de inuiola-
bili Subditorum fide seruanda
ergā Principes suos, nequē ali-
tēr ipsius iuridicæ, & politicæ
tractationis compago constare
poterit, quam si ex separa-
tis, & diuersis disciplinis con-
struatur, vt in simili scribit Ia-
bolen. in l. eum qui ades. 23. ff.
de vsucapionibus, & nimis le-
pidē insinuat Seneca. epist. 74.
(Inuicem hæc studia commutan-
da esse, & alterum altero tempe-
randum, vt quidquid lectione
collectum est, stylus redigat in
corpus apum imitatione, quæ va-
gantur, & flores ad mel facien-
dum idoneos carpunt, deinde
quidquid attulere disponunt, ac
per fauos digerunt.) Hæc ex in-
dustria posui, & cōsultus præ-
notaui redargutionū prælag.

- 56 A facti itaque enarratio-
ne ad intima Iurispruden-
tiæ penetralia progredior, &
ad propositi Thematis enu-
cleationem descendo proba-
turus (hic enim præcipuus to-
tius scriptionis est scopus)
quod ex vniuersali Messanæ
rebel-

- rebellionem nē dum potuerunt
Fisco addici bona illorū, qui
insigniores perduellionis Auc-
tores, vel Sectatores fuere, sed
etiam omnium Ciuū, qui re-
belleione persistente Messanae
degerunt, nullo sexus, etatis,
vel innocentie discrimine pō-
derato. Hos autem ciues in
57 toto discursu pro faciliiori in-
tellectu, & personarum dilu-
cida distinctione commoran-
tes appellabo, vt à principa-
libus delinquentibus distin-
guantur. Mirum profecto, &
difficile videtur assumptū, sed
qui hoc lecturi sunt, super cilio
seposito benignē suspendant
cenfuram, & iudicent tota le-
ge perspecta. Exitus acta pro-
bat; Nec me laboris suscepti
58 difficultas à scribendo retra-
hit, sed potius ad calamum in-
uitat iuxta elegantia Propertij
carmina. lib. 4. eleg. 11.
*Magnum iter ascendo, sed dat
mibi gloria vires*
*Non iuuat ex facili lecta
corona iugo.*
59 Quia tamen recta scribendi
Methodus mentem mirum
in modum elucidat, & Trac-
tationem ipsam clariorem
præfert, operæ pretium
existimaui eam in subsequen-
tes disceptationes diuidere.
60 Primo itaque luculētèr pro-
batur, posse à Principe pu-
blicum bellum indici contra
subditos Rebelles, (& de hoc

discutatur disceptat. quinta) ac
proinde Iure belli Fisco publi-
cari potuisse omnia bona Messa-
nensium tum Rebellium, tum etiā
commorantium (*disceptatione
sexta*) nec ea bello finito esse
restituenda (*disceptatione sep-
tima*) quinimo pleno Iure
posse retineri, licet superent
congruam damnorum illato-
rum satisfactionem (*discepta-
tione octaua.*)

Secundo ex propria commo-
rantium culpa, quæ, inspecto
Iure communi, contrahitur ex
sola habitatione in Ciuitate
Rebelli, nē dum, si Comoran-
tes sint maiores etate, sed etiā
Mulieres, vel Minores pube-
facti (*disceptatione nona*)

Tertio ob transgressionem
Proregij Edicti, quod cautum
fuit, vt in termino præfixo e-
gredi deberent ex Messanae
territorio sub pœna confisca-
tionis, in nihilo refragante de-
cantata metus allegatione,
quæ radicit⁹ euellitur (*discep-
tatione decima.*)

Quarto, quia cū Ciuitas Re-
bellis yniuersali depredationi
subiaceret, & Aratro extermi-
nari deberet, potuit Princeps
hanc pœnam, quæ omnes af-
ficiebat, in aliam pecuniariā
sibi beneuifam commutare.
(*disceptatione undecima.*)

Quinto, cū Messana sub no-
mine Vniuersitatis, & congre-
gato Consilio delictum læsæ

Maie-

Maieftatis perpetraverit, omnes Ciues etiam innocētes, vt pars Reipublicæ iniquæ, potuerunt puniri amiffione bonorum, (*vt in Duodecima difceptatione comprobabitur.*) Cui⁹ conclusionis optima assignatur ratio ex Auctoritate, quæ refidet penes Confilium Vniuerſitatis, (*vt in difceptatione decimatertia.*)

Sexto inſpecta Iuris diſpoſitione, cum agatur de magno populo, & diuturna Rebellionē, ſi maior pars delinquit, cæteri poſſunt in bonis multari, (*vt in decimaquarta difceptatione examinatur.*)

Septimo Rex noſter Catholicus repetere potuit ingentia damna Regiæ Coronæ illata, proptèr Rebellionem à Meſſanenſib⁹ admiſſam ſupèr bonis aliorum Ciuium etiam inſontium iure pignorationum, quas Repräſalias vocant, (*difceptatione decimaquinta.*)

Octauo, etiam ſi ius repræſaliarum deficeret, cum delictū fuerit ab Vniuerſitate cōmiſſum, ōnes Ciues nemine exē-

pto tenentur ad emendationē damni ab ipſa Ciuitate illati. (*difceptatione decima ſexta.*)

Deniquè proponitur præcipua commorantium obiectio aſſerentium nefas eſſe, omni-que Iure improbatum, vt pro alieno delicto innocentes puniatur, & neruoſè defenditur generalitèr poſſe, & ſolere innocentes in bonis puniri pro aliorum exceſſibus, ſi non ex propria culpa, ſaltem ex iuſtā cauſa, (*vt in difceptatione decima ſeptima*) diffuſius agitur.

Idque ab enumeratione partium, ex quibus Ciuitas conſtat, poſt modum comprobatur, & quidem quo ad filios pro perfidia Patrū; (*difceptatione decima octaua.*) Prout etiā plectuntur ſubditi pro rebellionē Rectorū. (*vt difceptatione decima nona probatur.*) Et pœnis ſubiaceret Conciues ob perduellionē Conciuium (*difceptatione vigefima.*) Retento itaque propoſito themate, ad primam rationem accedo, quæ ex iure belli proficiſcitur.

ARGUMENTVM

IVs belli indicendi ad Supremū Principem spectat, & moueri potest
tūm contra exteros, tūm etiam contra Subditos Rebelles, vt nouis
rationibus solidissimè comprobatur. Geritur bellum, cum ordina-
ria remedia non suppetunt. Causæ adducuntur, vt iustum dicatur.
Peiora sunt bella intestina, quam externa.

SUMMARIVM.

Belli indicendi fa-
cultas ad Supre-
mum Principem
priuatim spec-
tat. n. 1.

Textus in l. uni-
ca. C. vt armorū

usus in scio Principe interdictus
sit. lib. 11. exornatur. n. 2.

Hispaniarum Rex Ius habet belli
indicendi. n. 3.

Ordo naturalis hominum paci accō-
modatus exposcit, vt suscipiendi
belli auctoritas penes Principem
resideat. n. 4.

Principis cura est, vt subditos ab ex-
ternis incursionibus defendat, &
ab intestinis insidijs tueatur. n. 5.

Bellum mouere si subditis permitte-
retur, Principes tuti non essent.
n. 6.

Bellum si Subditus gerit Principe
inconsulto, est reus lesæ Maiesta-
tis. n. 7.

Bellum verè, & propriè non substi-
stit (secundū aliquos) inter Prin-
cipem, & Subditos contumaces;
sed potius dicitur exequutio Iu-
risdictionis. n. 8.

Sed contraria Sententia est verior,
& communiter recepta, vt possit
Princeps bellum publicum indi-
cere contra Rebelles proteruos. n.
9.

Textus in Can. Noli existimare
23. quest. 1. perpenditur. n. 10.

Rebelles acrius puniendi sunt, quā
hostes. n. 11.

Rebelles serui capientium fiunt. n.
12.

Rebellio habet cum hostilitate con-
iunctam perfidiam. n. 13.

Auctor nouis rationibus fundat, pos-
se à Principe publicum bellum
denunciari contra Subditos Re-
belles. n. 14.

Discrimen adducitur inter Bellum,
& Iurisdictionem in armis mo-
uendis. n. 15.

Bellum geri dicitur, cum armati
Homines, et in cohortes distincti
sub vexillis militaribus in for-
mam exercitus rediguntur. n.
16.

Iurisdicctio exercetur armis adhibi-
tis, quoties Superior Subditos cō-
pellit ad sibi parendum iudiciali
processu, & manu pariter Mili-
tari. n. 17.

G. Bel.

- Bellum mouendum non est, si ordinaria suppetunt remedia. n. 18.
 Bellum est subrogatum loco Iudicialis certaminis, quod non potest iuxta legum præcepta ab aliquo definiri. n. 19.
 Messanensium proteritia iuridicis medijs non potuit reprimi. n. 20.
 Rebellium audacia bello indicto comprimi potest, si non sufficit obseruantia Legum. n. 21.
 Bellum iustum, ut sit, ex legitima causa est decernendum. n. 22.
 Romani feliciter bella gerebant, quia non exitum tantum, quam principium respiciebant; nam iusta ex causa bellum mouebat. n. 23.
 Bella geruntur ex triplici causa, nempe, ad expellendas inuasiones, repetendas res iniuste occupatas, & puniendam iniuriam. n. 24.
 Belli indicendi cause apud Romanos referuntur à Lilio. n. 25.
 Bellum sumi solet in eos, qui priores iniuriam fecerunt. n. 26.
 Bellum aliud est defensuum, aliud punitiuum. n. 27.
 Rationes congerantur iustificantes, Bellum indictum contra Ciuitatem Messanæ. n. 28.
 Iniuria maior excogitari non potest, quam Rebellio, & Coniuratio contra proprium Principem. n. 29.
 Iniuria, ex Iure Gentium, potest à privato propria auctoritate vindicari, ubi alio modo non potest sibi esse consultum. n. 30.
 Bella Iure Gentium sunt introducta. n. 31.
 Textus in Can. Quid culpatur. 23. quæst. 1. inter iustas belli causas inobedientiam Subditorum enumerat. n. 32.
 Textus in l. 2. §. Ipsi quoque C. de his, qui latrones occultarunt, optime probat inductionem belli contra Subditos contumaces. n. 33.
 Remedium extraordinarium est adhibendum, si ordinarium deest. n. 34.
 Princeps si potest contra externos bellum mouere, eo magis contra subditos, quos habet maiori vinculo adstrictos. n. 35.
 Principis Maiestas contemneretur, si subditos contumaces non posset bello compescere. n. 36.
 Quod etiam Ciceronis Sententia comprobatur. n. 37.
 Pax est precipuus finis, ob quæ bella geruntur. n. 38.
 Bellum ita suscipiendum, ut nihil aliud, nisi pax quæsita videatur. n. 39.
 Seditiones intestinae grauiora afferunt mala, & peiores sunt. n. 40.
 Bellis externis licet multa incommoda subsequantur, attamen Victorum potentia augetur, & gloria propagatur. n. 41.
 Bella Ciuilia, et intestina sunt perniciofa, & priusquam cognoscantur, opprimunt, & cognita vix suppressi possunt. n. 42.
 Mala intestina eam habent naturam, ut cum maxime nocent, ea minime nocere sentiamus. n. 43.
 Fabius Cōsul suborta inter Milites suos dissensione, plus negotij cum Cui-

Ciuiibus, quam cum hostibus habuit. n. 44.
 Dissensio ciuilis à Virgilio eleganter descripta. n. 45.
 Romana Respublica in bellis externis triumphatrix, subortis deinde intestinis dissidijs prolapsa. n. 46.
 Carthago plus nocuit Romæ à Romanis leuersa, quam praeliando Romanis aduersa. n. 47.
 Romane Reipublice lapsus concinnè ab Horatio expressus. n. 48.

DISCEPTATIO QUINTA.

I Vt belli indicendi ad Supremum Principem priuatiuè spectare nemo usque adhuc dubitauit ex Tex. in l. unica. C. ut armorum vs^{us} in scio Principe interdictus sit. lib. 11. vbi Imperatores rescripserunt (Nulli prorsus nobis inscijs, atque inconsultis quorumlibet armorum mouendorum copia tribuatur.) & cōfert Tex. in l. nemo ff. de re Militari. Decianus. lib. 8. cap. 3. n. 5. Bodinus de Republica. lib. 1. cap. ult. Ayala de Iure belli. lib. 1. cap. 11. quest. 9. Castald. de Imperatore. quest. 110. n. 112. Ramirez de lege Regia. §. 26. n. 64. Marta de Iurisdictione. par. 1. cap. 39. Borell. de prestantia Regis Catholici. cap. 32. Mastril. de Magistratibus. lib. 3. cap. 10.

Bella plurima enunciantur à Principibus indicta contra Subditos Rebelles. n. 49.
 Innocentius asserens nō dari propriè bellum inter Principem, et Subditos explicatur. n. 50.
 Princeps, qui pro communi Reipublica commodo disceptat, potest bellum indicare. n. 51.
 Barones, & alij superiore recognoscentes non possunt bellum indicare. n. 52.

n. 165. Galeot. respons. fiscal. 13. n. 224. Luca de feudis. discursu 52. n. 4. versic. neque aliquam. Melchior de Valétia tract. 2. cap. 5. n. 16. Solorzan. de Iure Indiarum. tom. 1. lib. 3. cap. 7. n. 77. vt de nostro Inuictissimo Catholico Rege censuerunt. Didacus Couar. in relect. cap. peccatum. par. 2. §. 9. n. 2. & 9. Camill. Borell. dict. cap. 32. n. 6.
 Ratio est desumpta ex Can. quid culpatur. 23. quest. 1. Ordo enim naturalis hominum paci accomodatus exposcit, vt suscipiendi belli auctoritas penes Principem resideat, ad quē totius Reipublice potestas ex lege Regia fuit translata. ex l. 1. ff. de Constitut. Principum, & ad ipsum spectat suos subditos ab externis incursionibus defensare, & ab intestinis insidijs tueri, vt rectè notant D.

- Thomas. in 2.2. quest. 4. artic.
 1. Sotus. de Iustitia, & Iure
 lib. 5. quest. 3. art. 5.
- 6 Altera elegatior elicitur Ratio ex Tacito. lib. 1. (si enim id populo permetteretur, nulli utique Principes, & Magistratus etiam boni tuti essent futuri, quandoquidem populi est hæc natura, ut noua experat.)
- 7 Infertur propterea eum, qui Principe inconsulto bellum mouerit, tamquam reum læsæ Maiestatis fore puniendum. leg. 3. ff. ad legem Iuliam Maiestatis. Borell. de Magistratuum edict. lib. 1. cap. 8. n. 56. Ceualh. questiom. 578. n. 27. Ponte. consil. 15. n. 11. tom. 2. Tasson. de antephato versic. 3. obser. 3. n. 166. Marta. de Iurisdic. par. 1. cap. 39. n. 1. Solozan. de Iure Indiarum. l. 3. cap. 7. n. 90.
- Hæc de plano procedunt; maior autem est difficultas, an possit Princeps bellum mouere, nè dum contra externos, à quib⁹ incursiones patitur, verum etiā cōtra subditos sibi cōtumaces, & rebelles?
- 8 In qua quæstione sūt, qui putant, non dari verè, & propriè bellum inter Principē, & Subditos, sed potius esse executionem iurisdictionis Principi competentis contra Vassallos refractarios ad eos puniendos, & idcirco in hoc casu iura belli non esse seruanda Innoc. in

cap. cum olim de restitutione spoliatorum, vbi subdit (Bellum autè, secundum quod propriè dicitur solus Princeps, qui superiorem non habet, indicare potest, & potest illud indicare contra eos, contra quos non competeret executio Iurisdictionis.) Abbas. in cap. sicut n. 13. de Iure Iurando. Calderin. consil. 1. de tregua, & pace. Ioannes de Terra Rubea. in tractatu contra Rebelles. par. 3. art. 10. conclus. 13. Couarruias. de restitutione. part. 2. §. 9. n. 4. Molina. de Iustitia, & Iure. tract. 2. disput. 100.

9 Contrariam tamen sententiam frequentiori Doctorum suffragio vidimus amplexam, ut possit Princeps licitè bellum publicum denunciare, & indicare cōtra rebelles proteruos, quos ex vi ordinariæ iurisdictionis cōpescere nequit, quinimò nullum iustus bellum potest ex parte Principis exerceri, quam id, quod mouetur contra subditos, qui debitam illi obedientiam præstare recusant, & idcirco in eos velut hostes publicos belli iura sunt omninò seruanda. Per Tex. in can. noli existimare 23. quest. 1. (Itaque hostem pugnatem necessitas perimat, non voluntas, sicut rebellanti, & resistenti violentia redditur.)

Bartol. in l. hostes vers. circa predicta ff. de Captiuis, & post liminio reuersis, vbi etiā Alex. Bald.

Bald. in l. ex hoc Iure. n. 10. ff. de Iustitia, & Iure.
 Antonius de Butrio. in cap. olim vers. ad quartum de restitutione spoliatorum.
 Bossius. in Prax. crim. Tit. de Captura. n. 73.
 Groti⁹. de Iure belli. lib. 1. cap. 4. §. 1.
 Farinac. de delictis, & pœnis. quest. 24. n. 124.
 Decian. in Tract. crimin. lib. 7. cap. 39. n. 41.
 Andreas de Ifernia. in const. Pacis cultum versic. contra rebelles. tit. de cultu pacis.
 Suarez. in tract. de charitate. disp. de bello. 13. sect. 7. n. 12.
 Castro Palao. tom. 1. tract. 6. cap. 5. punct. 3. n. 3.
 Gaill. de pace publica lib. 1. cap. 4. n. 40.
 Becanus. in 2. 2. cap. 25. quest. 1. n. 4.
 Coninch. disp. 31. de bello dubitat. 2. n. 50. & 51.
 Reginald. tom. 2. lib. 21. cap. 8. n. 94.
 Layman. lib. 2. tract. 3. cap. 12. n. 5.
 Bonacina. tom. 2. disp. 2. de restit. quest. ultima sect. 1. punct. ult. §. 2. n. 7.
 Diana. var. resol. par. 6. tract. 4. resol. 3.
 Gigas. de Crimine lese Maiestatis. in tit. de rebellibus. quest. 21. n. 4.
 Barbosa. in collect. ad can. noli existimare. 23. quest. 1.

Larrea. allegat. fiscal. 117. n. 50. tom. 2.
 Melchior de Valentia. tract. 2. cap. 5. n. 15.
 Ioannes de Roa. de Iuribus Principis defendendis. quest. 7. n. 14.
 Sanfelice. disput. unica de donatio tempore belli. n. 42. post 1. vol. decis.
 Marta. de Iurisdictione par. 1. cap. 39. n. 14.
 Paris de Puteo. de re Militari lib. 1. cap. 11.
 Franciscus Aretin. consil. 14. n. 5.
 Tuscus. cœclaf. 35. n. 16. lit. B.
 Solorzan. de Iure Indiarum. to. 1. lib. 2. cap. 13. n. 42. & cap. 16. n. 25.
 Cresp. de Valdaura. obser. 2. n. 12.
 Camill. Borrell. de præstantia Regis Catholici. cap. 32. n. 93. et in summa decis. tit. 46. n. 138. tom. 1.
 Carpzoui⁹. de lege Regia Germanie. cap. 4. n. 11.
 11 Quinimò voluerunt plurimi acrius procedendum esse contra rebelles, quam contra hostes, adeò vt licet ex generali consuetudine fuerit ius belli abrogatū iter Principes Christianos quo ad seruitutem captiuorum, remansit tamen immutatum, & firmum respectu rebellium qui serui capientiū fiunt. Morla. in Emporio Iuris. tit. 12. quest. 5. n. 2. Gentilis. lib.

- lib. 2. cap. 17. Afflict. in const. dubitationem. n. 13. Antonius de Butrio. in cap. olim de restitutione spoliatorum. Aretin. in l. qui à latronibus ff. de testamētis. Decian. lib. 7. cap. 32. n. 43. Bossius. in tit. de captura. n. 73. ubi ita refert. decisū. Iacobus Calicius. in Margarita Fiscoi. dubit. 8. prerogativa. 306. n. 30. D. Raphael Vilosa. dissertat. 1. n. 37. & nimium confert. Tex. in l. transfugas ff. de acquirendo rerum dominio. Nec mirum id videri debet, siquidem Rebelles habent cum hostilitate coniunctam perfidiam, dū contrā proprium Principem insurgunt, & fidem violant, ut elegantèr perpendunt. Bellin. de re militari par. 9. cap. unico. n. 29. Sextinus de Regalibus lib. 2. cap. 20. n. 4. Cresp. de Valdaura. obseru. 87. n. 21.*
- 14 In hoc Iuris articulo cōmunis (ut vides) stat Doctorum sentētia pro Principe, ut possit bellum mouere contra subditos Rebelles. Sed ex tot Autoribus, quos vidi (vidi autē plurimos) nemo punctum latè examinat, sed omnes perfunctoriè loquuntur, & sicco pede pertranseunt, cum autē bellica acquisitio, quam tueor, ex hac conclusione potissimum pendeat, solidissimis idcirco, nouisque rationibus eā non inuiti labore cōprobare sum arbitratus.
- 15 Sed ut res hæc planior fiat, iuuat ponderare discrimē substantiale, quod versatur in armis mouendis inter bellum, & Iurisdictionem. Bellum siquidem tunc geri dicitur, quando armati homines, & in cohortes distincti sub ordinibus ac Prefectis coguntur, & sub vexillis militaribus instruuntur iuxta bellicas disciplinas discreti, & informam exercitus redacti. Andreas de Isernia in Constit. Comes, vel Baro, sub tit. de his qui guerram mouerint. Carauita. super Ritu Regni Neap. 47. n. 2. Fuluius Constantius. in l. unica. n. 11. C. ut armorum usus lib. 11. Cresp. de Valdaura. obser. 2. n. 11.
- 17 Iurisdicōtio verò armis adhibitis exercetur, quoties Superior subditos cōpellit ad sibi parendū præuio iudiciali processu, ac iuris dispositione seruata, & ad solidiorem Iustitiæ firmitatem id etiam expedit manu (ut aiunt) militari, & armata iuxta Tex. in l. qui restituere. ff. de Rei vendicatione. Ioan. de Platea. in l. in Fiscalibus C. de exactorib. Tributorū. Auiles. in lib. Pretorum cap. 2. Siluester. in ver. Bellum. quest. 1. n. 1. Archidiacon. in can. iust. 33. quest. 2. Marta. de Iurisdicōtione par. 4. Centur. 1. casu 41. n. 8. Ioannes Lupus. de Bello S. si sumus. n. 4. in tract. tom. 16.

- 8 Qua disparitate præhabita, prima se offert ratio, explorati siquidem Iuris est, nunquam esse bellum indicendum, si ordinaria suppetūt remedia per Tex. in *l. non est singulis. ff. de regulis Iuris*, & in *l. extat. ff. quod metus Causa*. Cutelli. *ad Leges Martimi. nota. 18. n. 5.* Andreas de Ifernia. in *Constit. pacis cultum. sub Rubrica de cultu pacis*. Decian. *lib. 7. cap. 32. n. 28.*
- 19 Iuridico autem deficiente suffragio potest bellum decerni, est enim subrogatum loco iudicialis certaminis, quod non potest secundum Legum præcepta ab aliquo definiri. Victoria. *de Iure belli quest. 1. n. 4.* Albericus Gentilis. *de Iure belli. glosa 61. cap. 3.* Grotius. *lib. 2. cap. 1. §. 2.* (*Ac planè quot actionum forensium sunt fontes, totidem sunt belli, nam ubi iudicia deficiunt, incipit bellum.*)
- 20 Sed certè hanc Iuris dispositionem in præsentī casu satis superquē verificatam agnoscimus (id quod dolētissime reminiscor:) fuerūt enim Messanenses pluries moniti, ut ab incæptis seditionibus abstinerent, non semel paternis suasionibus hortati, ut resipiscerent, Indulti generalis publicatione fulciti, publicis demū, & pœnalib⁹ edictis iniuncti, sed irrito, cassoque labore, quandoquidem in sua proteruita iādiū persistētes cœperūt aper-

- ro Marte preliari, castra expugnare, Magistratus profligare, oppidaque finitima hostibus accersitis inuadere, cum itaque neruus legitimæ Iurisdictionis inutilis dignoscetur, fas erat ut publicum bellū indiceretur ad compescendā Rebellium audaciam. Iuxta Tex. in *can. iustum est bellum. 22. quest. 2.* Bannes ad S. Thomam 2. 2. *quest. 40. art. 1. dubit. 1.* Fed. Bonac. *de Ratione status. lib. 4. cap. 102.* Cutelli. in *C. Legū Sicularū ad Leg. Petri not. 4. n. 21.* cui rationi cōueniunt verba Tertulliani. in *Apologia* quam refert. Iacobus Durand. *Cassell. lib. 1. cap. 1.* (*In Reos Maiestatis, & publicos hostes, omnis homo miles est.*)
- 22 Secundò constat Bellum (iustum ut sit) ex legitima causa esse decernendum, nam ut ait Cicero. *de Republica. lib. 3.* (*Id est bella iniusta sunt, quæ sunt sine causa suscepta.*) & Liuius in *Rhodiorū oratione. lib. 45.* (*certè quidem vos estis Romani, qui ideò felicia bella vestra, quia iusta sunt, præ vobis fertis, nec tam exitu eorum quod vincatis, quā principijs, quod non sine causa suscipiatis, gloriāmini.*)
- 24 Iusta tamē causa belli gerendi triplex passim circumfertur. Prima ad expellendas inuasiones. Altera ad repetendas res iniuste occupatas. Tertia ad puniendam iniuriam, ex Tex.

- Tex. in *Can. Dominus*. 23. quæst. 2. (Iusta autem bella definiri solent, quæ vlciscuntur iniurias, si quæ Gens, vel Ciuitas, quæ bello petenda est, vel vindicare neglexerit, quod à suis improbe factum est, vel reddere, quod iniuria ablatum est.) Isidorus. lib. 18. *Ethymolog.* cap. 1. Diuus Augustinus. lib. 22. contra *Faustum*, Solorzan. de *Iure Indiarum*. 10. 1. lib. 2. cap. 6. n. 52. Iacobus de Canibus. de *repræsalijis*. par. 1. n. 36. Cresp. de Valdaura. obseru. 75. n. 14. Vnde Liuius. *Fecialium formula*. lib. 1. (Quas nec dederunt, nec soluerunt, nec fecerunt, quas res dari, fieri, solui oportuit,) & Aristotel. *Apo-dicticon*. 2. cap. 2. (Bellum sumi solet in eos, qui priores iniuriam fecerunt.) Hinc multi distinguunt, vt Bellum, aliud sit defensionum, alterum punitium. Couarr. de *Restitutione*. par. 2. §. 9. n. 3. Melchior de Valentia. tract. 2. cap. 5. n. 15.
- 28 Si itaque vna, aut altera ex propositis causis sat est, vt bellum moueatur; In nostro Themate omnes concurrunt, vt bellum indici potuerit; nam si de reprimenda inuasionem agitur, quæ maior irruptio, quam Regni vsurpatio; si de repetendis rebus, est sermo; quot castra, & oppida fuerunt à Messanensibus vsurpata; si de Iniuriæ punitione est quæstio
- 29 nulla potest grauior excogitari,

- ri, quam Rebellio, & coniuratio contra proprium Principem, per Tex. in cap. unico. in *extran. qui sint Rebelles*. Decian. lib. 7. cap. 1. n. 1. Farinac. de *crimine lese Maestatis*. quæst. 112. *Inspect.* 1. n. 1. eleganter. Larrea. alleg. *Fiscal.* 61. n. 12.
- 30 Tertiò si potest priuatus ex Iure gentium iniuriam sibi illatam propria auctoritate vindicare, vbi alio modo non potest sibi esse consultum. l. ut vim ff. de *Iustitia, & Iure* Glos. in l. nullus. C. de *Iudæis*, Fælin. in cap. 2. de *homicidijs*, Abbas. in cap. 1. n. 33. de *Iudicijs*, Alex. in l. miles §. qui iudicati ff. de *Iudicijs*. Couarr. de *restitutione* par. 2. §. 9. n. 5. Soccin. *Iunior consil.* 68. n. 61. lib. 3. Ramirez. de *lege Regia* §. 36. n. 64. Potiori ratione id debet Supremo Principi esse permissum contra subditos proteruos, vt possit ad ius gentium recurrere, quo inspecto bella sunt introducta. l. ex hoc Iure ff. de *Iustitia, & Iure*, Ifernia. in *constit. pacis cultum tit. de cultu Pacis*, Bald. in l. ex hoc Iure. n. 10. ff. de *Iustitia, et Iure*. Decian. in tract. *crimin.* lib. 7. cap. 32. n. 28.
- Duplex ad id perpenditur. Textus, & vterque celeberrimus, vnus, nempe, in Iure Pontificio. in *can. Quid culpatur*. 23. quæst. 1. (Quæ plerumque ita culpantur; vt etiam iure puniantur, aduersus violentiam
- refi-

- resistentiam sine Deo, sine aliquo legitimo Imperio iubete.) Gerenda ipsa bella suscipiantur à bonis, cum in eo humanarum rerum ordine inveniuntur, ubi eos, vel iubere tale aliquid, vel in talibus obedire iuste ordo ipse cōstringit.)
- 3 Alter est Tex. de Iure Cōsuetudinario in l. 2. §. ipsi quoque. C. de his, qui latrones, vel alijs criminibus Reos occultarunt. (Ipsi quoque procuratori, vel domino, vel primatibus possessionis, si se ad comprimendam multitudinē rusticorum sufficere non posse firmaverint, & id provinciali Iudicio palam fecerint, militare auxilium Rector Prouinciæ à Tribuno, vel a primatibus numerum faciet dari, si ciuilia non posse sufficere perspexerit.)
- 4 Est enim satis frequens, & indubitata apud omnes Iuristas conclusio, quod propter neglectum Iustitiæ, & fortius ob violentas inuasiones, cessante ordinario remedio confugimus ad extraordinarium. Bald. consil. 445. lib. 4. Castrensis. consil. 423. lib. 1. Alex. consil. 11. n. 9. lib. 1. Guido Papa. decis. 32. n. 2. Menoch. de arbitrarijs. casu. 527. n. 11. Borell. in addit. ad Bellig. in Speculo Principum. tit. de propositione. §. iam supra. vers. secundo limita, Molina. de Iustitia, & Iure tract. 2. disp. 121. Consonat optimus. Tex. in l. 1. C. quando liceat unicuique sine Iudice.

(Et quod seruum est punire Iudicio, subiungamus edicto.)

- 35 Quartò si rectè geritur bellum contra externos, aduersus quos Princeps nullam habet iurisdictionem, fortiori iure potest illud mouere contra Subditos perduelles, quos habet maiori vinculo Vassallagij, & Iuramentum Religione adstrictos, quo argumētandi genere utitur eruditè Suarez. de Charitate. disp. de bello. 13. sect. 7. n. 13. Præcipuè quia si id Principi nō liceret, elusoria euaderet Iurisdictione, cui subditi armis arreptis obtemperare recusant; & magnus resuleret contemptus, Regnantis Maiestate prorsus indignus, si Vassallos perfidos Iuridicis medijs domare non valens, eos impunitos dimitteret, id autem assequi nō aliter potest, quàm bello denunciato; vt benè ponderat Arias de Mesa. var. resol. lib. 2. cap. 24. n. 9. & optimè Cicero Philipp. 5. (Ignorari Iura belli, & exempla Maiorum. & quid Populi Romani Maiestas, quid Senatus seueritas postulauerit, qui Legatos ad Antonium mittendos censeret, nō enim verbis rogandum, sed armis cogendum esse.)
- 38 Quintò suscipitur bellum, vt in pace, & tranquillitate uiuatur, hic enim est præcipuus, & iustus Belligerantium scopus, vt notant Simancas. de

- Republica, lib. 9. cap. 1. §. 4.*
Paris de Puteo de Remilitiis.
Alensic. an. Reg. m. 7. Campanil.
in Diversis Juris Canonici Rus-
micis, p. 1. cap. 3. §. 4. m. 1. 17. & in
fluat Cicero lib. 1. Offic. inquit,
 39 *(Bellum ita suscipiatur, ut ni-*
hil aliud, nisi pax quaesita videat-
ur.) Porro ex hac conclusione
 id planè consequitur, ut sub-
 lum rectè geritur contra exte-
 ros, qui pacem Imperij per-
 turbare praesumunt, eò magis
 contra subditos rebelles indi-
 ci posse nemo inficiabitur, cū
 intestinae seditiones graviora
 40 afferant mala, & peiores sint
 bellis externis, ut probant.
Tullius Philip. 8. Quintilian
lib. 7. cap. 8. Budæus, in l. 1. §.
1. ff. depositi, Decian. lib. 7. cap.
7. n. 18.
 41 Siquidem in Bellis externis,
 & si magni sæpè Exercitus cō-
 teruntur, amplissimæ Urbes
 delentur, multæ Regionēs lō-
 gè, latèque vastantur, tamen
 interim, quia in ipsis virtute
 magis, quàm primis studiis
 cuncta aguntur, spes est bellā-
 tibus Victoriæ, quam, & sæpè
 magna etiam cum gloria ob-
 tinent, nec damna tantum Vic-
 tores consequuntur; sed vires
 etiam, & potentiam augent,
 longiusque dominando pro-
 pagant. At in seditionibus,
 quemadmodum morbi interni
 gravius affligūt corpus, & cu-
 ratu difficiliores sunt, quàm
 externi, ut quorum non rari
 causas, quia intrinsecus latet,
 ignoramus, & si cognoscantur,
 tamen ad eos non facile
 quæ parata fuerint medicinæ,
 penetrare possunt; Ità discor-
 dia intestina, & civilia bella
 42 periculiosiora sunt ijs, quæ ex-
 trinsecus admoventur, nam &
 ipsa sæpè prius, quàm cognos-
 cantur, opprimunt, & cogni-
 tiam vix, & sæpè nullo etiam
 consilio suppressi, aut extin-
 gui possunt, est enim natura
 43 intestinorum malorum, ut cum
 maximè nocent, tum minimè
 ea nocere sentiamus. *Borrell.*
de Magistratuum edictis. lib. 3. r.
cap. 7. n. 23. quod eruditè ex-
 primit *Liuius. ab Urbe condita.*
lib. 2. ubi de bello loquitur,
 quod *Fabius Consul* contra
 44 *Veientes* movebat, & pariter
 civilem militum dissensionem
 satagebat reprimere. (*In eo*
bello Consuli plus negotij cum Ci-
uibus, quam cum hostibus fuit,)
 45 & satis lepidè *Virgil. 8. Aneid.*
Ex tēplō turbati animi, simul
omne tumultu.
Coniurat trepido Latium.
 46 Optimum huiuscè veritatis
 testimonium præbuit Roma-
 na Respublica, cuius in exter-
 nis bellis potentia nimium ex-
 crevit, suumque dominatum
 in tot Prouincijs, & Regionēs
 dilatauit, ut in Italico primū,
 utroque deindè Punico, alijs-
 que innumeris gloriosè præ-
 lian-

liando triumphauit. Sublato
deinde Carthaginis metu, quæ
erat *Æmula Imperij* (Fuit
quippe prorsus destructa,) nõ
gradu, sed præcipiti cursu à
virtute, quam in externis præ-
lijs exercuerat, ad vitia decur-
sum, vetus disciplina deserta,
noua inducta, in somnum à
vigilijs, ab armis in volupta-
tes, à negotijs in otium con-
uersa: vnde seditiones intesti-
næ subortæ, ex quibus Reipu-
blicæ euersio fuit subsequuta.
Eutropius. Rerum Romanorum,
lib. 2. Augustinus. de Ciuitate
17 Dei. lib. 3. cap. 17. Ex hac ve-
ro deplorabili mutatione pos-
sumus non immeritò inferre,
quod plus nocuit Romæ Car-
thago à Romanis euersa, quàm
Carthago præliando Romanis
aduersa; vt pulcherrimè ex-
pressit *Horatius. lib. Epod. Ode.*
18 16.

*Altera iam teritur bellis ciui-
uilibus ætas.*

*Suis, & ipsa Roma viri-
bus ruit.*

*Quam nequè finitimi value-
runt perdere Marfi,*

*Minacis, aut Hetrusci Por-
sena Manus.*

*Æmula nec virtus Capuæ, nec
Spartacus acer,*

*Nouisque rebus infidelis
Allobrox.*

*Nec fera cærulea domuit Ger-
mania pubes,*

*Parētibus abominatus Hæ-
nibal.*

49 Demum ad confirmandam
conclusionem, quam theoricè
prelimus, exempla innumera
obuiam fiunt, si tum vetera,
tum recentia Historicorū mo-
nimenta reuoluimus, vel Iuri-
starū traditiones inspicimus.
Sic à Carolo Quinto publicū
bellum legimus indictum con-
trà Federicum Saxonix Ducē,
& Lanthgrauium Dominum
Hassix, & contrà Gandenses.
Sic à Philippo Secundo con-
trà Rebelles in Belgio. Sic
etiam à Galliarum Rege con-
trà Principem Condeum. Et
pariter ab Inuictissimo Philip-
po Quarto formale bellū ge-
stū agnoscimus contrà Rebel-
les in Principatu Cathalaui-
nix, & in Regno Lusitaniæ; vt
de singulis testantur *Decian.*
in tract. crimin. lib. 7. cap. 39.
n. 41. Larrea. allegat. Fiscal.
62. Suarez. de charitate. disput.
de bello. 13. sect. 7. n. 12. Aya-
la. de Iure belli. lib. 1. cap. 2. n.
15. Villosa. post Tractat. de fu-
gitiuis. dissertat. 1. Azor. Instit.
Moral. par. 3. lib. 2. cap. 7. quæst.
27. Gratian. discept. 801. n. 21.
Cresp. de Valdaura. obser. 87.
697. Camill. Borrell. de præ-
stantia Regis Catholici. cap. 32.
n. 94.

50 Hinc facillimè refellitur as-
sertio Innocentij, & aliorum,
quos supra recensuimus, opi-
nantium nõ subsistere propriè
bellū inter Principem, & sub-

- ditos, patet enim ex prædictis
 ipforum sententiam nullo Iu-
 ris principio, aut ratione esse
 suffultam, cui & communis
 sententia manifestè repugnat;
 ut notat Summ. in Tract. de
 Charitate. disputo. 13. sect. 17. n.
 13. vel si velis eorum dictum
 saluare, dicere non ineptè pos-
 sumus, quod id quod dicitur, quan-
 do exercitium Jurisdictionis
 sufficeret, vel sunt intelligen-
 di de eo, qui Superiorem re-
 cognoscit, & de priuato ne-
 gotio tractat, non autem de
 51 Supremo Principe, qui pro
 communi Reipublicæ cōmo-
 do, & salute disceptat, ut ele-
 ganter explicat, & distinguit
 Regens Constantius. in Com-
 ment. ad l. unicam. n. 39. 40. &
 41. 6. Ut armorum usus. lib. 1. l.
 52 Ratio autem diuersitatis est

ARGUMENTVM

Bona hostium tum mobilia, tum etiam stabilia Iure belli capien-
 tiū fiunt, tam si in conflictu, quàm si occasione prælij fuerint cap-
 ta. Fisco publicantur bona hostium pugnantium, & omniū Ciuium,
 qui in loco hostili degunt. Iure etiā belli Pueri, & Mulieres in serui-
 tutem rediguntur. Solemnis forma belli indicendi apud Veteres e-
 nueleatur. Seruitus inter Christianos bellantes abrogata, sed quod
 ad bona Ius antiquum adhuc feruatur.

SVMMARIVM.

Bona Iure belli capta transeunt
 in plenum dominium capien-
 tium. n. 1.
 Bona stabilia Iure belli fiunt Prin-

manifesta, quia Barones, & al-
 lij Superiorem recognoscent-
 es, etiam si armata militia
 suam defendant Jurisdic-
 tionem, nunquam Iure belli ad-
 gerere dicuntur, quia bellum
 indicere non possunt. Speculat.
 de feudis. §. quoniam. vers. 25.
 Bobadill. lib. 2. politica. cap. 16.
 n. 151. Maltrill. de Magistra-
 rib. lib. 3. cap. 10. n. 168. Quam
 diuersitatem eleganter non-
 minus, quàm solide præ omni-
 b' elucidant Camillus de Cur-
 te. Repetit. feudal. cap. 5. n. 117.
 Marta. de Jurisdictione. par. 4.
 centur. 1. casu 41. n. 8. Ioannes
 Lupus. de Bello. §. si sumus. n.
 4. in Tract. to. 16. Iodoc. Dam-
 houd. in praxi crimin. cap. 82.
 n. 20. Carpzou. rerum crimin.
 part. 1. quæst. 37. n. 8.

cipis capientis. n. 2.

Lex belli ab Aristotele definitur, ut
 sit pactum commune, quo bello
 capta capientium fiunt. n. 3.

Lex

ex est inter Homines perpetua,
 quando Belligeratum Vrbs cap-
 ta fuerit, cuncta eorum esse, qui
 ceperint. n. 4.
 hominij acquisitiones, quod ad bona Iure
 belli capta, à Doctores commu-
 niter approbatur. n. 5.
 hostium bona sunt capientium, ne-
 dum si fuerint occupata in ipso
 belli conflictu, verum etiam du-
 rante bello. n. 6.
 biecta proponuntur aduersus belli-
 cam acquisitionem. n. 7.
 bona Mulierum, Infantium, & alio-
 rum, qui Innocentes sunt, & re-
 periuntur in loco hostili, secundum
 aliquos, non transeunt in domi-
 nium capientium. n. 8.
 sed contraria opinio est verior, &
 communiter recepta, ut indistincte
 bona omnium residentium in loco
 hostili veniant publicanda. n. 9.
 Merces, quæ in Naui hostili repe-
 riuntur, etiam si hostium non sint,
 fiunt capientium. n. 10.
 serui capientium fiunt Iure belli In-
 fantes, alijque in pupillari ætate
 constituti. n. 11.
 Belli ius est, iuxta Polybij Senten-
 tiam, ut serui etiam fiant ij, qui
 nihil impie commiserunt. n. 12.
 Taciti ponderatur Sententia quod ad
 eos, qui in Vtero adhuc existunt,
 seruituti mancipandos. n. 13.

Mulieres Iure belli libertatē amit-
 tunt. n. 14.

Theologi communiter sentiunt, mu-
 lieres, & pupillos Iure belli liber-
 tatem amittere. n. 15.

Dominus si quis est personarum, ha-
 bet pariter dominium rerum, quæ
 personis competunt. n. 16.

Libertas est dignior bonis. n. 17.

Hostis dicitur, qui intra hostium præ-
 sidia inuenitur. n. 18.

Belli indicendi formula, quæ anti-
 quitas seruabatur. n. 19.

Bellum Philippo Macedonē denun-
 ciatum refertur. n. 20.

Peregrini, qui in loco hostili inuenie-
 bantur, si in termino constituto non
 recedebant, inter hostes connume-
 rabantur. n. 21.

Hostis reputatur, ex Sententia Cice-
 ronis, ille, qui habet Rempubli-
 cam, & Aerarium, consensum,
 & concordiam Ciuium. n. 22.

Hostes sunt, qui nobis, aut quibus
 nos publice bellum indicimus. n.

23.

Ius belli inter Christianos ex gene-
 rali consuetudine est sublatum. n.

24.

Hæc tamen regula est intelligenda
 quod ad seruitutem captiuorum;
 nam quod ad bona Ius antiquum
 incorrectum remansit. n. 25.

DISCEPTATIO SEXTA.

- I** **V**ndata iam
substantia
belli legiti-
mè indicti
contra Ci-
uitatē Mes-
sana, tam-
quam Rebelle, & in contuma-
cia perseuerantem, infertur,
quod omnia Messanensium ibi-
dem degentium bona, tamquā
ab hostibus capta, siue mobi-
lia, siue stabilia, fuerunt Re-
gio Fisco publicata, & in ipsi
plenum dominium Iure belli
translata iuxta Tex. in l. si cap-
tiuis. §. expulsis. ff. de Captiuis,
& postliminio reuersis (Publica-
tur etiam ille ager, qui ex hosti-
bus captus est,) & in l. Natura-
lem. §. fin. ff. de acquirendo rerum
dominio. (Item ea, quæ ex hosti-
bus capiuntur, Iure gentium sta-
tim capientium fiunt) hæc est e-
nim belli lex inuiolabilis, quā
optimè definiuit Aristoteles.
lib. 4. politic. cap. 4. (Esse velut
pactum commune, quo bello capta
capientium fiunt,) & idem asse-
ruit Cyrus apud Xenophontē,
quem allegat Villosa. differrat.
1. n. 22. (Lex est inter homines
perpetua, quando Belligerantium
Vrbs capta fuerit, cuncta eorum
esse, qui ceperint.)
5 Quam conclusionem, veluti
indubitatam, nemine reluctā-
te, profitentur communiter Iu-

ris Interpretes, præsertim Ro-
dericus Suarez. alleg. 7. n. 13.
Cónan. lib. 1. commentar. Iuris.
cap. 3. n. 4. Menchaca. lib. 1.
de success. creatione. §. 1. n. 43.
Alciatus. in l. hostes. n. 7. ff. de
verborum significatione. Vacon.
lib. 1. declarat. Iuris. cap. 21.
Petrus Faber. lib. 2. Semestr.
cap. 3. & 4. Borell. de præstan-
tia Regis Catholici. cap. 47. n.
135. Ramirez. de lege Regia. §.
26. n. 64. Melchior Valentia.
tract. 2. cap. 5. n. 24. Seraphin.
Freitas. de Iusto Imperio Asiati-
co. cap. 9. n. 11. Solorzan. de
Iure Indiarum. lib. 2. cap. 6. n.
23. tom. 1. Gratian. disceptat.
801. n. 56. Fajard. alleg. Fi-
scali. 33. n. 1252. Villosa. dis-
sert. 1. n. 16. & 17. Muta. sup.
cap. 46. Regis Iacobi. n. 4.
6 Hæc acquisitio procul dubio
procedit, & sibi vindicat lo-
cum, ne dū quò ad bona cap-
ta in ipso belli cōflictu, & mar-
tiali ardore, verum etiam quò
ad cætera durante bello, & ip-
sius occasione quæsitæ, quia
semper ex hostibus capta di-
cuntur per Tex. in l. penult. §.
1. C. de donationibus. & in l. in
bello. §. item in pace. ff. de capti-
uis, & postliminio reuersis, Frac.
decis. 268. n. 3. Lanar. consil. 84.
n. 6. Constantius. in l. unica.
n. 108. C. de classicis. lib. 11. Pō-
te. de potestate Proregis. tit. 11.
n. 5.

n. 5. & 8. Petrin, de Re militari, par. 2. tit. 12. n. 4.

Quam solidissimā Iuris dispositionem Commorantes inficiari non possunt, nec aduersus eam aperto Marte pugnare; sed varijs medijs declinare nituntur; ea singillatim referre, & neruosis rationibus refellere placuit.

Aiunt enim primò, quod licet Iure belli bona capientia fiant, nihilo tamen minùs hæc regula est sano modo intelligenda de hostibus ipsis, qui actu pugnant, non autem de reliquis, qui reperiuntur in loco hostili, sed nullo reatu dignoscuntur maculati, vt sunt Mulieres, Infantes, furiosi, & alij non culpabiles, in quam opinionem inclinare videntur Hostiensis. in summa. tit. de pennis. §. quid de rapina. vers. hoc tamen.

Bartol. in l. diuus ff. de Captiuis, & postliminio reuersis.

Lupus. de bello. §. si bene. n. 1. in tom. 16. Tract.

Innocen. in cap. olim. col. 2. de restitutione spoliatorum.

Ponte. consil. 131. n. 10. lib. 2.

Boslius. in praxi crimin. in tit. de crimine læsæ Maiestatis. n. 126.

Ioannes Faber. in §. item ea. Instit. de rerum diuisione.

9 Sed pro Regio Fisco statuetur, & receptior sententia, vt Principis capientis fiant iure

belli omnia bona tum eorum, qui in acie belli præliantur, tum etiam reliquorum Ciuium, qui in loco hostili reperiuntur, quandoquidem indicto bello contra Principem, vel Ciuitatem censetur motum contra omnes ipsius Subditos, & Ciues, qui indistinctè hostes reputantur. Bald. in l. 2. n. 70. C. de seruilitutibus.

Additio ad Bartol. in l. quod in bello. lit. C. ff. de captiuis, & postliminio reuersis.

Iacobus de Sancto Georgio. in tract. de feudis vers. adhaerentibus. n. 14.

Laudensis. de bello. quest. 38.

Lanar. consil. 84.

Aponte. consil. 93. & in tract. de potestate Proregis. tit. de trinemibus. n. 12.

Loffredus. consil. 45.

Couarr. in regula peccatum. par. 2. §. 9. sub. n. 4. vers. hinc denique.

Laymā in Summa. lib. 2. tract. 3. cap. 12. n. 12.

Ferdināus de Castro Palao. in suo opere morali. part. 1.

tract. 6. disput. 2. puncto 4. n. 17. versic. quod non solum.

Cæsar Carena. resol. 2. n. 7.

Menoch. de presumptionibus. lib. 5. præsumpt. 43. n. 16.

Grotius. de Iure belli. lib. 3. cap. 3. §. 2. & cap. 3. §. 9.

Reuenter. decis. 76. cui adheret Marin. in addit.

Mastrill. decis. 254. n. 41.

Ca-

- Castill. decis. 107. n. 66. illud
 Cuccelli. in C. leg. Sicularum. ad
 Leges Petri nota. 3. n. 9.
 Rotens. de officijs. sub rubrica.
 de praeda bonorum. §. 2. n. 77.
 Capic. Galeota. respons. Fisca-
 li. 13. n. 6.
 Arias de Mesa. var. resol. lib.
 2. cap. 23. n. 11.
 Cresp. de Valdaura. obser. 75.
 n. 4.
 Luca. in supplemento de Rega-
 libus. lib. 2. discursu. 170. n. 11.
 & discursu 182. n. 11. omnino
 videndus.
- 10 - Quinimò voluerunt aliqui e-
 tiam in casu laxiori, ut si in
 Naui hostili reperiantur mer-
 ces, vel bona eorum, qui ho-
 stes non sunt, subiacent pari-
 tēr vniuersali deprædationi,
 & Iure belli capientium fiunt.
 Grammatic. consil. ciuil. 24. n.
 6. Constantius. in l. unica. n.
 134. C. de Classicis. lib. 11. Lu-
 ca. in supplemento de Regalibus.
 lib. 2. discursu 170. sub n. 11.
 Caualcant. de brachio Regio. in
 fragmentis. par. 6. n. 23.
- 11 - Probatur egregiè assumptū
 per Iura expressa, quæ nulla
 pussunt tergiuersatione cœla-
 ri. in l. quod si filius 11. §. sed si
 ambo, & l. si pater §. si mortuo.
 ff. de captiuis, & postliminio re-
 uersis, & in l. lex Cornelia. 28.
 ff. de vulgari, & pupillari sub-
 stitutione, vbi. pueri, licet cul-
 pa careant, Iure belli serui ca-
 pientium fiunt. Id etiam com-
- 12 probat Polybius Historiarū.
 lib. 2. (Quid patiendum his est,
 ut iusta supplicia pendant? dicat
 fortasse aliquis vendendos cum
 liberis, & vxoribus, quando ar-
 mis victi sunt. Et hæc Belli Legē
 etiam illis ferenda sunt, qui nihil
 impiè commiserunt.) quam bel-
 lici Iuris morem ad eos, qui in
 vtero existunt, extendit Mo-
 destin. in l. & seruorum ff. de
 statu hominum, vnde satis lepi-
 dè dixit Tacitus. annal. primo.
 (seruitio subiectum vterum.)
- 13 Adstipulatur etiam Tex. in
 l. 1. & l. fœdissima, & l. Præses.
 C. de captiuis, & postliminio re-
 uersis, & l. mulier ff. eodem, vbi
 Mulieres in seruitutem Iure
 belli rediguntur. Ayala. de Iu-
 re belli. lib. 1. cap. 5. n. 25. Bel-
 lin. de re militari. par. 2. tit. 9.
 n. 3. Solorzan. de Iure Indiarū.
 tom. 1. lib. 3. cap. 7. n. 87. ver-
 sic. & eodem modo.
- 15 Nequē ab hoc pronunciato
 dissentiant Theologiæ Mora-
 les Professores, existimantes,
 quod Iure belli Ciues Reipu-
 blicæ hostilis, licet sint infan-
 tes, fiunt serui capiētium. Vil-
 lalobos. in summa. tom. 1. tract.
 5. difficul. 12. n. 14. Molina. to.
 1. tract. 2. disput. 120. Conin-
 ch. disput. 31. de bello. dubit. 7.
 n. 112. Castrus Palaus. tom. 1.
 tract. 6. disput. 5. puncto 4. n. 13.
 Becan. in 2.2. cap. 25. quest. 13.
 conclus. 3. Diana. resol. moral.
 par. 6. tract. 4. resol. 13. versic.
 sed

sed contrariam sententiam.

Hanc etiam sententiam egregie comprobat Lessius. *de Iustitia, & Iure. lib. 2. cap. 5. dubit. 4. n. 12.* sic inquit. (*Exceditur hoc Ius etiam ad paruulos hostium, & innocentes; qui, & si non peccarint, tamen seruituti possunt addici tamquam hostilis Reipublice membra, quæ uti commodis, ita, et incommodis sui corporis participant, in bonis præsertim externis. Vnde cū in his etiā conseatur libertas, hac spoliari possunt. accedit, quod hac ratione etiam parentes, qui deliquerunt, in suis puniantur.*)

Si itaque, ex communi gentiū Iure, omnes subditi hostis fiunt capientium serui, victorum Dominio bona similiter cedunt, nam qui dominus est personarum, est pariter & rerum, quæ personis competunt. *l. qui in seruitute. ff. de regulis iuris*; neque mirum videri debet, quod subditi Iure belli capti, licet innocui bona amittunt, cum libertate priuētur, quæ bonis est dignior. *l. libertas. ff. de regulis Iuris. Menoch. consil. 1003. n. 66. lib. 11. Gratian. discept. 801. n. 50.*

Probat etiam hæc sententia ex formula quo bellū antiquitus solemnī ritu indici solebat apud Liuiū. *lib. 38.* (*Hostis sit ille, quique intra præsidia eius sunt.*) vnde Gellius. *lib. 16 cap. 4.* (*Populus Romanus cum*

Populo Hermundato, & hominibus Hermundulis bellum iussit.)

nec longè distat, quod insinuat idem Liuius. *lib. 31.* (*Vellet, iuberent Philippo Regi, Macedonibusque, qui sub Regno eius*

essent, bellum indici. Hinc Epidamū obsessuri Corcyrei, peregrinis primum discedendi copiam faciebant, denunciātes alioqui pro hostibus futuros, ut ex Thuc. *lib. 1.* refert Groti⁹. *lib. 3. cap. 4. §. 7.* & benè confert Sententia Ciceronis.

Philip. 4. (*Ille hostis est, qui habet Rempublicam, Curiam, & Aerarium, consensum, & concordiam Ciuium, & rationem aliquam, si res ita tulerit, pacis, & fæderis.*)

Hæc verò ex Historicis excerpta nostri Iuris prudentes nō obscure confirmāt in *l. hostes. ff. de verborum significatione*, & in *l. hostes. ff. de captiuis, et postliminio reuersis.* (*Hostes sunt, qui nobis, aut quibus nos publicè bellum indicimus.*)

Nec ad rem facit, si dicatur, quod inter Christianos ex generali consuetudine Ius belli reperitur sublatum, ut docent Bartol. in *l. hostes. in fine. ff. de Captiuis, & postliminio reuersis. Caualecan. de brachio Regio. par. 1. n. 281. Velasc. consult. 30. n. 3. Thesaur. lib. 2. quæst. for. 98. n. 3. Gratian. discept. 801. n. 1.*

Id enim procedit quò ad seruitutem iam aboletam inter

belligerantes, qui Orthodoxę Fidei sũt vinculo, & obsequio addicti; sed quò ad bona ius antiquum remansit incorrec- tum, vt etiam si bellum gera- tur inter Christianos, bona ad capientes pertineant; vt om- nes admittunt, præsertim Al- ciatus, in *l. hostes. n. 2. ff. de verborum significatione.* Camill. *de Curt. resol. feudal. cap. 5. n. 122.* Peregrin. *de Iuro Fisci. lib. 3. tit. 3. n. 2.* Caball. *resol. crimin. Casu 140.*

n. 35. & 36.

Gregor. Tholosan. *Syntagm. Iuris part. 2. lib. 14. cap. 3. n. 17.*

Bellin. *de re militari. tit. 5. par. 1. n. 11.*

Couarr. in *regula peccatum. par. 2. S. 11. n. 6.*

Valasc. *dict. Consultat. 30. n. 3.*

Gratian. *discept. 801. n. 6.*

Boer. *decis. 178.*

Arias de Mesa. *var. resol. lib. 2. cap. 23. n. 15. & 16.*

Luca. in *supplemento de regali- bus. lib. 2. discurs. 182. n. 8.*

ARGUMENTVM

Quæ sita Iure Belli non sunt eo finito restituenda. Elucidatur Tex. in cap. *unico de Pace Constantie.* Triplex traditur modus, quo Ciuitas hostilis in Victoris ditione potest peruenire. Recense- tur discrimen inter deditionem liberam, & conditionalem. Plura Historicorum exempla ad id memorantur.

SVMMA RIVM.

Bona à posse inno- centium capta debent ipsis re- stitui cessante bello, secundum aliquos. *n. 1.*

Tex. in cap. *uni- co. S. Sententie. de Pace Constan- tie pro commorantibus Messana* perpenditur. *n. 2.*
Discordia cessante debet pariter eua- nescere effectus, qui ex ea resul- tauit. *n. 3.*
Pacis tempore omnia debent ad pri-

stinum statum reponi. *n. 4.*

Bello cessante tollitur omnis effectus ab eo subsequutus. *n. 5.*

Bona iure belli capta non sunt resti- tuenda bello finito, si pactio ex- pressa de ijs reddendis nõ præces- sit. *n. 6.*

Tex. in *l. si quod bello. ff. de captiuis,* & postliminio reuersis. confirmat absolutam bonorũ hostilium ac- quisitionem. *n. 7.*

Ciuitas hostilis triplici modo potest in manus Victoris peruenire. *n. 8.*

Vic-

ictor potest quidquid voluerit statuere in Ciuitate hostili, quæ martiali conflictu fuit superata. n. 9. *oriolanorum Ager Iure belli ad Populum Romanum translatus. n. 10.* *Romanus Populus victis non ad alterius præscriptum, sed ad suum arbitrium imperare consuevit. n. 11.* *editio simplex, & absoluta Ciuitatis obsessæ nullis præiis conditionibus plenum Victori tribuit arbitrium, ut quem velit beneficii sui modum seruare possit. n. 12.* *hostes Romanis sponte dediti censentur omnia bona in victoris dominium transferre. n. 13.* *ius Sententia quoad victoris ius in Ciuitates sponte deditas. n. 14.* *ciuitas obsessæ, si se Victori subicit interiectis pactiõibus, debet fides obseruari. n. 15.* *rebellibus contumacibus, qui deinde inuito fœdere ad Principis obe-*

diẽtiam redeunt, non est, iuxta aliquorum Sententiam, fides obseruanda, cui opinioni Auctor assentiri non audet. n. 16. *Deditiõis liberae, & conditionalis discrimen proponitur. n. 17.* *Lucij Lentuli peroratio ad Romanos, ne conditionalem deditiõem acceptarent à Carthaginensibus oblatam. n. 18.* *Dediti, nullis initis conuentionibus, quidquid à Victore impetrant, id tamquam de alieno datum liberi animo accipiunt. n. 19.* *Textus in cap. 1. de Pace Constantiæ declaratur, ut procedat in pace certis pactis definita. n. 20.* *Quod confirmatur ex Rubrica, & Præmio eiusdem Constitutionis. n. 21.* *Baldus in cap. 1. de Pace Constantiæ declaratur, & est intelligendus in pace conditionali. n. 22.* *Messana redijt ad obedientiam Regis armis superata. n. 23.*

DISCEPTATIO SEPTIMA.

Ad alterum Messanenses confugiunt præsidium, autumantes, quod bona à posse Innocentium capta debent ipsis restitui bello cessante. *Lorca. in 2. 2. Diui Thomæ. sect. 4. disp. 54. n. 10. & 11.* *Castrus Pa-*

la. to. 1. tract. 6. disp. 5. pñct. 4. n. 21. *Diana. resol. moral. par. 6. tract. 4. resol. 12. versic. Verum licet. Cui Sententiæ videtur nimium fauere Tex. in cap. unico. S. Sententiæ. de Pace Constantiæ. ibi. (Possessiones omnes, quas quisque de societate tempore guerre tenebat iuste, si per vim ablatae sunt, ab eis, qui de societate non sint, cum fructibus, & sine dam-*

- damno restituantur.) vbi Glosa.
 3 in *vers. in irritum*. rationem in-
 sinuat, quia discordia cessante,
 debet pariter effectus evanes-
 cere, qui ex ea resultavit. l.
 generaliter. C. de Episcopis, &
 Clericis, & signanter subdit, q
 omnia pacis tempore debent
 4 ad pristinum statum reponi. arg.
 Tex. in l. redhibere. ff. de Edi-
 licio Edicto. Nec aliter sentire
 videtur Bald. in explicatione
 præcitati Tex. in cap. unico. de
 5 pace constantie, dñ ait. (Nota, quod
 sublata guerra, tollitur omnis effec-
 tus sequutus propter guerram.) Bal-
 dum sequuti sunt Bossius. in
 tit. de restitut. quæ fiunt à Princi-
 pe. n. 8. Afflic. in cap. 1. in 6.
 notab. hic finit Lex. Angel. in l.
 penult. C. de captivis, & postlimi-
 nio reuersis Roland. à Valle
 consil. l. n. 118.
 6 Sed hæc pariter obiectio fa-
 cillimè diluitur, quia iuxta re-
 cepta Iuris principia, omnia
 bona, quæ Iure belli fuerunt
 ad victoris dominium transla-
 ta, non sunt restituenda bello
 finito, si pactio expressa de ijs
 reddendis non præcessit. Tex.
 7 est Antesignanus. in l. si quod
 bello. ff. de Captivis, & postlimi-
 nio reuersis. (si in bello captus pa-
 ce facta domum redijt, deinde re-
 novato bello capitur, postliminio
 redit ad eum, à quo priore bello
 captus erat, si modò non conuene-
 rit in pace, ut captivi redderen-
 tur.)

Quam Iuris Theoricam in
 omnibus ferè Prætorijs am-
 plexatam profitentur Abbas.
 in cap. inter cetera. de maiestate,
 & obedientia, Bald. in cap. uni-
 co. S. fin. n. 8. de milite Vassallo,
 qui contumax est. Rosenthal. de
 feudis. cap. 8. conclus. 20. in an-
 not. lit. S. Grotius. de Iure bel-
 li. lib. 3. cap. 20. S. 12. Caua-
 lica. de Brachio Regio. par. 6. frag-
 mento 25. n. 27. Thesaur. lib.
 2. quest. 98. Caball. resol. cri-
 min. 140. n. 7. Capic. Galeot.
 respons. Fiscal. 13. n. 76. Afflic.
 in Constit. dubitatione. n. 14. Fari-
 nac. de delict. et pænis. quest. 24.
 n. 125. Peregrin. de Iure Fisci.
 lib. 3. tit. 3. n. 2. Gratian. di-
 scep. 801. n. 60. & 62. Solor-
 zan. de Iure Indiarum. to. 1. lib.
 3. cap. 5. n. 30. vbi loquitur in
 casu fortiori.

8 Nè tamen hec veritas vlla-
 tenus remaneat obtenebrata,
 altiori distinctionis luce eam
 duxi illustrare, præcipuè, ut
 quæcunque tollatur æquioca-
 tio, quæ resultat ex præcitato
 Tex. in cap. 1. de Pace constan-
 tia; Suppono itaque, quod Ci-
 uitas Rebellis, vel hostilis tri-
 plici modo potest in manus
 victoris peruenire; ut eruditè
 de more discutit Petrus Gre-
 gor. Tholosan. de Republica. lib.
 11. cap. 11.
 9 Primò si in acie belli, & aper-
 to Marte fuerit superata, &
 deuicta, & tunc nulla adest he-
 sita-

litatio, quod bona præceden-
ter capta non subiacent resti-
tutioni, & quidquid Victori
libuerit, poterit aduersus vic-
tos de facto statuere, Ayala,
de Iure belli. lib. 1. cap. 1. n. 27.
et 28. Decian. consil. 19. n. 108.
lib. 3. Cresp. de Valdaura. ob-
seru. 2. n. 15. Hinc Liuius. lib.
21. (Agrum, de quo ambigitur, fi-
nium Coriolanorum fuisse, captis-
que Coriolis Iure belli, publicum
Populi Romani factum.) Sic etiã
Iustinus. lib. 1. (Populus Roma-
nus victis, non ad alterius præ-
scriptum, sed ad suum arbitrium
imperare consuevit.)

Secundo modo per viã sim-
plicis, puræ, & absolutæ dedi-
tionis, si nempe, obsessi nullis
præuijs conditionibus se vic-
tori submitunt, & in hoc pa-
riter casu bona iam capta re-
manent in dominio Principis
cipientis, in cuius potestate,
& arbitrio residet, quem velit
sui beneficij modum seruare;
vt eruditè discutiunt. Auctor.
Iuris fecialis. par. 1. sect. 8. n. 3.
Grotius. de Iure belli. lib. 3. cap.
4. n. 5. & lib. 3. cap. 8. per totum,
Valdaura. dict. obser. 2. n. 16.
Alex. consil. 13. n. 9. vol. 6. Ofaf-
cus. decis. 138. n. 15. Villosa.
disertat. 1. n. 16. vnde elegan-
ter Polyb. excerpt. legat. 142.
3 *(Qui se dedunt in Romanorum*
potestatem, ij dant primùm Re-
gionem, quæ ipsorum fuit, & quæ
in ea Regione sunt, Vrbes, Viros

præterea omnes, ac fæminas, qui
aut in Regione, aut in Urbibus
sunt.) Idipsum insinuat Liuius,
14 *lib. 4. (Vbi omnia ei, qui armis*
plius potest, dedita sunt, quæ ex
eis habere victor, quib² mulctari
eos velit, ipsius Ius, atque arbi-
trium est.)

15 Tercio modo potest Ciuitas
obsessa se Victori submittere
deditione conditionali, & tunc
si in ea cautum fuerit, vt bona
restituerentur, erunt procul-
dubio hæ pactiones seruandæ,
vt innuit Tex. in dict. l. si quid
bello. ff. de Captiuis, & postlimi-
nio reuersis. (Si modò non conue-
nerit in pace, vt captiui redde-
rentur.) Cresp. de Valdaura.
dict. obser. 2. n. 15. Grotius. de
Iure belli. lib. 3. cap. 20. n. 1.
16 Quamuis nõ deficiant graui-
fimi Auctores, qui sustinēt nõ
esse fidem seruandam Rebel-
libus, cum, & ipsi in fidelitate
fefellerint, vt notat Ayala.
de Iure belli. lib. 1. cap. 6. n. 8.
quod tamen firmare non au-
deo.

17 Huius autem conditionalis,
& liberæ deditionis discrimen,
præter Iuristas comprobant.
Ioseph. antiquit. Iudaic. lib.
13. cap. 17. Cæsar. de Bello
Gallico. lib. 2. Valerius Ma-
ximus. lib. 6. cap. 5. egregiè ta-
men delineat Appianus. lib.
14. vbi Lucius Lentulus Ro-
manos admonens, nè ad pacta
incunda deuenirent cum Car-
tha-

- thaginenſibus propè debellâ-
 18 dis ita perorauit. (*Permittant*
ſe Carthaginienſes arbitrio noſtro,
ut multi ſolent, & multi ante
hac fecerunt, videbimus deinde
nos; & ſi quid fuerimus largiti,
habebunt nobis gratiam; neque
enim fœdus dicere poſſunt; per-
maltum enim intereſt, quando
fœdus cum illis inimus, ut ea rû-
pant, ſemper aliquid cauſabun-
tur, tamquam leſi aduerſus ali-
quam fœderis partem; nam quia
multæ ſunt dubiæ interpretatio-
 19 *nis, patet ſemper perplexâ di ma-*
teria. At ubi, ut deditis abſtule-
rimus arma, corpora ipſa acce-
perimus in poteſtatem; tunc de-
mum intelligent, nihil ſe habere,
proprium dimittent animos, &
quodcûque à nobis acceperint, id
tamquam de alieno datum liben-
tibus animis accipient.) Eiufdẽ
 pariter deditiõis præuiõ fœ-
 dere meminit Virgil. lib. 12.
Æneid.
Non ego, nec Teucris Italos pa-
-re rere iubebo,
Nec mihi Regna peto; parib⁹,
ſed legibus amba
Inuictæ gentes, æterna in fœ-
-dera mittam.
 20 Et in hoc ſenſu præuij fœde-
 riſ accipiẽdus eſt Tex. in dict.
 cap. 1. de Pace Conſtantia, tum
 quia ipſamet pacis denomi-
 natio, quæ in rubrica inſcri-
 bitur, reciprocam conuentio-
 nem præceſſiſſe ſupponit, tum
 etiam quia Textus in exordio

ſuo idipſũ euidentèr euincit, cū
 enim ibi ageretur de pace
 certis pactis Conſtantia defi-
 nita inter Imperatorem Hen-
 ricum, & nonnullas Ciuitates
 Lombardiæ, ſic Imperator
 21 præmittit. (*Pacem itaque no-*
ſtram, quam ei clementer indul-
tam conceſſimus, præſenti pagina
iuſſimus ſubſcribi, & Auctõrita-
tis noſtræ ſigillo communiri.) &
 clariùs in fine hæc pactio con-
 firmatur. (*Hanc igitur ſecundũ*
formam præſcriptam, & ut per
mediatores pacis una cū hiſ bo-
naſide intelleximus, & ſecũdam
tenorem, quo eamdem pacem, &
concordiam iurari ſecimus, & ſe-
 22 *cũdum quod Lombardi eam bo-*
naſide intellexerunt, in perpetũ
ratam haberi, & conſeruari ſta-
tum⁹.) Quid plura? nil clariùs,
 nil expreſſiùs potuit Impera-
 tor enucleare.
 22 Pari modo reſoluitur diffi-
 cultas excitata ex Auctõrita-
 te Baldi. in commentarijs. ſuper
 cit. cap. 1. de pace conſtantia, ip-
 ſe enim, & quotquot eum ſe-
 quuntur; ſunt intelligendi, ut
 loquãtur, quoties definit bel-
 lum inito fœdere, & præuia
 conuentione, ut bona reſti-
 tuantur, ut benè declarant Ia-
 ſon. in l. Gallus. §. & quid ſi tã-
 tum. n. 82. ff. de liberis, & poſt-
 humis, Nellus. de hannitis. par.
 1. tertij temporis. quæſt. 11. Be-
 rous. conſil. 76. n. 103. lib. 1.
 Menoch. conſil. 103. n. 12. vol.

1. Ioannes Fernand. de disquis.
Reliquiarum. lib. 1. cap. 8. art.
3. quem refert D. Antoninus
Diana in nouissima coordinatio-
ne. to. 7. tract. 7. resol. 27. n. 1.
3. Ex distinctione nuper ad-
ducta peremptoriè inferitur,
non esse bona commoranti-
bus restituenda, quia Messa-
na non redijt ad obedientiam
Regis spontanea deditioe,

& pręuijs pactis; sed fuit post
quatriennalem obsidionē ho-
stibus expulsis superata, vel
ad summum posset prætendi
(sed non concedi,) quod fue-
rit ad Regis obsequium reuer-
sa deditioe libera, & absolu-
ta, & sic versamur in terminis
primi, & secundi casus, ter-
tio excluso, vtpotè non veri-
ficato.

A R G V M E N T V M

Bona Iure belli capta transeunt in plenum dominium Victoris ab-
sque vlla spe reuersionis, etiam si fuerint resecta à victis damna
occasione belli perpeffa. Quæ assertio lege Diuina, Canonica, na-
turali, Gentium, & Ciuili, confirmatur, ac Theologica censione tu-
tissima ostenditur. Contraria nonnullorum Theologorum Senten-
tia confutatur. Discrimen exornatur inter Repręfalias, & Bellum.
Leges Principum Sæcularium iustum præbent acquisitionis titulum
etiam in foro interno, si Iuri Diuino, vel Pontificio non repugnant.

S V M M A R I V M.

Bona in bello cap-
ta, secundum a-
liquos Theologos,
non transeunt in
plenum dominiū
capientis; sed tã-
diū penes eum sunt permansura,
donec resarciantur damna occa-
sione belli illata. n. 1.

Victoris Sententia proponitur exi-
stimantis, bona capta Iure belli
transire in plenum dominiū Vic-
toris. n. 2.

Quæ sententia Iuribus, Auctoritati-
bus, & rationibus comprobatur.
n. 3.

Præda subiicitur, quod ab hostibus
capitur. n. 4.

Ciuitas contumax, et debellata sub-
iacet depredationi. n. 5.

Princeps Victor consequitur bona
Regum, qui sunt bello superati.
n. 6.

Iacob reliquit Ioseph bona, quæ à
manu Amorrhæi cepit gladio suo.
n. 7.

Ioas in Sacra pagina Iure prælij tu-
lit Vrbes de manu Benadab. n. 8.

Victores exultant capta præda, quã-
do diuidunt spolia. n. 9.

Spolia ex hostibus fuerunt Iure Di-
uino

- uino non semel permissa. n. 10.
- Militare Ius est belli inferendi ne-
cessitas, et prædæ iusta diuisio. n. 11.
- Præda in potestate Victoris est. n. 12.
- Belli ars à Philosophis dicitur ac-
quisitiua secundum naturam. n. 13.
- Iure Gentium bona à posse hostium
capta fiunt capientium. n. 14.
- Ius belli est, ut qui vicissent, quem-
admodum vellent, imperarent. n. 15.
- Syphax à Populo Romano victus
omnibus bonis fuit exutus, quæ in
prædam Populi Romani transie-
runt. n. 16.
- Mithridatis Sententia perpeditur,
ut victores eorum, qui victi sunt,
bona occupent. n. 17.
- Romani iustissimam existimarunt
acquisitionem, quæ ex bello pro-
ueniebat. n. 18.
- Acquisitio bonorum, quæ ab hostibus
capiuntur, apud omnes Regiones
inconcussè observatur. n. 19.
- Victor Iure Ciuili inspecto fit Do-
minus bonorum, quæ ex hostibus
capiuntur. n. 20.
- Sacra loca secundum Veteres Ro-
manorum Leges Sacra esse desine-
bant, si ex hostibus capta erant.
n. 21.
- Taciti refertur Sententia compro-
bans bonorum comparationem Iure
belli. n. 22.
- Virgilij carmina transcribuntur, quæ
prædam capiendum indicant par-
te victoria. n. 23.
- Iuristarum proponitur Conclusio, da-
cens, bona ex hostibus capta præ-
no Iure capientium fieri. n. 24.
- Theologi congeruntur, sentientes,
data Iustitia belli Victorem fieri
Dominum bonorum, quæ ex ho-
stibus debellatis occupantur. n. 25.
- Gentium omnium consensus, qui re-
rum diuisionem stabilivit, in casu
belli dedit Vincētibus Ius ad bo-
na debellatorum. n. 26.
- Princeps pleno Iure fit Dominus bo-
norum, quæ ex inimicis capta sunt,
nec ea tenetur restituere, nisi in-
ter præstantes pactis conuentis a-
liter cautum fuerit. n. 27.
- Victor ante bellum initum poterat
dum taxat petere refectionem præ-
cedentium damnorum, commissio-
tamen prælio nanciscitur Ius ab-
salutum ad hostium bona. n. 28.
- Bellum indicitur nedum ad recupe-
randa damna illata; sed etiam
ad vlciscendam iniuriam, et pu-
niendum delictum. n. 29.
- Causæ plures si concurrunt ad actum
ordinatæ, una cessante dispositio
habet effectum, si altera causa
subsistit. n. 30.
- Represalia à bello differunt multum
n. 31.
- Represalia per modum Iurisdictio-
nis expediuntur. n. 32.
- Hostes non fiunt ij, contra quos re-
presalia relaxantur. n. 33.
- Denunciatio publica non requiritur
in represalijs, prout in bello est
adhibenda. n. 34.
- Bona Iure represaliarum occupan-
tur pro dānis resarciendis. n. 35.

presaliorum natura ea est, ut bona possint solūmodo retineri usque ad concurrentē ratam damnorum. n. 36.

Illi indictio potentias Ius tribuit, quā usus repraesaliorum. n. 37. x generaliter loquens restringi nō debet, sed generaliter est intelligenda. n. 38.

alitas sola hostilitatis in bello iustissimum prabet titulum nanciſcendi dominij. n. 39.

usa cessante non cessat effectus iā consumatus, & perfectus. n. 40.

ges Ciuiles sunt etiam in foro Cōscientiæ seruanda, quoties Diuino Iure, vel Pontificia lege non est contrarium determinatum. n. 41.

es Ciuiles non dedignantur Sacerdotum Canonum Statuta imitari. n. 42.

Legum Romanarum encomium in Iure Pontificio. n. 43.

Causæ Ecclesiasticæ, si deficiunt Canones, possunt secundum Iura Ciuilia terminari. n. 44.

Præscriptio legitimo temporis intervallo, & bona fide completa tribuit iustum, & validum titulum dominij acquirendi etiam in foro Conscientiæ. n. 45.

Lex potest aliquem pro peccato, & negligentia punire in re sua, & alteri concedere. n. 46.

Princeps potestatem habet transfereendi dominij de uno in alterum propter delicta, vel ex alijs iustis causis bonum publicum concernētib. n. 47.

Dianæ restrictiua Sententia confutatur, quoad acquisitionem bonorum, quæ Iure belli capiuntur. n. 48.

DISCEPTATIO OCTAUA.

Nulli prorsus remaneat dubitationi locus quo ad bellicā acquisitionem, quam solidè premimus, non abs re erit alienum, si aliud, cui Messanenses inniuntur, fulcimentum adducā; enimverò mordicus prætendunt, bona Iure belli capta nō transire in plenum dominium capientis, sed tandiū penes eum esse permanſura, donec

sibi fuerint refarcita damna passa, & expensæ, quas occasione belli erogauit, & quidquid ad pacem, & securitatem in posterum necesse erit, adeo ut his reſectis, & adimpletis debeant reſtitui, ita Duualli? in 2.2. Diui Thomæ. tract. de Charitate. artic. 4. Coninch. disput. 31. de Bello. dubit. 7. n. 209. Diana. moral. resol. par. 6. tract. 4. resol. 12. n. 4. & resol. 22. n. 1. Suarez. tract. 3. de charit. disp. 13. de bello. sect. 7. n. 12. Victoria. de Iure belli. n. 40. Hinc sup-

ponentes iam resectas expensas inferunt, se ad bona recuperanda fore admittendos.

Possent quidē proposita difficultas ex solo facto dirui tum vero, tum etiam notorio, cum bona confiscata minimam absorbeant partem damnorum, quæ Regis Aerario fuerunt illata, & sumptuum, qui ad securitatem in posterum stabilendam sunt erogandi, ut latē probauimus. *discept. r. vnde cum hæc quæstio sit de subiecto non supponente, posset tanquam inutilis prætermitti, & superuacua excusari, ne tamen quid intactum remaneat, ad ipsius resolutionem pro clariori vniuersalis confiscationis Iustitia libenter accedo.*

2. Planè in hoc Iuris articulo (ut verum ingenuè fatear) tantorum Patrum Auctoritas me non leuiter à contraria Sententia retrahebat, & mentem diu fluctuantem agitabat, summo opere enim verebar, ne Iuris humani dispositio quoad bellicam acquisitionē in Animæ foro locum habere posset, cū multa, quæ humanæ cōstituūt Leges, à Diuino Iure quandoque improbentur, nec ad equa semper currit paritas inter cælestis Tribunal, & humanum Prætorium, præcipuè quoad bona aliena acquirenda. Sed

negotio maturè perpenso existimo bona Iure legitimi belli capta transire in plenum dominium Victoris, eique irrevocabiliter acquiri, nulla habita ratione expensarum, & damnorum, sed ex solo Titulo belli, qui in utroque foro aptus, & sufficiens dijudicatur ad plenam, & absolutam acquisitionem.

3. Et nè quis id temerè, aut gratis assertum existimet, solidissime comprobabitur ex Iure Diuino, Canonico, naturali, gentium, & Ciuili; deinde plurimis, & classicis Auctoribus, qui eandem Sententiam tutati sunt, postremo peremptorijs, & euincētibz Rationibus hæc veritas illustrabitur.

De Iure Diuino.

4. Adducitur Tex. in lib. numeri. cap. 3 r. in fine. (vnusquisque enim, quod in præda rapuerat, suum erat) quæ expendit The-saur. quæst. for. lib. 2. quæst. 98. n. 1. versic. limitatur primo.

5. In Deutoronimio. cap. 20. (si quando accesseris ad expugnandam Ciuitatem, offeres ei primū pacem: si receperit, & aperuerit tibi portas, cunctus populus, qui in ea est, saluabitur, & seruiet tibi sub tributo. Si autem fædas inire voluerit, & ceperit contra te bellum, oppugnabis eam, cumque tradiderit dominus Deus tuus eam in manu tua, percuties omne quod in ea est, generis masculini

in

- in ore gladij, absque mulieribus, & infantibus) vt notat Cresp. de Valdaura. obscr. 2. n. 17.
- 6 Ex Genesi. cap. 14. vbi ad Principem capientē innuitur spectasse res illorum Regum, qui fuerant bello superati, vt explicat Diuus Ambrosi⁹. lib. 1. de Patriarchis. cap. 3. Solorzan. de Iure Indiarum. tom. 1. lib. 2. cap. 6. n. 25.
- 7 Sic etiam Iacobus cum Ioseph præ fratribus præcipuum relinqueret legatum inquit. (do tibi partem unam supra fratres tuos, quā à manu Amorrhæi capi gladio meo, et arcu meo) ex Genesi. cap. 48. 22.
- 8 Ex 4. Regum. 13. idem comprobatur (Porro Ioas filius Ioachaz tulit Vrbes de manu Benadab filij Azabel; quas tulerat de manu Ioachaz iure prælij.)
- 9 Exod. 11. vbi iussu Dei tulerūt iusti spolia impiorū in exitu Israel de Ægypto. Isaię. c. 9. (Exultant Victores capta præda, quando diuidunt spolia.)
- 10 Et denique in Deuteron. 20. 14. alijsque Sacræ paginæ locis non semel Ius belli, & prædæ fuit à Deo permissum, imò approbatum (omnia eius spolia diripies tibi, & frueris præda hostium, quam tibi Deus dederit.) De Iure Canonico.
- 11 Ponderatur Tex. in Can. ius militare. distinct. 1. (Ius militare est belli inferendi necessitas, fœderis faciendi nexus, signo dato egressio in hostem.) Et Paulo post (Præda decisis, & pro personarum qualitate, & laboribus iusta diuisio ac Principis Portio.)
- 12 Est etiam Tex. in can. dicat aliquis. 23. quæst. 5. (Dicat aliquis, cum ipse vicerit, quomodo dicit Abraham ad Regem Sodomorum (nihil sumam abs te) cū præda utique in potestate Victoris fuerit? decet militarem disciplinā, vt Regi seruetur omnia.) De Iure Naturæ.
- 13 Bellicam Artem secundum naturam acquisitiuam esse docent Plato. lib. 1. de legib⁹. Aristotel. lib. 1. Politicor. cap. 4. Thucyd. lib. 5. Cyr⁹ apud Xenoph. lib. 3. Cicero. lib. 1. offc. Borcholt. in S. seruitus Institut. de Iure personarum, & probat Tex. expressus in l. naturalem. S. fin. vbi Glos. notab. in ver. fiunt. ff. de acquirendo rerum dominio. Petrus Gregor. Tholosan. de Republica. lib. 11. cap. 1. n. 3.
- Iure Gentium.
- 14 Iure pariter gentium hæc acquisitio apud omnes regiones fuit sēper vniformiter, & indistintē approbata, vt pbat Tex. in l. ex hoc Iure. ff. de Iustitia, & Iure. (ex hoc Iure Gentium introducta sūt bella, discretæ gētes, Regna cōdita, Dominia distincta.) & disertissimē innuit Arionistius apud Cæsarem. de Bello Gallico. (hoc est ius belli, vt qui vicissent, quemadmodum vel-
- K I lent,

- lent, imperarent.) vnde Liuius.
 16 lib. 30. (*Syphax populi Romani
 auspicijs victus, captusque est;
 itaque ipse, coniux, regnum, ager,
 oppida, homines, qui incolunt,
 quidquid denique Syphacis fuit,
 praeda Populi Romani.*)
- 17 Præterea apud Iustinum. lib.
 38. Mitridates effectum infi-
 nuat esse Iuris gentiū, vt Vic-
 tores eorum, qui victi sunt, bo-
 na occupent. Pulcherrimus
 etiā perpenditur euētus apud
 Dionysium Halicarnesseum.
 lib. 8. *Originum Romanarū*, vbi
 Romanus Senatus Volscis Vr-
 bes à Romanis captas repe-
 tentibus itā respondit. (*Nos
 præclaras ducimus possessiones,
 quas cumque bello vincētes capi-
 mus, non primi ipsi instituentes
 hanc legem, neque eam magis ho-
 minum, quam Deorum putantes
 esse, cum Græcos omnes, Barba-
 rosque videamus ea vtentes.*)
- 19 Hæc verò, quæ multiplici Iu-
 re sunt stabilita, Regnorum
 omniū praxis admisit, & vsus
 generaliter comprobauit, si-
 quidem innumera obuiam fi-
 ſūt exempla ex Diuinis, & Hu-
 manis Historijs, tum antiquis,
 tum etiam neotericis desum-
 pta, quibus satis superque
 euincitur; omnia bona ex Ho-
 stibus capta pleno Iure, & ab-
 sque vlla spē reuerſionis ad
 Victorem peruenisse; hæc ve-
 rò diffuso sermone recensent
 Cōpilator Theatri Vitæ Hu-
- mana. vol. 2. l. 4. Oldrad. con-
 ſil. 68. Tiraquell. de primogen.
 quest. 17. n. 25. Castald. de
 Imperatore. quest. 4. n. 3. Pacia-
 nus. de probationibus. vol. 2. cap.
 35. n. 53. Simon Maiol. 3. to.
 dicrum Canicul. colloq. 2. de bel-
 lorum euentibus. Ceual. de co-
 gnit. per viam viol. Glos. 18. n.
 88. Melchior de Valentia.
 tract. 2. cap. 5. n. 9.
- De Iure Ciuili.
- 20 Plurima patent Iurisconſul-
 torum responsa, quibus bona
 belli Iure parta ad Victorem
 spectare edocemur in l. 1. ff. de
 acquirenda possessione. l. transfu-
 gam. ff. de acquirenda rerum do-
 minio. l. hostes, & l. si quid in bel-
 lo. ff. de captiuis, & postliminio
 reuerſis. S. item ea. Instit. de rerū
 diuisione. Fuitque hic belli Ri-
 gor apud Romanos sic ada-
 muſſim, & incōcuſſè ſeruatus,
 vt etiam loca Sacra ex hosti-
 bus capta Sacra eſſe deſine-
 rent, vt docet Pompon. in l.
 cum loca. ff. de religioſis, & ſum-
 ptibus funerum. (*cum loca capta
 ſunt ab hostibus, omnia deſinūt Re-
 ligioſa, vel Sacra eſſe, ſicut Ho-
 mines liberi, qui in ſeruitutem
 perueniunt.*) hinc Tacitus. an-
 nal. lib. 12. (*cunctas ceremonias
 Italicis in Oppidis, Tēplaque, &
 Numinū effigies, Iuris atque Im-
 perij Romani eſſe*) quod elegā-
 ter indicat Virgil.
- Colui vestros ſi ſemper hanc
 res,

Quos

- Quos contra Aeneade bello
fecere prophanos.
- 23 Et si graui, seriaeque questio-
ni, venustatem cupis annec-
tere, non desunt pulchra Poe-
tarum carmina, quae punctum
percutiunt. Virgil. in 9. Aeneid.
Si verò capere Italiam, scep-
trisque potiri
Contigerit Victori, & praeda
ducere sortem,
Claudian. Panegirico 3. ad Sti-
liconem.
Sic malè sublimes fregit Spar-
tanus Aeneas,
Atque idem Thebis cecidit, sic
Medus ademit
Assyrio, Medoque tulit mode-
ramina Perses,
Subiecit Perses Macedo, ces-
surus, & ipse.
Romanis.
Auctoritate Iuriconsul-
torum.
- 24 Legum Dispositioni Aucto-
ritas Doctorum accedit, qui
adepta Iure belli etiam inter
Christianos ad Principē Ca-
pientem spectare absolute, &
indistincte concludunt.
Bald. in l. si quis pro redemptione.
Versic. nota quod ista spolia.
C. de donationibus.
Iason. in l. 1. n. 8. ff. de acqui-
renda possessione.
Alciatus. in l. hostes. ff. de ver-
borum significatione.
Lucas de Penna. in l. unica. C.
ut armorum usus. lib. 11.
Camill. de Curt. resol. feudal.

- cap. 5. n. 122.
Cuiacius. in l. vi. vim. ff. de In-
stituta, & Iure.
Couarruias. in regula pecca-
tum. S. 11. par. 2. à n. 1. usque
ad 6. de regulis Iuris. in 6.
Camill. Borell. de praestantia
Regis Catholici. cap. 47. n. 139.
Ayala. de Iure belli. lib. 1. cap. 2.
Cenedo. collect. 59.
Franciscus Arias. de bello. n.
166.
Io. Baptista Valenzuel. in mo-
nitorio contra Venetos. par. 7. n.
60.
Campanil. in diuersorio Iuris
Canonici. rubrica. 11. cap. 24. n.
11.
Boer. decis. 178. n. 5.
Ceual. comm. opin. par. 4. quest.
ultima. n. 117.
Ramirez. de lege Regia. S. 30.
n. 55.
Tiraquell. ad leges connubiales.
par. 1. Glos. l. n. 48.
Claudius Cotereus. de Iure mi-
litari. lib. 2. cap. 24.
Gratian. disceptat. 801. n. 58.
Muta. super cap. 46. Regis Ia-
cobi. n. 4.
Ponte. de potestate Proregis. tit.
11. n. 3.
Fajard. allegat. Fiscal. 33. n.
1252.
Vilosa. dissertat. 1. n. 16. & 17.
Luca. de feudis. discurs. 58. n. 3.
Capic. Galeot. respons. 13. n. 1.
Castill. decis. 107. n. 19. & 23.
Campzou. de lege Regia Germa-
niae. cap. 7. sect. 11. n. 18.

Fran-

- Francus. *decif.* 268.
 Sallado. *de lege politica. lib. 1. cap. 6. n. 50.*
 Ex Theologis.
- 25 Haic etiam Sententiae se cõmuniter subscribunt Theologi data Iustitia belli, de qua in nostro casu dubitare nefas esset, & stultum per ea quae diximus. *discep.* 5.
 Diuus Thomas. in 2. 2. *quest.* 10. *artic.* 8.
 Hadr. *lib. 4. Sententiarum. in tract. de restitutione. S. aggredior casus speciales.*
 Molina. *de Iustitia, et Iure disp.* 117. *versic. sit nihilominus.*
 Armilla. *S. bellum. n. 23.*
 Ioannes Marq. in *Gubernat. Christ. lib. 2. cap. 35.*
 Alphons. à Castro. *de Iust. haeretic. punitione. lib. 2. cap. 14.*
 Castro Palao. *de Charit. tract. 6. disp. 5. punct. 4. n. 23.*
 Bannez. in 2. 2. *quest.* 4. *art.* 1.
 Petrus Nauarr. *de Restit. 1. par. lib. 2. cap. 3. n. 258.*
 Gregorius de Valentia. *tom. 3. disput. 3. quest. 16. punct. 1.*
 Lorca. in 2. 2. *Diui Thomae. sect. 3. disput. 52.*
 Ouied. *tract. de Charit. controu. 11. puncto. 6. n. 85.*
 Gabriel Vasquez. in 1. 2. *distinet. 64. cap. 3.*
- 26 Quibus addendi sunt quatuor praestantissimi Theologi, qui nostrum assumptum egregiè probant, & ideo ad litteram nõ immeritò recensendi.
- Ioannes de Roa. *de Iuribus Principis defendendis. quest. 7. n. 19.* (Ratio est, quia causa Belli, & Victoria faciunt subditos victos, & eorum bona appropriant Victoribus Iure Gentium, & communi earum consensione; quia, et sic fieri ubique videmus, nullo repugnante; & quia cause iusta, quae dederunt ius nocendi personis, etiam facultatem fecerunt in bona deuictorum, & quia ius, & consensio gentium, quae rerum diuisionem stabilivit, in casu belli dedit ius ad bona deuictorũ, vincētibus, ut metu hoc in quiete contineatur, & seruetur pax.)
- 27 Ioãnes Ferrãdo. *de Disquisit. Reliquiarũ. lib. 1. cap. 8. artic. 3.* quem allegat Diana. in nouissima coordinatione. 10. 7. *tract. 7. resol. 27. n. 1.* ait enim (Inter christianos omnia bona in bello iusto capta ad capientes iure pertinent, quandoquidẽ, & Lex, & Ius belli apud omnes gentes receptũ est, uti ex Historijs, Philosophia, Theologia, Iurisquẽ utriusque scientia testatissimum esse concedit non nemo; hæc enim inter Principes Respublicas, nationes, & populos uniuersos, quae infideles, quae Christianos, communis consensio tacite per consuetudinem inducta est, ut bona, quae in bello iusto capiuntur, capientis sint, neque is profligato bello ad restitutionem obligetur, nisi inter praeliantes exercitus patetis conuētis aliter cautũ fuerit.)

Arriaga. in 2. aut. 5. tract. de Charit. disput. 48. de Bello. sect. 3. n. 55. (Rogabis an etiam possit retinere pro se dominium illius Terræ deiectione in perpetuum priori Domino tunc debellato? Resp. 1. si ea retentio censeatur necessaria ad satisfactionem ingentium sumptuum factorum, non esse dubium, quin possit. Resp. 2. etiam si non sit necessarium, posse tamen illud retinere, quia licet ante bellum initum, non potuisset ab hoste petere, nisi satisfactione præcedentium damnorum, commisso tamen iam prælio, & obtenta victoria, amisit victus ius in suum Regnum in culpam obstinate negatæ solutionis, & temerarie tentatæ fortunæ Belli.)

8 Bonacina. de Restitutione. dis. 2. quæst. ultima. sect. 1. punct. ultimo. §. 3. m. 22. (Res vero immobiles sunt Principis bellum indicentis: ita communiter Doctores. Ex quo fit, ut hostes non teneantur finito bello restituere acquisita iusto bello, aut alio iusto titulo, nam priores Domini dominium amiserunt.)

Rationes adducuntur. Si denique Rationibus est, certandum, plures, & hæc quidem peremptoria adducuntur, quibus hæc propositio extra omnem controuersiam aequa in tuto collocatur.

9 Prima est ratio, quia bellum indicitur, ne dum ad recuperanda damna illata, sed etiam

ad uiscendam Iniuriam, & puniendum delictum perpetratum. iuxta Text. in Can. Dominus 23. quæst. 1. ut ex Cresp. Solorzani & alijs hæc conclusionē discept. 9. luculenter probauit. Quamuis igitur sit adimpleta repetitio damnorum, non ex hoc cessat condigna punitione explorati enim iuris est, quod si plures concurrunt Causæ ad actum ordinatæ, una cessante dispositio habet effectum, si altera causa subsistit. Roman. consil. 597. Tiraquell. in tract. cessante causa limitat. 22. Bartol. consil. 21. n. 3. Rota Rom. apud Farinac. part. 2. Recentior. decis. 633. n. 8.

Hanc etiā distinctionē probauerunt, & agnouerunt plures Theologi magni nominis in ea famigerata quæstione, an possit Princeps bellum inchoatum prosequi, si ab hoste congrua offeratur satisfactio, aiunt enim quod si de sola recuperatione possessionis agitur, teneretur à bello desistere, oblata possessione, & refectione sumptuum, quia ex Iustitia nihil amplius bello peti poterat, quam quod sine bello offertur. Aut verò tractatur de vendicatione iniuriæ, & tunc concludunt non inueniri obligationem Iustitiæ, quæ constringat à bello cessare, quia iniuria iuste merebatur poenā belli, & indicendo prælium nihil

nihil contra iustitiam agitur, nam relaxare pœnam debitā, non iustitiæ sed misericordiæ est, eoque casu hostes nō sunt in statu satisfaciendi, sed satisfaciendi. Itā Bannez. in 2. 2. *quest. 40. artic. 1. dubit. 8.* Cætan. in *summa. verbo. Bellum.* Emanuel. *Sā. ver. Bellum. n. 9.* Villalobos. in *summa. tom. 2. tract. 5. difficult. 4. n. 5.* Lorca. in 2. 2. *Diui Thomæ. disput. 57. n. 12.* Diana. *par. 6. tract. 4. resol. 8.* Hinc congrua, & adæquata resultat illatio, quod si potest Princeps spreta satisfactione damnorum, quæ offertur, bellum prosequi ad vlciscendam iniuriam, gaudebit pariter effectibus, qui ex bello, & Victoria subsequuntur, inter quos connumeratur acquisitio bonorum hostilium, non habito respectu ad resarcitionem sumptuum, & dispēdiorum, dum independenter ab ea subsistit Indictio belli. Si autem hæc procedunt quoad Hostes prorsus segregatos, fortiori ratione sibi vendicāt locum contra subditos rebelles, qui sunt arctiori vinculo adstricti, & per consequens grauiori reatu irretiti, & maiori supplicio digni; vt diximus *discept. 5.* Secunda est ratio, quia potest Princeps pro sua defensione, vel subditorum tutela Represalias relaxare ad resarcitionem.

ciendam Iniuriam, vel damnum illatum ab altero Principe, vel eius subditis, si Princeps requisitus emendare neglexerit, vt latius discutiemus *Disceptat. decimaquinta.*

31 Hoc supposito præcipuas inuat annotare diuersitates inter Represalias, & Bellū; quibus cognitis mirum in modū principali præsentis quæstionis comprobabitur thema.

Nam Represaliæ quandoque ex leui etiā causa cōceduntur, Bellum verò ex grauissima, quinimo licet multoties represalias decernere, non autem pro eodem facto bellum mouere.

32 Illæ per modum Iurisdictionis, & Iudiciali quasi processu expediuntur; istud de facto sine causæ cognitione exercitu collecto, & vexillis erectis.

33 Rursus in Represalijs ij, contra quos conceduntur, hostes non euadant; & per consequens serui capientium nō fiunt. Secus in bello.

34 In Represalijs etiam non requiritur publica denunciatio, prout in bello est adhibenda publica indictio.

35 Et tandē in Represalijs bona ad concurrentem vsque quantitatem damnorum receptorū possunt detineri. In bello autem indistinctē hostium bona capientium fiunt.

Hæc porro discrimina agnoscunt,

scunt, & admittunt communi-
ter Iuris interpretes, præfer-
tim verò Bartol. de *Repres-*
alijs. quest. 2. requisit. 2. & 3.
Gaill. de *pignorat. obser. 2.* Myn-
sing. *Centur. 6. obser. 1.* Cabal.
resol. crimin. casu 122. n. 1. & 2.
Arias. de *Mes. var. resol. lib. 2.*
cap. 24. n. 1. & 10. Peguera,
decis. 11. n. 2. Cresp. de *Val-*
daura. obser. 75. Diana. *par. 4.*
tract. 4. resol. 72. Constantius.
in l. unica. n. 19. C. ut armorum
usus lib. 11. Grotius. de *Iure*
Belli. lib. 2. cap. 7. §. 2. Gra-
tian. *disceptat. 80. num. 30.* &
omnium latissimè, & magistra-
liter rem hanc absoluit Marta.
de *Iurisdiictione. par. 4. centur. 1.*
quest. 41.

Sed ut aduerticulo ad viam
redeamus, si bona iure Belli
capta possent, & deberent so-
lummodò retineri pro refi-
ciendis expensis, iam non
differret Bellum à Represalijs,
quarum ea est natura, ut bona
solummodò possint retineri
ad concurrentem, usque ratam
damnorù Ludou. Peguera. *decis.*
11. Petrus de Gregorio. *syn-*
tagm. Iuris. par. 3. lib. 38. cap.
8. Diana. *par. 4. tract. 4. resol.*
72. Cresp. *obser. 75. n. 9.* Gro-
tius. de *Iure Belli. lib. 3. cap. 2.*
§. 7. Coler. de *processibus exe-*
quutiuis. cap. 3. par. 1. n. 119. id
verò maximum esset absur-
dum à Iuris principijs alienum,
& vniuersali Doctorum placi-

to prorsus contrarium, ut pau-
lo ante probauimus.

37 Ut itaque inter Bellum, &
Represalias iustum constitua-
tur discrimen, concludendum
arbitror, quod bona iure Re-
presaliarum capta possint,
quasi in causam pignoris pro
damnis retineri, ea vero, quæ
iure belli sunt acquisita, ve-
luti ex legitimo titulo tran-
seunt pleno Iure in domi-
nium victoris; certò enim cer-
tius est, quod potentius Ius
tribuit Indictio Belli, quam
vltus Represaliarum, ut notant
Bald. in *l. 5. ff. de Iusticia.* &
Iure Calder. consil. 95. Tuscus.
Conclus. 37. lit. B. Grotius. de
Iure Belli lib. 3. cap. 4. §. 6.
Marta. dicta *quest. 31.* quem adi-
re non pingebit, de hac re
egregiè differentem.

38 Tertio nostrum assumptum
etiam confirmatur ex eo, quia
commune ius gentium, &
Leges tum Ciuiles, tum etiam
Canonicæ generaliter, & in-
distinctè permittunt liberam
acquisitionem bonorum, quæ
in Bello iusto sunt compara-
ta, ut probauimus; non est
itaque facienda restrictio ad
solam ratam sumptuum, &
damnorum, quibus subiaceat
victor, nam lex generaliter
loquens restringi non debet,
sed generaliter est intelligen-
da. *l. non distinguemus ff. de re-*
ceptis arbitris l. præses ff. de offi-

cio Præsidis Iason. in l. non dubium n. 38. C. de legibus. Gama. decis. 105. n. 2. Surdus consil. 51. n. 7. Ioseph. Aldrete. de Religiosa disciplina tuenda lib. 2. cap. 28. n. 11. Et ita in similibus terminis bonorum, quæ ex hostibus capiuntur, eruditè ratio cinatur Franciscus Roccus. de Officijs. sub rubr. de præda bonorum hostil. §. 2. n. 106.

39 Quarto cum fuerit iam contentio ad plenum bellum deducta, fuit in Victorem translatum dominium rerum, quæ ex hostibus capta sunt, sola enim qualitas hostilitatis aptissimum præbet titulum nanciscendi dominij ex *Tex. in auth. nauigia C. de furtis. & in l. 1. ff. de acquirendo rerum dominio. Ponte de Potestate Proregis. tit. de triremibus. n. 17. Regens Constantius. in l. unica n. 120. in fine. C. de classicis. lib. 11. quos refert, & sequitur. Franciscus Roccus. de Officijs. sub rubrica. de præda bonorum hostilium §. 2. n. 112. quibus addendi sunt Lanar. consil. 84. n. 4. Cæsar Carena. resol. 2. n. 9. & 10.*

40 Licet verò desinat deindè, & cesset Bellum, quod fuit causa acquisitionis, non cessat propterea effectus iam consummatus in perfectâ, & absoluta rerum adeptione *l. fin. ff. unde liberi. l. sancimus C. de administrat. Tutor. Valasc consultat. 57. n. 1. Molina de ritu nuptiarum.*

lib. 3. quæst. 25. n. 34. Giurba. ad Consuetud. Messan. cap. 7. glos. 2. n. 6. par. 1. Mangil. de Imputat. quæst. 101. n. 14.

41 Quinto si non adessent iura Pontificia permittentia bellicam acquisitionem, (cum tamen plura sint) certè nullo Iure Diuino, aut Pontificio (ni fallor) cautum, aut prohibitum reperitur, nè capta in prælio iusto transeant in Victoris dominium. At verò innumeræ sunt leges Ciuiles, & gentium id concedentes, explorati autem Iuris est, quod leges Ciuiles super dominio acquirèdo editæ procedunt etiã in conscientie foro, quoties diuino Iuri, vel Pontificio non repugnant. *glos. in cap. que in Ecclesiarum. de Cõstitutionibus. Iason. in l. post diuisionem. C. de Iuris, & facti ignorantia. Tiracquel. de viroque retractu. in præfat. n. 73. AZOR. Institut. Moral. to. 1. lib. 5. cap. 6. versic. tertio queritur Bossius de Conscientia erronea p. 1. tit. 1 § 27. n. 533. Suarez. de Iure adherendi cap. 44. n. 38. Auend. de exequendis mandati cap. 19. num. 12. D. Franciscus Ramos del Mázano. ad Leges Iuliam, & Papiam. to. 1. lib. 2. cap. 47. n. 14. Ioannes de Salas. in tract. de legibus in 1. 2. Diui Thomæ. quæst. 96. tract. 14. disput. 17. sect. 13. n. 64. §. nihilominus ubi sic inquit. (In rebus, quæ pertinent ad*

Iusti-

Iustitiam, & dant ius contra aliu,
Leges Ciuiles habet effectum in fo-
ro conscientie, praesertim, quia ubi
deest Ius Canonicum, & non con-
tradicit Ciuili, utimur Ciuili in
omni simili materia, etiam Cano-
nica. Arriaga in Cursu Theolog.
to. 4. disput. 16. sect. 4. sub sect.
1. n. 55. Becan. tract. 4. cap. 6.
de lege humana. quest. 2. num. 9.
Diana. in nouissima coordinat.
to. 6. tract. 1. resol. 57. n. 4. 8.

Cui conclusioni confert Tex.
in cap. 1. de noui operis nuntiatione.
(quia verò sicut leges non dedi-
gnantur Sacros Canones imitari,
ita, & Sacrorum Canonum Sta-
tuta Principum Constitutioni-
bus adiuvantur) Ad stipulatur
etiam, antedictis optimus Tex-
tus. in canone nemo. 16. questione.
3. (Sed & venerande Romanae
Leges diuinitus per ora priora Prin-
cipum promulgatae)

Hinc fit, ut etiam in causis
Ecclesiasticis, si deficiunt Ca-
nones secundum Iura Ciuilia,
potest iudex sententiam ferre,
ut liquet ex Tex. in can. lege. di-
stinct. 1. can. si in adiutorium. 23. 47
quest. 2. & can. 1. distinct. 1.
Unicum, sed notabile (cæte-
ris praetermissis) ad praedicto-
rum confirmationem allegatur
exemplum, videmus enim,
quod praescriptio Iure Ciuili
introducitur, si bona fide, & le-
gitimo temporis intervallo sit
completa, tribuit iustum, & va-
lidum titulum dominij acqui-

rendi etiam in foro conscien-
tiae iuxta receptam Theologo-
rum sententiam, quam post
alios profitentur. Siluester. in
verb. praescriptio. 1. quest. 13. Ca-
ietan. in summa. verb. praescriptio.
Sotus. de Iustitia, & Iure. lib. 4.
quest. 5. artic. 2. Azor. Institut.
moral. par. 3. cap. 16. versic.
quarta opinio est; Valboa. in cap.
vigilanti. nu. 35. de praescriptio-
nibus; quod pronunciatum
comprobatur ex celeberrima
Auctoritate Diui Thomae in
quodlibeto. 12. quest. 24. hunc
punctum examinans, ubi sic ait
(Si quis praescribat bona fide possi-
dendo, non tenetur ad restitutionem,
etiam si sciat alienum fuisse post
praescriptionem, quia lex potest ali-
quod pro peccato, & negligentia punire
in re sua, & illam alteri dare,
& concedere). Quam rationem
etiam ponderauit (suppresso
tamen Diui Thomae nomine)
D. Antoninus Diana. par. 6.
tract. 7. miscell. 2. resol. 12. & in
nouissima coordinatione. to. 8.
tract. 7. resol. 39. num. 3. inquit.
(Probatur consequentia, quia res
illa iam in eius transiit dominium,
ita disponente Imperatore, aut alijs
Superioribus, qui potestatem habent
dominium ab uno transferendi in
alterum, quemadmodum propter
delicta, ita & ex alijs iustis cau-
sis bonum publicum concernentibus;
quod si res in praescribentis transie-
rit dominium, nulla est Ratio di-
cendi, quod non possit eam nunc

48 *tuta conscientia retinere*) Neque Suarez, Dianæ, & aliorum Theologorum, quos initio recensui, me detinet auctoritas, si tot Doctorum, qui in utraque Iuris censura peritissimi sunt, & pariter in utraque Theologia præstâtissimi reputantur, itat contraria, & vniformis Sententia. Si etiam videntur ex Iure Diuino, & Humano, & omnium

gentium receptissimo consensu huiusmodi acquisitionem iustissimam indistinctè existimari non habito respectu, aut adiecta restrictione ad damna, & sumptus erogatos in prælio. Si denique tot euinentium rationum robur accedit. hæc verò, quæ in tam ardua quæstione congesti, peritorum sublimiori censuræ libenter submitto.

ARGUMENTVM.

Residens in Ciuitate Rebelli incidit in crimen læsæ Maiestatis, cuiusque bona Fisco publicantur, licet perduellium factioni non adhareat. Præter lura communia punctualis ad id constitutio refertur Inuictissimi Philippi Quarti. Cohabitatio cum inimicis, & peruersis magnum præbet indicium delicti. Mulier potest committere crimen læsæ Maiestatis, & an teneatur arma suscipere pro incolumitate Principis. Minor etiam in Reatum perduellionis potest incidere. Minorum pænæ quomodo sint temperandæ.

SUMMARIVM.

Rebellis reputatur ille, qui residet in Ciuitate rebeli. n. 1.
Hostis est, qui intra hostium præsidia residet. n. 2.

Agésilæus Pharnabazum Regis Persarum subditum, veluti hostem existimauit, quia cum Rege bellum gerebat. n. 3.

Amicitia duobus violatur modis, Primus est, si socij pro hostibus habentur, alter si amicus hostibus coniungitur. n. 4.

Captiuus, qui sua voluntate apud hostes remanet, postliminio non gaudet. n. 5.

Transfuga reputatur ille, qui captus cum poterat redire, non rediit. n. 6.

Pæna imponitur ei, qui non facit, quod debet, cum possit. n. 7.

Captus ab hostibus si propria voluntate apud ipsos remansit, nec rediit, bona non recuperat. n. 8.

Habitatio nociua, & lesiua est in loco, à quo quis cum potest recedere, non recedit. n. 9.

Textus in l. quis sit fugitiuus. S. idem

ait

- ait ff. de Edictio edicto explicatur n. 10.
- Constitutio Inuictissimi Philippi IV. recensetur, puniens omnes suos subditos, qui cum Lusitanis commercium haberent. n. 11.
- Crimen lese Maiestatis perpetrat is, qui conscius est rebellionis, & non reue-
lat, licet non sit particeps criminis. num. 12.
- Rebelles reputantur illi, qui cum rebel-
libus alloquuntur. n. 13.
- Animus magis declaratur facto, quam
verbis. n. 14.
- Homo talis praesumitur, qualem facta
demonstrant. n. 15.
- Confederatus cum inimico, Inimicus
praesumitur. n. 16.
- Sacrae Paginae auctoritates perpendun-
tur comprobantes societatem cum vi-
ris iniquis vehemens praebere argu-
mentum perfidiae. n. 17.
- Rebellio ex facto notorio non indiget de-
claratione. n. 18.
- Rebellio definitur per Henricum Im-
peratorem in extraneis; quoniam nu-
per sub titulo, qui sint rebelles. n. 19.
- Paena pecuniaria solet quandoque instigi
ratione incertitudinis, vel difficultis
probationis. n. 20.
- Seditione suborta subditi, qui Princi-
pis factioni non adherent, delinque-
re videntur. n. 21.
- Plutarchus refert, eos qui excitato tu-
multu neutram factionem sequuti
essent, omnibus honoribus abdicatos
fuisse. n. 22.
- Solon apud Athenienses legem constituit
ut, qui in seditione neutram par-
tem fuissent sectati domo, Patria,
& bonis omnibus essent exuti. n. 23.
- Mulieres Messanenenses excitata rebellio-
ne, Conciues ad arma inuitabant.
n. 24.
- Feminae possunt committere crimen lese
Maiestatis. n. 25.
- Feminae, si in Vrbe oritur seditio, vel
rebellio contra Principem, tenentur
praeliari in casu summae necessitatis.
nu. 26.
- Exemptio, & immunitas cessat pro
communi, & publica defensione.
n. 27.
- Exempla plura ab Historicis referun-
tur, quo ad mulieres, quae aliquan-
do pugnarunt. n. 28.
- Germanae acies iam labantes a Faeminis
restitute. n. 29.
- Mulieres Romanae in bellis aliquando
propugnarunt. 30.
- Militare regimen, secundum aliquos,
potest mulieribus committi. n. 31.
- Virtus nulli est praecclusa, omnes admi-
tit, nec censum, nec sexum eligit.
n. 32.
- Militare Imperium, iuxta verionem
sententiam, non debet sexui muliebri
demandari. n. 33.
- Consilium muliebri plerumque deterius
est. n. 34.
- Feminae non semel a loco rebelli recesserunt. n. 35.
- Infans delinquere non potest, cum non
sit doli capax. n. 36.
- Minor proximus pubertati, si delinquit,
potest puniri. n. 37.
- Pupillus aliquando deportatur. n. 38.
- Minor pubescens, si incidit in crimen
lese Maiestatis, potest puniri pena
confiscationis. n. 39.

Minor licet regulariter non sit puniendus pena ordinaria, fallit hac regula in delictis atrocissimis. n. 40.

Minor in gravissimis delictis non iuvatur beneficio restitutionis in integrum. n. 41.

Pena minori infligenda debet regulariter mitigari etatis miseratione. n. 42.

Sed haec conclusio est intelligenda quo ad penam corporis afflictivam, non autem pecuniariam, vel confiscationem bonorum. n. 43.

Minores in iure nostro, aliquando in mi-

litijs adscripti dignoscuntur. n. 44.

Aristoteles pueros, triennio elapso post pubertatem, idoneos esse bellicis laboribus suscipiendis, docuit. n. 45.

Tullius Romanorum Rex pueros esse existimavit, qui minores essent annis decem & septem, deinde vero ipsos idoneos Republicae arbitratus est, & milites scripsit. n. 46.

Decius iunior Dictator post Cannensem cladem iuniores decem, & septem annis militiae adscripsit. n. 47.

DISCEPTATIO NONA.

I**N**on inutili, castoque labore, comprobata usque adhuc existimo, uniuersalem bonorum confiscationem ex iure belli legitimè indicti etiam respectu Innocentium, nunc autem negotium nervosè persirgens subdo, id solidissimè confirmari ex propria culpa, & delicto singulorum Civium, qui Messanae perdurante perditione remanserunt, explorati enim iuris est, quod residens in Civitate Rebelli, si cum recedere potuerit, non proficiscitur, sed in ea degit, incidit in crimen laesae Maiestatis, & rebellis dicitur; ut in terminis specialibus casus nostri concludunt.

Minadous. consil. 13. n. 1. & consil. 21. n. 44.

Menochi. consil. 102. n. 9. vol. p.

Anell. alleg. 21. n. 15. & sequentibus post decisiones.

Molina de Iustitia, & Iure. tract. 2. disput. 119.

Castro Palao. to. 1. tract. 6. puncto. 4. sub. n. 10.

Iacobus Gothofredus. in Codic. Theodosiano. lib. 5. tit. 5. lege. prima.

Larrea alleg. fiscal. 6. sub. n. 133.

versic. cum enim fuisset.

Constantius in d. unica. vii. 126.

C. de classicis. lib. 11.

D. Petrus Gonzales de Salcedo in suo iuridico politico. tractatu. de contrabandis. cap. 4. versic. distin-

ctum. que se hizo.

Roccus de Officijs. sub rubrica. de praed. bonorum hostium. §. 1. n. 2.

n. 14.

Cresp. de Valdaura. obser. 87. n. 34. & 35.

Ad hunc scopum collimat quod

- quod tradit Liuius. lib. 38. de celebri illa formula, qua utebantur Romani in bello indicendo. (*Hostis sit ille, quiue intra praesidia eius sunt*) Hinc eleganter Aërodius *Rerum iudicarum* lib. 10. cap. 31. (Imò verò Senatum, Populumque, cū Bellū cum Antiocho decreuerit, iusserit, simul iussisse, decreuisse, cum his, qui inter praesidia Antiochi fuissent)
- 3 Nec discrepat id, quod Agefilaus olim dicebat Pharnabazo Regis Persarum subdito, ut refert Grotius. *de Iure belli*. lib. 3. cap. 2. §. 2. (*Cum amici Regis essemus, amice nos erga ea, quae ipsius erant, gerebamus. & nunc cum hostes simus facti, hostiliter nos gerimus, quare cum, & tu esse velis inter ea, quae Regis sunt, iure per te illum ledimus*) & pulcherrima est sententia T. Quintij ad Nabidem, cuius meminit Cutelli in *Codice legum secularum*. ad *Leges Petri*. nota. 3 n. 9. (*Quibus igitur rebus amicitia violatur, nempe, his maxime duabus, si socios meos pro hostibus habeas, si hostibus te coniungas.*)
- 4 Nequē legum fulcimento caret hoc pronunciatum, adducitur siquidem primò *Tex. in l. si captiuus. ff. de captiuis, & postliminio reuersis*. (*Si captiuus, de quo in pace cautum fuerat, ut rediret, sua voluntate apud hostes mansit, non ei postea postliminium esse verum est.*)
- 6 Secundò ad stipulatur *Textus* egregius in *l. non omnes. §. qui captus. ff. de re militari*. (*Qui captus, cum poterat redire non redijt, pro transfuga habetur*) vbi
- 7 glos. notabiliter subdit. (*Et ita qui non facit, quod debet, cum possit, punitur*) Argu. *Tex. in l. omne. §. fin. ff. de re militari, & l. alienationis. §. 1. ff. de verborum significatione.*
- 8 Tertio confert *Tex. in l. Si quis C. de captiuis, & postliminio reuersis* (*Si quos fortè necessitas captiuitatis abduxit, sciant, si non transferint, sed hostilis irruptionis necessitate transducti sunt, ad proprias terras festinare se debere recepturos iure postliminij ea, quae in agris, vel mancipijs, seu alijs rebus antè tenuerunt, & si à Fisco nostro possideantur; nec timeat quisquam alicuius contradictionis moram, cum hoc solum requirendum sit, utrum forsitan aliquis cum Barbaris voluntariè fuerit, an coactus*)
- 9 Porro ex his Iuribus apertè deprehenditur, eum, qui sua voluntate apud hostes manet pro hoste publico esse reputandum. Est enim *Regula iuris perpetua, & solida, ut laesiva sit, & noceat residentia in loco, à quo quis cum potest recedere, non recedit, ut probat Tex. in l. item hi. ff. ex quibus causis maiores*, sic enim docet *l. C. (Item hi, qui Reipublica causa sine dolo malo abfuisse*
- sent

sent. Dolum malum eo pertinere accipi, ut qui reuerti posset, neque reuerteretur, in eo quod per id tempus aduersus eum factum esset, non adiungetur.) *¶* Tex. in l. quis sit fugitiuus §. idem ait. ff. de editio edicto. (Sed si aut olim cum fugeret, intellexit, quod ageretur, aut postea cognouit, quid acti esset, *¶* redire ad te, cum posset, noluit, contra esse.)

11 Si quis autem his Iuribus parum persuasus, & vltiori indagatione sollicitus indiuiduale exposcit legē de hoc puncto disponentem, iam promptam exhibeo, nempe Constitutionē Inuictissimi Philippi Quarti recolendæ memoriæ editam die 21. Februarij 1644. quæ cum esset omnino interdictum omne cum Lusitanis commercium, ita ad rem nostram mirabiliter cauetur. (Por quanto siendo prohibido por disposiciones de derecho con penas pecuniarias, y capitales el trato, y comercio de mis Vassallos con qualesquier Rebelles deuieron executar se en los, que de stos mis Reynos de Castilla comerciasen con los de el de Portugal, desde el dia, que aquel Reyno faltò à mi obediencia, sin que para incurrir en las penas impuestas en las leyes, con que se preuinieron, fuesen necesarios nuevos bandos, ni publicaciones; y haviendose me informado de los muchos excessos, que se cometen en la comunicacion trato, y comercio (de los, que resi-

den en el vno, y otro Reyno) con grande perjuicio de mi seruicio, y quebrantamiento de las dichas leyes, conuiniendo obuiar los daños, que se siguen de la obseruancia, he mandado se ponga cuydado particular en su cumplimiento, y que sean castigados los trasgressores con todo rigor de justicia.) Huius autem Cedulae Regiæ tenorem, amplio rem refert ad literam. Don Petrus Gonzales de Salzedo. in suo tract. Iuridico politico. de Contrabando. cap. 3. in fine.

Legem itaque habemus satis perspicuam, qua Princeps optimus declarauit tamquam hostes, & rebelles esse reputandos eos omnes, qui in loco rebelli commorantur, nec est vltius inuestigandum, quia quod Principi placuit, Legis habet vigorem.

Hæc verò Conclusio clariore recipit lucem ex rationibus vrgētibus, quæ subnectuntur, Prima est, quia si ex sola sciētia Rebellionis is, qui conscius est, & non reuelat, incidit in crimen læsæ Maiestatis licet non sit particeps criminis iuxta Tex. in l. quisquis. C. ad Legem Iuliam Maiestatis, Soccin. consil. 22. Brunus. consil. 28. n. 7. Romanus. singul. 794. Capic. Latro. consult. 6. n. 97. Larrea. allegat. fiscal. 65. n. 42. *¶* sequentibus, vbi varijs legibus, auctoritatibus, & exemplis hunc articulum

lum plenissimè examinat; fortiori ratione sunt tales reputandi, qui in loco Rebelli habitant, cum etiam certissimum sit in casu laxiori, veluti Rebelles puniri eos, qui cum rebellibus alloquuntur; Ioannes de Terra Rubra. tract. 3. de rebellibus. artic. 6. Decian. lib. 7. cap. 33. n. 14. Larrea allegat. fiscal. 66. n. 45. Gigas de Crimine læsæ Maiestatis. lib. 1. quest. 25. n. 2. Planè etiam consonat pulcherrima Sententia Iacobi Gothofredi in suo Codic Theodosiano. tit. 1. lib. 7. Lege prima (Hostium appellatione intelligendi sunt perduelles, qui hostili animo aduersus Rempublicam, vel Principem animati sunt; quorum sanè numero sunt, & ij, qui cum inimicis consilia misceant, qui factione scelerata depredandi facultatem hostibus præbeant, qui & si non præbuerint, prædam tamen cum his partiuntur; denique, quos Senatus hostes iudicare solebat)

4 Altera est Ratio, quia animus magis declaratur facto, quàm verbis. l. certum. ff. si certum petatur l. fin. ff. de diuortio Cephal. consil. 77 n. 2. Seraphin de priuileg. iuram. priuileg. 1. n. 57. & intentio ex operibus dignoscitur, & talis homo præsumitur, qualem facta demonstrat. Grammatic. consil. 13. n. 2. Mascard. de probationibus conclus. 95. n. 1. Farinac. in prax. crimin. quest. 89. n. 76. Glorit. respons. 3. num. 34.

16 Nulla autem est maior facti declaratio, quàm ipsa societas in loco Rebellium, quia confederatus cum inimico, inimicus præsumitur, & qui perfidorum Rebellium societati inhaeret, eiusdem perfidiæ vehementi suspitione laborat. Text. est in cap. cū oporteat. de accusationibus, & in can. si inimicus vbi. glos. in verb. nolite. 93. distinctione, & in l. 1. §. cum patronus. ff. de Officio Praefecti Urbis Bartol. in l. sciendum. §. si accusatio. ff. de Legatis, Causalcan. de Brachio Regio. par. 6. fragmento. 25. n. 15. Et in crimine læsæ Maiestatis ita concludunt Afflicti. in cap. 1. §. porro n. 13. Quæ sit prima causa beneficij amittendi Zasius de Epitome Feudorum par. 10. num. 32. Socin. lun. consil. 134. n. 36 lib. 3.

17 Cui Rationi binæ congruunt Auctoritates desumptæ, ex Sacra Pagina, vna nempe, in Eccles. cap. 12. (Qui comitatur cum viro iniquo, obuolutus est in peccatis eius) & altera Matthæi. cap. 11. (Qui non est mecum, contra est.) Huic etiam sententiæ se subscribunt, & adhærent Salzedo. de de Lege Politica. lib. 1. cap. 12. sub n. 53. D. Ferdinandus Pizzarro. Virorū Illustrum vita. 3. cap. 4. obseru. 3. Sed omnium Antesignanus hunc percutit punctum Pater Zelada de Benedicte. Patriarch. benedicte. 4. in cap. 27. Genesis. §. 234. (Tumultuat Regnum Urbis domus)

Nemo est tam pacis studiosus, & concordia Rivalis, qui communitumultu non tangatur. Cum paritarijs visis? Crede mihi, aut factiones, & si nolens sequeris, aut saltem factiosus audies, & seditionis Reus.)

18. Cum itaque agatur de facto notorio, successivo, & permanenti, nulla alia opus est declaratione, ut quis ex hac com-moratione reputetur Rebellis. Peregrin. de *Iure Fisci*. lib. 3. tit. 8. nu. 12. Gaill. de *pace publi-ca*. lib. 2. cap. 3. n. 16. Farinac. *quest.* 113. n. 92. Et fauet Tex. in *signis*. in *Extrau.* quoniam nuper. *sub Tit.* qui sint Rebelles, ubi Im-perator Hentricus methodica sãctione Rebelles definiuit (*Tenore presentium declaramus decer-nimus, & pronunciamus, quod illi omnes sunt Rebelles, & infideles nostri Imperij, qui quomodo-cumque publicè, vel occultè contra nostrum honorem, & fidelitatem Rebellionis opera faciunt.*)
20. Tertia est Ratio, quia agitur de Populo numeroso, & de Re-bellione non instantanea; sed continuata per curriculum qua-tuor annorum, vnde incerta res est, quis ex ciuibus in tot, tantisque praelijs, Martialibus conflictibus, & congressibus militaribus pugnaverit, arma suggesserit, operam dederit, vel consilium præbuerit, quo in casu cum agatur de pœna pecuniaria, nouum non est, ut

omnes puniantur pœna pecu-niaria ratione incertitudinis, vel difficilis probationis iuxta Tex. in *l. Item Mela*. §. *sed si plures*. ff. *ad legem Aquiliam*. Me-noch. de *Arbitrarijs Iudicium*. lib. 2. centuria. 4. casu. 394. nu. 62. Cabal. *resol. crimin.* centuria ter-tia. casu 230. n. 54. & satis ele-ganter hoc confirmat Arias de Mesa. *variar. resol.* lib. 2. cap. 23. n. 12.

- Confirmatur, quia si com-morantes ab hoc delicto se ex-piare contendunt sub eo præ-supposito, quod suborta sedi-tione nil mali agerunt, propter hoc ipsum se Reos manifestant; nam eueniente Rebellionem cō-trà Principem ij, qui neutri parti adhærent; sed procul à tumultu se remouent, culpa-biles sunt, quia non videntur Principem diligere, nec in hu-iusmodi casu sat est à malo ab-stinere, nisi etiam fiat quod bonum est, ut eleganter notat Borellus de *Magistratuum edi-ctis*. lib. 3. cap. 7. nu. 22. ubi ex Plutarcho refert eos, qui orta seditione neutram factionem sequuti essent, omnibus hono-ribus abdicatos fuisse; sic Solon apud Athenienses lege cauit, ut qui in seditione neutram partem fuissent sectati, domo, Patria, & bonis omnibus es-sent exuti. teste Aulo Gellio. *noctium Atticar.* lib. 2. cap. 12. Id quod etiam latiori calamo pro-

prosequitur Petrus Aerodius. *Rerum Iudicarum. lib. 16. cap. 5.*
Hæc, quæ in genere de omnibus commorantibus recensuimus, non modicam præferunt difficultatem, quod ad mulieres, & minores, cum illæ ex imbecillitate lexis videantur excusatione dignæ, isti ex ætate, & consilij defectu; sed utroque culpæ, ac proinde bonorum iacturæ subiaceret constanter affirmo.

- Et quidem quod ad mulieres stat pro Fisco Rei gestæ veritas, stat etiam Iuris dispositio.
- 24 Prima verificatur ex ijs, quæ glomerat Infamis Historiæ Infamior Auctor, dum. *par. 2. lib. primo.* recenset, quod ipsæ etiam mulieres incitabant Ciues ad arma contra Hispanos, & ut Gallos accerfired, de eund. *par. 2. lib. 2.* idem confirmat asserens, quod vel ipsæ pauperri-
mæ, & vilissimæ mulierculæ per vicos, per plateas exclamabant, Patriam esse defendendam vsque ad extremum anhelitum vitæ, & subdit, quod in mænibus Urbis excubias gerebant. Id verò exitus subsequutus egregie comprobatur; nam hostibus fugatis, & rebellibus profugis plures mulieres Messanen-
ses etiam abierunt, ut ex Fisci Tabulario manifestè dignoscitur.
- 25 Stat pariter iuris dispositio, qua cauetur, ut fæminæ possint

- committere crimen læsæ Maiestatis per Text. in l. quisquis §. ad filias. C. ad Legem Iuliam Maiestatis. Boer. in tract. de seditio-
sis. in septimo præsupposito. nu. 60. Angel. in §. interdum. Instit. de heredit. quæ ab intestato deferuntur, Decian. lib. 7. cap. 8. n. 16. Iodocho in præd. crimin. cap. 62. nu. 14. Gigas. de Crimine læsæ Maiestatis. lib. 3. rubr. de penis quas filij incurrunt. quest. 19. n. 1. Farinac. de crimine læsæ Maiestatis. quest. 112. in spect. 7. n. 227. Cum itaque ex iuribus, & rationibus supra congestis habitans in loco rebeli incidat in in crimen læsæ Maiestatis, in hunc reatum procul dubio incurrit mulier, quæ à perfida Civitate non recessit.
- 26 Ad hæc in casu fortiori sunt, qui putant, ut si aliqua oriatur in vrbe seditio, vel Rebello contra Principem, tenentur etiam mulieres arma arripere & præliari in casu summæ necessitatis Bobadill. in l. 7. n. 2. tit. 4. libro. 6. Recopil. quem refert Larrea, allegat. fiscal. 62. n. 20. Ioannes Garcia. de nobilitate. glos. 1. §. 1. n. 22. Solorzan. de Iure Indiarum 10. 2. lib. 2. cap. 23. n. 54. Cum enim extrema urget calamitas, omnis cessat exemptio, & immunitas pro communi, & publica defensione. cap. aduersus de Immun. Eccles. Can. tributum 23. quest. 8. Alex. consil. 216. lib. 2. Roman.

- confil. 436. Menoch. confil. 137.*
n. 9. Bobadil. in Politica. lib. 2.
cap. 18. n. 217.
 28 Pro ut nonnulla referūt exē-
 pla Alex. de Alexandro. die-
 rum genialium. lib. 1. cap. 24.
 Diodor. Sicul. lib. 3. cap. 4. Celsus
 Rodigin. lib. 4. antiquarum le-
 tionum. cap. 1. Zurita. de Bello
 nigri Ponti. lib. 18. Annal. cap. 34.
 Hector Boecius de Rebus Suecia
 lib. 3. Ioannes Magnus. lib. 7. cap.
 29 10. Grammatic. de Rebus Da-
 nicis. lib. 7. Hinc Tacitus de mo-
 ribus Germanorum. cap. 3. (Qua-
 sdam acies inclinatās iam, & la-
 bantes, à feminis restitutas con-
 stantia praeuim, & obiectu pecto-
 rum.) & de Romanis Mulie-
 ribus Flor. lib. 1. cap. 10. (Sed ne
 quis sexus à laude cessaret, ecce,
 & viraginum virtus, una ex ob-
 sidibus Regi data, elapsa custo-
 diam Clelia, per patrium flumen
 equitabat.) Hinc Claudianus
 lib. 1. Eutrop. cecinit.
Medis, leuibusque sabæis
Imperat hic sexus, Reginarumque
sub armis.
Barbarie pars magna iacet.
 31 Quin imò plurimi, & ij, qui-
 dem grauissimi Auctores cen-
 suerunt non esse incoueniens,
 ut aliquandò militare Regimē
 mulieribus committatur, &
 præcipuē Cass. in libro sphaere
 ciuilis cap. 3. Iustus Lipsius in mo-
 nitis politicis lib. 2. cap. 2. Mouen-
 tur nam imperandi potestas,
 siuē facultas ex virtute depen-

- det, virtus autem æquē prin-
 cipaliter communis est viris,
 & mulieribus, ut docet Seneca
 in Epist. (Nulli praeclusa est vir-
 tus, omnes admittit, nec censum,
 nec sexum eligit.) Hinc Tacitus.
 lib. 1. Annal. cap. 13. (Sed fœ-
 mina ingentis animi, munia ducis
 per eos dies induit.)
 33 Sed in hac postrema quæstio-
 ne alij, quibus ego assentior,
 contrarium sustinere, præ-
 fertim Bodin. de Republica. lib.
 6. cap. 5. Petrus Gregorius. de
 Republica. lib. 7. cap. 11. Philip-
 pus Commineus. lib. 8. suorum
 commentariorum. Rationem infi-
 nuat Vlpianus. l. 1. §. sexum
 34 quidem ff. de postulando, & Ta-
 citus lib. 4. Annalium. (plerum-
 que muliebri consilium deterius
 est.) pulchrè Virgil. 7. Aeneid.
Bella viri pacemque gerant.
 Hæc tamen exempla præter-
 mittere placuit, quia si non hi-
 perbolica sunt, rara certè di-
 gnoscuntur; lex autem aptatur
 ad ea, quæ frequentius acci-
 dunt, nec æquitas patitur, ut
 sexui imbelli necessitas bellan-
 di imponatur. Vnicum dum-
 taxat, & inuitabilem punctum
 percutio; negari enim non po-
 test, quod poterant, & debebant
 à loco hostili recedere, & se ad
 loca finitima Regique obse-
 quiosa cōferre, cum ad id per-
 agendū iuris necessitate fue-
 rint adstrictæ, & facti facilitate
 perficere potuerint, prout ex-
 peri-

- perimento cognouimus pluri-
 5 mas mulieres multiplicis gra-
 dus egressas. Sic etiam non se-
 mel apud Historicos legimus
 nonnullas scēminas à proprijs
 laribus recessisse, vbi agno-
 uerunt Ciues à debita erga
 Principem fide descuiisse, vt
 testatur Marin. sicul. lib. 17.
Histor. Hispan. quem recenset.
Larrea, allegat. fiscal. 65. n. 26.
 16 Altera inspectio est quò ad
 Minores, & quidem si loqui-
 mur de Infantibus, certum
 est, eos sub hac lege non com-
 prehendi, quia cum agitur de
 incurrēda pœna confiscatio-
 nis ob propriam culpam, de-
 linquere non potuerunt, cum
 non fuerint doli capaces, &
 quidquid, egerint, ignorauer-
 rint. *l. sed ex §. fin. ff. ad Legem*
Aquiliam. & l. infans. ff. ad Le-
gem Corneliam de sicarijs Bald. in
l. fin. ff. ad Syllani. Iulius Clar.
quest. 60. n. 1. Antonius Go-
mez. 10. 3. cap. 1. n. 57. Gaill.
lib. 2. obser. 110. num. 31. Dixi
 Infantes esse excusandos quò
 ad confiscationem ex hoc ca-
 pite incurrēdam duntaxat,
 ipsi enim bonorū iacturæ su-
 biacebunt ex lure belli, repre-
 saliarum alijsque Rationibus
 vsque adhuc ponderatis, &
 quæ in posterioribus discepta-
 tionibus erunt examinandæ.
 37 Si verò est sermo de proximis
 pubertati, & tunc existimo non
 esse excusandos, quin eorum

bona veniant pariter Fisco ap-
 plicanda, quia & ipsi in deli-
 ctis pœnæ subiacent, licet mi-
 tiori, vt probat Tex. in *l. exci-*
piuntur. ff. ad S. C. Syllani. (Nam
 is puer non multum à pubertate
 aberat, & *l. apud Celsum §. si quis*
non tutor. ff. de exceptione doli ma-
li. Melior est Tex. in *l. pupillum*
ff. de regulis Iuris. (Pupillum, qui
 proximus pubertati sit, capacem
 esse, & iurandi, & iniuriæ fa-
 ciendæ.) Hinc videmus dari ca-
 38 sum, vt possit pupillus aliquā-
 dō deportari, vt probat Tex. in
 §. 1. *Instit. quibus modis tutela*
finitur. Salicet. in l. 1. n. 2. C.
si aduersus delictum. Menoch. de
recuperanda possessione. remedio. 9.
n. 41. Oddo de restitut. in inte-
grum par. 2. quest. 80. n. 49.
 39 Hæc verò conclusio fortiori
 ratione procedit quò ad Mino-
 res iam pubefactos, qui æta-
 tē annorū quatordecim egres-
 si in Ciuitate Messanæ permā-
 serunt, isti enim dubio procul
 in pœnam confiscationis inci-
 derūt tamquam Rei læsæ Ma-
 iestatis, per Tex. in *l. si ex cau-*
sa. §. nunc videndum. ff. de mi-
noribus, & in l. impunitas. C.
 40 *de pœnis.* Et quamuis vulgaris
 circumferatur sententia, do-
 cens temperandam esse pœ-
 nam, quæ Minoribus infligi-
 tur, ea non procedit in atr-
 cissimis, in quibus Minor quā-
 doque punitur pœna ordina-
 ria. Farinac. *de off. 230. Sanfe-*
 lic.

- lic. decis. 57. nu. 4. 10. 1. Merenda
 controu. Iuris. lib. 5. cap. 17. sub. nu.
 5. Theusaur. decis. 161. nu. 3.
 Michalon. de fratribus par. 3. cap.
 57. n. 33. Paschal. de viribus
 patrie potestatis par. 2. cap. 10. sub
 num. 22. Carpzouius. in praxi
 crimin. par. 3. quest. 143. n. 48.
 quam sententiam in Regno
 nostro non semel vidimus
 41 rerum iudicatarum auctorita-
 re receptam. Neque in crimi-
 ne laesae Maiestatis, alijque
 grauissimis delictis Minor iu-
 tuatur beneficio restitutionis in
 integrum, vt docent ex glos in
 l. fere in omnibus ff. de regulis Iu-
 ris. Cephal. consil. 304. n. 199.
 vol. 3. Baiard. ad Clarum. lib. 5.
 §. fin. quest. 70. n. 24. Oddo.
 de restitut. in integrum. par. 2.
 quest. 80. nu. 101. Vulpell. con-
 sil. 101.
 42 Si verò amplecti volumus
 benignam aliorum sententiā,
 qui concludunt, vt poena Mi-
 nori infligenda debeat mitiga-
 ri ætatis miseratione teste Fa-
 rinac. de poenis temperandis. quest.
 43 92. n. 103. & 105. Erit sano
 modo intelligenda quò ad poe-
 nam corporalem, non autē quo
 ad poenam pecuniariam, vel
 confiscationem bonorum, quæ
 cum non sit corporis afflictiva
 nemo poterit dubitare, quin
 Minor ea possit mulctari, Mar-
 fil. consil. 30. n. 20. Gratian.
 decis. 23. n. 13. Soccin. consil.
 117. n. 38. lib. 3. Bertazol. con-
 sil. 118. n. 3. Rolandus. consil.
 51. n. 40. lib. 1. Honded. con-
 sil. 104. n. 37. Intrigliol. singul.
 185. n. 8. lib. 2. Barg. de mo-
 do procedendi ex abrupto. quest. 66.
 n. 7. Farinac. consil. 66. in fine,
 vbi in Curia Romana ita refert
 decum.
 44 Id quod dixi de Minoribus
 pubefactis, vt debuerint à Ci-
 uitate Rebelli recedere, non
 existimes nimis rigida censio-
 ne pronunciatum, si etiam ap-
 ti iudicantur ad militiam exer-
 cendam, & ad arma tractanda
 quandoquidem in iure nostro,
 comperimus fuisse aliquandò
 Minores in militijs adscriptos,
 vt constat ex l. fin. C. de Testa-
 mento militis, & l. sed & mi-
 milites. §. iam. autem. ff. de excu-
 sationibus Tutorum. Hinc rectè
 45 existimauit Aristoteles. lib. 8.
 Politic. cap. 4. Pueros triennio
 elapso post pubertatem ido-
 neos esse bellicis laboribus su-
 scipiendis. Sic Seruius Tullius
 46 Romanorum Rex cum quin-
 que Classes Iuniorum census
 faciendi gratia institueret, pue-
 ros esse existimauit, qui Mino-
 res essent annis decem & sep-
 tem, deindè verò ipsos ab an-
 no decimo septimo idoneos
 Reipublice iam esse arbitra-
 tur, & milites scripsit, vt te-
 statur Gellius. lib. 10. nocturn.
 Atticarum cap. 28. Petrus Crini-
 tus. lib. 5. de honesta disciplina.
 47 cap. 5. Simili modo post Can-

nensem Cladem Decius Iunior
Dictator Iuniores decem &
septem annis militiæ adscrip-

sit, Auctor est Liuius lib. 12.
decad. 3.

A R G V M E N T V M.

Potest Princeps ad commune bonum Reipublicæ habitatores vnius
loci ad alium transferre. Valet bannum pœnale sub pœna confi-
scationis, & semper iustum præsumitur. Tenentur subditi Principi
inseruire, etiam cum euidenti vitæ periculo, si defensio sit præsump-
tiuè possibilis, nec prodest allegatio metus. Bona ab indignis quan-
do Fiscus vendicet. Arcis Præfectus quando possit Caltri deditio-
nem perficere. Residens in loco Rebelli dicitur crimen ratificare.
Discrimen adducitur inter Lusitanam coniurationem, & Messanen-
siam rebellionem. Expenditur, & declaratur D. Christophorus Cre-
spus de Valdaura. obser. 97.

S U M M A R I V M.

Tatutum quātumuis
pœnale debet ad vn-
guem obseruari, &
omnes obligat tam
Maiores, quam etiā
Minores. n. 1.

Præceptum Principis semper iustum
præsumitur, & ex causa rationabili
factum reputatur. n. 7.

Princeps suo proclamare potest præsume-
re delictum sub pœna, quod alias
erat permissum. n. 8.

Bannum pœnale Proregis mandato
emissum omnes obligat. n. 2.

Delinquens metu mortis aliquando ex-
satur à pœna. n. 9.

Princeps bannum pœnale edere, & le-
ge n publicare potest sub pœna confi-
scationis. n. 3.

Commorantes in loco rebelli non repu-
tantur rebelles secundum doctrinam
Crespi de Valdaura, cuius tradi-
tio infra explicatur. n. 10.

Princeps ex causa publicæ utilitatis præ-
cipere valet, ut Ciues ex vna Regio-
ne ad alteram se conferant. n. 4.

Residentes in loco hostili si aditum ha-
bent fugiendi, non possunt iustam
excusationis causam allegare. n. 11.

Princeps ad iustificandum edictum cul-
pæ præsumere potest absque alia ex-
trinseca probatione. n. 5.

Subditi urgente necessitate tenentur Prin-
cipi inseruire, & militare, etiam si
se exponant euidenti periculo vitæ.
n. 12.

Crimen læsæ Maiestatis inter alia spe-
cialia illud habet præcipuum, ut in
eo per coniecturas, & præsumptio-
nes procedatur. n. 6.

Don Christophorus Crespus de Val-
daura Iuris Consultus Hispanus.
lau-

- laudibus extollitur. num. 13.
- Casus à Crespo de Valdaura discussus
obser. 97. proponitur. n. 14.
- Consanguinei, qui sunt in proximiori
gradu, sequentes non excludunt mi-
si hereditatem amplectantur. n. 15.
- Incapaces successionis non obstant sequen-
tibus in gradu. n. 16.
- Hostes publici sunt incapaces cuiuscum-
que hereditatis, & ab omni com-
mercio exclusi. n. 17.
- Fiscus, ut bona tanquam ab indignis
vendicat, requiritur, ut heres ad-
eat hereditatem. n. 18.
- Fiscus vendicat bona, quæ testator scien-
ter hosti reliquit. n. 19.
- Decedens ab intestato censetur cum legis
dispositione se uniformare voluisse.
n. 20.
- Crespus de Valdaura in casu propositio-
ni Tribunalis tatarus est iurisdic-
tionem. n. 21.
- Vassalli defectio in defensione Prin-
cipis non debet ex eventu estimari.
n. 22.
- Tyranni violenta occupatio opprimat
etiam Innocentes. n. 23.
- Subditus pro publica utilitate regulari-
ter, non solum se potest damno vol-
tro deponere, verum etiam inuitus
cogi ut patiatur. n. 24.
- Subditus, qui iurat Domino fidelitatem,
tenetur eum defendere, non solum le-
ge Charitatis, verum etiam Iusti-
tie. n. 25.
- Subditus, qui non iurat fidelitatem, ex
iustitia tantum legali, & obseruan-
tia tenetur Dominum defendere.
n. 26.
- Subditus debet Principem defendere
etiam cum discrimine vite, si de-
fensio saltem presumptivè apparet
possibilis. n. 27.
- Culpa non imputatur ei, qui ad impos-
sibile non tenetur. n. 28.
- Feudatarius, qui Dominum in praelio
periculatorem dimisit, feudo privatur.
n. 29.
- Quæ conclusio fallit, si nulla subest sa-
lutaris spes. n. 30.
- Iuris naturalis præcipuum est præceptum
alterum non ledere. n. 31.
- Lesio, & iniuria contingit, quoties
quod nobis volumus, alteri facimus.
n. 32.
- Cognatio, quam inter omnes homines
natura constituit, suadet, nè quis
alteri insidetur. n. 33.
- Dominus tenetur promiscuè Vassal-
los sibi subduos defendere. n. 34.
- Delictum non dicitur perpetrare, qui
aufugit ob tutelam corporis sui. n. 35.
- Ciuitates à Tyranno occupatæ non di-
cuntur rebelles. n. 36.
- Vniuersitas, si est rebellis, possunt ali-
qui esse sine culpa. n. 37. sed decla-
ra ut infra.
- Delictum Vniuersitatis non est delictum
singulorum. n. 38.
- Excommunicationis sententia non potest
ferri in Vniuersitatem nè innoxios
comprehendat. n. 39.
- Metus allegatio non præbet iustam cau-
sam excusationis, quo ad Principis
defensionem a subditis perficiendam.
n. 40.
- Utilitas publica exposcit, ut Vassalli
sint adstricti ad inserviendum Prin-
cipi etiam cum vite discrimine.
n. 41.

Messan. rebellio poterat à ceteris Con-
ciabibus compesci. n. 42.

Subditi in manifesta culpa deprehendi-
duntur, si aduersus hostes non resistunt,
cum possunt. n. 43.

Culpa subditi impunitur, si defensio
Principis est præsumptiuè possibilis.
n. 44.

Consensus ex reside. cia in loco rebelli
desumitur. n. 45.

Omissio, vel negligentia in delicto lese
Maiestatis dolo equiparatur. n. 46.

Mala duo si concurrunt, minus est eli-
gendum. n. 47.

Malum minus habet rationem boni re-
spectu maioris. n. 48.

Textus Codicis Theodosiani lib. 5. tit. 3.
enucleatur. n. 49.

Impunitas supponit delictum. n. 50.

Præfectus arcis ab hostibus obsessus, om-
nique subsidio destitutus, potest Ca-
stri deditiorem perficere. n. 51.

Ducis prudentis non est ultrò unquam
periclitari, nisi ubi perspicuum sit,
se hostibus esse potiorum. n. 52.

Castri Præfectus, si spes probabilis defen-
sionis subest, non potest illud desere-
re, alioquin punitur. n. 53.

Rebellio si est momentanea, ceteri Ciues,
qui non adherent, culpa carent. n.
54.

Delictum Vniuersitatis, si est continua-
tum, singulis momentis dicitur re-
petitum; & quo ad alios habitatores,
qui non resistunt, videtur ratifica-
tum. n. 55.

Crimine lese Maiestatis ab Vniuersita-
te commissio omnes Ciues ministerio
iuris delinquere dicuntur. n. 56.

Textus in cap. si Romana. de sententia
excommunicationis in. 6. declaratur.
n. 57.

Pæna excommunicationis, quia Ani-
mam ligat, solummodo infligitur
Reis. n. 58.

Interdictum generale promulgatur etiã
quoad infantes pro culpa Rectorum.
n. 59.

Lusitanæ coniurationis, & Messanensis
Rebellionis discrimen adducitur.
n. 60.

Illatio adæquata ex facti, & rationis
diuersitate non inducitur. n. 61.

Crespus de Valdaura. obser. 87. n. 34.
sepsum declarat. n. 62.

Proditio semel facta si perseuerat, sin-
gulis momentis dicitur repetita.
n. 63.

Habitans in Ciuitate rebelli similis ca-
teris existimari debet. n. 64.

DISCEPTATIO DECIMA.

Sola habitatio
in Ciuitate Re-
belli apta, &
sufficiens est
ad infligendã
confiscationẽ
bonorum inspecta iuris dispo-

sitione, vt in superiori Discepta-
tione probauimus, nunc verò,
vt falcem ponamus ad radicẽ
peremptoria subnectitur ratio
desumpta ex peculiati consti-
tutione super hoc lata; Nam
vt in prima Disceptatione sup-

posui, pullulante Messanenſi
 ſeditione, Illuſtris Prorex, qui 2
 tunc Regni clauum modera-
 batur, omnem adhibuit ſoler-
 tiam, vt ipſos ad Regiam obe-
 dientiam denuò retraheret, tū
 paternis hortationibus, tum
 etiam criminum abolitione, &
 impunitate promiſſa; ſed hæc
 inutilia agnoſcens generale
 Bannum publicauit, quo ſan- 3
 citum, cautumquè fuit, vt ij,
 qui in termino prefixo à Meſ-
 ſanenſi ſolo egrederentur, &
 coram Regijs Magiſtratibus
 ſiſterent, ab omni pœna im-
 munes euaderent, ſin autem
 inciderent in pœnam vltimi
 ſupplicij, & confiscationis bo-
 norum; Poſtmodum verò aliud
 exijt edictum, quo fuit genera-
 liter indicta, & exequuta pu-
 blicatio bonorum cōtra Meſ-
 ſanenſes omnes, qui præam- 4
 bulo præcepto non obtenpe-
 rauerant.

- I Hinc conſequitur, quod om-
 nes Ciues, qui per ſucceſſiuam
 Meſſanæ habitationem banno
 contrauenerunt, inciderunt in
 pœnam in eo inſiſtam, & ſic
 omnia ipſorum bona Fiſco
 Regio fuerunt meritò addicta,
 Statutum enim, quantumuis
 pœnale debet ad vnguem ob-
 ſeruari, & omnes obligat tam
 Maiores, quam etiam Minores.
*Intrigliol. conſil. 11. n. 62. Ca-
 ualcan. deciſ. 13. n. 45. par. 3.
 Plotus. conſil. 13. n. 24. lib. primo.*

Burgius. *de modo procedendi ex
 abrupto. queſt. 85. n. 10.* Et in
 Banno, quod de Proregis mā-
 dato fuit emiſſum, concludunt
 indiſtinctè Iuris Interpretes. Af-
 ſi & in *Cap. Imperiale. de prohibita
 Feudi alienatione per Federicum.
 Freccia. de ſubfeudis. lib. 2. tit. quis
 dicatur Dux. n. 3. i. i. i. excep. 1.
 nu. 48. Ciurb. conſil. 12. n. 1.*
 Nec ambigitur, quod poſſit
 Princeps bannū pœnale ede-
 re, & legem publicare ſub
 pœna confiscationis bonorum.
 Bald. in *cap. 2. de teſtibus cogen-
 dis.* Horatius Carpan. *ad Statu-
 tum Mediolani. in. cap. omnium.
 nu. 39. lit. B.* Caualcant. *de bra-
 chio Regio par. 2. n. 307.* Guaz-
 zin. *ad deſenſam Reorum. deſen-
 a. 7. cap. 1. n. 5.* Farinac. *de
 crimine leſæ Maieſtatis. queſt.
 116. §. 1. n. 24.*
 Cauſa verò huius Conſtitutio-
 nis iuſtiſſima fuit, & ſumma
 rationi innixa, vt Rebellium
 vires, & audaciam eneruaret,
 & publicæ Regni quieti con-
 ſuleret, quo in caſu poteſt ab-
 ſquè dubio Princeps Ciues
 omnes cogere, vt ex vna Re-
 gione ad aliam ſe conferant
 iuxta. *Tex. in l. certa forma. C.
 de Iure Fiſci. lib. 10.* Ramirez.
de Lege Regia. §. 32. num. 27.
 D. Laurentius Ramirez. *de Pra-
 do. in Teſſera legum. cap. 3.* D. Ni-
 colaus Ferdinà Catro exercitat
Selmantin. p. n. 44. Solorzan.
*de Iure Indiarum. tom. 2. lib. p.
 cap.*

- cap. 23. num. 33. & 34.
- 5 Insuper potest Princeps ad iustificandum edictum culpam præsumere absque alia extrinseca probatione. per Tex. in *Clem. 1. de probationibus*. Decius. *consil. 373. n. 5.* Olascus. *decis. 88. n. 24.* Farinac. de *delictis*, & *pœnis. quest. 24. n. 155.* Gratian. *discep. 469. nu. 30.* Præcipuè in hoc casu, in quo ex continuata habitatione in loco Rebelli maxima resultat præsumptio culpæ, quinimò culpa ipsa ex hoc dumtaxat probata apparet, & versamur in Crimine læsæ Maiestatis, ubi per coniecturas, & præsumptiones proceditur. Gigas. de *crimine læsæ Maiestatis. tit. quomodo, & per quos probetur. quest. 29.* Farinac. *consil. 100. nu. 14. vol. p.* Capicius *Latro. consult. 6. n. 122.*
- 7 Præterea Præceptum Principis semper iustum præsumitur, & ex causa rationabili factum reputatur. Abbas. *consil. 84. n. 7.* Cephal. *consil. 110. n. 31. lib. p.* Menoch. de *præsumpt. lib. 6. præsum. 96.* Saijrus. in *Clavi Regia. lib. p. cap. 12. n. ultim.* Velasc. de *privilegijs pauperum. par. 2. quest. 65. n. 81.*
- 8 Et tandem nemo poterit inficiari, posse Principem suo proclamate præsumere delictum sub pœna quod alias erat permissum. Petra. de *Principis Potestate. cap. 19. n. 8.* Ponte. de
- Potestate Proregis. tit. 1. §. 3. n. 29.* Caualean. de *Brachio Regio. par. 4. n. 459.* Francus. *decis. 434.* Giurb. *consil. 11. n. 13.*
- 9 Verumtamen Messianenses ad hoc, ut propriam culpam excludant, aduersus hæc, & ea quæ in superiori disceptatione sunt exarata, acriter insurgunt, adstruentes, nullum sibi aditum, aut facultatem egrediendi patuisse, adacti, & perterriti metu Rebellium, qui alioquin recessuros trucidassent; unde inferunt, quod nec ex iuris dispositione, nec ex vi banni in aliquem reatum, aut pœnam inciderint, quinimò veniunt omninò excusandi. Cum an. in *l. 2. n. 2. ff. ad Legem Iuliam Maiestatis.* Bald. *consil. 36.* Imola. *consil. 34.* Crauetta. *consil. 6. n. 84.* Grammatic. *consil. 81.* Bossius. in *sua practica crimin. in tit. de crimine læsæ Maiestatis. n. 101.* Ròland. *consil. 1. n. 104. lib. 3.* Decian. *lib. 7. cap. 32. n. 6.* Mascard. de *Probationibus. lib. 3. conclus. 1257. n. 19.* Farinac. de *crimine læsæ Maiestatis. quest. 117. num. 7.* ubi alios de more recenset.
- 10 Adducunt præterea celebrem, & notabilem auctoritatem D. Christophori Crespi de Valdaura. *obser. 97. n. 28.* & sequentibus, qui in simili contingentia facti mordicus, & latissime sustinet, quod Ciues omnes, qui in Regno Lusita-

no remanserunt post illius defectionem, non sunt veluti Rebelles repurandi, nec ipsorum bona sunt publicanda, quam sententiam varijs rationibus munit, multisquē auctoritatibus exornat.

Sed hæc defensio in qua (velut in Asylo) omnium commorantium stat reposita spes, & confugium, facillimè refellitur, si factum respicimus, si Iuris etiam dispositionem indagamus.

Rei siquidem gestæ veritas inconcussa, & intergiuersabilis est, quod licet seditio summè agnouerit exordium die septimo Iulij 1674. non illico fuit interdictum commercium, nisi post lapsum mensis subsequentis, donec tumultus in manifestam, & proteruam Rebellionem transiret, eo autem intervallo innumeri Messanenses cuiuscumquē gradus, & sexus à proprijs laribus recedentes ad propinquas Regionem se contulerunt, nullum ex recessu perpassi periculum, quinimò in ea temporis intercapedine plures Siculi ad Civitatem Messanæ accedebant. Potuerunt etiam liberè egredi in mense Decembris proxime subsequenti, cum ex inopia Annonæ per Urbem fera, & inaudita inualesceret fames, prout plurimos recessisse constat; tunc enim Infantes perduel-

lionis Auctores non armis intenti, sed animis abiecti nil de ciuibz profugis indagabāt, nec enim poterant, quia Catholici Exercitus rigida obsidione pressi propriè prospiciebant incolumitati, & proximæ deditiois fœdera tractabant.

11 Verus sum, & manifesta scribo, concludens ex his nullam posse à commorantibus allegari iustam, vel probabilem causam excusationis, ut in terminis casus nostri arguit Minad. *confil. 13. n. 13.*

12 Fauet etiam Fisco Iuris dispositio, qua edocemur, quod subditi tenentur urgente necessitate Principi inservire, & militare, etiam si se exponant evidenti periculo vitæ, cum ad id teneantur, & sint adstricti ratione subiectionis naturalis, vel ex vinculo iustitiæ legalis, vnde metus hostium eis non suffragatur, ita vnanimiter concludunt.

Diuus Thomas. in 1. 2. *quest. 60. artic. ult.*

Sotus. de *Iustitia, & Iure. lib. 5. quest. 1. artic. 6.*

Aragon. in 2. 2. *quest. 64. artic. 5.*

Anania. in cap. 1. *nu. 5. de Torment.*

Couar. *lib. 1. var. resol. cap. 2. n. 10.*

Lucas de Penna in *L. tam Collatores. C. de re militari. lib. 12.*

Plaça. de *delictis. cap. 23. n. 7.*

Decian. *lib. 9. cap. 2. n. 23.*

Me-

Menchaca *controu. Illustr. cap. 11.*

n. 30.

Amescua *de potestate in se ipsum.*

lib. 2. cap. 2.

Ramirez *de lege Regia. §. 31. n. 13.*

Bertazol. *consil. 1. n. 14.*

Claudius Seyfell. *in L. vt vim.*

n. 130. ff. de Iusticia, & Iure.

Farinae. *de homicidio. quest. 125.*

n. 327.

Bonacina *de censuris. disput. 7.*

quest. 4. puncto. 8. n. 37.

Barbosa *super cap. interfecisti. n. 6.*

de homicidio voluntario.

Solorzani. *de Iure Indiarum. to. 2.*

lib. 2. cap. 23. n. 38.

Lessius *de Iusticia, & Iure. lib. 2.*

cap. 9. dubit. 13. n. 95.

Trullenc. *in opere morali. tom. 2.*

lib. 5. cap. 4. dubitat. 7. n. 6.

Gabriel Pereyra *decis. 4. n. 4.*

Altomiran. *de filiis Officialium. lib.*

3. cap. 26. n. 3.

Constantius *in L. unica. n. 40. C.*

de filiis Officialium.

Cresp. *de Valdaura. obser. 94.*

m. 41. & 42.

Si itaque subditi tenentur

in obsequium Principis mili-

tare spreto vitæ periculo, cui

se subijciunt, potiori ratione

debuerunt à Ciuitate Rebelli

recedere, etiam si aliquis su-

besset metus, cum tamen ex

antedictis nullus existeret.

13 Omne tamen videbor tulisse

punctum, si prædictis non ad-

uersari comprobauero Senten-

tiam D. Cristophori Crespi de

Valdaura in præcitata obser. 97.

n. 28. & sequentibus, cui Mes-

lanenses summoperè innitun-

tur. Sed hoc opus, hic labor

erit, Neminem enim latet tam

eximij Iurisconsulti fama, qui

ex lucubrationibus editis, insi-

gnis ex muneribus gestis præ-

clarissimus, tandem Supremi

Aragonæ Senatus Procancel-

larius in celeberrimo illo Sex-

nirali Confessu pro Imperij

Hispanici Gubernatione insti-

tuto cooptatus assedit, su æquè

probitatis notissimum præ-

buit specimen Hispanis, & mi-

re eruditionis peremne posteris

monumentum reliquit. Quæ

cum ita sint, mihi omnium mi-

nimò contrà præstantissimū Iu-

ris Athletam aperto Marte pu-

gnare, nec libet, nec licet; Mu-

neri tamè meo faciã satis, si ostē-

dam Valdauræ obseruationem

casui nostro non esse applica-

bilem, & loqui in terminis

longè diuersis, id autem, vt fa-

cilè assequar, opere pretium erit,

ipsius Thema, & rationes re-

centere, congruis deinde ani-

maduersionibus explanare.

14 Casus itaque, qui contigit di-

sputari ita se habuit. Cum Lu-

sitaniæ Regnum à Regia fide

defecerit, Rex noster peculiari

commissione deputauit Iudi-

cem quo ad confiscanda bona

eorum, qui cum in Hispanijs

dederent, hæredes instituerent

commorantes in Regno Lu-

sitano. Decessit interea Domi-

nicus

nicus Fernandez in Regnis Castellæ ab intestato, cui succedere debebant consanguinei degentes in Prouincia Lusitana. Præcedebat idcirco Fiscus Regiæ Commissionis iam euenisse casum, vt hæc bona sibi applicarentur, cum hæreditas deberet peruenire ad Lusitanos, & sic ad publicos hostes. At è conuersò insistebat Fiscus Cruciatæ, inquiens sibi deuolui debere hæc bona, quia ex patrijs legibus illorum Regnorum, & ex cõcessionibus Apostolicis, ei sunt addictæ hæreditates illorum, qui decedunt non habentes legitimos hæredes, & consanguineos in gradu apto ad succedendum. In hac iuridica contentione D. Christophorus Crespus de Valdaura, qui in supremo Cruciatæ Consilio Senator assidebat, plura congerit fundamenta pro tuenda iurisdictione sui Tribunalis.

- 15 Primum, quia vt Fiscus Cruciatæ excludatur, opus est, vt consanguinei decedentis actu sint hæredes ex Glos. in *L. si quis ita. ff. de hæredibus instituendis*: cum ij, qui sunt in proximiori gradu sequentes, non excludant, nisi hæreditatem amplectantur. *L. quando. 39. ff. de acquirend. hereditate*. Cum itaque degentes in Regno Lusitanæ actualement nati non fuerint bonorum posses-

sionem, Fiscus Cruciatæ est admittendus ob defectum legitimorum hæredum.

- 16 Secundum desumit, ex eo quia, & si sufficeret pro exclusione Fisci Cruciatæ, vt consanguinei non actu; sed habitu, & in potentia sint hæredes, adhuc concludit Lusitanos illos hæredes esse nõ posse, quia incapaces successionis non obstant sequentibus gradibus.

L. 1. §. filium ff. de bonorum possessione contra Tabulas. & L. si

- 17 Titio *ff. de legatis 2*. At Lusitani tamquam hostes publici incapaces sunt cuiuslibet hæreditatis, & ab omni commercio exclusi *L. 2. C. de Commercijs, & §. quod autem. Institut. de Capit. diminutione*.

Tertium fundamentum elicit Valdaura à partium enumeratione; Nam aut Fiscus Regius pretendit ea bona nancisci, vt ablata ab indignis, vel ob delictum hæredis, vel ob delictum Testatoris.

- 18 Primum tunc ait procedere, quoties hæres adit hæreditatem. *L. 2. ff. de his quibus, vt indignis, & L. eius qui delatorem. 29. ff. de Iure Fisci*. Vnde vt Fisco Regio locus esse posset, supponere in necessarium antecedens oporteret, factos fuisse prius ex hac dispositione consanguineos Lusitanos capaces hæreditatis, & postea adire, hanc verò habilitatem succedendi

- Deinde nequē ob delictum heredis confiscari in hoc casu constat, non solum quia bona eius non sunt, cum eorum sit incapax, ut nuper diximus, sed quia ex eo, quod in Prouincia Lusitana remāserint eius vicini, & originarij, non possunt crimine lesae Maiestatis rei dici, ut valeant bona confiscari, nisi aliud noua lege statuatur, cum iure id tantum non sit; sed imō contrarium.
- 22 Non est enim bona argumentatio: Lusitanus hodie in illa Prouincia moratur; ergo ob defensionem sui Principis non fecit, quod obligationi Fidelitatis debuit; cum non id ex euentu aestimandum sit, docente Vlpiano in L. 1. §. tulisse. 35. illic. (Is quoque, qui quidquid potuit, fecit, licet Dominus interfectus est.) ff. ad Sillanianum.
- 23 Et violēta Tyranni occupatio opprimit etiam innocentes, ut obseruant nostri; Et vide plures quaestiones apud Bart. in tract. de Tyrannide, & Bossium in pract. crimin. tit. de Principe. à num. 37. cum pluribus sequentibus. Cabrerum. de metu. lib. 2. cap. 30. à n. 47.
- 24 Et quamuis tanta sit Reipublica, vel Principis in Ciuēs potestas, ut pro utilitate publica, & eius vniuersali incolumitate possit etiam innocens exponi mortis, & non solum ipse potest se eo damno ultrò deuouere; sed etiam inuitus, ut patiatur cogi, Diana. tract. 4. resol. 23. part. 5. Molin. de iust. & iur. tom. p. tract. 2. disp. 25. n. 1. Solorzan. tom. 2. de iurc. Indiarum. lib. 1. cap. 13. n. 62. Fagundez in 1. praecepto decalogi cap. 12. num. 11. Lugo de iust. & iur. tom. 1. disp. 10. sect. 4. & 5. Larrea. Allegat. Fiscal. tom. 2. alleg. 114. per totam.
- 25 Ac etiam subditus, qui iurat Domino fidelitatem, tenetur eum defendere, ut sunt tituli de forma fidelitatis, & de noua forma fidelitatis in vsibus feudorum. lib. 2. tit. 6. & 7. ubi transcribitur, & citatur Tex. in cap. de forma fidelitatis. 22. quæst. 5. etiā usque ad uitae propriae periculū Plaça de delictis lib. 1. cap. 28. n. 25. Cuenca. de sui defensione lib. 5. quæst. 1. n. 11. & 12. Farinac. quæst. 125. n. 327.
- Idque non solum lege charitatis; sed Iustitiae, ut ex Diuo Thoma. 2. 2. quæst. 62. ad. 3. & pluribus alijs, quos refert, & probat Barbosa. in cap. 2. nup. 6. & in cap. sicut Dignum. 6. §. illi etiam. num. 19. de homicidio.
- 26 Et in subdno, qui non iurat fidelitatem, ex iustitia tantum legali, & obseruantia teneri probat. Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 9. dubit. 13. n. 95. quem sequitur Trullenc. in opere morali. tom. 2. lib. 5. cap. 4. dub. 7. n. 6. & ex his videri posset existentes in Regno Portugaliae his obligationibus non fecisse satis.
- 27 Haec tamen regule ita intelligende

de sunt, si defensio, aut incolumitas ex discrimine vite subditi, appareat possibilis, saltem presumptivè, Lessius de Iust. & Iur. lib. 2. cap. 9. num. 90. Barbof. in cap. sicut dignum 9. n. 19. de Homicidio. Nemo enim ad impossibile obligatur, nec sine culpa puniatur, ut est titulus de feudo sine culpa non admittendo. lib. 1. tit. 21. Feudorum; Farin. quæst. 24. n. 135.

9 Vnde, licet scriptum sit in cap. 1. §. Item qui dominum, quæ fuerit prima causa beneficii amittendi, lib. 2. feudorum, tit. 24. Qui dominum suum, cum quo ad prælium iuerit, in acie periclitatem dimiserit, beneficio se indignum iudicavit, inquit Gothifredus. in sua glossa. Quid si dominum deseruit, quod eum iuvare non potuit? aliud dicendum est. Idem notant Interpretes, Si metu Tyranni, seu potentioris Principis, dominum deseruerit.

In his enim vassallus non tenetur Domino, nisi in quantum facere potest. Et quando nulla adest spes salutis, contra rationem naturalem esset eius generis obligatio, quæ non potest esse defensio. Ayala. de Iure belli. lib. 3. cap. 18. Tapia de eis. Supremi Consil. Italix 13. nu. 32.

Prohibere enim propriam subditi conservationem, cum eius dispendium Domino prodesse non potest es-

set contra præcipuum Iuris naturalis præceptum, quo rationis lumine docemur, alterum non ledere l. Iustitia 10 ff. de Iust. & Iure. Ledimus autem quoties, quod nobis nolumus, alteri facimus, Textus in cap. Dilecti. 13. de maiorit. & obedient. Pichard. in §. Iuris præcepta, numero. 30. Instit. eod. Et quoties quod alicui prodest, & nobis non nocet, veramus. Nemo enim sibi consulere, absque alterius iniuria prohibetur, ut Sabinus, & Cassius docent apud Ulpianum in l. 1. §. Idem aiunt, ff. de Aqua pluvia arcenda; Id enim iam non se defendere, sed alteri esset insidiari, contra illam cognationem, quam inter omnes homines natura constituit. l. ut vim 3. ff. de Iust. & Iur.

34 Vnde, cum Dominus etiam teneatur promiscuè sibi subditos vassallos defendere, cap. vnic. in fine de forma fidelitatis, lib. 2. tit. 6. feudorum, Ex iustitia particulari, ut docent Lessius, Trullenchijs, Barbosa iam citati, & plures alij, quos ipsi referunt, & est text. in cap. Administratores. 23. quæst. 5. rectè inferunt nostri ex hac naturali ratione, ut si quæ Civitas proprijs viribus nequeat hostes propulsare, eamq; Princeps nō possit defendere, nec de proximo adsit spes, ut proprio subsidio valeat subvenire; poterit, Civitas etiam eo non requisito, alteri Principi se subijcere.

35 Nam quod ob tutelam sui corporis fecerit, iure fecisse existimatur.

- deciuit Baldus. in cap. 1. de Iudicijs, quem sequitur Felin. in cap. Cum contingat. 13. n. 6. de foro competenti, & in cap. non licet, num. 12. de presumption. Humada in l. 6. tit. 18. p. 2. glos. 6. verbo. hasta la muerte, n. 2. quem citat, probat, & eius verba affert (agens de præfectis Arcium.) Tapia. decis. 13. Supremi consilij Italiæ, n. 30. Ayala. de iure belli. lib. 3. cap. 18. num. 3. qui citat Imolam. conf. 34. Decium. conf. 600. n. 13. Panormi. conf. 3. nu. 5. lib. 2. Addendus. Farinæ. de crim. læsæ Maiest. lib. 1. quæst. 56. Barbosa voto decisi no. 61. lib. 2.
- 36 Et ex hac ipsa ratione Ciuitates ab hostibus, siue Tyranno occupatæ, non dicuntur rebelles, sed captivæ, atque uà si recuperantur in pristinam libertatem, & priuilegia restituantur, l. 1. Cod. de Officio præfecti prætorio Africæ, Bart. in Extrauag. qui sint rebelles, verbo. rebellando, n. 23. Farin. de crimine læsæ Maiestatis, quæst. 117. num. 8. Cabrerus. de metu. lib. 2. cap. 30. num. 38.
- 37 Imò etiam si vniuersitas ipsa sit rebellis, poterunt aliqui ex illa esse sine culpa. Farin. quæst. 24. n. 115. & n. 127. Nec enim delictum Vniuersitatis omnium singulorum delictum est, nec è contra, ut notant nostri in cap. grauem, de sent. excom. cap. vlt. de

Procurator, & in Authent. Item quæcumque, C. de Episcop. & Cleric. & in l. metum 9. §. Animaduertendum. ff. Quod met. causa, & in cap. Romana. 5. de sententia excom. in 6. ubi text. expressus, probans sententiam excommunicationis non posse ferri in Vniuersitatem, ne innoxios comprehendat, ubi Barbosa. num. 20. plures de more refert.

Ergo ex his omnibus (ut vela colligamus) probatum abundè manet ex eo solùm, quòd singulares in Prouincia Lusitana remanserint, non probari eos fuisse omnes læsæ Maiestatis reos, & licet hostes reputentur omnes, quia bellum cum Tyranno de Prouincia gerimus, bona omnibus confiscanda non sunt, cum id usque adhuc lege aliqua nõ fuerit constitutum.

Hactenus Crespus.

Sanè ut facilis sit, & methodica obiectorum resolutio, neue Lector prolixiori afficiatur tædio, totum Valdauræ discursum in subsequentes propositiones diuidere decreui.

Prima itaque propositio est, quod violenta Tyranni barbaries opprimit etiam innocentes, & Ciuitas taliter occupata non dicitur rebellis, sed captiua, & ideò si recuperatur, in pristinam libertatem redit, & ad Priuilegia restituitur.

40 Hæc quidem assertio sic indistinctè recepta suos patitur anfractus, (liquidem ut diffusè supra

pra probauimus. n. 12.) Subditi tenentur Domino obsequium, & auxilium præstare, etiam cum euidenti periculo vitæ, nec allegatio metus iustam præbet causam excusationis, vt post multos docuerunt Ioannes de Terra Rubea. in tract. contra Rebelles tract. 3. artic. 9. Bursatus. consil. 147. n. 33. neque ad hoc comprobandum meliori possum inniti auctoritati, quam ei, quam suggerit idem Valdaura. obseru. 94. n. 42. vbi perpulchrè nostram confirmat sententiam. (Ad inferuendum autem Principi etiam usque ad vitæ discrimen obligamur, quamuis belli incursum ex eius culpa eueniat, quemadmodum, & ad tributa, licet enim ipse peccatum committat, postulat bonum commune malo imminenti prouideri, & hostium incursum obuiamiri, Reipublicæque defensionem occurrere.)

Nec pariter casui nostro est applicabilis, quia nulla adfuit externi Principis, aut Tyranni violenta occupatio; sed Ciuitas ipsa Messanæ nullo cogente, sed vtrò, & congregato consilio à propria fide defecit, & se ab obedientiæ iugo subtraxit. Vndè iure optimo Rebellis fuit declarata, & per consequens omnes eius Ciues eodem morbo laborant, quia vel militare tenebantur, vel saltem recedere iuxta ea, quæ diximus

in proxima Disceptatione.

Secunda est propositio, quod licet Vassallus ex vi Iuramenti, & subditus ex Iustitia legali teneantur Dominum defendere etiam cum manifesto vitæ periculo, id est intelligendum, si defensio, vel incolumitas Domini ex discrimine vitæ subditi appareat possibilis, saltem præsumptiuè, alioquin tenderet contra Iuris naturalis præceptum, si prohiberetur conseruatio vitæ subditi, cum eius dispendium Domino prodesse non possit.

42 Sed pariter hæc ratio, licet in terminis suis posset procedere, attamen præsentī casui aptari non potest, quia facillima erat defensio; licet enim infames Patriæ Rectores nonnullorum nefariorum Conciuium comitatu freti seditionis scintillas excitassent, non adeò præpotens dignoscebatur ipsorum factio, vt reliqui Ciues maiores numero ipsos compescere non potuissent. Tunc enim Iustitiæ vires non erant adhuc effractæ, Regij Magistratus in Vrbe erant, Castra Regia præsidij referta, Exercitus Regius vndiquè circumpositus, & arma auxiliaria à propinquis Oppidis, & Ciuitatibus facillimè accessura; his itaque circūstantijs ponderatis, simulquè iunctis nemo est, qui non videt amplam reliquis Ciuibus (si voluissent) patuisse

facultatem defendendi, & Catholici Principis vacandi seruitio, quod cum non fecerint, in manifesta culpa sunt deprehensi, iuxta Tex. in l. item queritur. versic. exercitu veniente. ff. locati. (Si resistere potuit, & non resistit) L. 1. §. occisorum. ff. ad Syllantianum. (Quia toties puniendi sunt serui, qui auxilium Domino non tulerunt, quoties potuerunt ei aduersus vim opem ferre,) & optimus Tex. in l. omne delictum. §. penultimo. ff. de re militari. (Qui praeposuum suum non protexit, cum posset, in pari causa factoris habendus est.)

44 Dixi facillimam fuisse defensionem; sed, & si posset haec notorietas indubium reuocari, adhuc culpa non vacat, quia ad eam inducendam secundum omnes Iurisperitos sufficit, si defensio sit praesumptiue possibilis, Claudius Scysellius in L. ut vim. n. 130. ff. de iustitia, & Iure. ubi etiam. Bolognet. n. 130. Siluester. in ver. homicidium. nu. 10. Farinac. de homicidio. quest. 125. num. 337. Lessius. de iustitia, & Iure. lib. 2. cap. 9. n. 90. Barbof. in cap. sicut dignum. n. 19. de homicidio voluntario, quibus etiam se subscribit, & adharet noster Valdaur. d. obefr. 97. n. 34.

Iam vero benignam (ut Messanenenses exoptant) sequamur opinionem, quod militare non tenebantur, nec se ulli disci-

mini notorio, aut probabili subiaccere, saltem poterant facillime recedere, ad quod peragendum neque armis, nec militaribus conflictibus indigebant; sed nullo obijce, aut periculo imminente poterant perficere, ut patet ad sensum, totiesque inculcauimus; cum igitur praehari noluerint, & ultro in Ciuitate rebelli permanferint, pro consentientibus habentur ex not. Tex. in L. qui non facit. 64. ff. de regulis Iuris (Qui non facit, quod facere debet, videtur facere aduersus ea, quae non facit.) Siquidem omissio, vel negligentia in delicto laesae Maestatis dolo aequiparatur. Martinus Laudensis. de crim. laesa Maestatis. quest. 38. Decian. lib. 7. cap. 29. n. 8. Gigas. de crim. laesa Maestatis. ut. de proditoribus quest. 1. n. 13. Alex. in L. 1. ff. de Officio Praefecti vigili. Lairea. allegat. Fiscal. 65. n. 34. Manifestis enim Iuris principiis edocemur, quod supposita Ciuium reluctancia in armis arripiendis in obsequium Regis (ut fas erat) ex duobus malis, quorum vnum in comoratione consistebat, alterum in recessu, minus eligere debebant, quod in fuga erat repositum, quae, & propriae incolumitati, & debite erga Principem fidei prospiciebant iuxta Tex. in cap. 1. distinct. 13. Tiraquel. de nobilitate. cap. 31.

- n. 547. *Surdus. conf. 509. n. 13.*
- 48 Nam respectu maioris mali, minus habet rationem boni. *Henriquez. in summa. lib. 12. cap. 6. §. 7. littera F. Marquez. de Gubernatore Christiano cap. 23. Decian. responso 29. num. 26. lib. primo.*
- 49 Nec aduersatur Decisio Honorij, & Theodosij. *lib. 5. tit. 3. Codicis Theodosiani*, quam transcribit. *Cresp. de Valdaura. dicta obser. 97. n. 42.* quia nostram non infirmat, sed potius confirmat sententiam, quamuis enim ibi excusentur ij, qui metu mortis coacti hostibus se coniunxerunt, & depopulationem perpetrarunt; subditur ratio, quia fugiendi aditus fuit præclusus; ait enim (*Habeant omnium criminum impunitatem, qui euadendi forsitan non habuerunt facultatem*) cum itaque ex prædictis discessus facillimus fuerit, nulla potest allegari excusatio, nisi rectius dicere velimus, quod non ex impotentia, aut metu, sed ex nimia erga Patriam affectione, & ex vehementi nouitatum affectatione, qua omnes in vniuersum erant labefactati, noluerit resilire. Obiter autem, sed solidè notare iuuat non declarari innocentes in recensita constitutione Honorij, & Theodosij eos, qui con hostibus metu mortis sunt commorati, sed potius Reos existimari, nam ex Cæsari
- rum clementia criminum impunitas fuit elargita, impunitas autem supponit delictum iuxta Tex. in *l. impunitas C. de penis. Giurba. consil. 22. Mastrill. de Indult. cap. 29. n. 22.*
- 50 Pari modo nõ officiunt. *Ayala. de Iure belli. lib. 3. cap. 18.* cuius verba ad litteram transcribit. *Tapia. decis. Supremi Italiae Consilij. 13. n. 32.* quos allegat *Cresp. dicta obser. 97. n. 36.*
- 51 Loquuntur enim in Arcis Præfecto, qui ab hostibus obsessus, & circumuallatus, annonæ carens, suorumque militum viribus attenuatis, omnique subsidio destitutus Castri deditiõnem exequitur; in hoc siquidem casu nullius culpæ reus potest redargui, nam cum sit in loco reclusus, nec habeat aditum fugiendi, ipsius, & militum interitus esset notorius absque vlllo Principis beneficio, & emolumento. *Ioannes de Lignano. de bello. cap. 29. Grammatic. decis. 18. num. 17. Romanus. consil. 395. num. 5. Nauarr. lib. 1. de restitut. cap. 3. n. 48. Soccin. senior. consil. 39. n. 8. vol. 3. Decius. consil. 690. Menchac. contr. lib. 1. cap. 13. n. 6. Tapia decis. 13. n. 29. & confert celebris Sententia Li-*
- 52 *uij. lib. 7. decade 3. (Prudentis Ducis nõ est ultro vnquam periclitari, nisi ubi perspicuum sit, se hostibus esse potiore.)*
- 53 At vbi Præfectus Castri de-
- di-

ditionem moliretur, dum spes probabilis defensionis subesset, non esset immunis à pœna, cui omninò subiacere docet Ayal. de Iur. belli. lib. 3. cap. 18. Petrus Bellin. de re militari. tit. unico. n. 61. Aluarot. in cap. 1. §. item qui Dominum. nu. 4. quæ fuit prima causa. Humada. ad l. 6. tit. 18. par. 2. glos. 6. versic. hasta la muerte. n. 2. Curtius Iunior. de feudis. par. 4. n. 11. Rosenthall. de feudis. cap. 10. conclus. 16. n. 24. in annot. litera. a. Bobadill. in sua politica. lib. 4. cap. 3. n. 14. & 15.

Tertia est Crespi Propositio, quod etiam si Vniuersitas ipsa sit Rebellis poterunt aliqui ex illa esse sine culpa.

54 Hæc tamen assertio sic indistinctè recepta non caret scrupulo, & magnam inuoluit difficultatem; posset verò dumtaxat procedere, si Rebellio Ciuitatis esset momentanea, breuiquè temporis interuallo supprimeretur, tunc enim non esset improbabile sustinere, quod cæteri Ciues culpa careant, ut egregiè declarant Olascus. decis. 138. n. 19. Farinac. de delictis, & pœnis. quæst. 24. n. 131. versic. si autem sumus; Si tamen diù in rebellionem perseverauerit (ut in hac specie, de qua disceptamus) tunc Ciues per commorationem in idem incidunt crimen ex Iuribus, & Auctoritatibus in precedenti Di-

sceptatione allegatis. Ratio est, 55 quia quando delictum est continuatum, singulis momentis dicitur repetitum, & quò ad alios habitatores, qui non resistunt, nec recedunt, videtur ratificatum. Salicet. in L. 1. C. de seditiosis, Felin. in cap. cum omnes. in 6. declar. de Constitut. Soccin. in L. 1. §. fin. ff. de acquirenda possessione. Decius. consil. 486. Parisius consil. 21. n. 33. vol. 4. Natta Consil. 494. num. 1. Brunus. consil. 28. n. 11. Gigas. de crimine læsæ Maiestatis. in tit. de rebellibus. quæst. 12. n. 4. Mascard. de probationibus lib. 3. conclus. 1413. n. 16.

Quarta se offert propositio, quod delictum Vniuersitatis non est delictum singulorum, iuxta Text. in cap. Romana. 5. de sententia excommunicationis. in 6.

56 Regula generalis est vera in reliquis delictis ab Vniuersitate perpetratis; sed fallit in crimine læsæ Maiestatis à Ciuitate commissio congregato Consilio; tunc enim attempta atrocitate delicti ministerio Iuris omnes Ciues delinquere videntur, & plecti possunt amissione bonorum, aliaquè pœna, dummodo non sit corporis afflictiva ex famigerata distinctione Bartholi. in L. aut facta. §. nonnunquam n. 5. & 6. ff. de pœnis, quam nos latius exornabimus. Discep. duodecima.

Rursus nos non versamur in solo

solo delicto per Vniuersitatem
admisso; sed proprio cuiuslibet
Ciuis contracto per residentiã
in loco hostili iuxta proximam
distinctionem, & sic termini
sunt satis diuersi.

57 - Nequẽ turbat intentum præ-
citatus Tex. in cap. si Romana.
5. de sententia excommunicationis
in. 6. quo in loco cauetur, vt
nõ possit proferri sententia ex-
communicationis contra Vni-
uersitatem, nè innoxios com-
prehendat.

58 - Proccedit enim in pœna excõ-
municationis, quæ Animam
ligat, & Reis solummodò po-
test infligi iuxta Tex. in can. non
imputatur. 1. quæst. 4. Couar. lib.
2. var. resol. cap. 8. n. 1. Guttier.
Can. quæst. lib. 2. cap. 30. n. 25.
Castro. de Iusta hereticorum pu-
nitione. cap. 31. Si verò est sermo
de pœna temporali, quæ nõ sit
corporis afflictiva (quas inter
cõnumeratur cõfiscatio bono-
rum) inconcussa, & cõstans est
Interpretum sententia, vt prop-
ter delictum læsæ Maiestatis ab

59 - Vniuersitate commissum pos-
sint Ciues omnes puniri, vt
plenius discutietur in dicta Di-
sceptat. duodecima ad quam (nè
actum agã) benignum delego
Lectorem. Præterquam, quod
inspecta etiam Iuris Pontificij
dispositione, compertum ha-
bemus, quod pro delicto Vni-
uersitatis, vel Rectorum infligi-
tur interdictum vniuersale,

quod etiam innocentes afficit
ex Tex. in cap. non est vobis. de
sponsalibus, & in cap. si senten-
tia. de sententia excommunicationis
in. 6.

Quinta subsequitur proposi-
tio; licet singulares personæ in
Regno Lusitanie commoren-
tur, non ex hoc sunt Rebelles
existimandi, & licet hostes re-
putentur omnes, non tamen
eorum bona veniunt confi-
scanda; cum id vsquẽ adhuc
lege aliqua non fuerit consti-
tutum.

60 - Planẽ si Lusitanos cum Mes-
sanensibus conferas, magnum
inter vtrosquẽ discrimen inue-
nies; ibi enim totus Princi-
patus à Regia fide defecit, hic
vnica, & singularis Ciuitas in
toto Siciliae Regno; ibi omnes
Regni Procures Rebellioni
adhæserunt, hic pauci seditio-
nis Auctores; ibi deniquẽ nul-
la fuit prompta Regij Exerci-
tus assistentia, hic verò plures
militares copiae circumstantes,
& omnia oppida finitima
Regiæ deuotioni inharrentia.
Vnde dignoscitur, quod Lusi-
tani non ita faciliẽ resistere po-
tuerunt, nec ita congruẽ ab
vno Regno ad aliud properare;
Messanenses autem ausu
celeri, si voluissent, potuissent
paucorum Rebellium succre-
scentem audaciam primordio
compescere, vel saltem ad lo-
ca propinqua, & amica funde-
re.

61 magno incommodo se recipere. Supposita itaque facti, & rationis diuersitate, non fit adequata illatio de casu per Cresp. adducto ad nostrum, de quo nunc disputatur. *L. si ita. ff. de manumissis testamento. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verborum obligationibus.* Suidus. *consil. 67. n. 19.* Nouar. *quest. forensium. 1. par. quest. 15. num. 6.* Gratian. *disceptat. 839. n. 20.*

Deindè etiam, retentis terminis Lusitanæ Coniurationis, ipse semet Crespus fatetur in præcitata *obser. 97. n. 21. & 42.* omnes Lusitanos hostes effectos, negat verò bona confiscanda, quod an rectè fuerit pronunciatum, aliorum esto iudicium; dubitationem mouet ratio desumpta, ex eo quia si hostes sunt, eo ipso bona Fisco addicuntur, vt probauimus. *Discept. 5.*

Id pariter, quod Valdaura subdit, nulla lege cautum reperiri, vt existentes in Ciuitate rebelles dicantur, resoluitur ex ijs, quæ in *Superiori Disceptatione* sunt congesta, dum manifestis Iuribus, rationibus euinentibus, & individualibus Auctoritatibus fuit hoc thema optimè comprobatum.

62 Pro Coronide tamen vnum sistimus antesignanum huius veritatis assertorem, & testem centum manibus signandum, qui omni exceptione maior

est, nulliquè subiacet reprobationi, ipsum scilicet, D. Christophorum Cresp. de Valdaura *obser. 87. n. 34. & 35.* vbi eruditè non minùs, quàm solidè sustinet, quod commorantes in loco Rebelles per diuturnam ibidem habitationem dicuntur delictum ratificare, & ceteris similes reputantur; sic punctum, & rationem exprimens.

Ergo non potest saluus conductus comprehendere rebelles, qui etiam post illum delinquere necessario faciendum est. Probatur consequentia, quia rebellionis crimen successuum est, & singulis momentis fieri intelligitur, & ex hac causa teneri Vniuersitatem, & singulares, licet non præefferit conuocatio, nec alia solemnia ex Bartol. in *L. aut facta §. fin. n. 10. ff. de pœnis*, & innumeris alijs probat latè Farinac. in *praxi crimin. quest. 24. n. 131.* Ergo is qui ex partibus rebellibus venit illuc recessurus, & ante, & post securitatem veram est delinquere, nam semel inter initia facta proditio singulis momentis perseverat, vt de vi agens docuit Vlpianus. in *l. 3. §. 1. ff. quod vi, aut clam.* imò actus rebellionis exercet, qui ad partes, siue Prævinciam inobedientem pecunias, & merces reducere parat, & hostilem animum eo ipso manifestat.

64 Nec etiam contrarium affirmans credendus est, quia licet etiam vniuerso

uerso descisciente populo possint alii
qui singulares excusari. *Farinac.*
quæst. 24. n. 108. & quæst. 112.
n. 221. in dubio tamen, qui liqui-
do non probauerit fidem, similis cate-
ris existimari debet, imò ex animo
solo illuc se restituendi cõstat. argu-
mento. *Tex. in l. non omnes. §. à*
Barbaris. ff. de rē militari. ibi:
(extra cõtubernium non credetur.)

Vt itaque vela contrahamus,
satis superque resolutam exi-
stimo palliatam metus excu-
sationem, & prorsus corruere
obiectum desumptum ex au-
thoritate *Crespi de Valdaura*,
quem non obesse, sed nostræ
Sententiæ prodesse dignosci-
tur.

ARGVMENTVM.

Ciuitas Rebellis Vniuersali Exercitus direptioni subijcitur, inspecto
tum iure ciuili, tum etiam interno. Potest etiam prorsus exterminari,
& aratro submittitur; & vnde hæc pœna ortum habuerit? Plu-
ra exempla ad id recensentur; Huius punitionis effectum patiuntur
etiam Minores, & Mulieres. Princeps à Ciuitate Rebelli potest raleam
exigere, & pœnam destructionis, & prædæ in pecuniariam commuta-
re; valet etiam ad libitum à loco hostili Ciues omnes ablegare. Colo-
niarum origo enarratur. Elucidatur *Tex. in l. certa forma. C. de iure*
Fisci.

SUMMARIVM.

Ciuitas rebellis vni-
uersali militum de-
prædationi submit-
titur. n. 1.

Tribuni militū apud
Romanos prædam

Exercitui publicabant. n. 2.

Seneca Sententia refertur, quo ad Urbis
hostilis deprædationem. n. 3.

Præda loci hostilis etiam à Theologis
permittitur in casu obstinæ resi-
stentiæ, adhibito tamen moderato ar-
bitrio. n. 4.

Rebellis Ciuitas potest aratro subijci,

à fundamentis euertere. n. 5.

Tullius Cicero loci hostilis euerfionem
commemorat. n. 6.

Aratri pœna quo ad Ciuitates delinquē-
tes etiam in sacra pagina refertur.
n. 7.

Ciuitas heretica tam de iure Diuino,
quam Canonico subiaceret combustioni.
n. 8.

Solemunitas, quæ in Urbibus condendis
seruatur, debet pariter in ipsis de-
struendis adhiberi. n. 9.

Aratrum Veteres circumferebant ad
delinendum situm in Urbibus adi-

ficandis. num. 10. *supra* IV
Urbis etymologia adducitur. nu. 11.
Ciuitates plures enumerantur, quæ
 fuerunt exterminate. n. 12.
Urbes, & Regna incōstantis *Fortune*
 vicibus subiacent, suosque patiuntur
 occasus. nu. 13.
Cremonæ excidium à *Tacito* relatum.
 n. 14.
Marci Tullij Ciceronis sententia pul-
 cherrima transcribitur quo ad hu-
 manæ vitæ breuitatem. n. 15.
Minores, & *Mulieres* quantumuis in-
 nocentes puniuntur in bonis, si de-
 struitur *Ciuitas* rebellis. n. 16.
Principes potest per modum transactionis
 commutare in pœnam pecuniariâ in
 prædæ, & destructionis, quod ha-
 bet contra *Ciuitatem* sibi subditam,
 & rebellem. n. 17.
 Quæ sententia comprobatur exemplo,
 quod refert seruatum *Don Raphael*
Vilosa in Principatu *Cathalonie*.
 n. 18.
Vniuersitas creans *Officiales* propria au-
 thoritate, & Principe inconsulto de-
 solatur, iuxta *Siculi Regni* Constitu-

tiones. n. 19.
Pacis tantus est fauor, ut cum ea qua-
 cumque pœna pecuniariæ gratiam ha-
 beant compensationem. n. 20.
Tributum est pretium *Pacis*. n. 21.
Ciuitas bello pressa, & in proximum
 excidium ruitura, potest pro pace
 habenda alienare, & in Principem
 transferre bona *Ciuum* etiam no-
 lentium, & reluctantium. n. 22.
Ciues vnius loci possunt ex Principis
 decreto ad aliam habitationem tran-
 sferri. n. 23.
Textus in *L.* certa forma. *C. de iure*
Fisci. lib. 12. exornatur. n. 24.
Coloniæ à Romanis introductæ tum, ut
 victi populi coacerentur, tum etiam
 ut à Republica sentina *Ciuum* edu-
 ceretur, & pars melior asseruaretur.
 n. 25.
Confiscatio bonorum, quæ *Messanenses*
 habebant extra territorium, adequa-
 ta dignoscitur. n. 26.
Princeps si perficere potest, quod plus est,
 fortiori ratione exequi valet, quod
 minus, est. n. 27.

DISCEPTATIO VNDECIMA.

Inter grauiores
 pœnas, quas
 luit *Ciuitas*
 Principi suo
 infida, & re-
 bellis, binæ,
 & quidem potiores à Doctori-
 bus passim circumferuntur.
 Prima est ut vniuersali mili-
 tum depredationi submitta-

tur, qui possunt in ea diripe-
 re, omnia vastare, & igne
 comburere. *Bartol.* in extrau.
 qui sint rebelles. n. 23. *Gigas* de
 crimine læsæ Maiestatis. sub rubrica
 de rebellibus. quest. 10. in fine.
Aluarez. in speculo Roman. Pon-
 tif. cap. 47. *Vazquez.* controu.
 III. lib. 1. cap. 9. n. 20. *Borrel.*
 de Magistratum edictis. lib. 2.
 cap.

- cap. 2. n. 67. Grotius. de *Iure belli*. lib. 3. cap. 6. §. 18. Luca. de *Regalibus*. discursu. 54. sub. n. 1. Decian. lib. 7. cap. 40. nu. 47. Fajard alleg. *fiscal*. 33. p. 2. n. 1014. sic Liuius. lib. 6. (*Publicari prædam Tribunis placebat, sed Imperium, quam consilium segenius fuit, iam militum præda erat, nec nisi per inuidiã adimi poterat,*) & Seneca. lib. 1. de *clementia*. cap. ult. (*inijcere tectis ignem, aratrumque vetustis Urbibus inducere potentiam putat,*) quod eruditè expressit Lucanus. lib. 7.
- Aera pestiferum tractu, morbosque fluentes,
Insanamque famem, permis-
sasque ignibus Vrbes,
Mœniaque in præcijs laturòs
plena timores,
Hi possent explere viri.
- 4 Neque ab hac sententia dissentiant Theologi existimantes, posse hanc direptionem à Principe permitti, quinimò aliquando esse necessariam, & opportunam, quando scilicet Ciuitas obstinatius resistendo id meruit, ut milites spe prædæ eam feruentius oppugnent, ac aliæ Vrbes deterreantur, ne tam peruerse resistent, cum hoc tamen temperamento, ut belli Duces impedian, quantum possunt, ne Matronis, & Virginibus violentiæ inferantur, neuè Ciues pro pecunia extorquenda crudelius torqueantur. Ità Layman. lib. 2. tract. 3. cap.
12. n. 13. Reginaldus. to. 2. lib. 21. cap. 8. n. 115. Connich. disput. 31. de bello. dub. 7. n. 127. Castrus Palaus. to. 1. tract. 6. disput. 6. puncto 4. n. 28. Valentia. to. 3. disput. 3. quæst. 16. puncto 3. Molina. to. 1. tract. 2. disput. 122. Diana. moral. resol. par. 6. tract. 4. resol. 21.
- 5 Altera est pœna, ut prorsus diruatur, & à fundamētis euerfa subijciatur aratro. Tex. est in l. si ciuitati. ff. quibus modis ususfructus amittatur. (Si ususfructus Ciuitati legetur, & aratrum in ea inducatur, Ciuitas esse desinit, ut passa est Carthago, ideoque quasi morte desinit habere ususfructum,) quam conclusionem veluti indubitatam, & à nemine contradictam firmarunt. Farinac. de delictis, & pœnis. quæst. 24. n. 120. Roland. consil. 66. n. 26. to. 2. Gomez. var. resol. to. 3. cap. 1. n. 53. Caualecan. de Brachio Regio. par. 6. n. 660. Ramirez. de Lege Regia. §. 26. nu. 17. Osascus. decis. 138. n. 15. Gaill. de pace publica. lib. 2. cap. 12. n. 27. Decian. lib. 7. cap. 40. n. 48. Muta. super cap. 25. Regis Federici. n. 31. Mastrilli. de Magistratibus. lib. 3. cap. 4. num. 379. Marta. de Iurisdictione. par. 1. cap. 24. nu. 17. Gratian. discept. 217. n. 18. Fajard. Allegat. Fiscal. 33. par. 2. n. 1014. D. Antonius Cabrero. de metu lib. 2. cap. 30. n. 8. Vela de pœnis delictorum. cap. 21. versic.

tertio punitur. Interpretibus Iuris assentitur etiā Marcus Tullius Cicero. *orat. 4. in Antonium* (Cassillimum coloniam deduxisti, quo erat paucis annis ante deducta, ut vexillum tolleres, ut aratrum circumduceres,) & Propertius. *lib. 3. eleg. 8.*

Mania cum Graio Neptunia

pressit aratro,

Victor Palladia ligneus

artis equus.

7 Hæc vero aratri poena non solo Iure civili cognita apparet, verum etiam in sacra pagina comminationem ipsius fieri legimus. Micheæ. *cap. 3.* ubi loquens de prauis Magistratibus sic in eos inuehit (idcirco propter vos Sion, quasi ager arabitur, & Hierusalem, ut custodia pomerij erit,) quæ verba transcribuntur in *can. Iudices. 2. quæst. 1.* Pari etiam modo de Iure Diuino, & Canonico Ciuitas hæretica comburitur, ut docent Petrus de Ancharano. in *cap. Romana. §. Vniuersitatem. de sententia excommunicationis.* Boer de *seditiosis in septimo præsupposito. n. 19.* & delimitur ex Deuterono. *cap. 13.* ibi (si audieris in una ex Ciuitatibus, quas Dominus Deus tuus dabit tibi inhabitare, te illic dicentes; eamus, & seruiamus Dijs alienis, quos non nouisti, interficiens necabis omnes, qui sunt in Ciuitate, cæde gladij, & incendes Ciuitatem igni, & erit sine habitaculo in æternum) hanc autem

8 Iussionem refert ad literā. Text. in *can. si audieris. 23. quæst. 5.* ubi glos. in *ver. omnes*, notabiliter ponderat (si ergo aliqui heretici sunt in una Ciuitate, tota Ciuitas potest exuri.)

9 Sed vnde originem habuerit aratri impositio in Ciuitatibus euertendis, non erit difficile indagare, constat liquidem eandem in Urbium destructione solemnitatem esse seruandam, quæ in illis condendis obseruari cōsueuerat, ut admonent Coelius Rodig. *lib. 26. cap. 5.* Stephan. Gratian. *discept. 169. n. 32.* At in Urbibus ædificandis aratro utebantur, quo circumducto situs delineabatur, vnde Vrbs ab Vrbo Aratri suā sumpsit etymologiam, ut eleganter explicat l. C. in l. *pupillus. 239. §. Vrbs ff. de verborum significationibus.* (Vrbs ab Vrbo appellata est, urbare est aratro definire,) & Varus ait, Urbū appellari curuaturam aratri, quod in Vrbe condenda adhiberi solet; nec est dissimile, quod notat. Ouid. *lib. 4. fastorum.*

Apia dies legitur, qua mania signet aratro.

Et consonat, quod animaduertit. Virgil. 3. *Æneid.* Interea Æneas Urbem designat aratro.

12 Neque existimes has poenas à legum Conditoribus esse ad terrorem inuentas, numquam verò

verò ad praxim deductas, nam si prisca Historiarum reuoluis monimenta, innumera fient obuia exempla Urbium rebellium, quæ solo fuerunt æquaræ. Sic Carthago à Romanis, Mythilenæ ab Atheniensibus, Corinthus à Lucio Mummio, Byzantij à Seüero; Plataea à Thebanis, Persepolis, & Thebanorum Vrbs ab Alexandro, Athenæ à Persis, Parada à Scipionis Exercitu prorsus exusta, & aratro exterminatæ recensentur; Ita Petrus Gregor. Tholosan. lib. 25. syntagmat. Iuris. cap. 1. n. 19. & 20. Valenzuel. in discursu Status, & Belli. par. 1. consider. 2. n. 4. Castil. de Usufructu. lib. 1. cap. 16. n. 22. Fontanella decis. 546. n. 14. tom. 2. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. 21. nu. 4. Don Christophorus Cresp. de Valdaura. obser. 2. nu. 19. ubi alios congerit.

Si verò posteriora respicis tempora, non semel inuenies plures Ciuitates funditus dirutas, & prorsus euerfas; vt de Mediolano, Briscia, & Boarnia latissime referunt, Abbas in cap. dilectus 2. de Simonia Angel. consil. 165. Roland. consil. 66. n. 28. to. 2. Muta super cap. 25. Regis Fiderici. n. 31. Afflict. in Constit. dubitationem. rubrica 101. n. 13. Additio ad Clarum. §. fin. quæst. 16. n. 25.

13 Hinc dignoscere licet, nec inutile erit ponderare, quam

sint volubiles Fortunæ vices; inconstantia namque suæ etiam Regna subiacent, etiam Vrbes suos patiuntur occasus, vt docet I. C. in l. an. usufructus. 63. ff. de usufructu, & quemadmodum quis utatur, vnde variæ quo ad hoc loquutiones apud Auctores emanarunt, nam, &

14 Tacitus lib. 3. histor. de Cremonæ excidio loquens ait (Vrbis sepultæ ruinas) & lib. 5. de Hierosolymis euerfis (famosæ Vrbis supremum diem) hoc etiam eleganter expressit Cicero. lib. 4. epis. 5. (Heu nos homunculi indignamur, si quis nostrum interijt, aut occisus est, quorum vita breuior esse debet, cum uno loco tot Oppidorum Cadauera proiecta iacent?) sed venustissime præ cæteris hunc interitum Urbium deprompsit Sanaazar. lib. 2. de partu Virginis.

lib. Et querimur, genus infelix, humana labare membra duo, cum Regna palam moriantur, & Vrbes.

Quæ si vera sunt (negare autem esset, vel ridiculum, vel temerarium) validissimæ resultant rationes, ex quibus vniuersalis bonorum confiscatio satis dilucidè iustificatur.

16 Prima est, quia si Ciuitas Rebellis prædæ subijcitur, si deinde aratro submittitur, quid proderit Minoribus etas? quid Mulieribus sexus imbellis? quid denique cæteris commorantibus carentia culpe? non nè bona

bona amittunt, & de patrijs
 laribus exules, & profugi ha-
 bitationem coguntur dimitte-
 re? patet itaque ad sensum,
 quod ob Rebellionem ab Uni-
 uersitate perpetrata etiam in-
 nocentes puniuntur in bonis,
 ut recte huic rationi innixi an-
 notarunt Olascus. *decis. 80. n. 1.*
 Carrer. in *pract. crimin.* §. circa ter-
 tium. n. 4. Antonius Gomez.
var. resol. 10. 3. cap. 1. n. 3. cir-
 ca medium. Farinac. de *delictis*,
 & *penis. quest. 24. n. 126.*
 17 Secunda est ratio, quia ius
 hoc prædæ, & destructionis,
 quod nostro Inuictissimo Regi
 competebat, potuit iure opti-
 mo in poenam pecuniariam
 commutari per modum tran-
 sactionis, seu, ut alij vocant,
 per viam Taleæ, retentis nem-
 pe pro Arario Regio bonis
 extra Territorium sitis, & di-
 missis penes commorantes, præ-
 dijs, & redditibus, quæ in Mes-
 sanæ constrictu sunt sita, iuxta-
 receptam ynanimi consensu
 sententiam, quam profitentur
 Bartol. in *l. aut facta. §. fin. ff. de*
penis. Farinac. de *delictis*, &
penis. quest. 24. n. 115. Olascus.
decis. 138. n. 15. Decian. *lib. 7.*
cap. 40. n. 45. Alciat. *consil. 4.*
in principio. Salicet. in *l. ab hosti-*
bus. n. 7. C. de captiuis, & *post-*
liminio reuersis. Caball. *Resol.*
crim. centuria prima. casu. 140.
n. 16. D. Raphael Vilosa. *dis-*
sert. 1. n. 41. vbi sic conclusio-

nem, quam premimus, ele-
 18 ganter exornat, (*solum adnotari*
vellam, etiam in Cathalonia deditionem
alicuius Oppidi tantum ius in
victorem transferre, ut licitum sit
pecuniam accipere pro redimendo in-
re illo, quod competit dandi in præ-
dæ dictum Oppidum Militibus sic
inuenio decisum à prædicto Serenif-
simo Rege Ioanne Secundo suo Re-
gio rescripto dato in Oppido Palarij
die 28. Septembris. 1366. regi-
strato in iuramentum. 7. fol. 148. vbi
cum homines Villæ Aqualaræ di-
ctum ius redemissent novacentum,
& viginti florenis auri, dubitatum
fuit, an tenerentur ad contributio-
nem illorum, hi qui non habita-
bant prædictam Villam, verum in
ea custodita fuerunt eorum mobi-
lia, & personæ, & Dominus Rex
in dicto Regio rescripto declarat
teneri.)
 19 Confirmatur ex notabili lege
 municipali Regni nostri in
Constit. cum satis. tit. 50. lib. 1.
 vbi statuitur, quod Vniuersitas
 creans Officiales propria au-
 thoritate & inconsulto Prin-
 cipe, desolatur, & ipsius Ciues
 fiunt serui angarij Regis, sci-
 licet, ut proprijs sumptibus in-
 seruiant, iuxta glos. in *Cap. non*
minus. de Immun. Eccles. in cu-
 ius Constitutionis explanatio-
 ne subdit ibidem Afflictus. nu.
 10. posse à Rege hanc poenam
 desolationis, & perpetuæ ser-
 uitutis in pecuniariam com-
 mutari.

- 20 Id verò satis rectè pronunciatum existimo, tantus enim est fauor Pacis, tanta est quietis æstimatio, ut quæcumque pænæ pecuniariæ, & quælibet tributa cum Pace gratam habeant compensationem. Text. est in *can. tributum. 23. quæst. 8.* & in *l. fin. C. de bonis quæ liberis.* Vldericus Zasius. in *l. 2. n. 11. ff. de origine Iuris.* Larrea. *allegat. fiscali. 61. n. 15. & 16.* ubi verba transcribit Pauli Orosij. in *lib. de Ormessæ Mundi* (maiores nostri bella gesserunt, bello fatigati pacem petentes tributa obtulerunt, tributum pretium pacis est.) Hinc prodijt nonnullorum Sententia opinantium, quod Ciuitas bello pressa, & in proximum excidium ruitura, potest pro Pace habenda alienare, & in Principem victorem transferre bona Ciuium etiam nolentium, & reluctantium, ut ex *l. Lucius. ff. de euictionibus.* probant Ioannes Igneus in *repetitione. L. donationibus. C. de donationibus.* Larrea. *dicta allegat. 61. nu. 15.* & nos latius infra *Discept. 12.*
- 23 Tertia est ratio desumpta ex Text. Egregio in *l. certa forma. C. de iure Fisci. lib. 10.* ubi cum ex Principis decreto Ciues alicuius Ciuitatis ad aliam transferuntur habitationem, omnia ipsorum bona Fisco applicantur; sic enim lege illa cauetur. (*Certa forma super metoicis data est, qui iussu Princi-*
- 24

pis in aliam Ciuitatem translati sunt, nam prædia eorum, quæ antequam demigrarent, habuerint, si ab eis distracta non essent, Fisci rationibus vindicari iam pridem decretum est.) Consimilis est Text. in *l. Lucius. ff. de euiction.* Bartol. in *extrau qui sunt Rebelles. ver. Rebellando. n. 23.* Laurentius Romirez. in *tessera legum. cap. 3.* Nicolaus Fernandez à Castro. *exercit. Salmat. 1. n. 44.* Gælius Rodigin. *lib. 3. antiquarum lectionum. cap. 9.* Ramirez. *de Lege Regia. §. 32. nu. 27.* Solorzan. *de Iure Indiarum. lib. 1. cap. 23. nu. 34.* Calicius. *de Margarita Fisci. dubio. 8. prærogatiua. 306. n. 30.* Vilosa. *disfertat. 1. n. 37.*

- 25 Consueuerunt propterea Romani victis Urbibus habitatores expellere, & nouis colonis illas explere, vnde Colonix dictæ; id autem prudenter agebāt, tum ut victi Populi coererentur, & hostium incursiones reprimerentur, tum etiam ut stirps Romana augeretur, & seditiones motæ à plebe sedarentur, educendo à Republica sentinam Ciuium, melloremque partem asseruando, ut benè recenset Diuus Augustinus. *de Ciuitate Dei. lib. 11. cap. 1.* Rossin. *Antiquit. Roman. lib. 10. cap. 22.* Iustus Lipsius *de Magnitudine Romana. lib. 1. cap. 6.* De his autem Colonijs est Text. in *L. pupillus 239. §. de*

*curiones. ff. de verborum significa-
tione. Et illud Virgilij. 1. Aeneid.
Urbs antiqua fuit, Tuij te-
nuere coloni.*

- 26 Cum itaque ex antedictis po-
tuerit Rex Noster Inuictissi-
mus totam Ciuitatem Mella-
ne funditus exterminare, ipsius-
que incolas alibi transmigra-
turos expellere, & consequen-
ter bona omnia Fisco Regio
applicare, nimis pie, satis be-
nigne se gessit, si Ciuitatem il-
libatam conseruans, bona extra
Territorium sita pro Fisco Re-
gio retinuit, ea verò, quæ in
Territorio erant collocata Mes-
sanensibus dimisit. iuxta Tex. in
*l. item si verberatum. §. 2. ff. de Rei
Vendicatione. ibi (modico honoris
gratia possessori dato)* Ramirez.

- 27 de lege Regia §. 32. sub nu. 27.
Nam si Rex Inuictissimus po-
terat, quod plus erat, fortiori
ratione perficere valuit, quod
minus fuit. *l. non debet. ff. de re-
gulis Iuris. Auth. multo magis. C.
de Sacrosanctis Ecclesijs. Surdus
consil. 288 nu. 14. Nouar. quæst.
24. n. 6. lib. 1.*

Vt autem incōparabilis Re-
gis nostri erga Messanenses
pietas, quam prudenter imita-
tus est Dominus Sancti Ste-
phani Comes, indelebeli apud
posterorū monumento innotē-
sceret, hæc Epigraphe Marmo-
reo lapidi in publico Ciuitatis
Theatro incisa dignoscitur,
optimè comprobans, ea, quæ
in presenti Disceptatione sunt
exarata,

CAROLO SECVNDO INVICTISSIMO HISPANIARVM, ET SICILIÆ REGE.

ILLVSTRISSIMVS, ET EXCELLENTISSIMVS

D. FRANCISCVS BENAVIDES
DAVILA CORRILLA, COMES SANCTI STEPHANI
PROREX, ET CAPITANEVS GENERALIS

Propè Diuinæ Augustissimi Regis Clementiæ inhærens, ne dirutis
(vt par erat) tot rebellium ædibus publicus Ciuitatis deformare-
tur aspectus, vnam tantummodo Domum Senatoriam, in qua periur-
ri, ac perfidi Messanæ Rectores, coactis malignantium concilijs, ruptis
totius debite fidelitatis habenis, fædissimas inierunt coniurationes
suauem Catholici Imperij quietem deprauare conantes, & tandem

Fran-

Francorum protectioni capita submittentes, sibi ac Patriæ exitium decreuere, solo æquari, aratro subijci, ac salè conspergi iussit; nec non, ut vnde picta eiusdem Regis Effigies publicæ venerationi exposita nefario fuerat ausu sublata, inibi æuiterna restitueretur, Æneam ex ære campano, quo è proxima turri rebelles ad immania quæque flagitia sæpè numero conuocauerant, conflata restaurauit. Anno Domini M. DC. LXXX.

A R G V M E N T V M.

Vniuersitas, licet corpus sit fictum, potest committere crimen læsæ Maiestatis, & subiaceret pœnæ confiscationis bonorum; est tamen necessaria publici consilij congregatio, & deliberatio: Perduellio ab Vniuersitate perpetrata, tantæ est potentiae, ut omnes Ciues, etiam innocui plecti possint pœna pecuniaria, & amissione bonorum. Elucidatur Tex. in in l. absentem. ff. de pœnis: Exornatur egregia distinctio Bartoli. in L. aut facta §. nonnunquam. ff. de pœnis.

S U M M A R I V M.

Delinquentis dolus, & consensus requiritur in delictis. n. 1.

Vniuersitas dicitur per sona ficta, & representata. n. 2.

Intellectu carens delinquere non potest, nec puniri. n. 3.

Vniuersitas est quoddam corpus intellectuale, quod per Rectores regitur, & administratur. n. 4.

Vniuersitas non dicitur verè, & propriè delinquere, si agitur de homicidio, rapina, alioque privato delicto, etiam si à toto Populo, vel Maiori parte ipsius committatur. n. 5.

Vniuersitas verè delinquit, si agitur de actibus, qui sub nomine Vniuersitatis possunt exerceri, & expediri, ut sunt impositio collectarum, usur-

patio Iurisdictionis, Castrorum occupatio, & Rebello. n. 6.

Ciuitas delinquit, si Pacem violat. n. 7.

Vniuersitas potest committere crimen læsæ Maiestatis. n. 8.

Vniuersitas tunc reputatur rebellis, si ipsius Rectores conuocato consilio, & subsequuta deliberatione se subtrahunt ab obedientia Principis. n. 9.

Ciuitas rebellis non dicitur, si Populus magna ex parte, vel etiam Vniuersus, nulla præcedente consilij deliberatione, contra Principem insurgit, sed tunc facinus à singulis dicitur commissum. n. 10.

Cato in Senatu Romano Rhodienses defendit, qui fuerant delati tanquam Rei perduellionis ex eo, quia de tumultu nullus fuerat factus tractatus, aut conclusio in publico consilio. n. 11.

- Locri Populi apud Romanos causam arbitrium Victoris. n. 25.
 publicam tutari sunt ostendentes de-
 fectionem procul à consilio publico
 abfuisse. n. 12.
 Messanae rebellio originem habuit publi-
 co congregato consilio, & praua de-
 liberatione. n. 13.
 Vniuersitas rebellis eisdem afficitur pœ-
 nis, quibus ceteri delinquentes ob cri-
 men rebellionis subiiciuntur. n. 14.
 Vniuersitatis bona confiscantur ob cri-
 men lese Maiestatis. n. 15.
 Vniuersitatis duplex distinguitur deli-
 ctum, ut uno commissio Innocentes
 possint puniri, altero verò perpetrato,
 debeat solummodo ipsa Vniuersi-
 tas plecti. n. 16.
 Bartoli magistralis distinctio exorna-
 tur, in l. aut facta, §. nonnun-
 quam. ff. de pœnis. n. 17.
 Vniuersitas potest ciuilitè conueniri in
 eo, quod ad ipsam peruenit. n. 18.
 Delicta aliqua perpetrantur propter que
 filius punitur ob culpam patris. n. 19.
 Carthago subuersa fuit, & aratrum
 pissum est. n. 20.
 Brixia Ciuitas ab Imperatore Enrico
 pœne aratri supposita, licet ex beni-
 gnitate non fuerit hæc pœna exequu-
 ta. n. 21.
 Bonifacius Papa propter delicta quo-
 rundam Templariorum totum Tē-
 plariorum Collegiū destruxit. n. 22.
 Vniuersitate delinquente puniuntur sin-
 gulares sine culpa, sed non sine cau-
 sa. n. 23.
 Ciuitate delinquente etiam infantes, &
 furiosi detrimentum patiuntur. n. 24.
 Ciuitas bello superata, & spontè dedi-
 ta, transit in plenum dominium, &
 Ciuitas si delinquit congregato consilio,
 totus populus interpretatiuè dicitur
 deliquisse. n. 26.
 Vniuersitas criminosa punitur, licet in
 ea paruuli, & insontes inueniantur.
 n. 27.
 Scelerum immanitas tantæ est efficacie,
 ut etiam pro aliorum delictis, ceteri
 non culpabiles quandoque puniantur.
 n. 28.
 Populus ob delictum Ciuitatis, potest ab
 ea expelli. n. 29.
 Societas quedam interConciues iure gen-
 tium voluntariè videtur inducta.
 n. 30.
 Communitas ius habet, tam in personis
 sibi subditis, quam in bonis. n. 31.
 Vniuersitas, sicut in obsequio Principis
 potest subditis prodesse, ita & delin-
 quendo nocere. n. 32.
 Bona habitantium in Ciuitate rebelli
 possunt depredari. n. 33.
 Tributa indicuntur singulis habitatori-
 bus loci hostilis. n. 34.
 Crimen lese Maiestatis Diuine, &
 Humane hoc habet speciale, ut unus
 pro alio possit in bonis puniri. n. 35.
 Collecta imponitur vniuersis Ciuibus ob
 delictum perduellionis. n. 36.
 Dux Sabaudie bona omnia habitantium
 in Oppido Auxiliani propter eius de-
 fectionem Fisco addixit. n. 37.
 Bona Subditorum capi possunt, si est in-
 dictum bellum. n. 38.
 Dominus, & Subditi vnum constituunt
 corpus, & vniuersalis culpa deriuat-
 ur in omnes, qui non possunt à cor-
 pore separari. n. 39.
 Lex humana aliquando constituit pu-
 bli-

- blica utilitate exigente, ut etiam ij, qui non deliquerunt infamia, & bonorum amissione plebentur. n. 40.
- Rebellum prædia, etiam quo ad portionem consocij innocentis, dirui possunt. n. 41.
- Victor potest Vrbe debellata priuare innocentes bonis pro resarciendis damnis acceptis in prælio, tum etiam pro Pace ac securitate in posterum stabilienda. n. 42.
- Pæna, quæ non est corporis afflictiua ad descendentes propagatur ob crimē læsæ Maiestatis. n. 43.
- Res publica si delinquit, omnes, & singuli ipsius Ciues peccasse existimantur. n. 44.
- Consilij congregatio, tractatus, & deliberatio requiruntur ad inducendum in Vniuersitate delictum. n. 45.
- Princeps non debet insontes cum sontibus indistincte plectere, fallit tamen hæc regula, si Vniuersitas peccat in ijs, quæ vniuerso iure fiunt. nu. 46.
- Corpus politicum, si est infectum, influit in omnia membra, quæ licet comparatiue ad alia non patiantur illam infectionem, non per hoc apta sunt constituere, vel representare corpus validum in suo genere infectum. nu. 47.
- Habitator Vniuersitatis rebellis, licet innocens sit, potest bonis, & libertate priuari tamquam pars Reipublicæ iniquæ. 48.
- Vita non cadit sub humanum iudicium. n. 49.
- Populus, qui congregato consilio delinquit, non differret ab eo, qui absque huiusmodi solemnitate peccaret, si in utroque casu non possent Innocētes puniri. n. 50.
- Vniuersitas re vera nihil aliud est, quam Ciues in vnum cæum collecti. n. 51.
- Vniuersitas, secundum veritatem, nihil ab hominibus differt, qui sunt partes integrantes Vniuersitatis. n. 52.
- Innocentes à nocentibus segregari non ita facile possunt in Populo numeroso, & diu rebeli. n. 53.
- Innocentes, Imbelles, & Valetudinarij, qui resident in Ciuitate rebeli, dicuntur hosti opem præbere, tributa soluentes. n. 54.
- Pæna pecuniaria ratione incertitudinis quandoque solet imponi. nu. 55.
- Facinus impunitum dimittere tutius est, quam innocentem condemnare. n. 56.
- Tex. in l. absentem. ff. de pænis. non procedit in crimine læsæ Maiestatis, ubi probabiles concurrunt coniecturæ, quæ culpam suadent. n. 57.
- Oscus. decis. 90. nu. 9. declaratur. n. 58.
- Farinacius de delictis. & pænis. quest. 23. n. 119. à contradictionis nota defenditur. n. 59.

DISCEPTATIO DVODECIMA.

I Amigerata in
lure nostro,
quæstio agi-
tatur, an pos-
sit Vniuersitas
delinquere.

Potissima dubitandi ratio ori-
tur ex eo, quia in delictis re-
quiritur voluntas, & consen-
sus delinquentis. *L. 1. ff. de*

*furtis. L. in lege Cornelia. C. ad le-
gem Corneliam de Sicarijs.* At in
Vniuersitate hic consensus, &
dolus considerari non potest,
cum sit persona ficta, & repræ-
sentata. iuxta *Tex. in L. 1. §. fin. ff. de acquirenda possessione. & L. 1. ff. de libertis Vniuersita-
rum.*

3 Rursus carens animo, & in-
tellectu non potest delinque-
re, nec puniri. *L. infans. ff. ad
legem Corneliam. de Sicarijs, l. pen.
§. fin. ff. ad legem Pompeiam. de
Parricidijs, l. Diuus Marcus. ff.
de Officio Præsidis:* Ciuitas au-

4 tem, & Vniuersitas est nomen
Iuris, & quoddam corpus fi-
ctum, & intellectuale, quod
per Rectores regitur, & admi-
nistratur. *l. an ususfructus. ff. de
fideiussoribus. ibi, (quia hereditas
defuncti vice fungitur, sicut mu-
nicipium, curia, & societas.) & in
L. 1. §. quibus. ff. quod cuiusque
Vniuersitatis nomine.*

5 In hac tamen hæsitatione re-
cepta est omnium distinctio,

quod si agitur de homicidio,
rapina, alijsque priuatis deli-
ctis, tunc si à toto populo,
vel maiori parte ipsius perpe-
trantur, non dicitur verè Vni-
uersitas, sed fictè, & improprie
delinquere; non enim hæc cri-
mina in ea congruè verificari
videntur; Si verò agitur de
6 actibus, qui possunt per Vni-
uersitatem sub nomine Vni-
uersitatis exerceri, & expediri,
vt sunt impositio collectarum,
vsurpatio Iurisdictionis, Sta-
tutorum editio, Castrorum oc-
cupatio, Rebellio, & id gene-
ris plurima, & in hoc altero
casu non ambigitur, Vniuersi-
tatem verè, & proprie delin-
quere posse; *Auth. item nulla
Communitas. C. de Episcopis,
& Clericis. Auth. cassa. C. eodem
l. metum. 3. §. animaduer-
tendum ff. quod metus causa;* Et
est *Tex. notabilis in cap. 5. §. si quis
verò ausu temerario, & in §. in-
iuria. De pace tenenda, & iuramen-
to firmanda, vbi potest Ciuitas,
vel oppidum delinquere rum-
pendo pacem, & punitur ci-
uilitè, & criminaliter. Bald.
consil. 367. nu. 6. lib. 3. Paris.
consil. 21. n. 30. lib. 4. Misin-
ger. obser. 78. in fine. cen. 4. Iu-
lius Clarus. in præct. crim. §. fin.
quæst. 16. versic. ulterius quaro.
Magon. decis. lucensi 72. nu. 4.
par. 1.*

8 Et in indiuiduo, quod Vniuersitas possit committere crimen lætæ Maiestatis docent. Bartol. in *Extrauag. qui sint Rebelles. versic. rebellando. n. 23.* Ancharan in *Clem. Pastoralis. n. 4. de sententia, & re iudicata, Afflict. in tit. que sint regalia in verb. & bona committentium. nu. 52.* Gigas. de *crimine lese Maiestatis. lib. 3. rubrica de rebellibus. quest. 12.* Decianus. in *tract. crim. lib. 7. cap. 8.*

9 Tunc autem dicitur Vniuersitas rebellionis delictum perpetrare, quando ipsius Rectores conuocato Consilio, subsequuta congregatione, & deliberatione se subtrahunt ab obedientia Principis, & ab eius fide deficiunt. Bartol. in *l. aut facta. §. fin. ff. de pœnis*, Cinus. in *l. si quis in tantam. C. unde vi* Roland. *consil. 66. n. 5. vol. 2.* Curtius Iunior. *consil. 174. n. 33.* Marta. de *Iurisdictione par. 2. casu. 44. n. 8.* Guazzin. ad *defensam Reor. defensa. 1. cap. 39. n. 37.* Muta. *super cap. 114. Regis Fiderici. nu. 24.* Pasqualis. de *Viribus patriæ potestatis. cap. 10. n. 31.* Mascard. de *probation. conclus. 1420. n. 1.* Ciriaco. *contr. 26. nu. 67.*

10 Alia res esset si populus magna ex parte, vel etiã vniuersus nulla præcedente Administrationum conuocatione, & Consilij deliberatione incidit in seditionem, & contra Principem,

vel Magistratum insurgit, quia tunc non dicitur facinus à tota Vniuersitate commissum, sed à singulis. Tex. est in *l. semper §. in sepulcro. ff. quod vi. aut clam.* Castrensi. in *l. si quis id. n. 14. ff. de Iurisdictione omnium Iudicum.* Bertazol. *consil. 43. n. 3. lib. 1.* Paris. *consil. 21. nu. 30. lib. 4.* Menoch. de *recuperanda possessione. remedio. 9. n. 123.* Hippol. Riminal. *consil. 349. n. 3.* Boer. in *tract. de seditiosis. quest. fin. n. 7.* Scialoya. in *praxi. foriudicat. cap. 8. n. 31.* Io. Baptista Luca, suorum meritorum auspicijs ad Sacram Purpuram euectus. de *Regalibus. discursu. 125. n. 11.*

11 Hinc Gellius *noctium Atticarum. lib. 7. cap. 3.* recenset. quod Cato coram Romano Senatu Rhodientes defendit, qui fuerant delati tamquam Rei perduellionis, ex eo quia palam vulgus vociferauerat defendendum esse Philippum Macedonię Regem eorum amicum, & confederatum contra Populum Romanum, qui ei bellum indixerat; Ratio autem potissima, quam Cato pro Rhodiensibus allegauit, ea fuit, quod de hac re nullus fuerat pro more factus tractatus, aut conclusio in publico consilio;

12 Sic etiam Locri apud Liuium. *lib. 45.* in Senatu Romano causam publicam tuentur, ostendentes originem defectionis procul

procul à Consilio publico ab-
fuisse, vt notat Grotius. de *Iu-
re belli*. lib. 2. cap. 21. nu. 2. Et
huic rationi innixus Ioannes
de Lignano. in *Clem. 1. de pœ-
nis*, refert se coram Pontifice
defendisse Ciuitatem Bononiæ,
vt etiam de Ciuitate Florentiæ
refert Franciscus de Aretio,
consil. 264.

[13] Hæc autem, quæ de Consilij
publici conuocatione, & vna-
nimi deliberatione sunt dicta,
funesto satis exemplo fuimus
experti, in nefaria Messanæ re-
bellione, ex his, quæ in *prima
Disceptatione* sunt exarata; ne-
dum enim infames illius Se-
natores, aliorum Rebellium
ope, adiuti aduersus Regem
hostiliter coniurati aperto Mar-
te pugnarunt; verum etiam
hostium, quos inuitauerant,
Duci (publico conuocato Cō-
silio) solemne præstiterunt iu-
ramentum homagij, & fide-
litas.

[14] Cum itaque Messanæ Ciuitas
deliquerit sub nomine Vniuer-
sitatis, & in reatum rebellionis
ineiderit, certò certius est po-
tuisse, & debuisse pro hoc de-
licto, ijs pœnis affici, quibus
cæteri delinquentes ob crimen
læsæ Maiestatis subiiciuntur,
vt in *Auth. item nulla commu-
nitas. C. de Episcopis, & Clericis,
& in cap. 1. §. si quis verò ausu
remerario, & in §. iniuria. de Pa-
ce tenenda, & iuramento firman-*

da. Bartol. in *L. aut facta. §. non-
nunquam. n. 5. ff. de pœnis*, Nell.
de *Bannitis. in prima parte primi
temporis. sub quæst. 5.* Bossius. in
*tit. banniri quis possit. n. 2. versic.
ex his colligo.* Gaill. de *Pace pu-
blica. lib. 2. cap. 9. n. 1. & 9.*

[15] Vnde iure optimo generali
bonorū cōfiscatione fuit punita,
quia inter cæteras pœnas, qui-
bus subiaceret Rebelle, hæc est,
vt eorum bona Fisco applicen-
tur, prout in Vniuersitate Re-
belli concludunt. Bartol. in *tit.
qui sint Rebelle. in verbo. rebellan-
do. columna vltima*, Abbas in *cap.
dilectus. de Officio Ordinarij*. Boer.
de *Seditiosis. in septimo præsupposi-
to. n. 19.* Farin. de *delictis, &
pœnis. quæst. 23. n. 117.*

Hæc quoad ipsam Vniuersi-
tatem in genere sumptam de
plano procedunt: Maior au-
tem versatur difficultas, quoad
bona singulorum Ciuium, qui
non deliquerunt, an veniant
confiscanda propter felloniam
ab ipsa Ciuitate commissam,
congregato Consilio, & sub
nomine Vniuersitatis?

In qua iuris disputatio ne in-
dubitanter exitio omnia
bona singulorum Ciuium,
etiam innocentium potuisse, &
debuisse Fisco Regio applica-
cari, id autem apertissime pro-
babitur, si duos casus distin-
guemus.

[16] Primus est, si Vniuersitas de-
lictum perpetravit, ob quod

vnus

vnus potest puniri pro alio amissione bonorū, aut pœnis pecuniarijs, vt est crimen læsæ Maieſtatis, vel hæreſis, & tunc Vniuerſitate delinquente poſſunt in bonis proculdubio puniri paruuli, mulieres, alijque Ciues, quamuis careant culpa.

Alter caſus eſt, ſi delictum ab Vniuerſitate cōmiſſum nō eſt tale, vt ex eo poſſit vnus pro alio plecti, tunc ſi pœna cadit in Vniuerſitatem, & non in ſingulos, Vniuerſitas ipſa punietur, ſed ſi poteſt æque inſiſti Vniuerſitati, & Ciuibus, vt verificatur in pœna pecuniaria, & eo caſu eſt ſub diſtinguendum; Nam ſi Collegium eſt paruum, & paucos habet Collegiales, non omnes ſubiacent pœnæ, ſed ij tantum, qui conſenſerunt; ſi tamen Collegium eſt magnum valdè, & numeroſum, vt eſt Populus, ſeu Communitas, & eo caſu tota Ciuitas, ſeu Communitas punitur, cum difficile ſit fontes ab inſontibus ſecernere, & ſegregare.

Cum igitur nos verſemur in terminis primi caſus, quia agitur, non de pœna corporali, ſed pecuniaria, & de crimine Rebellionis per Vniuerſitatem Meſſanæ commiſſo, ſequitur omnino concludendum, quod omnes ipſius Ciues, ſiue culpabiles fuerint, ſiue innocui

ſubiacent confiscationi bonorum.

17 Hæc fuit magiſtralis, & originalis diſtinctio Bartoli. in l. aut facta. §. nō nunquā n. 5. & 6. ff. de pœnis, ad quē veluti ad ſacrā Anchoram Doctores omnes cōfugiunt, & recensitam diſtinctionem, tanquam cynoſuram, reſpiciunt; non pigebit ideirco Bartoli verba tranſcribere (Mi-

18 hi videtur ſic dicendum, quod pro delicto non eſt dubium, quod poteſt Vniuerſitas conueniri ciuilitur in eo, quod ad eam peruenit. d. l. metum. §. animaduertendum. ſupra, quod metus cauſa, & l. ſi ex dolo. §. 1. ſupra de dolo. De eo verò, quod non peruenit, an poſſit ciuilitur, vel criminaliter conueniri, puto idem

19 iuris eſſe; in quo dico ſic, Quædam ſunt delicta, propter quæ filius punitur propter Patrē, vt in crimine læsæ Maieſtatis, & in crimine hæreſis. C. ad l. Iuliam Maieſtatis l. quiſquis. §. 1. extra de hæreticis. cap. ſtatutum. lib. 6. & de pœnis. cap. Fælicis. lib. dicto; tunc

20 iſto caſu poteſt Vniuerſitas puniri, vt fuit factum de Chartagine, quæ paſſa eſt aratrium. vt ſupra. quibus modis vſusfructus amittatur. l. ſi vſusfructus, & ego vidi ſententiam definitiuam Imperatoris Hæ-

21 rici, quam dedit contra Ciuitatem Brixia, quæ fuit Rebellis ſibi, in qua dicebat, illam Ciuitatem eſſe ſubijcendam aratro, quam pœnam ex miſericordia relaxauit, quæ ſententia definitiua eſt lex, vt l. 2. C. de le-

- legatis, & in istis cessant rationes Innocētijs, ubi possunt puniri paruuli propter maiores, & descēdētes propter Ciuitates suas, & ita fecit Papa Bonifacius, quia propter delicta quorundam Tēplariorum totū Templariorū Collegium fuit destructū, quia erant heretici,) Progre-
 22 ditur deindē ad posteriorem partem distinctionis, quam veluti casus non consentaneam consulo omitto, quia esset labor, nec utilis, nec subtilis.
 Hanc Bartoli solidissimam Theoricam sequuti sunt com-
 23 muniter vtriusque iuris Interpretes, præsertim vero Antonius de Butrio in cap. dilectus. n. 11. de simonia (si maior pars Vniuersitatis reperiatur culpabilis, poterit accusari, ad effectum pœnæ imponendæ ipsi Vniuersitati, ut Vniuersitati proportionabilem, unde poterit puniri sententia Interdicti, quia per hanc singulares non ligantur; poterit puniri alia pœna pecuniaria, vel temporali; unde poterit imponi collecta inter eos per solidum, & libram, item poterit pati aratrum loco Vniuersitatis. ff. de usufructu. l. usufructus, & punientur singulares sine culpa, sed hoc non erit sine causa.)
 24 Abbas in cap. dilectus. nu. 11. de simonia. (quo ad secundum numquid Vniuersitas possit puniri, animaduertendum, quod quædam sunt delicta, in quibus innocens potest puniri ob culpam alterius, ut

- in exemplis superius allegatis, (& post plura exempla, quæ subnectit, ita concludit. (& tamen ibi erant multi infantes, & furiosi, ex atrocitate ergo delicti, sepē temporaliter unus punitur pro alio.)
 25 Bald. in rubrica. C. de dedititia libertate tollenda. n. 1. (contingebat, quod Populus Romanus duxerat ad extremum quamdam Ciuitatem sibi inimicam, & quod timore destructionis suæ, ij sine ullo pacto dabant se Ciuitati Romæ, per hoc isti redigebantur ad extremam subiectionem Populi Romani, & in iudicijs, & in alijs causis tractabantur tamquam serui: Quæro ergo, quid hodie esset, si aliqua Ciuitas sic se traderet Populo Romano, vel alteri populo libero. Respondet, faceret victor voluntatem suam de eis, & tantum vitam nō deberet alimere eis, si erant simpliciter hostes, & non rebelles.)
 26 Albertus Brunus. Consil. 28. n. 8 (posset etiam dici, quod posset tota Vniuersitas, & Communitas Rebellis puniri pœna rebellionis, esto quod aliqui fuerint contradicentes, & aliqui fuerint, & sint Innocētes, eò quia ut dicunt. Bartol. in l. auct facta. §. delinquant. ff. de pœnis, & Panor. in cap. dilectus. ubi latet Ioan. de Anania. de Simonia, quando regimina deputata delinquant consilio sollemniter congregato, totus Populus interpretatiuè dicitur deliquisse.)
 27 Carrer. in pract. crim. versic. circa

- ea quartum. n. 350. ubi quasi ad litteram Bartoli distinctionem recitat, eique adhæret subdens (in crimine lese Maestatis, & tunc posset puniri Vniuersitas criminaliter, non obstantibus paruulis, & infantibus.)
- 28 Tiraquell de pœnis temperandis. Causa 49. n. 45. (vigesimo tertio propter scelerum immanitatem infantes, & furiosi, & alij non culpabiles pro delictis aliorum puniuntur, ut patet in §. item paruulos. 1. quæst. 4. Lucas. de Penna. in l. sinè. col. 5. C. de exac & tribu. lib. 12.)
- 29 Bossius. in tract. varijs. in tit. banniri qui possint. n. 1. (Et an possit Vniuersitas pro homicidio, & rapina capite puniri, stante statuto imponente pœnam capitis, dic. non posse, sed pœnam mutari. Marian. ubi supra. & Bartol. in dicto versic. hoc præmissis, & Doctores. ubi supra, imò amplius. Bart. ibi vult, ut si etiam imponenda esset pœna pecuniaria soluenda per collectam, tamen non contribuerent, qui non deliquissent, in crimine verò Rebellionis aliud est.) Rursus nu. 2. subdit (Et an possit banniri eijciendo omnem Populum extra Ciuitatem? Est considerata natura delicti iuxta dicta Bartol. in dicto versic. hoc præmissis, & pro homicidio, atque alijs delictis, ex quibus non debet quis puniri pro alio, non posset per ea, quæ declarat Bartol; secus autem pro delicto lese Maestatis, ut ibi.)
- 30 Grotius de iure belli. lib. 3. cap. 2. §. 2. (Hæc quæquæ vera sunt, tamen iure gentium voluntario induci potuit, & inductum apparet, ut pro eo, quod debet prestare ciuili aliqua societas, aut eius caput, siue per se primo, siue quod alieno debito ius non reddendo se quoque obstrinxerit, pro eo teneantur, & obligata sint bona omnia corporalia, & incorporalia eorum, qui tali societati, aut capiti subsunt: expressit autem hoc quædam necessitas, quod alioquin magna daretur iniurijs faciendis licentia, cum bona Imperantium sepe non tam facile possint in manus venire, quam priuatorum, qui plures sunt.)
- 31 Castrenf. consil. 424. n. 5. lib. 1. his verbis (Centum est, quod dicta Communitas habet ius tam in personis sibi subditis, quam in bonis. l. de iure. ff. ad municip. & quod notatur in l. 1. §. per hanc. ff. de rei vind. l. antiochensum. ff. de priuileg. creditor. l. 2. §. 1. ff. nequid in loco publico; igitur dictæ personæ subditæ, & bona ipsarum capi in subsidium pro debito Communitatis, quia non dicitur capi alius pro alio, vel bona vnius pro obligatione alterius; imò res Communitatis pro ipsa Communitate, pro hoc tex. cum glos. in l. pro hærede. 20. §. Papinianus. in fin. gl. magnæ, & ibi Bart. ff. de acquir. hered. Vnde sicut res, quæ verè fuissent dictæ Communitatis poruissent capi, ita, & iste quæ

hoc casu communitatis censentur.

- 32 Bobadil. in Politica. 10. 2. lib. 3. cap. 8. sub n. 93. (Proceda quando el Regimiento delinquo cō pareçer, y consejo comunicado, con el pueblo, y à campana tañida segun la comun opinion de Acurzio, y de Bartolo arriba citados, porque entonces assi como el pueblo pudo adquirir premio, y bienes por benemritos, y seruicios, los pudo perder, y ser castigado por los demeritos, y delitos.)
- 33 Conradus Brunus de seditiosis. cap. 9. n. 17. (Septima conclusio. Illud quoque ad pœnam Communitatum, & Ciuitatum Rebellium pertinet, quod non solum ab ipso Principe, & ab ijs, qui rebus publicis præsunt pœnis, quas dixi coercentur, sed etiam à priuatis hominibus, quæ contra Principem ipsa, & Rempublicam deliquerint, vindicari possunt; Nam, & priuati homines Ciuitates rebelles hostiliter inuadere, earumque Ciues capere, bona prædari, ædificia ruralia comburere, aliaque in ipsas, quæ in hostes solemus, quasi iure belli exercere possunt.)
- 34 Gaillus. de Pace Publica. lib. 2. cap. 9. n. 27. & 36. (nè autē Vniuersitas impune euadat, in terrorem, & exemplum aliorum, magnis indictionibus, & varijs tributorum generibus grauetur, ut sic quasi singuli in bonis puniantur.)
- 35 Farinacius. de delictis, & pœnis. quæst. 23. n. 120. (Limita secundo dictam conclusionem non

procedere in delictis atrocissimis, in quibus unus teneatur pro delicto alterius, utputa in crimine læsæ Maiestatis Diuinæ, & humanæ, iuxta dispositionem cap. statutum. de hereticis. in 6. & in cap. felicitis. de pœnis eod. lib. 6. & in l. quisquis. §. Filijs. C. ad legem Iuliam Maiestatis. tunc enim bene potest Ciuitas, vel Vniuersitas criminaliter, vel capitaliter puniri, ipsam diruendo, & aratro subuertendo, &) Et paulò post huius Conclusionis subnectit rationem (Et licet tunc non culpabiles careant Ciuitate, hoc non est inconueniens, cum simus in delicto, in quo, per iura præallegata, unus potest puniri pro delicto alterius in priuatione bonorum, habitationis, & fame)

Losæus de iure Vniuersitatum par. 4. n. 31. ubi lato sermone propositæ distinctioni adhæret.

- 36 Osæus. decis. 90. nu. 1. (tenent Innocentes posse collectari ex natura criminis læsæ Maiestatis, allegant. Tex. in cap. unico. §. 1. de Pace tenenda, & iuramento firmanda, ubi Ciuitas violans Pacem, punitur pœna centum librarum auri, & in l. si ususfructus ff. Quibus modis Vsusfructus amittatur. legimus, Carthaginem aratro suppositam fuisse, & de Bononia, & Brixia, quæ aratrum ob simile crimen passæ sunt, scribit Abbas. in cap. dilectus filius. col. 3. de Simonia, & ibi Socin. nu. 15. in fine, & seq. quo fit, ut necessario dicamus Innocentes etiam eas,

37 *pœnas subiisse*) ubi etiã in exordio facti recenset, quod, cum Auxiliani Oppidum à fide Ducis Sabaudie defecisset, bona omnia inibi existentia fuerunt publicata.

Julius Clarus. lib. 5. *sententiarum*. §. fin. *quest.* 16. n. 9. communi adhæret distinctioni, quam supra recensuimus.

Antonius Gomez. *var. resol.* par. 3. cap. 1. n. 52. (*Et licet tunc non culpabiles careant Ciuitate, non est inconueniens, cum sit tale delictum, in quo unus potest puniri pro alio in priuatione bonorum, habitationis, & fame.*)

Cualcanus. de *Brachio Regio.* par. 3. nu. 253. ubi iustinet, quod si Vniuersitas deliquerit in committendo, & congregando concilio, punitur, & post plures quos allegat subdit. (*Senes, Mulieres, Pupillos, & absentes posse puniri*)

38 Ioannes Baptista Thoro. in addit. ad Ponte. de Potestate Proregis. ad tit. 55. de *Triremibus*. n. 11. (*Bona subditorum non possunt capi quando indicitur bellum alicui Principi, secus si indictum esset alicui Ciuitati uti Rebeli*)

39 Arias de Mesa. *Var. resol.* lib. 2. cap. 24. n. 11. (*Et cum Dominus sit hostis, & omnes eius subditi Domini causam sequuntur, cum unum corpus cum eo constituent, & pro hostibus habentur, quia vniuersalis culpa deriuatur in omnes, qui non possunt à corpore*

separari.) Deinde verò n. 18. suæ sententiæ rationem assignat, inquit. (*nam, quamuis verum, sit noxam caput sequi. l. 1. ff. de priuatis delictis, & iniquum esse alterum propter alterius culpam puniri. l. sancimus. 22. C. de pœnis; interdum tamen, publica utilitate exigente, ut homines in Officio contineantur, & à delictis patrandis arceantur, humana. lex pœna pecuniaria, publicatione bonorum, & infamia solet afficere etiam illos, qui non deliquerunt.*)

41 Masirill. de *Magistratibus*. lib. 3. cap. 4. n. 379. ubi cõmunẽ adducit conclusionem, quod Ciuitas rebellis potest aratro subiici, prout etiam contumacium, siue rebellium prædia dirui possunt, etiam si sint communia, quia poterit Princeps consocium innoxium priuare portione sua. Ex Baldo. in *L. 1. C. ex quibus causis seruitus*, & Felino. in cap. *que in Ecclesiam. num. 28. de Constitutionibus.*

42 Coninch. de *Bello. disp.* 31. dubit. 7. n. 209. (*obtentã iam victoria, ac hoste debellato, per se loquendo, ea licent, quæ necessaria sunt ad plenam satisfactionem pro iniurijs, ac damnis acceptis, ac impensis factis toto belli tempore, item pro pace, ac securitate in posterũ stabilienda, qualia sunt, priuare victos, etiam innocentes bonis.*)

43 Andreas Mendo. de *Principe. documento.* 32. n. 20. (*Carga-*

se la pena solo en quien cometio la culpa, porque non padezca la Innocencia, nõ hada pasar a la familia, y deçendencia, si no es en delitos de lesa Magestad Diuina, o Humana, en que algunas penas ciuiles no las criminales se comunican, o deriban a los cercanos o deçendientes)

44 Diana. par. 4. tract. 4. resol. 72. versic. his ergo conditionibus (pro quo nota, omnes Ciues alicuius Reipublice constituere vnum corpus, atque etiam censerì aliquid vnum, adeòne quod Respublica ita facit, censeantur omnes facere, atque ita hac peccante, censeantur omnes, & singuli peccasse ac esse punibiles in his bonis, quæ censeantur bona Reipublice, eiusque Dominio, ac dispositioni subsunt, qualia sunt omnia bona fortune non solum communia, sed etiam priuata singulorũ,

45 Marin. ad Reuert. decis. 98. n. 2. (quando dicatur Vniuersitas delinquere, Responde, quando homicidium, vel aliud delictum fuit factum communicato Consilio, habitoque tractatu, & deliberatione in loco solito congregari ad sonum campanæ, seu tubæ. & tunc interueniente omnium deliberato Consilio, aut esset duarum partium, seu maioris partis in ipso Consilio; Eo enim casu dicetur Vniuersitas delinquere, sicque à Populo patratũ esse delictum; alias autem absque precedente consilio deliberato, & loco, & more solitis etiam si due, aut maior pars, aut ferè totus Populus,

& homines delinquerent cum vexillis, sono campanæ vel vocibus acclamando, arma, arma, carnem, carnem, non dicetur Vniuersitas delinquere propter infantes, impuberes, mulieres, & alios innocentes)

Gigas. de Crimine lesæ Maiestatis sub tit. de Rebellibus. q. 12. n. 1. (an Cõmunitas rebellando contra suũ Dominũ crimen lesæ Maiestatis committere dicatur; Et dicatur quod sic, punitur enim; esto, quod sint aliqui Innocentes, & aliqui contradixerint, ne rebellio fieret, quando namque regimina deputata delinquant consilio solemnitè congregato, totus Populus interpretatiue deliquisse dicitur.)

46 Cutelli in suo Codice ad Leges Iacobi not. 33. n. 2. & 3. vbi ex Polibio lib. 5. docet non debere à Principe insontes cum fontibus indistinctè plecti, & vna pœna inuolui; subnectit deindè, aliud esse statuendum, quando Vniuersitas peccat in ijs, quæ vniuerso iure fiunt.

47 Luca. de Benefic. disc. 23. nu. 11. (secus autem ubi ipsum corpus infectum est, tunc enim talis infectio influit in omnia membra, quæ licet comparatiue ad alia membra sint valida, seu non patiantur illam infectionem, quam alia patiuntur, non per hoc apta sunt constituere, vel representare corpus validum, si istud in suo genere infectum est; Vnde propterea, & ipsa membra ita comparatiue, atque ad

ad alios effectus valida, adhuc infecta dicuntur non obstante Innocentia, vel exceptuacione, utpote compatibili cum diuersitate respectuum, siue effectuum.)

Carpzouius, in praxi crimin. par. 1. quest. 41. n. 7. (Et quamuis regulariter vniuersitas non puniatur, ne innocentes condemnentur. Bartol. in l. aut facta. §. nonnunquam. ff. de pœnis. Attamen in crimine lese Maiestatis puniuntur criminaliter, Et desolatur ad Aratrum usque.)

48 Crespus de Vald. obser. 75 n. 6. 7. Et 8. (Potest autem qui per se Innocens est, bonis, Et libertate priuari, ut pars Republice iniquæ, licet per se ad delictum non concurrat. Suarez in tractatu de Charitate disput. de Bello. 13. sect. 7. n. 12. Couar. in cap. Peccatum. p. 2. §. 9. n. 4. de reg. iur. in 6. Quemadmodum manus, Et pes, vel aliud membrum iuste potest abscindi ob pœnam delicti, licet principaliter ad illud non concurrat, sic licet in casu nostro hi innocentes vita priuari non possint, quia innocentes nunquam possunt occidi principaliter, sed per accidens, ut accidit in obsidione, quia vita non cadit sub
49 humanum dominium, ut inquit Suarez. dict. sect. 2. n. 15. Et Couar. dict. n. 4. in bonis tamen puniri possunt.)

Præter auctoritates Doctorum, quibus hæc fulcitur sententia, non desunt validissimæ rationes eam confirmantes.

50 Prima est ratio, quia Doctores omnes digladiantur, & sua contorquent ingenia, inuestigantes, quando nam dicatur Vniuersitas delinquere, & concludunt, quod si Populus non congregato consilio peccauit, non dicitur Vniuersitas delinquere, & culpabiles plectuntur; si autem, eo congregato, Vniuersitas dicitur crimen perpetrasse, ut supra latè probauimus; Hoc posito, si in utroque casu, & in omnem euentum soli delinquentes forent puniendi, inanis esset, & superuacua distinctio nuper adducta, & non aliter saluari posset, nisi dicamus, quod in priori casu soli criminosi pœnæ subduntur, in altero autem omnes Ciuēs; quam rationem breuiter, sed subtiliter attingit Boer. de feduosis. in septimo præsupposito. nu. 23. (si opinio Saliceti esset vera frustra queritur, an Vniuersitas tractatu præcedente, Et consilio deliberato deliquerit, si solum singuli consentientes tenentur, quemadmodum si sine consilij deliberatione deliquissent.) Et licet Boer. huic rationi respondere conetur, parum feliciter id contigisse existimo, ut ex ipsius discursu cuilibet intuenti pate repotest.

51 Secunda adducitur ratio; quia dum de Vniuersitate loquimur, de ipsis Ciuibus intelligimus, cum Vniuersitas re vera nihil aliud

- aliud sit, quam Cives in vnum Coetum Collecti. Bald. in l. *factus*. ff. quod cuiusque Vniuersitatis nomine. Bartol. in l. 1. §. actor. nu. 2. ff. de Indicijs. Rot. Rom. in recensionibus decision. 149. nu. 6. par. 8. Kloch. de contribut. cap. 19. n. 327. vbi optimam
- 52 adducit Rationem. (Vniuersitas enim, licet per fictionem diuersum quid ab ipsis singulis esse videatur; id tamen verum est tantum, quo ad fictionem, & dispositionem iuris, cum ex veritate nihil ab hominibus differat, singule partes Vniuersitatis integrantes sunt, quod iuris autem in toto, idem & in parte vulgatis iuribus.)
- 53 Tertia subnectitur ratio, nam cum agatur de magno Populo, & de rebellionē, quæ per longum tempus inualuit, difficile esset, quinimò impossibile nocentes ab innocentibus segregare, & secernere. argum. Tex. in cap. Romana. de sententia excommunicationis, & in l. usufructuarium. 62. ff. de usufructu; Quis enim in Ciuitate tam populosa, in tot conflictibus, & quatriennalis belli assiduīs eruptionibus culpa vacabit arma sumens in excubijs exequedis, munera militaria exercens, vel auxilia subministrans?
- 54 Quinimò ipsimet Imbelles, Valetudinarij, alijque ad prælum inutiles saltem opibus hosti præsto fuerunt, tributa persoluentes, ex quibus militares co-
- piæ subsidia consequuntur, & præliando resistunt iuxta Tex. in Auth. vt Dei amantissimi Episcopi. cap. 2. Victoria. in relect. posteriori. de iure belli. n. 39. Bellin. de re militari. par. 2. tit. 10. nu. 4. Arias de Mesa. var. resol. lib. 2. cap. 23. n. 12. vbi eruditè probat intentum.
- 55 Data itaque hac impossibilitate, vel difficultate segregandi nocentes ab innocuis in tam ingenti multitudine, sequitur posse omnes iure optimo puniri, non quidem pœna corporis afflictiva, sed pecuniaria, vel amissione bonorum, Ità Ioannes de Canibus. de representatijs. n. 26. Coler. de processibus executiuis. par. 2. cap. 3. n. 329. Arias de Mesa. dicto cap. 23. n. 12.
- 56 Nec à proposito themate nos retrahit Vlpiani pronuntiatum in l. absentem ff. de pœnis (sed nec suspicionibus debere aliquē dānari Diuus Traianus Aufidio Seuero rescripsit, satius enim esse impunitum relinqui facinus, nocentis, quam Innocentem dam-
- 57 nari.) Hic enim Tex. non procedit in crimine læsæ Maestatis, vbi probabiles concurrunt suspensiones, & coniecturæ, quæ culpam suadent, vt subtiliter explicat. Larrea. allegat. 66. nu. 75. id verò intelligendum puto seclusa pœna corporali.
- 58 Principali autem Conclusioni non obstat. Osafcus. decis. Pedem.

dem. 90. n. 9. ubi sustinet, quod etiam si versemur in crimine læsæ Maiestatis, attamen absentes, & innocētes minimē sunt collectandi. Siquidem loquitur de ijs, qui à loco Auxiliani tempore defectionis perpetratæ aduersus Ducē Sabaudia in longinquis degebant, vt ex serie discursus cuilibet legenti liquet; id autem iure optimo affirmatum existimo, quia nulla in absentibus potest supponi actualis culpa, aut præsumptiua.

59 Nec pariter refragatur Farinac. de delictis, & pœnis. quæst. 23. nu. 119. ubi in eandem descendit sententiam, à qua tamquam æquiori non esse in

iudicando recedendum existimat. Nam Farinac. obiter, & perfunctoriē citat Olascum, iuxta cuius terminos ipsius traditio debet regulari, & intelligi: Rursus idem Auctor in sublequēti periodo. n. 120. nostræ inhæret sententiæ, vt pro delicto læsæ Maiestatis Diuinæ, & Humanæ possit vnus pro alio puniri amissione bonorum, habitationis, & famæ; Nè itaque Vir Doctissimus videatur incontinenti retractare quod dixerat, fas est, vt dicamus in primo themate eum loqui de absentibus, in altero verò de Ciuibus qui præsentēs fuerunt.

ARGVMENTVM.

DEcurionum antiqua origo, & Iurisdictio perpulchrè exornatur. Eorum Vice Consiliarij suffecti. Publicum Consilium representat totam Vniuersitatem, & singulos obligat Ciues, nēdum in causis ciuilibus, verum etiam in pœna incurrēda. Iurati Vniuersitatum, quam habeant Iurisditionem. Explicatur *lex Sicula*. in cap. 64. Regis Ioannis. Perpenditur Castill. decis. 217.

SVMMARIVM.

Consilij publici potestas, vt valeat Populum obligare, unde originem traxerit. n. 1.

Consilium publicum fuit introductum, vt nomine Vniuersitatis consensum prabeat, cum

non possint omnes Ciues facillè in vnū conuenire. n. 2.

Textus in l. prima. §. quibus. ff. Quod cuiusque Vniuersitatis nomine, comprobatur publici Consilij auctoritatem. n. 3.

Romani in Legibus condendis Populum congregabant, qui Magistratu, veluti

- luti Consule interrogante responde-
bat. n. 4.
- Comitia Centuriata unde dicta. n. 5.
- Senatus Romanus, aucto Populo, vice ip-
siusungebatur in sanctionibus eden-
dis. n. 6.
- Decuriones in Prouincijs introducti, ut
publicum Consilium representarent.
n. 7.
- Decuriones amplissimam assequuti sunt
potestatem quo ad ea, quæ ad Regimē
Ciuitatis pertinebant. nu 8.
- Consiliarij in quacumque Ciuitate con-
stituti, qui ex omni Populo eliguntur.
n. 9.
- Consiliarij Ciuitatum eadem fruuntur
Potestate, qua Decuriones erant præ-
diti. n. 10.
- Maiores, & Seniores Populi non semel
in Sacra Pagina electi dignoscuntur
ad Regimen Subditorum. n. 11.
- Decuriones, iure communi inspecto,
bona Vniuersitatis donare, & per-
mutare possunt absque decreto. n. 12.
- Textus in l. fin. C. de prædijs Decurso-
rum lib. 10. exornatur n. 13.
- Consilium publicum pro debito Vniuer-
sitatis potest Ciues omnes obligare.
n. 14.
- Iurati Vniuersitatum in Regno Sicilia
solent ex Præsripto Proregio Consi-
lium decernere in actibus per Vniuer-
sitatem expediendis. n. 15.
- Consilium generale potest obligare omnes
de Vniuersitate præsentēs, absentes
& futuros, etiam si tractetur de
negotio tangente plures ut singulos.
n. 16.
- Consilium publicum totam representat
Vniuersitatem, & factum ab eo di-
citur gestum a tota Vniuersitate.
n. 17.
- Consilium publicum si delinquit, omnes
obligat Ciues. n. 18.
- Populus eligens Rectores, videtur ip-
sorum gesta approbare. n. 19.
- Consilium generale ex ordine equestri,
& Classe populari per suffragia ele-
ctum, dicitur habere potestatem cum
libera, & quidquid ab ipso est com-
missum, existimatur, ut perpetra-
tum ab omnibus Ciuibus. n. 20.
- Castillus. decis. 217. num 3. Senatus,
& Consilij Messanensis Iurisdictionem
recenset. n. 21.

DISCEPTATIO DECIMATERTIA.

I

Nanimi con-
sensu conclu-
dunt Docto-
res (ut dixi-
mus in proxi-
ma Discepta-
tione,) quod si Vniuersitas con-
gregato Consilio delinquit,
omnes obligat Ciues, sed ex

his quos vidi (vidi autem plu-
rimos) nemo genuinam attingit
rationem, cur tanta publi-
co Consilio sit potestas attributa,
& unde effluerit mirabilis
hæc dispositio, ut pro illius ex-
cessu Ciues omnes teneantur?
cum autem hæc indagatio mi-
rifice nostro congruat institu-
to

to, pauca non poenitenda recenseo.

2 Germana itaque ratio est, quia cum non possint Ciues omnes facillimè conuenire, & consensum præstare actibus expediendis, fuit à Prouinciarum Rectoribus, Iurisquè Prudentibus hic modus adinuentus, vt, quod à Consilio fit, omnes obliget, etiam in delictis, vt docet glos. in *L. sed ex dolo. §. sed an in municipales. verb. facere. ff. de dolo malo*, (quia nec consentire facile possunt, vt infra. de arbitris. *l. item si vnus §. principaliter, & infra. de libertis & niuersitatum l. 1. sed tamen possunt cum difficultate vt pulsata cāpana*, quia videbuntur omnes facere, quod Consilium facit, vel maior pars,) & id ipsum egregiè insinuat Glos. in *L. aliud. §. refertur. 121. verb. refertur. ff. de Regulis Iuris* (ideo autem, sic fingit hæc lex, quia non non possunt omnes consentire facile.)

3 Ad quorum confirmationem adducitur Tex. aureus. in *l. 1. §. quibus. ff. quod cuiusquè Vniuersitatis nomine*. sic enim Caius. I. C. rem perbellè explicat (quibus autè permissum est corpus habere Collegij, Societatis, siuè cuiuscumque alterius nomine eorum, proprium est ad exemplum Reipublicæ habere res communes, arcam communem, & actorem, siuè Syndicum, per quem tamquam in Republica agi, fieriue oporteat, agatur, fiat.)

4 Vt autem hæc ratio solidior appareat, non erit inutile primordia huiusmodi introductionis recensere. Erat siquidem Celebris mos apud Veteres Romanos, vt cum ageretur de legibus cōdendis, totus Populus ex omni tribu congregabatur, & Magistratu veluti Consule interrogante respondebat. *L. 1. & l. non ambigitur. ff. de legibus, & Senatusconsultis. §. lex est. Instit. de Iure Naturali, Gentium, & Ciuili.* & hæc dicebantur Comitia Centuriata, vt pulchrè notat. Alex. ab Alexan. *dierum genialium. lib. 4. cap. 3.*

6 Cum verò Populus Romanus auctus esset, in eum modum, vt difficile esset in vnum eum cōuocari Legis sancientiæ causa, æquum visum est, Senatui Vice populi fungi. *l. fin. in principio C. de petitione hereditatis. l. 2. §. deinde. ff. de origine Iuris.*

7 Cæpit deinde hic mos ad Colonias, aliasquè Prouincias Romanæ Reipublicæ subiectas transferri, in quibus decima pars habitantium eligebatur ex probioribus, vt publicum Consilium repræsentarent, & hi Decuriones nuncupabantur, vt notat Pomponius in *l. pupillus. 239 §. Decuriones. ff. de Verborum significatione*. His autè Decurionibus amplissima fuit elargita potestas quo ad ea

S quæ

quæ ad regimen Ciuitatis pertinebant, vt liquet ex *l. nulli. ff. quod cuiusq; Vniuersitatis nomine.*

- 9 Postmodum eadem Consuetudo fuit ad alias Regiones protracta, vt in ijs quoque Consiliarij sint, qui ex omni Populo eliguntur. Lucas de Penna in *L. omnes. C. de Decurionibus*, Thomas del Bene in *Tract. moralibus de Comitibus, seu parlamentis dubitat. 3. n. 13.* Fontanell. *decis. 295. tom. 1.* Laurentius de Mattheu. de *Regimine Regni Valentie. cap. 4. §. 3. n. 14.* Losæus. de *Iure Vniuersitatum. par. 1. cap. 3. n. 10.*
- 10 His autem Consiliarijs Ciuitatum eadem potestas est tributa, qua Decuriones fruebantur, cum loco ipsorum fuerint subrogati. *Glos. in rubrica C. de Decurionibus. lib. 10.* Bartol. in *l. non ambigitur. n. 4. ff. de legibus.* Gironda. de *gabellis. par. 1. n. 29.* Roland. *consil. 90. n. 2. vol. p.* Thomas del Bene. *d. dubit. 3. num. 13.* Amaya. in *rubr. de Decurionibus. lib. 10. n. 17.* Alex. *consil. 17. num. 2. lib. 2.* Surd. *consil. 65. n. 1.* Castill. *decis. 217.* Losæus. de *Iure Vniuersitatis. par. 1. cap. 3. nu. 9.* Luca de *premiuentijs. discurs. 30. n. 5.*
- 11 Nequæ verò à solis Romanis inuentus hic vsus, & in alijs Regnis propagatus apparet, sed etiam in Sacra Pagina seruatum agnoscimus, vt ex *numeris. cap. 11. vbi præcepit Do-*

minus Moyfi (*elige septuaginta viros eorum, quos nosti, qui Senes Populi sunt, & duces eos ad ostiũ tabernaculi fœderis, faciesque ibi stare tecum, vt descendam, & loquar tibi, & auferam de spiritu tuo, tradamque eis, vt sustentent tecum onus Populi, & non tu solus graueris.*) & rursus in *Exo. de. cap. 19.* (*venit Moyses, & conuocatis maioribus natu Populi exposuit omnes sermones, quos mandauerat Dominus.*)

Vt itaque ad semitam, vnde nostra discessit oratio, redeamus, habes iam genuinam, & solidissimam originem à veris Iuris principijs elicitam. cur Consilium publicum possit Vniuersum Populum obligare, eique præiudicium inferre, vt ex subsequētibus exemplis hæc veritas clarior fiet.

- 12 Possunt siquidem Decuriones (quibus fuerunt Consulentes subrogati) Iure communi inspecto, bona Vniuersitatis donare, & permutare, & quoslibet etiam contractus (venditione excepta) perficere absque decreto, vt docent. Simoncell. de *decreto, in præfatione. n. 99.* Ramon. *Consil. 87. n. 38.* qui adducunt Tex. mirabile. in *l. fin. C. de prædijs Decurionum. lib. 10.* sic enim in ea sanctione decernitur. (*Curiales vendere quidem res immobiles, vel mancipia rustica prohibemus sine interpositione decreti, donationes verò, vel per-*

permutationes, vel quoslibet alios etiam sine decreto permittimus celebrare contractus, quoniam, & Sacra Constitutiones, quae super hoc à retrò Principibus latae sunt, in plurimis suis partibus de pretio non redhibendo late sunt, ut ex hoc apertissime detur intelligi, solum venditionis Decurionibus sine decreto interdictum fuisse contractum.) quam ratiocinationem optime comprobavit Luca de praeminentijs. discursu. 39. n. 10. (Prout alienationes bonorum Communitatis, aliaque grauiora negotia perpetuum statum, seu perpetuum prauiudicium redolentia pariter à toto populo congregato in Consilio generali de iure explicari debet, & tamen fere ubique rationabilis usus introduxit, ut haec fiant à Consilio ex aliquorum tantum numero constituto, ita dicto Consilio habente solum exercitium illius Iuris, quod penes totum Populum adhuc perseuerat.)

4 Sic etiam Consilium Vniuersitatis in causis ciuilibus pro debito eiusdem Vniuersitatis potest omnes Ciues obligare, qui indistinctim tenentur contribuere. Bartol. in l. 1. §. quod si nemo ff. quod cuiusque Vniuersitatis nomine. Bald. in l. etiam. num. 13. C. de executione rei iudicatae. Thomatus. de Collectis. in ver. exposuimus. supra. n. 22. Gratian. decis. Marchiae. 217. n. 1. & 2.

Ex hac pariter Theorica inoleuit praxis in Regno nostro iamdiu introducta, ut in acti-

bus per Vniuersitatem expediendis, soleant Domini Proreges rescripta expedire sub visione Tribunalis Regij Patrimonij, ut Iurati Consilium detineant iuxta. cap. 64. Regis Ioannis. Mastrill. de Magistratibus. lib. 3. cap. 4. nu. 444. Soli enim Iurati sunt meri Administratores Ciuitatis, ut docent Amaya. in l. fin. cap. p. C. de Decurionibus. lib. 10. Leo. decis. 19. n. 3. to. 1. Fragos. de Republica. tom. p. lib. 7. disput. 19. n. 1. Laurentius de Matthæu. de Regimine Regni Valentiae. cap. 4. §. 3. n. 22. quibus addendus est. Castell. decis. 217. n. 5.

16 Quinimò in casu fortiori voluerunt alij, quod Consilium Generale, siue maior pars illius potest obligare omnes de Vniuersitate praesentes, absentes, & futuros, etiam si tractetur de negotio tangente plures, ut singulos; ita eleganter docent Franciscus Marcus. decis. 489. num. 1. & 14. Hieronymus Portolez. ad Molin. verb. caput. §. 12. num. 14. Guid Pap. decis. 631. Thesaur. decis. 257. n. 4. Anchar. in cap. ex parte. de his, quae sunt à maiori parte Capituli. Gaill. obser. 73. lib. 1. Thomas del Bene. de Comitibus. dubit. 37. n. 18. Ramon. omnino videndus. consil. 87. n. 27.

17 Hinc non immerito emanat solida, & inconcussa sententia, quod per Consilium tota

- Vniuersitas representatur, & factum à Consilio à tota Vniuersitate dicitur gestum. Glos. in rubrica, quæ sit longa consuetudo. Bartol. in l. si quis. ff. de iure Vniuersitatis. Alex. consil. 17. n. 16. vol. 6. Bald. consil. 483. lib. 2. Losaus. de iure Vniuersitatis. par. 1. cap. 3. num. 48. & 49. Ramon. consil. 87. n. 21. Giurba. obser. 78. n. 6.
- 18 Quæ conclusio procedit etiã in delictis, & in pœnis incurrendis. Glos. magistralis. in l. aliud. §. refertur. ff. de regulis Iuris. Bald. de Pace Constantia. in verb. Vniuersitatem. in vsibus feudorum. Additio ad Bartol. in l. aut facta. §. nonnunquam. ff. de pœnis. Anchar. in cap. ex parte. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli. Ripa. in l. si se non obtulit. n. 42. ff. de re iudicata. Purpurat. consil. 556. n. 11. & 27. Guid. Pap. decis. 631. n. 6. Cancer. var. resol. par. 3. cap. 3. nu. 130. Arias de Mesa. Var. resol. lib. 2. cap. 23. n. 11. Luc. de Benefic. discurs. 23. n. 11.
- 19 Hec, si vera sunt in terminis suis, fortiori ratione procedunt in hac specie, in qua versamur, Iurati enim, & Consulentes in Ciuitate Messanæ ab vniuerso Populo eligebantur, vt recensuimus in discept. prima, vnde non ineleganter infertur, quod Populus eos eligendo, censetur eorum gesta approbare. Abbas in cap. Significant. n. 2. de

Appellationibus. Innocentius. in cap. 1. de fide instrumentorū. Gratian. discept. 196. num. 24. vbi subdit; quod per hanc electionem, quicquid per eos fuit executum, eligentium periculo cecidit. l. 2. ff. Iudicij. l. 1. §. proinde ff. si mens. fals. mod. dixerit.

- 20 Neque putes me hoc gratis asserere, aut mendicato sophismatum fucō cohonestare, siquidem, vt Concilium Generale ex ordine equestri, & classe populari per suffragia electum (vt Messanæ fieri consueuerat) dicatur habere potestatem cum libera, & totius Populi vices gerat, & quicquid ab ipso est gestum, reputetur, vt factum ab omnibus Ciuibus, sistitur Capiblanco centum manibus signatus. de Baronibus. prag. 12. cap. 83. nu. 3. qui allegat Bartol. in l. Praeses. C. de transactionibus, & Azcued. in Curia Pisana. lib. 2. cap. 18. n. 22.

- 21 Deniquè in ipsissimis terminis præsentis articuli de Iurisdictione, & Potestate, quæ residebat penes Senatum Messanæ, eiusquè Concilium ad obligandam Vniuersitatem, iuxta leges, & rationes superius ponderatas adduco Castill. decis. 217. n. 5. & 7. qui in casu fortiori refert decisum, Validam fuisse obligationem, à solo Senatu contractam absquè

squē interuentū Consilij ex
peculiaribus rationibus, quas
ipse ponderat, n. 9. & sequen-
tibus.

A R G V M E N T V M.

Vniuersitas videtur committere crimen læsæ Maiestatis, licet nulla
præcedat conuocatio Consilij publici, si in contumacia diu perseue-
rat. Gestum à maiori parte Curiae, vel Ciuitatis Minori præiudicat,
necum in actibus rationabilibus, & necessarijs, verumetiam dam-
niosis, & pœnalibus, & plura ad id cumulantur exempla. Infectio ca-
pitis politici ad singula extenditur membra. Exornatur Tex. in L. quod
Maior. ff. ad municipalem.

S U M M A R I V M.

Delictum læsæ Maie-
statis à priuatis com-
missum, si continua-
tum est, & succes-
suum, nec à Recto-
ribus Ciuitatis repri-
mitur, dicitur ab ipsa Vniuersitate
perpetratum. n. 1.
Rector Prouinciæ similis est delinquenti,
et alios delinquere patitur. 2.
Pater in cuius manu est, ut prohibeat,
ubet agi, si non prohibet admitti.
n. 3.
Et maior Curiae quod facit, ab omnibus
testum videtur. n. 4.
Titus in L. quod maior. ff. ad muni-
cipalem, elucidatur. n. 5.
Ius, qui publicè per maiorem sit par-
tem, ad vniuersos refertur. n. 6.
Maior pars minori præiudicat, nec dum
in actibus rationabilibus, & necessa-
rijs, verum etiam damniosis, & vo-
luntarijs. n. 7.
Et conclusio procedit etiam in donati-

uis faciendis n. 8.
Collecta à maiori Parte Vniuersitatis
imposita, à reliquis Ciuibus est per-
soluenda. n. 9.
Collecta contra recusantes, qui sunt obli-
gati, exigi potest, etiam per carcera-
tionem. n. 10.
Transactio inita à maiori parte Vni-
uersitatis, obligat reliquos Ciues ad
illam obseruandam. n. 11.
Ciuitas semper est eadem, nunquam
moritur, sed viuit in semetipsa, cui-
us respectu præteritum, præsens, &
futurum semper est idem. n. 12.
Sententia prolata contra maiorem par-
tem Vniuersitatis, nocet omnibus.
n. 13.
Donatiua in generalibus Regni Comi-
tijs à maiori parte Votantium obla-
ta, debent à reliquis persolui. n. 14.
Maior pars etiam in delictis, & pœnis,
minori præiudicat. n. 15.
Societas quædam iure gentium inter
Ciues est constituta, cuius rationes
pars

- pars maior obligat singulos. n. 16.*
Prudentij carmina insinuant maioris
partis sententiam praevalere. nu. 17.
Pars maior Vniuersitatis potest mi-
nori praeiudicare, si subest iusta,
& rationabilis causa. n. 18.
Ciuitas est quoddam corpus, quod ex suis
partibus constat. n. 19.
Pars maior trahit ad se totam. nu. 20.
Societas, siue Vniuersitas illius est na-
- tura, cuius esse dignoscitur Pars ma-*
ior ipsius. n. 21.
Membrum corporis non potest esse me-
lioris conditionis, quam est ipsum
caput. n. 22.
Infectio capitis in corpore politico, omnia
coinquinat, & inficit membra, li-
cet de per se considerata huiusmodi
morbo non laborem. n. 23.

DISCEPTATIO DECIMA QVARTA.

I

Senatores dā-
 natæ memo-
 riæ in detesta-
 bile facinus nō
 incidissent cō-
 gregato Consilio, sed à priua-
 tis personis seditio ortum ha-
 buisset, non ideò minus dice-
 retur scelus admissum à tota
 vniuersitate, vt proindè omnes
 ipsius Ciues vniuersali confis-
 cationi subiaceant. Est enim
 constans, & indubitata omniū
 Iuristarum Sententia, quod si
 delictum læsæ Maiestatis est à
 nonnullis inchoatum, deindè
 verò continuatum, & succes-
 suum apparet, & contumacia
 ad longum protrahitur tem-
 pus (prout in nostra facti spe-
 cie, nam quatuor annorum
 decursu obstinata inualuit per-
 fidia) dicitur à tota Vniuersi-
 tate perpetratum, quia dum
 ipsa rebelles non compescit,
 videtur id scelus ratum habe-

re, neque in eo casu requiritur
 publici Consilij congregatio
 per Tex. in L. 2. ff. de noxali
 actione. & L. scientia, ff. ad Le-
 gem Aquiliam. Bartol. in l. aut
 facta. §. fin. n. 10 ff. de Pensis.
 Soccin. in l. 1. §. fin. ff. de ac-
 quirenda possessione. Ancharan.
 consil. 158. Decius consil. 486.
 Mascard. de probationibus. lib. 3.
 conclus. 1413. n. 16. Gigas de
 Crimine læsæ Maiestatis. in tit. de
 rebellibus. quest. 12. nu. 4. Affli-
 ctus. decis. 376. nu. 2. Cutell.
 in Codice legum Sicularum. ad le-
 ges Iacobi nota. 33. n. 3. Cancer.
 var. resol. par. 3. cap. 4. num.
 114.

2 Id quod eruditè notat Cicero
 in Pisonem (nequè verò multum
 interest, præsertim in Consule, utrū
 ipse perniciosus legibus, improbis con-
 ciombus Republicā vexet, an alios
 vexare patiatur) & Arnobius.
 lib. 4. (in cuius manu est, vt prohi-
 beat, iubet agi, si nō prohibet admit-
 ti) Plura itidē adducit exempla

Gro-

Grotius. de *Iure belli*. lib. 2. cap. 21. §. 2.

- 44 Quæ ratiocinatio alio Iuris recepto axiomate fulcitur; nam ea, quæ fiunt à maiori parte Curiae, vel Ciuitatis, ab omnibus Ciuibus gestum videtur, vt
- 55 probat. Tex. expressus in *l. quod maior*. 19. ff. ad *municipalem*. vbi I.C. ita docet (*quod maior pars Curiae efficit, pro eo habetur, ac si omnes egerint.*) Consonat etiam non absimilis Tex. in *l. aliud*. 121. §. refertur ff. de *regulis Iuris*, vbi Vlpianus breuiter, sed eleganter probat intentum, in-
- 66 quiens (*refertur ad Vniuersos, quod publicè fit per maiorem partem*) Confert Sententia Curtij. lib. 10. (*Eis quod maior pars decreuerit, stetur.*) Hæc autem iura (nè aliquam patiantur tergiversationem) procedunt, & sibi vendicant locum, vt maior
- 77 pars possit minori præiudicare, nèdum in actibus rationabilibus, & necessarijs, verum etiam damnosis, & voluntarijs, vt docent. Felin. in cap. cum omnes. col. 10. de *Constitutionibus*. Gratian. *discept.* 721. n. 17. Luca. de *Iure Patronatus*. discursu. 64. n. 17. Surdus. *consil.* 65. n. 21. Additio ad Burat. *decis.* 573. n. 11. Abbas in cap. cum omnes. nu. 5. de *Constitutionibus*. Paulus de Castro *consil.* 170. par. 1. Tuscus. *Conclus.* 514. n. 12. *litera*. D. Decius. in cap. omnes. n. 79. de *Constitutionibus*. Vincen-

tius de Franchis. *decis.* 2. n. 26. Tasson. de *Antephato*. versic. 2. obser. 2. sub nu. 126. Sanleger. *quest. benef.* cap. 68. nu. 13. & 14. Raguc. de *voce canonica*. in *capitulo*. *questio.* 13. n. 1.

- 8 In casu etiam fortiori voluerunt alij hanc regulam, vt maior pars minori præiudicet, procedere etiam in donatiuis faciendis, vt docuerunt. Valenzuel. *consil.* 99. n. 62. Thomas del Bene. de *Comitijs*. dubit. 27. n. 1. Pont. de *Potestate Proregis*. in *rubrica*. de *Regalibus impositionibus*. tit. 4. n. 18. vbi refert sic fuisse determinatum per Inuictissimum Carolum Quintum Immortalis Memoriae in Regno Neapolis. Diana. par. 1. tract. 3. de *Parlamentis*. resol. 27. Mastrill. de *Magistratibus*. lib. 5. cap. 15. n. 28.

- 9 Sic etiam in Collecta imponenda maior pars Vniuersitatis singulos obligat, & omnibus alijs etiam non consentientibus, vel contradicentibus præiudicat. Rosenthal. de *Feudis*. cap. 5. *conclus.* 75. n. 1. Sextin. de *Regalibus*. lib. 2. cap. 14. nu. 28. Petrus Gregor. *Synagm. Iuris*. lib. 3. cap. 7. n. 10. Alex. *consil.* 68. n. 7. lib. 2. Bertrand. *consil.* 141. n. 8. lib. 1. Marcus. *decis.* 885. n. 4. part. 2. Mastril. *decis.* 49. n. 7. Quam propositionem ampliant nonnulli, etiam si minor pars, quæ contradicet, maiorem debeat sol-

soluere portionem. Per Tex. in cap. fin. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli. Tuscus. tom. 8. litera. O. conclus. 128. n. 1. Calderin. consil. 6. sub tit. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli. Franciscus Marcus. decis. 885.

10 n. 4. par. 2. Recusantes autem possunt ad illius solutionem compelli, etiam per incarcerationem. Bartol. in L. 4. §. actor. n. 7. ff. de Iudicijs. Rot. Rom. apud. Postium. de manutenendo. decis. 276. n. 7.

11 Pari modo transactio facta à maiori parte Vniuersitatis obligat reliquos Ciues ad illam obseruandam, cum per maiorem partem reliqui Ciues represententur. Felin. in cap. cum omnes. n. 21. vers. quarto nota. de Constitut. Marc. decis. 226. n. 1. par. 1. Castrensis. in L. cum proponebatur. n. 76. ff. de Iudicijs. Natta. consil. 589. n. 16. Gratian. discept. 775. n. 34. & 37. Buratt. decis. 657. nu. 4. Rot. Rom. in Recentioribus. decis. 459. n. 3. par. 18. tom. 2. quinimò etiam ligantur successores, quia licet mutantur Ciues, & Habitatores, nihilominus Ciuitas semper est eadem, nunquam moritur, sed viuit in semet ipsa, cuius respectu præteritum, præsens, & futurum semper est idem. Mandos. consil. 91. n. 5. Aluarot. in cap. 1. §. 1. de alienat. feud. Bald. consil. 159. lib. 5. Calderin. con-

sil. 21. de præbendis. Natta dicto consil. 589. n. 19.

13 Preterea sententia prolata contra maiorem partem Vniuersitatis nocet omnibus. Guid. Pap. quest. 270. circa medium, & consil. 171. n. 4. Barb. in L. Cum proponebatur. n. 28. & 29. ff. de Iudicijs.

14 Ad hæc in generalibus Regni Comitijs (quæ vulgari denominatione Parlamenta appellamus) tria Brachia, nempe Ecclesiasticum, Militare, & Demaniale simul congregata possunt maiori ex parte in obligationibus, & oblationibus, totum Regnum, & singulos ipsius habitantes obligare, quamuis minor pars contradicat. Chassan. in Consuetud. Burgun. rubrica. 9. §. 9. nu. 31. Tiraquell. de legibus Connub. glosa. 8. nu. 173. Belluga. in Speculo Principum. rubrica. 45. Mastrill. de Magistrat. lib. 5. cap. 15. n. 18.

15 Potest tandem maior pars Vniuersitatis (nè in terminis generalibus diù immoremur) singulos Ciues obligare, etiam in delictis, & pœnis incurrendis. Glos. est Magistralis. in L. aliud. 121. §. refertur. ff. de regulis Iuris. vbi primo vniuersalem constituit regulam (si publice Populus vocetur, scilicet per tubam, vel campanam, vel voce præconia; licet non omnes veniant, videntur omnes facere, quod

quod faciunt qui venerunt.) eam deinde notabiliter ampliat (Et habet locum in electione, & in contractibus, & etiam in commissione pœnæ, si veniant contra contractum pœnalem, vel etiam vadant, vel alias delinquant.)

Hanc etiam conclusionem in delictis, & pœnalibus dispositionibus Doctores communiter profitentur. Bald. de Pace constantia. in verbo Vniuersitatis, Ancharan. in cap. ex parte de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli. Ripa. in l. si se non obtulit. n. 42. ff. de re iudicata. Purpurat. consil. 556. nu. 11. & 27. Guid. Pap. decis. 631. num. 6. Cancer. var. resol. par. 3 cap. 3. nu. 130. Gratian. disceptat. 721. n. 33. & 34. ubi refert in facti contingentia per tres conformes fuisse pronunciatum. Suarez. de Censuris. lib. 5. disput. 28. sect. 4. n. 2. Castropalao. par. 6. tit. de censuris. disp. 4. puncto. 3. n. 3. Rot. Rom. in Recentioribus. decis. 43. n. 12. par. 12. Luca. de Benef. discursu. 23. nu. 12.

6 Sed præteritis rem hanc perbellè insinuat Grotius. de Iure belli. lib. 2. cap. 5. §. 17. ubi huius conclusionis notabilem adstruit rationem (Consociationes (præter hanc maximè naturalem) sunt, & alia tum privata, tum publica, & hæc quidem, aut in Populum, aut ex Populo. Habent autem hoc commune, quod in ijs rebus ob quas

consociatio quæque instituta est, Vniuersitas, & eius pars maior nomine Vniuersitatis obligant singulos, qui sunt in societate, omnino enim ea credenda est, fuisse V oluntas in Societatem coeundi, ut ratio aliqua esset expediendi negotia, est autem manifestè iniquum, ut pars maior sequatur minorem, quare naturaliter seclusis pactis, ac legibus, quæ formam tractandis negotijs imponunt, pars maior ius habet integri.)

17 Hinc concinnè Prudentius.

In paucis iam deficiente ceterua.

Nec persona sita est Patria, nec Curia constat.

Et deinde infirma Minoris

Vox cedat numeri, paruaq; in parte quiescat.

18 Nec est contrarium, si dicatur, quod non possit maior pars Vniuersitatis reliquos obligare, sed omnes debeant interuenire, & esse concordēs. Glos. in L. 2. verbo. aut legem. post mediū. C. quæ sit longa consuetudo. Hec enim regula locum, habet, si nulla subest iusta causa; si litigat verò ea existente, ex Tex. in L. venditor. §. si constat. ff. communia præditorum. In ola. in cap. fin. n. 37. de Consuetud. Felin. in cap. 2. n. 2. de Constitut. Natta. consil. 12. n. 4. Gratian. disceptat. 469. n. 7. At causa in hoc Themate satis abundè probatur, ut quies publica conseruetur,

T

Prin-

Principi debita exhibeatur obedientia, & reliqui Ciues metu pœnæ vniuersalis, cui subiacent, rebelles propulsent, vt diffusius comprobabimus. *disceptatione vigesima.*

- 19 Confirmatur discursus, nam cum Ciuitas Mellanæ (vt Vniuersitas est) fuerit rebellis siuè ex congregatione Consilij, siuè ex perseverantia in rebellionem fieri non potest, vt aliqua pars ipsius non dicatur rebellis quoad iuris effectum, quia Ciuitas est quoddam corpus, quod ex suis partibus constat. *l. sicut ff. quod cuiusque Vniuersitatis nomine.* Lauden. de *repræsalij.* n. 6. maior autem pars trahit ad se totum. Bartol. in *L. fin. n. 15. C. de collegijs illicitis,* Abbas. in *cap. ex literis. n. 3. de Constitut.* Couarr. *præct. quæst. cap. 36. n. 5. vers. tertio.* Fagnan. in *cap. in præsentia. n. 96. de probationibus.* vbi subdit,
- 21 quod ad dignoscendum cuius naturæ sit Vniuersitas, vel Societas, inspicere debet natura maioris partis, & hoc axioma varijs exemplis exornat. Absurdum quippè esset, si particula non congrueret suo vniuerso *Can. quæ contra mores. distinct. 8. cap. fin. de sponsalibus duorum.* nec debent mēbra à capite suo secessionē facere. *can. non decet. distinct. 12.* nequè potest membrum corporis, melioris esse iuris, quam est ipsum caput.

Crauetta. *consil. 27. n. 7.* Gutierrez. *lib. 3. quæst. ciuili. 15. n. 16.* Modest. *Pittor. consil. 21. num. 88.*

- 23 Id autem egregiè in indiuidualibus terminis comprobatur. Luca. de *beneficijs. discurs. 23. n. 11.* cuius verba satis notanda, & punctum percutientia, transponere non grauabor. (*Fallacia tamen erat in applicatione, id enim rectè procedit, quando censura prolata esset contra singulos, quorum infectio non tangeret ipsum corpus, quod siuè sit magnum, siuè sit paruum semper est idem; Si enim Capitulum iuxta suum consuetum numerum constituitur, E. G. ex 30. dignitatibus, & Canonicis, ex quibus casus præbeat 20. plus, vel minus per mortem naturalem, vel civilem deficere, adhuc idem est Capitulum, cuius corpus politicum sufficit non esse infectum, non curata infectione, seu abscissione aliquorum membrorum, quorum infectio non præiudicat integritati, ac unitati corporis, vt aduertitur præsertim dicto discursu. 125. de Regalibus occasione Ciuitatis, quæ ob reuolutiones populares in parte diuisa erat, Secus autem vbi ipsum corpus infectum est, tunc enim talis infectio influit in omnia membra, quæ licet comparatiuè ad alia membra sine valida, seu non patiantur illam infectionem, quam alia patiuntur, non per hoc apta sunt constituere, vel representare corpus validum, si istud*

istud in suo genere infectum est.
Vnde propterea, & ipsa membra
ita comparatiue, atque ad alios effe-
ctus valida, adhuc infecta dicun-

tur, non obstante innocentia, vel
exceptuacione, vtpote comparabili
cum diuersitate respectuum, siue
effectuum.

A R G V M E N T V M.

Pignoracionum, quas Represalias vocant, origo, & in toto terrarum
Orbe progressus dilucidè ostenditur. Rationes insuper, & requisita
ad eas iustificandas perpenduntur. Potest Princeps damna sibi à Ci-
uitate rebelli illata resarcire super bonis Ciuium etiam innocentium,
qui non habent regressum contra bona delinquentium, si Princeps ex
integro non est plenè satisfactus. Inter correos ex maleficio nulla ad-
mittitur cessio, aut repetitio. In exactione pœnæ Fuscus præferitur pri-
uato, si bona non suppetunt. In pari hypotheca præferitur creditor,
qui præuenit in nanciscenda pignoris possessione. Creditor in con-
cursu antefertur fideiussori.

S V M M A R I V M.

Dispensia Regio Æra-
rio illata ob rebello-
nem Messanensium
possunt optimo iure
resarciri etiam su-
per bonis Ciuium In-
nocentium. n. 1.

Pignoraciones, siue represalias permittun-
tur pro delicto subditorum, & sic
multo magis pro excessu Rectorum.
n. 2.

Iurista communiter approbant usum re-
presaliarum. n. 3.

Theologi unanimi consensu existimant
licitas esse represalias. n. 4.

Petrus Lorca sentiens pignoraciones re-
pugnare Iuri Diuino, & Humano.
improbatur. n. 5.

Maria de Iurisdictione. par. 4. cent. 1.
casu 41. asserens Represalias illiciti-

tas esse. refellitur. n. 6.

Princeps, qui Superiorem non recogno-
scit, represalias concedit. n. 7.

Rex Noster Catholicus ius habet repre-
salias concedendi. n. 8.

Iniuria debet esse grauis, & manifesta,
ad hoc, vt relaxentur pignoraciones.
n. 9.

Superior requisitus, si delictum à subdi-
to perpetratum vindicare neglexerit,
represalijs subiacet. n. 10.

Denunciatio non debet præcedere ad va-
lidandas represalias, si Superior ip-
se delinquit cum subditis. n. 11.

Represalia Iure Diuino, Pontificio, &
Cæsareo permissæ comprobantur. nu.
12.

Messanenses iure represaliarū ante per-
petratum crimen rebellionis uteban-
tur. n. 13.

- Ius, quod quisque in alterum statuerit, contra seipsum statui, omnis ratio sua det. n. 14.
- Pignorationes, siue represalia antiquissimam recognoscunt originem, & apud omnes ferè nationes observata. n. 15.
- Natura inter Homines quamdam cognationem constituit. n. 16.
- Societas quaedam inter omnes Cives dicitur constituta; iuxta sententiam Marci Tullij Ciceronis. n. 17.
- Civitas est principalissimum opus eorum, quæ humana ratione constitui possunt. n. 18.
- Damna, & lucra debent inter socios communicari. n. 19.
- Civis unus, si damnum patitur ab hostibus illatum, debet à ceteris Conciuibus restaurari. n. 20.
- Delictum ab uno ex Conciuibus commissum, debet ab alijs resarciri, si superior requisitus ius reddere neglexerit. n. 21.
- Confociatio, quâ multi Patres familiarum in unum populum coeunt, maximum dat ius corpori in partes. n. 22.
- Politicae perpenduntur rationes, ob quas uniuersus Gentium usus represalias introduxit, ad communem quietem, & reciprocam utilitatem. n. 23.
- Princeps potest iure represaliarum petere, nè dum sumptus erogatos ex causa belli, verum etiam expensas omnes, quas necessarias existimauerit, ad quietem, & securitatem in posterum confirmandam. n. 24.
- Liuij recensetur sententia, quo ad resarciendos sumptus factos in bello. n. 25.
- Cives innocui, si quid de proprio contribuant pro alieno delicto, veluti fideiussores repetunt super bonis delinquentium. n. 26.
- Creditor tenetur cedere iura, etiam contra se ipsum fideiussori soluenti. n. 27.
- Communicatio, aut societas damni non admittitur inter socios delicti. n. 28.
- Tutor conuentus ex dolo communi non repetit id, quod soluit à Contutore, quia non datur communicatio damni ex maleficio. n. 29.
- Cessio damni soluti non admittitur contra consocium delicti, etiam si inter ipsos delinquentes culpa non sit omnino equalis. n. 30.
- Fiscus dicitur haeres anomalus delinquentis. n. 31.
- Fiscus super bonis confiscatis tenetur ad onera per delinquentem contracta ante crimen perpetratum. n. 32.
- Creditores anteriores præferuntur Fisco agenti pro exactiōe pænæ super bonis delinquentis. n. 33.
- Fiscus, si super bonis ab eo confiscatis, est etiam creditor delinquentis, præfertur fideiussoribus, & cessionarijs. n. 34.
- Pænæ si partim Fisco est applicanda, partim verò priuato accusatori, & bona non suppetunt, præfertur Fiscus pro assequutione suæ portionis. n. 35.
- Creditor, & fideiussor, si concurrunt super bonis communis debitoris, admittuntur regulariter pro rata. n. 36.
- Quæ conclusio limitatur, si creditor præueniendo pignoris possessionem acquisiuit. n. 37.
- Cre-

Creditor, possidens ex causa equali pariter privilegiata, repellit agentem,

etiam in prima tela iudicij reiectiui. n. 38.

DISCEPTATIO DECIMAQVINTA.

Satis abundè iustificatam existimo vniuersalem bonorum confiscationem ex rationibus, quas in *superioribus Disceptationibus* luculenter congesti, sed & si ipsæ corruerent (cum tamen sint solidissimæ) ea potissima erit, quam nunc comprobandâ aggredior, fundata in refectione tot deuastationum, & tot ingentium damnorû, quæ Regiæ coronæ obueniunt ex rebellione tam diuturna, & proterua, & ex quatrienniali bello, quod indè subortû agnouimus, cû enim, Senatus Messanæ alijs comitatibus Ciuibus se à Catholici Regis obedientia subtraxerit, & Castra occupans, hostium arma inuitauerit, pertinaciter resistens, & prælians, potuit iure optimo Rex noster damna sibi illata repetere, & refarcire super bonis, non modo principalium delinquentium, sed etiam cæterorum Conciuium, licet omni prorsus culpa carent, idque iure pignorationum, quas vulgaris eloquutio reprefalias vocat; cum & ipse in casu laxiori passim permit-

tantur, si nempè Rebellio, & hostium accessus à particularibus Ciuibus solum deriuasset absque expresso Senatus assensu, si tamen cum reprimere Senatus posset, non obuiaisset; potiori itaque iure, erunt concedendæ, dum perduellio ortum habuit ab ipso Senatu, qui coniurato virium conatu, facinus tam detestabile iussit, perpetravit, perfecit. Hæc conclusio est communiter recepta, & canonizata; siquidem ex Iuristis eam sunt sequuti.

Bartol. de *Reprefalijs. quest. 6. n. 5.*

Bald. in *auth. sed omnino. n. 2. C. Ne uxor pro marito.*

Iason. in *l. 2. §. item. n. 23. ff. de verborum obligationibus.*

Ioannes de Lignano. de *bello. cap. 161.*

Loffredus. *consil. 45. n. 4.*

Petrus Gregorius. *lib. 38. synagm. cap. 8. n. 12.*

Peguera. *decis. 11. n. 8.*

Laudensis. de *bello. quest. 38.*

Bursatus. *consil. 138. num. 58. lib. 2.*

Ponte. *consil. 93. n. 3. lib. 1.*

Intrigliol. de *casibus conscientie. centuria prima. casu. 110. n. 14.*

Bellin. de *re militari. par. 2. tit. 11. num. 4.*

Aya-

- Ayala. de Iure belli. lib. 1. cap. 4.
 num. 6.
 Myfinger. cent. 6. obser. 1.
 Iacobus. de Canibus. de represal.
 n. 14.
 Ludouic. Bolognin. consil. 20.
 n. 5.
 Grotius. de Iure belli. lib. 3. cap.
 2. §. 7.
 Antonius Faber. in Codice. lib. 2.
 tit. 9. definit. 1. n. 6.
 Nouar. in collect. Regni Neapol.
 sub rubrica. de Represalijs. collect.
 l. n. 1.
 Arias de Mesa. var. resol. lib. 2.
 cap. 23. n. 11.
 Caball. resol. crimin. centuria pri-
 ma. casu 122. n. 1.
 Augustin. Barbosa. in auth. sed
 omnino. n. 8. C. ne Filius pro Pa-
 tre.
 Luca. in supplemento. to. 16. lib. 2.
 de Regalibus. discursu. 181. n. 9.
 Cresp. de Valdaura. obser. 75.
 n. 4.
 Cutelli. in Cod. Legum secularum.
 ad Leges Petri nota. 3. n. 5. & ad
 Leges Martini. nota. 18. n. 6.
 Dextart. decif. 75. nu. 4.
 4 Ex Theologis pariter hanc
 sententiam vnanimi suffragio
 profitentur.
 Victoria. in relect. de Iure belli.
 nu. 41.
 Bannes. 2. 2. quest. 40. artic. 1.
 dubit. 11.
 Molina. de Iustitia. & Iure. tract.
 2. disput. 121. versic. confirmari.
 Azor. Instit. Moral. to. 3. lib. 2.
 cap. 7. quest. 20.
 Iacobus Granada. in 2. 2. Diui
 Thomae. controu. 3. tract. 13. di-
 sput. 4. sect. 8. n. 73.
 Casiro Palao. tom. 1. tract. 6. di-
 sput. 5. punct. 4.
 Coninch. in 2. 2. disput. 31. dubit. 1.
 7. & 8.
 Valentia. to. 3. disput. 3. quest. 16.
 puncto. 3.
 Villalobos. in summa. to. 2. Inst.
 5. diff. 4. n. 16.
 Petrus Binsbfield. de iniurijs. &
 damno dato. cap. 8. quest. 4. con-
 clus. 1.
 Tanner. in Theolog. schol. to. 3. di-
 sput. 2. quest. 6. dub. 5. n. 73.
 Layman. in Theolog. moral. lib. 2.
 tract. 3. cap. 12. n. 13.
 Diana. moral. resol. par. 4. tract.
 4. resol. 72.
 Suarez. de Fide. Spe. & Charita-
 te. disput. 13. sect. 7. nu. 10.
 Lethus. de Iustitia. & Iure. lib. 2.
 cap. 47. dub. 4. n. 21.
 Hurtado. in eodem tract. disput.
 169. sect. 12. & 122.
 5 Audiendi idcirco non sunt
 Petrus Lorca. in 2. 2. Diui The-
 mae. quest. 40. artic. 1. sect. 3. di-
 sput. 52. in appendice. nu. 15. &
 6 Marta. de Iurisdictione. par. 4.
 centuria prima. casu 41. Qui acri-
 ter insurgunt contra huiusmo-
 di represalias. vt pote contra-
 rias. & repugnantes Iuri Diui-
 no. & Humano. & naturali
 aequitati sub pretextu. quod
 nemo debeat pro alieno prae-
 grauari debito. vel delicto. lo-
 quuntur enim contra commu-
 nem

nem, & à tot Patribus receptam conclusionem, prout eos merito reprobant Diana. *dicta par. 4. tract. 4. resol. 72.* & Aegidius. de *Fide, Spe, & Charitate. disput. 31. dubit. 8. n. 131.*

Conditiones verò à Doctoribus ponderatæ, vt iusta sit represaliarum relaxatio super bonis innocentium, tres sunt præcipuæ casui nostro apprimè applicabiles.

- 7 Prima est, vt concedantur à Principe, qui superiorem non recognoscit, & suprema vitur iurisdictione. Peguera. *decis. 11.* Franciscus Marcus. *decis. 767. nu. 6. vol. primo.* Martinus. *Laudensis. de represalijs. in principio. nu. 4.* Fontanella. de *pactis nuptialibus. claus. 3. glos. 2. nu. 23.* Mastrill. de *Magistratibus. lib. 3. cap. 4. num. 450.* Et dilucidè verificatur, cum versemur in Rege Nostro Catholico, cui hanc pignorandi facultatem competere nemo dubitauit. ex glos. in *Can. Hadrianus. distinct. 63.* Oldrad. *consil. 69.* Bobadill. *lib. 2. polit. cap. 18. n. 223.* Parlador. *lib. 2. quotid. quæst. cap. 21. n. 3.* Cabedo. *decis. 7. nu. 4.* Ponte. de *Potestate Præregis. tit. de triremibus. n. 25.*
- 9 Altera, vt iniuria sit grauis, & manifesta. arg. tex. in *L. scio. ff. de integritate restitutione.* Bartol. de *represalijs. quæst. 2. num. 11.* Menoch. de *arbitrar. casu. 527. n. 10.* Bursatus. *consil. 345. nu.*

54. Sed quæ maior iniuria, quam rebellio? quæ euidentior probatio, quam quatriennis contumacia, & obstinata perfidia?

- 10 Postrema est conditio, vt superior requisitus delictum à subdito perpetratum vindicare neglexerit. Socin. *consil. 120. n. 21. lib. 1.* Borell. in *addit. ad Bellug. in speculo Principum. tit. de propositione. §. iam supra. versic. tertio declara.* Guid. Pap. *decis. 32. n. 2.* Peguera *decis. 11. n. 7.* Matthæus de Afflictis. in *constit. Pacis cultum. n. 47.* Diana. *par. 4. tract. 4. resol. 72.* Planè hæc monitio non semel præcessit, sed frustra, pluries adhibita, sed vanè, vt in *priori Disceptatione* enarrauimus; imò nequè in hoc casu necessaria erat, quia
- 11 in tantum Interpretes nostri hæc denunciationem exposulant, in quantum supponunt iniuriam à subdito fuisse perpetratam, vnde existimant superiorem esse requirendum, vt crimen puniat, & damna resarciat, eo autem renuente, cæteri Ciues, licèt innocui, tenentur ad refectionem damni, quia culpa superioris ex neglecta iustitia transfunditur in subditos; vt docent Auctores supra allegati. Alia res est in hac specie, de qua disceptatur, quia Senatus ipse fuit Auctor rebellionis, & maiori pollebat perfidia, quam Ciues. Castrensis

Arensis. *consil.* 424. n. 5. lib. 1.
 Arias de Mesa. lib. 2. cap. 23.
 nu. 20. Fontanella. de *Pactis*.
claus. 3. *glos.* 2. nu. 49.

Sed ne in sola Doctorum
 congerie hæc veritas fulciri vi-
 deatur, subdiximus eam Iuris di-
 spositione, exemplis, legali
 ratione, & politica epicheia
 12 euidenter muniri.

Multiplici enim Iure proba-
 tur. Diuino. Ezech. cap. 10. Io-
 sue. cap. 1. Regum. lib. 1. cap. 4.
 & lib. 2. cap. 24. Pontificio. in
 Can. *Dominus noster*. 23. *quest.*
 1. & cap. ex *rescripto*. de Iure Iu-
 rando. Casareo. in Auth. *si vero*
Dominus temporalis. C. de *heret-*
icis. Iure Siculo. in cap. 87. Re-
 gis Ferdinandi; Sed non aliam
 legem expetimus, non alios
 volumus huius veritatis asser-
 tores, & testes, quam ipsos

13 met Messanenses, siquidem
 inter innumeras prærogatiuas,
 quibus fruebantur, hæc erat
 præcipua, vt si quis Messanæ
 Ciuis in alia Regione indebi-
 te grauaretur, vt possent Re-
 presalijs pro refarciendo inte-
 resse contra bona Ciuium loci
 illius, in quo iniustitia passi-
 ostenderetur, vt patet ex cap.
 123. *Caroli Caesaris*. Non de-

14 bent itaque Messanenses in-
 fontes (si qui sunt) conqueri,
 vt idem Ius ad commodum
 Regis contra eos statuatur,
 quod ipsi ex Regia munificen-
 tia in alios exercebant. L. 1.

ff. quod quisque Iuris. Abbas.
consil. 101. lib. 1. Roman. *consil.*
 55. Tiraquell. de *retractu* li-
 gnagier. §. 1. *glos.* 13. n. 6. & in
 terminis individualibus casus
 nostri Arias de Mesa. *var. resol.*
 lib. 2. cap. 24. n. 11.

15 Exempla sunt manifesta, si-
 quidem hic pignorationum
 vsus antiquissimam recogno-
 scit originem, & successiuis
 temporibus apud omnes ferè
 nationes inuiolabiliter apparet
 obseruatus. de Græcis sic fir-
 mant. Iulius Pollux. lib. 8. cap.
 1. Alexander ab Alexandro.
dierum genialium. lib. 5. cap. 3.
 Tiraquell. in l. *si unquam*. verbo.
susceperit liberos. n. 147. C. de *re-*
uocandis donationibus. De Numa
 Pompilio alijsque Romano-
 rum Regibus. Liuius. lib. 1.
Decade. 1. Zasius in L. 2. §. &
 ita leges. *ff. de origine Iuris*. De
 Serenissimis Hispanorum Re-
 gibus. Luca de Regalibus *discur-*
su. 181. Solorzano. de Iure In-
diarum. 10. 2. lib. 3. cap. 19. n.
 46. Tapia. *decis.* 22. Arias. de
 Mesa. lib. 2. cap. 23. In Gallia
 ita seruari testatur Guid. Pap.
decis. 32. Petrus Gregor. *par.* 3.
 lib. 38. cap. 8. n. 5. In Catha-
 lonia Cancer. *var. resol.* tom. 2.
 cap. 5. n. 47. & 48. Fontanella.
 de *pactis nuptialibus*. *clausula*. 3.
glos. 2. nu. 25. In Germania.
 Andreas Gaill. *obseru.* 44. n. 10.

16 Ratio pariter legalis desumi-
 tur ex eo, quia inter Ciues est
 quæ-

quædam societas contracta, ut innuit I. C. in *l. ex hoc Iure*, & *l. ut vim*. ff. de iustitia, & Iure (cum inter nos cognationem quandam Natura constituit.) Diuus Thomas. de Regimine Principum. lib. 1. cap. 1. Petrus Gregorius. de Republica. lib. 1. cap. 2. Bobadil. in politica. lib. 1. cap. 1. Galganet. de Iure politico. lib. 4. tit. 16. num. 12. Mastrill. decis. 164 n. 22. Solorzan. de Iure Indiarum. lib. 1. cap. 23. n. 7. Cutelli. in Codice legum Sicularum, ad Leges Petri. nota. 3. n. 1. ubi existimat; Ciues vnus Magnæ Domus socios videri, quod pulcherrimè innuit Aristotel. lib. 3. politic. cap. 1. & Cicero. in somnio Scipionis (Nihil est illi Principi Deo, qui hunc Mundum regit, quod quidem in terris fiat acceptius, quam Concilia, ceteris hominum iure societas appellantur.) Diuus Thomas. lib. 1. polit. 1. (Ciuitatem esse principalissimum eorum, quæ humana ratione constitui possunt.) Hinc sequitur, quod omnia damna, & lucra, quæ publicam hanc societatem respiciunt, debent inter Ciues esse communia. *L. si nō fuerint*, & *L. cum duobus*. §. *damna*. ff. pro socio. *L. 2. §. actio*. ff. de administrationibus rerum ad Ciuitatem pertinentium.

Ad eum itaque modum, quod si vnus ex Ciuibus damnum patitur ab hostibus illatum, debet ab alijs Conciuibus re-

staurari. Gaspar Thesaur. quest. 93. nu. 2. Mastrill. decis. 164. Klocch. de contribut. cap. 17. n. 295. Medices. de Casibus fortuitis. quest. 11. n. 56 Mula super cap. 45. Regis Iacobi. n. 75 ad Tex. in *L. ne quid*. ff. de varijs, & extraordinarijs cognitionibus. & in *l. quoties*. ff. ad Municipalem; quod est consentaneum Iuri Municipali Siculorum. ex Textu. in cap. 3. Regis Petri. Sic è conuerso, si est illatum damnum ab vno ex Conciuibus, debet ab alijs debitè reficiri, præcipuè si Superior requisitus ius reddere neglexerit. Klocch. de contribut. cap. 19. nu. 326. Cutelli. dict. nota. 3. Et fortius si detrimentum peruenierit à Re-
 21 toribus Ciuitatis, & maiori parte ipsius; quia ut rectè notat. Grotius. de Iure belli. lib. 2.
 22 cap. 5. §. 23. (Confociatio, quæ multi Patres familiarum in vnum Populum, ac Ciuitatem coeunt, maximum dat ius corpori in partes, quia hæc est perfectissima societas.)
 23 Si denique politica percurris motiva, ob quæ ex Vniuersali Gentium consensu hic mos inualuit, ut pro vnus delicto à Superioribus non vindicato, ceteri Ciues puniantur, plura non contemnenda se offerunt, quæ spectant ad publicam omnium Regionum quietem, & reciprocam utilitatem. Primū siquidem fundatur in quadam necessitate, quia alioquin ma-

gna daretur iniurijs faciendis
 licentia, cum bona Imperan-
 tium sæpè non tam facilè pos-
 sint in manus venire, quam
 priuatorum, qui plures sunt.
 Præterea cum sit vniuersalis
 consuetudo, ex ea resultat
 commune bonū omnibus Po-
 pulis, ita vt, qui nunc ex ea
 grauaretur, alio tempore indi-
 dem posset subleuari. Rursus
 spes est facilius membra ei-
 usdem societatis à se mutuo ius
 consequi posse, & indemnita-
 ti suæ consulere, quam exte-
 ros, quorum multis in locis
 exigua aut nulla habetur ratio,
 vt rectè perpendunt. Diuus
 Thomas. 2. 2. *quest.* 40. *artic.*
 1. Molina. *disput.* 120. Valen-
 tia. *disput.* 3. *quest.* 16. *nu.* 3.
 Grotius. de *Iure belli.* lib. 3. *cap.*
 2. § 2. Klocchi. de *contribut.* *cap.*
 19. *n.* 326.

Aliæ sunt pariter rationes,
 quæ huiusmodi represalias mi-
 rifice comprobant, adductæ in
disput. 18. 19. & 20. ad quas
 te delego, ne actum agatur.

24 Præstat nunc ea, quæ in
 theorica consistunt, ad praxim
 corollarie deducere, & acco-
 modare. Certò certius est,
 quod damna Regiæ Coronæ à
 Messanensibus propter bellum
 illata longè, & absque vlla
 proportionem superant valorem
 omnium bonorum, quæ ad
 delinquentes, & ceteros Con-
 ciues spectabant, vt latè pro-

batum est in *prima Disceptatione.*

Adnectenda sunt etiam innu-
 mera stipendia, quæ persol-
 uuntur Militaribus Cohortibus
 ibidem cōmorantibus ad Po-
 pulum in suo officio, & quie-
 te continendum. Sunt etiam
 ponderandi excessiui sumptus
 pro veterum Castrorum repa-
 ratione, nouarumque Arcium
 constructione erogati; nec im-
 merito, explorati enim iuris
 est, quod Rex Noster nè dum
 petere potest bona ablata sibi
 rellitui, & damna data resar-
 ciri, verum etiam expensas
 omnes, quas necessarias repu-
 tauerit ad quietem, & securita-
 tem in posterum confirman-
 dam. Ita. Duuall. in 2. 2. *Diui*
Thomæ. tract. de Charitate. artic.
 4. Coninch. *disput.* 31. de *bel-*
lo. dubit. 7. *n.* 109. Diana. *par.*
 6. *tract.* 4. *resol.* 22. Grotius.
 de *Iure belli.* lib. 3. *cap.* 2. §. 7.
 Cutelli. ad *Leges Martini. nota.*

25 18. *n.* 6. & 7. Valdaura. *obser.*
 75. *n.* 4. ex *Liuiolib.* 27. (*Im-*
pensam, quæ in bellum facta esset,
omnem præstare Regem equum
censebant, cuius culpa bellum ex-
citatum esset.)

26 Verumtamen aduersus præ-
 dicta Commorantes acriter in-
 surgunt, aiunt enim, quòd
 & si expensæ belli possint su-
 per bonis Ciuium Innocen-
 tium resarciri, attamen hi in
 Represalijs veluti fideiussores
 à Doctoribus reputantur, &
 ideò

ideo summam, quam solvunt,
à principalibus Reis possunt
repetere. *L. 2. §. fin. ff. de ver-
borum obligationibus, L. soluendo.
ff. de negotijs gestis. Alex. Consil.
147. n. 2. vol. 2. Bertazol. con-
sil. 288. n. 3. Surdus. consil. 12.
n. 41. Matrill. decis. 164. n. 9.
Menoch. consil. 244. num. 58.
Fontanell. de pactis nuptialibus.
claus. 3. glosa. 2. n. 40. & 41.
Hinc fit, quod cum bona Re-
bellium à Fisco sint vendicata,
& possessa, tenetur illa com-
morantibus, veluti fideiussori-
bus retrocedere; creditor enim
27 tenetur fideiussori solvendi iu-
ra cedere, etiam contra se ip-
sum pro bonis ex titulo poste-
riori possessis. *L. 2. C. de fide-
iussoribus. Felician. de Censibus
10. 2. cap. 2. n. 15. Amatus. re-
sol. 37. n. 20. Scaccia. de com-
mercijs. §. 2. glos. 5. n. 89. Aco-
sta. de priuile. creditor. regula. 3.
ampliat. 2. n. 70.*
28 Ingenuè fateor, hanc conclu-
sionem veram esse in terminis
suis, audacter tamen sustineo
casui nostro non esse applica-
bilem, nam commorantes ex
residencia in loco hostili, &
Ciuitate Rebeli in eundem
reatum inciderunt, vt diffusè
probatum est supra *Disceptatione
nona*, cum itaque, & ipsi sint
Rei, nullum habent regressum,
aut ius petendæ Cessionis, sol-
uentibus enim ex proprio ma-
leficio, hoc beneficium dene-*

gatur contra correos, nec vlla
admittitur in delictis commu-
nicatio, aut societas damni.
Ronchegal. in *L. eadem. n. 220.
ff. de duobus Reis Franc. decis.
662. n. 8. Ponte. decis. 10. n. 1.
Bobadill. in Politic. lib. 2. cap. 21.
n. 252. Carleual. de Iudicijs. lib.
1. tit. 1. disput. 5. n. 45. Costa.
de Ratione Rate. q. 154. num. 4.
29 Virgil. de legitim. personæ. cap. 4.
n. 32. & probat Text. expref-
sus in *L. 1. §. planè. ff. de Tutela,
& Rationibus distrahendis. (Pla-
nè ex dolo communi cōuentus præ-
stiterit Tutor, neque mandanda
sunt actiones, neque utilis compe-
rit, quia proprij delicti pœnam
subit, quæ res indignum eum fe-
cit, vt à cæteris, quid consequatur
doli participibus, nec enim vlla
societas, vel communicatio iusta
damni ex maleficio est.)*
30 Neque possunt huius ratio-
nis vim declinare, & effuge-
re, si replicent, quod maius
fuit delictum Rebellium, quàm
commorantium; cum illi cō-
mittendo, hi verò omittendo
peccauerint. Siquidem ij, qui
Messianæ degerunt per diutur-
nam habitationem, etiam po-
sitiuè, se Reos declararunt;
Præterea Iura, quæ in delictis
cessionem vetant contra so-
cios, non requirunt æqualem,
& simillimum in omnibus
reatum, sed sunt contenta,
vt omnes Rei sint, & contu-
maces, vt deducitur ex Text. 22*

in L. si plures. §. unde querendū.
ff. de Administratione Tutorum
(An actiones pupillus ei, qui so-
lus conuenitur, in alterum pro
parte scilicet prestare debeat? sed
cum propria cuiuscumque contu-
mācia puniantur, qua fronte pote-
rit hoc desiderari?) & ita docent.
Glos. fin. cap. si quis de rebus Ec-
clesiæ non alienandis. Mangil de
enichionibus. quæst. 131. nu. 15.
Auiles. in cap. præ. cap. 4. ven.
seu obligado. Olea. de Cessione
Iurium. in. 5. quæst. 6. nu. 36.
versic. in cuius sententia. circa fi-
nem.

- 31 - Præterea tunc possent iuste
commorantes petere actiones
sibi mandari contra bona Re-
bellium pro repetendis dam-
nis solutis, si ea Fiscus tantum-
modò possideret iure confi-
sationis, quia cum tunc sit
hæres anomalus delinquentis.
L. inter eos. §. fin. ff. de fideiussor-
ibus Trentacinq. var. resol. lib.
1. tit. de iure Fisci. resol. 2. nu. 2.
Intrigliol. consil. 22. n. 32. te-
netur omnibus creditoribus
32 satisfacere, & consequenter
his commorantibus, qui de
proprio illata damna resar-
ciunt. L. 2. C. ad legem Iuliam.
de vi publica, & L. cum Fisco. ff.
ad S. C. Syllanum. Mutal.
decis. 49. n. 41. Fontanella. de
pactis nuptialibus. claus. 7. glos. 2.
par. 9. nu. 62. Amaya. lib. 1.
obs. 11. Thomat. decis. 145.
33 n. 6. Ex qua ratione descendit,

quod si aliquis fuerit à iudice
condemnatu in pœna pecu-
niaria Fisco applicanda, & cre-
ditores anteriores condemnati
concurrant cum Fisco, sunt
præferendi ex L. unica. C. de
pœnis fiscalibus. lib. 10. Quia
non possunt. ff. de iure Fisci, Co-
uarr. var. resol. lib. 1. cap. 164.
Sixtin. de Regibus lib. 2. cap.
8. n. 85 Gratian. deceptat. 304.
nu. 9. Cutillo Soropaior. con-
trouer. lib. 4. cap. 49. n. 64.
34 - At in presenti specie res ali-
ter se habet, nam præter va-
rios titulos in præcedentibus Di-
sceptionibus enumeratos, &
resultantes ex iure belli, & cō-
fiscationis, adest etiam titulus
proueniens ex credito pro re-
petendis sumptibus factis ex
causa belli, & ijs, qui in futu-
rum sunt erogandi ad perpe-
tuam, & solidam securitatē Im-
perij sub eorum inuitabili præsup-
posito, toties inculcato, quod
nec bona Reblium, nec cō-
morantium minimam partem
absorbent totius ingentium ero-
gationum. Ex hoc facto resul-
tat in iure, quod si Regius Fi-
scus concurrat, ut creditor, &
commorantes veluti fideiussor-
es, & cessionarij Fisci iura
sua experiantur super bonis
principalium Reblium, sem-
per Fiscus potior erit, & præ-
ferendus pro exactione residui,
quamuis utrumque creditum
ex vnicā radice dependeat, ut

notabiliter concludunt. Socini
consil. 206. in *septimo casu*. Olea
de reffione luriarum tit. 6. q. 8. n. 25.
 cui Ratiocinationi bene con-
 15 sonat in fortioribus terminis
 recepta non minus, quam ele-
 gans conclusio, quod si delin-
 quens est condemnatus in pœ-
 na pecuniaria partim Fisco ap-
 plicanda, partim verò priuato
 accusatori, & bona non suppe-
 tunt pro solutione integræ pœ-
 næ, præfertur Fiscus priuato in
 assequutione suæ portionis, li-
 cêt vterque ex eodem fonte
 suam deducat actionem. per
 Tex. in *l. quod placuit. ff. de iure*
Fisci Iulius Clarus. in *pract. cri-*
min. quest. 78. versic. *vidi quan-*
doque. Farinac. *quest.* 25. num.
 188. Bald. in *l. rescriptum. nu.*
 4. *ff. de pactis.* Peregrin. *de iu-*
re Fisci. lib. 6. tit. 6. n. 21. Car-
 leual. *de iudicijs. tom.* 2. lib. 1.
 tit. 2. n. 32. Salgad. in *labyr.*
Creditor. par. 1. cap. 7. n. 7.
 6 Licêt autem in proposito pû-
 cto contrarium teneant. Franc.
decis. 260 & Curia Philippica.
par. 2. lib. 2. cap. 6. n. 50. sen-
 tientes creditorem, & fideiuf-
 sorem esse pro rata admit-
 tendos super bonis principalis

debitoris, attamen ipsimet
 pro indubitato supponunt, &
 concludunt, vt creditor sit om-
 ninò præferendus fideiussori,
 quoties (prout in hoc casu)
 creditor præuenit, & possidet
 bona debitoris, tunc enim in
 pari causa potior est ille, qui
 præueniendo pignoris posses-
 37 sionem adeptus est, vt per tex.
 in *l. si debitor. ff. de pignoribus* in
 cōcursu creditoris, & fideiussor-
 ris concludit idē Franc. *dicta.*
 38 *decis.* 260. num. 4. & hoc iure
 vtimur in Regno nostro. etiam
 inter priuatos Creditores pa-
 rem hypothecam habentes
 ex eodem instrumento, nam
 si vnus ipsorum præuio iudi-
 ciali decreto præuenit, &
 nactus est rei obligatæ pos-
 sessionem, alium cōæqualem
 creditorem remouet ab agen-
 do tutus exceptione possessio-
 nis ex causa æquali pariter pri-
 uilegiata, etiam in prima tela
 iudicij reiectiui intentati pro
 exequutione instrumenti cen-
 sualis. Mastrill. ad Petrum de
 Gregorio. *de Censibus. quest.* 6. n.
 93. Muta. *decis.* 24. num. 10.
 Giurba. *decis.* 22. nu. 3. Ama-
 tus. *resol.* 31. n. 6.

A R G V M E N T V M.

Ciuitas contumax ob delictum plectitur pœna pecuniaria, & tene-
 tur ad refectionem damnorum, quæ si non potest de bonis Com-
 munitatis resarcire, debet collectam imponere persoluendam ab om-
 nibus Ciuibus, tum fontibus, tum etiam innocuis, idque probatur
 in-

inspecto Iure Communi, & Siculo. Pro delicto Vniuersitatis puniuntur Ciuēs, non ut singuli, sed ut pars Republicæ iniquæ. Pacis commoda; Bellique cruminae recensentur. Potest Ciuitas pro Pace habenda bona Ciuium obligare, vel alienare. Valet Princeps bona subditorum auferre ex causa Belli, vel alia publica necessitate.

SUMMARIVM.

Vniuersitas, quæ deliquit, potest puniri pena pecuniaria, & condemnari, ad resarcienda damna, quæ pars laesa passa est. n. 1.
 Collecta imponitur ab omnibus Ciuibus persolueda pro solutione penæ, si Vniuersitas non habet bona suffe-
 ctura n. 2.
 Collecta Ciuibus imposita obligat etiam infirmos, viduas, & pupillos. n. 3.
 Textus in l. munerum §. patrimoniorum. ff. de muneribus, & honoribus. elucidatur n. 4.
 Ciuēs, qui de nouo veniunt ad habitandum, sunt adstricti ad solutionem collectæ. n. 5.
 Collecta per Vniuersitatem imposita pro reficiendo damno in eius territorio illato, debet etiam pro rata contribui ab eo Conciue, qui dispendium subiit. n. 6.
 Creditor Vniuersitatis, si est unus ex Ciuibus, debet pro rata sibi contingente soluere collectam ab ipsa Vniuersitate impositam. n. 7.
 Ciuēs tenentur ad id, quod debet Vniuersitas, non tanquam singuli, sed tanquam vniuersi. n. 8.
 Constitutio Imperatoris Federici refer-

tur præcipiens, ut si Vniuersitas condemnata pro causa ciuili, vel criminali non habet bona suffe-
 ctura, indicitur collecta ab omnibus Ciuibus præstanda. nu. 9.
 Pena ab Vniuersitate persolueda debet ab omnibus Habitatoribus indistincte præstari. n. 10.
 Collectæ impositio ex præscripto Legum Sicularum omnes obligat. nu. 11.
 Bona singulorum Ciuium sunt diuersa, & separata. nu. 12.
 Exactio mediata, quæ resultat, ex impositione collectæ ministerio iuris subrogatur in locum bonorum Vniuersitatis, & illorum naturam assumit. n. 13.
 Collecta, quæ publicam respicit utilitatem, ab omnibus debet contribui, nulla privilegij allegatione suffragante iuxta Sententiam Marci Tullij Ciceronis. n. 14.
 Rex Noster Catholicus iustam exigit subuentionem pro sua, & suorum subditorum salute, & pacifico statu in hoc Regno Siciliae. n. 15.
 Bona Ciuium qui Pacis commodo gaudent, possunt ab Vniuersitate vendi, vel remitti pro pace obtinenda. n. 16.
 Vniuersitas potest bona Ciuium obligare pro causa respiciente publicam necessitate.

cessuatem, vel utilitatem. n. 17.
 Pacis encomia commendantur. n. 18.
 Belli funestissimi euentus, erumna, &
 flagitia summam enumerantur. n.
 19.
 Princeps propter publicam utilitatem,
 vel necessuatem potest bona priuato-
 rum auferre. n. 20.
 Belli causa iustissima reputatur, ut
 possit Princeps uti bonis subditorum.
 n. 21.

Princeps utens bonis subditorum, non
 tenetur ad pretij restitutionem, si
 id fiat per viam legis vniuersalis. n.
 22.
 Princeps eo casu, quo tenetur ad resar-
 ciendum pretium subditis, quorum
 bonis utitur, tunc adstringitur, si
 presentem habet reficiendi faculta-
 tem, qua si caret, restituere tenetur
 cum poterit. n. 23.

DISCEPTATIO DECIMASEXTA.

Siquis Rex No-
 ster Catholicus re-
 petere super bonis
 Ciuium Innocen-
 tium (si qui tamē
 sunt) ingentia

damna Regio ærario illata per
 Ciuitatem Messanæ ob diu-
 turnam ipsius rebellionem,
 dubio procul poterit illorum
 refectionem consequi super
 bonis omnium Commoran-
 tium siue culpabiles sint, siue
 innoxij, ex alia potissima ra-
 tione.

Quandoquidem Vniuersitas,
 quæ deliquit, potest puniri pœ-
 na pecuniaria, & condemnari
 ad resarcienda damna, quæ
 pars læsa passa est, ut tradunt
 Barr. in l. aut facta. §. fin. ff. de
 pœnis. Carer. in præct. crim. tract.
 de homicidio, & assassinio §. circa
 tertium dic. nu. 1. Boer. de sedi-
 tiosis. in 7. præsupposito. n. 16. ver-
 sic. sed quomodo puniatur, vbi sub-

dit omnes Doctores in hoc
 conuenire.

2 Si tamen ipsa Vniuersitas,
 quæ delictum perpetravit bo-
 na non habeat suffectura ad
 pœnam satisfaciendam, cogi-
 tur imponere collectam, quæ
 ab omnibus Ciuibus est per-
 soluenda. iuxta Tex. in l. 1. §.
 fin. ff. quod cuiusque Vniuersitatis
 nomine. Bartol. in l. 4. §. actor.
 ff. de re iudicata. Antonius Go-
 mez. var. resol. tom. 3. cap. 1.
 num. 53. Additio ad Cappel.
 Tholos. decis. 196. n. 4. in fine.
 Gaill. de Pace publica lib. 2. cap.
 9. n. 36. Guid. Pap. quæst. 87.
 Specul. in §. sequitur. de execu-
 tione sententiæ. versic. quid si Vni-
 uersitas. Natta. consil. 520. n. 2.
 lib. 3. Crauetta. consil. 195. n. 1.
 Ludouic. dec. Perus. 43. n. 1. Rot.
 Rom. apud Postium de manute-
 nendo. decis. 276. n. 6.

3 In hac verò collectæ imposi-
 tione, licet Marfil. de Banniis

in

in verbo *Villa*, num. 27. & 28.
 Cepolla. *consil. crim.* 19. n. 17.
 & Menoch. *consil.* 101. n. 43.
 vol. 1. sustinuerint non com-
 prehendi infirmos, viduas,
 pupillos, absentes, & misera-
 biles; nihilominus est gene-
 ralis consuetudo, & recepta
 conclusio, ut etiam ij censean-
 tur inclusi, ita Bartol. in l. 1.
 C. de Auro Coronario lib. 10. Al-
 bericus. in secunda parte statuto-
 rum. *quest.* 83. Hostiensis in
 cap. *grauem de Sententia Excom-*
municationis. Iohannes Clarus. in
pract. crim. §. *fin. quest.* 82. ver-
 sic. *Item quæro numquid absentes.*
 Farinac. de *delictis*, & *pænis*.
quest. 24. n. 200. Iohannes An-
 tonius Bosell. ad *Statuta Parmæ*.
 in tit. de non subiecto *iurisdictionis*.
 n. col. 2. Decius. *consil.* 358.
 Guid. Pap. *decis.* 87. Berous.
consil. 150. n. 13. vol. 3. Cur-
 tius Iunior. *consil.* 61. Muta su-
 per cap. 60. Regis Iacobi. n. 10.
 Gratian. *decis.* *Marchie*. n. 13.
 & *disceptat.* 196. nu. 2.
 4 His consonat. *Tex.* egregius.
 in l. *munerum* §. *Patrimoniorum*.
ff. de muneribus, & *honoribus*.
 ibi (huiusmodi igitur obsequia,
 & ij, qui neque *municipes* neque
incole sunt, agnoscere coguntur.
 Ab huiusmodi muneribus neque
primipilaris, neque *veteranus*, aut
miles, aliusue, qui *privilegio aliquo*
subnixus est, excusatur.)
 5 Et secundum alios ad soluē-
 dam collectam tenentur etiam

ij, qui post illius impositio-
 nem venerant de nouo ad ha-
 bitandum. Guid. Pap. *quest.*
 279. Rebuff. de *liter. obligat.*
glos. 1. nu. 10. Gratian. *discep.*
 196. n. 32. vbi mouetur ex
Tex. in l. *proponebatur.* 76. ff. de
Iudicijs.

6 Inferitur ex hoc Theoremate,
 quod si Vniuersitas collectam
 indicit pro quasi delicto, per
 ipsam perpetrato, ut puta, si
 agatur de reficiendo damno in
 eius Territorio illato, si ille,
 qui dispendium subiit, sit vnus
 de Vniuersitate, ipse etiam
 contribuere ratam sibi compe-
 tentem, pro solutione colle-
 ctæ, ex *Tex.* celebri. in l. 1. ff.
 ad legem Rhodiam de *lactu* (Le-
 ge Rhodia cautur, ut si lenanda
 naus gratia *lactus mercium* fa-
 ctus sit, omnium contributione sar-
 ciatur, quod pro omnibus factum
 est.) Et l. 2. §. si *naus*. ff. eodem.
 (Portio autem pro æstimatione re-
 rum, quæ saluæ sunt, & earum,
 quæ amissæ sunt, fieri solet, Bald.
 in l. *ab omnibus*. §. si *Titio*. ff. de
legatis. 1. Alberic. de *statutis* in
 2. parte. *quest.* 67. versic. *item*
queritur. Marta. de *Iurisdictione*.
 par. 4. centur. 1. casu. 97.
 n. 12. Klochus. de *contributi*. cap.
 17. n. 254.
 7 Præcedenti Exemplo alterū
 finitimum accedit, nam si
 Respublica alicui Ciui pecu-
 niam debet, pro qua est colle-
 ctā imponenda, debet creditor
 pro

pro sua rata contribuere tamquam unus ex Cuius, non secus ac si deberetur cuilibet alteri forensi, & ille diuersis respectibus debitor, & creditor est censendus; fieri enim nequit, ut quod ab Vniuersitate debetur, non afficiat omnes, qui de Vniuersitate sunt, Lo-
 fæus. de *Iure Vniuersitatum*. par. 4. cap. 1. in fin. 10. Baptista Costa. de *ratione Ratae*. quest. 80. nu. 3. Kloch. de *contribut.* cap. 17. nu. 255. vbi eleganter expendit Text. in *l. ab omnibus*. §. si Titio. ff. de *Legatis*. 1. (quisquis mihi heres erit, damna esto heredibus decem dare; exequari omnium heredum partes; eo quod unusquisque, & sibi, & coheredibus dare damnatus videtur.)
 Ex his ut vides in persolendis pœnis, & in contribuendis collectis pro delicto Vniuersitatis, omnes Cives contribuere tenentur nulla privilegi præscriptione obistente, omni Innocentiae exceptione semota; Nec rigida existimari debet hæc iuris dispositio; omnes enim Cives sunt adstricti ad id, quod debet Vniuersitas, non tamquam singuli, sed tamquam Vniuersi. ex *l. sicut*. 7. §. 1. ff. quod cuiusque Vniuersitatis nomine, quam rationem præceteris eleganter expendit Acutissimus Subaudiæ Papinianus Antonius Faber. in *Codice*. lib. 9. tit. 30. de fin. 27.

nu. 9. Gratian. *discept. Marchie*. 217. n. 4. Ferrer. in cap. cum omnes. n. 20. de *Constitutionibus*. Sella de *inhibition*. cap. 4. §. 5. n. 20. Capiblanco de *Baronibus*. pragmat. 10. nu. 27. vbi hunc peculiarem articulum eruditè explicat.
 9. Ea, quæ usque adhuc exaratuimus, de plano procedunt inspecta Iuris Communis dispositione; sed certè maiorem obtinent firmitatem, si binæ ponderentur sanctiones municipales Regni nostri, idipsū manifestè euincentes; Prima se offert constitutio. *Dubitationem*. tit. 107. lib. 1. vbi Imperator Federicus sanciuit, ut Vniuersitas contumax, vel in causa Ciuili per sententiā definitiuam condemnata, si nil commune habet, super quo res iudicata possit executioni demandari; singuli de Vniuersitate prædicta sunt compellendi ad collectam, quam pro modo facultatum soluere teneantur. Si verò de pœna contumaciæ agitur, hanc formam obseruari præcepit. (ut contumacia ab Vniuersitate contracta pro dinumeratione cuiuslibet focularis dimidiis Augustalis nostræ Curie debeat; ita videlicet, ut si mille focularia ipsa Vniuersitas habeat, quingētos Augustales pro pœna contumaciæ Vniuersitas tota Fisco nostro persoluat.) Et nè aliquis remaneret

dubitationi locus, pergit ulterius Imperator generaliter definiens (quod etiam in criminalibus causis locum habere censemus, tam circa contumacia poenam, quam etiam circa definitivas sententias proferendas in causis, ex quibus condemnatis pecuniaria poena ex earum qualitatibus, vel ex nostro Iudicio irrogatur.)

10 Et sic, ut vides, omnis in Regno nostro cessat hæsitatio, dum poena per Vniuersitatem persoluenda, debet ab omnibus habitatoribus indistinctè præstari, ut docent Marta. de Iurisdictione. par. 4. centuria. 1. casu. 96. nu. 2. Afflictus. in Commentarijs ad dictam constitutionem. Dubitationem. num. 10. rubrica. 101. lib. 1. ubi subdit, eam esse mentitenendam, nec alibi reperiri.

11 Altera se offert Lex Regni, idè percutiens punctum, nempe. cap. 21. Regis Federici, qui voluit, ut in collectis imponendis nemo omittatur, sed omnes compellantur, quavis fraude, aut quæsito colore prorsus cessante, ut diffusè declarat Muta. super Cap. 60. Regis Federici. n. 7.

12 Nequè releuat, si dicatur, quod Vniuersitas delinquendo potuit pro solutione poenæ pecuniariæ obligare dumtaxat bona propria ipsius Vniuersitatis; non autem singulorum, quæ sunt prorsus diuersa, &

separata à bonis ipsius. L. sed si hac. 10. §. qui manumittitur. ff. de in ius vocando. l. in tantum. §. Vniuersitas. ff. de rerū diuisione.

13 Procederet enim obiectum, si ageretur contra Ciues uti singulos, in hoc autem casu considerantur, & puniuntur veluti pars Reipublicæ iniquæ, & de corpore Vniuersitatis rebellis; Ac proindè collecta poterit imponi in subsidium super bonis omnium particularium, & exactio mediata ex illa proueniens, ministerio Iuris subrogatur in locum bonorum Vniuersitatis, & illorum naturam assumit, ita docet. Glos. in L. 1. §. quod si nemo. vers. Proconsul. ff. quod cuiusque Vniuersitatis nomine. Gratian. decis. Marchiæ. 217. n. 2. Rota. apud Postum. de manuten. decis. 276. num. 2. §. 6. Scannarol. de Visitat. Carcerat. decis. 19. n. 4. & 5. Rot. Rom. in recentioribus. decis. 68 n. 10. par. 17. omninò videnda.

14 Præterea hæc vniuersalis dānorum resectio, cui omnes subiacent Ciues, alio solidissimo fulcitur fundamento; nam cum potuisset tota Ciuitas Messanæ militum depredationi subijci, & deindè eueri, & prorsus exterminari, ut probatum est. Disceptatione undecima. poterat absque vlla controuersia pro communi omnium salute, quiete, & incolumitate

im-

- imponi communis collectæ, quæ cum respiciat publicam utilitatem ab omnibus est persoluenda, nulla privilegij allegatione suffragante, ut insinuat Cicero. *lib. 2. Officiorum.* (non est dubium propter *Ærarij tenuitatem tributum esse conferendum, ut omnes intelligant pro salute Reipublicæ necessitati parendum.*) *Surdus. consil. 301 lib. 3. Guttier. pract. quæst. 3. n. 3. 4. & 5. Thesaur. lib. 1. quæst. for. 8. Hodierna ad Surd. decis. 275. n. 1.*
- 15 Idque peculiari lege inuenitur apud Siculos expeditum in cap. 2. Regis Iacobi (in casibus infra scriptis, qui pro nostra, & nostrorum hæredum salute, & defensione dicti Regni, & nostrorum fidelium statu pacifico, sunt utiles, & necessarij ab eisdem fidelibus per nos, & hæredes nostros subuentio exigatur.)
- 16 Ex hac Theorica profluit recepta conclusio, quod potest Ciuitas pro Pace habenda vendere, donare, vel remittere bona Ciuium, qui Pacis commodo gaudent ad *Tex. in L. his, qui. ff. de legatis præstandis. Decius. consil. 520. num. 5. Grotius. de Iure Belli. lib. 3. cap. 20. §. 7. Kloch. de contrib. cap. 17. sub num. 307. Igneus. in repet. L. donationibus. C. de donat. Larrea. allegat. Fiscal. 61. n. 15.*
- 17 Licet enim sit regulariter ve-

rum, quod non possit Vniuersitas singularibus personis præiudicare, id sano modo intelligendum, si fiat pro facto, quod ipsam Vniuersitatem principaliter non tangeret; secus autem si haberetur respectus ad fauorem publicum, & ad negotium, quod respiceret publicam necessitatem, vel utilitatem, tunc enim possunt per Vniuersitatē obligari bona singulorum Ciuium, etiam Innocentium, quasi tunc negotium sit principaliter vniuersorum, & secundario singulorum. *Bald. in l. 2. nu. 6. C. quæ sit longa consuetudo. Alex. in l. si se non obtulit. nu. 4. ff. de re iudicata. Natta. consil. 12. nu. 4. Gratian. discept. 469. nu. 9.*

18 Hæc autem veritas illustrior fiet, si acuto mentis intuitu Pacis commoda perpendimus, si Belli æumnas inspicimus; Nā, ut rectè ait Cicero. in Philipp. (nomen pacis dulce esse, & rem ipsam, tum iucundam, tum salutarem.) Pax enim est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, consortium charitatis; Hæc est, quæ simultates tollit, bella compescit, comprimit iras, superbos calcit, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placita; non quærit alienum, nihil deputat suum, docet amare, quod odisse non nouit, ne-

scit extolli, nescit inflari, ut per-
pendit Augustinus. *sermone. 11.*
Vnde Silius Italic. lib. 11.

Pax optima rerum,
Quas homini nouisse datum est.
Pax una triumphis
Innumeris potior.

- 19 Ex bello autem innumerae
proficiscuntur calamitates; eo
enim moto quisque dignoscit
Regnum Martiali incendio
conflagrare; arua cadibus, ac
sanguine feri, Vrbes in solitu-
nes mutari, ipsa aedificia solo
adaequari, opes publicas, pri-
uatasque, vel maximas dilabi;
bonas artes, ac disciplinas de-
perdi; annonae caritate, & innu-
meris ærumnis foedè vexatos
subditos interire, furta innu-
mera, rapinas, caedes, sacrile-
gia, & facinora euenire, in-
fontium necem, Virginum pu-
dicitiam periclitari, pupillo-
rum vitam, & fortunam pati.
Religio neglecta iacet, spretus
Dei cultus, Templorum di-
reptiones fiunt, horrendae au-
diuntur blasphemiae. Magi-
stratus exauthorati, ludiciorum
ordo perturbatus, iusti depressi,
reprobi exaltati, leges abroga-
te, & ut ait Seneca in Hercule
furente.

*Ius est in armis, opprimit le-
ges timor.*

Belli etiam funestos euentus
lepidè recenset Virgil. *Aeneid.*
primo, ubi praelium à Iunone
excitatum in Aeneam, & Tro-

ianos sic exornat, & effingit.

Tu potes unanimes armare
in praelia fratres,
Atque odijs versare domos, tu
verbera tectis
Funereasque inferre faces,
tibi nomina mille,
Mille nocendi artes, facun-
dum concute pectus,
Disijce compositam pacem, sere
crimina belli,
Arma velit, poscatque simul,
rapiatque iuuentus.

- 20 Augetur discursus, nam po-
test Princeps propter publicā
utilitatem, vel necessitatē bona
priuatorū auferre. arg. Tex. in
L. verberatum. §. 1. ff. de reiuen-
dic. Fachinæus. lib. 8. controu. 6.
Rosenthal. de Feudis. tom. 1.
cap. 7. conclus. 9. n. 30. Tapia.
in l. fin. par. 2. cap. 9. nu. 48.
de constitutionibus Principum. San-
felic. disput. unica. de donati-
uis tempore Belli. par. 1. decis.
num. 18. Petra. de Potestate
Principis. quest. 7. principali. nu.
21 27. Causa verò belli iustissima
reputatur, ut possit Princeps
uti bonis subditorum. *Ponte.*
consil. 15. nu. 11. lib. 2. Mon-
tan. in cap. Imperialem. §. fir-
miter. n. 35. Capicius Galeota,
de Potestate Principis. num. 91.
et 111.

- 22 Quo in casu non tenetur de
consuetudine ad pretij restitu-
tionem, maximè, si id fiat
per viam legis vniuersalis:
Glos. in l. si locus. 14. §. fin. ff.
quo-

quomodo seruitus amittatur. Sur-
 dus. *consil.* 313. *nu.* 99. Natta.
consil. 475. *n.* 92. Peguera. in
tract. crim. cap. 8. Monter. *decis.*
50. nu. 10. Ramirez. in *speculo*
Principum. §. 30. *n.* 50. & 51.
 Et quamuis aliqui sentiant
 tunc Principem teneri ad refi-
 ciendum damnum, quod pri-
 uatis intulit, auferendo ipso-
 rum bona; iidem nihilominus
 tradunt, non aliter Principem
 ad hoc obligari, nisi presentem
 habeat compensandi faculta-
 tem, qua si careat, tunc de-
 mum restituere tenebitur, cum
 poterit. Ita docent Lucas de
 Penna. in *L. ultima.* *n.* 52. *ver-*
sic. quero. C. de *locatione prædio-*
rum civil. lib. 1. Gregorius Lo-
 pez. in *L. 2. col. penult. in fine.*
tit. 1. par. 2. in verbo buon cam-
bio, Regens Tapia. in *l. fin. C. de*

constitution. Principum. *par. 2. cap.*
9. n. 49. Ponte. in *lectione feu-*
dali. 8. *n.* 24. Rouitus. *consil. vl-*
timo. n. 8. *lib.* 1. Capic. Galeo-
 ta. in *præcitato tractat. de Potesta-*
te Principis. n. 77. & 78. de hoc
 tamen puncto latior redibit
sermo discept. 1. par. 2.

Hec autem si in viridi fiunt,
 quid fiet in arido? Nam si
 Princeps pro necessarijs sum-
 ptibus Belli, quod geritur cō-
 trā extraneos inuales, potest
 auferre bona subditorum, qui
 nullo reatu sunt maculati, po-
 tiori iure poterit belli eroga-
 tiones repetere ex bonis om-
 nium Meslanensium, qui per
 residētiam in loco hostili cul-
 pabiles euaserunt, vel saltem
 pars sunt, & membra Ciuita-
 tis iniquæ, ob cuius culpam
 bellum exarsit.

ARGUMENTVM.

Regulariter non debent innocentes puniri pro alieno delicto, sed
 hoc est intelligendum in pœna spiritali, quæ Animam ligat; po-
 test tamen innocens pro aliorum excessibus plecti pœna temporali,
 vel amissione bonorum, si non ex propria culpa, saltem ex iusta cau-
 sa, quæ multiplex assignatur. Pœna dupliciter consideratur, quate-
 nus est sanatiua peccati, vel præseruatiua delicti. Expenditur in hoc
 themate celebris distinctio Diui Thomæ. in 2. 2. *quest.* 108. *artic.* 4.

SUMMARIVM.

Innocens non debet
 pro alieno delicto pu-
 niri. *n.* 1. Et in
 Delicta nocentium nō
 debēt infontibus esse
 onerosa. *n.* 2.

Pœna suos debet tenere auctores. *nu.* 3.
 Taciti refertur sententia, quo ad inno-
 centes à pœna liberandos. *n.* 4.
 Facinus cūne auctores solos insequi-
 tur, & nouo infelicitatis euentū fit
 dedecus proprium scelus alienū. *n.* 5.

Pœ-

Pœna dupliciter potest considerari, uno modo quatenus est culpæ correctiua, & pro delicto commissio imponitur, & in hoc sensu soli delinquenti infligitur, n. 6.

Pœna etiam consideratur, quatenus est præseruatiua à delictis futuris, & in hoc casu potest etiam innocentibus aliquando imponi, nu. 7.

Utilitas publica aliquando exposcit, ut multa iure civili contra strictam rationem dii putandi permittatur n. 8.

Pœna est mensura culpæ, nu. 9.

Pœna spiritualis nunquam afficit innocentem, quia Animam ligat n. 10.

Pœna spiritualis, si infontem ligaret, non esset medicina peccati, sed ex ea sequeretur spiritualis damnatio, nu. 11.

Filij pro peccatis parentum pœna spirituali plecti non possunt, n. 12.

Innocens pro alieno delicto multoties punitur pœna pecuniaria, vel amissione bonorum, quamuis non sit in culpa, sitamen adsit iusta causa, n. 13.

Innocens pro alieno scelere plectitur ex iusta causa, quamuis nulla possit considerari culpa, nec vera, nec præsumpta, n. 14.

Causa iusta, ad irrogandam pœnam infonti, subrogatur loco culpæ, n. 15.

Causa triplex refertur, ex qua innocens aliquando afficitur pœna sine culpa, iuxta distinctionem Diui Thomæ communiter receptam, tum à Theologis, tum etiam a Iuristis, num. 16.

DISCEPTATIO DECIMASEPTIMA.

*A*ssiduis tandē, & querulis Messanenſiū conclamationibus fatigatus operepretium existimaui in medium proferre præcipuam ipsorum obiectio nem, cui summopere innituntur, solidissimis rationibus refellens.

I Aiunt enim, non debere Pupillos, Viduas, Valetudinarios, alios deniquè Ciues, qui nil mali egerunt, pro excessu aliorum Ciuium puniri, & proprijs exui bonis, videtur enim rigidum, imò crudelitati pro-

ximum, ut delinquentium scelera innocentium pœnis expientur, & quali ob vnus lude proditionem totum plectatur Collegium. Soccin. in *L. cum Filius familias*, n. 17. ff. de *Verborum obligat.* Roland. *consil.* 78. n. 3. vol. 4. Gigas. de *crimine lese Maiestatis*, lib. 3. rubr. 1. *quest.* 1. n. 3. Crauetta *consil.* 595. n. 25. Magon. *decis.* Lucensi. 27. n. 1. par. 1. Guazzin. ad *defensam Reorum. defensa.* 33. cap. 2. n. 1.

Cui rationi omnium Iurium fauet rigor, omnium Legumlatorum fouet clementia.

2 Sic enim dispositum reperitur

tur de Iure Diuino. Ezechiel.
cap. 18. (ne fontium scelera one-
rosa in fontibus fiant) & Psalm.
83.) non priuabit bonis eos , qui
ambulant in Innocentia) & Psalm.
25. (iudica me Domine, quoniam
ego in Innocentia mea ingressus
sum.)

Iuris etiam Canonici affistit
dispositio dictantis , vt nemo
pro alienis delictis debeat
plecti. can. si habes. 24. quest. 3.
Consonat Cæsarei Iuris axio-
ma. in l. sancimus. C. de pænis.
(vt pæna suos debeat tenere Au-
ctores , nec ulterius contra eos pro-
gre diatur , qui procul sunt à ca-
lumniis.) concordat Tex. in L.
si quis. C. de inofficioso Testamen-
to. & in L. Maritus. ff. soluto
Matrimonio.

4 Satis confert Taciti sententia
in lib. 1. Histor. (Si nocentem ,
innocentemque idem exitus manet ,
acrioris viri est merito perire.) Et

5 Cassiod. lib. 2. cap. 11. (omne
facinus auctores solos insequitur ,
& nouo infelicitatis euentu fit de-
decus proprium scelus alienum.)

Hinc perpulchrè. Ouid. epist.
5.

Leniter ex merito , quidquid
patiâre, ferendum ,

Quæ venit iniuste pæna , do-
lenda venit.

Hæc, quæ hætenus ex aduer-
so sunt ponderata , magnam
in superficie videntur præse-
ferre difficultatem , sed acuto
oculorum intuitu benè perpè-

sa eos , qui Iuris prudentiam
optimè callent , à solidissima
conclusionè non retrahunt ,
facilique negotio diluuntur ,
adhibita congrua distinctio-
ne.

6 Pœna enim potest dupliciter
considerari , vno modo quate-
nus est culpe correlatiua , &
pro delicto commisso imponi-
tur , & in hoc sensu accepta
non debetur, nisi peccato, quia
per eam reparatur æqualitas
Iustitiæ , in quantum ille , qui
peccando nimis sequutus est
suam voluntatem, aliquid con-
trà suam voluntatem patitur ,
idcirco , cum omne peccatum
sit voluntarium, sequitur, quod
nullus sit puniendus hoc mo-
do, nisi dumtaxat pro eo, quod
voluntariè gessit , & in hoc
sensu sunt intelligenda ea Iu-
ra , quæ præcipiunt , vt noxa
suos sequatur Auctores.

7 Altero modo potest conside-
rari pœna, in quantum est me-
dicina , non solum sanatiua
peccati præteriti , sed etiam
præseruatiua à delictis futuris ,
nempe, vt quis minori bono
priuetur , & in maiori augea-
tur, aut propter connexionem,
& subiectionem , quæ sit inter
delinquentem , & innocentem,
ad hoc, vt punitione innocen-
tis reus magis affligatur , vel
ad maiorem Reipublicæ utili-
tatem , vt cæteri promptius à
criminibus arceantur, & absti-
neant

8. neant iuxta Textum in *Laosi* ita vulneratus 52. Si est limitatio ad legem *Aquilianam*. (multa autem *Iura civilia* contra strictam rationem disputanda pro utilitate communi recepta esse innumerabilibus rebus probari potest.)
9. Et in hoc secundo casu non est inconueniens, ut unus poena temporalis puniatur pro delicto alterius, ut legem gregie distinguit Dignus Thomas in 2. 2. quest. 108. artic. 4. quem sequuntur Covarr. *Var. resol. lib. 2. cap. 8. vers. 4.* & 5. Caltr. de iusta hereticorum punitione. cap. 3. 1. Thomas de Thoma. *seris. in floribus legum regula. 228.* Gutierrez. *Canonic. quest. lib. 2. cap. 30. n. 25.* Barbosa. *axiomata. 181. n. 6.*
10. Sed omnium antesignana adducitur Glossa in *Regula. 23. de Regulis Iuris. in 6. ibi*, (Et est ratio, quia poena est mensura culpe, de *Officio Delegati. san. 2. de Transactionibus. cap. ultimo*, de homicidio, sicut dignum, ubi autem non exiat mensurandum, mensura locum non habet, ergo ubi non est culpa, nec poena bene tamen ex causa punitur quis sine culpa.)
11. Dixi posse innocentem puniri poena temporalis ob alienum delictum, non autem spirituali, quia cum haec Animam afficiat, quo ad illam innocens non potest considerari, ut res, vel pars delinquentis, adeo ut in ea delinquens ipse punia-

- tur; neque etiam conferuntur ratione medicinae, in o. offenditur. Idem pro remedio boni temporalis sit priuatio boni spiritualis, quod est dignius. cap. *soluta. de maioritate*, & obedientia, & ut uerbis Digni Thomae utar. *dic. art. 8. poena* (tunc non dicit medicina, sed ex ea sequeretur spiritualis damnatio. Glossa in *terbo. de quarta. in summa. 1. quest. 1.* Covarruias. *lib. 2. ar. resol. cap. 8. n. 1.* Caltr. de iusta hereticorum punitione. cap. 3. 1. Gutierrez. *Canon. quest. lib. 2. cap. 30. n. 25.* Barbosa. in tractatibus varijs. *axiomata. 181. n. 6.* Roxas de incompatibilitate. *par. 3. cap. 2. nu. 32.* & docet. *Tex. in can. non imputantur. 1. quest. 4.* (non imputantur filijs peccata parentum, quae post eorum natiuitatem a parentibus committuntur, neque pro peccatis parentum spirituali poena ijs sunt preterendi.)
12. Ex hac poenae explicatione, iuxta duplicem sententiam, siue finem superius recensitum, frequens, & indubitata inualuit conclusio, communi Doctorum suffragio communita, ut possit quis pro alieno delicto puniri poena pecuniaria, vel amissione bonorum, quamuis non sit in culpa, si tamen adsit iusta causa. *Tex. est expressus in regula. 23. de Regulis iuris in 6.* (sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus,) & id ipsum dispo-

- disponitur in *Tex. in cap. quoniam frequenter. §. quod si super. ut lue non contestata.*
Glos. in cap. 2. de Constitutionibus, & in rubrica. C. de Decurionibus. lib. 10.
Simanc. de Catholicis institut. tit. 29. n. 7.
Alphonfus Villadiego in L. 11. in prologo fort. in 2. go. n. 13.
Paschalis. de Viribus Patrie Poestatis. par. 4. cap. 5. n. 7.
Roxas. de incompatibil. dict. par. 3. cap. 2. n. 31.
Couar. Variar. resol. lib. 2. cap. 8. n. 7.
Afflict. ad Constit. Regni Neapolis. lib. 1. rubrica. 2. n. 33.
Menoch. consil. 345.
Caball. casu. 149. n. 17.
Alberic. de Rofate de Statutis. lib. 1. quæst. 47. 50. & 51.
Iulius Clarus. quæst. 86. n. 9.
Cartar. de exequutione sententiae. in præfatione. n. 61.
Gabriel. in tit. de Iure quæsito non tollendo. conclus. 2. n. 18.
Farinac. de delictis, & pænis. quæst. 24. n. 180. & 189.
Guzzin. ad defensam Reorum. defensa. 32. cap. 2. n. 8.
Decius. consil. 64. n. 3.
Menoch. de arbitrarijs Iudicium. casu. 345. n. 9. & sequentibus.
Grande. de Bello exulum. quæst. 2. n. 1.
Gratian. discept. 469. n. 5.
Fagnan. in cap. vergentis. n. 13. de hereticis.
Ampliant etiam communi-
- ter Iuris Interpretes hanc sententiam, ut procedat etiam si, quo ad innocentem, cui venit pœna pecuniaria infligenda, nulla possit considerari culpa, nec vera, nec præsumpta.
Bartol. in L. Iure prouisum. C. de fabricensibus. lib. 11.
Felin. in cap. cognoscentes. n. 2. de Constitutionibus.
Iason. in L. de quibus. n. 56. ff. de legibus.
Bald. in L. obseruare. §. proficisci. ff. de Officio Proconsulis.
Marsil. singul. 362.
Magon. decis. Lucensi. 27. n. 2. par. 1.
Olascus. decis. 88. n. 18.
Marcus Antonius Eugenius. consil. 69. n. 2.
Farinac. de delictis, & pænis. quæst. 24. n. 189.
Sanchez. lib. 2. ad Præcepta Decalogi. cap. 27. 28. & 29.
Arias de Mesa. Var. resol. lib. 2. cap. 23. n. 18.
Solorzan. de Iure Indiarum. to. 1. lib. 2. cap. 11. n. 32.
 Et ratio est, quia tunc loco culpe, quæ defecit, sufficit, & succedit causa publicæ utilitatis, quæ iustificat, & validat pœnam innocenti imponendâ. *Bald. in L. sancimus. 22. C. de pænis, & in cap. cognoscentes. n. 2. de Constitutionibus.* *Alex. ad Bartol. in l. iure. C. de fabricensibus. lib. 11.* *Gratian. discept. 469. n. 4.*

Totius autem stat summa negotij in videndo, quæ nam sit iusta causa, vt possit quis plecti pœna temporali pro crimine alieno?

In qua dubitatione triplicem causam proponit Diuus Thomas. 2. 2. *quæst.* 108. *artic.* 4.

16 Prima est, quia vnus homo temporaliter est res alterius, & ita in pœnam eius etiam ipse punitur, sicut Filij secundum corpus sunt quædam res Patris, & serui quædã res Dominorũ.

Altera in quantum peccatum vnus deriuatur in alterum, vel per imitationem, sicut Filij imitantur peccata parentum, & serui peccata Dominorum, vt audacius peccent, vel per modum meriti, sicut peccata subditorum merentur peccatorem Prælatus,

prout etiam per aliqualem consensum, siue dissimulationem, quapropter boni interdũ si nullo puniuntur temporaliter cum malis, quia eorum peccata non redarguerunt.

Tertia est ad conseruandam vnitatem, & quietem in societate, ex qua vnus debet esse sollicitus pro alio, nè peccet, & ad detestationem peccati, dum pœna vnus redundat in omnes, quasi omnes sint vnũ corpus.

Hanc Diui Thomæ traditionem sequuntur etiam nostri Iuris Interpretes, præsertim verò Decian. in *tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 41. *sub n.* 18. Roxas. de *incompatibilitate. par.* 3. *cap.* 3. *n.* 31. Barbosa. in *cap. non debet. de regulis Iuris. in 6.*

ARGVMENTVM.

PVniuntur quandòque subditi ob culpam Rectorum, vt varijs confirmatur exemplis desumptis ex Iure Diuino, Pontificio, Cæsareo, & Siculo. Tenentur subditi retrahere Gubernatores à delicto Rebellionis, vel ipsos eijcere. Ob crimen Præsidis tota Prouincia interdicatur. Explicatur Constitutio Regni. *Cum satis. lib.* 1. *tit.* 50.

SVMMARIVM.

Subditi pro delictis Rectorum possunt puniri. *n.* 1.

Vitia singulorum non sunt Vniuersitatis, econuersò autem,

vitia Vniuersitatis sunt singulorum, ex Seneca. *nu.* 2.

Delictum duplex in Populo potest considerari, vnum quod ex propria voluntate, alterum quod collecta multitudinem perpetratur. *nu.* 3.

Prin-

Principes & Rectores in punitione subditorum maiorem recipiunt cruciatum. n. 4.

Subditi praevidentes se fore puniendos pro excessibus Rectorum, ipsos ab actibus criminosis retrahunt, vel à Ciuitate eijciunt. n. 5.

Pœna plurimæ recensentur in Sacra Pagina illata subditis pro culpa Rectorum. n. 6.

Princeps ex Subditorum multitudine gloriam consequitur, ex diminutione verò plebis magnus ei resultat cruciatus. n. 7.

Interdictum promulgatur contra Regnum pro delicto Principis, sic etiam pro culpa Episcopi interdicuntur Ciuitates. n. 8.

Monasterium subijcitur pœna pro criminibus Abbatibus. n. 9.

Innocentes ut plurimum plectuntur quoties pœna irrogatur Regno, Prouincia, vel Ciuitati. n. 10.

Bellum indicitur contra totam Ciuitatem, vel Populum, si vindicare neglexerit, quod à suis iniquè gestum extiterit. n. 11.

Vniuersitas, Iure Pontificio inspecto, ad damni refectionem tenetur, si Rectores defides fuerint, & culposi in verificandis furtis, vel extirpandis latronibus. n. 12.

Iudicis crimen multoties subditis nocet. num. 13.

Vniuersitas propria auctoritate eligens Officiales ad iustitiam administrandam, desolatur, iuxta Constitutionem Federici Imperatoris. n. 14.

Angarij serui, qui dicantur? n. 15.

Rebellio est omnium criminum atrocissima. n. 16.

Poetarum carmina recensentur, expri-
mentia pœnam subtilis aliquandò
impositam pro excessibus Rectorum.
n. 17.

DISCEPTATIO DECIMA OCTAUA.

Omprobata iam cõmuni Sententia, ut possit quandòque innocēs pœna tēporali subiacere: ob scelus alienum, superest, ut ea, quæ in genere diximus, individualiter aptentur casui nostro, id verò perficere decreui iuxta congruam partium enumerationem, ex quibus Messanæ Ciuitas constabat, aut enim

inibi habitantes considerantur, ut subditi respectu Rectorum, aut Ciues ratione Conciuium, aut filij intuitu parentum, & in hac triplici acceptione clarissime fundabo, potuisse, & debuisse ex iustissimis causis omnes commorantes pro alieno delicto puniri, quo fiet, ut constabilita refulgeat vniuersalis bonorum confiscatio, in nihilo refragante specioso innocentie clypeo, & ceruicosi obstreptium animi captiuet

intellectum in obsequium rationis.

- 1 Potuerunt itaque iure optimo omnes Messanenses amissione bonorum mulctari ob lationem Maiestatis à Messanæ Senatoribus perpetratam, cum in iure nostro nouum nō sit, sed satis notum, vt Rectoribus delinquentibus subditi puniantur, vt docent Castrensis. in *L. si quis id. nu. 14. ff. de Iurisdictione omnium Iudicum*. Bartol. in *L. aliud. §. refertur. ff. de Regulis Iuris*. Losæus. de *Iure Vniuersitatis*. par. 4. n. 14. Ramirez. de *Lege Regia*. §. 26. n. 17. Molina. de *Iustitia*. & *Iure tract. 2. disput. 121. versic. confirmari*. Laudensis. de *bello. quest. 38.* 5 Arias de Mesa. *Var. resol. lib. 2. cap. 23. nu. 11.* Iacobus de Canibus. de *Represalijs*. par. 1. n. 16. in fine. Cresp. de Valdaura. obser. 75. nu. 9. Peguera. decis. 11. nu. 10. Barbosa super *aush. sed omnino. sub. n. 8. versic. Canonico Iure. C. ne Filius pro Patre.*
- 2 Nam vt scite notat Seneca. *Epist. 94.* (*Singulorum vitia non sunt Vniuersitatis, econuerso autem vitia Vniuersitatis sunt singulorum*) cui sententię adheret Ægidius Casteyon. in suo *Alphabeto Iuridico. verb. Vniuersitas. num. 56.* Hinc eruditè Augustinus, quem refert Grotius. de *Iure Belli. lib. 2. cap. 21. §. 2.* duplex distinguit in Populo delictum, vnum quod ex
- 3

propria voluntate, alterum quod collecta multitudine perpetratur (*Aliud est, quod in Populo quisque habet peccatum proprium, aliud, quod commune, quod vno animo, & vna voluntate ad aliquid multitudine comparata committitur.*)

4 Cuius conclusionis duplex à Doctoribus ratio circumfertur. Prima est, quia Principes, vel Rectores in punitio- ne subditorum maiorem recipiunt cruciatum, vt innuit Gratianus. in *§. item Populus. 1. quest. 4.* Ramirez. de *Lege Regia*. §. 26. num. 17. Arias de Mesa. *Var. resol. lib. 2. cap. 23. n. 11.*

5 Secunda est ratio, nam subditi prauidentes se fore puniendos pro excessibus Rectorum, ipsos ab actibus criminosis retrahunt, vel à Ciuitate expellunt, & eijciunt. Osasco. decis. 88. n. 24. & 25. Farinac. de *delictis, & pœnis. quest. 24. sub n. 154.* Marta. de *Iurisdictione*. par. 4. centuria. 1. casu. 41. n. 25. Luca. in *supplemento. de Regalibus. discursu. 181. n. 9.*

6 Confirmatur hæc sententia, vniiformi omnium Legum dispositione, iure enim Diuino non semel legimus pro peccatis Regum, & Prælatorum Populos, & subditos fuisse supplicio affectos, vt in Sacra Pagina innumera exempla obuiā fient, aliqua autem eleganter cu-

cumulat Gratian. in §. item Populus. 1. quest. 4. (Item Populus, qui pro peccato Acham, & Filiorum Heli in manus hostium traditus est, significat subditos corporaliter flagellari, ut inter ipsa flagella peccata Prælatorum feriantur, sicut Acham sorte deprehensus, lapidibus obrutus est. Sic & nauicula Ionæ periclitatur, ut fugitiuus sorte deprehensus fluctibus immergeretur. Aliquando pro meritis Prælatorum deprauatur vita subditorum, ut Prælati suis subditi fauentes ad malum cum eis simul corruant, sicut Filij Israel diu portantes peccata Sacerdotum, tandem cum eis ceciderunt in manibus hostium. Item David Populum numerauit; quo peccato gladius Domini defecit in Populum. Sed in lata gente gloria Regis est, in diminutione plebis contritio Principis; qui ergo de numerositate sue gentis superbiuit, iure in eius diminutione punitus est.)

• Iure pariter Pontificio pro peccatis Regum interdicatur Regnum. cap. non est vobis. de sponsalibus, pro culpa Episcopi interdicatur Ciuitas. cap. Sanè. de Officio Delegati. Similiter pro excessu Domini, aut Rectoris interdicatur Prouincia. cap. Si sententia de sententia excommunicationis. in 6. Et Monasteriū subijcitur pœnæ pro criminibus Abbatis. cap. cum delictus. de Religiosis Domibus.

• Inficiari autem poterit ne-

mo, quod in Regno, Prouincia, & Ciuitate plures inueniuntur, qui omni vacant culpa, & nihilominus pœnas luunt pro delictis Superiorū, vel Rectorū ut benè ponderant Fagnan. in cap. responso. n. 42. de sententia excommunicationis. Luca. de Beneficijs. discursu. 23. n. 12. Couar. Var. resol. lib. 2. cap. 8. nu. 10. Barbola. super dict. cap. non est vobis. n. 4. de sponsalibus. Marta. de Iurisdictione. par. 3. cap. 20. sub. nu. 5.

11 Ipso itidem Iure Pontificio declaratur iustè bellum indici contrà totam Ciuitatem, vel Populum, si vindicare neglexerit, quod à suis iniquè gestū extiterit. Tex. est expressus in Can. Dominus Noster. 23. quest. 3. sic enim expresse definit. (Iusta autem bella definiri solent, quæ vlciscuntur iniurias, si qua Gens, vel Ciuitas, quæ bello petenda est, vindicare neglexerit, quod à suis improbè factum est, vel reddere, quod per iniurias ablatum est.)

12 Sic etiam per binas constitutiones, editas sub regimine Beatissimi Pōtificis Pij Quinti cautum, sancitumque fuit in statu Ecclesiastico, ut si Rectores Ciuitatum, & Villarum defides sunt, & culposi in verificandis furtis, vel extirpandis latronibus, teneatur Vniuersitas ad relatienda dāna partibus latis, & æquivalentem æsti-

æstimationem Camerae Apostolicæ; ut diffusius recenset Farinac. de delictis, & pœnis. quest. 24. n. 198.

- 13 De Iure quoque Cæsareo id ipsam determinatum agnoscimus. per Tex. in *Iudices*. C. de *nauis*. lib. 11. ubi statuitur ex delicto Iudicis subditos, & municipales puniri (*Iudices*, qui in partibus diæceseos sua onusta nauis, cum prosperior status inuitat, sub prætextu hyemis inuolari permiserint, una cum municipibus, & corporatis eiusdem loci, fortunarum propriarum feriantur dispendijs) quem Tex. exornat in proposito Minfynger. *centuria*. 6. obser. 1. num. 9. Arias de Mesa. *Var. resol.* lib. 2. cap. 23. n. 11.

- 14 Adducitur demum Regni nostri insignis, & notabilis Lex, hæc pœ. *Constitutio*. Cum satis. lib. 1. tit. 50. ubi Imperator Federicus sancit Officiales à Rege esse creandos ad Iustitiam administrandam, & si qua Vniuersitas propria auctoritate illos elegerit, desoletur, & omnes Ciues Angarij Regis efficiantur, sic enim Textus insinuat (*quæcumque autem Vniuersitas in posterum tales ordinauerit, desolationem perpetuam patitur, & omnes homines eiusdem Ciuitatis Angarij in perpetuum habeantur*) Angarios vocat, quia debent perpetuò proprijs sup-
15 tibus Regi inservire, ut ex

Glos. in cap. non minus. de *Immun.* Eccl. declarant Afflict. in dict. *Constit.* cum satis. n. 10. Muta. Super. cap. 25. Regis *Federici*. n. 37.

Si itaque pro usurpata per Vniuersitatem Iurisdictione (quod crimen est leuius, ut patet ad sensum) omnes Ciues etiam innocentes puniuntur, fortiori ratione id procedere debet in rebellionem, quæ est omnium criminum atrocissima, & in primo capite Maiestatem lædit. L. 1. & 2. ff. ad L. *Juliam* *Maiestatis*.

Cum autem legum Latores, aut Iuris prudentes non dederint quandoque sancita, aut responsa carminibus Poetarum comprobare, illa non defuit in proposita specie, nam Proclus ad *Æliodum* ita concinnè rem exprimit.

Sæpè luit Populus pœnas unius iniqui.

Sic in exercitu Græcorum, ubi Agamemnon, & alij concilio communi suberant, non immeritò puniuntur, quia ipso-
17 rum erat raptorem cogere, ut filiam Sacerdoti restitueret, vnde illud.

Quidquid delirant Reges plerumque Etuntur Anchiui.

Et ipsorum classis exusta narratur.

Vnius ob culpam, & furias Atacis Oilei.

Hinc pulcherrimè cecinit Ouid.

uid. *Matamorfo.* 14.

Virgine rapta.

Quam meruit penam solus

digessit in omnes.

ARGUMENTVM.

Plures pro Rebellionē Cōciuium possunt puniri amissione bonorum. Rationes id suadentes enumerantur. Læsæ Maiestatis crimen cætera delicta immanitate superat, tendit quippè contrā Ius Diuinum, Naturale, Gentium, & Pontificium. Atrocitas sceleris iustam præbet causam, vt alij etiam innocentes subiaceant pœnæ, quæ non sit corporis afflictiva. Subditi Principi suo rebelles possunt excommunicari. Multitudo delinquens nō est in vniuersum puniēda pœna corporali, secus autem pecuniaria. Princeps ergā rebelles an debeat vti clementia, vel potius seueritate?

SVMMARIVM.

Onciues, pro delicto rebellionis per alios Conciues commissos, possunt rectè puniri amissione bonorum. n. 1.

Innocens aliquandò in bonis punitur, ob perduellionem ab alijs perpetratam, vt seditiosos compescat, vel ipsos Superiori denunciēt. n. 8.

Textus in l. iure prouisum. C. de Fabricensibus. lib. 11. elucidatur. n. 9.

nititas in Republica debet illibata conseruari. n. 2.

Leges nonnunquam transgredi oportet propter atrocitatem delicti. n. 10.

ebellio Supremo Principis Imperio resistit. n. 3.

Delicti enormitas, tanta est efficacia, vt possit vnus pro alio plecti citrà pœnam corporis afflictiuam. n. 11.

ita Ciuitas in Societate est, Societas autem in duabus rebus consistit, commercio, & Imperio. n. 4.

Rebelles Ius Diuinum violant, quo omnis Anima potestatibus sublimioribus subdita constituitur. n. 12.

imperium est Anima Ciuitatis, & Spiritus vitalis, nihil ipsa per se futura, nisi onus, & præda, si mens illa Imperij subtrahatur. n. 5.

Deus per Reges regnat. n. 13.

imperandi ius, & obediendi necessitas inter utilia, & necessaria Humane Naturæ connumeratur. nu. 6.

Rei læsæ Maiestatis subtrahunt subiectionem ex Diuina iussione præscriptam. n. 14.

ciuitas nulla, nec Vniuersum Humanum Genus sine Imperio stare potest. n. 7.

Sacrilegio proximum crimen est, quod Maiestatis dicitur. n. 15.

Bernardi egregia refertur sententia detestans immanitatem rebellionis. nu. 16.

Prin-

- Princeps dicitur Pater subditorum. n. 17.
- Subditi, qui contra Principem insurgunt, violant fidelitatis iuramentum. n. 18.
- Iuris iurandi Religio Iure Gentium Sacratissima, & illibata debet custodiri. n. 19.
- Vinculum nullum ad adstringendam fidem iure iurando. Veteres arctius esse voluerunt. n. 20.
- Lese Maiestatis execratio ex Concilio Toletano eleganter comprobata. n. 21.
- Subditi, qui aduersus Regem conspirant, anathemati subijciuntur. n. 22.
- Præsules multi seверо excommunicationis gladio punierunt eos, qui contra legitimos Reges hostiliter pugnarunt. n. 23.
- Don Franciscus Ramos del Mansano præstantissimus I. C. Hispanus commendatur. n. 24.
- Perduellio publicam perturbat quietem, & opponitur bono communi Civitatis. n. 25.
- Seditio eleganter descripta à Virgilio. n. 26.
- Crimen lese Maiestatis horrendum, atrocissimum, & execrandum nuncupatur. n. 27.
- Delictum rebellionis plura habet specialia, cum ad privilegiandas probationes, tum etiam ad desumendam à fontibus ultionem. n. 28.
- Subditorum temeritas debet acerrimis pœnis coerceri, cum omnibus Principibus sit exemplum deterrimum. n. 29.
- Darius, qui à subdito suo proditione deceptus, & vulneribus confossus fuit, Alexandrum admonet, & incitat ad vindictam contra Subditum ipsi Dario infidum. n. 30.
- Multitudo si delinquit, est aliquid detrahendum seueritati. n. 31.
- Plato lege constituit, ut si plures ex Civitate deliquissent, auctores tantum essent plectendi. n. 32.
- Flagitium rei militaris à multis admissum fortitione punitur. n. 33.
- Pœna instar fulminis est, quod paucorum periculo cadit, omnium metu. n. 34.
- Delinquentium multitudo non plectitur pœna corporali, potest tamen puniri pœna pecuniaria. n. 35.
- Princeps in delicto rebellionis debet esse proclivis ad seueritatem. n. 36.
- Iniquitatis vitio inter splendidiore triumphos adnumeratur. n. 37.
- Clementia adhiberi non debet in delictis, quæ tendunt contra commune bonum societatis humane. n. 38.
- Culpæ quedam dignoscuntur, in quibus culpa est relaxare vindictam. n. 39.
- Reipublicæ recta gubernatio exposcit, ut nō quod unicuique libeat, sed quod uniuersis expediat, considerandum sit. n. 40.
- Crudelitas denotat animi atrocitatem in exigendis pœnis, & dicitur vitium oppositum clementiæ. n. 41.
- Seueritas est inflexibilis animi rigor, nihil de merita pœna remittens, & est virtus in iudicando, & imperando. n. 42.

DISCEPTATIO DECIMANONA.

In harendo distinctioni in exordio præcedentis disceptationis, propositæ, si commorâtes in Ciuitate Messanæ, vt Ciues considerantur, ex rebellionem aliorum Concuium fuerunt rectè puniti iactura bonorum, Cartar. de executione Sententiæ capto bannito, in præfatione. nu. 74. Caball. casu. 149. num. 22. Marta. de Iurisdictione. par. 4. centuria. 1. casu. 96. n. 1. Grande. de bello exulum. sub rubrica. de prædicamento pati. quest. 2. n. 1. Paschalis. de Viribus patriæ potestatis. par. 4. cap. 5. nu. 68. Decian. in tract. crim. lib. 7. cap. 41. sub nu. 18. Roxas. de incompatibilitate par. 3. cap. 3. n. 31. Barbosa. in cap. non debet. de Regulis Iuris. in 6.

Nè tamen rigida nimis hæc assertio videatur, solidissime subnectuntur rationes, quibus ipsa comprobatur.

Prima itaq; est ratio ad hoc, vt illibata conseruetur in Republica vnitas, cui Princeps omni cura intentus debet vacare. L. congruit. ff. de Officio. Præsidis. & L. 1. ff. de Officio Præfecti Urb. & docet Diuus Thomas dict. quest. 104. artic. 8.

3 Huic tamen quieti, & unitati obstat summopere rebellio, quia subiectionem erga Principem denegat, & ipsius Supremo Imperio resistit, necessitas autem Iuris naturalis dictat ad conseruandam inter Homines ciuilem Societatem, esse præcipue seruandam normam imperandi ex Lipsio. lib. 2. politic. cap. 1. (Vita ciuilis in Societate est; Societas in duabus rebus commercio, & imperio) & vt docet Seneca. lib. 1. de Clementia. cap. 4. (Imperium est Anima Ciuitatis, & Spiritus vitalis, nihil ipsa per se futura, nisi onus, & præda, si mens illa Imperij subtrahatur) Hinc Aristotel. lib. 1. politic. cap. 3. Ius Imperandi, & necessitatem obediendi, iure optimo connumerauit, nè dum inter vtilia, sed etiam inter necessaria humanæ naturæ; sed præ cæteris rem hanc eleganter expressit Cicero. lib. 3. de Legibus. (Sine Imperio nec Domus vlla, nec Ciuitas, nec Gens, nec Hominum vniuersum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse Mundus potest.)

4
5
6
7

8 Altera accedit ratio, quia cæteri Ciues agnoscentes se ex alieno delicto, fore puniendos, feditiosos admonent, vt desistant, vel eos exterminant, si possunt, aut saltem ve-

- luti exploratores rebellionis
scintillas superiori denunciant,
ut citò illas extinguat, & salu-
bricelerique remedio morbum
9 recidat. Tex. est elegans in *L.*
iure prouisum. C. de fabricensibus. lib. 11. (denique, quod ab
uno committitur, id totius delin-
quitur periculo numeri, ut constricti
nominationibus suis, sociorum actibus
quãdam speculam gerant, & unius
damnum ad omnium transit dis-
pendium; uniuersi itaque veluti
in corpore unius formæ, unius de-
coctionis, si ita res tulerit, respon-
dere cogentur) qua ratione vtun-
tur laſon in *L. de quibus. n. 56.*
ff. de legibus. Decius. consil. 64.
nu. 4. Cartarius. de executione
sententiæ capto bannito. in præfatio-
ne. n. 74. Ferdinandus Vasquez;
lib. 1. Controuer. Illus. cap. 32.
nu. 16. Caball. casu 149. num.
22. Marta. de iurisdictione.
par. 4. centuria. 1. casu. 96.
num. 1.
- 10 Tertia ratio, quæ nostram
sententiam mirificè compro-
bat, est fundata in atrocitate
delicti, & detestatione, tam
horrendi criminis, pro cuius
punitio, nè dum oportet ar-
mari leges, & insurgere iura
gladio ultore, verum etiam li-
cet quãdòque iura transgredi,
& pœnas ordinarias augere
per Tex. in cap. 2. de re iudicata.
Felin. in cap. nonnulli nu. 16. de
Rescriptis. Afflictus. in Constit.
Patarenorum. sub. nu. 40. lib. 1.

rubrica. 2. Bald. in *L. fin. C. de*
Iuramento calumnie. Tiraquell.
de pœnis temperandis. causa 49. n.
16. & facit optimus Tex. in
cap. felicitis. & cum autem de pœnis.
in 6. (quã dignum est, ut nefan-
di ratione flagitij ultionis seueri-
tas amplius extendatur, & pro-
pter enormitatem culparum plaga-
rum modus exuberet, nec pœnis so-
litis contentetur.)

- 11 Nec est infrequens in iure,
quod ob immanitatem sceleris
vnus pro alio plectatur citrà
pœnam corporis afflictiuam.
Glos. in summi. 24. quæst. 3.
Boer. de seditiosis in septimo præ-
supposito. n. 20. Anania in cap.
dilectus. de Simonia. Hippolit. de
Marfilij. de bannitis. versic. atro-
cioribus. n. 14. Grande. de bello
exulum. in prædicamẽto part. quæst.
2. nu. 1. Paschalis. de Viribus
Patriæ potestatis. par. 4. cap. 5.
nu. 68.
- 12 Porro Immanitas rebellic-
nis satis superque omnia su-
perat crimina, quia tendit cõ-
trà ius Diuinum, quo edoce-
mur ex præcepto Apostoli ad
Romanos. cap. 13. (omnis Anima
potestatibus sublimioribus subdita
sit; non est enim potestas, nisi à
Deo, itaque, qui resistit potestati,
Dei ordinationi resistit, qui autem
resistunt, ipsi sibi damnationem ac-
quirunt, Dei enim minister est.)
- 13 Deus enim per Reges regnat.
cap. solus. de maiestate, & obe-
dientia. & S. fin. Cellas. 2. auth.
de

- 4 de Consulibus. At perduellionis Rei hanc subiectionem subtrahunt ex Divina iussione præscriptam. Bartol. de Tyrannide. quest. 9. Martinus Laudensis. de crimine lese Maiestatis. quest. 16. Peregrinus. de Iure Fisci. lib. 4. tit. 5. nu. 19. Unde non immerito I. C. insinuat in L. 1. ff. ad legem Iuliam Maiestatis. (Proximum sacrilegio crimen est, quod Maiestatis dicitur) nec aliter sensit Bernardus. in Epistola. 170. ad Ludovicum Iuniorum Regem Francorum, inquiens (Si totus Orbis adversus me coniuraret, ut quidpiam molirer adversus Regis Maiestatem; ego tamen Deum timerem, & ordinatum ab eo Regem offendere temere non auderem; nec enim ignoro, ubi legerim, qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.)
- 7 Lædit etiam ius quasi naturale, ut pulchre notat Laudensis de crimine lese Maiestatis. quest. 10. quia Princeps dicitur Pater subditorum. §. ultima. Auth. neque virum quod ex dote.
- 8 Violat pariter Ius Gentium, cum insurgat contra fidelitatis præstitum Iuramentum. Afflictus. decis. 265. Menoch. confil. 275. n. 1. Decian. confil. 19. n. 90. lib. 3. Capic. decis. 130. Illud autem apud omnes gentes præcipue constat, Religio-nem iuris iurandi à subdito præstiti sacratissimam esse, & illibatam servari, ut ex Livio.
- lib. 22. docent Aero diu. rerum iudicatarum. lib. 2. tit. 9. cap. 32. Lippius. de milit. Rom. lib. 1. dia-log. 6. Alex. confil. 103. nu. 11. vol. 1. Rationem pulcherrime ponderat Cicero. lib. 3. Offic. (nullum vinculum ad adstringendam fidem iure iurando maiores arctius esse voluerunt) Agel. lib. 7. noet. Atac. cap. 18.
- 21 Iure insuper Ecclesiastico huius sceleris enormitas comprobatur ex Concilio Toletano. 4. Can. 74. ubi contra subditos Rebelles sic invehit. (qua ergo spes talibus Populis contra hostes laborantibus erit? qua fides ultra cum alijs Gentibus in pace credenda? quod sacrum non violandum? quæ in hostibus iurata sponsio stabilis permanebit, quando ipsi Regibus proprijs iurata fidem non servant,) & optimè
- 22 probat intell. Tex. egregius in can. si quis Laicus. 22. q. 5. (Si quis Laicus Iuramentum violando prophanat, quod Regi, & Domino suo iurat, & postea peruersè, & dolosè Regnum tractauerit, & in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatur, quia sacrilegium peragit, in Christum Dominum manum mittens, anathema sit.)
- 23 Unde ab experto cognoscimus, quod non semel plurimi Ecclesie Præsules huius iuris dispositioni tenaciter inhaerentes, seuero Anathematis mucrone vulnerauerint eos, qui contra legitimos Reges hostiliter pugnarunt, ut dignoscere licet

- ex Concilio Aquisgranensi sub Gregorio Quarto. *can. 12*, ex Concilio Meldensi sub Sergio inter capita Holoniæ. *cap. 2*. ex Synodo Romana sub Ioanne Octavo, alijsque Concilijs, quæ pleniori calamo recēset Baron, in suis Annalibus. *tom. 10. anno 876. Aimon, lib. 5. de gestis Frācie. cap. 31. Gresser in Apolog. pro Baron. cap. 15.* sed rē hanc satis eruditè post omnes explicuit
- 24 Celeberrimus Iuris Consultus D. Franciscus Ramos del Māzano Hispaniarum decus eximium in sua iuridica Consultatione pro defensione Regij Iuris Patronatus in Regno Lusitanæ. §. 1. nu. 50. & sequentibus.
- 25 Est etiam detestabile scelus, quia publicam perturbat quietem, & opponitur bono communi Civitatis. Divus Thomas. 2. 2. *quest. 42. artic. 2.* Decian. *lib. 7. cap. 7. nu. 16.* & ipsius effectum eleganter expressit Virgil. 1. *Æneid.*
*Ac veluti magno in Populo cū
 sæpè coorta est
 Seditio, sequiturque animis igno-
 bile vulgus,
 Iamque faces, & saxa vo-
 lant, furor arma ministrat.*
- 27 Merito proinde hoc facinus, horrendum, immane, execrandum, & atrocissimum passim nuncupari videmus, hinc etiā agnoscimus innumera specia-
- 28 lia à Legū Latoribus fuisse de-
 creta à Regulis Iuris exorbitā-
 tia, quo ad crimen læsæ Ma-
 iestatis, tum ad privilegiandas
 probationes, tum etiam ad de-
 sumendam à fontibus ultionē.
 & ad extirpandas rebellionis
 radices, ut latiori calamo per-
 tractant Decian. *lib. 7. cap. 37.* &
 Farinac. *de Crimine læsæ Maiesta-
 tis. quest. 112. inspect. 1.*
- 29 Nil ergò mirum, si Ciues lo-
 ci rebellis, quamvis innocui,
 puniantur amissione honorū
 pro excessu aliorum Conciuiū,
 quia si non subest culpa, mi-
 litat iusta causa tot, tantisque
 rationibus elucidata, quibus
 alia accedit, nam temeritas
 subditorum debet acerrimis
 pœnis coerceri, cum omni-
 bus Principibus sit exemplum
 deterrimum. Salzedo *de lege Po-
 litica. lib. 3. cap. 4. n. 14.* ubi ex
 Iustino. *lib. 2.* refert de Dario,
- 30 qui à subdito suo proditoriè
 deceptus, vulneribus confos-
 sus, & ab Alexandro inuentus,
 sic Alexandrum admonet, &
 incitat ad vindictam contra
 subditum ipsi Dario infidum.
 (quo ad ultionem pertinet, iam nō
 suam, sed exempli, communemque
 omnium Regum esse causam, quā
 negligere illi, & indecorum, & pe-
 riculosum esse) quod etiam dif-
 fusè comprobant Vilosa. *dissert.
 1. n. 44.* & Castro Palao. *tract.
 6. disput. 5. puncto. 4. nu. 28.*
 (Respondet per se posse, & aliquā-
 dō convenire, si nimis rebellis fue-
 rit

- rit, & iniuriosa, ut sic alijs Ciuitatibus sit exemplum.)
- 31 Antedictis tamē videtur ob-
stare, quod quandò multitu-
do delinquit, detrahendum est
aliquid seueritati. *can. constitue-
retur. 50. distinct.* seueritas enim
est exercenda in peccata pau-
corum. *can. quoties. 1. quest. 7.*
*Glos in cap. sanè de temporibus or-
dinat; ubi allegat vulgatū ada-
gium.*
*Ob Populum multum crimen
pertransit inultum.*
- 32 Quod clarissimè innuit Pla-
to. *lib. ultimo de Legibus.* (Si plu-
res ex Ciuitate proprio consilio sine
auctoritate communi pacē inue-
runt, aut bellum mouerint, huius
rei auctores tantum morte puniri
iussit, nulla aliorum mentione fa-
cta, tanquam impune id sint la-
turi) & Tullius in Oratione ha-
bita pro Aulo Cluentio, cuius
meminit. *l. C. in l. Cicero. ff. de
penis.* in hac descendit sententiā
(Statuerunt maiores nostri, ut si
à multis esset flagitium rei mili-
taris admissum, sortitione in quo-
sdam animaduerneretur, ut metus
videlicet ad omnes, pœna ad pau-
cos perueniret; ut pœna instar ful-
minis sit, fulmina quippè pauco-
rum periculo cadunt, omnium me-
tu.) nec est dissimilis senten-
tentiā Antæi Senece. *lib. 2. de
Ira* (in singulos seueritas Impera-
toris distinguitur, ac necessaria ve-
nia est, ubi totus desinit exerci-
tus.)
- 35 Hec tamen, & si vera sint,
procedunt regulariter, quo ad
infligendam pœnam corpora-
lem, secus autem in pœna pe-
cuniaria, quæ solet, & potest
in multitudinem exerceri. Bar-
tol. in *l. aut facta. §. nonnun-
quam. ff. de penis.* Abbas. in *cap.
dilectus. de Simonia* Lucas de
Penna. in *L. fin. col. 3. C. de
exactioribus. lib. 10.*
- 36 Præterea quandò agitur de
crimine rebellionis, cuius pu-
nitio spectat ad communis sa-
lutis tutelam, non debet Prin-
ceps misericordiæ indulgere,
sed procliuus esse ad flagellum.
Latreca. allegat. 66. n. 76. Vilo-
sa. post. *Tractatum. de fugitiuis.
differ. 1. nu. 43. & 44.* optimè
- 37 Sæctus Ildebertus *Epistola 59.
ro. 3. Bibliotheca Sæctorū Patrum*
(Iniquitatis ultionem inter splen-
didiores triumphos adnumeremus.)
- 38 Ratio est, quia in hoc casu
clementia tenderet contra cō-
mune bonum Societatis hu-
manæ. Soto. *de Iustitia, & Iure
lib. 5. qu. 4. Nauarr. in summa.
cap. 25. n. 14. Aragon. de Iustit.
& Iure. q. 60. artic. 5. Michael
Vleurr. de Regimine Mundi.
quest. 3. Salzedo de Lege Politica.
lib. 3. cap. 4. n. 30. iuxta illud
Senecæ. lib. 2. de Benefic. cap. 14.
(exorari in perniciem rogantium
senæ bonitas est, & rogantibus pe-
stifera largiri blandum, & affa-
bile odium est)* optimè Innocen-
tius Tertius. in *cap. 1. de postu-
latio-*

- 39 *latiana praeliorum* (nos igitur, qui secundum Apostolum prompti sumus omnes inobedientiam ulcisci.) & postea subdit (cum iuxta Canonicas Sanctiones, quaedam sint culpe, in quibus culpa est relaxare vindictam) conducit elegans paritas, quam tradit Olor. de
- 40 *Instit. Reg. lib. 7.* (ut in corpore non quod uni membro iucundum est, sed quod totius corporis incoluntati conducit, precipue expectari convenit, sic in Republica, non quod unicuique libeat, sed quod uniuersis expediat, considerandum est.)
- 41 Hinc non esse audiendos, imò summo opere decipi existimo eos, qui seueritatem redarguunt, promiscua, & infusa denominatione crudelitatem nuncupantes, hæc siquidem denotat animi atrocitatem in exigendis poenis, & dicitur vitium oppositum clementie; At Seueritas est inflexibilis animi rigor,
- 42 nihil de merita vel statuta poena remittens, & est virtus in iu-

dicando, & Imperando, ut docet Diuus Thomas 2. 2. q. 157. artic. 2. ipsum vero in atrocioribus delictis, quæ subditorum mores deprauant, & publicam coinquinant quietem omnino seruandam esse precipiunt Leges Diuinae, lura Potificia, & Principum Sanctiones, ut latiori calamo referunt Mastrill. de Magistratibus. lib. 3. cap. 7. n. 9. & sequet. Capiblac. de Baronib. prag. 6. n. 4. & 5. & conducit elegans. Tex. in L. 1. ff. de obsequijs prestandis, ubi Ulpianus delictorum coercionem publicam pietatem appellat, & coccinne tam pestiferi morbi suppressionem subsequencia expriment carmina.

Aspidis hand vlla morsus curabitur arte,

Ense recidatur pars, nisi lesa prior.

Hand aliter, si seditio teterima pestis.

Ingruat, & secum crimina multa trahat.

ARGVMENTVM.

P Lectuntur Filij pro delicto Paterno, cuius conclusionis binæ perpendantur rationes. Filij nati ante perpetratam rebellionem eisdem subiaccunt poenis, quas patiuntur postea nati. Exornatur Tex. in L. quisquis. C. ad Legem Iuliam Maiestatis, eiusque dispositio excludens filios rebellium à quacumque successione, iusta & rationabilis ostenditur, & à nonnullorum, impugnationibus neruose propugnatur, & per Romanos Pontifices comprobata dignoscitur. Tyrannicus rigor trucidandi filios perduellium à Veteribus obseruatus, fuit elementer per Theodosium, & Arcadium explosus. Crimen hæresis, & rebellionis, quo ad punitionem Filiorum æquiparantur.

SUMMARIVM.

Filij rebellium iuste puniuntur amissione bonorum. nu. 1.

Filius dicitur pars corporis Patris. n. 2.

Pater facillimè à delinquendo remouetur, cogitans pro suo delicto filium fore puniendum. n. 3.

Parentes in liberorum pœna magis cruciantur. n. 4.

Pater plus diligit filium, quam Filius Patrem. n. 5.

Supplicium durius non potest excogitari, quam eos, qui ex se sunt, ob se miseros spectare. n. 6.

Pœna infligitur Filijs ob scelus paternum, ut charitas liberorum amiciores parentes Reipublicæ redderet. n. 7.

Populi Israelitici duritia Deum compellebat ad flagella fulminanda, ut posteritatis suis prospicientes Legi Diuinæ obedirent. n. 8.

Filij præsumuntur parentum vestigia sequi, & scelera imitari. nu. 9.

Ratio naturalis perpenditur, ob quam Filij imitantur paternæ vestigia. nu. 10.

Descendentes maioribus suis non solent esse dissimiles. n. 11.

Rebellium Filij ab omni munere, & honore excluduntur. n. 12.

Pœna Filijs delinquentium etiam iure Pontificio quandoque imponitur. nu. 13.

Chanaam pro delicto Patris sui à Domino maledictus est. n. 14.

Filij nati ante perpetratam rebellionem, secundum aliquos, non subiacent pœnis impositis in l. quisquis. C. ad leg. Iuliam Maiestatis. n. 15.

Senatoris Filius procreatus antequam Pater fuerit dignitate priuatus, reputatur quasi Senatoris Filius. nu. 16.

Adam si concepisset Filium tempore Gratiæ, & ante peccatum, ille filius post Adæ peccatum gratiam non perdidisset. n. 17.

Filius siue sit natus ante Patris rebellionem, siue postea, ab omni excluditur successione. n. 18.

Filius, qui cū Patre maiorem, & diuturnam habuit conuersationem, facilius censetur imitari paternos mores. n. 19.

Textus in l. emancipatum. ff. de Senatoribus elucidatur. n. 20.

Filiæ rebellium mitius puniuntur, quia ob sexus imbecillitatem Cæsares præsumpserunt eas minus ausuras. nu. 21.

Adæ culpa deriuatur in descendentes per propagationem, non per imitationem. n. 22.

Peccatum originale ab Adam contractum origine vnum est, & propagatione non imitatione transfusum omnibus inest unicuique proprium. n. 23.

Peccatum originale est priuatio Iustitiæ originalis ex communis sanguinis propagatione ab Adamo deriuata. nu. 24.

Leges excludentes filios rebellium à quicum-

- cumque successione, honore, & emolumento, reputantur à nonnullis odiosa, & irrationabiles. num. 25.
- Crimen paternum filio nullam maculam infligere potest.** n. 26.
- Virtutes, & vitia parentum liberis non imputantur.** n. 27.
- Ciceronis sententia refertur, de pœna liberis non imponenda ob delicta maiorum suorum.** n. 28.
- Textus in l. quisquis. §. Filij C. ad Leg. Iuliam Maiestatis explicatur, & ab impugnationibus defenditur.** n. 29.
- Rebellum Filij solebant antiquitus trucidari.** n. 30.
- Macedonum lex refertur, ut propinqui eorum, qui Regi essent infideli, cum ipsis necarentur.** n. 31.
- Darius Persarum Rex severissimas exercuit pœnas contra Intaphernem, suamque familiam, & cognationem pro iniuria Ianitoribus Darij irrogata.** n. 32.
- Ptolomæus Aegypti Rex rigidissimum sumpsit supplicium contra Matrem, & liberos Clemonis, qui in Principis salutem conspirauerat.** num. 33.
- Tiberius Cæsar acerbissimam sumpsit vindictam de Gracchis, & ipsorum familiaribus.** n. 34.
- Seianus, eiusque liberi interfecti ob crimen læsæ Maiestatis à Patre perpetratum.** n. 35.
- Ruffinus, & Stilico Tutores, Honorij, & Arcadij tamquam rei læsæ Maiestatis trucidati sunt, pro ut etiam Filius Stiliconis occisus.** n. 36.
- Rebelles plures, una cum prole interfecti.** n. 37.
- Marcus Antonius Senatui Romano rescripsit, ut veniam daret Filijs Auidij Cassij.** num. 38.
- Æliani carmina transcribuntur, quo ad pœnam, cui posteri subduntur ob delicta maiorum.** n. 39.
- Arcadius, & Honorius tanquam piji commendantur, quia sustulerunt barbarum morem trucidandi filios rebellium.** n. 40.
- Gabriel Vazquez, qui aduersus Honorium, & Arcadium inurbanè loquutus est, impugnatur à Solorzano.** num. 41.
- Pœna filijs rebellium imposita, licet sit sine culpa, non tamen est sine causa.** n. 42.
- Vtilitas publica privata antefertur.** n. 43.
- Vtilitatis publicæ intuitu multa permittuntur, quæ alioquin essent illicitæ.** num. 44.
- Dispositio legalis, excludens filios rebellium ab omni successione, laudabilis, iusta, & æqua dignoscitur.** n. 45.
- Innocentius tertius Romanus Pontifex in puniendis filijs hæreticorum Cæsaream sanctionem imitatus est disponentem de filijs rebellium.** n. 46.
- Pontificiæ sanctiones ultionem plerumque imponunt, non solum in Auctores scelerum, sed etiam in progeniem damnatorum.** n. 47.
- Pœna non semel inflicta filijs legitur ex Diuino Iudicio ob delicta parentum.** n. 48.
- Textus in l. quisquis. C. ad Legem Iuliam Maiestatis reperitur ad literam transcriptus, & comprobatus in Can. si quis cum militibus. 6. quæst. 1. num. 49.**
- Canones Pontificij non dedignantur quan-**

quandoque imitari id, quod a Legibus Imperialibus est constitutum. n. 50.

Fagnanus in cap. vergentis. nu. 16. de hereticis dispositionem Iuris Caesaris, & Pontificis, quoad puniendos filios rebellium, & hereticorum, equiparat. num. 51.

DISCEPTATIO VIGESIMA.

denique, qui in Messianæ Civitate perstiterunt, filii sunt rebellium, iure puniuntur

amissione bonorum pro scelere paterno iuxta celebrē Tex. in L. quisquis. §. Filii vero. C. ad Legem Iuliam Maiestatis. Gigas. de crimine laesæ Maiestatis, lib. 3. rubrica. de penis, quas filii incurrunt. quest. 14. n. 14. Grammatic. consil. 13. n. 5. Paris. consil. 69. n. 131. lib. 3. Menoch. consil. 99. n. 28. lib. 1. Ceuall. pract. quest. cap. 653. n. 2. Decianus. lib. 7. cap. 41. n. 18.

Binæ sunt Rationes, quæ hanc animadversionem suadent, & iustissimam ostendunt.

- 2 Prima est, quia filius dicitur pars corporis Patris. L. ultima. C. de Impuberum, & alijs substitutionibus. L. cum scimus. C. de agricolis lib. 11. & explorata res est, patrem à delinquendo facillimè remoueri, si cogitet si

Hereticorum filij, etiam si Catholici, sint, ne dum privantur paterna hereditate, sed etiam legitima, & alimentis, n. 52.

Ecclesia est cultrix Iustitiæ, & ad clementiam proclivis. n. 53.

Tex. in cap. 6. Regis Federici apud sentos illibate servatur. n. 54.

DISCEPTATIO VIGESIMA.

sum fore puniendum, cum magis affligatur in poena filiorum, quam propria. L. isti quidem. §. fin. ff. de eo, quod metus

causatus ibi, (hæc quæ diximus ad edictum pertinet, nihil interest in se quis verius sit, an int. liberis suis, cum pro affectu magis in liberis parentes terreantur.) ubi

glos. elegantem insinuat rationem, nam esse finem perseuerantia plus in Patre per Filium, quam in Filio per Patrem invenitur, & naturali dictamine res magis perseueraturas plus amamus, hinc Pater plus diligit Filium, quam Filius Patrem. L. nam & si ff. de inofficioso Testamento.

Cui sententiæ consonat notabilis Plutarchi sententia, quæ refert Chrysostomus. in 9. Gen. Hom. 29. (nullum durius supplicium, quam eos, qui ex se sunt, ob se miseros spectare) Disertissime etiam hoc comprobatur Tullius in Epistola ad Brutum. (non me fugit, quam acerbam sit parentum scelera Filiorum penis

- hui, sed tamen hoc præclare legibus comparatum est, ut charitas liberorum amiciores parentes Reipublicæ redderet.) Hinc Tertullianus enumerans poenas, quas Deus non semel infligerat Filijs delinquentium, auream subnectit rationem (Duritia Populi ad talia remedia compulerat, ut vel posteritatibus suis prospicientes Legi Diuinæ obedirent) teste Grotio. de Iure belli. lib. 2. cap. 21. §. 14.
- 9 Secundò puniuntur Filij ex delicto paterno ratione imitationis, præsumuntur enim parentum vestigia sequi, ipsosque scelera, & gesta imitari. Glos. in L. cum unus. ff. de alimentis, & cibarijs legatis. Angel. in L. si fugitui. C. de seruis fugitiuis. Bald. in L. liberti. C. de operis libertorum. Paris. consil. 69. n. 13. vol. 3. Grammatic. consil. 13. n. 5. Fagnan. in cap. vergentis. num. 12. de hæreticis. Cuius. in cap. si aliquem. Verb. mortis. n. 160. Muta super cap. 48. Regis Martini. n. 13. Alciatus. de præsumptionibus. regula. 1. præsumpt. 24. Grande. de bello exul. q. 2. sub nu. 3. Tiraquel. ad Leges Connubiales. lege. 7. glos. 1. par. 7. n. 2. ubi ex naturali etiã procreatione hanc filiorum imitationem ita eruditè desumit. (nam tamen si sua cuique mens est diuino creata Iudicio, pleraque tamen sunt animi vires, quæ simul cum corpore à parentibus transfundun-
- 10

tur in filios. Sic enim natura comparatum est (ut cum Ficino loquamur) ut corpus, & anima proportionem quadam harmonica congruant, motusque corporis in animam, sicuti & animæ in corpus facillimè, & vehementissimè penetrant; ideoque quamquam non educitur anima filij, aut à corpore patris, aut ab anima, ex orthodoxorum sententia, ut & nos alibi latius diximus; tamen corpus tale est, & cum tali quadam proclinitate, à tali quodam corpore parentis educitur.)

- 11 Hanc etiam veritatem præter Iuristas agnouerunt Aristotel. lib. 3. Polit. cap. 8. (consentaneum est ex melioribus ortos esse meliores) & in præceptis rhetorices in causis ciuilibus (nemini est obscurum, qui ex bonis, clarisque parentibus nati sunt, eos consentaneè fieri suis maioribus nõ dissimiles) & Cicero in Oratione pro Roscio Comedo (neminem ex improbo Patre probum Filium nasci posse existimaret.) Hinc Horatius. lib. 4. ode. 4.

Fortes creantur feribus, &
bonis.

Est in Iuuenicis, est in equis
Patrum

Virtus; neque imbellem fe-
roces

Progenerant Aquila colum-
bam.

- 12 Cui rationi innixi Imperatores Honorius, & Arcadius Filios rebellium ab omni successu

- cessione, munere, & honore
excluserunt in *L. quisquis. C. ad
Legem Iuliam Maiestatis*, ibi,
(*paterno enim deberent perire sup-
plicio, in quibus paterni, hoc est hæ-
reditarij criminis exempla metun-
tur.*) Et ex eadem ratione sum-
mus Pontifex in cap. quibus-
dam de pœnis, punit etiam, nè dū
13 Filios, sed etiam cæteros de-
scendentes delinquentiū. (*Et nè
minus vindictæ, quā excessus me-
moriam provogetur; ipse eiusque libe-
ri propter hoc censeantur inhabiles
ad Beneficia Ecclesiastica conse-
quenda*) quod etiam in Diuina
Pagina seruatiū legimus. Exod.
20. (*Ego Deus zelotes visitans ini-
quitates Patrum in Filios in ter-
tiam, & quartam generationem.*)
14 & pari modo Genesis. 7. pro
delicto Cam maledictus est à
Domino Chanaan Filius eius.
15 Hinc exillimo non esse pro-
babilem illorum sententiam,
qui arbitrati sunt, filios natos
ante delictum Patris non su-
biacere pœnis impositis in dicto
L. quisquis, vt putarunt Cin. in
L. quisquis, nu. 7. *C. ad Legem
Iuliam Maiestatis*. Mandos. in
tract. de Minoribus. cap. 2. n. 22.
Parif. de resignatione Benefic. lib.
3. quest. 1. nu. 35. Tiraquel. de
primogen. quest. 29. n. 20. Ce-
uall. quest. 653. Couar. Var.
resol. lib. 2. cap. 8. n. 5. & alij
plures quos longa serie recen-
tet, & sequitur Marta. de suc-
cessione legali. part. 1. quest. 3.
- art. 1. num. 9. & sequentibus.
Marin. ad Reuërter. decis. 25.
num. 1. Qui mouentur ex Tex-
tu in *L. emancipatum*. ff. de Se-
natoribus, vbi culpa Patris post
16 conceptionem contracta, non
nocet filiis antea conceptis. Sic
enim ibi concludit Vlpianus.
(*Sed si quis conceptus quidem sit,
antequam Pater eius à Senatu mo-
ueatur, natus autem post Patris di-
gnitatem amissam, magis est, ut
quasi Senatoris Filius intelligatur,
tempus enim conceptionis specta-
dum plerisque placuit.*)
17 Ducuntur etiam ex Theolo-
gica assertione, quod si Adam
concepisset filium tempore
gratiæ, & antequam peccasset,
ille Filius post Adæ peccatum
gratiam non perdidisset. Diuus
Augustinus super Deutorono-
mio. quest. 42. Magister Senten-
tiarum super Psalmo 50. artic.
6. Iacobus Simanca. de Canon-
icis Assertionibus. tit. 26. n. 23.
18 Siquidem contraria Senten-
tia est de Iure verior, & in pra-
xi tecepta, & præcipue in no-
stro Tribunali bonorum con-
fiscatorum inconcussè seruata,
vt in vtroque casu filij ab om-
ni successione excludantur. glos.
in can. si quis cum militibus. 6.
quest. 1. Fabius de Anna. consil.
9. n. 45. Guttier. lib. 2. Cano-
nic. quest. cap. 3. n. 37. Claudius.
Scifellius. in *L. si quis id*. ff. de
Iurisdictione omnium Iudicum.
Gigas. de crimine lese Maiesta-
tis.

tis sub tit. de penis, quas Filij &c.
 q. 5. Nell. de Bannitis. 2. parte pri-
 mi temporis. quest. 10. Roland.
 consil. 74. n. 1. lib. 3. Menoch.
 de presumptionibus. lib. 3. pre-
 sumptione. 33. nu. 7. Antonius
 Gomez. 10. 3. cap. 2. n. 16. Co-
 var. Variar. resol. lib. 2. cap. 8.
 num. 8. Ponte. consil. 50. num.
 16. vol. 2.

19 Cuius conclusionis ea est po-
 tissima ratio, quia iura ex-
 cludentia filios à successione
 Patrum rebellium non sunt
 fundata super puncto, aut tem-
 pore natiuitatis, aut concep-
 tionis, sed quia Parentes ob
 filiorum egestatem, & sorde-
 scientiam magis cruciantur, &
 quia filij præsumuntur imitari
 Paterna vestigia, vt supra lu-
 culenter fundauimus, & pro-
 bat expressè Tex. in dict. L.
 quisquis, hæ autem rationes mi-
 litant, siue filij sint nati ante
 commissum crimen, siue po-
 stea; quinimò filij ante su-
 cepti propter maiorem & diu-
 ternam cum Patre conuersa-
 tionem, facilius censentur imi-
 tari vitia Parentum, quorum
 moribus diu fuerunt imbuti,
 quam ij, qui postea nati sunt,
 vt subtiliter pōderant Decian.
 in tract. crimin. lib. 7. cap. 41.
 num. 8. & Cepolla. consil. 70.

20 Neque resistit Tex. præalle-
 gatus. in L. emancipatum. ff. de
 Senatoribus, aliaque iura cōcor-
 dantia, quæ possunt ex aduer-

so ponderari, debent enim in-
 telligi, quando priuilegium,
 & prærogatiua transit ad filios
 respectu dignitatis paternæ,
 qua cessante deficit priuilegiū,
 in nostra autem specie poena
 priuationis imponitur propter
 culpam Parentum, & idcirco
 transit in filios ex eo solum,
 quod filij sint, & censeantur
 parentum erroribus adhære-
 re, vt eruditè declarat Anto-
 nius Gomez. Variar. resol. 10.
 3. cap. 2. sub n. 12.

21 Quæ ratiocinatio, perempto-
 riè cōprobat ex Tex. in dict.
 L. quisquis. §. Filiabus verò, vbi
 Imperatores cum Filiabus, li-
 cèt ex eodem Patre delin-
 quente progenitis, mitius se-
 gesserunt, moti ex eo, quia ob
 sexus imbecillitatem eas mi-
 nus ausuras existimarunt. De-
 cian. lib. 7. cap. 41. n. 12. Pe-
 regrin. de Iure Fisci. lib. 3. tit.
 9. n. 8. Farinac. de crimine lese
 Maiestatis. quest. 116. n. 94.

22 Conruit etiā paritas desump-
 ta ex disputatione Theologica
 circà filium, qui forsan fuis-
 set ab Adam conceptus ante
 culpam contractam, cum ter-
 mini sint satis diuersi, siquidē
 in nostro themate imponitur
 poena ob alienum delictum
 ex præsumpta imitatione, nul-
 lo habitu respectu ad concep-
 tionem, sed in altero casu cul-
 pa deriuatur in descendentes
 ab Adam per propagationem,
 non

- non autem per imitationem, ut manifestè edocemur ex dogmate Sacrosancti Concilij Tridentini. sess. 5. in decreto de peccato originali, ibi, (si quis hoc *Adæ* peccatum, quod origine unum est, & propagatione, non imitatione transfusum, omnibus inest unicuique proprium) & ex Canon. cū itaque. 1. q. 4. (traxit ergo reatum, quia unus erat cum illo, & in illo, à quo traxit quādo quod traxit admissum, siue admixtum est.)
- 24 Undè peccatum originale communiter definitur, ut sit priuatio iustitiæ originalis ex communis sanguinis propagatione ab Adamo deriuata. Azor. Instit. Moral. lib. 4. cap. 26. in fine. Vasquez. 10. 2. disput. 151. n. 18. & 19.
- 25 Sunt, qui putant irrationabilem esse, & odiosam Sanctionem latam ab Honorio, & Arcadio in *L. quisquis. C. ad Legem Iuliam Maiestatis*, dum filios rebellium omni culpa carentes pro delicto paterno à quacunque successione, honore, emulumento, & alimonia prorsus excludant. Itā Co-uar. lib. 1. Var. resol. cap. 8. n. 1. Castro, de iusta hereticorum punitione. lib. 2. cap. 19. Vasquez. in prima parte disput. 135. cap. 3. Decian. lib. 7. cap. 41. n. 19. Igneus. in *L. fin. num. 44. ff. ad Senatus Consultum Syllanianum*, ubi nimis audacter subdit, esse hanc dispositionem odiosam, iniuriosam, iniquam, & contra naturalem rationem, ac iuris Diuini, & Humani dictamen. Crimen siquidem paternum nullam maculam filio infligere potest, namque unusquisque ex suo admisso sorti subijcitur, nec alieni criminis successor constituitur. *L. crimen. ff. de pœnis*. Hinc Hieronymus. Epist. 3. de morte Nepotiani. (neque virtutes, neque vitia parentum liberis imputantur.) it. Cicero. lib. 4. de natura Deorum. (Ferretne vlla Civitas latorem istius modi legis, ut condemnetur Filius, aut Nepos, si Pater, aut Avus deliquissent?)
- 29 Sed ego ipsorum Sententiā nullatenus amplectendam existimo, & ut res hæc solidissimis rationibus ad hominem demonstretur, ad examen, & trutinam euocemus huius constitutionis bipartitum contextum, & eum inveniendus in priori parte refertum pietate, in altera verò summæ rationi inherentem.
- In prima siquidem parte ita disponit (Filij verò eius, quibus vitam Imperatoria specialiter lenitate concedimus, paterno enim deberent perire exemplo, in quibus paterni, hoc est hereditarij criminis exempla metuantur.)
- 30 Substitamus parumper. Sciebant Cæsares antiquissimum morem, licet rigidum, nè dicam inhumanum, ut Filij rebel-

- bellum infimul cum parentibus trucidarentur, ut ex traditionibus historicis innumera exempla obuiam fiunt, quæ congerit Amescula. de potestate in se ipsum. lib. 1. cap. 14. num. 25. & alij passim: ex his nonnulla in vnum collecta referre non pigebit.
- 31 Nam si a remotioribus Regionibus exordiri velimus, Lex erat inconcussa apud Macedones, ut propinqui eorum, qui Regi essent insidiati, cum ipsis necarentur. teste Quinto Curtio. de gestis Alexandri. lib. 3.
- 32 Darius etiam Persarum Rex seuerissimas exercuit poenas pro crimine in Ianitores eius admissio, quibus exciderat nares repulsam passus Intaphernes, non solum contra ipsum, sed & de eius familia, liberis, & omni cognatione, ut refert Herodot. lib. 3.
- 33 Ptolomeus Aegypti Rex rigidissimum sumpsit supplicium contra Matrem, & liberos Cleonias, qui in Principis salutem, conspirauerat, & Caria Poloponensium tota deleta fuit, viri ad vnum interfecti, matronæ in seruitutem redactæ, quia cum Persis aduersus Græcos consilia belli inijsset, ut refert Salzedo. de lege politica. lib. 3. cap. 4. sub. n. 14.
- Si deindè ad Romanorum gesta accedimus, non minori feritate exuberantia, inspicimus.
- 34 Acerbissimam enim vindictam legimus sumptam à Tiberio, & Calo de Gracchis, quorum corpora insepulta iacuerunt, cum statum Ciuitatis conati fuissent conuellere, ipsorum etiam familiares, nè quis deinceps inimicis Reipublicæ amicus esset, de robore præcipitati sunt, ut testatur Valerius Maximus. lib. 6. cap. 3. Appian. de bello civili. lib. 1. Plinius Iunior. de Viris Illustr. cap. 64.
- 35 Flebile est etiam exemplum, quod de liberis Seiani Rei læsæ Maiestatis actum refert Tacitus. lib. 5. Annalium, quem Muta recenset in comment. super cap. 48. Regis Martini. nu. 12. (Placuit post hæc, ut in reliquos Seiani liberos animaduerneretur, vaneſcente quamuis plebis ira, ac plerisque per priora supplicia lenitis, igitur portantur in carcerem, Filius imminentium intelligens, puella adeo nescia, ut crebro interrogaret, quod ob delictum eo traheretur? neque facturam ultra, & posse se puerili verberare moneri, tradunt temporis eius auctores, quia triumuirili supplicio affici virginem inauditum habebatur; Laqueum iuxta compressam ex inoblis faucibus id ætatis corpora in gemonias abiecta.)
- 36 Nec est silentio prætereunda famigerata poena, quam Rufinus, & Stilico passi sunt, qui à Theodosio Cæsare relictæ fuerant Tutores Filiorum, & Imperij

perij, ille Arcadij, Stilico verò Honorij; cum enim Rufinus primum aduersus Arcadium, Alaricum Gothorum Regem sollicitasset eo animo, vt eo motu, & rebus turbulentis diadema Orientis non ambitu, sed quasi necessitate capiti suo imponeret; atque etiam Stilico alia, & secretiore via tyrannidem pararet. Ambo perniciosi Tutores detectis insidijs damnati sunt. Stilico Romæ cum Filio in foro Pacis occisus. Rufini caput cum dextera manu ante portas Constantinopolis affixum, vt diffusius recenset Orosius. *lib. 1. cap. 27.*

et 28.

37 Multos pariter vnâ cum prole trucidatos refert Ammianus Marcellin *lib. 28.* sic rem explicans (*intercepti Imperiali motu interiere omnes ad vnum, eorum soboles, parua etiam, tum nè ad parentum exempla succresceret.*)

38 Hoc insuper improbo more inualecente in Romano Senatu hæsitabatur, an essent puniendi filij, Vxor, & Gener. Auidij Cassij, qui in Marcum Antonium conspirauerat; is autem in Epistola ad Senatum pro libertate ita suum animum patefecit. (*Quare Filijs Auidij Cassij, & Genero, & Vxori veniam dabit.*) hinc inualuerat apud Antiquos vulgatum illud Adægium.

Desipit occidens, qui Patrum pignora seruat.

39 Nec est dissimile aliud carmen, quod apud Ælianum inueniri testatur Grotius. de *Iure belli. lib. 2. cap. 21.*

Sed capiti ipsorum, quiq; enascuntur ab ipsis.

Imminet, inque domo cladem subit altera clades.

40 Hæc Arcadius, & Honorius satis nota, & perspicua habebant, nec enim præcipuè poterant ignorare pœnam, cui Stilico Tutor ipsorum ob perfidiam, vnâ cum filio annis superioribus subiacerat, sed eam barbariem quo ad trucidandos Filios perduellium ægre ferētes noluerunt, vt vitrà progrediretur, & præcitam *L. quisquis.* ediderūt, in qua ex Imperiali lenitate, & clementia Filijs proscriptorum vitam illæsam dimiserunt; quomodo ex hac sanctione, quæ est benignitate referta, possint Legislatores de crudelitate redargui? certè non video; dum Tyrannicis excidijs, quæ ad illa inualuerant tempora, adiū sustulerunt; vnde sunt potius tanquam pij, & clementes cōmendandi, vt disertissimè notant Pignatell. *consult. 52. n. 44. to. 1.* Gonzalez. in *notis. ad cap. Vergētis. de hæreticis.* Solorz. de *Iure Indiarum. to. 2. lib. 1. cap. 14. n. 73. & 74.* Cum verò in hoc pun-

41 puncto Gabriel Vazquez in
1. 2. quest. 83. cap. 3. ausus
fuerit affirmare, quod Rube
Honorius, & Arcadius in *lib. 1.
L. quisquis* asseruerint ex leni-
tate, & pietate Imperiali vitam
indulgere rebellium Filijs,
acriter contra ipsum veluti lo-
quutum satis liberè, & in urba-
nè insurgit Solorzan. *dict. cap.
14 n. 43.* ubi subdit (cum Au-
gustos illos ita fucillare non deceat,
qui Christianissimi Imperatoris
Theodosij liberi fuerunt, ac ipsi per
se prudentissimi, & Religionis Chri-
stiane ardentissimi vindictes, ac Di-
ui Ambrosij lacte nutriti) cui eos
parens optimus commendauit.)

In posteriori autem parte
eiusdem Constitutionis hæc
subnectuntur (à materna, vel
auita omnium etiam proximorum
hereditate, ac successione habeantur
alieni, testamentis extraneorum
nihil capiant, sint perpetuo egentes,
& pauperes, infamia eos paterna
concomitetur, ad nulla Sacramen-
ta perueniant, sint postremo tales,
ut perpetua egestate sordentibus, sit
& mors solatium, & vita suppli-
cium.)

42 Planè hæc pœna, quantum-
uis innocentibus inflicta sinè
culpa, est autè imposita ex iustis
causis, quas supra latè recen-
suimus, tum ut parentes in
Filiorum persona magis tor-
queantur, tum etiam ut Filij à
paterno exemplo arceantur, &
tandem, ut tam detestabile cri-

men vijs omnibus expietur.

Stat etiam promuius prohi-
tionis iustificatione inconcussa
omniū sententia, quæ non
habet contradictoriam, docens,
posse pro bono publico puniri
innocentem pro delicto alie-
no, dummodo pœna non sit
corporis afflictiva, ut constat
ex hactenus dictis. Militant pa-
riter innumera exempla de-
sumpta ex Sacra Pagina, & Iu-
re Canonico, quæ puniant Fi-
lios delinquentium his, & si-
milibus pœnis, ut infra latius
comprobauimusq.

43 Stat deni-
que publica utilitas, quæ pri-
uate antefertur *L. illud. C. de
Sacrosanctis Ecclesijs*; & debet
Princeps de Republica quie-
te primum, deinde de com-
modo singulorum curare, &
ad scandala euitanda etiam
contrarius multa permittantur,
quæ alioquin essent illicita. *L.
penultima. C. ad. Legem Corneliam
de Sicarijs*, ut hæc, & alia ma-
iora cumulat Caball. *centuria
prima. casu. 149.* qui plurimos
citatur.

45 Hinc infertur huiusmodi pœ-
nalem dispositionem laudabi-
lem, iustam, & equam esse
dijudicandam, ut docuerunt
Claudius Seysell. in *L. si quis.
ff. de Iurisdictione omnium Iudi-
cum.* Bald. in *L. si quis non di-
cam rapere. n. 6. C. de Episcopis,
& Clericis.* Bartol. in *L. Iure
prouisum. n. 2. C. de fabric. lib.*

11. Olasc. *decis.* 88. n. 5. Gratian. *discept.* 469. nu. 1. Ludouic. *decis.* Perusin. 11. num. 26. Honded, *consil.* 95. n. 40. Marcus Antonius Eugen. *consil.* 69. n. 5. Farinac. de *delictis*, & *pœnis*. *quest.* 24. n. 152. & 160. ubi innumeros refert. Solorzan. de *Iure Indiarum*. 10. 2. lib. 1. cap. 14. n. 71.
- 46 Sed ut hanc, quam tuemur, assertionem egregio comprobemus Auctore, quem nemo usque adhuc perpendit ex his, quos vidi (vidi autem plurimos) Is est summus Ecclesiæ Catholicæ Præsul Innocentius Tertius in cap. *vergentis*. de *hæreticis*, qui volens Filijs hæreticorum condignas pœnas infligere, eos exclusit ab omni successione, & honore, non alia ductus ratione, quam quod si Romani Imperatores id statuerunt contra rebellium Filios, potiori Iure id esset faciendum, quoad progeniem eorum, qui contra Altissimum Redemptorem protulerunt in hæresim inciderunt, & (admiranda res est) eisdem utitur verbis, quæ sunt adiecta in dict. *Le quisquis*, ibi, (Cum enim secundum legitimas Sanctiones reis læsæ Maiestatis puniitis capite, bona confiscantur eorum, Filijs suis solummodo vita reus misericordia conservata, quanto magis, qui aberrantes in fide Dominum Dei Filium Iesum Christum offendent.) Sub-
- 47 dit deindè hanc sententiam albo signandam lapillo (Cum in multis casibus etiam secundum Divinum Iudicium Filij pro Patribus temporaliter puniantur, & iuxta Canonica Sanctiones, quandoque feratur ultio, non solum in Auctores scelerum, sed etiam in progeniem damnatorum.)
- 48 Id verò, quod Innocentius Tertius in præcitato cap. *cum vergentis* perfunctoriè exprimit de pœna Filijs inflicta ex Divino Iudicio ob delicta Parentum, ex varijs Sacræ Paginæ locis elicitur, & plurima exempla connumerant Iacobus Pignatell. *consultat.* 52. n. 32. lib. 1. Gregor. Tholosan *lib.* 35. cap. 1. n. 27.
- Sed præ omnibus satis superque sufficientia, quæ corollarie recensentur in *S. item parvulos* 1. *quest.* 4. (Pariter etiam demonstratum est peccatis parentum parvulos etiam corporaliter flagellari. Illud idem intelligendum est de parvulis, qui peccato Dathan, & Abiron vincti descenderunt ad inferos. Item Cham peccante Chanaan Filius eius maledicatur. Giezi delinquente Lepra transmittitur ad posteros. Incheis clamantibus (Sanguis eius super nos, & super Filios nostros) etiam reliquie eorum pœne mortis Christi addictæ sunt, Aetab quoque peccante posteri eius Regni solum amiserunt.)
- 49 Nec silentio reticendum exi-

- flimò (summa enim est dignum animaduerfione) quod Textus dict. *L. quisquis*, contra quem tum acriter, tum gratis insurgant nonnulli, reperitur ad literam, pro ut iacet, transcriptus in Can. *si quis cum Militibus*. 6. *quest. prima*, ubi de perduellibus, quo ad Ius Cæsareum sumitur argumentum, & ratio disponendi, quo ad ius Pontificium, ut notat. Glos. in dict. cap. *vergentis*.
- 50 *verb. exhereditatio*; Sacri enim Canones non dedignantur, quandoque sequi, & imitari id, quod à Legibus Imperialibus est constitutum. Nè verò in hoc puncto punctualis desit Auctoritas, audi, quid sentiat
- 51 Prosper Fagnanus. in *comment. ad dictum cap. vergentis*. nu. 16. de *hereticis*, ubi post discussam, & propositam æquiparationem inter filios Rebellium, & Hæreticorum, satis concinnè firmat (*idque in detestationem criminis, nam si id sancitum est in crimine læsæ Maiestatis humanæ, ubi filij puniuntur, quo ad bona, ut in dict. L. quisquis. C. ad Legem Juliam Maiestatis, quæ est canonizata in. §. verum. versic. Si quis cum militibus*. 6. *quest. 13; multo fortius in crimine hæresis, quod est fortius*)
- 52 Hinc fit, quod etiam filij Hæreticorum, etiam si Catholici sint, nè dum priuantur paterna hæreditate, sed etiam le-

gitima, & alimentis, neque filia dotem consequuntur. Lara. in *L. si quis à liberis*. §. *si Mater*. n. 16. ff. de *liberis agnoscendis*. Penia. in *directorio Inquisitorum*. par. 2. *comment. 9*. Peregrin. de *Iure Fisci*. lib. 5. tit. 1. n. 34. Molina. de *Iustitia*, & *Iure*. tract. 2. *disput. 167*. Farinac. de *hæresi*. *quest. 191*. nu. 5. & 6. Simanch. de *Catholicis Institutionibus*. tit. 9. nu. 23. Surdus. de *alimentis*. tit. 6. *quest. 31*. n. 16.

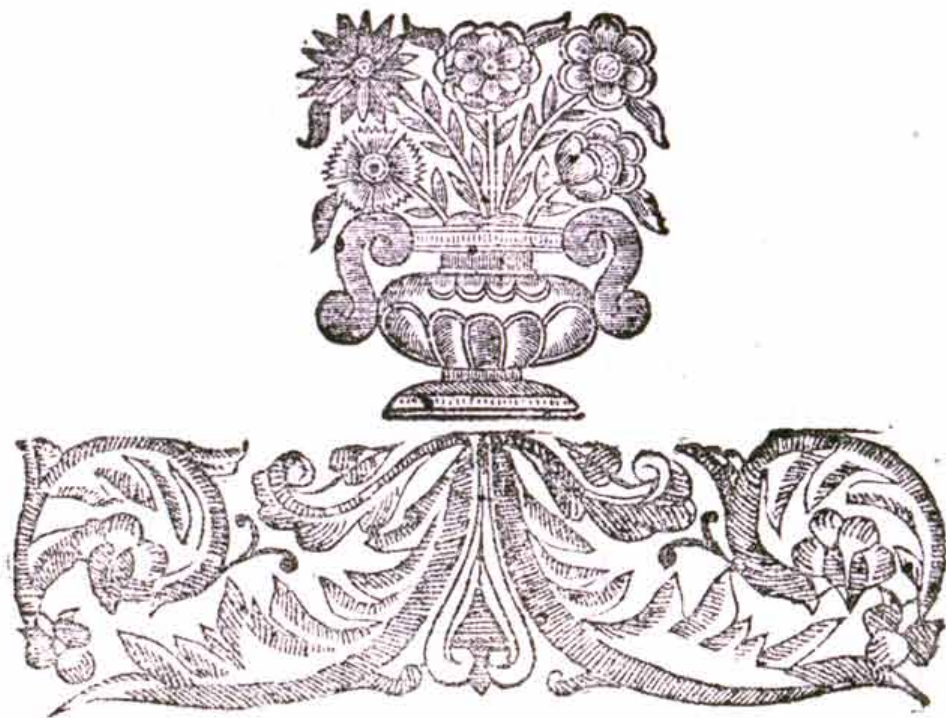
- 53 Si itaque Ecclesia, quæ à sanguine abhorret, est Iustitiæ cultrix, & ad clementiam proclivis. cap. *fin. de eo, qui duxit in matrimonium*. cap. *final. de Prescriptionibus*. Ancharan. *cõsil. 79*. Seraphin. *decis. 819*. n. 8. hanc Imperialem Legem, & verbis, & effectibus approbavit; Si rationes, quibus ipsa fundatur, bonum respiciunt publicum, & ad communem tendunt quietem, nõ est cur dicamus, eam esse irrationabilem, sed nimis sensatam, & summe boni regiminis rationi innixam fateri oportet. Idque ex eo potissimum dignoscere licet, quia à plurimis Principibus eam vidimus successivè amplexatam, nempe à Valentiniano. in *L. 10. C. de bonis proscriptorum*, à Iustiniano in *Novella. 134. cap. ultimo*, à Federico Imperatore in *cap. unico, quæ sint regalia. in vsibus feudorum*

54 *dorum*, & demum eandem sanctionē vidimus successiue confirmatā à Federico Siciliæ Rege in sua saluberrima Cōstitutione, quę est *sexta* inter Regni Capitula ordine suo; quam Legē veneramur Siculi, & in Tribunali bonorum confiscatorum illibatē seruamus.

Sed iam post diuturnam, & inconsuetam nauigationem, aduersantium obiectionū procellis feliciter (ni fallor) disiectis vela contrahimus, & ad optatum accedimus portum, vb i anchora iacta cōcludimus,

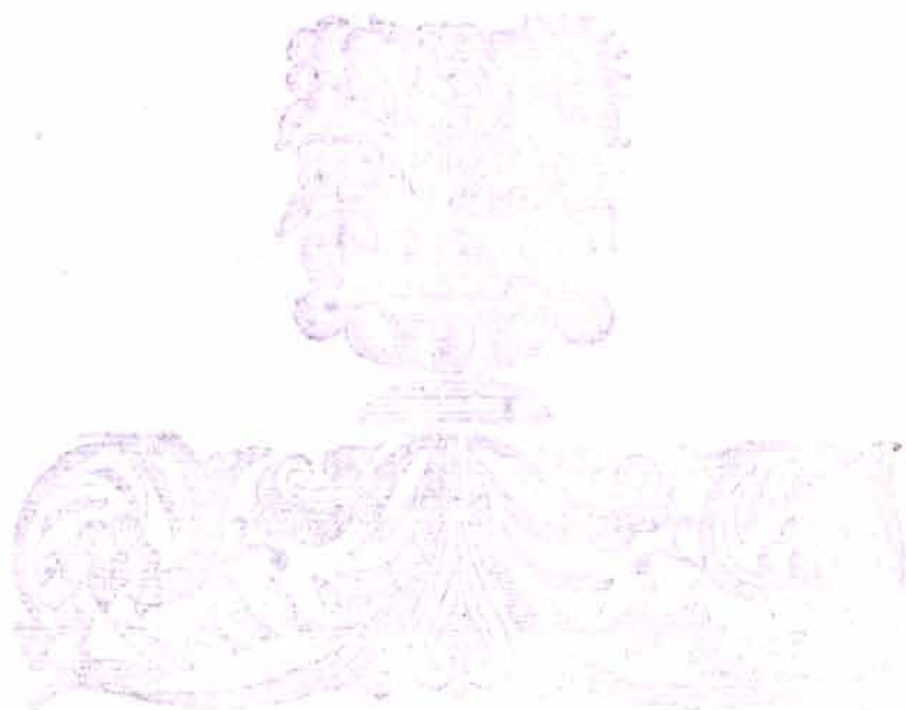
iustissimē Regio Fisco pulicata fuisse omnia bona illorum Ciuium, qui in Ciuitate Mesanæ degerunt durante perdueillatione, tum Iure Belli, tum etiā pro resarciēdis damnis, & sumptibus in prælio perpeffis, & erogatis, præcipuē ex culpa, quam contraxerunt ob residentiam in loco hostili, cum etiam perspicuum sit, posse innocentem puniri amissione bonorum, si non ex proprio delicto, saltem ex iusta causa, quam satis exuberantem in proposito themate subesse probauimus.

instituit Regio Fisco publico-
ta fuisse contra bonos illorum
Civium, qui in Civitate Maf-
fara degent, etiam per
dellitionem, tunc fuit, tunc
cuius pro reformatione datus, &
fuit in pectus percellit,
& creatus, principis ex cul-
pa, quam committunt ob re-
futationem in loco hostili cum
eum perperam fuisse in-
rogant, prout amissionem
bonorum non ex proprio
debet, sed ex illa causa,
quod tunc exuberant, &
propter illam reformationem
bonorum.

24. fatione videtur facillime
conferre a feditio stitit
Rege in la fubstantia Co-
fitione, per est, tunc inter
Regis, quod ordine fuit
quam fuit venientem fien-
ti, & in Tribunal bonorum
confessionem illius fuit
mus.
sed in fuit daturum, &
inconfessionem magnitudinem
adulationem oblationem pro-
cellit fuit (in fuit) di-
fuit vult confutationem fuit
quod reformationem bonorum
et fuit, & fuit reformationem

ARGUMENTVM.

Officia, quę non habent annexam administrationem Iustitię, hypotecari, & vendi possunt accedente Principis Assensu, ea verò, quę ad Iustitiam exercendam sunt constituta, debent gratis conferri. Principis Assensus in Officiorum alienatione, quandò dicatur impertitus? Officium Theusararij Generalis in Regno Sicilię quam habeat Iurisdictionem, & an vendi possit? Ipsius origo refertur. Pretium Officij venit sub hypoteca, collatione, & diuisione bonorum. Exornatur Text. in §. optimum. Auth. de exhibendis reis, & Constit. Regni. scire volumus. tit. 1. lib. 2.

Duplex solet formula adhiberi in concedenda per Principem ampliatione Officij vitalitij; prima est, pro vno ex Filijs, vel Liberis, & tunc nominatus Officium consequitur iure proprio, nec remanet adstrictus hypothecis per nominantem contractis. Altera est pro vno hærede, qui, si est nominatus, cum non possit admitti absquę qualitate hæreditaria, tenetur subire onera per nominantem imposita. Explicatur. Text. in L. cum Pater. §. hæreditatem. ff. de legatis. 2.

SUMMARIVM.

Egalium Officiorũ tractatio tanquam subtilis, & famigerata commendatur. n. 1.

Facti series refertur in causa D. Octauij

Marię Spinola. n. 2.

Priuilegium concessionis Officij Theusararij Generalis transcribitur obtentum à D. Francisco Oldomo. nu. 3.

Status quęstionis proponitur in causa Officij Theusararij Generalis. n. 4.

Hypotheca de iure communi super Officij imponi non potest Principe inconsulto. n. 5.

Textus in §. optimum. Auth. de exhibendis reis, loquens in Militijs, procedit etiam in Officijs. n. 6.

Militie apud Veteres Romanos car,

& quandò introductæ. n. 7.

Officia de iure Romanorum hypothecari, & alienari non possunt, nec cadunt sub humano commercio. n. 8.

Officia de vniuersali consuetudine vendi prohibentur. n. 9.

Regalia, inspecto iure Siculorum, alienari, & minui non possunt. n. 10.

Constitutio. Scire volumus. prohibens in Regno Sicilię diminutionem Iurium Regalium, procedit etiam in Officijs. n. 11.

Officia inter Iura Regalia connumerantur. n. 12.

Regalia semper sub concedentis Iurisdictione remanent, & ex quocumque contractu transferri non possunt absquę Regio Assensu. n. 13.

Alienatione prohibita censeatur etiam in-

- interdicta hypotheca. n. 14.
- Legis habet vigorem id, quod Princeps per Epistolam decrevit. n. 15.
- Rescriptum Principis nuncupatur id, quod per Epistolam præcipitur. num. 16.
- Officia iurisdictionem annexam habentia vendi, & hypothecari non possunt. num. 17.
- Thesaurarius Generalis in Regno Siciliae videtur Iurisdictionem exercere. n. 18.
- Thesaurarius Generalis inter Regios Consiliarios connumeratur. n. 19.
- Decisiones aliquæ recensentur declarantes inualidam hypothecam constitutam super Officijs. n. 20.
- Officiorum venditio existimatur sociua Republicæ. nu. 21.
- Magistratus pecunia comparatus plurimas erumnas producit. n. 22.
- Nero Curiam ingressus se nihil in penatibus suis venale, aut ambitiosum esse permissurum spondit. n. 23.
- Roma uniuerso Orbi dominata est cum publica Officia iuxta meritorum æquilibrium distribuerentur, è contrà verò euersa, cum Magistratus venales esse ceperunt. nu. 24.
- Pecunia honores, & Magistratos viliissimos reddit. n. 25.
- Officia, quæ non habent annexam Iustitiæ administrationem, iuxta veteriorem sententiam, de Iure communi cadunt sub hypotheca. n. 26.
- Et ita de generali consuetudine in varijs Regionibus seruatum videmus. n. 27.
- Munus publicum, cui Iustitiæ administratio non coheret, merum facti exercitium habet. nu. 28.
- Officia carentia administratione Iustitiæ possunt ad fæminas transire. num. 29.
- Thesaurarius generalis non habet annexam administrationem Iustitiæ. n. 30.
- Thesaurarius debitores Regij Patrimonij compellit, & summas exactas in Fiscum compendium refert. num. 31.
- Primipilus dicebatur, quasi primus inter administratores Regalis pecuniæ. n. 32.
- Quæstoris Officium antiquissimum fuit in Romana Republica. n. 33.
- Thesaurarius Quæstori assimilatur. nu. 34.
- Primipilus Administrationem, & Curam Militaris Annonæ exercebat. n. 35.
- Administratio rerum Patrimonialium, quæ prius spectabat ad Procuratorem Cæsaris, nunc pertinet ad Tribunal Regij Patrimonij. n. 36.
- Fiscus in Regno Siciliae contrà Thesaurarium non vititur Priuilegijs, quibus de iure communi fruebatur contrà Officium Primipili. n. 37.
- Quæstoris prærogatiua, & Potestas refertur. n. 38.
- Thesaurarij Officium tanquam alienabile fuit reputatum per Tribunal Regij Patrimonij. n. 39.
- Tribunal Regij Patrimonij dicitur Procurator Cæsaris. n. 40.
- Sententia Supremi Tribunalis est summopere attendenda in rebus ad eius Officium spectantibus. n. 41.
- Rescriptum Regium prohibens venditionem

- tionem Officij *Thesaurarij Generalis* explicatur. num. 42.
- Regalia ex solius Principis institutione, aut reservatione constituuntur, vel dimittuntur.* n. 43.
- Officia, quæ Rege prohibente vendi non possunt, ipsius permisso evadunt venalia.* n. 44.
- Hypotheca super Officio non est ipso iure inualida, sed dumtaxat favore Regis, cuius præiudicio remoto omnes cessant anfractus.* n. 45.
- Alienatio Iurium Regalium, vel Feudorum non est ipso iure inualida, sed stat in pendentia, quousque Regius accedat Assensus.* n. 46.
- Assensus Regius in Officij alienatione est fundatus in electione industriæ personalis.* n. 47.
- Industria personæ non censetur electa, quoties Princeps Officium indulget, & ampliat pro alio successore sibi incognito.* nu. 48.
- Officium ampliatum pro vita alterius heredis egrediatur naturam Officij.* nu. 49.
- Hypothecæ subiacent ea, quæ sunt ad heredes transmissibilia.* n. 50.
- Officium ad heredem transmuti, vel vendi posse, paria sunt.* nu. 51.
- Officium pecunia comparatum venale præsumitur.* n. 52.
- Assensus Regius saltem tacitus, resultat ex facultate nominandi heredem, vel successorem in Officio.* n. 53.
- Officium, si de sua intrinseca natura venale est, vendi potest, licet Assensus non sit obtentus, dum facile potest impetrari.* nu. 54.
- Rescriptum Regium transcribitur, ob-*
- tentum à D. Octavio Maria Spinc-*
la, permittens venditionem Officij
Thesaurarij Generalis. n. 55.
- Princeps nunquam censetur suo Rescrip-*
to ius terij derogare. nu. 56.
- Rescriptum iuxta preces porrectas, cen-*
setur exoratum. n. 57.
- Assensus Regius pro validanda hypo-*
theca iam constituta super Officio po-
test superuenire. n. 58.
- Consensus post actum expeditum potest*
accedere, quoties agitur de solo præ-
iudicio illius, qui debet consentire.
n. 59.
- Decretum iudiciale, in obligandis rebus*
Minorum, potest post actum adhibe-
ri. n. 60.
- Assensus Apostolicus in hypothecandis*
rebus Ecclesiæ post initum contra-
ctum superuenire potest. n. 61.
- Assensus post litem instauratam obten-*
tentus regulariter non prodest. n. 62.
- Rescriptum non dicitur subreptitium,*
si ommissa fuerit qualitas, quæ si ex-
pressa fuisset, non retraxisset Prin-
cipem à concessione Rescripti. n. 63.
- Assensus Regius, lite pendente impetra-*
tus, prodest ad validandam hypo-
thecam super Officio constitutam. nu.
64.
- Pretium Officij hypothecæ contracte su-*
biacet, licet Titulus Officij huic oneri
suppositus non sit. nu. 65.
- Pretium Officij in legitimam imputatur.*
n. 66.
- Officij valor venit in collatione bono-*
rum. n. 67.
- Æstimatio Officij venit communicanda*
inter coheredes iudicio familie erci-
scundæ. nu. 68.

- Societas inter Coniuges contracta, quo ad bona comprehendit etiam pretium Officij. n. 69.*
- Feuda, inspectis Legibus Feudalibus, & Constitutionibus Regni, absque Assensu obligari non possunt. n. 70.*
- Feudi possessor cogi potest ad instantiam creditorum Assensu carere, ut illud vendat, & pretium, super quo habent hypothecam, ipsis creditoribus applicetur. n. 71.*
- Officij possessor compelli potest ad ipsius venditionem, ut pretium erogetur in dimittendis creditoribus Assensu carentibus. n. 72.*
- Feuda, & Officia magnam inter se habent analogiam, & similitudinem. nu. 73.*
- Constitutio Regni. Scire volumus. tit. 1. lib. 2. procedit in Officijs Iurisdictionalibus. n. 74.*
- Dignitas Consiliarij, qua Thesaurarius Generalis in Regno Siciliae fuit decoratus, dicitur honoraria, & absque exercitio. n. 75.*
- Dignitas titularis non est habenda in consideratione. n. 76.*
- Exempla ad decisionem causarum non relevant, si adest diversitas facti, vel rationis. n. 77.*
- Illatio recta, ex diversis non resultat. n. 78.*
- Constitutio Regni. Scire volumus non procedit in Officijs obtentis praevia oblatione pecuniae. n. 79.*
- Cutelli Oratione. 29. explicatur. n. 80.*
- Rescissio supponit validitatem. n. 81.*
- Adiudicatio continens enormissimam lesionem mero iure valet, sed ex Gratia Principis rescinditur. n. 82.*
- Auctoritas Doctoris in specie loquentis nimium praevalet in decisionibus causarum, si non adest contradictor. nu. 83.*
- Declaratio Supremi Tribunalis in decisionibus causarum est summopere attendenda. n. 84.*
- Officia, quibus coheret administratio Iustitiae, non precio, sed meritis sunt conferenda. n. 85.*
- Munera publica, quae consistunt in nudo ministerio, possunt licet vendi, tum secundum Iuristas, tum etiam iuxta Theologorum sententiam. nu. 86.*
- Baroli distinctio magistralis adducitur in l. in diem. ff. de aqua pluvia arcenda. inter Officia inalienabilia ex ipsa intrinseca natura, & alia, quae non accedente Domini Consensu vendi prohibentur. n. 87.*
- Nominatus in Officio, secundum aliquos, non subiacet hypothecis, & oneribus per nominantem contractis. nu. 88.*
- Argumentum valet de Officio, ad Vsum fructum. n. 89.*
- Vsum fructus, si reperitur in stipulationem deductus in utilitatem heredis, nihilominus in persona ipsius novus existimatur, & prorsus diversus ab eo, quem defunctus habebat. n. 90.*
- Officium in persona heredis novum est, & non idem, quod nominans habebat. n. 91.*
- Concessio Officij dicitur personalissima, & morte concessionarij expirat. nu. 92.*
- Ius, quod de sui natura est transmissibile ad heredes, ex unica stipulatione*

Et actione acquiritur, si verò est personale, non dicitur ad heredem transmissum, sed veluti nouum consideratur. n. 93.

Possessio defuncti extinguitur morte, & noua esse incipit in herede. n. 94.

Nominans in Officio ex facultate sibi concessa nil de suo conferre videtur. n. 95.

Pater habens facultatem eligendi, potest etiam post condemnationem eam exercere n. 96.

Officium concessum cum facultate nominandi unum ex filiis, vel liberis transit in nominatum liberum ab omnibus oneribus per nominantem contractis. n. 97.

Nominatus in Officio obtento pro se, & uno herede, dicitur illud habere cum qualitate hereditaria. n. 98.

Heres particularis, aut legatarius potest a Testatore grauari. n. 99.

Pater si Officium sua pecunia comparauit, potest Filium nominatum grauare, etiam si Officij ampliatio fuerit concessa absque adiectione qualitatis hereditarie. n. 100.

Officium pecunia Patris acquisitum dicitur profectum. n. 101.

Peculium profectum in absoluta Patris potestate remanet, cum respectu proprietatis, cum etiam ususfructus. n. 102.

Officium prorogatum non dicitur nouum sed unum, & idem existimatur cum illo, quod primò obtentum fuit. num. 103.

Amicangelus, de Regalibus Officijs. quest. 15. improbatur. n. 104.

Ususfructus, licet in persona heredis nouus dicatur, nihilominus semper reputatur hereditarius. n. 105.

Ususfructus pro herede stipulatus comprehenditur sub hypotheca per defunctum contracta. n. 106.

Hereditarie dicuntur obligationes, non solum ille, quæ à Defuncto in heredem descendunt, sed etiam, quæ incipiunt denouè in personam heredis ex stipulatione defuncti num. 107.

Stipulatio pro extraneo inutilis est. num. 108.

Textus in l. unum ex familia. §. si de falcidia. ff. de legat. 2. elucidatur. n. 109.

Facultas nominandi in Officio unum heredem, non dicitur restricta ad certum genus personarum. n. 110.

Textus in l. cum Pater. §. hereditatem. ff. de legat. 2. procedit in facultate eligendi restricta ad unum ex filiis. n. 111.

Decisio refertur subsequuta super venditione Officij Thesaurarij Generalis Regni Siciliae. num. 112.

DISCEPTATIO VIGESIMA PRIMA.

Subtilissimam, Regalium Officiorum tractationem, & famigeratam, præ cæteris cōtrouersâ enucleandam decreui, quæ annis agitata decē, insignium Iurisperitorum contorsit ingenia, & Supremo Iudicium dissidenti censuræ subiaceuit, acriter, & strenuè hinc inde defensa in Tribunali Regij Patrimonij inter D. Octauium Mariam Spinola, & D. Horatium Oldoino, quo ad venditionem Officij Thesaurarij Generalis; ut autem, ea, quæ ad ius pertinent, faciliiori methodo discutiantur, operæ pretiam existimaui, facti thesauri breuiter, & succinctè, enarrare.

Anno 1652. Cum D. Franciscus Oldoino in hoc Siciliae Regno exerceret munus Thesaurarij Generalis (dum ipse in humanis perstitit duraturum) recursum habuit ad Inuictissimum Philippum IV. Immortalis memoriæ, cui exposuit obsequia præstita, & ingentis summæ obtulit donatum, ac proinde impetrauit prorogationem recensiti Officij pro vita vnius hæredis, seu personæ ab eo nominandæ.

Quia tamen præcipuus scopus, ad quem cunctæ iuris altercationes collimant, in hoc Regno consistit diplomate, ipsius id circò verba propositæ quæstioni consentanea ad litteram transcribere non grauabor.

Nos vero perpensis obsequijs dicti Don Francisci Oldoino, in prædicto Officio præstitis, de quibus certiorati fuimus per litteras Don Ioannis ab Austria Filij Nostri, sub die 26. Mensis Maij. anni proximi elapsi 1651. ad Nos transmissas, & de eius probitate, & integritate satis edocti, & acceptantes prædictam eius oblationem triginta quinque millium Regalium argenti, duplicis monete Castellæ, in hac nostra Curia iam solutorum, eius supplicationi (modo quo iacet præinserta) duximus annuendum, tenore igitur præsentium de certa scientia, Regiæque Auctoritate deliberatè, & consulto, ac ex Gratia speciali, maturaque Sacri Nostri Supremi Consilij accedente deliberatione, tibi prædicto Don Francisco Oldoino dictum Officium Thesaurarij Generalis nostri ulterioris Siciliae Regni cum omnibus salario, lucris, emolumentis, immunitatibus, & gratijs ad ipsum iuste, & debite spectantibus, & pertinentibus, & usque in præsentem diem competentibus, & deinceps competituris ad vitam vnius here-

heredis (ut præfertur) vel personæ à te nominandæ extendimus, propagamus, & ampliamus omnibus, & singulis qualitatibus, & circumstantiis in præfatto supplicii libello contentis, ita quod post obitum Don Francisci Oldoino possessio Realis, Civilis, & Naturalis prædicti Officii cū pertinentiis universis, & modo quo supra, ipso iure, ipsoque facto sit, & esse debeat translata in dictum heredem instituendum, ut supra, ad eius vitæ decursum, prout ex nunc pro tunc transferimus præfatis Privilegijs auctoritate, adeo quod ad solam præsentium oblationem liceat dicto heredi, seu personæ à te nominandæ, ut supra prædictū Officiū ingredi, naturalemque, & civilem possessionem eius continuare, & sibi tueri facere, & exercere nullo alio à nobis, seu Successoribus nostris, aut à nostro, vel illorum Prorege dicti Regni requisito mandato, quod mandatum, & licentiam ex nunc pro tunc concedimus, & imperiūmur, præstito tamen prius per ipsum heredem, vel personam à te nominandam in posse illius, ad quem spectet solio, & debito iuramento de fideliter, & legaliter in regimine, & administratione dicti Officii se habendo, & alia faciendo, ad quæ sis adstrictus; inuestientes propterea dictum Franciscum Oldoino, aut eius heredem modo, quo supra nominandam, seu successorem de huiusmodi gratia

et concessione per præsentium expeditionem (ut moris est) quantam investituram roborem, & efficaciam veram realem, & corporalem possessionis, & effectualis assequutionis ipsius volumus, & decernimus obtinere, declarantes expresse, quod præfata nostra ampliatio propagatio, & extensio, sit & esse debeat dicto heredi, ut supra nominando, seu successorum, donec in ipsius Officii regimine, & administratione bene fideliter, & legaliter se gesserit, stabilis, realis, valida, atque firma, nullamque in iudicijs, aut extrajudiciali impugnationis obiectū, defectus incommodum, aut noxam cuiuslibet alterius detrimentum, sed in suo sæper robore, & firmitate persistat, & iuxta præmissa, volumus sortiantur effectum.

Anno deinde 1658. idem de Oldoino plura contraxit debita, quæ cursu temporis ad Don Octavianum Mariam Spila pervenerunt, constituta (ut in similibus instrumentis fieri consuevit) hypotheca omnium bonorum pro observantia contractuum, & creditorum cautela.

Successive Anno 1662. Id. Franciscus, in extrema vitæ periodo constitutus, cupiens Filiorum suorum commodo non minus, quam animæ suæ salutis prospicere, supremum condidit elogium, in quo instituit ex assie heredes Universales

fales D. Rosaliam vxorem, nec non D. Horatium, D. Virgineam, D. Annam Mariam, & D. Vincentiam Filias pro æquis portionibus, conditione adiecta, vt si D. Rosalia ad vltiores properauerit nuptias, eo ipso priuationem incurrat, & in sua portione ceteri coheredes succedant.

Præterea attenta facultate sibi à Rege indulta (vt recensuimus) nominauit heredem particularem in Officio Thesaurarij Generalis eundem D. Horatium Filium, ita quod fructus Officij essent inter omnes heredes pro virilibus portionibus distribuendi.

Præcepit insuper, vt omnia eius bona, tum mobilia, tum etiam stabilia, & Feudalia, & Officium Thesaurarij Generalis vendantur, & pretium debeat primitus pro creditoribus dimittendis erogari, id verò quod supererit inter ipsos heredes sit repartendum.

Anno 1669. Don Octavius Maria Spinola cupiens assequi sui crediti satisfactionem, nec alia inueniens in corpore hereditario bona, quibus posset sibi esse consultum, supplicem Domino Proregi porrexit libellum, petens vt Don Horatius in Officio hæres nominatus cogeretur illud vendere, & pretium in sui crediti cederet extinctionem, & obtento de-

creto, quod Tribunal Regij Patrimonij referat audita parte, tandem post multas, & reiteratas discussiones, fuit die 23. Aprilis. 1671. definitum. (*Non vendatur, saluis Iuribus, si quæ competunt, isti de Spinola nominibus super fructibus, & emolumentis Officij.*)

At Spinola hanc determinationem egrè ferens, pro ipsius retractatione decretum obtinuit, vt Illustres Præsides, & Còsultor insimul cum Còsiliarijs Patrimonialibus eodem modo referant.

4 Fuit hæc causa diù disceptata, sed longo interuallo suspensa, varijs mutatis iudicibus (vt assolet) iuxta temporum vicissitudines morte, vel suspicione, me deindè cum cæteris Còsiliarijs Iudice subrogato Excellentissimi Proregis, decreto & tandem contentione ad plenum iudicium deducta, duo fuerunt coram nobis propositi Iuris Articuli.

Primus fuit, an sub hypothecà omnium bonorum contracta à D. Francisco Oldoino fuerit comprehensum Officiũ Thesaurarij Generalis, ad cuius proindè venditionem possit deueniri.

Alter, an data validitate hypothecæ super Officio, ea solummodo subsisteret viuentè Don Francisco debitore, an verò adhuc vigeret in præiudicium

cium D. Horatij noui successoris in Officio nominati. Ego autem vtrumq; articulum ea, qua potero breuitate, examinare curabo.

Articulus Primus.

5 **Q**uo ad priorē Iuris dubitationem, pro D. Horatio Oldoino adducebatur, primo dispositio Iuris cōmunis expressē inhibens Constitutionem hypothecæ super Officijs Principe inconsulto, vt expressē cauetur in §. optimum Auth. de exhibendis reis, (Nos autem ex maioribus causam considerantes, scimus quia ex antiquis temporibus nō erat in Militijs hypotheca, sed quædam nomina omninō antiqua, & deficientia in talibus afferebantur, Paulatim verò Imperatores interpellantium creditorum miserati hæc præbunt, cum vtriquē omnis Militia publica existeret, nullum questum omninō alium, quā ex Imperiali munificencia habens. Propterea igitur Sancimus, ea quæ appellantur ex casu, non omnibus promptē subiacere, nisi tamen creditor fuerit, qui ad hoc ipsū mutuauit, vt Militia illi emeretur, alioquin alijs creditoribus non promptē damus hoc.) quem

6 Text. ad Officia, Militijs assimilata extendunt passim Doctores, præcipuē Amichangel. de Regalibus Officijs. quest. 5. n. 18. versic. ultimo Leonardus Maxi-

mus. in Apologia. ad Capic. Galeot. respon. 12. n. 110. Hieronymus de Phylippis. dissertat. Fiscal. 33. n. 23. Merlin. de pignoribus, & hypothecis. lib. 2. tit. 1. quest. 14. n. 3. Rouit. Consil. 106. n. 6.

7 De his autem Militijs latè, & venustè pertractant rerum antiquarum solliciti indagatores, & politioris literaturæ Viri, Alciat. lib. 8. parerg. cap. 5. Lælius Taurell. in tractat. de militijs. Franciscus Connanus lib. 4. cap. 15. n. 12. Brisson select. antiqu. lib. 2. Iacobus Cuiacius in L. 3. §. siquid Minori. ff. de Minoribus.

8 Hinc prodiit vniformis Iuristarum Sententia, vt inspecta Legum Romanarum dispositione, sit regulariter vetita alienatio, & hypothecæ nexus super Officijs, quæ sub humano non cadunt cōmercio. Per Text. in L. Idem Iulianus. 41. §. constet. ff. de legatis 1. (Sed, & prædia Cæsaris, quæ in formam Patrimonij redacta sub Procuratore Patrimonij sunt, si legentur, nec æstimatio eorum debet præstari, quoniam commercium eorum, nisi iussu Principis, non est, cum distrahi non soleant.)

9 Et ita de vniuersali consuetudine receptum testatur Vasquez. 10. 2. de successionum creatione. lib. 3. §. 30 par. 3. n. 218. Baeza. de dote capit. 26 nu. 14. Pappon. in appendic. ad tit. 6.

Ar-

- Arrestor. cap. 4. Gratian. discept. 463. Seraphin. decis. 576. num. 3. & decis. 998. num. 3. Capiet. Galeor. responso Fiscal. 12. num. 210. Georgius. repetit. Feudal. cap. 54. n. 29. Boet. de Regalibus. cap. 4. n. 14. Marin. resol. 81. num. 13. lib. 2. Hieronymus de Philippis differat. Fiscal. 33. num. 15. Theodorus. allegat. 41. n. 1.*
- 10 Nec inferioris efficacie est id, quod iure Siculo decretum videmus, dum pariter ea, quae de Regalibus sunt, alienari, & minui prohibentur, ut fuit sancitum per Regem Rogerum in *Constit. Scire volumus*, quae est sub tit. 1. lib. 3. (Quicumque de Regalibus nostris magnum, vel parvum, quid tenet, nullo modo, nullo ingenio possit ad nostra Regalia pertinere alienare, donare, vel vendere in totum, vel in partem minuire, unde iura nostra Regalia minuantur, aut subtrahantur, aut damnum aliquod patiantur.)
- 11 Quam municipalem Constitutionem nostri Interpretes unanimi consensu profitentur, procedere etiam in Officijs. Ponte. decis. 28. num. 62. Amicangel. de Regal. Officijs. quest. 6. n. 8. Bilocta. Consil. 23. Roccus. de Officijs. rubr. 3. de Officiorum ampliat. num. 105. Georgius. in repet. Feudali. cap. 54. n. 28. Rouit. in Pragmat. 3. de ordine Iudic. n. 20. Franciscus de Amicis in cap. 1. de his, qui feuda dare possunt. Marcian. disput. 28.
- n. 16. Cutell. orat. 29. n. 25. versu. quibus non obstantibus. Prat. discept. 18. num. 23. tom. 2. Officijs
- 12 Officia siquidem inter iura Regalia potissimum connumerantur. *L. fin. Cod. de Officio Quaestoris. cap. 1. quae sunt Regalia.* Cutell. orat. 29. Georg. repetit. Feudal. cap. 54. n. 72. Ponte. decis. 28. n. 28. Amat. Consil. 49. n. 4. Capiet. Latr. decis. 6. n. 17. par. 1. Prat. discept. 18. n. 12. par. 2. Capiet. decis. 121. num. 5. Theodor. allegat. 41. n. 1.
- 13 At Regalia semper sub concedentis iurisdictione censenda sunt, & absque Principis Assensu alienari non valent, & siue parva, siue magna, siue priuatis personis in Feudum, vel in allodium concessa sint, semper Regalia sunt, & ex quocumque contractu transferri non possunt absque Regio assensu. Camill. de Medic. consil. 147. n. 13. Georgius in repetit. Feudal. cap. 54. n. 37. Staiban. Senior. Consil. 19. n. 7. Ponte. decis. 28. n. 30. Theodor. alleg. 41. n. 1.
- 14 Hinc resultat, quod dum interdicatur alienatio Officiorum, cesset etiam prohibita ipsorum hypotheca, nam, iuxta recepta iuris principia, si prohibetur alienatio, etiam vetita censetur hypotheca. Abbas in cap. quod quibusdam. n. 5. de fideicommiss. Menoch. Consil. 116. num. 15.

Redoan. de Rebus Ecclesie non alienandis quest. 1. Mantica de racitis, & ambiguis conventionibus. lib. 11. tit. 4. nu. 17. & est Text. in L. fin. Cod. de rebus absen. non alienandis (Sancimus siue lex alienationem inhibuerit, siue testator hoc fecerit, siue pactio contrahentium hoc admiserit, non solum dominij alienationem, vel mancipiorum manumissionem esse prohibendam sed & ususfructus dationem, vel hypothecam, vel pignoris nexum penitus prohiberi.)

- 15 Tertiò fortior inculcatur discursus ex indiuiduali sanctione Inuictissimi Regis, qui suis Regijs literis datis Madriti. Anno 1590. expressè præcepit, nè Officium Thesaurarij Generalis in Regno Siciliae vendatur; illud autem absque ulla hesitatione liquido constat legis vigorem habere id, quod Princeps per Epistolam decreuit, L. 1. ff. de Constitutionibus Principum. Affl. & decif. 128. n. 14. Borrell. in summa decif. lib. 1. ut. 13. num. 14. Sanfelice. decif. 221. n. 6. lib. 2. Giurba. obser. 77. n. 16. & sub Epistolarum genere rescripta contineri còpertum est, ex L. Capitalium, 28. §. Diuus. ff. de penis, & L. cum tacitum. 49. ff. de Iure Fisci, & ex Romana Antiquitate excerptit Vuolfangus Lazius. in Comment. Reipubl. Romanæ, lib. 2. cap. 4.
- 16 Nequè rationis est expers

hæc recēsitā Hispani Principis Cōstitutio, quinimò iuridico innititur fundamento, rerū iudicarum auctoritate fulcita dignoscitur, & Politico Regimini consentanea apparet.

- 17 Nam si iuris tramites sequimur (vt debemus) explorata res est, Officia, iurisdictionem annexam habentia, vendi, & hypothecari non posse. L. unica. C. ad Legem Iuliam de ambitu can. Sancimus. 1. quest. 7. Cui etiam cōsonat iuris sicuti Dispositio ex Capit. 357. sub Rege Alphonso, 100. sub Ferdinando, & 56. sub Carolo Cesare ex pragmat. 1. & 2. de ambitu. lib. primo.

- 18 At quod Thesaurarius Generalis iurisdictionem exerceat, ambigendum non esse dicebatur, quia ipse Regios introitus exigit, & debitores Regiæ Curie cogit, vel per pignorum captionem, vel per mancipationem in carcere, & Delegatos destinat ad exigendum iuxta pragmat. 13. §. 31. ut. 8. tom. 2.

- 19 Insuper huiusmodi muneris præheminentiam, ex eo dumtaxat licebit conijcere, quia Thesaurarius inter Regios Cōsiliarios fuit cooptatus, & in Sacro Consilio affidet. sic disponente pragmatica. 13. §. 29. ut. 8. tom. 2. & innuit Mastrill. de Magistratibus. lib. 5. cap. 9. n. 92.

Exem.

20 Exempla pariter plurima ad hoc confirmandum possunt coaceruari.

Constat siquidem non semel in Regno nostro fuisse decisum in Officio Magistri probe, Magistri Rationalis, & Domini Carcerum, ut hypothecari, & distrahi non possint, Muta. super Cap. Ritus. 43. n. 8. Ball. super Bulla. quest. 27. lib. 5. Cutell. orat. 29. nu. 19.

21 Si verò Politici Regiminis inueniuntur praecepta, non longe distantia inueniemus, cum praefer turistas, alij etiam Officiorum venditionem tanquam illicitam, & Reipublicae perniciosam improbant. Plato in lib. 8. de Republica Aristotel. lib. 2. politic. cap. 9. Salust. in Oratione ad Caesarem (Verum hæc, &

22 omnia mala pariter, cum honores pecuniae desinent, si neque Magistratus, neque alia vulgo capienda venalia erunt.) Hinc Tacit. lib. 13. Annal. de Nerone loquens ait, (Cum optime spei Iuuenis esset, Curiam ingressus, egregia multa se esse facturum promissit, & inter alia nihil in Penatibus suis venale, aut ambitiosum esse permis-

23 surum.) Subdit idcirco Georgius Valeria in 2.2. Diui Thomae. quest. 7. disput. 5. princ. 2. quest. in fine. versic. Tercio dico.

24 veterem Romam Vniuerso Orbi dominatam, cum publica Officia iuxta meritorum æquilibrium distribuerentur, è con-

tra verò subiectam, & euersum cum Magistratus venales esse coeperant; id quod diserte declamauit Salust. (O Urbem venalem, & cito perituram, si emptorem inuenerit) optimè conso-

25 nat Sententia Senecæ. Epistola. 116. (Hæc ipsa res, quæ tot Magistratus, & Iudices facit, pecunia, ex quo in honore esse cepit, verus honor rerum cecidit, Mercatoresque, & venales inuicem facti, non quale quid sit, quidquid; sed quanti.) Et Quintil. lib. 12. cap. 7. (Pleraque sanè hoc ipso videri possunt vilia, quod pretium habent,) & Satis lepidè Claudianus.

Patricius Consul maculat quos vendit honores.

Ex his videbatur nullatenus esse diiudicandum hoc munus venale, imò venditionem omnino prohibendam, & creditori iura dumtaxat super fructibus, & emolumentis reservari debere, ut fuerat in primo Iudicio pronunciatum.

Sed hæc licet plausibilia sint, primoque intuitu non modicam præferant difficultatem, nihilo tamen minus negotio ad trutinam perpenso, existimarunt Domini hoc Officium Thesaurarij Generalis potuisse à Don Francisco Oldoino rectè hypothecari, ac proinde ad ipsius venditionem esse procedendum. Præcipui decisionis Cardines sunt subsequentes.

26 Primo enim, si iuris comuni inſpicimus diſpoſitionem Officia, quæ non habent annexam iuſtitie adminiſtrationem, cadunt ſub hypotheca iuxta Text. *L. ſin. C. de pignoriſ*, & in *L. omnino. 30. S. imputari. C. de inofficioſo teſtamento* Bartol. in *L. hoc iure. ff. de donationibus*. Salicet. in *L. 1. num. 3. C. ad Legem Iuliam de Ambitu*. Caſtrenſis. in *L. omnimodo. S. imputari. C. de inofficioſo teſtamento*. Ripa in *L. in quatuor. nu. 163. ff. ad Legem Falcidiam*. Andreas de Heredia. in *tit. quæ ſunt Regalia. verſic. Potestas*. Maſtrill. de *Magiſtratribus. lib. 1. cap. 20. num. 22*. Amicangel. de *Regalibus Officijs. quæſt. 6. ſub num. 8*. Bobadilla. in *Politica. lib. 3. cap. 8. nu. 289*. Solorzan. de *Iure Indiarum. tom. 2. lib. 5. cap. unico. n. 101*.

7 Quam cõcluſionem in omnibus Mundi partibus, & Vniuerſo Cõtium cõſenſu, approbatam. profitentur Gamma. *decif. 29* & *114*. Baeza. de *non meliorandis Filialibus. cap. 27. n. 14*. Gomez. de Leon. *allegat. 100*. Pereira. *ad tit. de inoffic. teſtam. poſt lecturam. cap. 2. n. 9*. & *25*. Noguerol. *allegat. 19. nu. 46*. Antonius Gomez. *ad L. 29. Tauri. n. 21*. Auendan. de *cenſibus. cap. 55*. Salgado. in *labyr crednor. par. 1. cap. 35. n. 2*.

Sic in Regnis Hiſpaniarum

teſtantur Garzia. de *expenſis. cap. 4. nu. 14*. Valaſc. in *praxi partu. cap. 13. ſub nu. 63*. Coſtar. *lib. 3. var. reſol. cap. 19. nu. 5*. Gutierrez. *lib. 2. pract. quæſt. 64. n. 4*. & Hermoſill. in *L. 22. gloſ. 5. n. 50. to. 5. p. 5*. Matrienſ. in *dialogo part. 4. cap. 12*. Larrea. *allegat. 119. nu. 1*. & *3*. Olea. de *ceſſione Iurium. tit. 5. quæſt. 8. n. 17*.

In Curia pariter Romana ita ſeruari docent Seraphin. *decif. 100*. Farinac. *decif. 495. n. 2. to. 2*. Mareſcot. *var. reſol. lib. 2. cap. 86. nu. 15*. Gratian. *diſcept. 50. nu. 15*. & *diſcept. 670. nu. 12*. Pacific. de *Saluiano Interdicto inſpect. 3. cap. 2. num. 643*. Buratt. *decif. 863. tom. 3*.

In Regno etiã Gallico Barry. de *Succeſſ. lib. 14. cap. 4. num. 16*. Chopin de *Mayor. Andegau. lib. 3. cap. 1. tit. 3. n. 8*. Loys. de *Officijs. lib. 4. cap. 8. nu. 19*. Sanleger. *Reſol. Ciuit. par. 2. cap. 193. n. 4*.

28 Cuius concluſionis genuina redditur ratio, quia munus publicum, cui iuſtitie adminiſtratio non coheret, verè, & propriè Officium non appellatur, ſed merum facti exercitium, & miniſterium habet. Oldrad. *Conſil. 75*. Caſſan. in *Cathalogo Gloriæ Mundi. par. 1. conſid. 60*. Maſtrill. de *Magiſtratribus. lib. 1. cap. 20. nu. 26*. & ita Sancitũ videmus in *cip. 357. Regis Alphonſi*.

29 Hinc recepta à Maioribus nostris inualuit sententia, vt huiusmodi Officia, quæ iustitiæ carent administratione, possint, & soleant etiam ad fœminas transire, per idoneum substitutum exercenda. Ponte. *decis.* 17. n. 19. Maurus. *allegat.* 43. Rouit. *consil.* 63. num. 3. tom. 2. Molfes. *consil.* 40. n. 31. Marin. ad Reuerter. *decis.* 382. & Regni nostri moribus ita receptum testantur Mastrill. de *Magistrat.* lib. 2. cap. 4. n. 47. Cammarat. *resp.* 6. n. 22.

30 Quibus ita suppositis; illud liquido constat, Officium Thesaurarij Generalis nō habere annexam iustitiæ administrationem, nec comprehendendi sub propria, & stricta denominatione Officialium; hoc autem thema probatur auctoritate, ratione, & Supremi Tribunalis censura.

Auctoritas suffragatur, nam ita quoad Officium Thesaurarij in indiuiduo sustinuerūt Ioannes Antonius Lanar. *consil.* 43. sub. n. 15. & *consil.* 83. Ioannes Franciscus de Ponte. *consil.* 49. nu. 54. & 61. Mastrill. de *Indult.* cap. 40. nu. 5. *versic. hinc est.* Medices. *consil.* 150. nu. 37. Caraccioli. *decis.* 11. nu. 42. Antonius de Leon. de *Confirmationibus Regijs.* par. 2. Solorzan. de *Iure Indiarum.* tom. 2. lib. 5. cap. unico

nu. 99. Aluar. Valasc. centum manibus signatus. in *praxi par.* ut. cap. 13. n. 68. sup. 6110

31 Ratio pariter concludens adducitur, nam Thesaurarius nullam habet causarum cognitionem, sed solummodo debitores Regij Patrimonij compellit, & summas exactas in Fisci compendium refert, & erogat, vt probatur manifestè ex *pragmat.* 13. tit. 8. tom. 2. vnde vt in simili casu notauit eleganter Connanus. lib. 4. *Iuris Civilis.* cap. 15. in fine. (plus habet actionis, & ministerij, quam dignitatis. aut Imperij.)

Sed hæc Veritas manifestior fit, si ipsius Officij originem, ex vetustis Romanæ Republicæ primordijs elicimus.

32 Sunt enim, qui putant huic muneri exercendo antiquitus Primipilum fuisse præpositum, quasi primus esset inter administratores Regalis pecuniæ. Ioannes de Platea. in *Rubrica.* Cod. de *Primipilo.* lib. 12. Afflict. in *Cōstit. Regni.* Patres pro *Filijs.* nu. 8. Angel. in l. prima. Cod. de *privilegijs Fisci.* Peregrin. de *Iure Fisci.* lib. 6. tit. 6. n. 43. Pote. de *Potestate Proregis.* in tit. de *Regalibus impositis.* §. 8. & alij, quos congerit, & sequitur Mastrill. de *Magistratibus.* lib. 5. cap. 9. n. 90.

33 Alij è contrà existimant Thesaurarij Officium successisse in

- in locum Quæstoris Generalis, cuius introductionem antiquissimam fuisse in Romana Republica testatur Vlpian. in *L. 1. ff. de Officio Quæstoris*, ut notat Carolus Tapia. in *Comment. ad Ius Regni Neapol. rubr. 10. lib. 2.* De Quæstoris autem Officio plura eruditè scripserunt Conrad. in *Templo Iudicium. lib. 1. de Imperatore. §. 4.* Cassan. in *Cathalogo Glor. Mūdi. part. 6. consid. 18.* Petrus. de Gregor. in *Simag. par. 1. lib. 3. cap. 2.* Surgens. de *Neapoli illustrata. lib. 5. cap. 5. nu. 9.*
- 34 Qua in re (ut verum ingenuè fatear) posteriori sententiæ libenter assentior, & moveor solidissima ratione, nec vna; nam, iuxta germanam Romanarum Legum traditionem, Primipilus administrationem, & curam militaris Annonæ exercebat, ut patet ex *L. Officialis. Cod. de Episcopis, & Clericis. L. 3. C. de Primipilo. L. speciebus. C. de cohortalibus. lib. 12. L. sed, & milites. §. fin. ff. de excusat. Tutor. Coras. lib. 5. Miscell. cap. 4. Couar. lib. 1. Var. cap. 16. num. 7. Munoz. Escobar. de Raciocin. cap. 39. n. 9.*
- At Thesaurarius Regni administrationem militaris Annonæ non habet, ut patet ad sensum, sed solam pecuniam debet exigere, & iuxta ordinem Tribunalis Regij Patrimonij erogare. Camill. de Medic. *consil. 150. n. 14.* Administratio siquidem rerum Patrimonialium, quæ prius spectabat ad Procuratorem Cæsaris. *L. 1. ff. de Officio Procurator. Cæsaris.* pertinet nunc ad Tribunal prædictum, veluti ei subrogatum, ut docet Freccia. de *Officio Magni Camer. lib. 1. versic. quartum Officium. num. 13.* cui adhæret Medic. *loco citato num. 15.* Nec alia volumus
- 37 meliori attestatione hanc veritatem cōfirmare, quā ea, quā suggerit contrariæ opinionis sectator Mastrill. *dict. lib. 5. cap. 9. n. 91.* vbi fatetur priuilegia Fisco competentia cōtrā Primipili Officium in Regno nostro in Officio Thesaurarij Generalis non seruari.
- Præterea Quæstor vectigalia Populi Romani in Prouincia exigebat, singulaquæ accepta, & expensa rationibus inferebat, multas quoquæ pecuniarias, tam Romæ, quàm extrâ exigebat, & in publicas rationes notabat, omniumquæ rerum, & pecuniarum notas, & rationes dabat, ut referunt. Pancirol. in *notitijs Imperij Occidentalis. cap. 34. & 35.* Alex. ab Alexandro. *dierum Genial. lib. 2. cap. 2.* At, si hodierna spectamus tempora, non longè diuersam, melius dixerim, simillimā habet curam The-

- saurarius Regni, vt iuuat di-
 gnoscere ex pragmat. 13. tit. 8.
 tom. 2. ex ijs, quæ cumulat Ma-
 strill. de Magistrat. lib. 5. cap.
 9. n. 92. Pirr. de Quæstor. lib. 1.
 in 3. col. versic. Quæstor ergo. Ca-
 mill. de Medic. consil. 150. n.
 14. Ex his itaque recta resultat
 illatio, quod Thesaurarius nō
 habet causarum cognitionem,
 & Iustitiæ administrationem,
 sed solam coercionem exer-
 cet.
- 39 Tribunalis etiam, in quo
 hæc causa disceptatur, accedit
 censura, cum enim ageretur
 de transmittenda consultatio-
 ne Domino Regi circa Offi-
 cia vendibilia, fuit inter ipsa
 hoc munus, vt tale connume-
 ratum, vt in individuo testatur
 Maltrill. de Magistratibus. lib. 1.
 cap. 20. nu. 44. vbi in fine Ca-
 thalogum transcribit omnium
 Officiorum, quæ venalia re-
 putarunt Consiliarij Patrimo-
 niales rescribentes Catholico
 Regi, & inter cætera descrip-
 tum apparet Officium The-
 saurarij Generalis.
- 40 Quanta autem sit huius Tri-
 bunalis, decor & auctoritas,
 nemo est, qui ignoret, cum in
 eo, de rebus grauioribus ad Pa-
 trimoniū Regale pertinenti-
 bus agatur, & Procurator Cæ-
 saris dicatur, vt notant Panci-
 rol. in notitia Imperij Orientalis.
 cap. 87. Corrad. in Templo Iu-
 dicum. lib. 1. cap. 8. Surgens. de
- Neapoli illustrata. cap. 26. n. 23.*
 Maltrill. de Magistratibus. lib. 5.
 41 cap. 9. n. 1. Iplius itaque sen-
 tentia in hoc puncto summo-
 pere est attendenda, cum
 agatur de Iudicio, & censura
 in rebus spectantibus ad Offi-
 cium suum. DD. in cap. post
 cessionem. de probationibus. Coc-
 cin. decis. 88. nu. 2. Ludouil.
 decis. 426. nu. 5. Luca de Re-
 galibus. discursu. 14. n. 5. Vnde
 non ineleganter possumus
 hac in re vsurpare id, quod
 eleganter scripsit I. C. in L.
 Filius. ff. ad legem Corneliam de
 Sicarijs (Et ita inueni Senatum
 censuisse.)
- 42 Nequē obstitit si dicatur,
 quod Inclytus Rex Philippus
 suo rescripto exorato de anno
 1590. præcepit, nē Officium
 Thesaurarij Generalis venda-
 tur.
- Responsio enim est peremp-
 toria, & in promptu, quia hæc
 prohibitio vendendi non ha-
 buit originem ex intrinseca
 natura Officij Thesaurarij,
 quod esse venale satis, super-
 quē probauimus, sed quia ita
 Regi placuit; Princeps autem
 potuit deindē oppositum de-
 cernere, & contraria iussione
 determinare, nam Regalia ex
 solius Principis institutione,
 aut reservatione constituun-
 tur, vel dimittuntur. L. Prin-
 cept. ff. de legibus. Amicangel.
 de Regalibus Officijs. quæst. 11.
 nu. 16.

nu. 16. versic. etiam Officia. Capyc. Galeota. responso. 12. nu. 184. Hieronymus de Philip-
 pis. dissertat. 33. n. 14. Merlin.
 de pignoribus, & hypothecis. lib. 2.
 44 tit. 1. quest. 14. nu. 16. Officia
 enim, quæ Rege prohibete vé-
 di non possunt, ipsius permisso
 euadunt venalia. Sotus. de Iu-
 stitia, & Iure. quest. 6. artic. 4.
 Caetan. in Summa. vers. Offi-
 ciorum venalitas. Azor. Instit.
 moral. par. 3. lib. 8. cap. 7. Ma-
 strill. de Magistratibus. lib. 1. cap.
 20. n. 14.

45 **S**ecundò iustificatur decisio
 ex communi traditione
 Doctorum asserentium, quòd
 hypotheca super Officio non
 est ipso iure nulla, & inualida,
 sed dumtaxat favore Regis,
 cuius requiritur Assensus, prop-
 ter suum interesse, eoquè cõ-
 sentiente, vel ipsius præiud-
 cio remoto, omnes cessant an-
 fractus, ut probat Tex. in §.
 optimū. Auth. de exhibendis Reis,
 ibi, (propterea igitur Sancimus
 ea, quæ appellantur ex casu, non
 omnibus promptè subiacere, nisi ta-
 men creditor fuerit, qui ad hoc ip-
 sum mutauit, ut militia illi eme-
 retur, alioqui alijs creditoribus
 non promptè damus hoc) Franci-
 scus Connanus. lib. 4. Iuris
 Civilis. cap. 15. Capyc. Galeor.
 responso Fiscali. 12. n. 12. Tell.
 Fernand. ad L. 29. Tauri. n. 11.
 Seraphin. decis. 389. n. 7. &
 8. Valasc. in praxi Partition. cap.

13. n. 68. Rosenthal. de Feu-
 dis. cap. 9. membro. 1. conclus. 2.
 n. 11. Carleual. de Iudicijs. to.
 2. lib. 1. tit. 3. disp. 23. n. 23. Cu-
 tell. Oration. 29. n. 30. versic.
 sed ad terminos. Merlin. de pi-
 gnoribus, & hypothecis. lib. 2. tit.
 1. quest. 14. n. 16.

46 Qua ratione moti, plurimi
 sublimioris notæ Iuris Con-
 sulti docuerunt, alienationem
 Iurium Regalium, vel Feu-
 dorum non esse ipso iure nul-
 lam, & inualidam, sed stare
 in pèdenti, quousquè Regius
 accedat Assensus, qui si adhi-
 betur, iam remanet alienatio
 firma, & purificata. Iacobus
 de Ardizzone. in Summa Feu-
 dali. cap. 119. in fine. Bald. in
 cap. 1. §. hoc quoquè. nu. 18. de
 Successione Feudi. Aluarott. in
 cap. Imperialem. n. 15. de prohi-
 bua Feudi alienation. per Feder-
 Ponte. consil. 17. n. 21. vol. 2.
 Lucas de Penna. in L. nulli. n.
 1. Cod. de fund. Patrimon. lib.
 11. Curtius Iunior. consil. 77.
 n. 3. Simoncell. de Decreto. in
 Prefatione. nu. 38. optimè id
 confirmat Marin. resolut. 25.
 n. 11. lib. 1.

Assensus autem in proposito
 themate satis superquè præ-
 stitus dignoscitur, dum in
 Officij ampliatione fuit per
 Dominum Regem impertita
 Don Francisco Oldoino lata
 & ampla Potestas nominandi
 successorem, qui possit mu-
 nus

- nus Theufararij Generalis gerere, & administrare absque alio Principis mandato, aut beneplacito; quo fit, ut cum
- 47 principalis ratio, cui innititur solemnitas Assensus in Officij alienatione requisita, sit solummodo fundata in electione personalis industrie, iuxta Text. in cap. fin. §. ceterum. de Officio Delegati. & L. inter artifices ff. de solutionibus. Amicangel. de Regalibus Officijs, quest. 6. num. 2.
- 48 iam notorie ea ratio cessat, dum fit mentio de successore, cuius industria contemplata non censetur, cum non fuerit Principi cognita, iuxta pulcherrimum Text. in Lege. donationes. §. species. ff. de donationibus, & in L. id, quod §. 1. ff. de periculo, & commodo rei vendite. Bald. in L. quisquis. C. de Episcopis, & Clericis. Capic. decis. 10. n. 12. Et in Regalibus hoc idem docuerunt Glos. in L. unica. C. si liber. Imper. Soc. lib. 10. Soccin. consil. 73. n. 9. vol. 1. Peregrin. de Iure. Fisci. tit. 2. num. 102.
- 49 Confirmatur, nam cum Officium fuerit ampliatus pro vita alicuius heredis, iam fit alienabile, & egreditur naturam Officij, & hypothecae per nominantem contractae, supponitur. Bald. in cap. 1. vers. sed quid si concessum. de prohibita Feudi alienatione per Federicum.

Montan. in cap. Imperialem. §. praeterea. n. 34. Rouit. decis. 72. n. 41. Addentes ad Lanar. in Repetit. cap. 1. de success. Feudor. n. 57. Ponte. decis. 28. n. 62. versic. Sed si supra fundatum est. Mastrill. de Magistratibus. lib. 1. cap. 13. nu. 25. Fulvius Lanar. in addit. ad Repetit. Feudal. Ioan. Antonij Lanarij. nu. 59. versic. nec obstat, quod alib. Canimarata. responso. 6. n. 12. to. 2. Giurba. observ. 40. n. 20.

- 50 Et subintrat recepta Iuris conclusio, quod ea, quae ad heredem sunt transmissibilia, possunt etiam cedi, & hypothecari, L. ex pluribus. ff. de administrat. Tutorum. Larrea. allegat. 120. n. 6. Merlin. de pignoribus. lib. 2. tit. 1. quest. 8. n. 23. Acosta de privilegijs. creditor. regula 3. ampliat. 59. nu. 4. Olea. de cessione Iurium tit. 3. quest. 8. n. 4. Postius. resolut. 60. nu. 4. & 5.
- 51 Parificantur enim in proposita materia, quod Officiu ad haeredes transmitti possit, vel vendi, Pacific. de Saluan. Interdicto. inspect. 3. cap. 2. n. 643. & 646. Merlin. de pignoribus, & hypothecis. lib. 2. tit. 1. q. 14. n. 20. Capic. Latro. decis. 25. n. 16. Thor. in compendio decis. tom. 1. versic. obligationes, & hypothecae. Franciscus Connanus. in Comment. Iuris. Civilis. lib. 4. cap. 15. lit. B. Marini. in recollect. allegat. 66. n. 2.

Et

Et conducit Egregius Text. in
L. fin. C. de pignoribus, ibi, (Eam
ramen, quæ vendi, vel ad here-
des sub certa definitione transmi-
ti potest.)

52 Corroboratur etiam præsta-
tio Assensus quo ad venalita-
tem Officij ex eo, quia fuit
ampliatio concessa, non ex
sola gratia, & munificentia,
sed oblata per Don. Franciscum
Oldoino ingentis pecuniæ
quantitate, ut ex Regij diplo-
matis contextu clarissime li-
quet, iuxta ea, quæ in simi-
libus terminis tradunt Giur-
ba. ad consuetud. Messane cap. 1.
glos. 2. sub n. 115. Merlin. de
pignoribus, & hypothecis, lib. 2. tit.
1. quest. 14. nu. 8. Guttierrez,
Canon. quest. lib. 2. cap. 5. nu. 47.
Capic. Laro. decis. 6. nu. 25.
Staiban. resol. 59. n. 67.

53 Sed si forsitan ex hac libera
facultate nominandi heredem,
vel successorem in Officio ab-
sque alio Regis beneplacito,
non dicitur accommodatus
expressus Assensus ad venden-
dum, saltem tacitus dubio-
procul præstitus intelligitur.
Solon. de iustitia, & iure, lib. 1.
quest. 67. artic. 2. controu. 7. con-
clus. 3. & 4. Valasc. decis. 129.
n. 12. part. 2. Mastrill. de Ma-
gistratibus, lib. 1. cap. 20. nu. 57.
Aluar. Valasc. in praxi partit.
cap. 13. sub n. 68.

54 Iuvat etiam alia recepta cõ-
clusio, quod Officium, quod

de sua intrinseca natura vena-
le est, vendi potest, licet Assen-
sus non sit obtentus, dum
facile potest impetrari. Fuit
Magistralis doctrina Pauli Ca-
strensis. in L. omnimodo. §. im-
putari. C. de inofficioso Testa-
mento, huic etiam sententiæ
adherent Iason. in L. illud. n.
6. C. de collationibus. Covarru-
vias. lib. 2. var. resol. cap. 19.
n. 4. Igneus. in L. 3. §. subue-
nitur. nu. 156. ff. ad Syllaniam.
Garzia. de expensis. cap. 4. nu.
4. n. 15. Capyc. Galeota. re-
sponso Fiscal. 12. n. 20. Gama-
decis. 29. & 114. Baeza. de nõ
meliorandis Filiabus. cap. 27.
n. 14. & 15. Valasc. in praxi
partit. cap. 13. nu. 62. Salgad.
in Labyr. credit. part. 1. cap. 35.
n. 2. Nogueroi. allegat. 19. n.
46. Luca. de Credito. discursu.
12. n. 6. Barry. de succession. lib.
4. cap. 14. num. 16. versic. alij
distingunt. Sanleger. resolut.
civil. part. 2. cap. 193. num.
5.

55 Sed ut omnes tollantur an-
fractus, si Regium Assensum
exposcimus, iam fuit impe-
tratus, agnoscens enim Don
Franciscus Oldoino, quod hæc
venditio Officij impedieba-
tur sub prætextu carentiæ As-
sensus, habuit recursum ad
Dominum Regem, à quo
subsequens impetrauit decre-
tum. (y hauiendose visto lo, que
en el memorial à qui inserto repre-
sen-

sentia y suplica, os entargo, y
mando pronunciar y que las orde-
nes, que conuengam por la Parte, o
Tribunal a quien toca, para que se
administre justicia, y que si segun
los terminos della se pasare a la
Veta del Officio de Thesorerero Ge-
neral de esse Reyno, siendo por la
vida a quien esta concedido corra y
arrendandose a otro tercero, aya de
ser con calidad expresa de haue-
re acudir, a qui a sacar el despa-
cho del traspaso del dicho Officio en
tuya conformidad arey se exeeu-
te cumpla y observe, que asi com-
biene, y proceda de mi voluntad.
Dat. en Madrid a 27. de Enero
ro. 1670. Yo la Reina.

Ex hoc plane rescripto duo
substantia inueniuntur notare, &
desumere.

- 56 Vnum siquidem respiciebat
partium interesse, quod voluit
Princeps optimus illibatum re-
linquere, nec aliquid super eo
statuere, & ideo pro summo,
quo pollebat, iustitiae zelo,
causam a suis Consiliariis diri-
mendam inter colligatores
demandauit; explorati enim
iuris est, quod Princeps suo
rescripto nunquam censetur
ius tertij derogare, aut pra-
iudicium inferre. Abbas. in
cap. ex parte. 2. de Rescriptis. Me-
noch. de praesumptionibus. lib. 2.
praesumptione 9. nu. 9. Rubeus.
in addit. decis. 295. num. 19.
par. 9. tom. 1. Cammarata. re-
sponso. 22. n. 14 tom. 1.

- 57 Alterum vero ipsiusmet
Regis praedictum respiciebat,
nempe quo ad Assensum
impetrandum, qui praestitus
dicitur, dum porrectis precibus
fuit exoratum Rescriptum.
ut per noui possessoris vitae
decursu venditio Officij vires
habeat, suoque Marte decurrat
A. 5. Text. in cap. inter dilectos
de fide instrum. toram. & in L. 1.
C. de du. res. Rescriptis. Gram-
mat. decis. 103. nu. 20. Lunap.
consil. 33. n. 12. Menoch. consil.
33. n. 14. Peregrin. consil. 15.
n. 2. Salsg. in Labyr. credulor.
part. 2. cap. 10. n. 19.
- 58 Nec est dubitandum, quin
Assensus Regius in venditione
Officij, vel pro validanda hy-
potheca iam constituta, possit
deinde obtineri, & superue-
nire. Soccin. lun. consil. 97.
n. 2. Hueraud. consil. 8. Bursat.
consil. 32. n. 12. lib. 1. Abbas
in capit. cum vos. num. 8. de his
quae fiunt a Prelatis. Mieres.
de Maioratu part. 4. quest. 2. n.
168. Balzaran. de Feudis in
cap. Imperialem. de prohibita feu-
di alienatione per Feder. nu. 44.
Ponte consil. 86. nu. 4. Intri-
gliol. de feudis. centur. 2. art. 6.
n. 3.
- 59 Regulare enim est, & notis-
simum, quod post actum ex-
peditum, potest accedere con-
sensus, quoties agitur de solo
praedictio illius, qui debet
consentire. L. Filio praeterito.
ff. de

ff. de iniusto testamento. cap. proposuit. de coniugio seruorum. Innoc. in cap. que sit. de Electionibus. Decius. consil. 503. nu. 3. Simoncell. de decreto. in prefatione. n. 53.

60 Pro ut etiam ab experto cognoscimus, quod in obligandis rebus Minorum, potest superuenire decretum. *L. 1. ubi glos. in versic. decretum. C. de Tutoribus, & Curatoribus. Bald. in cap. 2. de feudo sine culpa non amittendo. Alexand. in l. sciendum. n. 28. ff. de verbor. obligat. Castrensis in L. actor. ff. rem ratam haberi. Mandell. consil. 4. n. 50.*

61 Sic etiam ipsa met Iuris dispositio procedit in hypothecandis rebus Ecclesiæ Rebuffi in suo Compendio. *Alienat. Rerum Eccles. num. 34. versic. novus casus. Francus. decis. 163. nu. 12. Menoch. consil. 339. vol. 1. & consil. 494. vol. 2. Bursat. consil. 12. n. 3. vol. 1. Pirrus Corradus. in praxi dispensat. Apostolicarum. lib. 9. cap. 5. nu. 64.*

62 Nec est contrarium si dicatur, quod hic Assensus post instauratam litem obreantum, non prodest, ut concludunt. *Glos. in cap. prudentiam. de Officio Delegati. Ruin. consil. 61. n. 3. lib. 5. Roland. consil. 31. nu. 18. lib. 2. Afflict. decis. 220 n. 13. Abbas. in cap. inter Monasterium. n. 24. de re iudicata. Me-*

noch. de Arbitrarijs. Iudicam. lib. 2. centuria 3. Casu. 202. nu. 5.

63 Duplex enim adhibetur responsio. Prima est, quod Assensus à Principe adhibitus sui ipsius præiudicium solummodo respicit, non autem litigatoris, unde parum potest si lis fuerit inchoata, quia quo ad ea, quæ ad ius partis attinent, in nihilo voluit dispensare, nequè nocet taciturnitas, & subreptio illius qualitatibus, vel circumstantiis, quæ si expressa fuisset, non retraxisset Principem à cōcessione Rescripti per Tex. in cap. super literis. de Rescriptis. *Menoch. de Arbitrarijs. casu. 201. nu. 24. Valasc. consultat. 130 nu. 90. Curtius Iunior. consil. 32. n. 11. lib. 1. Pontec. consil. 2. n. 38. vol. 1. Merlin. controu. 88. nu. 3. lib. 2.*

64 Altera est responsio, nam Regius Assensus prodest, licet fuerit obtentus, & superueniat lite pendente, ut in terminis terminantibus docuerunt Curte. in *diuersorio Iuris Feudalis. part. 2. cap. 5. n. 121. Lanar. consil. 17. Pontec. consil. 32. n. 16. lib. 2. Marcian. consil. 36. lib. 1. Marin. Varier. resolut. lib. 2. cap. 33. Luca. ad Francum. decis. 704. n. 17.*

65 Tertia principalis ratio ad confirmandam decisionis iustitiam, defumitur, ex eo

E e

quia

- quia Doctores omnes, qui
sustinent Officia vendi non
posse Principe inconsulto, lo-
quuntur, & sunt intelligendi
quo ad titulum Officij, nam
quoad pretium unanimi con-
sensu concludunt, venire sub
hypotheca. Pacif. de *Saluiano*
Interdict. inspect. 3. cap. 2. nu.
647. Merlin. de *pignoribus*. &
hypothecis. lib. 2. tit. 1. quest.
14. n. 18. Luca. de *Feudis*. di-
scursu. 78. sub n. 15. & de *Cre-*
dito. discursu. 12. n. 5. Gratian.
discept. 670. nu. 12. Tuscus.
verb. *Officium*. conclus. 104. Cē-
cius. de *censibus*. par. 1. cap. 3.
quest. 1. art. 5. nu. 14.
- 66 Ex qua Theorica emanat re-
cepta conclusio. vt pretium
Officij sit in legitimam impu-
tandum. L. *omnimodo*. §. *Impu-*
tari. Cod. de *inofficioso Testamen-*
to. Gomez. ad L. 29. *Tauri*. n.
21. Couarruias. lib. 3. *Var.*
resol. cap. 19. in fine. Guttier. lib.
2. quest. *præf.* 64. nu. 4. No-
guerol. *allegat.* 19. n. 46. Sal-
gad. in *labyr.* *Credit* par. 1. cap.
35. nu. 2. Merlin. de *Legitima*.
lib. 2. tit. 2. quest. 24. Con-
stantius. in L. 2. nu. 61. C. de
Filijs Officialium. lib. 12. Stai-
ban. *resol.* 59. n. 34.
- 67 Sic etiam pretium Officij
venit in collatione bonorum,
Iuxta Tex. in L. *penultima*. C.
de *collationibus*. L. 1. §. *sed an*
id. ff. de *collat.* Valasc. in *praxi*
partitit. cap. 13. n. 62. lason.
- consil.* 160. n. 50. Menchack.
de *success. creat.* §. 30. n. 218.
Garzia. de *expensis*. cap. 4. n. 14.
Gizzius. ad *Capic. Laro. decis.*
26. n. 9. Sanleger. *resol. ciuil.*
par. 2. cap. 193. n. 1.
- 68 Prout etiam inter cohære-
des venit communicandum
Iudicio familiæ eriscundæ.
Barrol. in L. *inter tutores*. ff. de
administration. Tutor. Maur. *al-*
legat. 19. n. 6. Cammarat. *re-*
sponso. 6. nu. 20. tom. 2.
- 69 Et pariter, si inter coniuges
est contracta Societas, pretium
Officij in ea comprehenditur.
Guttierrez. *Canonic. quest.* lib.
2. quest. 5. nu. 47. Auendañ.
consil. 9. nu. 3. Baeza. de *dote*.
cap. 26. n. 14. Carpan. ad *Sta-*
tuta Mediol. cap. 483. n. 267.
Ayora. de *partit. part.* 1. cap. 8. n.
61. Marius Giurba. ad *consuet.*
Messan. cap. 1. glos. 2. part. 1.
n. 115.
- 70 Hoc itaque præhabito prin-
cipio tãquam solido, & indu-
bitato videmus, quod licet re-
gulariter feudum non possit
obligari absquẽ Assensu, tã de
Iure communi Feudorum, per
Tẽxt. in cap. *Imperialem de pro-*
hibita Feudi Alienatione per Fe-
dericũ, quàm de Iure Sicularũ,
per Text. in *Constitution. Cõstit.*
Diue Memoria. Marcian. *disput.*
27. Afflict. in *constit. scire vo-*
lumus. n. 4. rubr. 2. lib. 3. Lu-
ca. de *Feudis*. discursu. 78. nu.
13.

71 Nihilominus recepta inuoluit opinio, quod Creditores absque Assensu possunt cogere possessorem feudi, ut illud vendat, & pretium, super quo habent hypothecam, ipsis creditoribus applicatur.

Francus. *decis.* 704.

Luca. de *Feudis. discursu.* 78. n. 14

Anna. *consil.* 4. n. 73.

Ponte. de *Potestate Proregis. sub tit. de Assensu Regis super dote.* §. 1. n. 23.

Rouitus. *consil.* 77. n. 4. to. 2.

Præses Mormil. in *annotat. ad constit. Contumacem.* n. 3.

Thor. in *Compendio. decis. part. 3. verb. creditor.*

Capic. Latro. *decis.* 170. nu. 57.

Amicangel. de *Feudis. quest.* 18. n. 68.

Laganar. in *addit. ad Rouit pragmat. 3. de ordine iudic.* n. 12.

Gizzius ad Capic. Latro. *decis.* 6. n. 8.

Blasius Altimar. ad Rouitum. *consil.* 78. n. 3.

Lanar. *consil.* 12.

Marin. *resolution.* 121. lib. 1.

Luca ad Francum. *decis.* 704. nu. 2.

Gizzarel. *decis.* 28.

Visconte in *addit. ad Francum. decis.* 1.

72 Quam conclusionem in Feudis amplexam nostri Iuris Interpretes ampliatur etiam in Officio, quia si absque Assensu Regis reperitur hypotheca-

tum, potest illius possessor compelli ad vendendum, ut pretium tanquam hypothecatum erogetur in dimittendis creditoribus Assensu carētibus. Potest de *Potestate Proregis. tit. de Assensu Regis super dote.* nu. 17. Rouit *consil.* 104. tom. 2. Staihan. *resolut.* 59. Capic. Latro. *decis.* 6. nu. 1. Capic. Galeota. *responsio Fiscal.* 13. Luca. de *Feudis. discursu.* 78. n. 13. 14. & 15. & de *Credito. discursu.* 12. n. 5. Altimar. ad Rouit. *consil.* 104. n. 14. & 15. Bobadilla. in *sua politica. lib. 3. cap. 8. nu.* 285. Salga d. in *labyr. creditor. part. 1. cap. 35. nu.* 3. Olea. de *cession. Iurium. tit. 5. quest.* 8. n. 18.

73 Nec mirum, nam inter Feudum, & Officia magna adest analogia, & similitudo. Freccia. de *subfeudis. lib. 3. in tertia forma.* nu. 26. Capyc. Galeot. *responsio Fiscal.* 12. n. 142 Georg. in *repetit. feudal. cap.* 53. n. 21. & cap. 54. n. 51. Capicius. *decis.* 112. Franciscus de Amicis in *cap. 1. de his qui feuda dare possunt.* Camill. de Medicis. *consil.* 169. n. 13. Paulus Staihan. *resol.* 59. n. 16.

Ex recensitis itaque rationibus diffusè congestis, corollarie inferrur, potuisse Officium Thesaurarij Generalis, tanquam de sui natura vendibile, hypothecari à D. Francisco Oldoino & si qua difficultas subesset,

ea prorsus corrumpitur, tum ex implicito Assensu per Principem præstito in ampliacionis diplomate, tum etiam expressè subsequenter expedito, & superueniente, vel tandem quod iure optimo possit adstringi Don Horatius Officij possessor ad illud distrahendum, ut pretium, hypothecæ affectum, creditoribus applicetur.

His ita constitutis, non obstant contraria, quæ facillimè diluuntur. Primum, siquidem fundatum in dispositione iuris communis penitus cessat, nam supra probauimus Officia, quæ non habent annexam administrationem Iustitiæ, etiam eo iure inspecto vendi posse, accedente insuper vniuersali omnium Curiarum obseruantia ex Doctoribus, quos plena manu conuincimus.

- 74 Corruit pariter alterum obiectum, desumptum, ex *Constit. Regni. Scire volumus. tit. 1. lib. 2.* quia hæc procedit in Officijs iurisdictionalibus, ut docuerunt Andreas de Isernia, in cap. 1. *que sint Regalia. in vers. Potestas constituendorum Magistratum. n. 67. Ponte. decis. 16. n. 26. & 32. & decis. 37. nu. 13. & 17. Georgius, de Feudis. cap. 54. n. 50. Rouit. decis. 44. n. 6. & decis. 72. nu. 44. & hoc idem ex Mastrill. de Indultu. cap. 40. concludit Fuluius La-*

nar. in addit. ad Repetit. Feudal. Iohannes Antonij Lanarij. sub nu. 59. versic. & in puncto. Munus autem Thesaurarij Generalis verè, & propriè non habet Iurisdictionem, nec comprehenditur sub stricta, & rigorosa denominatione Officialium, ut supra est deductum.

- 75 Nec est contrarium si dicatur, quod Thesaurarius in Regno nostro inter Regios Consiliarios connumeratur; hæc enim dignitas est dumtaxat honoraria, sed absque exercitio, ut disertissimis verbis sancitum inspicimus in *pragmat. 13. §. 28. tit. 8. tom. 2. (Item ordenamos, que el Tesorero tenga solo el titulo de Consejero però no el exercicio ni cargo de assistir, o intervenir en el dicho Consejo, y Tribunal ni delante el Virrey, y en Causas Patrimoniales y Fiscales no entre, si no quando fuere llamado dal Virrey, o dal mismo Tribunal, o haviendole dado licencia para trattar en alguna occurrencia de nuestro Seruicio, y en tal caso luego, que haurà referido el negocio, o negocios porque sarà llamado, o admerido, se salga luego.)*

- 76 Dignitas autem titularis, & honoraria non est habenda in consideratione *L. 2. C. ut dignitatum Ordo seruetur. Sæfelic. decis. 223. n. 13. Cassian. in cathal. glor. Mundi. par. 10. Curt.*

in

in diuersorio Iuris feudalis. cap. 5. nu. 6. Capic. Latro. Consultat. 43. n. 30. Roccus de Officijs. sub tit. de precedentia inter Senatores. §. 1. n. 8.

Præterea Constitutio. scire volumus inhibens alienationem & diminutionem Regalium respicit solummodo præiudicium Regis, qui si assentitur, omnes cessant anfractus, quia ius suum remittere, & quamcumque legem resistentem pro suo arbitrio reuocare potest; hic autem Assensus Principis in casu præsentis iam præstitus fuit ex rationibus decidendi supra ponderatis.

Tertia denique ratio innixa Regijs literis prohibentibus venditionem Officij Thesaurarij Generalis eneruatur ex contrario consensu Regis, qui deinde voluit (de potestate enim non dubitatur) vt hoc Officium esset vendibile; magis quia non habet annexam administrationem Iustitiæ.

7 Nec exempla ex aduerso ponderata alicuius sunt momenti ad decisionem causarum, si legis dispositio obsistit, si rationes euincentes repugnant, si facti circumstantiæ dispares sunt. L. nemo. C. de sententijs. & interlocutorijs Iudic. & cap. 1. de postulat. Prælatorum. Menoch. consil. 996. nu. 27. vol. 10. Surdus. consil. 34. n. 21.

78 Sed & si parumper exempla perpédimus de Magistro probæ, & Officio Magistri Rationalis, ea inueniemus habere annexam administrationem Iustitiæ, & sic, vt probauimus, obligari, & hypothecari non possunt, ex diuersis autem non fit recta illatio. L. inter stipulantem. §. Sacrum. ff. de verborum obligationibus. Gratian. discepta. 516. n. 6. Surdus. consil. 150. nu. 34. Nouar. quest. for. 15. n. 6. lib. 2.

79 Id autem, quod de Domino Carcerum neruosè, & subtiliter de more firmat D. Marius Cutell. orat. 29. facillimè confutatur, nam, si eius rationes perpendimus, vnico innituntur præsidio Constit. scire volumus, quam non obesse fundauimus, hoc etiam addito, quod cum fuerit ampliatio Officij obtenta per Dō Franciscum Oldoino præuia oblatione pecuniæ, non subiaceret dispositioni cōstitutiōis prædictæ, vt docuerunt Guttier. Canon. quest. lib. 2. cap. 5. nu. 47. Curte in suo diuersorio. cap. 5. n. 153. Bambacar. in rit. si de fundo defuncti militis sit controuer. in cap. in generalium. 5. Capic. Latro. decis. 6. nu. 25. lib. 1.

80 At si exitum super ea controuersia subsequutum attendimus, quem ipse Cutell. refert in calce sue Orationis nostram

stram non infirmat, sed potius confirmat sententiam; cum enim ageretur de irritanda carcerum iudiciali adiudicatione, sub eo prætextu, quod essent de Regalibus, & distrahi non potuerunt, triplex prodijt decisio, prima die 19. Augusti. 1625. (*Stet adiudicatio, & satisfiat super prouentibus, & emolumentis Carcerum tantum*). Altera die 29. Augusti. 1626. (*Stet adiudicatio facta per Sanctum Officium, & pro ut in ea*). Tertia deniquè fuit pronunciata die 22. Februarii. 1629. (*Soluta debito unciarum. 339. pro quo processit exequutio, & subsequutum fuit accordium, una cum legitimo interesse, ad rationem de octo pro quolibet centenario, restituantur bona una cum fructibus*). Hinc dignoscere licet, quod prima sententia adiudicatione pro fructibus tantum subsistere declarauit, sed aliæ subsequentes validam omninò declarauerunt, & quamuis in postrema fuerit resoluta distractio vigore enormissimæ læsionis in ea

81 commissæ, ex hoc ipso valida fuit reputata, quia rescissio supponit validitatem. Ponte. *consil. 28. n. 5. lib. 1. Cæsar. de Afflict. Controu. 33. n. 12. Hodierna. Controu. 3. nu. 88. lib. 1.* ratio est, quia, si in ea causa Iudices hypothecâ, super carceribus constitutam, tamquam inualidam reputassent, opus

82 non erat remedio gratioſo, quo decretum de per se mero iure subsistens ex gratia Principis rescinditur Mastrill. *decis. 33. n. 3. Cutell. de donat. diſſ. 2. par. 6. n. 176.*

Si tamen exempla exemplis volumus confutare, vnum, sed antesignanum, & summo perè extollendum cōmemoramus, dum ipsummet Tribunal Regij Patrimonij, in quo præsens controuersia fuit disceptata, censuit Officium Thesaurarij Generalis esse vèdibile, & ita Domino Regi insinuauit, vt probatum est supra ex Mastrill. de Magistratibus. *lib. 1. cap. 20. n. 44.* Vnde si sentiunt aliqui decisionē

83 punctualem Doctoris in specie loquentis nimium præuallere, & esse attendendam, si non adest contra dictor. Monter. in *responsio pro uxoris amita. part. 3. nu. 155. post decis. 45.* Mantica de *tacitis, & ambiguis conuentionibus. lib. 4. tit. 1. n. 1. Gratian. discept. 335. nu. 23.* dubio procul pro dirimenda

84 hac iuridica contentione non erit recedendum à declaratione in ipsissimis terminis facta ab hoc supremo Tribunali. Plotus in *L. si quando. n. 156. C. unde vi.* Menoch. de *presumptionibus. lib. 1. quæst. 1. n. 27. Afflict. decis. 343. nu. 8. Rouit. consil. 18. n. 3. vol. 1.*

85 Id deniquè, quod subditur, ven-

venditionem Officiorum ob-
stare rectæ Reipublicæ guber-
nationi, procedit in Officijs
habentibus annexam admini-
strationem iustitiæ, quæ non
pretio, sed meritis sunt con-
ferenda. *L. 1. ff. ad L. Iuliam,
de ambitu. Auth. ut Iudices sine
quoquo suffragio. collation. 2. Glos.
in Can. sicut. 1. quest. 6. & con-
sonat Lex Regni sub Rege Al-
phonso. cap. 350. Tellijs. ad L.
29. Taurin. 9. Auendañ. respon.
38. Soccin. consil. 448. lib. 1.
Caetan. in summa. versic. Offi-
ciorum venditio. Cutell. orat. 29.
n. 30.*

- 86 Alia res est, quo ad Officia,
quibus tale onus non colæret;
quæ consistunt in nudo mini-
sterio, seu exercitio, propter,
quod aliquam mercedem ta-
xatam, seu redditum à Principe
recipiunt; ut concludunt. Ex
Theologis Dignus Thomas.
de Regimine Principum. opusculo.
21. Sot. de iustitia, & iure. lib.
3. quest. 6. artic. 4. conclus. 1.
in solut. primi argumenti. Filuc-
cius. tract. 3. par. 2. cap. 2. nu.
44. Berart. de Visit. cap. 26. n.
6. Silvester. in versic. dominium.
versic. quarto quero. Vazquez. in
opusculo de Restit. cap. 2. Sánchez.
lib. 2. resol. moral. cap. 2. dubit.
37. *Ex Iuristis Bald. in L. Barba-
rius. nu. 6. ff. de Officio Prætoris.
Oldrad. consil. 75. Innoc. in cap.
cum à nobis de Testibus. Felin. in*

*cap. ex literis de fide Instrumen-
torum. Valasc. in praxi partic.
cap. 13. n. 67. Paris de Putco. de
sindicatu. in vers. Officialis. cap. 3.
nu. 2. Muta super pragmat. tit.
34. Intrigliol. de censibus. quest.
32. n. 3. Borell. de Magistra-
tuum edictis. lib. 1. cap. 9. & alij,
quos plena manu congeret.
Solorzan. de iure Indiarum. to.
2. lib. 5. cap. unico. n. 101.*

- 87 Hinc perspicuè comprehen-
ditur magistralis distinctio.
Bartol. in *L. in diem. ff. de aqua
pluvia arcenda*, & Bald. in cap.
1. num. 2. quæ sint Regalia, quos
refert, & sequitur. Ponte. de-
cis. 28. num. 60. docentium
quædam Officia esse ina-
lienabilia ex ipsa intrinseca
natura, & alia non accedente
Domini consensu; priorem
enim partem de Officijs ad
iustitiam exercendam deputa-
tis, alteram de cæteris mune-
neribus, quæ in nudo mini-
sterio consistunt, intelligendam
esse comperimus ex antedi-
ctis.

Articulus Secundus.

FUndata iam validitate, &
substantia hypothecæ
per D. Franciscum Oldoino
contractæ super Officio The-
saurarij ad beneficium, & cō-
modum creditorum, alter su-
bintrat discutiendus articulus,
an ea expirauerit mortuo D.

Fran-

Francisco, an verò adhuc vi-
geat, & perseveret in detri-
mentum Don Horatij eius Ei-
lij in Officio nominati.

88 Pro Don Horatio non de-
sunt gravissimi Auctores su-
sinentes, quod ille, qui est
in Officio nominatus, non
subiacet hypothecis, & one-
ribus per nominantem con-
tractis, quia Officium conse-
quitur iure propria, & ex pro-
videntia Principis ut docuerit.
Paulus Castrensis. *consil.* 164.
n. 4. lib. 2. Bartol. *consil.* 59. n.
3. lib. 1. Decius. *consil.* 458. n.
19. Molina. *de primogen. lib.* 1.
cap. 1. n. 17. Amicangelus.
de Regalibus Officijs quest. 15.
Valenzuela. *consil.* 155. n. 10.
Ciriaco. *controuer.* 398. num. 1.
Georgius. in *Repetit. Feudal.*
cap. 54. n. 82. Gama. *decis.* 29.
Ponte. *consil.* 109. lib. 2. Iaco-
bus Maurus. *allegat.* 75. nu. 3.
Capic. Latr. *decis.* 6. n. 21. Pon-
te. *de Potestate Proregis. tit. de*
Affensu Regio. §. 2. n. 50. No-
guerol. *alleg.* 11. n. 105. Phe-
bus. *decis.* 157. to. 2. Salgad.
in *Labyr. creditor. par.* 2. *cap.*
27. nu. 3.

89 Nec deficiunt rationes, quæ
hanc conclusionem benè cõ-
probant, & suadent. Prima
est quia valet argumentum de
Officio ad usufructum. Bartol.
in *L. si usufructus mihi*
n. 4. ff. *de usufructu legato* An-
gel. *consil.* 200. nu. 1. Franci-

scus. *de Amicis in cap. 1. de*
His, qui Feuda dare possunt.
Mastrill. *de Magistratibus lib.*
1. *cap.* 28. nu. 21. At usufruc-
tus, etiam si reperiatur in sti-
pulationem deductus in uti-
litatem hæredis, nihilominus
in persona ipsius novus existi-
matur, & prorsus diuersus
ab eo, quem defunctus habe-
bat, ut probat Text. in *L. sti-*
pulatio ista. 38. §. *sed si quis.* ff.
de verborum obligationibus. (*Sed*
si quis uti frui licere sibi, hæredi-
que suo stipulatus sit, videamus,
an hæres ex stipulatu agere possit?
Et puto posse, licet diuersi sint fru-
ctus.) Connan. lib. 4. comment.
cap. 6. n. 6. Bald. in *L. antiquitas.*
n. 5. C. *de usufructu.* Parisius.
consil. 56. n. 14. lib. 3. Barbosa.
in *L. usufructu.* num. 1. ff. *so-*
luto matrimonio.

91 Pari itaque modo Officium
in persona hæredis novum est,
& non idem, quod nominans
habebat. *L. quod Principi.* ff. *de*
legatis. 2. Marta. *voto.* 40. n. 3.
& *voto.* 206. n. 18. Mastrill. ad
Petrum de Gregorio. *de concess-*
sione fendi. par. 3. *quest.* 7. *sub*
litera B. Salgad. in *labyr. credi-*
torum par. 2. *cap.* 27. n. 79.

92 Officij enim concessio dici-
tur personalissima, & morte
concessionarij expirat. Bartol.
in *L. 1. ff. de fideiussoribus Tutor.*
Hernia. in *cap. 1. quis dicatur*
dux Ponte. *decis.* 28. num. 1.
Freccia. *de Subfeudis. lib.* 2.
quest.

- quest. 57. Georgius. in repetit. Feudali. cap. 53. nu. 4. & 16. Capic. Galeota. responso Fisca. li. 12. nu. 95. Reuerter. decis. 70.
- 93 Quæ conclusio procedit etiã si facultas nominandi successorum in Officio fuerit imperita cum qualitate hereditaria, ex Magistrali distinctione Angeli. in dicta L. stipulatio ista. §. si quis ita. ff. de verborum obligationibus, Aut enim Ius est de sui natura transmissibile ad hæredes, & tunc una est stipulatio, & una nascitur actio, tam quoad stipulatorem, quã quoad personam hæredum; si verò agitur de Iure, quod non est transmissibile ad hæredes (vt sunt Officia) & eo casu, quamuis in stipulatione fiat mentio hæredis, non dicitur transmissio fieri, sed nouum Ius in persona successoris, ad instar possessionis defuncti, quæ dicitur morte extincta, & noua esse incipit in persona hæredis. L. cum hæredes. ff. de acquirenda possessione. Angeli distinctionem sequuntur Imola. in dicta L. stipulatio ista. nu. 17. Parisius. cõsil. 56. n. 23. vol. 3. Mastrick. de Magistratibus. lib. 1. cap. 28. n. 30. Paulus de Castro. in L. continuus. §. fin. n. 3. ff. de verborum obligationibus. Ciriac. contr. 398. n. 3. & 4.
- 95 Secunda est ratio, quia D.

Franciscus, dum nominauit D. Horatium Filium in Officio Thesaurarij, nil de suo contulisse videtur, sed tanquam nudus minister executioni demandauit potestatem sibi à Rege impertitam, vt secundam eligat personam, cui Sua Maiestas gratiam fecit pro secunda vita. iuxta Text. in L. unum ex familia. §. si de falcidia. ff. de legatis. 2. (non enim facultas necessarie electionis, proprie liberalitatis beneficium est. quid est enim, quod de suo videatur reliquisse, qui quod reliquit, omnino reddere debuit?) Adstipulatur etiam Tex. in L. Pater ex provincia. ff. de manumissis vindicta. (Sola electio dicitur filio concessa, ceterum ipse Pater manumisit) vt docuerunt Crauetta. cõsil. 122. n. 3. Tiraquell. de retractu lignager. §. 11. glos. 6. n. 15. Menoch. lib. 2. de arbitrarijs Iudicium. casu. 200. n. 9. Guttier. lib. 3. pract. quest. 55. num. 15.

96 Tertia est ratio, quia hæc facultas nominandi dicitur personalissima, & in nudo facto consistens, ideo inter bona debitoris connumerari nõ debet; videmus enim, quod Pater, etiam post condemnationem, potest hanc facultatem eligendi exercere. iuxta Text. in L. cum Pater. §. hereditatem. ff. de legatis. 2. & in L. ex facto. §. si quis rogatus. 2. ff. ad Trebellianum.

Hanc Controuersiam existimauerunt Domini distinctionis foedere esse dirimendam, duplici considerato casu iuxta multiplicem formulam, quæ in Regijs concessionibus solet apponi.

97 Primus est, quando Officiū conceditur cum facultate nominandi vnum ex filijs, aut liberis, qui cum fuerint sub ea denominatione vocati, Officiū consequuntur ex propria persona, & prouidentia Principis, non autem cum qualitate hæreditaria, qua seclusa creditoribus nominantis non sunt adstricti.

98 Secundus est casus, si Pater Officiū impetrauit pro se, & vno herede, tunc Filius nominatus Officiū nāciscitur, veluti hæreditarium, ac proinde tenetur subire omnia onera per Patrem nominantem contracta.

Hanc distinctionem veluti inconcussam, rerumquæ iudicatarum auctoritate suffultam sequuti sunt.

Andreas de Isernia, in cap. 1. §. hoc quoque, de successione feudi.

Freccia, de subfeudis, lib. 2. Author. 1. quæst. 53. n. 4.

Regens Constantius, in L. 1. n. 61. Cod. de Filijs Officialium, lib. 12.

Montan. de Regalibus, tit. de Regalibus Officijs, nu. 12. 26. & 52.

Rota Roman. apud Buratt. decis. 863. tom. 3.

Gallup. in Methodo feudali, part. 4. cap. 5. n. 69.

Noguerol. allegat. 19. n. 52.

Marin. ad Reuener. decis. 70.

n. 2. & decis. 375. n. 2.

Capicius Latio, decis. 6. n. 21.

Rouitus, consil. 104. tom. 2.

Staiban. resol. 59. n. 45. lib. 1.

Tapia. in Constit. Officia, quæ personis, nu. 10. par. 2. Iuris Regni.

Mastrill. de Magistratibus, lib. 1.

cap. 28. sub n. 28. versic. non obstant contraria.

Arias de Mesa. Variar. resolut. lib. 3. cap. 49. n. 26.

Cammarata. responso. 5. num. 42.

tom. 2.

Rocc. de Officijs, sub titulo, de Officiorum ampliatione, rubrica. 3. n. 45.

Luca. ad Francum, decis. 525. n. 8.

Porro hæc distinctio præsentis Thesi applicata indubitatam præfere iusticiam D. Octauij Mariæ Spinola, quando quidem primus casus verificatus dignoscitur ex verbis, quæ sunt adiecta in priuilegio ampliationis (Ad vitam vnius heredis, ut præfertur, vel personæ à te nominandæ extendimus, propagamus, & ampliamus omnibus, & singulis qualitatibus, & circumstantijs in præinserto supplici libello contentis, ita quod post obi-

rum Don Francisci Oldoino possessio realis, civilis, & naturalis prædicti Officij cum suis pertinentijs vniuersis, & modo quo supra, ipso iure, ipsoque facto sit, & esse debeat translata in dictum heredem instituendum, ut supra ad eius vitæ decursum) qua facultate vtens Don Franciscus in suo testamento, heredem in Officio instituit Don Horatium, qui proinde non potest hypothecas contractas euitare, quamuis non titulo institutionis hæredis vniuersalis, sed particularis fuerit ad Officium inuitatus, explorati enim
 99 Iuris est, vt non modo hæres vniuersalis, verum etiam particularis, aut legatarius possit grauari. *L. ab eo grauari. C. de fideicommissis. L. planè. 2. §. fin. ff. de Legatis. 1.* Salicet ad Aretin. in *L. omnia. ff. si certum petatur.* Montan. de *Regalibus Officijs. n. 38.* Rocc. de *Officijs. dicta rubrica. 3. n. 45.*
 100 Quæ quidem veritas maiorem recipit lucem ex circumstantia facti, quæ nimium præualuit, & visa fuit notabilis in hac causa terminanda; nam Don Franciscus in ipso met actu nominationis, vel vt melius dicam, institutionis hæredis particularis, expressè præcepit, vt Officium Thesaurarij generalis vendatur, & pretium creditoribus solvatur; hinc multi non inferioris

notæ Auctores sustinuerunt, vt etiam si Officij ampliatio fuerit concessa absque adiectione qualitatis hæreditariæ, potest Pater in actu nominationis Filium grauare. Montanus. de *Regalibus Officijs. n. 42.* & 43. Noguerol. allegat. 19. n. 54. Salgad. in *labyr. creditor. par. 2. cap. 27. n. 10.*

- 101 Cuius Sententiæ duplex potest assignari ratio. Prima est, quia cum hoc Officium fuerit acquisitum pecunia Patris, dicitur profectitium. *L. sed, & si plures. ff. de vulgari, & pupillari, & L. profectitia. ff. de iure dotium;* in absoluta itaque
 102 Patris potestate remanebat, tum etiam respectu proprietatis, tum etiam vltusfructus Bartol. in *L. cum oportet. C. de bonis, quæ liberis* Alexan. consil. 179. lib. 5. Reuerter. decis. 375. in fine.
 103 Altera est ratio, quia cum hæc ampliatio Officij fuerit impetrata durante adhuc prima concessione, Officium prorogatum nouum non est, sed vnum, & idem dicitur cum illo, quod primo obtentum. apparet. *L. sed si manente. ff. de precario.* Maurus Iunior. allegat. 10. nu. 5. & 2. Rouit. consil. 104. n. 12. vol. 2. Ponte. de Potestate Proregis. in tit. de diuersis prouisionib⁹. sub rubrica de Potestate substituendi. nu. 6. Capic. Latro. decis. 6. n. 20. Staiban. resol. 59. n. 40. lib. 1.

Quibus ita constitutis, non erit diu elaborandum in refellendis Doctoribus, qui ex aduerso fuerunt adducti, loquuntur enim in facultate nominandi restricta ad certam personam, vel ad certum genus personarum, ut puta vnum ex filiis, aut descendantibus, vel ex familia, ut discernere liquet ex Auctoribus omnibus, si singuli percurruntur.

- 104 Hinc detegitur lapsus Amicangeli. de *Regalibus Officijs. quest. 15.* qui auius est sustinere, quod quamuis facultas nominandi fuerit elargita cum qualitate hereditaria, nihilominus nominatus non adstringitur ad onera per nominantem contracta; ipse enim loquitur contra receptam Patrum nostrorum traditionem, & in sua opinione destitutus remanet, tanquam passer solitarius in tecto, unde eum merito improbant Blasius Altimar. ad Rouit. *consil. 104. n. 6.* Cammarat. *respons. 5. nu. 13. tom. 2.*

Rationes pariter ex aduerso ponderatae facili negotio resolvuntur.

- 105 Prima enim fundata in paritate inter Officium, & vsum fructum cessat, quia licet vsum fructus nouus dicatur in persona heredis, nihilominus semper reputatur heredita-

rius, & ita intelligendum esse Text. in *L. stipulatio ista. 38. §. sed si quis. ff. de verborum obligationibus.* docent Freccia de *subfendis. lib. 2. Auctor. 13. n. 9.* Rouit. *consil. 104. num. 8.* Phanuc. de *Inuentario. par. 6. nu. 48.* Capicius *Latro. decis. 26. n. 18.* Staiban. *resol. 59. n. 45 lib. 1.* Marin. ad *Reuerentiu. decis. 70. n. 2.* Arias de *Mesa. Variar. resolut. lib. 1. cap. 49. nu. 22.*

- 106 Ex qua theorica inferunt etiam Doctores, quod vsum fructus in stipulationem deductus pro haerede, comprehenditur sub hypotheca bonorum per defunctum contracta Bartol. in *dicta L. stipulatio. §. si quis ita. in fine,* vbi etiam Catlrensis. *n. 3.* Rouit. *consil. 105. n. 5. lib. 2.* Phanuc. de *inuentario. par. 6. n. 48.* Freccia de *subfendis. lib. 2. Auctor. 13. nu. 9.* Iason. in *L. 4. §. Cato. nu. 53. ff. de verborum obligationibus.*
- 107 Probat hanc sententia per Text. in *L. hereditarium. ff. de bonis Auctoritate Iudicium possidentis.* vbi obligationes hereditariae dicuntur, non solum illae, quae a defuncto in heredem descendunt, sed etiam, quae incipiunt de nouo in personam heredis, ex stipulatione tamen defuncti. Soccin. Junior. in *L. 4. §. Cato. n. 26. ff. de verborum obligationibus.* Arias de *Mesa. Variar. resolut. lib. 3. cap. 48.* Staiban.

ban. *resolut.* 59. *num.* 43.

Confirmatur quia, si heres non acquireret usufructum ut hæres, oporteret, ut dicamus, quod eum consequeretur ut extraneus. *L. si adulter. Cod. de hered. actione.*

108 At huiusmodi acquisitio principis iuris repugnat, quia defunctus, seclusa qualitate hæreditaria, pro extraneo inutiliter stipularetur iuxta Text. expressum in *S. alteri Instit. de inutilibus stipulationibus.*

109 Cessat etiam secunda ratio fundata in *L. unum ex familia. S. si de falcidia. ff. de legatis. 2.* ubi ille, qui eligit, nil videtur de suo elargiri, procedit enim hic Textus in facultate eligendi restricta ad certum genus personarum iuxta terminos secundi casus supra propositi, id, quod indicat expressè *L. C. ibidem* insinuans rationem (*non enim facultas necessaria electionis propriæ liberalitatis beneficium est*) at in præsentī casu D. Fran-

110 ciscus magnum, imò omnimodum ius de suo elargitus est in hac nominatione perficienda, tum quia sua pecunia ampliationem obtinuit, tum etiam quia Princeps liberam ei indulgit potestatem nominandi in Officio unum heredem sibi benevolum, ut rectè ponderat Staiban. *resol.* 59. *num.* 67.

111 Tertia deniquè ratio fundata

in Textu. *L. cū Pater. S. hereditatem.* ex quo inferre Don Horatius conabatur hanc esse meram facultatem personalem in nudo facto consistentem, quæ, sicuti pœnæ non supponitur, sic etiam hypothecæ nexibus subiacere non potest; pariter evanescit, si verba Text. rectè perpendimus, ait enim *L. C. (Hæreditatem Filius cum moretur, Filijs suis, vel cui ex his voluisset, restituere fuerat rogatus; quo interea in insulam deportato, eligendi facultatem non esse pœna peremptam placuit)* Sanè ex his verbis manifestè deprehenditur, quod non agebatur de bonis deportati, sed alienis, quorum intuitu solam facultatem eligendi depositatus habebat. Præterea electio erat restricta ad certum genus personarum, nempe ad unum ex filijs, nil ergò mirum, si pœna superueniens, eligendi facultatem non perimit. Sed in hac causa utrumquè deficit requisitum, nam Officium fuit a D. Francisco propria pecunia comparatum, & insuper amplum exitit ei collatum arbitrium, ut posset in Officio quemcumquè nominare successorem, etiam extraneum, unde oritur, ut is, qui in Officio est nominatus, remaneat adstrictus, & obnoxius oneribus contractis per nominationem, a cuius liberalitate, &

mu-

munificentia ius omne agno-
uit translatum, ut latiori ca-
lamo concludunt Rouit. *consil.*
104. n. 13. vol. 2. Staiban. re-
sol. 59. n. 52. & 53.

¶ 12 His omnibus plenè discussis
tandem die 11. Decembris
1681. subsequens in hac cau-
sa prodijt decretum. (*F. R. E.*
S. Vendatur præcedentibus subha-
stationibus pro interesse creditorum,
ac cautela emptoris necessarijs, &

pretium depositetur in Tabula hu-
ius Urbis ad nomen Spect. Ma-
gistrorum Rationalium Iurisperi-
torum Tribunalis Regij Patri-
monij, ad effectum illud soluendi
veris, & legitimis Creditoribus
quondam Don Francisci Oldoino
ad mandata expedienda per eo-
sdem Magistros Rationales præ-
cedentibus interloquutorijs profe-
rendis, citatis prius creditoribus
ac Spect. D. Horatio Oldoino.)

ARGUMENTVM.

Reuifio pro infirmendis Sententijs prolatis per Tribunal Regij Pa-
trimonij in causis, ubi Fiscus præiudicium versatur, per idem Tri-
bunal est definienda associatis tribus Præsidibus, & Consultore, &
causa semel definita non permittitur vltior reclamatio. Causæ ad
Regium Patrimonium spectantes nõ sunt extrahendæ ex Aula Pro-
curatoris Cæsaris, cui Tribunal Regij Patrimonij fuit subrogatum,
eiusque Iurisdictio extollitur.

Prærogatiua Præsidum, & Consultoris in Regno Siciliae exornatur. Di-
scrimen adducitur inter causas Patrimoniales, & Criminales. Elucida-
tur *pragmatica unica. §. 1. tit. 1. tom. 2.*

SVMMARIVM.

Reuifio semel tantum
de iure cõmuni con-
ceditur eidem litiga-
tori, qui in primo iu-
dicio succubuit. nu.

1.

Reuifio, si ab uno litigatore fuit ob-
tenta, potest ab altero qui succubuit
iterum proponi. n. 2.

Appellatio in causis criminalibus non

admittitur à sententijs prolatis per
Tribunal M. R. C. n. 3.

Reuifio dumtaxat aliquando permitti-
tur definienda per Præsides, & Cõ-
sultores in causis criminum. n. 4.

Sententia prolata in causa criminali
per Præsides, & Consultorem po-
test reuideri per eosdem, associatis
Magistris Rationalibus Iurisperitis.
n. 5.

Re-

- Reversio sententiae pronunciatae per Tribunal Regij Patrimonij in causis, ubi Fiscus versatur praedictum, debet in eodem Tribunali expediri cum interuentu trium Praesidum, & Consultoris. n. 6.
- Reclamatio causa semel definita à Procuratore Caesaris, debet coram eo terminari. n. 7.
- Textus in l. 2. C. ubi Causae Fiskales, praecipit, ut causae Patrimoniales à Procuratore Caesaris terminentur. n. 8.
- Procurator Caesaris magna fruitur Potestate, & ea quae ab ipso gesta sunt talem habent firmitatem, ac si à Caesare acta essent. n. 9.
- Appellabilis causa fit aliquando inappellabilis propter dignitatem Supremi Magistratus, à quo fuit expedita. n. 10.
- Fiskalis causa dicitur, si agitur de Regalibus Principi reservatis. n. 11.
- Causa nuncupatur Fiskalis, licet inter priuatos ageretur, si Fiscus in ea habet interesse, vel potest habere de futuro. n. 12.
- Qua conclusio procedit, etiā si interesse proveniat ratione de pen. lenite, vel connexitatis. n. 13.
- Tribunal Regij Patrimonij in rebus ad suum Officium spectantibus equipatur Praefecto Praetorio. n. 14.
- Sententia prolata à Tribunali Regij Patrimonij existimatur, ac si ab ipso Principe esset pronunciata. n. 15.
- Appellatio non admittitur à sententia Principis. n. 16.
- Sententia Praesidum, & Consultoris in Regno Sicilia summam habet iustitiae praesumptionem. n. 17.
- Textus in l. unic. ff. de Officio Praefecti Praetorio. optimè congruit Praesidibus, & Consultori in Regno Sicilia. n. 18.
- Praesides, & Consultor inter omnes Regios Consiliarios in summa Regimini supremum obtinent gradum. n. 19.
- Tribunal Consistorij Sacrae Regiae Conscientiae equipatur Praefecto Praetorio. n. 20.
- Praesides, & Consultor, quo ad terminandas causarum Fiscalium revisiones, fuerunt subrogati loco Sacri Consilij. n. 21.
- Reclamatio non conceditur à Sententijs Sacri Consilij. num. 22.
- Officialis subrogatus eisdem fruitur prerogatiuis, quibus praepollebat Officialis, in cuius locum fuit facta subrogatio, etiam in deneganda appellatione. n. 23.
- Appellatio interponitur à Minori ad Maiorem Magistratum, non e contra. n. 24.
- Solum à Senatorum decretis ad se pro- uocationem instituit. n. 25.
- Hippodamus certum erexit Tribunal ex Senibus conflatum, ad quod sententiae inique prolatae deuoluerentur. n. 26.
- Pagm. vici. §. 10. tit. 1. tom. 2, praefiniens normam revisionis in causis Fiscalibus, explicatur. n. 27.
- Dictio, (sic etiam) dicitur repetitua praecedentis prohibitionis. n. 28.
- Officialis in omni causa, in qua interuenit,

nit, debet pari frui prerogativa, non autem diverso iure censi. nu. 29.
Observantia est optima legum interpretis n. 30.
Stilus Curiae est observandus in appellationibus admittendis, vel reijciendis. n. 31.
Appellatio si parti est vetita, censetur, etiam Fisco interdicta, ne ad imparia iudicentur. n. 32.
Leges Municipales primum obtinent locum, eis autem deficientibus est recurrendum ad Iura communia

Romanorum. n. 33.
Pragm. 16. §. 2. tit. 53. tom. 2. elucidatur. n. 34.
Causae criminales, & Patrimoniales inter se discrepant. n. 35.
Revisio in causis criminalibus dependet ex arbitrio Proregis. n. 36.
Causa tunc similis dicitur, quoties cum expressis habet analogiam. n. 37.
Statutum novum non comprehendit casum diversum, pro quo lex specialis fuerat antea promulgata. nu. 38.

DISCEPTATIO VIGESIMA SECVNDA.

Donunciato iam definitivo decreto, ut The-saurij Officiū venderetur, id ægrè ferens Don Horatius Oldoino petijt à Domino Prorege, ut pro illius retractatione admitteretur ad reclamandum. Ardua idcirco suborta est contētio, esset nē hęc revisio concedenda?

I Primo siquidem pro Don Horatio ponderabatur, quod licet de Iure communi semel tantum supplicari possit iuxta Text. in *L. si quis adversus C. de precibus Imperatori offerendis.* Surdus. *consil.* 277. n. 14. Ne-uizan. *consil.* 70. Gaill. *lib. 1. observat.* 155. n. 3. Cancer. *Var. resolut. par. 3. cap. 18. nu. 31.* Caualean. *de Brachio Regio. par.*

6. nu. 527. Valascus, *consultat.* 51. n. 20.

2 Attamen hęc Iuris dispositio procedit, & sibi vindicat locum respectu illius litigatoris, qui à prima Sententia supplicavit, & in revisione succubuit, novum enim remedium proponere prohibetur, Aliud verò affirmandum est, quò ad alterum litigatorem, qui in primo iudicio vicit, sed in secundo fuit superatus, potest enim revisionem iterum proponere. Thesaurus. *decis.* 246. n. 2. Viuius. *decis.* 239. *lib. 2.* Petrus de Gregorio. *de Iudicijs Causarum. Feudal. quest.* 52. n. 15. Caualean. *decis.* 40. n. 54. *par. 2.* Surd. *consil.* 163. n. 3. Giurba. *decis.* 66. n. 1. Quo fit hæsitandum non esse in puncto superius proposito, quin competat no-

uā Reuifio Don Horatio, qui in primo Iudicio victoriam fuit affequutus, nec ipse, sed aduersarius reuifionem obtinuit, pro vt in Sacro Consilio Neapolitano hac distinctione retenta legimus, non semel obseruatum. Anna. allegat. 26. Rouit. super Pragmat. 5. de Officio Sacri Consilij. n. 11. Sanfellic. decis. 4. num. 14. Luca ad Francum. decis. 135, n. 1.

- 3 Secundo, licet ex dispositione Ritus. cap. 151. & 159. nō admittatur appellatio à Sententia prolatis per Tribunal Magnæ Regiæ Curia in causis criminum, nihilominus per Regias Literas exoratas die 26. Augusti. 1581. & transcriptas in pragmat. 16. tit. 53. tom. 2. fuit sancitum, vt possit Prorex reuifionem cōcedere, determinandam à tribus Præsidibus, & Consultore; vt refert Mastrill. de Magistratibus. lib. 5, cap. 6. n. 226.

- 5 Postmodum noua emerfit contentio in causa speciali, quæ cū fuerit decisa per Magnam Curiam, extitit iterum in reclamationis iudicio terminata per Præsides, & Consultorem, & fuit dubitatum, an altera esset concedenda reuifio. Consultationi super hoc propositæ Rex Inuictissimus in hæc verba rescripsit. (Hè tenido por bien, que la dicha Causa se remeta à reuifio otra vez.

en buesstra præsencia por los mismos Presidentes, y Consultor, ò por los, que dellos se hallaran ay presentes, añadiendo à esta reuifion los Maestres Racionales letrados del Tribunal del Real Patrimonio, que en este caso los señalo por adjuntos, paraquè con tanto maior acuerdo se de la justicia, à quien tubiere conforme determinar la maior parte dellos. y assi serè seruido de vos, y os en cargo, que en esta conformidad lo hayan executar, y cumplir toda duda, y dificultad cessante, y de à quì adelante en los casos, que succederen semejantes à este en las reuifiones, que vos ò à buestros successores en esse cargo en conformidad de la sobre dicha orden por el Rey mi Señor concederedes, se la primera sentençia, ò prouision nō fuere confirmada, quiero, que se conceda otra reuifion à la otra parte como agora se haze en la forma, que arriba va declarado) hæ autem Regiæ literæ fuerunt expeditæ die 6. Ianuarij 1602. & reperiuntur ad verbum transcriptæ in pragmat. 16. §. 2. tit. 53. tom. 2.

Hinc inferebant informantes pro Don Horatio Oldoino legem pro se expressam habere, qua cauetur, vt nē dum in ea causa speciali, sed etiam in alijs similibus à sententia prolata per Præsides, & Consultorem, parti succumbenti noua sit impertienda reuifio. Gg Vc.

6 Verumtamen negotio mature perpenſo fuit reſolutum, deneganda eſſe reuiſionem à D. Horatio petitam. Præcipuum deciſionis fundamentum fuit deſumptum ex *pragmatica unica*. §. 10. *tut.* 1. *tom.* 2. ubi Regiū Reſcriptum ad literam intertum agnoſcimus, præcipiens, ut quoties appellationem interijci, vel reuiſionem proponi contigerit pro infirmandis ſententijs prolatis per Tribunal Regij Patrimonij in cauſis, ubi Fiſci præiudicium verſatur, illæ corā Domino Prorege per idē Tribunal diſcutiātur cū interuētū Præſidum & Conſultoris ad eum ferè modum, qui ſeruatur in Regia Camera Summaria Regni Neapolis, cuius ſententiæ in ipſamet Curia reuidētur cum interuētū Regentium; huius autem Pragmaticæ diſpoſitionē exoriant. Maſtrill. de *Magiſtratribus*. lib. 5. cap. 11. n. 7. Muta. ad cap. 6. Regis Alphonſi. n. 12. & in addit. lit. H.

Cum itaque hæc cauſa fuerit primitus per Tribunal Regij Patrimonij reſoluta pro Don Horatio, deindè verò propoſita extiterit reuiſio ex parte D. Octauij Spinola, & demum deciſa per idem Tribunal cū interuētū Præſidum, & Conſultoris in fauorē D. Octauij, dicitur iā ad ynguē exequuta.

noſtræ Legis municipalis diſpoſitio, quæ eum det format, debet adimpleri in forma ſpecifica, ut non alia admittatur reclamatio, quam ea, quæ per Statutum apparet conceſſa.

7 Explorati ſiquidem iuris eſt, cauſas ſemel definitas à Procuratore Cæſaris, cui Cōſilium Patrimoniale fuit ſubrogatū, non poſſe ad aliū Magiſtratum deuolui, ſed reclamationem in eodem Tribunali eſſe proponendam Capyc. Galeota. in *diſſert. unic. poſt primum reſponſum Fiſcale*. n. 55. Sanfelice. *deciſ.* 291. nu. 9. Larrea. *allegat. Fiſcali*. 53. num. 2. Franciſcus Maria Prato. *obſeru.* 50. n. 11. & 12. Marin. ad Reuerter. *deciſ.* 7. num. 1. & *deciſ.* 178. D. Carolus Petra. ſuper *Ritu Regni Neapolis*. cap. 6. n. 5. Muta. cap. 60. Regis Marini. n. 3.

8 Quæ quidem Sententia mirificè probatur per Text. in *L. 2. Cod. ubi cauſe Fiſcales*. (non animaduertimus, cur cauſas ad Officiū Procuratorū noſtrarum pertinētes ad Proconſultis notionem aduocari velis.) confert etiam Text. in *L. 1. Cod. de Officio Comitum Sacri Palatii* (ad Palatinorū Curā, & Rationaliū Officia omniū rerum noſtrarum. & totius perpetuarij Iuris exactio reuertatur.)

9 Cuius conſuſionis veritas ex eo etiam comprobatur, quia acta à Procuratore Cæſaris eam habent firmitatem,

ac si à Cæsare gesta essent. *L.*

1. ff. de Officio Procuratoris Cæsaris. hinc Lucas de Penna. in *L. Si quando. 3. C. de bonis vacantibus. lib. 10.* docuit, quòd hi Magistratus magna potestate latentur, & nemo retractat ab eis gesta, quinimò Princeps multum confidit de Officialibus sui Patrimonij, vt concludit Afflict. *decis. 340. in fine*, quem refert, & sequitur. Capyc. Galeota. *respons. Fiscal. 1. n. 46.*

Nec est ambigendum, quin hec causa Fiscalis, dicatur, tum si inspicimus iudices, qui eam diremerunt, tum etià si ipsius intrinsecam spectamus naturam. Quod enim attinet ad primum, non fuit huiusmodi reuissio deuoluta ad Tribunal Consistorij, ad quod priuata partium iurgia ex præscripto Pragmaticę solent, & debeat introduci, sed vtraque parte sciente, & consentiente, apparet reclamatio, proposita, & terminata in eodem Tribunali Regij Patrimonij, cum interuentu Præsidentis & Consultoris, prout ceterę Cause Fiscales agitari consueuerunt; non est itaque cur D. Horatius hoc amplius valeat tergiversare; vnde cum hæc contentio, vt Fiscalis fuerit agitata, si de sui natura appellabilis fuisset, dubio procul inappellabilis euasit, propter digni-

tatem Supremi Magistratus, à quo fuit expedita. Angel. in *L. precipimus. n. 8. C. de appellationibus.* Decius. *consil. 3. Grammatic. decis. 9. n. 9.* Marc. *decis. 73. n. 10.* Giurba *decis. 83. n. 9.* Gros. *ad pragmat. Comit. Castri. §. 14. nu. 31.* Thomat. Macerat. *decis. 47.* Muta *Super. cap. 540. n. 101. tom. 5.*

II Si verò litis quidditatem ponderamus, eam procul dubio Fiscalem fateri oportet, cum præcipua controuersia esset de vèditione Officij Thesaurarij Generalis, & ipsius qualitate, notissimi autè Iuris est causam nuncupari Fiscalem, si agitur de Regalibus ad Principem pertinentibus. Capyc. Galeot. *Controu. 24. in principio.* Carolus Tapia. *decis. Sacri Consil. Neapol. 18.* Constantius ad *L. 1. n. 38. de Consulibus. lib. 12.* Capic. *Latro. Consul. 3. & decis. 186. n. 18. tom. 2.* Marini *resol. 146. num. 4.*

12 Constat siquidem inter omnes Iuris Interpretes, quod causa Fiscalis dicitur, & coram Procuratore Cæsaris debet disceptari in quatuor casibus. Primo si Fiscus est actor. Secundo si conuenitur. Tertio si est Auctor laudatus. Et tandem si Fiscus in ea habet interesse de præsentì, vel potest habere de futuro, licet causa inter priuatos disceptetur. Pe-

- regrin. de Iure Fisci. lib. 7. tit. 1. Franc. decis. 132. Rouit. super pragmat. 62. de Officio Procuratoris Caesaris. Luca. de Regalibus. discursu. 132. nu. 2. Caball. resol. crimin. 168. centur. 2. Capic. Latr. decis. 186. n. 25. Marin. resol. 146. n. 4. lib. 2. Luca. ad Francum. decis. 132. nu. 1. Reuerter. decis. 7.
- 13 quā cōclusionē alij ampliāt, vt procedat, etiam si Fiscus in lite haberet interesse ratione dependentiæ, connexitatis, aut coherentiæ. Bald. in L. nulli. Cod. de Iudicijs. Boer. decis. 69. num. 24. Vinus. decis. 136. n. 1. Larrea. allegat. Fiscal. 53. n. 11.
- 14 Hæc autem municipalis Cōstitutio, cui laudata innitur decisio, multiplici ratione fulcitur, nam si Consilium Patrimoniale intuemur, summam habet Iurisdictionem, & in rebus ad Regale Patrimonium spectantibus Præfecto Prætorio æquipari non immerito potest. Franc. decis. 714. nu. 6. Marin. ad Reuerter. decis. 7. n. 1. Surgens de Neapoli Illustrata. lib. 1. cap. 26. Pratus. obseru. 50. n. 11. & 12. & id quod Iudices in eo constituti determinant, existimatur veluti si ab ipso Principe esset iudicatum. L. 1. ff. de Officio Procuratoris Caesaris. Freccia. de subfeudis. lib. 1. in tit. de Officio Magni Camerarij. n. 13. Carolus
- Ius Tapia. ad Ius Regni Neapol. lib. 2. de Officio Procuratoris Caesaris. rubr. 6. in principio. Mastril. de Magistratibus. lib. 5. cap. 9. n. 8.
- 16 Confirmatur discursus, quia ex Regia Sanctione superius enunciata huiusmodi reuizio discuti, & terminari debet coram Domino Prorege, & sic sententia non immerito ab ipso Principe videtur prolata, à qua proinde appellare non licet. Bald. in L. 1. ff. de Officio Præfecti Urb. Felin. in cap. cum non liceat de Prescriptionibus. Oldrad. consil. 52. Brunus. consil. 154. vol. 2. Mastrill. de Magistratibus. lib. 3. cap. 4. n. 209. Peregrin. de Iure Fisci. lib. 1. tit. 2. n. 29. Valasc. decis. 51. n. 4. D. Carolus Petra super Ritu Regni Neapol. cap. 6. sub. n. 4.
- 17 Rursus hæc non eleganter comprobantur, si parumper subsistimus, & intuemur Summam Præsidum, & Consultoris in legali facultate peritiam, in rebus agendis solertiam, causisque trutinadis solidissimum Iudicium, dum post tot exantlatos labores, & publica munera non semel suscepta, gradatim ad summum Præsidum fastigium euehuntur, supremisque Regni Subsellij Regendis prepositi dignoscuntur, vnde Iure optimo Collaterales Principis Consiliarij de-

- debent appellari, ipsorumque sententiae ex nota probitate, & diuturno iudicandi experimento iustissimae sunt existimandae, à quibus si prouocatio non admittitur, mirum videri non debet ex pulcherrima ratione quam suggerit
- 18 I. C. in L. unica. ff. de Officio Praefecti praetorio (Postea publice Sententia principali lecta, appellandi facultas interdicta est; credidit enim Princeps eos, qui ob singularem industriam explorata eorum fide, & grauitate ad huius Officii magnitudinem adhiberentur, non aliter iudicaturos esse pro sapientia, ac luce dignitatis suae, quam ipse foret iudicatu-)
- 19 Quanta insuper huius amplissimi ordinis sit auctoritas, quanta sit ipsius circumscripti Quatuor Viratus Iurisdic- tio in hoc Siciliae Regno, facillimum erit dignoscere; nam ea, quae ad Regiam pertinent Iurisdictionem tuendam, consultandam Officialium nominationem, Secretam Consiliario- rum suspensionem, reuisionem, in causis criminalibus, supplicationem in Fiscalibus contem- tionibus, ea tandem, quae sum- mam Regiminis respiciunt, expediuntur, & terminantur praeuia Praesidum, & Consul- toris matura deliberatione, vt dispositum inuenimus per pragmat. Vnicam. §. 10. tit. 1. tom. 2. Pragmat. 16. tit. 53. tom.

2. & plenius notat Mastrill. de Magistratib. lib. 5. cap. 6. n. 229. & cap. 11. n. 7.

Neque silentio reticendum existimo vnum, quod in proposito themate signanter probat intentum, nam per Pragmaticam supra relatam, si fuerit pronunciata sententia per Tribunal Regij Patrimonij inter partes priuatas, legitur permissus recursus ad Tribu-
20 nal Consistorij Sacrae Regiae Conscientiae, quod in Regno aequiparatur Praefecto Praetorio, vt docet Mastrill. de Magistratibus. lib. 5. cap. 10. n. 14. In causis tamen, vbi de Fiscis pra- iudicio agitur, concessa dum- taxat reperitur reuissio expe- dienda per idem Tribunal Re- gij Patrimonij associatis Prae- sidibus, & Consultore, quos proinde in praestantissimo gra- du constitutos; fateri oportet, dum causas Fiscis his Ministris demandatas agnoscimus praetermisso Tribunalium consue- to recursum, qui solummodò inter partes remansit illiba- tus.

21 Corroboratur ratiocinatio, nam Praesides, & Consultor, quo ad terminandas causarum Fi- scalium reuisiones fuerunt per Pragmaticam praedictam sub- rogati loco Sacri Consilij, cui antiquitus haec Iurisdic- tio fuerat demandata iuxta. cap.

22 377. Regis Alphonsi; cum itaq- à sen-

à sententijs Sacri Consilij nulla concedatur reclamatio. argum. Tex. in cap. 44. Regis Ferdinandi. Natta consil. 608. vol. 3. Mastrill. de Magistratibus. lib. 3. cap. 4. nu. 213. Intrigliol. Singul. 47. n. 4. lib. 1. Menoch. consil. 818. n. 72. lib. 9. Rebuff. ad Constitut. Gallic. tom. 1. in prefat. de supplicat. n. 49.

23 Ità pariter concludendum est, ut à sententijs prolatis per Præsides, & Consultorem nō sit concedenda alia reuissio, explorati namquē iuris est, Magistratum subrogatum iisdem frui prerogatiuis, quibus præpollebat Officialis, in cuius locum fuit facta subrogatio, etiam in deneganda appellatione. Bartol. in L. 2. §. equidem. ff. ad Tertull. Petrus de Gregorio. de Iudicijs. causarum Feudalium. quest. 56. n. 5. Afflict. decis. 283. Muta ad Consuetud. Panor. cap. 3. n. 19. Castill. decis. 87. Guirba decis. 83. n. 5. Larrea. allegat. 52. n. 13. & reperitur expressa Sanctione definitum in Regno nostro per pragmaticam Comitatus Castri. §. 10. vbi Grossus. n. 29. & 30.

24 Quæ cum ità sint, incongruum, & absurdum videtur, ut à Sententijs per Præsides, & Consultorem prolatis ad Inferiores Ministros detur reclamatio, prouocare enim fas est à minori ad maiorem Magi-

stratum, non è conuersò iuxta Text. in Can. placuit. 2. quest. 6. & in L. 1. §. si quis in appellatione. vbi Glos. in versic. Consultus. ff. de appellatione. Petrus de Gregor. Tholos. de appellat. lib. 4. cap. 1. n. 1. Larrea. allegat. Fiscal. 52. nu. 17. & satis conducit pulcherrimus Text. in § illo videlicet. Auth. de appellat. ibi. (ut à Spectabilibus ad Illustrissimam appelletur Præfecturam, non ad alios eadem Spectabilitate decoratos.) Sic

25 Solon à Senatorum decretis ad se prouocationem instituit, ut refert Ruginell. de appellationibus. in prefat. n. 7. Sic etiā Hippodamus Euriphontis Filius certum crexit Tribunal ex Senibus conflatum, ad quod sententiæ iniquæ prolatae deuoluerentur. teste Aristotel. 2. politic. cap. 6.

Antedictis duplex ad stipulatur ratio (ni fallor) plausibilis. Prima est, nam hæc reuissio, de qua disceptatur, non fuit solis Præsidibus, & Consultori remissa, sed in eodem Tribunali Regij Patrimonij discutienda (cuius præminentiā ex hoc ipso dignoscitur ex Franco. decision. 528. num. 5.) videtur itaque tacitè exclusā vltior reclamatio, quia si permitteretur, iam ex Aula Cæsarei Procuratoris exiret causa, id autem noluit Princeps impertiri, imò expressè prohi-

7 hibiuit, vt disertiffimè cauetur in præcitata *Pragmat. unica*. §. 10. tit. 1. tom. 2. quæ nullam patitur tergiuersationem, ibi enim ita præcipitur. (*lo que os hà parecido, que los agrauios, que resultarẽ de las cuentas, los reuea el mismo Tribunal, pues nõ conuiene que estos negocios salgan del, està bien; y assi mismo, que las appellaciones, y reclamaciones de las sentençias, que se dan en el dicho Tribunal del Patrimonio, en que el Fisco tiene interes discutan delante el Virrey, y por el dicho Tribunal (con el interuento de los tres Presidentes, y Consultor)*) dictio enim illa (*assi mismo*) quæ latinè sonat (*dic etiam*) dicitur repetitiua prohibitionis in præcedenti periodo appositæ, nè causæ ex Aula Regij Patrimonij extrahantur, tam in reuisionibus computorum, quàm etiam in decisionibus causarum Fiscalium. *Grat. consil. 106. nu. 52. Menoch. consil. 1040. Gutierrez. pract. quæst. lib. 3. quæst. 19. n. 23. Rota Romana. in Recentior. decis. 455. n. 10. par. 1. hæc autem animaduersio benè perpenfa omnem controuersiam radicatus euellit.*

Altera est ratio desumpta ex eo, quia in sententijs capitalibus vltima reuissio conceditur definienda per Præsides, Consultorem, & Magistros

Rationales Iurisperitos, ergò pari, imò fortiori ratione subsistendum est, nec vltra progrediendum terminato Fiscalij Iudicio per eosdem Præsides, Consultorem, & Magistros Rationales, qui cum in utroquè casu eadem potiantur dignitate, pari debent frui prærogatiua, vt in similibus terminis arguit Roccus. de Officijs. sub rubrica de præcedentijs. §. 9. nu. 17. Larrea. allegat. Fiscal. 52. n. 20.

Pro Coronide tandem iuuat antiquissima praxis, qua edocemur, nunquam fuisse permissam in Regno Nostro vltiorem reclamationem à sententijs prolatis per Tribunal Regij Patrimonij interuenientibus Præsilibus, & Consultore post terminatam reuissionem causæ Fiscalis, si qua igitur in proposito themate versaretur dubietas (cum tamen nulla dignoscatur,) prorsus euellitur ex obseruantia subsequenta, quæ est optima, & fidissima Legum interpret. *L. si de interpretatione. ff. de Legibus. Luca. de credito. discurs. 13. n. 15. Gratian. discept. 576. nu. 35. Præcipuè in huiusmodi appellationibus admittendis, vel reiiciendis. Gaill. lib. 1. obseruat. 155. n. 3. Decian. consil. 49. Mulcatell. de appellat. par. 3. glos. appellari. nu. 8. & 9. Giurba. decis. 66. sub. p.*

- num. 1. Gratian. *disceptat.* 383.
 n. 19.
 32 Neque priuatus litigator,
 qui succumbit, conqueri po-
 test, si reclamare prohibetur,
 nam si vicisset, pariter Fisco
 esset reuizio interdicta, nè ad
 imparia iudicentur, sed yter-
 què litigator sit equalis condi-
 tionis. Magon. *decis. Lucensi.*
 58. Petra. *super Ritu Regni*
Neapolis. tom. 2. cap. 258. n. 18.
 Guazzin. *ad defensionem reorum*
defensa. 36. cap. 14. n. 6. Scac-
 cia. *de appellationibus. quæst. 17.*
limit. 49. n. 3.
 His ita constitutis contraria
 facillimè remouentur, nam
 id, quod dicitur de reuisione,
 iterum concedenda parti suc-
 cumbenti procedit, inspecta
 dispositione Iuris Communis;
 Nos autem satis abundè pro-
 bauimus denegari attèta San-
 cione Pragmaticali, & pon-
 deratis peculiaribus rationi-
 bus, quæ in Regno nostro
 verificatur, certo autem cer-
 tius est, esse primo exequen-
 das Leges Municipales, quib⁹
 deficientibus, recurrendum est
 ad Leges Communes Roma-
 norum. Nepita. *ad Consuetud.*
Carina. in proemio. nu. 91. Ludo-
 uic. *conclus. 55.* Luca. *de Iudi-*
cij. discurs. 35. n. 44.
 34 Alterū pariter corrui obic-
 tū desumptum ex *Pragmati-*
ca. 16. §. 2. tit. 53. tom. 2.
 qua vltior permittitur reuiz-

sio à sententijs prolatis per
 Presides, & Consultorem, &
 ita seruandum esse præcipitur
 in alijs similibus causis, quæ
 in futurum agitari continge-
 rint.

35 Siquidem hæc Pragmatica
 loquitur de causis criminali-
 bus, nos autem versamur in
 causis Patrimonialibus, quæ
 nullam habent cum crimina-
 libus analogiam, & similitu-
 dinem, sed toto distant Cœ-
 lo.

36 Primo enim differunt, quia
 in causis criminalibus reuizio-
 nis concessio ex arbitrio Pro-
 regis dependet, vt probatur
 in *Pragmat. 16. tit. 53. tom. 2.*
 at in patrimonialibus conten-
 tionibus hoc remedium parti
 succumbenti absolutè elargi-
 tur, vt innuit *Pragmat. unica*
§. 10. tit. 1. tom. 2.

Secundò ratione obiecti,
 quia illa delictorū respicit pu-
 nitionē, altera ad rei dominica-
 spectat conseruationē. Alphar.
de Officio Fiscalis. glos. 10. n. 1.
 & 2. Dextar. *dec. Sardin. 32.*
n. 1. Ego. discept. 4. n. 3.

Tertio discrepant circa mo-
 dum concedendæ reuizio-
 nis, quæ in criminalibus à
 Magna Curia conceditur ad
 Presides, & Consultorem, sed
 à Consilio Patrimoniali per-
 mittitur reuizio definienda
 per idem Tribunal cum inter-
 uentu Præsidentum, & Consul-
 toris;

toris; id autem rectè constitutum existimo, quia Iure Comuni, & Siculo sancitum est, nè causæ ad Regiū Patrimonium spectantes exeant ex Aula Procuratoris Cæsaris; alia res est, quo ad Iudicia criminum, quæ semel definita non admittunt appellationem, sed si ex Principis munificentia aliquando recipiunt; non prohibentur, imò possunt extrà Tribunal Magnæ Curiae agitari.

37 Quæ, cum ita sint, hæc causarum similitudo, de qua fit mētio in præallegata *Pragmat.*, est referēda ad ceteras causas criminales similes expressis iuxta *Tex. in cap. Sedes. de rescriptis.*

Capyc. Galeota. in *responsio Fiscal.* 1. n. 77. cum itaque possit
38 hoc Statutū verificari in causis criminalibus non debet extendi ad causas Patrimoniales, prorsus diuersas, & dissimiles,

pro quibus Lex specialis fuerat antea promulgata. *L. 1. C. de inofficiosis dotibus.* Bartol. in *L. sed, & posteriores. ff. de Legibus.* Menoch. *lib. 6. de presumptionibus. cap. 28. n. 17.* Surdus. *decis. 21. n. 19.*

Die 24. Ianuarij 1682. Facta Relatione Excellentissimo Proregi per Regios Consiliarios ad hanc causam specialiter deputatos, fuit resolutum, denegandam esse reuisionem, quam Don Horatius Oldoino petierat, & ita exequutum; fuit enim seruatis seruandis deuentum ad venditionem Officij Thesaurarij Generalis. Hæc verò, quæ hætenus à me exarata sunt, arbitror non in iucunda fore exitura, tum quia hic punctus in Regno nouus est, tum etiam quia nouis rationibus alibi non discussis elucidatur.

CAROLVS REX, &c.

Spectr. & Mag. Reg. Fid. Dil. Per lettera del Spettabile Dottor D. Ignazio Gallone Giudice della Regia Giunta della Città di Messina à 10. del corrente Settembre rimessa da Noi con viglietto di nostra Secretaria di 18. del medesimo al Tribunale della Regia Gran Corte Criminale, siamo stati informati d'hauer composto vn'Opera Legale attinente, non solo alla riforma da Noi ordinata circa il gouerno di detta Città di Messina, mà ancora li punti più principali controuerfi, e determinati in essa Regia Giunta, ed essendo la fatica espedita, in tende publicarla, e mandarla alle stampe sotto li nostri auspicij, supplicandone non si douesse permettere, che altri la potesse ristampare, e si come meglio per essa Lettera, indorso la quale fù per la Regia Gran Corte fatta prouista à 22. del medesimo Settembre f. l. prout conuenit. Per esequutione della quale vi dicimo, & ordinamo, che non permettiatè, nè facciate permettere, che persona alcuna di qualsiuoglia sesso, e conditione che fosse, nè Stampatori possino ristampare, e far ristampare, nè imprimere l'istessa riferita Opera, nè impressa fuori venderla in Regno senza licenza dell'Autore sotto la pena d'onze cento, duratura la prohibitione per anni dieci. E perche viene corriero serio à quell'effetto lo spedirete al più tardi frà termine d'vn'hora, per puoter passare innanzi, e presentare le presenti ad ogn'vno di Voi, al quale farete pagare il solito viaggio delli denari d'ogn'vna di coteste Vniuersità, conforme alla Tassa del Luogotenente di Mastro Corriero, che seco porta, conuenendo così al Real seruitio, e Voi l'eseguirete per quanto la sua gratia tenete cara, e sotto pena d'onze cento per ogn'vno di Voi d'applicarsi al Regio Fisco. Datum Panormi die 9. Octobris. 1683.

EL CONDE DE SAN ESTEBAN.

De Adragna pro M.N. D. Bartolomeus Arcei Secr.

Vidit F. P.

Vidit Catalano

Vidit Perremuto

Pensabene F. P.

Pro Fisco

Officialibus Ciuitatum, &
Terrarum Regni.

Sauona

INDEX

INDEX SENTENTIARVM

QVAE IN HAC PRIMA PARTE DISCEPTATIONVM

FISCALIVM CONTINENTVR.

Abusus.

Abusus, qui in Ciuitate Messanae irrepserant, & violentiae illatae Magistratibus Regijs referuntur sub speciosa priuilegiorum cohonestatione discept. 1. n. 18.

Acquisitio.

Acquisitio bonorum, quae ab hostibus capiuntur, apud omnes Regiones inconcussè observatur. discept. 8. n. 19.

Actus.

Actus, qui publicè per maiorem fit partem, ad vniuersos refertur. discept. 14. n. 6.

Adam.

Adam si concepisset filium tempore Gratiae, & ante peccatum, ille Filius post Adae peccatum Gratiā non perdidisset. discept. 20. n. 17.

Adae culpa deriuatur in descendentes per propagationem, non per imitationem. discept. 20. n. 22.

Adiudicatio.

Adiudicatio continens enormissimam lesionem mero Iure valet, sed ex Gratia Principis rescinditur. discept. 21. n. 82.

Administratio.

Administratio rerum Patrimonialium, quae prius spectabat ad Procuratorem Caesaris, nunc pertinet ad Tribunal Regij Patrimonij. discept. 21. n. 36.

Aediles.

Aediles cereales à Romanis instituti, quibus Annona administratio legitur commissa. discept. 2. n. 68.

Aelianus.

Aeliani carmina transcribuntur quo ad poenam, cui posteri subduntur ob delicta maiorum. discept. 20. n. 39.

Aestimatio.

Aestimatio Officij venit communicanda inter cohæredes iudicio familie enciscundae. discept. 21. n. 68.

Affectio.

Affectio in Iudice partium discordias fouet. discept. 2. n. 48.

Agésilauus.

Agésilauus Pharnabazum Regis Persarum subditum, veluti hostem, existimauit, quia cum Rege bellum gerebat. discept. 9. n. 3.

Alienatio.

Alienatio Iurium Regalium, vel Feudorum, non est ipso iure inualida, sed stat in pēdenti, quousque Regius accedat. Assensus. discept. 21. n. 46.

Amicangelus.

Amicangelus. de Regalibus Officijs. q. 15. improbat. discept. 21. n. 104.

Amicitia.

Amicitia saepe numero recta, & iusta subuertit. discept. 2. n. 51.

Amicitia duobus violatur modis, primus est, si socij pro hostibus habentur, alter, si amicus hostibus coniun-

gitur. discept. 9. n. 4.

Angarij.

Angarij serui qui dicantur. discept. 18. n. 15.

Animus

Animus magis declaratur facto, quam verbis. discept. 9. n. 14.

Annonæ.

Annonæ ubertas debet præcipue attendi pro instituenda feliciter Republica. discept. 2. n. 65.

Annonæ Cura Officialibus peculiaribus debet demandari. discept. 2. n. 67.

Annonæ administratio peculiaribus Legibus reformatæ. discept. 4. n. 13.

Appellatio.

Appellatio à sententijs per Tribunal bonorum confiscatorum proferendis, inter partes, interijciatur ad Tribunal Consistorij Sacre Regiæ Conscientiæ. discept. 4. n. 36.

Appellatio in causis criminalibus non admittitur à sententijs prolati per Tribunal M. R. C. discept. 22. n. 3.

Appellatio non admittitur à sententia Principis. discept. 22. n. 16.

Appellatio interponitur à minori ad maiorem Magistratum, non è contra. discept. 22. n. 24.

Appellatio, si parit est, vetita, censetur etiam Fisco interdita, nè ad imparia iudicentur. discept. 22. n. 32.

Appellabilis causa fit aliquando inappellabilis propter dignitatem Supremi Magistratus, à quo fuit expedita. discept. 22. n. 10.

Aratrum.

Ara tripana, quo ad Ciuitates delinquentes, etiam in Sacra Pagina re-

fertur. discept. 11. n. 7.

Aratrum Veteres circumferebant ad delineandum situm in Urbibus edificandis. discept. 11. n. 10.

Arcadius.

Arcadius, & Honorius tanquam pui commendantur, quia suslulerunt barbarum morem irucidandi Filios rebellium. discept. 20. n. 40.

Arces.

Arces Regi & cibarijs repleta. discept. 3. n. 16.

Arces tempore pacis restauranda, tanquam necessaria ad tranquillitatem Imperij. discept. 3. n. 32.

Arces saluberrimæ sunt iuxta sententiam Diui Thomæ. discept. 3. nu. 36.

Arcium constructio est apprimè necessaria ad firmum robur domini, siue Regij, siue Politici. discept. 3. nu. 35.

Arcium edificatio prodest, tum ad ipsius Regni contra hostes externos securitatem, tum etiam ad ipsorum Regum in subditos Auctoritatem. discept. 3. n. 37.

Arcium edificatio à Klocchio reputatur inutilis Reipublicæ. discept. 3. nu. 39.

Sed ipsius opinio communiter improbat. discept. 3. n. 40.

Argumentum.

Argumentum valet de Officio ad usum fructum. discept. 21. n. 89.

Aristoteles.

Aristotelis Sententiæ aliquando in Legibus Civilibus relata. discept. 4. nu. 52.

Aristoteles pueros, triennio elapso post puber-

pubertatem idoneos esse bellicis laboribus suscipiendis docuit. discept. 9. n. 45.

Arma.

Arma Populis sunt adimenda post partam victoriam. discept. 2. n. 76.

Arma deferri prohibita in Regno Siciliae. discept. 2. n. 71.

Arma, & bellica tormenta pro Messanensis Civitatis custodia, preparata. discept. 3. n. 13.

Arma prosunt, ut Magistratibus inobedientes pareant, & vis propulsentur externa. discept. 3. n. 15.

Armorum delatio Messanensibus prudenter prohibita. discept. 2. n. 69.

Armorum usus Romanis Legibus vetitus. discept. 2. n. 70.

Armorum delatione malus praesumitur animus ad nocendum. discept. 2. n. 74.

Armati.

Armati subditi audaciores sunt ad flagitia perpetranda; & ad publicam pacem perturbandam. discept. 2. n. 75.

Assensus.

Assensibus violentis quies diuturna non permittitur. discept. 1. n. 28.

Assensus.

Assensus Apostolicus, in hypothecandis rebus Ecclesiae post initum contractum superuenire potest. discept. 21. nu. 61.

Assensus post litem instauratam obtentus regulariter non prodest. discept. 21. n. 62.

Assensus Regius in Officii alienatione est fundatus in electione industria

personalis. discept. 21. n. 47.

Assensus Regius saltem tacitus resultat ex facultate nominandi heredem, vel successorem in Officio. discept. 21. nu. 53.

Assensus Regius pro validanda hypotheca iam constituta super Officio potest superuenire. discept. 21. n. 58.

Assensus Regius, lite pendente impetratus, prodest ad validandam hypothecam super Officio constitutam. discept. 21. n. 64.

Auctor.

Auctor votum pro Regio Fisco prolatum solidissimis rationibus comprobare decernit. discept. 1. n. 4.

Auctor primus Straticionalis Praetorii Iudex post bella. discept. 2. n. 42.

Auctor distinguit rebelles à commorantibus, pro faciliiori scriptionis intellectu. discept. 4. n. 57.

Auctor novis rationibus fundat, posse à Principe publicum bellum denunciari contra subditos rebelles. discept. 5. n. 14.

Auctores plurimi recensentur, qui praeter Iuristas, solent etiam allegare tum Historicos, tum etiam Politicos in tractationibus Iuridicis. discept. 4. n. 54.

Auctoris protestatio in hoc opere conscribendo. discept. 4. n. 45.

Auctoris sententia affirmativa pro Regio Fisco recensetur. discept. 1. n. 1.

Auctoritas.

Auctoritas Doctoris in specie loquentis nimium praeualet in decisionibus causarum, si non adest contradictor. discept. 21. n. 83.

Baldus.

B Aldus in cap. 1. de Pace Constantina declaratur. & est intelligendus in pace conditionali. discept. 7. n. 22.

Bannum.

Bannum pœnale, Proregis mandato emissum, omnes obligat. discept. 10. n. 2.

Baro.

Barones, & alij Superiorem recognoscere non possunt bellum indicere. discept. 5. n. 52.

Bartolus.

Bartoli magistralis distinctio exornatur in L. aut facta. §. nonnunquam. ff. de pœnis. discept. 12. n. 17.

Bartoli distinctio magistralis adducitur in L. in diem. ff. de aqua pluvia arcenda inter Officia inalienabilia ex ipsa intrinseca natura, & alia, quæ non accedente Domini consensu vendi prohibentur. discept. 21. n. 87.

Bellum.

Bella produciunt innumera damna. discept. 1. n. 45.

Bella, & Victoria captis, & euerfis Urbibus constant. discept. 1. n. 46.

Bella geruntur ex triplici causa, nempe ad expellendas inuisiones, repetendas res iniuste occupatas, & puniendam iniuriam. discept. 5. n. 24.

Bella Iure Gentium sunt introducta. discept. 5. n. 31.

Bella ciuilia, & intestina sunt pernicioſa, & prius quam cognoscantur, opprimunt, & cognita vix supprimi possunt. discept. 5. n. 42.

Bella plurima enunciantur à Principi-

bus indicta contra subditos rebelles. discept. 5. n. 49.

Belli indicendi facultas ad Supremum Principem priuatim spectat. discept. 5. n. 1.

Belli indicendi cause apud Romanos referuntur à Lilio. discept. 5. n. 25.

Belli ius est, iuxta Polybij sententiam, ut serui etiam fiant ij, qui nihil impie commiserunt. discept. 6. n. 12.

Belli indicendi formula, quæ antiquitus seruabatur. discept. 6. n. 20.

Belli ars à Philosophis dicitur acquisitiua secundum naturam. discept. 8. n. 13.

Belli indictio potentius ius tribuit, quàm usus represaliarum. discept. 8. n. 37.

Belli funestissimi euentus, erumna, & flagitia summam enumerantur. discept. 16. n. 19.

Belli causa iustissima reputatur, ut possit Princeps uti bonis subditorum. discept. 16. n. 21.

Bellicæ præparationes in Ciuitate Messana enarrantur. discept. 3. n. 1.

Bellis externis, licet multa incommoda subsequantur, attamen Victorum potentia augetur, & Gloria propagatur. discept. 5. n. 41.

Bello sedato, inimicæ sunt euellendæ rebellionis radices. discept. 2. n. 1.

Bello cessante, tollitur omnis effectus ab eo subsequutus. discept. 7. n. 5.

Bellorum egregij fines, quoties ignoscendo transigitur. discept. 1. n. 63.

Bellum formidabile exarsit inter hostes à rebellibus adiutos, & Hispanos Sicularum obsequio sociatos. discept. 1. n. 41.

Bel-

Bellum fouere meritò creditur, qui hostem, quem delere potuit, dimisit. discept. 1. n. 75.

Bellum mouere si subditis permittetur, Principes tunc non essent. discept. 5. n. 6.

Bellum, si subditus genit Principe inconsulto, est Reus lese Maiestatis. discept. 5. n. 7.

Bellum verè, & propriè non subsistit, secundum aliquos, inter Principem, & subditos contumaces; sed potiùs dicitur exequutio Iurisdictionis. discept. 5. n. 8.

Sed contraria sententia est verior, & communiter recepta, ut possit Princeps bellum publicum indicare contra rebelles proteruos. discept. 5. n. 9.

Bellum geri dicitur, cù armati Homines, & in cohortes distincti sub vexillis militibus in formà Exercitus rediguntur. discept. 5. num. 16.

Bellum mouendum non est, si ordinaria suppetunt remedia. discept. 5. n. 18.

Bellum est subrogatum loco Iudicialis certaminis, quod non potest iuxta Legum Præcepta ab aliquo definiri. discept. 5. n. 19.

Bellum iustum ut sit, ex legitima causa est decernendum. discept. 5. num. 22.

Bellum sumi solet in eos, qui priorem iniuriam fecerunt. discept. 5. num. 26.

Bellum aliud est defensuum, aliud est punitiuum. discept. 5. n. 27.

Bellum iustè suspiciendum, ut nihil

aliud, nisi pax quesita videatur. discept. 5. n. 39.

Bellum indicitur, nè dum ad recuperanda damna illata; sed etiam ad vlciscendam iniuriam, & puniendum delictum. discept. 8. n. 29.

Bellum Phylippo Macedoni denunciarum refertur. discept. 6. n. 20.

Bellum indicitur contra totam Ciuitatem, vel Populum, si vindicare neglexerit, quod à suis iniquè gestum extiterit. discept. 18. n. 11.

Bernardus.

Bernardi egregia refertur sententia, detestans immanitatem rebellionis. discept. 19. n. 16.

Bona.

Bona Vniuersitatis Messanensis Fisco Regio publicata. discept. 4. n. 10.

Bona delinquentium ante incorporationem non dicuntur esse in Patrimonio Principis. discept. 4. n. 34.

Bona iure belli capta transeunt in plenum dominium capientium. discept. 6. n. 1.

Bona stabilia iure belli fiunt Principis capientis. discept. 6. n. 2.

Bona Mulierum, infantium, & aliorum, qui innocentes sunt, & reperiuntur in loco hostili, secundum aliquos non transeunt in dominium capientium. discept. 6. n. 8.

Sed contraria opinio est verior, & communiter recepta, ut indistinctè bona omnium residentium in loco hostili veniant publicanda. discept. 6. n. 9.

Bona à posse innocentium capta debent ipsis restitui cessante bello, secundum aliquos. discept. 7. n. 1.

Bona

Bona iure belli capta non sunt restituenda bello finuo, si pactio expressa de ijs reddendis non præcessit. discept. 7. n. 6.

Bona in bello capta secundum aliquos Theologos non transeunt in plenum dominium capientis, sed tamdiu penes eum sunt permansura, donec resarciantur damna occasione belli illata. discept. 8. n. 1.

Auctoris sententia proponitur existimantis, bona capta iure belli transire in plenum dominium victoris. discept. 8. n. 2.

Que sententia iuribus, Auctoritatibus, & rationibus comprobatur. discept. 8. n. 3.

Bona iure represaliarum occupantur pro damnis resarciendis. discept. 8. n. 35.

Bona habitantium in Ciuitate rebelli possunt depraedari. discept. 12. n. 33.

Bona subditorum capi possunt, si est indictum bellum. discept. 12. n. 38.

Bona singulorum Ciuium sunt diuersa, & separata. discept. 16. n. 12.

Bona Ciuium, qui pacis commodo gaudent, possunt ab Vniuersitate vèdi, vel remitti pro Pace obtinenda. discept. 16. n. 16.

Bonifacius.

Bonifacius Papa propter delicta quorundam Templariorum Collegium destruxit. discept. 12. n. 22.

Breuitas.

Breuitas in eo ponitur, non ut minus, sed nè plus dicatur, quam oportet. discept. 4. n. 49.

Brixia.

Brixia Ciuitas ab Imperatore Henrico pœna aratri supposita, licet ex benignitate non fuerit hæc pœna exequuta. discept. 12. n. 21.

Cæsar.

Cæsar aduersus Illustres aliquando dissimulauit, mox reddidit odium. discept. 1. n. 21.

Cæsar Augustus militare Ararium seorsum instituit pro Exercitu alendo. discept. 3. n. 26.

Canones.

Canones Pontificij non dedignantur quandoque imitari id, quod à Legibus Imperialibus est constitutum. discept. 20. nu. 50.

Captiuus.

Captiuus, qui sua voluntate apud hostes remanet, postliminio non gaudet. discept. 9. n. 5.

Captus.

Captus ab hostibus, si propria voluntate apud ipsos remansit, nec redijt, bona non recuperat. discept. 9. n. 8.

Carmina.

Carmina Rutilij Numantij eleganter Messanae rebellionis applicantur. discept. 1. n. 71.

Carolus.

Caroli Tapia refertur sententia confirmans, tum antiquam, tum recentem Messanensem audaciam in tutandis priuilegijs. discept. 1. n. 15.

Caroli V. egregia sententia quoad clementiam erga victos seruandam. discept. 1. n. 76.

Carolus V. Saxonie Ducem, & Franciscum Galliarum Regem armis supe-

superatos dimisit. discept. 1. n. 74.

Carthago.

Carthago plus nocuit Romae à Romanis
reuerſa, quam præliando Romanis
aduerſa. discept. 25. n. 47.

Carthago ſubuerſa fuit, & atrium
paſſa eſt. discept. 17. n. 20.

Caſtillus.

Caſtillus deciſ. 217. n. 5.

Conſilij Meſſanenſis Iuriſdictio-
nem recenſet diſcept. 13. n. 26.

Caſtra.

Caſtra bene munita proſunt, ut inimi-
ci ab aggreſſionibus facilius deſiſtant
diſcept. 3. n. 38.

Caſtri Praefectus, ſi ſpes probabilis de-
ſenſionis ſubeſt, non poteſt illud de-
ſerere, alioquin punitur. diſcept. 10.
n. 53.

Catina.

Catina Auctoris Patria in recentibus
Regni arumnis hoſtibus circumdata,
propterea obligationi tenaciter inhaeſit,
& debito obſequio inſeruiuit. diſcept.

1. n. 55.

Catina Regum Tutrix glorioſa ſan-
guinis effuſione meruit nuncupari.
diſcept. 1. n. 56.

Cato.

Cato in Senatu Romano Rodienſes
deſendit, qui fuerant delati tan-
quam Reſperduellionis ex eo, quia
de tumultu nullus fuerat factus

tractatus, aut conluſio in publico
Conſilio. diſcept. 12. n. 11.

Cauſa.

Cauſa ceſſante non ceſſat effectus iam
conſumatus, & perfectus. diſcept.
8. n. 40.

Cauſa iuſta, ad irrogandam penam

in ſonti ſubrogatur loco culpa. diſcept.

17. n. 15.

Cauſa triplex refertur, ex qua inno-
cens aliquando afficitur pena ſine
culpa, iuxta diſtinctionem Dni Tho-
mae communiter receptam, tum à
Theologis, tum etiam à Iuriſtis. di-
ſcept. 17. n. 6.

Cauſa nuncupatur Fiſcalis, licet inter
priuatos agitur, ſi Fiſcus in ea ha-
bet intereſſe, vel poteſt habere de ſu-
ſtitutione. diſcept. 22. n. 12.

Quia concluſio procedit, tam ſi inte-
reſſe proueniat ratione dependentiae,
vel connexitatis. diſcept. 22. n. 13.

Cauſa tunc ſimilis dicitur, quoties cum
expreſſis habet analogiam. diſcept. 22.
n. 37.

Cauſae plures ſi concurrunt ad actum
ordinatæ, una ceſſante diſpoſitio
habet effectum, ſi altera cauſa ſub-
ſiſtit. diſcept. 8. n. 30.

Cauſae Eccleſiaſticae, ſi deficiunt Ca-
nones poſſunt ſecundum Iura ciui-
lia terminari. diſcept. 8. n. 44.

Cauſae criminales, & Patrimoniales
inter ſe diſcrepant. diſcept. 22. n.
35.

Ceſſio.
Ceſſio damni ſoluti non admittitur
contra Coſocium delicti, etiam ſi inter
ipſos delinquentes culpa non ſit om-
nino equalis. diſcept. 15. n. 30.

Chanaam.
Chanaam pro delicto Cam Patris à Do-
mino maledictus. diſcept. 20. n.
14.

Chriſtophorus.
D. Chriſtophorus Creſpus de Valderrua
Iuris Conſultus Hiſpanus laudibus
li expol.

extollitur. discept. 10. n. 13.

Cicero. 71. n. 71.

Ciceronis sententia refertur de pena lib-
beris non imponenda ob delicta ma-
iorum suorum. discept. 20. n. 28.

Citatio.

Citatio non requiritur, nec solemnitas
processus contra notorios rebelles,
& diu in fellonia perseverantes. di-
scept. 2. n. 7.

Cittadella.

Cittadelle recentè constructe in Ciui-
tate Messane descriptio, & sum-
ma utilitas refertur. discept. 3. n.
34.

Ciuis.

Ciues, qui de nouo veniunt ad habitan-
dum, sunt adstricti ad solutionem
collectae. discept. 16. n. 5.

Ciues tenentur ad id, quod debet
vniuersitas, non tanquam singuli,
sed tanquam vniuersi. discept. 16.
n. 8.

Ciues innocui, si quid de proprio con-
tribuunt pro alieno delicto veluti fi-
deiussores repetunt super bonis de-
linquentium. discept. 15. n. 26.

Ciues districtuales summo fœdere erant
Messanensibus sociati. discept. 3. n.
30.

Ciues vnius loci possunt ex Principis de-
creto ad aliam habitationem tran-
sferri. discept. 11. n. 23.

Ciuis vnus, si damnum patitur ab ho-
stibus illatum, debet dispendium à
ceteris Conciuibus resarciri. discept.
15. num. 20.

Ciuitas.

Ciuitas rebellis ex Iuris dispositione
omnia Priuilegia amittit. discept. 2.
n. 4.

Ciuitas rebellis omnibus prerogatiuis
exuitur, nè dum, si armis sit supe-
rata, verum etiam si spontè sit de-
ducta nullis interiectis pactiõibus.

discept. 2. n. 5.

Ciuitas rebellis amittit priuilegium Stu-
dij generalis. discept. 2. n. 26.

Ciuitas in optimo statu dicitur consti-
tuta, si Ciues Magistratui obediant,
Magistratus autè Legibus. discept.
2. n. 40.

Ciuitas rebellis omnibus Castris, &
Oppidis sibi subditiis priuatur. di-
scept. 3. n. 29.

Ciuitas hostilis triplici modo potest in
manum Victoris peruenire. discept.
7. n. 8.

Ciuitas obsessa, si se victori subiicit in-
teriectis pactiõibus, debet fides ob-
seruari. discept. 7. n. 15.

Ciuitas contumax, & debellata subia-
cet depredationi. discept. 8. n. 5.

Ciuitas rebellis vniuersali Militum
depredationi submititur. discept.
11. n. 1.

Ciuitas haeretica, tam de Iure Diuino,
quàm Canonico subiacet combustioni.
discept. 11. n. 8.

Ciuitas bello pressa, & in proximum
excidium ruitura, potest pro Pace
habenda alienare, & in Principem
transferre bona Ciuium, etiam no-
lentium, & reluctantium. discept.
11. n. 22.

Ciuitas delinquit, si Pacem violat. di-
scept. 12. n. 7.

Ciuitas est quoddam corpus, quod ex
suis partibus constat. discept. 14. n.
19.

Ciuitas rebellis non dicitur, si Populus
ma-

magna ex parte, vel etiam uniuersus nulla precedente consilij deliberatione contra Principem insurgit, sed tunc facinus à singulis dicitur commissum. discept. 12. n. 10.

Ciuitas bello superata, & spontè deducta transit in plenum dominium, & arbitrium Victoris. discept. 12. nu. 25.

Ciuitas si delinquit congregato Consilio, totus Populus interpretatiue dicitur deliquisse. discept. 12. n. 26.

Ciuitas semper est eadem, nunquam moritur, sed uiuit in semet ipsa, cuius respectu præteritum, præsens, & futurum semper est idem. discept. 14. n. 12.

Ciuitas est principalissimū opus eorum, quæ humana ratione constitui possunt. discept. 15. n. 18.

Ciuitas nulla, nec Vniuersum Hominum genus sine Imperio stare potest. discept. 19. n. 7.

Ciuitate interdicta, Studium generale pariter interdictum censetur. discept. 12. n. 27.

Ciuitate delinquente, etiam Infantes, & furiosi detrimentum patiuntur. discept. 12. n. 24.

Ciuitates districtuales à Messanensium regimine segregatæ. discept. 3. nu. 27.

Ciuitates à Tyranno occupatæ non dicuntur rebelles, discept. 10. n. 36.

Ciuitates plures enumerantur, quæ fuerunt exterminatæ. discept. 11. n. 12.

Clementia.

Clementia erga inferiores præclarum est

viaticum Ducibus ad victorias, & triumphos discept. 1. n. 61.

Clementia Regis Catholici extollitur erga Messanam diu rebellem, & armis superatam. discept. 1. n. 72.

Clementia adhiberi non debet in delictis, quæ tendunt contra commune bonum societatis humanæ. discept. 19. n. 38.

Coadunatio.

Coadunationes sunt recidendæ, ex quibus Pacis perturbatio potest timeri. discept. 2. nu. 28.

Cognatio.

Cognatio, quam inter omnes Homines natura constituit, dicitur, nè quis alteri insidietur. discept. 10. n. 33.

Collecta.

Collecta imponitur vniuersis Ciuibus ob delictum perduellionis. discept. 12. nu. 36.

Collecta à maiori parte Vniuersitatis imposita, à reliquis Ciuibus est persoluenda. discept. 14. n. 9.

Collecta contra recusantes, qui sunt obligati, exigi potest, etiam per carcerationem. discept. 14. n. 10.

Collecta imponitur ab omnibus Ciuibus persoluenda pro solutione pænæ, si Vniuersitas nō habet bona suffeutoria. discept. 16. n. 2.

Collecta Ciuibus imposita obligat etiam infirmos, viduas & pupillos. discept. 16. n. 3.

Collecta per Vniuersitatem imposita pro reficiendo damno in eius territorio illato, debet etiam pro rata contribui ab eo Concine, qui dispendium subiit. discept. 16. n. 6.

11. 2. Col.

Collecta, quæ publicam respicit utilitatem, ab omnibus debet contribui, nulla privilegij allegatione suffragante, iuxta sententiam Marci Tullij Ciceronis discept. 16. nu. 14.

Collecta impositio ex præscripto Legum Sicularum omnes obligat. discept. 16. n. 11.

Colonia.

Colonia à Romanis introducta tum, ut victi Populi coercerentur, tum etiã ut à Republica sc̃tina Civium educeretur, & Pars melior asseruaretur. discept. 11. n. 25.

Comes.

Excell. Comes Sancti Stephani Siciliae Prorex eligitur discept. 2. n. 2.

Qui triplex Messanae Regimen reformavit, nempe Politicum, Militare, & Oeconomicum. discept. 2. n. 3.

Excell. Comitatus Sancti Stephani elogium, in reformando Messanae Regimine. discept. 4. n. 42.

Comitia.

Comitia Centuriata unde dicta. discept. 13. n. 5.

Commorantes.

Commorantes in loco rebelli non reputantur rebelles, secundum Doctrinam Crespi de Valdaura, cuius traditio infra explicatur. discept. 10. n. 10.

Communicatio.

Communicatio, aut Societas damni non admittitur inter Socios delicti. discept. 15. n. 28.

Communitas.

Communitas ius habet, tam in Personis sibi subditis, quàm in bonis. discept.

12. n. 31.

Concessio.

Concessio Officij dicitur personalissima, & morte concessionarij expirat. discept. 21. n. 92.

Conciues.

Conciues pro delicto rebellionis, per alios Conciues commisso, possunt rectè puniri amissione bonorum. discept. 19. n. 1.

Confiscatio.

Confiscata bona à posse Rebellionum libris distinctis annotata. discept. 4. n. 12.

Confiscatio bonorum, quæ Messanenses habebant extra territorium, adæquata dignoscitur. discept. 11. nu. 26.

Confœderatus.

Confœderatus cum inimico, inimicus præsumitur. discept. 9. n. 16.

Consanguinei.

Consanguinei, qui sunt in proximiori gradu, sequentes non excludunt, nisi hereditatem amplectantur. discept. 10. n. 15.

Consensus.

Consensus ex residentia in loco rebelli desumitur. discept. 10. n. 45.

Consensus post actum expeditum potest accedere, quoties agitur de solo præiudicio illius, qui debet consentire. discept. 21. n. 59.

Consiliarij.

Consiliarij Civitatum eadem fruuntur Potestate, quæ Decuriones erant præditi. discept. 13. n. 10.

Consiliarij in quacumque Civitate constituti, qui ex omni populo eliguntur. discept. 13. n. 9.

Con-

Consilium.

Consilij congregatio tractatus, & deliberatio requiritur, ad inducendum in Vniuersitate delictum. discept. 12. n. 45.

Consilij publici Potestas, ut valeat Populum obligare, unde originem traxerit. discept. 13. n. 1.

Consilium muliebre plerumque deterius est. discept. 9. n. 34.

Consilium publicum fuit introductum, ut nomine Vniuersitatis consensum prebeat, cum non possint omnes Ciues facile in unum conuenire. discept. 13. n. 2.

Consilium publicum pro debito Vniuersitatis potest Ciues omnes obligare. discept. 13. n. 14.

Consilium Generale potest obligare omnes de Vniuersitate presentes, absentes, & futuros, etiam si tractetur de negotio tangente plures, ut singulos. discept. 13. n. 16.

Consilium publicum totam representat Vniuersitatem, & factum ab eo dicitur gestum à tota Vniuersitate. discept. 13. n. 17.

Consilium publicum si delinquit, omnes obligat Ciues. discept. 13. n. 18.

Consilium generale ex Ordine equestri, & Classe Populati per suffragia electum, dicitur habere Potestatem cum libera, & quidquid ab ipso est commissum, existimatur ut perpetratum ab omnibus Ciuibus. discept. 13. n. 20.

Consociatio.

Consociatio, qua multi Patres familiarum in unum Populum coeunt, maximum dat ius corpori in partes. discept. 15. n. 22.

Constitutio.

Constitutio Inuictissimi Philippi IV. recensetur, puniens omnes suos subditos, qui cum Lusitanis commercium haberent. discept. 9. n. 11.

Constitutio Imperatoris Federici refertur precipiens, ut si Vniuersitas condemnata pro causa ciuili, vel criminali non habet bona suffectura, indicitur collecta ab omnibus Ciuibus prestanda. discept. 15. n. 9.

Constitutio. Scire volumus. tit. 1. lib. 2. prohibens in Regno Siciliae diminutionem Iurium Regalium, procedi etiam in Officijs. discept. 21. nu. 11.

Constitutio Regni, Scire volumus. procedit in Officijs Iurisdictionalibus. discept. 21. n. 74.

Constitutio Regni. Scire volumus. non procedit in Officijs obtentis praua oblatione pecunie. discept. 21. nu. 79.

Consultor.

Consultor Illustrum Proregum in Regno Siciliae est Protector Regij Patrimonij. discept. 4. n. 23.

Coriolani.

Coriolanorum Ager iure belli ad Populum Romanum translatus. discept. 7. n. 10.

Corpus.

Corpus politicum, si est infectum, influit in omnia membra, quae licet comparatiue ad alia non patiamur illam infectionem, non per hoc apta sunt constituere, vel representare corpus validum in suo genere infectum. discept. 13. n. 47.

Corporis membrum non potest esse melioris conditionis, quam est ipsum
ca-

caput. discept. 14. n. 22.

Creditor.

Creditor possidens, ex causa equali pariter privilegiata, repellit agentem, etiam in prima tela Iudicij reiectui.

discept. 15. nu. 38.

Creditor tenetur cedere iura, etiam contra se ipsum fideiussori soluenti.

discept. 15. n. 27.

Creditor, & Fideiussor si concurrunt super bonis communis debitoris, admittuntur regulariter pro rata.

discept. 15. n. 36.

Quæ conclusio limitatur, si creditor praeueniendo pignoris possessionem acquisiuit.

discept. 15. n. 37.

Creditor Vniuersitatis, si est unus ex Ciuibus, debet pro rata sibi contingente soluere collectam ab ipsa Vniuersitate impositam.

discept. 16. n. 7.

Creditorum anteriores preferuntur Fisco agenti pro exactione pœnæ super bonis delinquentis.

discept. 15. n. 33.

Cremona.

Cremonæ excidium à Tacito relatum.

discept. 11. n. 14.

Crimen.

Crimen læsæ Maiestatis incurrit, qui cum Rebellibus commercium habet.

discept. 2. n. 61.

Crimen læsæ Maiestatis vix omnibus debet precaueri, quia semel admissum reparari non potest.

discept. 2. n. 63.

Crimen læsæ Maiestatis perpetrat is, qui conscius est rebellionis, & non reuelat, licet non sit particeps criminum.

discept. 9. n. 12.

Crimen læsæ Maiestatis inter alia specialia illud habet præcipuum, ut in eo per coniecturas, & præsumptiones pro-

cedatur. discept. 10. n. 6.

Crimen læsæ Maiestatis Diuinæ, & humanæ, hoc habet speciale, ut unus pro alio possit in bonis puniri.

discept. 12. n. 35.

Crimen læsæ Maiestatis horrendum, atrocissimum, & execrandum nuncupatur.

discept. 19. n. 27.

Crimen paternum filio nullam maculam infligere potest.

discept. 20. n. 26.

Crimine læsæ Maiestatis ab Vniuersitate commissio omnes Ciues ministerio Iuris delinquere dicuntur.

discept. 10. n. 56.

Crudelitas.

Crudelitas denotat animi atrocitatem in exigendis pœnis, & dicitur vitium oppositum Clementiæ.

discept. 19. n. 41.

Culpa.

Culpa non imputatur ei, qui ad impossibile non tenetur.

discept. 10. n. 28.

Culpa subditis imputatur, si defensio Principis est præsumptiue possibilis.

discept. 10. n. 44.

Culpæ quædam dignoscuntur, in quibus culpa est relaxare vindictam.

discept. 19. n. 39.

Damna.

Damna Arario Regio illata ex Messanenorum rebellionem longè superant estimationem bonorum confiscatorum.

discept. 1. n. 43.

Damna, & lucra debent inter socios communicari.

discept. 15. n. 19.

Darius.

Darius à subdito suo proditoriè deceptus, & vulneribus confossus, Alexandrum admonet, & incitat ad vindictam contra subdium.

discept. 15. n. 19.

Dario

Dario infidum. discept. 19. n. 30.
Darius Persarum Rex. seuerissimas
exercuit pœnas contra Intaphernem,
suamque familiam, & cognationem
pro iniuria Ianitoribus Darij irroga-
ta. discept. 20. n. 32.

Decedens.

Decedens ab intestato cœsetur cum legis
dispositione se uniformare voluisse.
discept. 10. n. 20.

Decisio.

Decisio refertur subsequuta super ven-
ditione Officij Thesaurarij Gene-
ralis Regni Siciliae. discept. 21. nu.
112.

Decisiones aliquæ recensentur declaran-
tes inualidam hypothecā constitutā
super Officijs. discept. 21. nu. 20.

Decius.

Decius Iunior Dictator post Cænensem
Cladē iuniores decē & septem annis
Miluiæ adscripsit. discept. 9. n. 47.

Declaratio.

Declaratio Supremi Tribunalis in de-
cisionibus causarum est summopere
attendenda. discept. 21. n. 84.

Decretum.

Decretum iudiciale in obligandis rebus
Minorū potest post actum adhiberi.
discept. 21. n. 60.

Decurio.

Decuriones, in re communi inspecto, bo-
na Vniuersitatis donare, & permut-
are possunt absque decreto. discept.
13. n. 12.

Decuriones in Prouincijs introducti, ut
publicum Consilium representarent.
discept. 13. n. 7.

Decuriones amplissimam assequuti sunt
Potestatem quo ad ea, quæ ad re-

gimen Ciuitatis pertinebant. discep.
13. n. 8.

Deditio.

Deditio simplex, & absoluta Ciuitatis
obsessa, nullis præiis conditioni-
nibus, plenum victori tribuit arbi-
trium, ut quem velit, beneficij sui
modum seruare possit. discept. 7. n.
12.

Deditionis libera, & conditionalis di-
scrimen proponitur. discept. 7. nu.
17.

Deditus.

Dediti, nullis iniis conventionibus,
quidquid à Victore impetrant, id
tanquam de alieno datum libenti
animo accipiunt. discept. 7. n. 19.

Delictum.

Delicta nocentium non debēt infontibus
esse onerosa. discept. 17. n. 2.

Delicta intempestiuis remedijs accēdun-
tur. discept. 1. n. 33.

Delicta aliqua perpetrantur, propter
quæ filius punitur ob culpam Patris
discept. 12. n. 19.

Delicti enormitas tantæ est efficacie, ut
possit unus pro alio plecti citrà pœ-
nam corporis afflictuam. discept.
19. n. 11.

Delictum rebellionis plura habet specia-
lia, tum ad priuilegiandas proba-
ationes, tum etiam ad desumendam
à fontibus ultionem. discep. 19. n.
28.

Delictum læsæ Maiestatis à priuatis
commissum, si continuum est, &
successuum, nec à Reſtoribus Ci-
uitatis reprimitur, dicitur ab ipsa
Vniuersitate perpetratum. discept.
14. n. 1.

Delictum ab uno ex Coniuiibus commissum, debet ab alijs resarciri, si Superior requisitus ius reddere neglexerit. discept. 15. n. 21.

Delictum duplex in Populo potest considerari: unum, quod ex propria voluntate, alterum, quod collecta multitudinem perpetratur. discept. 18. n. 3.

Delictum non dicitur perpetrare, qui aufugit ob tutelam corporis sui. discept. 10. n. 35.

Delictum Vniuersitatis non est delictum Singularium. discept. 10. nu. 38.

Delictum Vniuersitatis, si est continuatum, singulis momentis dicitur repetitum: & quo ad alios habitatores, qui non resistunt, videtur ratificatum. discept. 10. n. 55.

Delinquens, Delinquens metâ mortis excusatur à pœna. discept. 10. n. 9.

Delinquentis dolus, & consensus requiritur in delictis. discept. 12. n. 1.

Delinquentium multitudo non plectitur pœna corporali, potest tamen puniri pœna pecuniaria. discept. 19. nu. 35.

Demanialia. Demanialia bona sunt conseruanda, quia Principis prouentus uberiores fiunt, & pacificus Regni Status melius restitescit. discept. 4. n. 9.

Denunciatio. Denunciatio publica non requiritur in represalijs, pro ut in bello est adhibenda. discept. 8. n. 34.

Denunciatio non debet præcedere ad va-

lidandas represalias, nisi Superior ipse delinquit enim subditis. discept. 15. n. 11.

Descendentes. Descendentes maioribus suis non solent esse dissimiles. discept. 20. n. 11.

Detrimentum. Detrimenta, que ex bello gesto Regi & Siculis prouenerunt. discept. 1. n. 44.

Deus. Deus per Reges regnat. discept. 19. nu. 13.

Diana. Diana restrictiua sententia confutatur, quo ad acquisitionem bonorum, que iure bellico capiuntur. discept. 8. nu. 48.

Dictio. Dictio (sic etiam) dicitur repetitiua præcedentis prohibitionis. discept. 22. n. 28.

Difficultas. Difficultas tractationis à scribendo non recitat, sed potius ad calamum inuitat. discept. 4. n. 58.

Dignitas. Dignitas Consiliarij, qua Thesaurarius Generalis in Regno Sicilie fuit decoratus, dicitur honoraria, & absque exercitio. discept. 21. n. 75.

Dignitas titularis non est habenda in consideratione. discept. 21. n. 76.

Disciplina. Discipline militaris perfecta exornatur Idea in Exercito Hispano. discept. 1. n. 53.

Discordia. Discordia cessante debet pariter euas- nescere effectus, qui ex ea resul- uit

huit, discept. 7. n. 3.
Discordie Ciuium solent parere seditionem in Republica. discept. 2. n. 37.

Discrimen.

Discrimen adducitur inter Bellum, & Iurisdictionem in armis mouendis. discept. 5. n. 15.

Dispendia.

Dispendia Regio Aerario illata ob rebellionem Messanensium, possunt optimo Iure resarciri, etiam super bonis Ciuium innocentium. discept. 15. n. 1.

Dispositio.

Dispositio legalis, excludens filios rebellionis ab omni successione, laudabilis, iusta, & equa dignoscitur. discept. 20. num. 45.

Dissentio.

Dissentio Ciuilis à Virgilio eleganter descripta. discept. 5. n. 45.

Dissensiones inter Ciuēs plerumque oriuntur, vel ex nimia dominandi cupiditate, vel ex inuidia, quæ in Conciues dominantes, ut pares resulat. discept. 2. n. 36.

Diuisio.

Diuisio totius tractationis adducitur. discept. 4. n. 6.

Dominium.

Dominij acquisitio, quo ad bonæ iure belli capta, à Doctoribus communiter approbatur. discept. 6. n. 5.

Dominus.

Dominus, si quis est personarum, habet pariter dominium rerum, quæ personis competunt. discept. 6. n. 16.

Dominus tenetur promiscue Vassallos sibi subditos defendere. discept. 10. n. 34.

Dominus, & subditi unum constituunt corpus, & vniuersalis culpa deriuatur in omnes, qui non possunt à corpore separari. discept. 12. num. 32.

Domus.

Domus Senatoria Messanæ diruta. discept. 2. n. 9.

Domus delinquentium ex dispositione municipalis Siculi Regni, iuxta cap. 25. Regis Federici, non diruuntur pro quocumque delicto. discept. 2. num. 11.

Sed fallit in Crimine lese Maiestatis. discept. 2. num. 12.

Donatium.

Donatiua in generalibus Regni Comitibus, à maiori parte votantium oblata, debent à reliquis persolui. discept. 14. num. 14.

Donatium recensetur factum à fidelissimo Sicilie Regno pro arcibus restaurandis. discept. 3. n. 33.

Dux.

Ducis prudentis non est ultro unquam periclitari, nisi ubi perspicuum sit, se hostibus esse potiozem. discept. 10. n. 52.

Dux Sabaudie bona omnia habitantium in Oppido Auxiliani propter eius defectionem Fisco addixit. discept. 12. n. 37.

Ecclesia.

Ecclesia est cultrix Iustitiæ, & ad clementiam procliuis. discept. 20. num. 53.

Edictum.

Edictum Proregium publicatur contra commorantes in Ciuitate Messanæ, hostes

hostes illos declarans discept. 1. n. 37.

Electi.

Electorum noua constitutio recensetur, quibus fuit impertita iurisdictio restricta. discept. 2. n. 21.

Epilogus.

Epilogus Messanensis rebellionis recensetur. discept. 1. n. 77.

Euentus.

Euentus per quinquennium incertus in bello inter Hispanos, & Romanos gesto. discept. 1. nu. 52.

Exactio.

Exactio mediata, quæ resultat ex impositione collectæ, ministerio iuris subrogatur in locum bonorum Vniuersitatis, & illorum naturam assumit. discept. 16. n. 13.

Excommunicatio.

Excommunicationis sententia non potest ferri in Vniuersitatem, ne innoxios comprehendat. discept. 10. num. 39.

Exemptio.

Exemptio, & immunitas cessat pro communi, & publica defensione. discept. 9. num. 27.

Exemplum.

Exempla plura ab Historicis referuntur quo ad mulieres, quæ aliquando pugnarunt. discept. 9. n. 28.

Exempla ad decisionem causarum non releuant, si adest diuersitas facti, vel rationis. discept. 21. n. 77.

Exercitus.

Exercitus Regij ingressus in Ciuitatem Messanæ humane, ac benigne subsequutus. discept. 1. n. 60.

Exercitus ieiunus disciplinam milita-

rem seruare non potest, dum quod deest, semper præsumit armatus. discept. 3. num. 23.

Fabius.

Fabius Consul, suborta inter Milites suos dissensione, plus negotij cum Cinibus, quam cum hostibus habuit. discept. 5. nu. 44.

Facinus.

Facinus impunitum dimittere tutius est, quam innocentem condemnare. discept. 12. n. 56.

Facinus omne auctores solos insequitur, & nouo infelicitatis euentu fit dedecus proprium scelus alienum. discept. 17. nu. 5.

Factum.

Facti prænarratio ad iuris elucidationem est apprimè necessaria discept. 1. num. 6.

Facti series refertur in causa D. Octauij Mariæ Spinola. discept. 21. n. 2.

Facultas.

Facultas nominandi in Officio unum heredem, non dicitur restricta ad certum genus personarum. discept. 21. nu. 110.

Fagnanus.

Fagnanus in cap. vergentis. nu. 16. de hereticis. equiparat dispositionem Iuris Cæsarei, & Pontificij, quo ad puniendos filios rebellium, & hereticorum. discept. 20. nu. 51.

Farinacius.

Farinacius. de delictis, & pœnis. quæ. 23. nu. 119. à contradictionis nota defenditur. discept. 12. n. 59.

Feudatarius.

Feudatarius, qui Dominum in prælio peri-

periclitantem dimisit, feudo priuatur. discept. 10. n. 29.

Quæ conclusio fallit, si nulla subest salutis spes. discept. 10. n. 30.

Feudum.

Feuda inspectis Legibus Feudalibus,
 & Constitutionibus Regni absque
 Assensu obligari non possunt. di-
 scept. 21. n. 70.

Feuda, & Officia magnam inter se
 habent analogiam, & similitudi-
 nem. discept. 21. n. 73.

Fendi possessor cogi potest ad instantiã
 creditorum assensu carentium, ut
 illud vendat, & pretium, super
 quo habent hypothecam, ipsis credi-
 toribus applicetur. discept. 21. num.
 71.

Filia.

Filiæ rebellium minus puniuntur, quia
 ob sexus imbecillitatem. Cæsares præ-
 sumpserunt eas minus auras. di-
 scept. 20. n. 21.

Filios.

Filij eorum, qui pro Regis seruitio tru-
 cidati occubuerunt, benignè excepti,
 & mediocriter adiuti. discept. 2.
 n. 57.

Filij pro peccatis Parentum pœna spi-
 rituali plecti nō possunt. discept. 17.
 n. 12.

Filij rebellium iuste puniuntur amif-
 sione bonorum. discept. 20. n. 1.

Filij præsumuntur Parentum vestigia
 sequi, & scelera imitari. discept.
 20. n. 9.

**Filij nati ante perpetratam rebellio-
 nem,** secundum aliquos, non su-
 biacent pœnis impostis in l. quisquis
 C. ad legem Iuliam Maiestatis. di-
 scept. 20. n. 15.

Filius dicitur pars corporis Patris, di-
 scept. 20. n. 2.

Filius, siue sit natus ante Patris rebel-
 lionem, siue postea, ab omni exclu-
 duntur successione. discept. 20. num.
 18.

Filius, qui cum Patre maiorem, &
 diuturnam habuit conuersationem,
 facilius censetur imitari paternos
 mores. discept. 20. n. 19.

Fiscalis Causa.

Fiscalis causa dicitur, si agitur de
 Regalibus Principi reservatis. di-
 scept. 22. n. 11.

Fiscales prouentus.

**Fiscales prouentus in Ciuitate Messa-
 ne** in unicam consonantiam redacti
 pro consuetis erogationibus. discept.
 4. n. 16.

Fiscus.

Fisci Patroni duo sunt constituti in Re-
 gno Sicilia. discept. 4. n. 35.

Fiscus vendicat bona, quæ Testator
 scienter hosti reliquit. discept. 10. n.
 19.

Fiscus, ut bona tanquam ab indignis
 vendicat, requiritur, ut heres adeat
 hereditatem. discept. 10. n. 18.

Fiscus dicitur heres anomalus delin-
 quentis. discept. 15. n. 31.

Fiscus super bonis confiscatis tenetur
 ad onera per delinquentem contra-
 cta ante crimen perpetratum. di-
 scept. 15. n. 32.

Fiscus, si super bonis ab eo confiscatis
 non est etiam creditor delinquentis, præ-
 fertur fideiussoribus, & cessionarijs.
 discept. 15. n. 34.

Fiscus in Regno Siciliae contra The-
 saurarium non videtur privilegijs,
 K k 2 qui-

quibus de iure communi fruebatur
contra Officium Primipili. discept.
21. nu. 37.

Flagitium.

Flagitium Rei Militaris, à multis
admissum, sortitione punitur. discept.
19. nu. 33.

Fœmina.

Fœmina possunt committere crimen le-
sæ Maiestatis. discept. 2. nu. 25.

Fœminæ, si in Urbe oriatur seditio, vel
rebellio contra Principem, tenentur
præliari in casu summe necessitatis.
discept. 9. n. 26.

Fœminæ non semel à loco rebeli reces-
serunt. discept. 9. n. 35.

D. Franciscus Ramos
D. Franciscus Ramos del Mansano
præstantissimus I. C. Hispanus
commendatur. discept. 19. n. 24.

Gabriel Vasquez.

Gabriel Vasquez, qui aduersus
Honoriam, & Arcadium
inurbanè loquutus est, impugnatur
à Solorzano. discept. 20. n. 41.

Gens.

Gentium omnium consensus, qui re-
rum diuisionem stabiluit, in casu
belli dedit uincensibus ius ad bona
debellatorum. discept. 8. n. 26.

Germanæ acies.

Germanæ acies iam labantes à fœminis
restituuntur. discept. 9. n. 29.

Gubernator.

Gubernator Messanæ constitutus, ad
utrumque Regimen, Militare, &
Politicum. discept. 3. n. 30.

Gubernatorum plurium administratio
in eadem Ciuitate solet discordias

parere. discept. 3. nu. 7.

Habitatio.

Habitatio.

Habitatio nocua, & lesiua est
in loco à quo quis cum potest re-
cedere non recedit. discept. 9. nu. 7.

Habitator.

Habitator.

Habitans in Ciuitate rebeli similis ce-
teris existimari debet. discept. 10. n. 64.

Habitator.

Habitator Vniuersitatis rebelis, licet

innocens sit, potest bonis, & liber-
tate priuari, tamquam pars Rei-
publicæ iniquæ. discept. 12. n. 48.

Hæres.

Hæres.

Hæres particularis, aut legatarius po-
test à Testatore grauari. discept.

21. n. 99.

Hæreditaria Obligatio.

Hæreditarie dicuntur obligationes, non

solum illæ, quæ à defuncto in he-
redem descendunt, sed etiam, quæ

incipiunt de nouo in personam here-
ditis ex stipulatione defuncti. di-

scept. 2. n. 107.

Hæreticus.

Hæreticorum Filij, etiam si Catholici

sint, ne dum priuantur paterna hæ-
reditate, sed etiam legitima, & ali-

mentis. discept. 20. n. 52.

Herodius.

Herodij egregia refertur sententia, quò

ad punitionem Ciuitatis rebelis. di-

scept. 12. n. 6.

Hippodamus.

Hippodami refertur sententia, quò ad

reparanda Ciuitatis bona, ut Re-

spublica rectè gubernetur. discept. 3.

n. 21.

Hip-

Hippodamus certum erexit Tribunal
ex Senibus conflatum, ad quod sen-
tentie inique prolatæ deuoluerentur.

discept. 22. n. 26.

Hispani.

Hispana natio semper gloriosa, & triū-
phatrix effulsit. discept. 1. n. 49.

Scriptores exteri recensentur, qui de
Hispanorum strenuitate honorificam
fecerunt mentionem. discept. 1. nu.

Hispana Gens instaurandis reparan-
disque bellis nata. discept. 1. nu. 51.

Hispanorum Ducum peritua celebra-
tur. discept. 1. n. 47.

Hispano iure nemo poterat in propria
Patria Magistratum exposcere. di-
scept. 2. n. 45.

Homo.

Homo talis præsimitur, qualem facta
demonstrant. discept. 9. n. 15.

Hostis.

Hostes Romanis sponte dediti censeban-
tur omnia bona in Victoris domi-
nium transferre. discept. 7. n. 13.

Hostes à Messanensibus accersiti præ-
sidia, & cibaria transuehunt. di-
scept. 1. n. 40.

Hostes Hispanorum armis perterriti
desperata Victoria à Messana Ci-
uitate recedunt. discept. 1. nu. 58.

Hostes sunt, qui nobis, aut quibus nos
publicè bellum indicimus. discept. 6.
n. 23.

Hostes non sunt ij, contra quos repre-
saliæ relaxantur. discept. 8. n. 33.

Hostes publici sunt, incapaces cuiuscū-
que hereditatis, & ab omni com-
mercio exelasi. discept. 10. nu. 17.

Hostis dicitur, qui intra hostium præ-

sidia inuenitur. discept. 6. n. 18.

Hostis reputatur, ex sententia Cicero-
nis, ille, qui habet Rempublicam,
& Curiam, & Ararium, consensum,
& concordiam Ciuium. discept. 6.

Hostis est, qui intra hostium præsidia
residet. discept. 9. n. 2.

Hostium irruptiones sunt præcauende,
nam extrema remedia sunt inutilia.
discept. 3. n. 4.

Hostium bona sunt capientium, ne-
dum si fuerint occupata in ipso belli
conflictu, verum etiam durante bel-
lo. discept. 6. n. 6.

Hypotheca.

Hypotheca de iure communi super Of-
ficijs imponi non potest. Principe in-
consulto. discept. 21. n. 5.

Hypotheca super Officio non est ipso iure
inualida, sed dumtaxat fauore
Regis, cuius præiudicio remoto om-
nes cessant anfractus. discept. 21.

Hypotheca subiacent ea, quæ ad hæ-
redes sunt transmissibilia. discept.

Iacob.

Iacob reliquit Ioseph bona, quæ à
manu Amorrhæi cepit gladio suo.
discept. 8. n. 7.

Illatio.

Illatio adæquata ex facti, & rationis
diuersitate non inducitur. discept.
10. n. 61.

Illatio recta ex diuersis non releuat. di-
scept. 21. n. 78.

Imperium. odiquam
Imperandi ius, & obediendi necessitas
in. er

inter utilia, & necessaria humane
nature connumeratur. discept. 19.

n. 6. *Imperium est Anima Civitatis, &
Spiritus vitalis, nihil ipsa per se fu-
tura, nisi onus, & praeda, si mens
illa Imperij subtrahatur.* discept.

19. n. 52.

Impunitas
Impunitas supponit delictum. discept.

10. n. 50.

Incapax.
*Incapaces successionis non obstant se-
quentibus in gradu.* discept. 10. nu.

16.

Indultum.
*Indultum generale Messanensibus, qui
remanferunt, imperium, profugis
verò denegatum.* discept. 12. nu. 65.

*Indulti declaratio facta à Sua Carholi-
ca Maiestate enunciatur.* discept.

4. n. 11.

Industria.
*Industria personae non censetur electa,
quoties Princeps Officium indulget,
& ampliat pro alio successore sibi
incognito.* discept. 21. n. 48.

4. n. 11.

Infans.
*Infans delinquere non potest, cum non
sit doli capax.* discept. 9. n. 36.

9. n. 36.

Infectio.
*Infectio capitis in corpore politico omnia
coinquinat, & inficit membra, li-
cet de per se considerata huiusmodi
morbo non laborent.* discept. 14. n.

23.

Iniquitas.
*Iniquitatis ultio inter splendidiqres
triumphos adnumeratur.* discept.

12. n. 101.

19. n. 37.

Iniuria.
*Iniuria maior excogitari non potest,
quam rebellio, & coniuratio con-
tra proprium Principem.* discept. 5.

nu. 29.

*Iniuria ex Iure Gentium potest à pri-
vato propria auctoritate vindicari,
ubi alio modo non potest esse consiliū*

discept. 5. n. 30.

*Iniuria debet esse grauis, & manifesta
ad hoc ut relaxentur pignorationes.*
discept. 15. n. 9.

15. n. 9.

Innocentius.
*Innocentius asserens, non dari proprie
bellum inter Principem, & subdi-
tos, explicatur.* discept. 5. n. 50.

5. n. 50.

*Innocentius III. Romanus Pontifex in
puniendis filiis haereticorum Cesareā
Sæctione univatus est, disponētem de
Filijs rebellū.* discept. 20. n. 46.

20. n. 46.

Innocens.
*Innocens non debet pro alieno delicto
puniri.* discept. 17. n. 1.

*Innocens pro alieno delicto multoties pu-
nitur poena pecuniaria, vel amissio-
ne bonorum, quamvis non sit in cul-
pa, si tamen adsit iusta causa.* discept.

17. n. 13.

*Innocens pro alieno scelere plectitur ex
iusta causa, quamvis nulla possit
considerari culpa, nec vera, nec præ-
sumpta.* discept. 17. n. 14.

17. n. 14.

*Innocens aliquandò in bonis punitur ob
perduellionem ab alijs perpetratam,
& ut seditiosos compescat, vel ipsos
superiori denunciaret.* discept. 19. n. 8.

19. n. 8.

*Innocentes à nocentibus segregari non
ita facile possunt in Populo nume-
rare.*

19. n. 8.

roso, & dñi rebellis. discept. 12. n. 53.

Innocentes, Imbelles, & Valetudinarij, qui resident in Ciuitate rebellis, dicuntur hosti opem præbere, tributa soluentes. discept. 12. n. 54.

Innocentes ut plurimum plectuntur, quoties pœna irrogatur Regno, Pro- uincie, vel Ciuitati. discept. 18. n. 10.

Inscriptio.

Inscriptio enunciat in incisa marmoreo lapidi in atrio domus Senatorie iam demolite. discept. 2. n. 16. & discept. 11. nu. 26.

Instrumentum.

Instrumenta ad scelera perpetranda subiacent aliquandò deuastationi. discept. 2. n. 13.

Intellectus.

Intellectu carens delinquere non potest, nec puniri. discept. 12. n. 3.

Interdictum.

Interdictum generale promulgatur, etiam quo ad infontes pro culpa Re- gni. discept. 10. nu. 59.

Interdictum promulgatur contra Re- gnum pro delicto Principis, sic etiã pro culpa Episcopi interdicitur Ciui- tas. discept. 18. n. 8.

Inuidia.

Inuidia inter pares, aut contentio Di- gnitatis iudicia perturbat, & co- inquinat. discept. 2. n. 50.

Iuas.

Iuas in Sacra Pagina iure prælij tulit Vrbes de manu Banadab. discept. 8. nu. 8.

Isocrates.

Isocratis Sententia, ne in Vrbe permit-

tantur sodalitia, & conuētus Prin- ci pe inconsulto. discept. 2. n. 30.

Iudex.

Iudices exteri in Straticotiali Prætorio creati. discept. 2. n. 41.

Iudices quandoque ex commiseratione amicorum, vel affinium à recta Iu- stitiæ via deflectunt. discept. 2. nu. 49.

Iudices, & Procuratores Principis duo sunt, unus est criminalis, alter Patrimonialis, & quæ eorum Iu- risdictio? discept. 4. n. 33.

Iudicis crimen multoties subditis nocet. discept. 18. n. 13.

Iudex affectibus occupatus inquirendæ veritatis rationem amittit. discept. 2. n. 52.

Iurati.

Iurati Vniuersitatum in Regno Siciliæ solent ex Rescripto Proregio consi- lium detinere in actibus per Vni- uersitatem expediendis. discept. 13. n. 15.

Iuris Consulti.

D. Antoninus Iurato Regens Supremi Italiae Senatus commendatur. di- scept. 4. n. 27.

D. Carolus de Assenso promotus ad iudicandum in Tribunali bonorum confiscatorum. discept. 4. num. 26.

Crespus de Valdaura in casu proposito sui Tribunalis iuratus est iurisdic- tionem. discept. 10. n. 21.

Crespus de Valdaura obseruat. 87. n. 34. se ipsum declarat. discept. 10. n. 62.

D. Defendinus Malacrida Iudex Tri- bunalis bonorum confiscatorum con- stituitur. discept. 4. n. 25.

D Fer.

D. Ferdinandus Matute olim Siculorum Proregum Consulator praeiudicavit Messanae excidium. discept. 1. n. 25.

D. Franciscus Forteza Episcopus Syracusarum electus Moderator Tribunalis bonorum confiscatorum. discept. 4. n. 22.

Ioannes Baptista de Grossis Auctoris Praeceptorum commendatur. discept. 1. n. 57.

D. Ioannes Antonius Ioppulo Moderator Tribunalis bonorum confiscatorum. discept. 4. n. 28.

D. Marius Curell. orat. 29. explicatur. discept. 4. n. 25.

D. Rodericus Antonius de Quintana Excell. Proregis Consulator commendatur. discept. 4. n. 24.

Iurisconsulti Veteres consueverunt in suis responsis multoties uti Sententijs Historicorum, Rhetorum, & Philosophorum. discept. 4. nu. 50.

Iuristae.

Iuristae communiter approbant usum represaliarum. discept. 15. n. 3.

Iuristarum proponitur conclusio docens, bona ex hostibus capta pleno Iure capientium fieri. discept. 8. n. 24.

Iurisdicatio.

Iurisdicatio in Civitate Rebeli ad stabilendam quietem debet reformari. discept. 2. n. 22.

Iurisdicatio Magnae Curiae, Regijque Patrimonij collata Ministris bonorum confiscatorum. discept. 4. nu. 32.

Iurisdictiones enarrantur tribus Tribunali bonorum confiscatorum. discept. 4. n. 18.

Ius belli.

Ius belli inter Christianos ex generali consuetudine est sublatum. discept. 6. n. 24.

Haec autem regula est intelligenda, quo ad servitutem captivorum, nam quo ad bona in antiquum incorruptum remansit. discept. 6. n. 25.

Ius belli est, ut qui vicissent, quemadmodum vellent, imperarent. discept. 8. n. 13.

Ius Gentium.

Iure gentium bona à posse hostium capta fiunt capientium. discept. 8. nu. 14.

Iusiurandum.

Iurisiurandi Religio iure gentium Sacratissima, & illibata debet custodiri. discept. 19. n. 19.

Ius naturale.

Iuris naturalis praeceptum est praeceptum alterum non ledere. discept. 19. n. 31.

Ius.

Ius, quod quisque in alterum statuerit, contra se ipsum statui, omnis ratio suadet. discept. 15. nu. 14.

Ius, quod de sui natura est transmissibile ad heredes, ex unica stipulatione, & actione acquiritur, si vero est personale, non dicitur ad heredem transmissum, sed veluti novum consideratur. discept. 21. n. 93.

Iustitia.

Iustitia est Anima Civitatum. discept. 2. n. 47.

Iustitiae viribus labefactatis facilis est aditus ad flagitia perpetranda. discept. 1. n. 16.

Læsa Maieſtatis.

Læſa Maieſtatis execratio ex Concilio Tholetano eleganter comprobata. diſcept. 19. n. 21.

Læſio.

Læſio. & iniuria contingit, quoties, quod nobis nolumus, alteri facimus. diſcept. 10. n. 32.

Lex.

Leges ad Rempublicam feliciter regendam effloſcunt, & vigent armorum præſidio ſociatæ. diſcept. 3. n. 14.

Leges promulgare ſuperuacuum eſſet, niſi Magiſtratus ad eas exequendas conſtitueretur. diſcept. 4. n. 19.

Leges Ciuiles ſunt etiam in foro conſcientiæ ſeruandæ, quoties Diuino Iure, vel Pontificio Lege non eſt contrarium determinatum. diſcept. 8. num. 41.

Leges Ciuiles non dedignantur Sacrorum Canonum Statuta imitari. diſcept. 8. n. 42.

Leges nonnunquam transgredi oportet propter atrocitatem delicti. diſcept. 19. n. 10.

Leges excludentes filios rebellium à quacumque ſucceſſione, honore, & emolumento reputantur à nonnullis odioſæ, & irrationabiles. diſcept. 20. n. 25.

Leges Municipales primum obtinent locum, eis autem deficientibus, eſt recurrendum ad Iura Communia Romanorum. diſcept. 22. n. 33.

Legis habet vigorem id, quod Princeps per Epistolam decreuit. diſcept. 21. n. 15.

Legum obſeruantia de nouo reſtaurata in Ciuitate Meſſanæ. diſcept. 2. n. 46.

Legum Romanarum encomium in Iure Pontificio. diſcept. 8. n. 43.

Lex Iulia de vi publica, qua armorum delatio inhibita Romæ fuit, valde commendata à Marco Tullio Cicerone tanquam ſalutaris ad ſupprimendas ſeditiones. diſcept. 2. n. 78.

Lex belli ab Ariſtotile definitur, ut ſit pactum commune, quo bello capta capientium ſunt. diſcept. 6. n. 3.

Lex eſt inter Homines perpetua, quando belligerantium Vrbis capta fuerit, cuncta eorum eſſe, qui ceperint. diſcept. 6. n. 4.

Lex generaliter loquens, reſtringi non debet, ſed generaliter eſt intelligenda diſcept. 8. n. 38.

Lex poteſt aliquem pro peccato, & negligentia punire in re ſua, & alteri concedere. diſcept. 8. n. 46.

Lex humana aliquando conſtituit publica vtilitate exigente, ut etiam ij, qui non deliquerunt, infamia, & banorum amiſſione plectantur. diſcept. 12. n. 40.

Libertas.

Libertas maior exoptari non poteſt, quam ſub Regis Catholici Imperio viuere. diſcept. 1. n. 31.

Libertas eſt dignior bonis. diſcept. 6. n. 17.

Liuius.

Liuij Sententia, quo ad Viſtoris ius in Ciuitates ſpontè deditas. diſcept. 7. n. 14.

Liuij recenſetur Sententia, quo ad reſar-

faciendos sumptus factos in bello.
discept. 15. n. 25.

Locri Populi.

Locri Populi apud Romanos causam publicam tutari sunt, ostendentes, defectionem procul à Consilio publico abfuisse. discept. 12. n. 12.

Lucius Lentulus.

Lucij Lēali peroratio ad Romanos, ne conditionalem deditiōem acceptarent a Carthagenensibus oblatam discept. 7. n. 17.

Lulitania.

Lusitanæ contrariationis, & Messanen-
sis rebellionis, discrimen adducitur.
discept. 10. n. 60.

Macedones.

Macedonum Lex refertur, ut
propinqui eorum, qui Regi
essent insidiat, cum ipsis necarentur.
discept. 20. n. 31.

Magistratus.

Magistratus pecunia comparatus plu-
rimas erummas producit. discept.
21. n. 22.

Magistratum creatio fieri consue-
ta per communia suffragia in Ciuitate
Messanæ abrogatur. discept. 2. n.
31.

Magistratum creandi facultas, compe-
tens Vniuersitati, est apta ad augē-
dam libertatem. discept. 2. n. 34.

Magistratum creandi facultas potest
Vniuersitati ex priuilegio acquiri.
discept. 2. n. 32.

Magistratum ope consequuntur Ho-
mines pacificum statū, & in huma-
na societate felicitatem. discept. 4.
n. 20.

Maiores.

Maiores, & Senatores Populi non se-
mel à Sacra Pagina electi digno-
scuntur ad regimen subditorum. di-
scept. 13. n. 11.

Maiores pars.

Maiores pars minori præiudicat, nedum
in actibus rationabilibus, & neces-
sarijs, verum etiam damnosis, &
voluntarijs. discept. 14. n. 7.

Quæ conclusio procedit etiam in do-
natijs faciendis. discept. 14. n. 8.

Maiores pars, etiam in delictis, & pa-
nis minori præiudicat. discept. 14.
n. 15.

Prudētijs carmina insinuant maioris
partis sententiam præualere. discept.
14. n. 17.

Malum.

Mala intestina eam habent naturam,
ut cum maxime nocent, ea minime
nocere sentiamus. discept. 5. num.
43.

Mala duo si concurrunt, minus est eli-
gendum. discept. 10. n. 47.

Malum minus habet rationem boni re-
spectu maioris. discept. 10. num.
48.

Marcus Tullius.

Marcus Tullius Cicero sæpè à Iuris-
prudentibus citatus. discept. 4. nu.
51.

Marci Tullij Ciceronis sententia pul-
cherrima transcribitur, quo ad hu-
mana vite breuitatem. discept. 11.
n. 15.

Marta.

Marta de Iurisdictione. par. 4. cent. 1.
casu. 41. asserens. represalias illicitas
esse refellitur. discept. 15. nu. 6.

Mer-

Merces.

Merces, quæ in navi hostili reperiuntur, etiam si hostium non sint, fiunt capientium. discept. 6. n. 10.

Merita.

Meritorum retributio iustum Dominantis prodit Imperium, discept. 2. n. 56.

Messana.

Messana tot prærogatiuis audacta cepit audacter abuti. discept. 1. n. 8.

Messana redijt ad obedientiam Regis armis superata. discept. 7. n. 23.

Messanae regimen non semel reformatum sub Rege Alphonso. discept. 2. n. 23.

Messanae Ciuitas ab Inuictissimis Regibus Aragonensibus, & Austriacis, innumeris priuilegijs exornata. discept. 1. n. 7.

Messanae rebellio poterat à ceteris Ciuitibus compesci. discept. 10. n. 42.

Messanae præcipuus scopus ad arctandam Regis diuionem, & ad fouendam in Populo libertatem. discept. 1. n. 9.

Messanae rebellio originem habuit publico congregato consilio, & præiudicio deliberatione. discept. 12. n. 13.

Messanenses.

Messanenses, ut ad Regis obedientiam redigantur, suasionibus benignis, & omnium criminum impunitate alliciuntur. discept. 1. n. 32.

Messanenses rigida obsidione pressi, inauditam perperam sunt famem, ex Annonæ penuria. discept. 1. nu. 39.

Messanenses sub iugo rebellionis, & hostium inique oppressi deinde experti sunt Hispani Imperij suauitatem. discept. 1. num. 69.

Messanenses iure represaliarum, ante perpetratum crimen rebellionis, utebantur. discept. 15. n. 13.

Messanensis rebellionis origo, series, & exitus recensetur. discept. 1. n. 5.

Messanensibus ad Regiam factionem transmigrantibus fides publica seruata. discept. 1. n. 35.

Messanensium petulantia in tuendis, & ampliandis priuilegijs, non nostra solum ætate inualuit, sed Maiorum suorum cordibus tenaciter inhaesit infixa. discept. 1. nu. 12.

Messanensium nouitates aliquando à Regijs Ministris leuiter puniti, multoties prudenter dissimulati. discept. 1. n. 19.

Messanensium proteruia iuridicis medicis non potuit reprimi. discept. 5. n. 20.

Methodus.

Methodus recta scribendi mentem elucida. discept. 4. n. 59.

Metus.

Metus allegatio non præbet iustam causam excusationis, quo ad Principis defensionem à subditis perficiendâ. discept. 10. n. 40.

Miles.

Milites, dum Reipublicæ incolumitati incumbunt, de bonis communibus debitam consequuntur subuentionem. discept. 3. n. 20.

Milium stipendia non sunt subrahenda. discept. 3. n. 22.

Militia.

Militaris disciplina in Hispano Exercitu describitur. discept. 1. n. 48.

Militares cohortes Messanae distributae.
discept. 3. n. 10.

Militare praesidium constitui, salutare est in Urbibus debellatis. discept. 3. n. 11.

Militares copiae non sunt in magno numero habendae tempore Pacis. discept. 3. n. 12.

Militari disciplina satis congruit, si pro soluendis Militum stipendijs segregati designantur prouentus. discept. 3. n. 25.

Militare ius est belli inferendi necessitas, & praedae iusta diuisio. discept. 8. nu. 11.

Militare Regimen, secundum aliquos, potest Mulieribus committi. discept. 9. n. 31.

Militare Iuperium, iuxta veriolem sententiam, non debet sexui muliebri demandari. discept. 9. n. 33.

Militia apud Veteres Romanos cur, & quando introducta. discept. 21. n. 7.

Ministri.

Ministri bonorum confiscatorum Regijs Consiliarijs non parum exaequari. discept. 4. n. 31.

Minor.

Minor proximus pubertati, si delinquit, potest puniri. discept. 9. nu. 37.

Minor pubefactus, si incidit in crimen laesae Maiestatis, potest puniri poena confiscationis. discept. 9. n. 39.

Minor, licet regulariter non sit puniendus poena ordinaria, fallit haec regula in delictis atrocissimis. discept. 9. n. 40.

Minor in grauissimis delictis non inua-

tur beneficio restitutionis in integrum. discept. 9. n. 41.

Minores, & Mulieres, quantumvis innocentes, puniuntur in bonis, si destruitur Civitas rebellis. discept. 11. n. 16.

Mithridates.

Mithridatis sententia perpenditur, & victores eorum, qui victi sunt, bona occupant. discept. 8. n. 17.

Monasterium.

Monasterium quandoque subijcitur poena pro criminibus Abbatis. discept. 18. n. 9.

Mulier.

Mulieres iure belli libertatem amittunt. discept. 6. n. 14.

Mulieres Messanenses, excitata rebellionem, Conciues ad arma inuitabant. discept. 9. n. 24.

Mulieres Romanae in bellis aliquando propugnarunt. discept. 9. n. 30.

Multitudo.

Multitudo, si delinquit, est aliquid detrahendum severitati. discept. 19. n. 31.

Munus.

Munera publica, quae consistunt in nudo ministerio, possunt licite vendi, tum secundum Iuristas, tum etiam iuxta Theologorum sententiam. discept. 21. n. 86.

Munus publicum, cui Iustitiae administratio non coheret, merum facti exercitium habet. discept. 21. n. 21.

Natura.

Natura inter Homines quamdam cognationem constituit. discept. 15. n. 16.

Nero.

Nero Curiam ingressus se nihil in Penatibus suis venale, aut ambulosum esse permissurum spondit. discept. 21. n. 23.

Nominatio.

Nominans in Officio ex facultate sibi concessa nihil de suo conferre videtur. discept. 21. n. 95.

Nominatus in Officio, secundum aliquos, non subiacet hypothecis, & oneribus per nominantem contractis. discept. 21. n. 88.

Nominatus in Officio obrento pro se, & uno herede, dicitur illud habere cum qualitate hereditaria. discept. 21. n. 98.

Observantia.

Observantia est optima Legum interpret. discept. 22. n. 30.

Oeconomicum Regimen.

Oeconomicum Regimen denuo reformatum in Ciuitate Messanae referitur. discept. 4. n. 1.

Officium.

Officia Ciuibus Regio Seruitio addictis distributa post bellum. discept. 2. n. 53.

Officia de iure Romanorum, hypothecari, & alienari non possunt, nec cadunt sub humano commercio. discept. 21. n. 8.

Officia de vniuersali consuetudine vendi prohibentur. discept. 21. n. 9.

Officia inter lura Regalia connumerantur. discept. 21. n. 12.

Officia iurisdictionem annexam habentia, vendi, & hypothecari non possunt. discept. 21. n. 17.

Officia, quae non habent annexam Iustitiae administrationem, iuxta veriorum sententiam, de iure communis cadunt sub hypotheca. discept. 21. n. 26.

Officia carentia administratione Iustitiae possunt ad Fæminas transire. discept. 21. n. 29.

Officia, quae Rege prohibente vendi non possunt, ipsius permissu euadunt venalia. discept. 21. n. 44.

Officia, quibus cohaeret administratio Iustitiae, non pretio, sed meritis sunt conferenda. discept. 21. n. 85.

Officij valor venit in collatione bonorum. discept. 21. n. 67.

Officij possessor compelli potest ad ipsius conditionem, ut pretium erogetur in dimittendis creditoribus Assensu carentibus. discept. 21. n. 72.

Officiorum venditio existimatur nocua Reipublicae. discept. 21. n. 22.

Officium ampliatum pro vna alterius heredis, egreditur naturam Officij. discept. 21. n. 49.

Officium ad heredem transmitti, vel vendi posse, paria sunt. discept. 21. n. 51.

Officium pecunia comparatum venale praesumitur. discept. 21. n. 52.

Officium, si de sui inrinsica natura venale est, vendi potest, licet Assensus non sit obtentus, dum facitè potest impetrari. discept. 21. n. 54.

Officium in persona heredis nouum est, & non idem, quod nominans habebat. discept. 21. n. 91.

Officium concessum cum facultate nominandi vnum ex filiis, vel liberis transiit in nominatum liberum ab omni-

omnibus oneribus per nominantem contractis. discept. 21. n. 97.

Officium pecunia Patris acquisitum dicitur profectum. discept. 21. nu. 101.

Officium prerogatum non dicitur nouum, sed unum, & idem existimatur cum illo, quod primo obtinuit fuit. discept. 21. n. 103.

Officialis.

Officiales an debeant exteri constitui, vel originarij, remissine. discept. 2. n. 43.

Officiales sunt exteri constituendi inspecta dispositione Iuris Communis. discept. 2. n. 44.

Officialis subrogatus eisdem fruuntur prerogatiuis, quibus præpellebat Officialis, in cuius locum fuit facta subrogatio, etiam in deneganda appellatione. discept. 22. n. 23.

Officialis in omni causa, in qua interuenit, debet pari frui prerogatiua, non autem diuerso Iure censeretur. discept. 22. n. 29.

Omissio.

Omissio, vel negligentia in delicto lese Maiestatis dolo equiparatur. discept. 10. n. 46.

Ordo.

Ordo naturalis Hominum, Paci accommodatus, exposcit, ut suscipiendi belli auctoritas penes Principem resideat. discept. 5. n. 4.

Osafcus.

Osafcus. decis. 90. n. 9. declaratur. discept. 12. n. 58.

Parentes.

Parentes in liberorum pœna magis cruciantur. discept. 20. n. 4.

Pars.

Pars maior Curie quod facit, ab omnibus gestum videtur. discept. 14. n. 4.

Pars maior Vniuersitatis potest minori præiudicare, si subest iusta, & rationabilis causa. discept. 14. n. 18.

Pars maior trahit ad se totam. discept. 14. n. 20.

Pater.

Pater facillime a delinquendo remouetur, cogitans pro suo delicto filium fore puniendum. discept. 20. n. 5.

Pater plus diligit Filium, quam Filius Patrem. discept. 20. n. 5.

Pater, qui habet facultatem eligendi, potest etiam post condemnationem eam exercere. discept. 21. n. 96.

Pater si Officium sua pecunia comparauit, potest Filium nominatum grauare, etiam si Officij ampliatio fuerit concessa absque adiectione qualitatis hereditarie. discept. 21. n. 100.

Patientia.

Patientia leuius reddit crimen, quod corrigi non potest. discept. 1. n. 22.

Pax.

Pacis tempore aliquid est reponendum in belli necessitatem, nè belli tempore grauetur Respublica. discept. 3. n. 18.

Pacis tempore omnia debent ad pristinum statum reponi. discept. 7. nu. 4.

Pacis tantus est fauor, ut cum ea quæcumque pœna pecuniarie gratiam habeant cōpensationem. discept. 11. n. 20.

Pacis encomia commendantur. discept. 16. n. 18.

Pax

Pax est præcipuus finis ob quem bella geruntur. discept. 5. n. 38.

Peccatum.

Peccatum Originale ab Adam contractum, origine unum est, & propagatione, non imitatione transfusum, omnibus inest unicuique proprium. discept. 20. n. 23.

Peccatum Originale est privatio Iustitiæ Originalis ex communis sanguinis propagatione ab Adamo derivata. discept. 20. n. 24.

Peculium.

Peculium profectitium in absoluta Patris potestate remanet, tum respectu proprietatis, tum etiam ususfructus. discept. 21. n. 102.

Pecunia.

Pecunia Honores, & Magistratus viliissimos reddit. discept. 21. n. 25.

Pecunia dicitur nervus Reipublicæ. discept. 4. n. 28.

Pecunia est solida Imperiorum compago. discept. 4. n. 4.

Penuria.

Penuria magis quam pugna consumit Exercitum. discept. 3. n. 17.

Perduellio.

Perduellio publicam perturbat quietem, & opponitur bono communi Civitatis. discept. 19. n. 25.

Peregrinus.

Peregrini qui in loca hostili inveniuntur, si in termino constituto non recedebant, inter hostes connumerantur. discept. 6. n. 21.

Pietas.

Pietas est præcipua prærogativa Hispanæ Monarchiæ. discept. 1. n. 73.

Pignoratatio.

Pignorationes, siue repræsalie permittuntur pro delicto subditorum, & sic multo magis pro excessu Rectorum. discept. 15. n. 2.

Pignorationes, siue repræsalie antiquissimam recognoscunt originem, & apud omnes ferè nationes observata. discept. 15. n. 15.

Plato.

Plato lege constituit, ut si plures ex Civitate deliquissent, Auctores tantum essent plectendi. discept. 19. n. 32.

Platonis sententiæ aliquandò in Legibus Civilibus relatæ. discept. 4. n. 52.

Plutarchus.

Plutarcus refert, eos, qui excitato tumultu neutram factionem sequuti essent, omnibus honoribus abdicatos fuisse. discept. 9. n. 22.

Plutarchi egregia sententiæ de Populis ab Alexandro superatis optimè Messanensibus accommodata. discept. 1. n. 68.

Poeta.

Poeta non semel à Iurisconsultis adducti. discept. 4. n. 53.

Poetarum carmina recensentur, exprimentia pœnam subditis aliquandò impositam pro excessibus Rectorum. discept. 18. n. 17.

Pœna.

Pœna, quæ non est corporis afflictiva, ad descendentes propagatur ob crimen rebellionis. discept. 12. n. 43.

Pœna imponitur ei, qui non facit quod debet, cum possit. discept. 9. num.

Pœna pecuniaria solet aliquandò infligi.

- gi ratione incertitudinis, vel difficilis probationis. discept. 9. n. 20.
 & discept. 12. n. 55.
- Pœna* Minori infligenda debet regulariter mitigari etatis miseratione. discept. 9. n. 42.
 Sed hæc conclusio est intelligenda quo ad pœnam corporis afflictiuam, non autem pecuniariam, vel Confiscationem bonorum. discept. 9. nu. 43.
- Pœna* excommunicationis, quia Animam ligat, solummodo infligitur Reis. discept. 10. n. 58.
- Pœna* infligitur Filijs ob scelus paternum, ut charitas amiciones parentes Reipublica reddat discept. 20. n. 7.
- Pœna* Filijs delinquentium etiam iure Pontificio quandoque imponitur. discept. 20. n. 13.
- Pœna* Filijs rebellium imposita, licet sit sine culpa, non tamen est sine causa. discept. 20. n. 42.
- Pœna* non semel inflicta legitur, ex Diuino Iudicio ob delicta Parentum. discept. 20. n. 48.
- Pœna* si partim Fisco est applicanda, partim verò privato accusatori, & bona non suppotunt, præfertur Fiscus in assequutione sue portionis. discept. 15. nu. 35.
- Pœna* ab Vniuersitate persoluenda debet ab omnibus habitatoribus indistinctè præstari. discept. 16. n. 10.
- Pœna* suos debet tenere auctores. discept. 17. n. 3.
- Pœna* dupliciter potest considerari, uno modo quatenus est culpa correlatiua, & pro delicto commissio imponitur, & in hoc sensu soli delinquenti infligitur. discept. 17. n. 6.
- Pœna* etiam consideratur, quatenus est præseruatiua à delictis futuris, & in hoc casu potest etiam innocentibus aliquando imponi. discept. 17. nu. 7.
- Pœna* est mensura culpæ. discept. 17. n. 9.
- Pœna* spiritualis, si in fontem ligaret, non esset medicina peccati, sed ex ea sequeretur spiritualis damnatio. discept. 17. nu. 11.
- Pœna* spiritualis nunquam afficit innocentem, quia Animam ligat. discept. 17. n. 10.
- Pœna* instar fulminis est, quod paucorum periculo cadit, omnium metu. discept. 19. n. 34.
- Pœna* plurimæ recensentur à Sacra Pagina illatæ subditis pro culpa Rectorum. discept. 18. n. 6.
- Politica.*
- Politica* perpenduntur rationes, ob quas Vniuersus Gentium usus represalias introduxit, ad communem quietem, & reciprocam utilitatem. discept. 15. n. 23.
- Pompeus.*
- Pompei* responsum Messanensibus præliantibus datum. discept. 1. n. 14.
- Pompeo* tota Sicilia spontè cessit, & sola Messana repugnauit sub clypeo Priuilegij. discept. 1. n. 13.
- Pompeus* post tumultum necis Clodiana sustulit Romæ usum armorum. discept. 2. n. 79.
- Pontificiæ Sanctiones.*
- Pontificiæ* Sanctiones vltionem plerumque imponunt, non solum in aucto-

auctores stelerum, sed etiam in progeniem damnatorum. discept. 20. n. 47.

Populus.

Populi Imperiū iuxta libertatem, paucorum dominatio Regie Auctoritati propior est, ex Tacito. discept. 2. n. 35.

Populi Israelitici duritia Deum compellebat ad flagitia fulminanda, ut Posteritatibus suis prospicientes Legi Divinae obedirent. discept. 20. n. 8.

Populus ieiunus est ad seditionem promptus, si vero cibarijs plenus, est hilaris. discept. 2. n. 66.

Populus ob delictum Civitatis, potest ab ea expelli. discept. 12. n. 29.

Populus, qui congregato consilio delinquit, non differret ab eo, qui absque huiusmodi solemnitate peccaret, si in utroque casu non possent innocentes puniri. discept. 12. n. 50.

Populus eligens Rectores, videtur ipsorum gesta approbare. discept. 13. nu. 19.

Possessio.

Possesso defuncti extinguatur morte, & nova esse incipit in herede. discept. 21. n. 94.

Pragmatica.

Pragmatica unica. §. 10. tit. 1. tom. 2. præfinit normam reuisionis in causis Fiscalibus, explicatur. discept. 22. n. 27.

Pragmatica. 16. §. 2. tit. 53. tom. 2. elucidatur. discept. 22. n. 34.

Præceptum.

Præceptum Principis semper iustum præsumitur, & ex causa rationabili factum reputatur. discept. 10. n. 7.

Præda.

Præda in potestate Victoris est. discept. 8. n. 12.

Præda loci hostilis etiam à Theologis permittitur in casu obstinate resistente, adhibito tamē moderato arbitrio. discept. 11. n. 4.

Præda subiicitur, quod ab hostibus capitur. discept. 8. n. 4.

Præfatio.

Præfationes euidentiore præstant intellectum, & libentius ad lectionem perducunt. discept. 4. n. 47.

Præfectus.

Præfectus arcis ab hostibus obsessus, omnique subsidio destitutus, potest Castri deditionem perficere. discept. 10. n. 51.

Præscriptio.

Præscriptio legitimo temporis intervallo, & bona fide completa, tribuit iustum, & validum titulum dominij acquirendi, etiam in foro conscientie. discept. 8. n. 45.

Præses.

Præses in cuius manu est ut prohibeat, iubet agi, si non prohibet admitti. discept. 14. n. 3.

Præsides, & Consultor inter omnes Consiliarios Regios in summa Regiminis supremum obtinent gradum. discept. 22. n. 19.

Præsides, & Consultor, quo ad Terminandas causarum Fiscalium reuisiones fuerunt subrogati loco Sacri Consilij. discept. 22. n. 21.

Præsules.

Præsules multi seверо excommunicationis gladio punierunt eos, qui contra legitimos Reges hostiliter pu-

gnarunt. discept. 19. num. 23.

Pretium.

Pretium Officij hypotheca contractæ subiacet, licet titulus Officij huic oneri suppositus non sit. discept. 21. n. 65.

Pretium Officij in legitimam imputatur. discept. 21. n. 66.

Primipilus.

Primipilus administrationem, & curam militaris Annone exercebat. discept. 21. n. 35.

Primipilus dicebatur quasi primus inter administratores Regalis pecunie. discept. 21. n. 32.

Princeps.

Principis hæc est prærogatiua præcipua, ut subiectis parcat, debellet superbos. discept. 1. n. 66.

Principis potissima est cura, ut præmia pro meritis distribuatur. discept. 2. n. 54.

Princeps Subditorum errores aliquando dissimulat, non ut iniquitati eorum consentiat, sed ut aptum tempus correctionis expectet. discept. 1. n. 20.

Princeps, non pœna semper, sed penitentia debet esse contentus. discept. 1. n. 34.

Princeps æqua lance præstantia roboris, & magnanimitate clementiæ debet præditus esse. discept. 1. n. 64.

Princeps debet præcauere, nè discordiæ oriantur, & cræ statim sunt suppressendæ. discept. 2. n. 38.

Princeps, qui, cum potest, belli semina non extinguit, rursus se in anceps ipsorum periculum reuocat. discept. 2. n. 62.

Princeps ad refecandas seditionum radices, debet armorum delationem vetare in Ciuitate rebeli, iam superata. discept. 2. n. 77.

Princeps in regendo Philonis præceptum seruare debet, ut in Bello de Pace, in Pace de Bello cogitet. discept. 3. n. 2.

Princeps potest ad libitum Prouincias, & Regiones diuidere. discept. 3. n. 28.

Princeps, quidquid obstat Imperio, debet recidere. discept. 3. n. 31.

Principis cura est, ut subditos ab externis incursionibus defendat, & ab intestinis insidijs tueatur. discept. 5. n. 5.

Principis Maiestas contemneretur, si subditos contumaces non posset bello compescere. discept. 5. n. 36.

Quod etiam Ciceronis sententia comprobatur. discept. 5. n. 37.

Princeps, si potest contra externos bellum mouere, eo magis contra subditos, quos habet maiori vinculo adstrictos. discept. 5. n. 35.

Princeps, qui pro communi Reipublicæ commodo disceptat, potest bellum indicere. discept. 5. n. 51.

Princeps Victor consequitur bona Regum, qui sunt bello superati. discept. 8. n. 6.

Princeps pleno Iure fit dominus bonorum, quæ ex inimicis capta sunt, nec ea tenetur restituere, nisi inter præliantes pactis conuentis aliter cautum fuerit. discept. 8. n. 27.

Princeps Potestatem habet transferendi dominij de uno in alterum propter delicta, vel ex alijs iustis causis bonum publicum concernentibus. discept. 8. n. 47.

Prin-

Princeps bannum penale edere, & legem publicare potest sub pœna confiscationis. discept. 10. n. 3.

Princeps ex causa publicæ utilitatis præcipere valet, ut Cives ex una Regione ad alteram se conferant. discept. 10. n. 4.

Princeps ad iustificandum edictum culpam præsumere potest absque alia extrinseca probatione. discept. 10. n. 5.

Princeps suo proclamato potest præsumere delictum sub pœna, quod alias erat permissum. discept. 10. n. 8.

Princeps potest per modum transactionis commutare in pœnam pecuniariam ius prædæ, & destructionis, quod habet contra Civitatem sibi subditam, & rebellem. discept. 11. n. 17.

Que sententia comprobatur exemplo, quod refert servatum D. Raphael Vilosa in Principatu Cathalonie. discept. 11. n. 18.

Princeps, si perficere potest quod plus est, fortiori ratione exequi valet, quod minus est. discept. 11. n. 27.

Princeps non debet insontes cum fontibus indistinctè plectere; fallit tamen hac regula, si Univerſitas peccat in ijs, quæ uniuerso iure fiunt. discept. 12. n. 46.

Princeps, qui Superiorem non recognoscit, represalias concedit. discept. 15. n. 7.

Princeps potest iure represaliarum petere, nè dum sumptus erogatos ex causa belli, verum etiam expensas omnes, quas necessarias existimauerit ad quietem, & securitatem

in posterum confirmandam. discept.

15. n. 24.

Princeps propter publicam utilitatem, vel necessitatem potest bona priuatorum auferre. discept. 16. n. 20.

Princeps utens bonis subditorum, non tenetur ad pretij restitutionem, si id fiat per eam legis uniuersalis. discept. 16. n. 22.

Princeps eo casu, quo tenetur ad refarciendum pretium subditis, quorum bonis vititur, tunc adstringitur, si presentem habet reficiendi facultatem, qua si caret, restituere tenetur cum poterit. discept. 16. n. 23.

Princeps, & Rectores in punitioe subditorum maiorem recipiunt cruciatum. discept. 18. n. 4.

Princeps ex subditorum multitudine gloriam consequitur, ex diminutione verò Plebis, magnus ei resultat cruciatus. discept. 18. n. 7.

Princeps dicitur Pater subditorum. discept. 19. n. 17.

Princeps in delicto rebellionis debet esse procliuſ ad ſeueritatem. discept.

19. n. 36.

Princeps nunquam cœsetur suo Rescripto ius tertij derogare. discept. 21. n. 56.

Principium.

Principium est potissima pars cuiusque rei. discept. 4. n. 46.

Priuilegium.

Priuilegium concessionis Officij Thesaurarij Generalis transcribitur, obtentum à Don Francisco Oldorno. discept. 21. n. 3.

Probatio.

Probatio sola sufficit in crimine laesae
Maestatis contra notorios Rebel-
les ex disposit. Capit. 49. Regis
Martini. discept. 2. n. 8.

Procurator Caesaris.

Procurator Caesaris magna fruitur Po-
testate, & ea, quae ab ipso gesta
sunt, talem habent firmitatem,
ac si à Caesare acta essent. discept.
22. n. 9.

Proditio.

Proditio semel facta, si perseverat,
singulis momentis dicitur repetita.
discept. 10. n. 62.

Propositio.

Propositiones plurtinae apud Messanen-
ses circumferebantur nimis liberae
aduersus Supremam Principis Po-
testatem. discept. 1. n. 10.

Iurisperiti Messanenses referuntur,
qui huiusmodi assertiones pro Pa-
tria tutati sunt. discept. 1. n. 11.

Ptolomæus.

Ptolomæus Aegypti Rex rigidissimum
sumpsit supplicium contra matrem,
& liberos Cleomædis, qui in Prin-
cipis salutem conspirauerant. di-
scept. 20. n. 33.

Pupillus.

Pupillus aliquandò deportatur. discept.
9. n. 38.

Qualitas.

Qualitas sola hostilitatis in bello
iustissimum praebeat titulum
nanciscendi dominij. discept. 3.
n. 39.

Quæstor.

Quæstoris Officium antiquissimum fuit

in Romana Republica. discept. 21.

n. 33.

Quæstoris prærogatiua, & Potestas re-
fertur. discept. 21. n. 38.

Quies.

Quies sine armis, nequè arma sine sti-
pendijs, nequè stipendia sine tribu-
tis haberi possant. discept. 4. n. 15.

Ratio.

Ratio naturalis perpenditur, ob
quam filij imitantur paternæ
vestigia. discept. 20. n. 10.

Rationes congeriuntur iustificantes bel-
lum indicium contra Ciuitatem
Messanæ. discept. 5. n. 28.

Rebellis.

Rebelles profugi, & exules in extre-
mam egeitatem redacti, ij, quod
qui Regiæ Clementiæ innixi non
recesserunt, faciliores existimandi.
discept. 1. n. 67.

Rebelles acrius puniendi sunt, quàm ho-
stes. discept. 5. n. 11.

Rebelles Serui capientium fiunt. di-
scept. 5. n. 12.

Rebelles reputantur illi, qui cum re-
bellibus alloquuntur. discept. 9.
n. 13.

Rebelles ius Diuinum violant, quo om-
nis anima potestatibus sublimiori-
bus subdita constituitur. discept.
19. n. 12.

Rebelles plures una cum prole inter-
fecti. discept. 20. n. 37.

Rebellibus contumacibus, qui deinde
iuito scelere ad Principis obedien-
tiam redeunt, non est, iuxta ali-
quorum sententiam, fides obser-
uanda, cui opinioni Auctor assentiri
non

non audet. discept. 7. n. 16.

Rebellium barbaries, & insania notatur. discept. 1. n. 30.

Rebellium aedificia demolitioni subiacent. discept. 2. n. 10.

Rebellium arma, & insignia indestationem criminis euelluntur. discept. 2. n. 14.

Rebellium memoria damnatur. discept. 2. n. 20.

Rebellium audacia bello indicto comprimari potest, si non sufficit obseruantia legum. discept. 5. n. 21.

Rebellium praedia, etiam quo ad portionem consocij innocentis, dirui possunt. discept. 12. n. 41.

Rebellium filij ab omni munere, & honore excluduntur. discept. 20. n. 12.

Rebellium filij solebant antiquitus trucidari. discept. 20. n. 30.

Rebellem Ciuitatem subijcere praclarum est, multo praclarior subiuugatam instituere, praclarissimum tamen est institutam recte gubernare. discept. 4. n. 44.

Rebellis Ciuitas potest aratro subijci, & a fundamentis euerri. discept. 11. n. 5.

Rebellis reputatur ille, qui residet in Ciuitate rebeli. discept. 9. n. 1.

Rebellio.

Rebellio habet cum hostilitate coniunctam perfidiam. discept. 5. n. 13.

Rebellio ex facto notorio non indiget declaratione. discept. 9. n. 18.

Rebellio definitur per Henricum Imperatorem in Extrauag. Quoniam nuper. titulo. Qui sint rebelles. discept. 9. n. 19.

Rebellio, si est momentanea, ceteri Cines, qui non adherent, culpa carent. discept. 10. n. 54.

Rebellio est omnium criminum atrocissima. discept. 18. n. 16.

Rebellio Supremo Principis Imperio resistit. discept. 19. n. 3.

Rebellionis Messanensis exordium recensetur. discept. 1. n. 29.

Reclamatio.

Reclamatio causae semel definitae a Procuratore Caesaris debet coram eo terminari. discept. 22. n. 7.

Reclamatio non conceditur a sententijs Sacri Consilij. discept. 22. n. 22.

Rector.

Rector Prouinciae similis est delinquenti, si alios delinquere patiatur. discept. 14. n. 2.

Regalia.

Regalia, inspecto Iure Sicularum, alienari, & minui non possunt, nec cadunt sub humano commercio. discept. 21. n. 10.

Regalia semper sub concedentis Iurisdictione remanent, & ex quocumque contractu transferri non possunt absque Regio assensu. discept. 21. n. 13.

Regalia ex solius Principis institutione, aut reservatione constituuntur, vel dimittuntur. discept. 21. n. 43.

Regalium Officiorum tractatio tanquam subtilis, & famigerata commendatur. discept. 21. n. 1.

Rei laesae Maiestatis.

Rei laesae Maiestatis subtrahunt subiectionem ex Diuina iussione praescriptam. discept. 19. n. 14.

Re-

Remedium.

Remedium extraordinarium est adhibendum, si abest ordinarium. discept. 5. n. 34.

Represalia.

Represalia à bello differunt multum. discept. 8. n. 31.

Represalia per modum Iurisdictionis expediuntur. discept. 8. n. 32.

Represalia Iure Diatno, Pontificio, & Cesareo permisse comprobantur. discept. 15. n. 12.

Represaliarum natura ea est, ut bona possint solummodo retineri, usque ad concurrentem ratam damnorum. discept. 8. n. 36.

Rescissio.

Rescissio supponit validitatem. discept. 21. n. 81.

Rescriptum.

Rescriptum Principis nuncupatum id, quod per Epistolam precipitur. discept. 21. n. 16.

Rescriptum Regium prohibens venditionem Officij Thesaurarij Generalis explicatur. discept. 21. n. 42.

Rescriptum Regium transcribitur, obtentum à Don Octavio Maria Spinola, permittens venditionem Officij Thesaurarij Generalis. discept. 21. n. 55.

Rescriptum iuxta preces porrectas censetur exoratum. discept. 21. n. 57.

Rescriptum non dicitur subreptitium, si omisa fuerit qualitas, quæ si expressa fuisset, non retraxisset Principem à concessione Rescripti. discept. 21. n. 63.

Residens.

Residentes in loco hostili, si aditum

habent fugiendi, non possunt instam excusationis causam allegare. discept. 10. n. 11.

Respublica.

Respublica subsistere non potest, nisi legibus constitutis, & observatis. discept. 2. n. 39.

Respublica tempore Pacis debet semper esse ad bellum egregie parata. discept. 3. n. 3.

Respublica Romana ad postremum interitum redacta ob amulas conventiones plurimum Rectorum. discept. 3. n. 9.

Respublica conservari non potest absque Tributis, ex quibus Militares copie aluntur, aliæque utiles sunt erogationes pro publica utilitate. discept. 4. n. 5.

Respublica si delinquit, omnes, & singuli ipsius Cives peccasse existimantur. discept. 12. n. 44.

Reipublica unicum est fundamentum benemeritorum remuneratio. discept. 2. n. 55.

Reipublica recta gubernatio exposcit, ut non quod unicuique libeat, sed quod uniuersis expediat, considerandum sit. discept. 19. n. 40.

Respublica Romana in bellis externis triumphatrix, subortis deinde intestinis dissidijs prolapsa. discept. 5. n. 46.

Reipublica Romanae lapsus concinne ab Horatio expressus. discept. 5. n. 48.

Revisio.

Revisio Sententiae prolatae per Tribunal bonorum confiscatorum inter Fiscum, & Partes est definienda per Illu.

- Illustres Praesides, & Consultorem.*
discept. 4. n. 37.
- Reuisio semel tantum de Iure communi conceditur eidem litigatori, qui in primo Iudicio succubuit.* discept. 22. n. 1.
- Reuisio si ab uno litigatore fuit obtentata, potest ab altero, qui succubuit, iterum proponi.* discept. 22. n. 2.
- Reuisio dumtaxat aliquando permittitur definienda per Praesides, & Consultorem in Causis Criminum.* discept. 22. n. 4.
- Reuisio Sententiae pronunciatae per Tribunal Regij Patrimonij, in causis ubi Fiscus versatur praedictum, debet in eodem Tribunali expediri cum interuentu Trium Praesidum, & Consultoris.* discept. 22. n. 6.
- Reuisio in Causis Criminalibus pendet ad arbitrio Proregis.* discept. 22. n. 35.
- Rex.**
- Regis Nostri Catholici Statua in atrio Domus Senatoriae erigenda decernitur.* discept. 2. n. 15.
- Rex Hispaniarum ita Rebelles, & hostes subegit, ut doleant se non fuisse antea superatos.* discept. 1. n. 70.
- Rex Hispaniarum ius habet belli indicendi.* discept. 5. n. 3.
- Rex Noster Catholicus ius habet represalias concedendi.* discept. 15. n. 8.
- Rex Noster Catholicus iustam exigit subuentionem pro sua, & suorum subditorum salute, & pacifico statu in hoc Regno Sicilia.* discept. 16. n. 15.
- Rogerus.**
- Rogerus Sicilia Comes à Regno Sicilia Saracenos profligauit.* discept. 4. n. 7.
- Rogerus Saracenis expulsis, Sicilia Regnum in tres partes diuisit.* discept. 4. n. 8.
- Roma.**
- Roma Vniuerso Orbi dominata est, cum publica Officia iuxta meritum aequilibrium distribuerentur, e contra uero euersa, cum Magistratus uenales esse coeperunt.* discept. 21. n. 24.
- Romani.**
- Romani in legibus condendis Populum congregabant, qui Magistratu ueluti Consule interrogante responderebat.* discept. 13. n. 4.
- Romani plus penè parcendo uictis, quam vincendo Imperium auxerunt.* discept. 1. n. 62.
- Romani feliciter bella gerebant, quia non exitum tantum, quam principium respiciebant; nam iusta ex causa bellum mouebant.* discept. 5. n. 23.
- Romani iustissimam existimarunt acquisitionem, quae ex bello proueniebat.* discept. 8. n. 18.
- Romanus Populus uictis non ad alterius prescriptum, sed ad suum arbitrium imperare consuevit.* discept. 7. n. 11.
- Romulus.**
- Romulus agrum Romanum in tres partes diuisit, unam Sacris faciendis, alteram Reipublice oneribus*

bus subeundis, postremam Civibus assignavit. discept. 4. n. 6.

Rufinus.

Rufinus, & Stilico Tutores Honorij, & Arcadij, tanquam Rei lese Maiestatis trucidati sunt, prout etiam filius Stiliconis occisus. discept. 20. n. 36.

Rurales.

Rurales Messanę interdiciam habuerunt gestationem armorum ab Ill. Alcalensium Duce, olim Sicilię Prorege. discept. 2. n. 72.

Sacra pagina.

Sacra Loca, secundum Veteres Romanorum Leges, Sacra esse designabant, si ex hostibus capta erant. discept. 8. n. 21.

Sacra Paginę auctoritates perpenduntur, comprobantes Societatem cum viris iniquis vehemens prabere argumentum perfidię. discept. 9. n. 17.

Sacrilegium.

Sacrilegio proximum crimen est, quod Maiestatis dicitur. discept. 19. n. 15.

Salustius.

Salustij Sententia recensetur, constituens discrimen inter delictum lese Maiestatis, & cetera maleficia. discept. 2. n. 64.

Scelus.

Scelerum immanitas tanta est efficacie, ut etiam pro aliorum delictis, ceteri non culpabiles quandoquę puniantur. discept. 12. n. 28.

Scriptio.

Scriptio morosa non est si à proposito

themate non egreditur. discept. 4. n. 48.

Scriptionis punctus precipuus ab Auctore proponitur. discept. 4. n. 56.

Seditio.

Seditio eleganter descripta à Virgilio. discept. 19. n. 26.

Seditione suborta subditi, qui Principis factioni non adherent, delinquere videntur. discept. 9. n. 21.

Seditiones intestinę graviora afferunt mala, & peiores sunt. discept. 5. n. 40.

Seianus.

Seianus, cuiusque liberi interfecti ob crimen lese Maiestatis ab ipso perpetratum. discept. 20. n. 35.

Senatus.

Senatus Romanus aucto Populo, vice ipsiusungebatur in sanctionibus edendis. discept. 13. n. 6.

Senatus Messanensis in sua contumacia perseveravit. discept. 1. n. 36.

Senatus Messanensis denominatio, & auctoritas eliminata. discept. 2. n. 19.

Senatoria Domus.

Senatoria Domus Messanę diruta. discept. 2. n. 9.

Senatoris filius.

Senatoris filius procreatus, antequam Pater fuerit dignitate priuatus, reputatur, quasi Senatoris filius. discept. 20. n. 16.

Seneca.

Senecę Sententia perpenditur, quo ad perviciem famis. discept. 3. n. 24.

Senecę Sententia refertur, quo ad Urbis hostilis depredationem. discept.

II. n. 3.

Sen-

Sententia.

Sententia prolata contra maiorem partem Vniuersitatis, nocet omnibus. discept. 14. n. 13.

Sententia supremi Tribunalis est summopere attendenda in rebus ad eius Officium spectantibus. discept. 21. n. 41.

Sententia, prolata in causa criminali per Præsides, & Consultorem, potest reuideri per eosdem associatis Magistris Rationalibus Iurisperitis. discept. 22. n. 5.

Sententia prolata à Tribunali Regij Patrimonij existimatur, ac si ab ipso Principe esset pronūciata. discept. 22. n. 15.

Sententia Præsidentum, & Consultoris in Regno Sicilia summam habet iustitiæ præsumptionem. discept. 22. n. 17.

Seruus.

Serui capientium sunt iure belli Infantes, alijque in pupillari ætate constituti. discept. 6. nu. 11.

Seueritas.

Seueritas est inflexibilis animi rigor nihil de merita pœna remittens, & est virtus in Indicando, & Imperando. discept. 19. n. 42.

Sicilia.

Sicilia euasit amplissimum Martis Theatrum, & bellicæ scientiæ Academia. discept. 1. n. 42.

Siculi.

Siculorum Sententia uniformis, præsa-giens Messanæ ruinam. discept. 1. n. 24.

Siculorum Procerum, & Urbium incorrupta fides erga Catholicum Re-

gem. discept. 1. n. 54.

Societas.

Societas quædam inter Conciues iure gentium voluntariè videtur induta. discept. 12. nu. 30.

Societas inter Ciues constituta, tantæ est potentiæ, ut pars maior obliget singulos. discept. 14. n. 16.

Societas, siuè Vniuersitas illius est naturæ, cuius esse dignoscitur pars maior ipsius. discept. 14. n. 21.

Societas quædam inter omnes Ciues dicitur constituta, iuxta sententiam Marci Tullij Ciceronis. discept. 15. n. 17.

Societas inter Coniuges contracta quo ad bona, comprehendit etiam pretiū Officij. discept. 21. n. 69.

Solemnitas.

Solemnitas, quæ in Vrbibus conderendis seruatur, debet pariter in ipsis destruendis adhiberi. discept. 11. nu. 9.

Solon.

Solon apud Athenienses Legem constituit, ut qui in seditione neutram partem fuissent sectati, domo, Patria, & bonis omnibus essent exuti. discept. 9. n. 23.

Solon à Senatorum decretis ad se pro-nocationem instituit. discept. 22. n. 25.

Solonis elegans refertur sententia, quo ad præmia impertienda filiis illorum, qui in prælio obierunt. discept. 2. n. 60.

Spolia hostium.

Spolia ex hostibus fuerunt Iure Diuino non semel permessa. discept. 8. nu. 10.

Statutum.

Statuta inhibentia armorum delationem valida sunt, discept. 2. num. 73.

Statutum, quantumvis pœnale, debet ad unguem observari, & omnes obligat, tam maiores, quàm etiam minores, discept. 10. n. 1.

Statutum novum non comprehendit casum diuersum, pro quo lex specialis fuerat antea promulgata, discept. 22. n. 38.

Stilus.

Stilus Curie est observandus in appellationibus admittendis, vel reijctendis, discept. 22. n. 31.

Stipendium.

Stipendia Militum prudenter persoluenta constituuntur, discept. 3. n. 19.

Stipulatio.

Stipulatio pro extraneo inutilis est, discept. 21. n. 108.

Studium.

Studij generalis erectio priuatim spectat ad Principem, discept. 2. n. 25.

Studij generalis erectio cur requirat licentiam Principis, discept. 2. n. 29.

Studium generale Messanæ suppressum, discept. 2. n. 24.

Subditus.

Subditi, qui contra Principem insurgunt, violant fidelitatis iuramentum, discept. 19. n. 18.

Subditi in manifesta culpa deprehenduntur, si aduersus hostes non resistunt, cum possunt, discept. 10. n. 43.

Subditi pro delictis Rectorum possunt puniri, discept. 18. n. 1.

Subditi prouidentes se fore puniendos pro excessibus Rectorum, ipsos ab actibus criminosis retrahunt, vel à Ciuitate eijciunt, discept. 18. n. 5.

Subditi ad seruendum alacriter alligantur spe præmij Filijs retribuendi, discept. 2. nu. 58.

Subditi, qui pro Principis obsequio moriuntur, in perpetuum per gloriam vivere intelliguntur, discept. 2. nu. 58.

Subditi urgente necessitate tenentur Principi inservire, & militare, etiã si se exponant euidenti periculo vitæ, discept. 10. n. 12.

Subditi, qui aduersus Regem conspirant, anathemati subiunguntur, discept. 19. n. 22.

Subditorum temeritas debet acerrimis pœnis coerceri, cum omnibus Principibus sit exemplum deterrimum, discept. 19. n. 29.

Subditus debet Principem defendere, etiam cum discrimine vitæ, si defensio saltem præsumptiuè apparet possibilis, discept. 10. nu. 27.

Subditus pro publica utilitate regulariter non solum potest se damno ultero deuouere, verum etiam inuitus cogi, ut patiat, discept. 10. n. 24.

Subditus, qui iurat Domino fidelitatem, tenetur eum defendere, non solum Lege Charitatis, verum etiã Iustitiæ, discept. 10. n. 25.

Subditus, qui non iurat fidelitatem, ex iustitia tantum legali, & obseruantia tenetur Dominum defendere, discept. 10. n. 26.

Sub-

Subsidia.

Subsidia sunt ornamenta Pacis, & Belli. discept. 4. n. 3.

Superior.

Superior requisitus, si delictum à subdito perpetratum vindicare neglexerit, represalijs subiacer. discept. 15. n. 10.

Supplicium.

Supplicium durius non potest excogitari, quàm eos, qui ex se sunt, ob se miseros spectare. discept. 20. n. 6.

Syphax.

Syphax à Populo Romano victus omnibus bonis fuit exutus, quæ in prædam Populi Romani transferunt. discept. 8. n. 16.

Tacitus.

Taciti ponderatur sententia, quoad eos, qui in utero adhuc existunt, seruituti mancipandos. discept. 6. n. 13.

Taciti refertur sententia, comprobans bonorum comparisonem iure belli. discept. 8. n. 22.

Taciti recensetur sententia, quoad innocentes à pœna liberandos. discept. 17. n. 4.

Textus.

Text. in L. Vnica. C. ut armorum usus in scio Principe interdictus sit. lib. 11. exornatur. discept. 5. num. 2.

Text. in Can. Noli existimare. 23. quæst. 1. perpenditur. discept. 5. n. 10.

Text. in Can. Quid culpatur. 23. quæst. 1. inter iustas belli causas ino-

bedientiam subditorum enumerat. discept. 5. n. 32.

Text. in L. 2. §. ipsi quoque. C. de de his, qui latrones occultarunt. optimè probat indictionem belli contra subditos contumaces. discept. 5. n. 33.

Text. in Cap. Vnico. §. Sententie. de Pace Constantie. pro commorantibus Messane perpenditur. discept. 7. n. 2.

Text. in L. si quod bello. ff. de captiuis, & postliminio reuersis. confirmat absolutam bonorum hostiliū acquisitionem. discept. 7. n. 7.

Text. in Cap. 1. de Pace Constantie declaratur, ut procedat in Pace certis pactis definita. discept. 7. n. 20. Quod confirmatur ex rubrica, & proemio eiusdem Constitutionis. discept. 7. n. 21.

Text. in L. quis sit fugitiuus §. idem ait. ff. de Adilitio edicto. explicatur. discept. 9. n. 10.

Text. Codicis Theodosiani. lib. 5. tit. 3. enucleatur. discept. 10. num. 49.

Text. in Cap. si Romana. de sententia excommunicationis. in 6. declaratur. discept. 10. n. 57.

Text. in L. certa forma. Cod. de intere Fisci. lib. 12. exornatur. discept. 11. num. 24.

Text. in L. absentem. ff. de pœnis. non procedit in crimine læsæ Maiestatis, ubi probabiles concurrunt coniecturæ, quæ culpam suadent. discept. 12. n. 57.

Text. in L. prima. §. quibus. ff. quod cuiusque Vniuersitatis nomine. con-
N n 2 probat

probat publici consilij auctoritatem.

discept. 13. n. 3.

Text. in L. finali. C. de prædijs Decurionum. lib. 10. exornatur. discept.

13. nu. 13.

Text. in L. quod maior. ff. ad Municipalem. elucidatur. discept. 14. nu.

5.

Text. in L. munerum. §. patrimoniorum. ff. de muneribus, & honoribus. perpenditur. discept. 16. n. 4.

Text. in L. iure prouisum. C. de Fabricensibus, lib. 11. exornatur. discept. 19. n. 9.

Text. in L. emancipatum. ff. de Senatoribus. explicatur. discept. 20. nu.

20.

Text. in L. quisquis. §. filij. C. ad Legem Iuliam Maiestatis. exornatur, & ab impugnationibus defenditur. discept. 20. n. 29.

Text. in L. quisquis. C. ad Legem Iuliam Maiestatis. reperitur ad litteram transcriptus, & comprobatus in Can. si quis cum militibus. 6. q. 1. discept. 20. n. 49.

Text. in Capit. 6. Regis Federici apud Siculos illibate seruatur. discept. 20. nu. 54.

Text. in §. opimum. Auth. de exhibendis reis. loquens in Militijs, procedit etiam in Officijs. discept. 21. n. 6.

Text. in L. Vnum ex familia. §. si de falcidia. ff. de legat. secundo elucidatur. discept. 21. n. 109.

Text. in L. cum Pater. §. hereditem. ff. de legat. 2. procedit in facultate eligendi restricta ad vnum ex filijs. discept. 21. n. 111.

Text. in L. 2. C. tibi cause Fiscales, precipit, tot cause Patrimoniales à Procureatore Caesaris terminentur. discept. 22. nu. 8.

Text. in L. Vnica. ff. de Officio Præfecti Prætoris, optime congruit Præsidibus, & Consulari in Regno Siciliae. discept. 22. nu. 18.

Theologi.

Theologi communiter sentiunt, mulieres, & pupillos iure belli libertatem amittere. discept. 6. nu. 15.

Theologi congeruntur, sentientes, data iustitia belli victorem fieri Dominum honorum, quæ ex hostibus debellatis occupantur. discept. 8. nu. 25.

Theologi unanimi consensu existimant, licitas esse represalias. discept. 15. n. 4.

Thesaurarius.

Thesaurarius Generalis in Regno Siciliae videtur iurisdictionem exercere. discept. 21. n. 18.

Thesaurarius Generalis inter Regios Consiliarios connumeratur. discept. 21. n. 19.

Thesaurarius Generalis non habet annexam administrationem Iustitiæ. discept. 21. n. 30.

Thesaurarius debitores Regij Patrimonij compellit, & summas exactas in Fiscu compendium refert. discept. 21. n. 31.

Thesaurarius Quæstori assimilatur. discept. 21. n. 34.

Thesaurarij Officij tanquam alienabile fuit reputatum per Tribunal Regij Patrimonij. discept. 21. n. 39.

Tiberius.

Tiberius in scelera simul, & dedecora prorupit, mox deposito pudore, & metu, suo tantum ingenio utebatur.
ex Tacito. discept. 1. n. 17.

Tiberius Cæsar acerbissimam sumpsit vindictam de Gracchis, & ipsorum familiaribus. discept. 20. nu. 34.

Tyrannus.

Tyranni violenta occupatio opprimit etiam Innocentes. discept. 10. n. 35.

Titulus.

Titulus exemplaris Urbis, quo Messana erat cohonestata, deletus. discept. 2. n. 17.

Toga.

Toga utebantur soli Senatores in Romana Republica. discept. 4. n. 40.

Togæ usus Regijs Consiliarijs solummodo permissus in Regno Siciliæ. discept. 4. n. 41.

Togæ honor à solo Principe conceditur. discept. 4. n. 38.

Togæ delatio ex Inuictissimi Regis munificentia elargita Ministris bonorum confiscatorum. discept. 4. nu. 39.

Tractatio.

Tractationis Iuridicæ, & Politicæ compago non aliter constare potest, quam si ex separatis, & diuersis disciplinis construatur. discept. 4. n. 55.

Tractationis præcipuum thema proponitur, an commissa per Messanæ Ciuitatem rebellione, potuerint confiscari, nè dum bona rebellium, verum etiam aliorum Ciuium ibidem degentium, qui nullo reatu irretiti

conuincuntur. discept. 1. n. 2.

Transactio.

Transactio inita à maiori parte Vniuersitatis obligat reliquos Ciues ad illā obseruandam. discept. 14 n. 11.

Transfuga.

Transfuga reputatur ille, qui captus cum poterat redire, non redijt. discept. 9. n. 6.

Tribunal.

Tribunal bonorum Confiscatorum erigitur in Ciuitate Messana. discept. 4. n. 17.

Tribunal bonorum Confiscatorum ex præstantioribus Consiliarijs compositum. discept. 4. n. 21.

Tribunal Regij Patrimonij dicitur Procurator Cæsaris. discept. 21. n. 40.

Tribunal Regij Patrimonij in rebus ad suum Officium spectantibus equiparatur Præfecto Prætorio. discept. 22. n. 14.

Tribunal Consistorij Sacre Regiæ Cōscientiæ assimilatur Præfecto Prætorio. discept. 22. n. 20.

Tribunus.

Tribuni Militum apud Romanos prædam Exercitui publicabant. discept. 11. n. 2.

Tributum.

Tributa indicuntur singulis habitatoribus loci hostilis. discept. 12 n. 34.

Tributum est pretium Pacis. discept. 11. n. 21.

Tullius.

Tullius Cicero loci hostilis euersionem commemorat. discept. 11. n. 6.

Tullius Romanorum Rex pueros esse existimauit, qui minores essent, annis

nit decem, & septem, deinde verò
ipfos idoneos Republicæ arbitratus
est, & Milites scripsit. discept. 9.
n. 46.

Tutor.

Tutor conuentus ex dolo communi non
repetit id, quod soluit, à correo,
quà non datur communicatio dam-
ni ex maleficio. discept. 15. n. 29.

Vassallus.

Vassalli defectio in defensione
Principis non debet ex euentu
astimari. discept. 10. nu. 22.

Vectigalia.

Vectigalia opportuna recenter imposita
in Ciuitate Messanæ. discept. 4. n.
14.

Victor.

Victor potest, quidquid voluerit, in
Ciuitate hostili, quæ martiali con-
flictu fuit superata. discept. 7. n. 9.

Victor iure Ciuili inspecto fit dominus
bonorum, quæ hostibus capiuntur.
discept. 8. n. 20.

Victor ante bellum initum poterat dū-
taxat petere refectionem preceden-
tium damnorum, commissio tamen
prælio nanciscitur ius absolutum ad
hostium bona. discept. 8. n. 28.

Victor potest Vrbe debellata priuare
innocentes bonis pro resarciendis dā-
nis acceptis in prælio, tum etiam
pro Pace, ac securitate in posterum
stabilienda. discept. 12. n. 42.

Victores exultant capta præda, quan-
dò diuidunt spolia. discept. 8. n. 9.

Vincere.

Vincere satis dicitur, qui hostes fugat.
discept. 1. n. 52.

Vincere facilius est multa, quàm tue-
ri. discept. 4. n. 43.

Vinculum.

Vinculum nullum ad adstringendam
fidem iure iurando Veteres arctius
esse voluerunt. discept. 19. n. 20.

Virgilius.

Virgilij carmina transcribuntur, quæ
prædam capientium indicant parta
victoria. discept. 8. n. 23.

Virtus.

Virtus nulli est præclusa, omnes ad-
mittit, censum, nec sexum eligit.
discept. 9. n. 32.

Virtutes, & vitia parentum liberis nō
imputantur. discept. 20. nu. 27.

Vita.

Vita non cadit sub humanum iudiciū.
discept. 12. n. 49.

Vita ciuilis in societate est, societas au-
tem in duabus rebus consistit, com-
mercio, & Imperio. discept. 19. n. 4.

Vitium.

Vitia singulorum non sunt Vniuersi-
tatis, è conuerso autem vitia Vni-
uersitatis sunt singulorum ex Sene-
ca. discept. 18. n. 2.

Vnitas.

Vnitas bonorum omnium, dualitas ve-
rò malorum est exordium. discept.
3. n. 8.

Vnitas in Republica debet illibata con-
seruari. discept. 19. n. 2.

Vniuersitas.

Vniuersitas rebellis omnibus prærogati-
uis exuitur. discept. 2. n. 18.

Vniuersitas rebellis priuatur iure sibi
ex privilegio competente. discept. 2.
n. 33.

Vniuersitas si est rebellis possunt aliqui
esse

- esse sine culpa, sed declarari, ut infra.
discept. 10. n. 37.
- Vniuersitas creans Officialos propria
auctoritate, & Principe inconsulto
desolatur iuxta Siculi Regni con-
stitutiones. discept. 11. n. 19.
- Vniuersitas dicitur persona ficta, &
representata. discept. 12. n. 2.
- Vniuersitas est quoddam Corpus intel-
lectuale, quod per Rectores regitur,
& administratur. discept. 12. n. 4.
- Vniuersitas non dicitur verè, & pro-
priè delinquere, si agitur de homi-
cidio, rapina, alioquè priuato deli-
cto, etiam si à toto Populo, vel ma-
iori parte ipsius committatur. discep.
12. n. 5.
- Vniuersitas verè delinquit, si agitur
de actibus, qui sub nomine Vni-
uersitatis possunt exerceri, & expe-
diri, ut sunt impositio collectarum,
usurpatio Iurisdictionis, Castrorū
occupatio, & rebellio. discept. 12.
n. 6.
- Vniuersitas potest committere crimen
lesæ Maiestatis. discept. 12. n. 8.
- Vniuersitas tunc reputatur rebellis, si
ipsius Rectores conuocato Consilio,
& sequuta deliberatione se subtra-
hant ab obedientia Principis. discept.
12. n. 9.
- Vniuersitas rebellis eisdem afficitur pœ-
nis, quibus ceteri delinquentes ob cri-
men rebellionis subijciuntur. discept.
12. n. 14.
- Vniuersitas potest ciuilitè conueniri in
eo, quod ad ipsam peruenit. di-
scept. 12. nu. 18.
- Vniuersitas criminosa punitur, licet
in ea paruuli, & i sources inuenian-
tur. discept. 12. n. 27.
- Vniuersitas, sicut in obsequio Princi-
pis potest subditis prodesse, ita, &
delinquendo nocere. discept. 12. n.
32.
- Vniuersitas, re vera, nil aliud est,
quam Ciues in unum Cœtum col-
lecti. discept. 12. n. 51.
- Vniuersitas secundum veritatem, nil
ab hominibus differt, qui sunt par-
tes integrantes Vniuersitatis. di-
scept. 12. n. 52.
- Vniuersitas, quæ deliquit, potest pu-
niri pœna pecuniaria, & condem-
nari ad resarcienda damna, quæ
Pars lesa passa est. discept. 16. n. 1.
- Vniuersitas potest bona Ciuium obliga-
re pro causa respiciente publicam ne-
cessitatem, vel utilitatem. discept.
16. n. 17.
- Vniuersitas, Iure pontificio inspecto,
ad damni refectionem tenetur, si
Rectores desides fuerint, & culpo-
si in verificandis furtis, vel extir-
pandis latronibus. discept. 18. nu.
12.
- Vniuersitas propria auctoritate eligens
Officiales ad Iustitiam administrā-
dam desolatur iuxta constitutionem
Federici Imperatoris. discept. 18. n.
14.
- Vniuersitatis bona confiscantur ob cri-
men lesæ Maiestatis. discept. 12.
n. 15.
- Vniuersitatis duplex distinguitur de-
lictum, ut uno commissio Innocen-
tes possint puniri, altero autem per-
petrato, debeat solummodò ipsa
Vniuersitas plecti. discept. 12. nu.
16.

*V*niuersitate delinquente puniuntur
singulares sine culpa, sed non sine
causa. discept. 12. n. 23.

*V*rbs.

*V*rbis Ethymologia adducitur. discept.
11. n. 11.

*V*rbes, & Regna incostantiis Fortune
vicibus subiacent, suosque patiun-
tur occasus. discept. 11. n. 13.

*V*susfructus.

*V*susfructus, si reperitur in stipulatio-
nem deductus in utilitatem here-
dis, nihilominus in persona ipsius
nouus existimatur, & prorsus di-
uersus ab eo, quem defunctus ha-
bebat. discept. 21. n. 90.

*V*susfructus, licet in persona heredis
nouus dicatur, nihilominus semper
reputatur hereditarius. discept. 21.
n. 105.

*V*susfructus pro herede stipulatus cõ-
prehenditur sub hypotheca per de-

functum. contracta discept. 21. nu.
106.

*V*tilitas.

*V*tilitas publica exposcit, ut *V*assalli
adstricti sint ad inferuiendum
Principi etiam cum vite discrimine.
discept. 10. n. 41.

*V*tilitas publica aliquandò exposcit, ut
multa Iure Ciuili contra strictam
rationem disputandi permittantur.
discept. 17. n. 8.

*V*tilitas publica priuata antefertur.
discept. 20. n. 43.

*V*tilitatis publice intuitu multa per-
mittuntur, quæ alioquin essent illi-
cita. discept. 20. n. 44.

*V*ulnus.

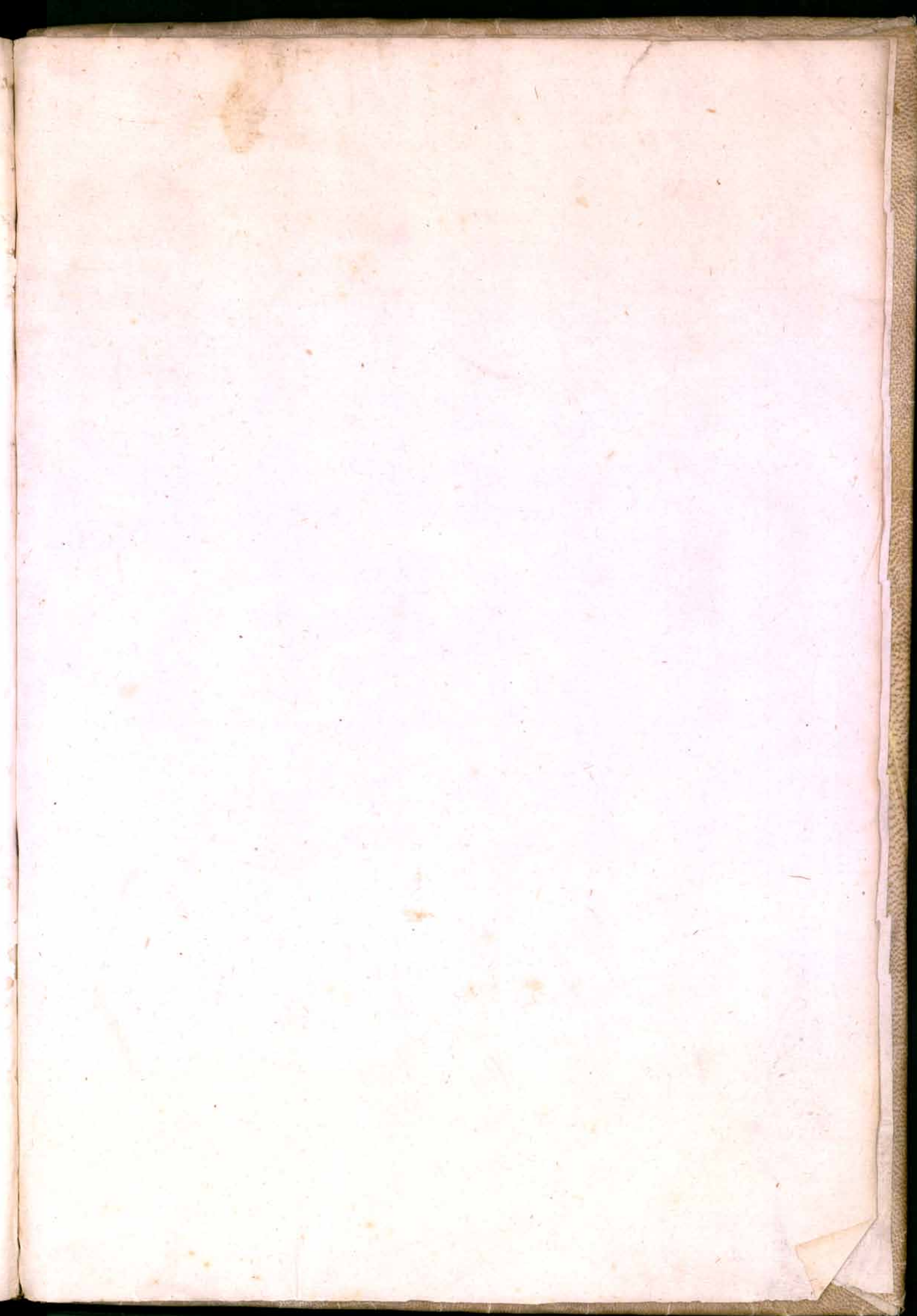
*V*ulnera curando maiora quandòque
fiunt, quæ tangenda non erant. di-
scept. 1. nu. 23.

*V*ulnus immedicabile ense recidendam.
discept. 1. n. 38.

E N I S,

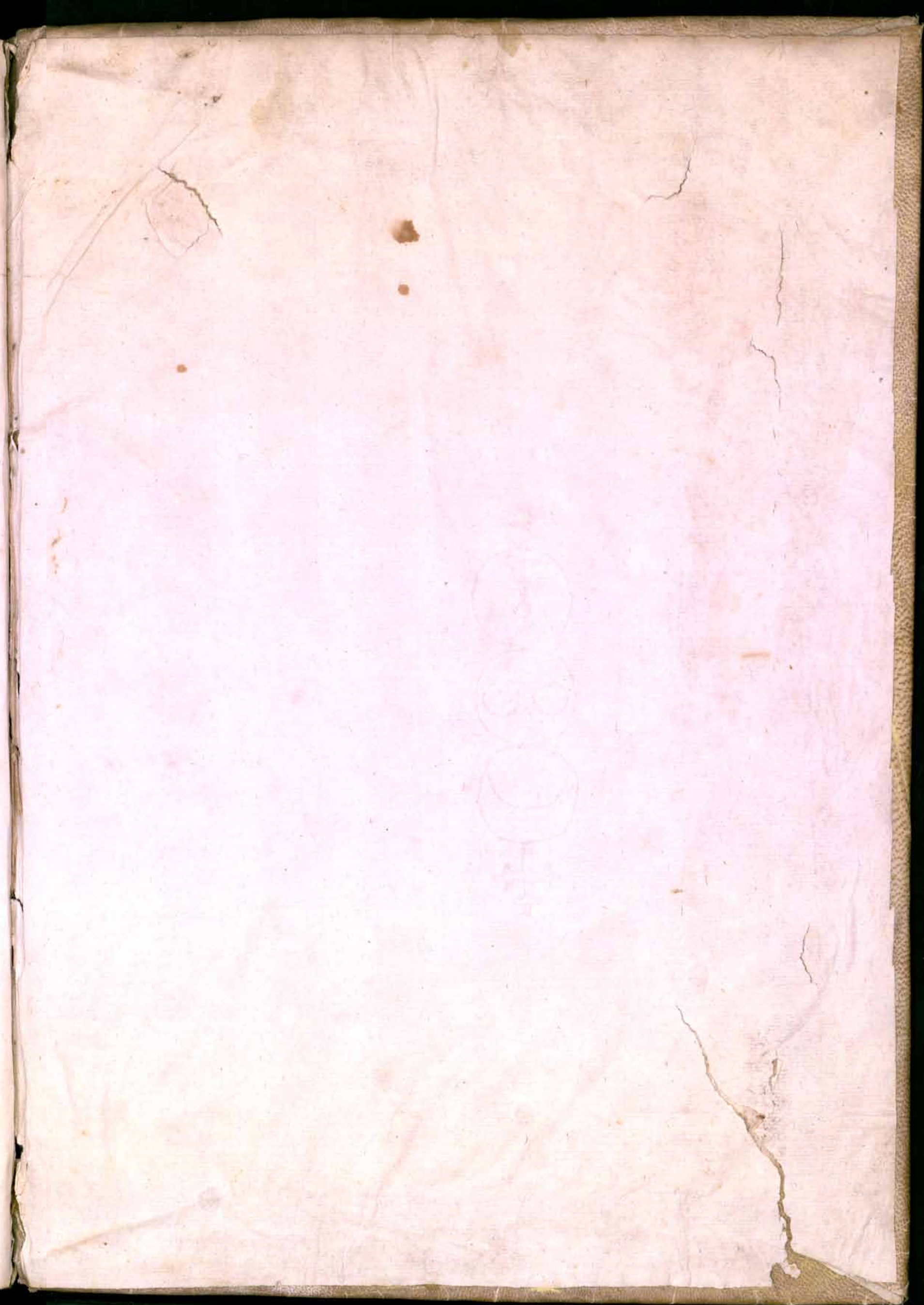

BIBLIOTECA

Dir. It. IV

E 8

UNIVERSITA' MESSINA